AZ PROPHETAC MIND:

Tudniillic.

Eſaias.	Jonas.
Jeremias.	Michæas.
Ezechiel.	Nahum.
Daniel.	Habacuc.
Hoſeas.	Sophonias.
Joel.	Aggæus.
Amos.	Zacharias.
Abdias.	Malachias.

Actor. 10. verſ. 43.

Erről mind az Prophétákis bizonſágot téſznec, hogy büne boczánattyát véſzi az ő Neve által, minden az ki hiſzen ő benne.

2. Pet. 1. verſ. 21.

Mert nem ember akarattyából ſzármaztac régen az Prophétáknac prophétáláſoc, hanem ſzent lélektől inditatván ſzóltac az Iſtennec ſzent emberei.

NYOMTATTATOTT

MDCVIII. Eſztendőben.

CHRISTVS VRVNC IGT ſzól, Luca 24. v. 44.

EZec az beſzédec mellyeket ſzoltam néktec, mikor még veletec vólnéc, hogy ſzűkſég bételyeſedni mind azoknac, mellyec megirattattac Moſes törvényében, az Prophétáknál és az Sóltárokban én felólem.

ESAIAS.

AZ EGESZ KÖNYVNEC SUMMAJA.

AZ Eſaias Prophéta könyvében az Prophetiánac minden féle nemei vadnac, mellyec az Iſten törvényénec haſznát megmutattyác: tudniillic tanitáſoc, intéſec feddéſec és vigaſztaláſoc, mellyeket akart az Iſtẽ lelke megiratni à Prophéta által, az Iſtẽnec mindẽ időben való Anya Szent Egyházánac éppülésére. Mellyeket mindeneſtöl két reſzre oſzthatom. Némellyec ô törvénre való prophétiac, nemellyec uy Teſtamentumra való Euangeliomi prophétiác. Az ô törvénre valóc három réſzbe vadnac, Elsö rendbéliec ezec az Sidóorſzágra neznec mind az 13. caputig. Más rendbéliec az Sidóc ellenſegire, és az Izraelitákrais néznec, mind à 29. caputig. Harmad rendbéliec az Juda orſzágánac à Babyloniábéliec által való jövendö romláſokra néznec, holott az Chriſtus orſzágárólis ſoc jövendöléſec vadnac, mind az 40. caputig. Az Euangeliomi prophétiac pedig, egyképpen à Babyloniából való ſzabaduláſra néznec, melly à lelki fogságból való ſzabaduláſt példázta. Az után à Prophéta az Iſten igéretinec valóságos betelellyeſedéſére menvén, az Anya ſzent Egyházat tanittya az Iſten választásáról, ingyen való ſzövetségéről, az Chriſtus ſzenvedéséről, diczöſségéről, az Euangelium prédikálásáról, à pogán népec hivataláról, az Iſtennec jotéteményinec az ô népével való közléséről, az Iſten diczöſségére, az ô népénec öröc idövöſségére, Mellyekben beſoglaltatnac 26. caputoc.

Si ingrato terram hil. pens
Si ingratũ dixeris vitia omi
dixeris.

I. RESZ.

Panaſzolkodic Iſten az ég előtt és az föld előtt az ô népénec gonoſságáról, és annyira való megromláſáról az bűnben, hogy ſem az jo téteményec mellyeckel ô tőle meglátogattatott, ſem az oſtorozáſoc, mellyeckel megoſtoroztatott, nem mozdithattyác őket az Iſtenhöz való megtérésre. Azután megveti az Iſten mind azokat az mellyekben az Sidóc az ô bizodalmokat helheſztethetétc volna. Es megtanittya őket mit czelekedgyenec ha igaz penitentiát akarnac tartani, mellyre őket indittya igereteknec és fenyegetéſeknec általa. Végezetre álmélkodic az Iſten azon, hogy az Jeruſálemnec népe olly gonoſzzá lőtt, holott az előtt jo volt, és fenyegeti azokat oſtorozáſſal mellynec által az hivec megtiſztűllyanac, az gonoſzoc elveſzſzenec.

1 ESAIASNAC Amos fiánac látáſa, mellyet látott Juda és Jeruſalem felől, az Juda Királlyainac, Uziáſnac, Jothamnac, Achaznac, és Ezechiáſnac idejében.

2 HAllyátoc meg * égec, és vegyed fáleidbe föld, mert az URnac ſzól: Fiakat neveléc, és azokat nagy meltoſágra emelém: ôc pedig 3 en tőlẽ elſzakadánac. a Az ökör éſméri az ô Urát, és az ſzamár az ô urának jáſzlát: Az Izrael pedig nem éſméri az ô Urát, és az

* *Deut. 32. 1.*

a *Iſten panaſzolkodáſa, hogy az ô népe*

álább való az ökörnél és az ſzamárnál, mért azokban valami vgy mint hálá adás, és engedelmes ſzolgálat az ő urához találtatic, de az Izraelben nem. Továbba az Izrahelen néha az ſzent iraſban czac az tiz nemzetiſeg értetic kic Samariahoz halgatnac vala, holott király volt, mellyet nevez az irás Jácobnak, Ephraimnac, Jóſephnec, &c. Néha pedig mind az egéſz tizenket nemzetſeget érti az Izraelnec nevén mint itt.

b A megromlott emberi teſtnec haſonlatoſsága által mutattya meg, hogy ányira megverte az Izraelt, hogy ſemmi épſeg ninczen benne, &c.

** Inf. 5.5. Deut. 28.51.52. † Lamen. 3.22. Rom 9.29.*

** Gen. 24.19.*

c Megveti Iſten az Sidoknac áldozatyokat mivelhogy az igaz hit, és à Penitencia nem volna az áldozatot mellet. Az innepeketis megveti, &c.

† Prov 15.8. és 21.7. Inf 66.3. Jer. 6.20. Amos 5.22. Prov. 1.28. Jer. 14.12. Mich. 3.4.

† Inf. 59.3 d Az véren ért mindenkónoſságot, de ki váltképpen kegyetlenſeget, ölöſkléſt, uzáſt, foſztáſt hamiſságot.

e Inti immár őket igaz Penitentiára, mellyet kettőbe helyheztet, az bűntől való eltávoztásbá, és az jonac követeſeben Az mellyjó czelekedeteket pedig itt elöſzámlál, azoc által á tökéletis erti, mellyet Iſten ki ván á törvenben.

4 én népem nem véſzi eſzébe magát. Oh gonoſz nemzetſég hamiſsággal megterheltetett nép, gonoſz mag, nemtelen hitván fiac, elhadtác az Urat, felboſzſzontott az Izraelnec ſzent Iſtenét, hátratértenec *az Iſtentől.* 5 Mi az oka hogy mennél inkább oſtorozlac, annál inkább nevelitec az bűnt? Iméminden fejet elfogott az betegſég, és mindé 6 ſzivet az erőtlenſeg. [b] Talpától fogva tetejéig ninczen ez teſtben épſég, hanem mindeneſtől ſeb, dagadás, eveſs kelevény, mellyeket ſem gyogyitottac, ſem kötöztec, olaj 7 jalis nem lagyitottac. Az ti országtoc * puſztaſágra jutott, várositoc tűzzel megégettettec, az ti földeteket ſzemetec láttárá idegenec eméſztettéc meg, és úgy puſzitatott el, az mint ſzoktac az meſzſzunnen való 8 idegenec puſztaſagot tenni. Es maradott czac az Sionnac léánya, mint az megſzedett ſzőlőben való kúnnyó: és az dinnyes kertben való hayléc, úgy mint az megſzállott 9 város. Ha az Seregeknec URa Iſtene valami keveſet meg nem † hagyott vólna bennűnc, úgy jártunc vólna mint az * Sodomabéliec, és lóttúnc vólna haſonlatoſoc az Go morrahoz.

10 HAllyátoc az Urnac beſzédét, Sodomának fejedelmi, és te Gomorrának népe vegyed fúledbe à mi Iſtenünknec tanitáſát. 11 [c] Mit téſzec én az ti ſoc † áldozatotockal, azt mondgya az UR? A koſoknac egéſzlen megégetett áldozatyockal, és meghizlalt barmoknac kövérivel tellyes vagyoc. és tulkoknac, bárányoknac, bakoknac vérekben 12 nem gyönyörködom. Mikor eljőtöc hogy én előttem megmutaſsátoc magatokat, kiczoda kévánta azt ti tőletec, hogy az én tor 13 nátzimat nyomdoknátoc? Ne áldozzatoc ez után nékem hijába való aldozattal: az jó illat tételutálatos én előttem. Az uy hóldnac, és à ſzombatnac innepét, egyéb nagy innepekuec gyülekezetivel egybe, el nem ſzenvedhetem, mivelhogy azoc hiába való 14 gyülekezetec. Az ti uy hóldoroknac innepét és à ti tőletec rendölt értt ünnepeket gyülöli az én lelkem, énnékem terhemre vadnac, és elfáradtam azoknac viſeléſe alatt.

15 Annakokáért mikor az ti † kezeiteket kiterjeſztenditec, az én ſzemeimet elreytem ti előttetec, mikor ugyan ſoc ſzóval imátkoztokis, meg nem halgatlac, mert az ti kezei 16 tec rakvác † vértrel. [d] Moſdgyatoc meg, tiſztullyatoc meg, vigyétec el az én ſzemeim elől az ti czelekedetteknec gonoſságát, † ſzűnnyetec meg az gonoſságnac czelelekő-

17 detitől. Tanullyatoc jót czelekedni, igyekezzetec az igaſságra, ſzabaditſatoc meg á nyomorúltat, ótalmazátoc à törvenben az árvát, és az özvegynec pórit felvegyétec. [f] 18 De jóyjetec elő, és pörellyünc, azt mongya az UR: Ha az ti bűneitac ollyanoc vólnának mint az veres feſtéc, fejérec léſznec mint az 19 ollyanoc léſznec mint az fejér gyapju. Ha engedelemmel halgatandotoc engemet, ez 20 földuec javaival éltec. Hogy ha pedig nem akartoc engem halgatni, és ellenem jártoc, fegyver emészt megbenneteket mert az UR ſzája mondotta azt.

21 [g] MImódon lőtt paráznává az hiv város? előbb tellyes vala itélettel, igaſságlakozic vala abban, moſt pedig gyilkoſockal 22 rakva. Az te ezüſtöd ſalackal rakva, [h] és az 23 te tiſzta borod megegyelitett vízzel. Az te fejedelmid elhaylottanac, és orvoknac társai, mindnyájan ſzeretic az ajándékot, és az 24 fizetéſre néznec. Az † árvának nem itélnec be. Annakokáért azt mongya á Seregeknec Ura, az Izraelnec erős Iſtene: jo vigaſztaláſt 25 és boſzſzút álloc az én ellenſegimnec bőnteteſekből, és boſzſzút álloc az én ellenſegimen. Mert az én kezemet te reád forditom, és eltiſztitő mindeneſtől az te ſalakodat, és elveſzé 26 den te ónodat. [k] Es ollyan birákat és tanácsadókat adoc teneked, mint émőcelein vóltac. Az után azt mongyác te felőled, ez igaz 27 és hiv város. Az Sion, Iſtennec itéleti által és az ő megtéröi az ő igaſsá-
28 ga által. Egyetemben á bűnöſöc és á gonoſzoc * elveſznec, és à kic az Urtól elhagyattanac megemészternec. 29 [m] Mert megszégyenitettec az bálványoktól, az melyeket magatokuac kévántatoc, és az kertektől, á 30 melyeket válaſztottatoc. Mikor haſonlatoſoc léſztec az elhúllott levelő czerſához, 31 és az víznélkül való kerthőz. Es az ti erőſ- [i] ſzálatok olly léſzen mint az czöpü, és annac fagója mint az ſzikra; mind az ſzikra, mind az kettő felgerjed hogy megégjen, és nyomó ſegitő nem léſzen ſenki az ki azt mególhatná.

f Az az, mivelhogy meg nő akartoc terni, minekelőtte

mint biro hozzátoc nyúlnec beſzelgeſsünc

ketten ez dolog grul, Levit. 26.

Deut. 28.

g Almélkodic Iſtene hogy az ő népe illyen igen megváltozott.

h Az ötvöſök

túl és korczomároſoktul vőtt

há ſonlatoſság

által mutattya

meg, hogy igen elváltoztac az

ebbi állapatra nézne. Mintha azt mondaná Miképpen az ötvöſsök

ſec néha az tiſzta ezüſtöt aranyat megegyeliaz én kezemet te reád forditom, tic, az korczomároſokis az

bort vizzel meg veſztic, annyéra hogy mind

az arany mind az bor elváltozic azonképpen

te mindeneſtől elváltoztál. Sagyenitettec az bálványoktól, az melyeket laknac hijác az ötvöſsöc az ezüſtnec ſéprejei vagy állyát.

i Emberi módságtec ollyan léſzen mint az czöpü, és annac fagója mint az ſzikra; mind az ſzikra, Iſten, miképpen, mind az kettő felgerjed hogy megégjen, és nyomó ſegitő nem léſzen ſenki az ki azt mególhatná. az ember mikor ellenſegén bóſzut állhat, azonképpen én.

k Az Nyomó ruſág és háboruſág által az Iſten ki kohollya az emberből à bűnt. &c. Es ſem az Anya ſzent Egyházna, ſe az külső polgári tarſaſágnac állapattya helére nő áll addig mig az gonoſzoc az emberi tarſaſágból ki nem gyomláltatnac Iſtentől.

l Hogy vallási emberi erőnec nem tulaydonitſa az Iſten házának eppülését, azt mongya à Prophéta, hogy Iſten itéleti által léſzen az, mellyel megbűntéti à gonoſzokat és az ő igaſsága által, mellyel tudni illic az jokat ótalmazza, és az ő igéreti ſzerint nékic mindént megád.

** Job 31.3. Pſal. 1.6. és 5.6. és 73.27. és 92.10. és 104 35.*

m Megmongya okát miert veſznec el, tudniillic mert az ő balvanyoc őket meg nem ſegéthetic

11 Réſz.

Mivelhogy látá az Prophéta hogy az megkemenyedett Sidó népſem az jotétemennyel, ſem az oſtorozáſſal el nem vonattathatic az gonoſzſagtul:

Annac-

Annakokáért azokat a pogan népeknec példajockal indittya fel. Mert Prophétal arrul, hogy jövendőben az Iſten à pogányokat hija az ő eſmeretire hogy néki ſzolgállyanac. Inti azrt őket hogy köveſſec az pogán népeknec peldajokat. De az Prophéta keſergi az Sidoknac allapáttyokat mert azt mongya hogy ezac hijábaſzol nékiec mivelhogy Iſten elhatta őket és eltávozott ő tőlőc, holott ſoc gonoßágokat ſzámlallya elő mellyekert Iſten elhatta őket, nevezet ſzerint pedig az bálványimádáſt, és fenyegeti őket azokért, fenyegeti az bálványokatis.

1 ESaiásnac Amos fiának beſzéde, mellyet
2 látott Juda és Jeruſalem felől. Léſzen az utólſo időkben, hogy minekutánna az UR házának hegye minden hegyeknec fölötte helheſztetic, és magaſlób léſzen minden halmoknál, minden Pogány népec arra gyülliyenec. [a] Es ſoc népec elmennyenec eſzt mondván: Jertec el, mennyünc fel az URnac hegyére, az Jácob Iſtenénec házába, hogy megtanitson minket az ő útaira, és járjunc az ő ſtaiban. Mert [b] Sionból kimégyen à törvény, és az URnac beſzéde Jeruſalemből. Ki az pogányoc kőzött itéletet téſzen, és ſoc népeket megfedd hogy az ő ſzablyájokból kapákat, és az ő dárdájokból ſarlókat czináljanac, és egymás ellen fegyvért ne vonnyanac, ſe pedig többé hadakozáſt ne tanúlyanac. Jácobnac háza, noh jarjunc az URnac világoſſágában.

6 [d] DE bizony elhadtad te Uram az te népedet, az Jácobnac házát, mert az Napkelet felől való tartományoknac gonoſz erkőlczőckel bétőltec, és igaz ollyan ſzemfényvefatóc, varaslóc, mint az Philiſtéuſoc, és az idegeneknec fiaiban győnyőrkődnec. [e] Es bétőlt az ő földőc ezüſtel
7 és arannyal, és ſzántalan ſoc kinczeckel, bétőlt az ő földőc lovagockal, és ſoc hadakozó ſzekerecckel. Bétőlt az ő földőc bálvány
8 ockalis, az ő kezec czinálmányának hajolnac meg, mellyet az ő kezeknec uyaji czinálnac.
9 [f] Es mind az ſzegén ember, mind à fő ember megalázza magát à bálvány előtt, azért ne kedvezz nékiec.

10 ERegy g bé az kőſziklának haſadékjába, és rőytőzzél el az földbe, az Iſtennec félelme előtt, és az ő nagyſágának diczőſſége
11 előtt. Az kevély † ſzemő ember megalázta-tic, és az embereknec magaſſágoc lenyomattatic, és czac az UR magaſztaltatic fel à
12 napón. Mert iſtennec az Seregeknec Urának boſzſzú álló napja jő el minden kevély és magaſſágos ellen, és minden felemelke-
13 dett ellen, hogy megaláztaſſéc. Es à Libánus hegynec minden magas felmelkedett Cedrusfái ellen, és àßáſannac tőldgy faij el-
14 len. Minden magas hegyec ellen, és minden
15 fel nevekedett halmoc ellē. Minden magas
16 torony ellen, és minden erős kőfal ellen. Es az nagy tengernec hajói ellen, és minden
17 győnyőrőſſéges képec ellen. Ackor lenyomattatic à magas ember, és az embereknec nagyſágoc megaláztatic, és czac egyedől az
18 Iſten magaſztaltatic fel à napō. Az Bálvány-
19 oknakis minden nagyſágoc elváltozic. Mikor az bálvany imádóc à kőſziklāknac és az földnec haſadékiba * rőyteznec, az UR félelmének előtte, és az ő nagyſágának di-
20 czőſſége előtt, mikor felkél hogy az földet megbünteſſe. Ackor az ember elveti az ő e-
21 züſtés arany bálványit, mellyeket magoknac czináltac vólt hogy azoc előtt meghajolnának, az vakondakoknac és pupdenevéreknec. Bémenvén az kőſziklāknac és az nagy kő ſzálaknac haſadékiba és likaiba, az Iſtennec félelme előtt, és az ő nagyſáganac diczőſſége előtt, mikor felkelend hogy megverje az földet.

** Oſe. 10. 8. Luc. 13. 30. Apoc. 6. 16. és 9. 6.*

III. Réſz.

Mivelhogy az Sidoc à Prophetának fenyegetése ellen, bizakodhatnác volna magokat emberi erővél, és az ő orſzágoknac jol rendeltetett allapattyával. Annakokáért az Prophéta annakis elett vſſi, és inti őket hogy emberben ne bizzanac, mert elveſzi az Iſten mind azokat az kikhőz bizhatnának, hogy az ő orſzágoknac nyomorult állapattya légyen, és fejedelmet ne találhaſſanac ki megorvoſolnà az ő romlásokat, mellynec okà, azt mongya hogy az kőſſegnec bűnben valo megkeményedeſe, és à fejedelmeknec kegyetlenſege, melliyekert fenyegeti őket, vegezetre az aſzſzoni állatokatis fenyegeti.

1 SZűnnyetec [a] meg az emberben való bizodalomtól, kinec lelke az orrában vagyon, mert miczoda bőczűlleti va-
2 gyon ő nékie? Mert imé az Iſten à Seregőknec Ura, elveſzi Jeruſalemből és Judából à támaſzt, és az táplálót, és kényér-
3 nec és az viznec erejét. Az hatalmaſt, à hadakozót, birót az Prophétát, jövendő dolgoknac meglátóját, és az vén em-
4 bert. Az ötvenedes hadnagyot, az bő-

a Haſonlittya az Anyaſzent Egyhazat à hegyen eppitetetett varoshoz, mell' minden felől meglattatic, melly ez vilagnac mindē ſzegeleitt az ő vilagoſſagával betőltſe. Mintha azt mondana, nincs hogy az földi intéſemmel nē gondolátoc, tuttozokra légyen hogy à Meſſiásnac eljövetelekor, mikor az Evangeliō nac prédikallaſa altal az Anyaſzent Egyhaz tettetis léſzen mint à magas hegyen éppuetőtt varos, ackor à pogányokis az Iſten házának tagai leſznec és ſoc ſzolgálnac néki, hà tinem akartoc ſzolgalni.

b Ez Sententiaban à modgyat mongya meg, mimodō leſzen tettetes az Anyaſzent Egyhaz, mint az hegyen éppitetőtt varoſsigy tudniillic mert az Iſtennec törvinnye és beſzede leſzen abban melly azt tettetőſſe teſzi. Maſodſzor azmac mongya okát az mit monda az előtt, hogy tudniillic à Pogányoc felmēnec az Iſten házának hegyére. Azt mongya azért hogy ezigy leſzen, mert noha az előtt Sion és Jeruſálem vólt az Iſten törvényenec és leſzédence helye, de nē kötelezztetic ackor az Iſtē beſzéde bizonyes helyőz, hanēomnat kiſoly ez vilagnac mindenſzegeletire, Mat. 28. Ezec. 47. Tehát az Evangeliū nē uy tudemany

c Értelme ez, az Iſten mint biro egybe békélteti az Evangeliū által à Sidókat és à pogánokat, hogy egy Iſtenec legyē, egy Chriſtuſoc, egy hitec, egy kereſztſegec. Epheſ. 4. és egy maſtſzereſſéc, békeſſegeſſec legyenec.

d Okat mongy a miert hija Iſten à pogonyokat, tudniillic, mert az ő goneſſagokért ombarja az ő nepet Iſten vetni, egyetemben fenyegetejtis ez ha meg nē kereſic az Urat.

e Az az, biznac nē Iſtenben hanē gazdagſágokban és erejekben.

f Az az. Mindnyajan bálvanyimádóc.

a Némellyec ezt az felső caputlhoz ragaszlyac. de nem igazan. Az emberri erőbē való bizodalmat tiltya, mivelhogy az ember elete olyan mint az pára, az az, erőtelen az ember, és ſemmi nincz ēn mellyet hamar el nem veſzthet.

czűlleteſt, à tanáczoſt, tudós meſter em-
5 bert, és az ékeſſen ſzólokat. Es adoc né-
kiec gyermec * fejedelmeket, b és az gyer-
6 mekec uralkodnac ő raytoc. Es illyen
módon, à kőſſég kőzőtt eggyic à máſikat
megnyomorittya, kiki az ő felebarátyát: à
gyermec az vén emberē, és az elvetett alává-
7 ló à tiſzteletes emberen hatalmaskodic. Ha
valaki az ő attya nemzetſégéből való roko-
nát megragadgya, ezt mondván: Te néked
őltőzeted vagyon, légy mi vezérűnc, hogy
az te gondviſeléſed által az mi romláſunk-
8 ból felēppűllyűnc. Megeskeſzic à napon, ezt
mondván: nem orvoſolhatlac megitteket,
házambannis ninczen kenyér, ne tegyetec
engemet à népnec fejedelmévé.

9 MIvelhogy az Jeruſálem elromlott, és à
Juda eleſett. Mert az ő nyelvec és az ő
czelekődetec az Iſteñec ellene vadnac, hog'
10 az ő diczőſſēges ſzemeit felingerlenéc. Az ő
orttzájoknac megkeményitéſe téſzen ő elle-
nec bizonſágot, mert az ő bűnőckel mint à
† Sodomabēliec ſzemtelenől kérkeſznec,
nē hogy eltitkolnác: Jay az ő lelkeknec, mert
11 azoc ſzereznec nékiec nyavalyát. Mondgya-
toc ezt az igaznac hogy jól léſzē dólga, mert
az őcelekedeteknec gyűmőlczével élnec.
12 Jay az latornac az ő veſzedelmére, mert az ő
kezeinec czelekődeti ſzetint fizetnec ő néki.
13 Az én népēnec nyomorgatóinac mindenic
gyermec, és aſzſzoni állatoc uralkodnac
raytoc. c En népemaz kic téged vezérlenec,
azoc czalánac meg, és az te útaidat, à mellyē
14 kellene járnod, elfedezic tetőled. Az Ur elő
állott à tőrténkezéſre, és áll hogy à népe-
15 ket megitéllye. Az UR eljőtt itéletre, az ő né-
pénec vénciis fejedelmi ellen. Mert ti elkó-
borlottátoc ez ſzőlőt, és az ti házatoc tellyes
16 az ſzegéntől elprédáltatott marhával. Val-
lyon mi dolog hogy az én népemet rontyá-
toc, és à ſzegénnec orttzájāt őſzve tőritec azt
mondgya az Ur, à Seregeknec Ura?

17 ANnakfelőtte d azt mondgya az UR: mi-
velhogy à Sionnac leányi felfuvalkottanac,
és felemelt nyackal járnac, és ſzemeckel
pillognac ideſtová poroſzkálván járnac,
és az ő lábockal nagy zengéſt bongáſt ſze-
18 reznec. Azért az UR megkopaſzittya az Sion
leányinac tetejeket, és az UR az ő ſzemér-
19 meket megmezitelenīti. A napō elvéſzi az
UR az ő lábokon való zengő ékeſſégket, az
20 retzés fókőtőket, és az kősőltyűket. Az jó
illatra való függőket, arany lántzokat, és az
21 fátyolokat. A biretromokat, ſzép czizimáki-t
ſzoros ruhákat, melre való ékeſſégőket, és
22 az fülőn függőket. Az arany gyűrőket,
23 és az orrokon függő ékeſſéget. Az innep-
lő ruhákat, palāſtokat fédeleket, és az gō-
24 bostőket. Tükőröket, vékony gyólczo-
25 kat, keſzkenőket, kezeléket. Es léſzen az
drága illat helyébe bűdőſség, és à drága
pārta ő helyébe, ſzakadozott és elterjedett
ruha, és az ſzép fodor haj helyébe, ko-
paſzſág, és az ſzoros ruha helyébe ſzoros
ſac, és az ſzép gyēgeſség helyébe, az napnac
26 ſütéſe. Az te férhaid ſegyver miatt hůlla-
27 nac el, és az erőſſēc az hartzon veſznec. Bán-
kodnac pedig es ſirnac az Jeruſálem kapui:
28 és elpuſztitatván az földőn ūl. e Ackor az
időben hét aſzſzoni állatoc megragadnac
egy férfiat, és azt mondgyac, az mi kenye-
rűnket éſzſzűc, és mi magunc ruházzuc ma-
gunkat, czac hogy az te nevedről neveztes-
sűnc, és veddel el mirólunc az mi nagy gya-
lázatunkat.

* *Eccleſ. 10. 16.*
b *Gyermec fejedelmeknec mondatnac nē ezt azoc, kic iaō ſzerint gyermekec, hanem az kic okoſſaggal, értelemmel. és bölczeſſeggel gyermekec.*
† *Gen. 13. 13. és 18. 21. és 19. 5.*
c *Aſzſzoniallatoknac mondya az puha fejedelmeket.*
d *Az Jeruſálemnec aſzſzonnepeitis fenyegéti, kic az ő ſoc bűnőckelés föképpen kevelſegeckel az Iſtent felingerlettec vala.*
e *Némellyet ez verſen kezdic el az negyedic capitot, de ez harmadikhoz való.*

IIII. Réſz.

Vigaztallya az Prophéta az hiveket hogy kétſégbe ne eſſenec, az jövendő Meſſiaſſal, és azt mondgya hogy az Meſſias léſzen az választattaknac diczőſſegekre, és tiſzteſſegekre mert az ő vérével megmoſſa azokat hogy Szentec legyenec, és nyomorúſagokban, haboruſagokban oltalmazójoc léſzen.

1 ACkor az időben az Urnac czemetéje, diczőſſēges és tiſzteſſēges léſzen, és à földnec gyűmőlcze nagyſágos és ékeſ-
2 ſēges, az Izraelnec maradékának. Mert az ki Sionban és Jeruſálembe megmarad, Szentnec mondatic, minden valaki Jeruſá-
3 lemben az élőc közzé béiratott. Mikor az Ur elmoſandgya az Sion leányinac az ő úndokſágokat, és az Jeruſálemnec vérét ki-
moſándgya ő belőlőc, az itéletnec és meg-
4 emēſztésnec lelke által. Es teremt az Ur Sion hegyénec minden haylékán, az az, az ő gyülekezetin, nappal felhőt † és kő-
dőt, és lángadozó tűznec fényeſſégét ét-
tzáka; Mert az gyülekezetnec tellyes diczőſ-
5 ſēgén léſzen az Urnac óltalma. Melly ól-
talomnac haylēka, árnyéc léſzen nap-
pal az hévſég ellen, és óltalom, à hová ma-
gát az ember elreytſe az veſz ellen, és az eſső
ellen.

† *Exod. 13. 21.*

V. Réſz.

Az Eſaiás éneket czinál az Iſten ſzőlőjéről, az az Iſtennec válaſztott népéről, mellyben elégſzőr megjelenti az Iſtennec az ő népéhez való kegyelmeſſégét, mit azt mondgya hogy azt mivelte az ő népével az mit ſzokott az jo ſzőlőgazdá az ő ſzőleji velmivelni. Másodſzor panaſzolkodic az Iſten nepenec hálá adatlan gonoſſágarol, hogy teremtettenec Iſtennec vadſzőlőt, az az ſoc gonoſſagot czelekeztec. Es az Iſten nepének ſoc bánet rendivel mint egy táblan megirya. Ut. Iſzr fenyégeti őket Iſten haragjaval, &c.

Enekle-

† *Az ſzőlőn erti az Izrael nézetſeget, és abbā az ő annyaſzāt Egyházát.*
* *Jer. 2. 21. Matth. 21. 33. Mar. 12. 1. Luc. 20. 9.*
a *Az itéletet és igaſságon mind azt erti, az mit Iſten kivan az ő törvenyében. Vagy az igaſságnac óltalmazását, és az gonoſságnac büntetéſét.*
b *Az telhetetlenſéget feddi, mellyből ſzokott támadni á ſoc álnocſág, czalárdſág, ragadozás, kegyétlenſég.*
c *Mintha azt mondaná, hatorigaz Iſten ne legyec, ha azt nē mivelem.*
d *Bath mértéknec neme, melly vagy mint egy czebrat teſzen. Corus ezis mértéc, mint egy köböl. Epha mint egy veka.*
e *Az reſzegéſeget feddi.*
f *Az Urnac dolgā erti à mit Iſten velec ezelekedett, vagy büntett őket vagy jol tőtt velec hogy azokbol megtéréſre indulnának.*
† *Prov. 21. 29. 30*
g *Azt jelenti ezzel, hogy felőtte igen nagy veſzedelem léſzen az nēpben, annyira hogy nagy koporſonac* h *veremnec kell mnac lenni, à mit léſogh aſſa az meg holtakat az mellyet à Prophéta mond az népnec reménteſére.* h *Az bűntetéſnec haſzna mi légyen az Iſtenre nézve.*

1 ENeklec én éneket az én ſzerelmeſſemnec † ſzőlejéről. Az én ſzerelmeſemnec
2 * ſzőleje vagyon felőtte kővér helyen. Mellyet gyópűvel környűlvőtt, kővektől megtiſztitott, béűltetőtt drága ſzőlőckel, és épitett abban tornyot, és kéſzitett abban ſaytőt. De mikot várná hogy néki édes ſzőlőt
3 teremtene, vadſzőlőt teremte. Moſtan azért Jeruſálemnec lakoſi, és Judánac férfiai, tegyetec én köztem és az én ſzőlőm közőtt
4 itéletet. Mit kellett vólna egyebet czelekődnem az én ſzőlőmmel, mellyet nem czelekedtem vólna ő véle. Miczoda tehát azoka, hogy mikor várnám hogy nékem édes
5 ſzőlőt teremtene, vadſzőlőt teremtett? Annakokáért megmondom én tinéktec, mit czelekeſzem én az én ſzőlőmmel, elvonſző az ő keritéſét hogy elpuſztitaſsée, elrontom
6 az ő gyópőjét hogy eltapodtaſsée. Es parlaggá téſzem azt, nem metszetic meg, nem kapáltatic, és az tövis, az gaz felnevi, annakfelőtte meghagyom az felleegnec hogy eſsőt ne adgyanac teája. A Seregeknec Urának pedig az Urnac ſzőleje, az Izrael háza: és az ő gyönyörőſeges űltetéſe, az Judanac
7 férfiai. Vára pedig az Ur hogy czelekedgyenec itéletet, [a] de imé nyomorgatás: igalságot vár vala, de imé ohaytás vala.
8 b JAy azoknac ez kic hazakhoz más házat ragaſztanac, és mezőt az ő mezejekhőz, mind addig hogy ſemmi hely ne maradgyőn,
9 hogy czac ti magatoc lakjatoc ē földőn. Az én halláſomra, à Seregeknec Ura az Ur megeskűtt, hogy à nagy ſoc ſzép házakat ha el
10 nem puſztittya, [c] annyira hogy ſenki ne légyen azoknac lakója. Es tíz hóld ſzőlő egy Bath bort tereſzt, [d] és egy Corus vetés, egy
11 Epha magot ád. [e] Jay azoknac á kic jó reggel felkelnec, hogy † részegeskedgyenec, és mulatnac á bór mellett mind eſtveig, hogy az
12 bor felgerjeſzſze őket. Kiknec lakodalmokban vagyon hegedő, lant, dob, ſíp és bor: az Urnac pedig dólgát nem tekintic meg, [f] és az ő kezének czelekedetit nem gondollyác
13 meg. Ennekokáért vitetic az én népen fogſágra, mivelhogy ninczen ſemmi bőlczeſége: és ő közőttőcz à tiſztzeletes emberec felőtte igen nagy éhſéget ſzenvednec, és az ſoka-
14 ſág ſzomjuſág miatt eped meg. Azért az koporſóis igen kiterjeſztette az ő haſát, [g] és az ő torkát felőrte igē feltátotta, hogy az én népemnec minden tiſztzeletesi, mind közönſéges ſokaſága abba leſzallyanac, és az kic az
15 földőn győnyörűſéggel éltec. Es illyen módon * nyomattatic à közönſéges ember, és az tiſztzeletes emberis lenyomortatic, és az
16 nagyoknac ſzemec megaláztatnac. Es felmagaſztaltic az Ur, [h] à Seregeknec Ura az ő itéletiért, és az erőſs ſzen Iſten ſzentnec eſmértetic az igaſságért.
17 i Es à bárányoc legelteténec mīt az előtt ſzokta vólt Iſten őket legelteteni, és à fogſágból haza jőtt ſzegényec az gazdagoktól elha-
18 gyatott jókból táplállyác magokat. Jay azoknac à kic à hamiſságot ugyan hozzájoc vonſzác hazugſágnac kőtelével, k à bűnt pe-
19 dig temérdec kőteleckel *vonſzác*. Kic azt módyác, ſieſſen, jóyjőn el hamar az ő itéleti, hogy láſſuc, és elközelgetvén jóyjőn él az Izraelnec ſzent Iſtēénec elvégezett tanácza, k
20 hogy keſértsűc meg. l Jay azoknac, kic á gonoſzt jónac mődgyác, à jót gonoſznac, à kic az ſetétſéget világoſsággá, az világoſságot ſetétſéggé változtattyác. Az keſerűt édeſ-
21 nec az édeſt keſerűnec mondgyác: Jay azoknac az kic magoknac bőlczeknec láttatnac leñi, és ő magoc előtt eſzesec. Jay az nagy
22 borihatóknac, és az kic ſerényec az réſzegi-
23 téſre való bornac tőltéſére. Es az kic az latrot ajándékért * megjámborittyác, és az igazaknac igaſságokat elfordittyác ő tőlőc.
24 m Annakokáért miképpen megeméſzti az pozdorját az láng, és az polyvá ſemmi-
25 vé léſzen az láng előtt, azonképpen ezeknec győkerec megrothad, és mint az por elmúlic. Mert az Urnac az Seregőknec Urának tőrvényér megutáltác, és az Izraelnec ſzent Iſtenénec beſzédét megká-
romlottác. Annakokáért gerjedett fel az m Urnac haragja az ő népe ellen, és felhúzván az ő kezét, megverte azt annyíra hogy á hegyec megrendulnénec, és az ő hólt teſtec elvettetvén az útzákō hevernénec † Mīd ezekelis pedig az ő haragja el nem múlt, hanem
26 mégis felhuzva vagyon az ő keze. n Mert az n távól való pogány népec kőzőtt Záſzlott emel, és ſivóttēſel int az föld határán lakoznác, hogy eljőyjenec; és nagy hamar-
27 ſággal kónnyen eljőnec. Nē léſzen eggyis közzűlőc elfáradott, ſem pedig az fáradſág miatt tántorgó, nem ſzúnnyad ſem aluſzic, az ő derekánakis öve meg nē ól dic, ſem pe-
28 dig ſaruja kőtele. Az ő nyiloc éleſec, és kézíwec felvetve, az ő lovoknac kórmóc mint az kova, és az ő ſzekereknec kerekei mint az
29 forgó ſzél. Nékiec orditáſoc ollyán mint az Oroſzlán kölkec, dihőskődnec és kapjác az prédát, és békeſséggel elviſzi azt, ſenki el nē
30 véſzi tőle. Es az időben nagy zúgáſſal dihőskődic ő ellene az mint ſzokott zúgáſſal dihőskődni az tenger, és akar mint nézzéc az földet, de nem látnac egyebet ſetétſégnel, az az, nyomoruſágnál, *annyira hogy* az nap látatic meghomályoſodni az égen.

VI. Réſz.

Hogy az Prophéta méltóſágot ſzerezzen magánac és az ő hivatalának, azt mődgyác, hogy látta az Iſtent nagy magaſságos királi ſzékében ülni, kit az Angyalok vőltec volt környűlés dicziértenec. Maſodſzor azt mondgya hogy mikor az Iſtent

i *Az hivekneo vigaſztalāſokra mondgya ezt az Prophéta: hogy noha az gonoſzokat Iſten elveſzti, mind az által az hivehogy láſſuc, és elkőzelgetvén jóyjőn él az ket megtártya.*
k *Azec monnac kőtelen vonni hozzájok à bűnt, kic a bűnnec alkalmatoſságát nem távoſztattyác el. hanem azzal élnec hógy eleſſenec, annac példáját mondgyák az 19 verſben.*
l *Az képmutatoc: magahitgyőkerec megrothad, és mint az por elmúlic. Mert az Urnac az Seregőknec Urának tőrvényér megutáltác, és az Izraelnec ſzent Iſtenénec beſzédét megkáromlottác.*
* *Prov. 17. 15.*
m *Fenyegetés.*
† *Inf. 9. 11. 16. 21. és 10. 4.*
n *Megirja az ellenſégnec gyorſaſágát nyughatatlanſágát, fegyvereknec élességét lovoknac gyorſaſágát, ő magoknac kégyetlenſegőket az népnec vétkeinek feſejért, &c.*

az ő nagy diczőſſégében látta volna, megeſmérvén az ő gyarloſagat, magát mél: atlannac ítélte arra hogy ollyan hatalmas felſégnec követſégét hordozza. Harmadſzor, megirja mi módon Iſten őtet megiſztitvan elküldötte, hogy az Sidokat tanitaſa altal megvakitſa, hogy vakoc legyenec mig ezac tizedréſze maradaz nepnec, és mig az fogſágbol haza jönec.

1 AZ melly eſztendőben meghala Uzijas király, ackor látám az Urat† úlni nagy magos és felemeltett ſzékben, és az ő
2 perémi bétőltic vala az Templomot. Es Seraphim Angyaloc állanac vala az ſzéc kőrnyűl, mindeniknec hat ſzárnya vala, mellyeknec ketteivel orczájokat, ketteivel lábokat fedezic vala bé, és ketteivel repűlnec
3 vala. Es eggyic az máſikat inditván, azt mongdyác vala: * Szent, ſzent, ſzent az Ur az Seregeknec Ura, tellyes mīd az ſzéles föld
4 az ő diczőſſégével. Es az Angyaloknac kiáltáſoktól megtendűlénec az aytónac kűſzőbei, és az ház bételéc füſtvel. Azért
5 mondéc én: Jay nékem el kell veſznem, mert megſértęſztetett ayakú vagyoc, és ſértelmes ajakú nep kőzőtt lakom, és az Urat az Seregeknec Urát látác az én ſzemeim. De egy
6 az Seraphim Angyaloc kőzzűl én hozzám rőpűlvén, kinec kezében eleven ſzén vala,
7 mellyet fogóval vőtt vala az óltárról. Az én ſzámat illeté azzal mondván, imé az illeti az te ajakidat, elvétetic azért immár az te hamiſságod, és az te bűnöd eltiſztultatic.
8 ANnakutánna hallám az Urnac ſzavát, ki azt mondgya valá: kit kűldgyec el és kiczoda mégyen el * nékűnc? és én mondéc, imhól vagyoc én, küldgy el engemet.
9 Ackor monda: Eregy el, mőnd ezt ez népnec: Halvan † hallyatoc, és ne értſetec, láſ-
10 ſatoc és ne tudgyatoc. Miveld azt hogy ez népnec ſzive kővéredgyéc meg, fülei dugattaſſanac bé, ſzemeketis fedezd bé: Ne lásſanac ſzemeckel, fülőckel ne hallyanac, ſzivecckel ne értſenec, hogy megértvén meg
11 ne gyogyitſác magokat. Es mikor monda nám: meddig léſzen Uram ez? Monda: mīg az városoc puſztán állanac lakoſoknélkűl, és az házac embereknélkűl, az földis
12 mindeneſtől fogva puſzta léſzen. Es az UR az embert nagy mészſze elvetvén, nagy
13 puſztaſág léſzen ez földőn. Es mīglen az népnec ezac tized réſze marad, és miglen megtérnec Pulyloműhöl. Mert elhúllanac, mint à nárs fának és czerfának levelei elhullánac, melliyekben az leveleknec elhúlláſa utánnis az nyerőſség bennec vagyon. Azonképpen à népnec tizedében léſzen az elevenſég, az ſzent mag.

VII. Réſz.

Az Prophéta vigaſztallya az Achaz hirált, mikor á Syriánanac és Izraelnec királyainac ellene valo felindulaſoktóligen megremült volna, és jővendőt mond azoknac veſzedelmekről. Annac bizonſagára ſzabadſágot ád az királnac hogy aʒ Iſtentől valami jelt kérjen: Az király megveti á jelt. Megſeddi azért á Propheta, és jelől adgya az Meſſiaſnac ſzeplőtelen ſzűztől való ſzületéſét. Az utan jővendőt mond az két királyoknac romlaſárol, mellynec jelét mutattya az ő maga fiában. Utólſzor jővendőt mond az Juda orſzágánac megbűntetéſéről.

1 ES lőn az Juda királyánac† Achaznac, † 2.Reg.16.5.
az Uzias fiának, Jothamnac fia idejében, eljőve Reſin á Syriánac királlya, és à Remaliánac fia Pecáh, Izraelnec királlya, Jeruſálem alá, hogy megoſtromlaná
2 azt, de nem veheté meg. És megmondác az Dávid házának, illyen módon: Az Syriánac orſzága eggyé lőtt az Ephraim orſzágával, és megindúlá az ő ſzive, és annac népének ſzive, miképpen megindúl-
3 nac az erdőnec fái, az ſzél előtt. Annakokáért monda az UR Eſaiáſnac: Eredgy eleibe Achaznac, te és az te fiad à Schear Jaſub, az felső halaſtónac * czatornajának
végéhöz, az ruha feſtőc mezejének útára.
4 Es mond ezt nékie: Megláſd hogy czendeſségbe légy, ne féily, és à te ſzived meg ne lágyúllyon, az kétfüſtülő üſtők darab előtt, a Reſin királnac á Syriabéliecckel való felgerjedett haragja előtt és á Re-
5 malia fiának haragja előtt. Mivelhogy gonoſz tanácczot tartott te ellened az Syriabéli király. Es az Ephraim orſzágabéliec az
6 Remalia fiával, ezt mondván: Mennyűnc el az Juda orſzága ellen, hogy fáraſzſzuc azt, és megoſztván azt kapczollyuc hozzánc, vagy tegyűc királlyá kőzzőttőc áz Tabeel fi-
7 át. Azt módgya az UR: nē leſzē az és nē mégyē végh̄z. b Mert Syriának feje Damaſcus,
8 és Damaſcuſnac feje Reſin: Az Ephraim nēzetſége pedig hatvanőr eſztendőnec forgáſában annyira megromol, hogy nem léſzen
9 nép. Mind az Ephraimnac fő városával Samariával, és Samariának fejével az Remalia fiával egybe: Avagy nem hiſziteké i mivelhogy bátorſagot nem véſztec.
10 ANnakokáért ſzóla iſmét az UR Achaz-
11 nac, mondván: Kérj jelt magadnac az te Uradtól Iſtenedtől vagy az földön vag' az
12 magas menyben akarod. Es mikor Achaz azt mondaná: Nem kérec, és nem kéſértem
13 az Urat. Monda *az Prophéta*. Halld meg Dávidnac háza: Avagy nem elégeſztiteké meg azzal hogy az embereknec boſzſzuſágokra vattoc, hanem annakfelőtte az én Iſtenemetis boſzonttyátoc? 14 Annakokáért
ád az UR tinéktec jelt: † imé egy ſzeplőtelē ſzűz fogad az ő méhébe, és ſzűl fiat,

a Főſtülgő üſtők *daraboknac nevezi az két királyt, kic Jeruſálem ellen mētec vala, mivelhogy az ő igyekezetőket és ſzándekokat végh̄z nem vihetnék. Mintha azt mondana: te félly tőlőc mert akar mint igyékőzzenec, de ſemmit nem árthatnac.*

b *Az az, A Syriabéli királnac Damaſcummal, a Ephraim királyának Samariával meg kell elegedniec, Jeruſalemhez ſem mikőzőc nem léſzen. Nem léſzen Jeruſalem vagy Syriának vagy Efraim városának fője.*

† *Matt.1.v.23. Luc 3.1.*

† *Joan.12.39. 40.41.*

* *Apoc.4.8.*

* *Gen.1.1.*

† *Matt.13.14. Mar.4.12. Luc.8 10. Joan.12.40. Act 28.26. Rom,11.8.*

c *Tudniillic az Iſten, vagy az ô Annya. Az Iſten az Prophéta által tétt kegyelmes igéretit az Juda országanac megmaradáſa felôl, megerôſſiti az Meſſias felôl valo igeretteel Mivelhogy az Iſtennec minden igéreti érôſſec az Chriſtusban. 2. Cor. 1. Kinelkûl az Iſtennec kegyelmeſségét meg sẽ gondolhattyuc.*

d *Az 15, es 16. verſet, Nemellyec az Emmanuelrôl magyarazzac. Mintha azt mondána az Prophéta, bizonyara bizony ember léſzen az Emmanuel, &c. Nemellyec pedig à Prophéta gyermekerôl magyarazzac, mellyet az Prophéta az Iſten paranczolattyából az király eleibe kiviſzen, v. 3. Mintha azt mondana: Jóllehet ez én gyermekemis nyomoruſagot ſzeved, mindazaltal vajat es mezet eſzic hogy meg tudgya valaſztani az jot az gonoſztól: Az az, Nem foſztatic meg az kiralyoktól az ô táplaláſſáravalo eledeltôl, hanem felnevekedic ember korra, ſôt inkad azt mondom hogy mielôtte felnevelkednéc ez en gyermekem annac elôtte mind à két király elveſz.*

e *Legyeknec nevezi az Egyptumbelyeket az ô puhaſagokert, erôtlenſegekert es undokſagokert. Az Aſſyriabelieket pedig daroz ſoknac nevezi az ô kegyetlenſegekert. Mert mikeppen artalmasb es kegyetlenb az darvas az legynél, azonkeppẽ az Aſſyriabélisc az Egyptûbelieknel.*

f *Fônec es labnac nevezi az fôlsô es alſo rendẽ valokat.*

g *Jelenti ezzel az embereknec keves voltokat, hogy az kinec egy tehene leſzen, annac ſirjaval minden ſzûkségét feléri.*

15 És nevezi e azt Emmanuelnec. Vajár és
mézet éſzic ez gyermec, minekelôtte tudná
az jót válaſztani, és az gonoſzt megvetni. d
16 Es bizonyára, mielôtte ez én gyer-
mekem megtudnávetni az gonoſzt, és az jót
válaſztani, elhagyattatic az à fôld mellyet
te gyúlólſz, az ô két királyaitól.
17 AZ UR pedig hoz te ellened, az te néped
ellẽ, és az te atyádnac háza ellen olly idôket, mellyhéz haſonlatoſoc nem vóltanac az idôtôl fogva, mikor elſzakadott az Ephraim az Judától: Az Aſſyriabéli király
18 által. Mert az napon ſivôlt az UR Egyptum folyó vize mellet való légyeknec, e és
19 az Aſſyria országánac daráſinac. Hogy eljôven letelepedgyenec, az puſzta helyecknec
vôlgyeiben, kôſziklâknac haſadékiban,
minden tôviſſes kôzôtt, és minden jó gyú-
20 môlcz termô fák kôzôtt. Az idôben elberetvallya az UR ez bérlet béretvával, az vizentúl való Aſſyriabéli király által, az fônec
és az lábnac ſzôrit f annac felôtte az ſzakál-
21 tis megeméſzti. Es léſzen az napon, hogy
az ki tart egy fejôs tehenet, és két juhot g
22 Léſzen ez, mondoc: hogy az téynec bévsége miatt vayat egyéc: Mert vayat és mézet ehetic, valaki megmarándand ez fôlden.
23 Ezis léſzen az idóben, hogy az melly helyen vadnac ezer ſzôlo tôvec, mellyec ezer Sicluſt értenec vólna, azt az helyet az
24 tôvis, és gaz vegye fel. Nyilackal és kézível mennyen oda az ember, mivelhogy az tôvis és gaz vôtte fel az egéſz fôldet.
25 Azokat pedig az hegyeket, mellyeket kapálni kellet vólna, *de nem kapáltac* az tôvis és gaz nem véſzi fel, hanem barmoknac való hely léſzen, és hog' az juhoc azt tapodván azon legelteſſenec.

VIII. Réſz.

Mégis az Prophéta nyilvan való jelenségnec, tudniillic az ô fiánac nevénec általa, megmondgya az Syriá es Izrael orſzáginac romlâſokat. De hogy az Achaz és az ô népé el ne higgyec magokât, mégfenyegeti ôketis az Aſſyriabéli királlyal, mivelhogy az Iſtennec igéretihez nem támaſzkódnac, és az ô királiyokat a kôſſég megvetôtte, ôlett mindazáltal azt mondgya hogy nẽ megyẽ, mindenſtôl végkôz az Aſſyriabéliec tanácza.

Az után inti Iſten az Prophétat, hogy az népnec bûneibẽ ne légyen réſzes, es azeknac harom nagy bûnôket mondgya meg, partolkodáſokat, magoc megkénnyitéſét Iſtenelle, es erôſségel valoſzinborúláſokat, melliyekért iſmét fenyegeti ôket.

1 ES monda nékem az UR: Végy magadnac egy nagy levelet, és ird arra kôzönséges bôtuckel, † Sieſs az dulâſra, ſieſs az pré
2 dára. Annakokáért vôc mellém hiv tanubizonságokat, â Urias papot és az Zacha-
3 riáſt az lebereciáſnac fiat. (Mert mikor bémentem vólna az Propheta aſzſzonyhoz, fogadott vala és ſzûlt vala fiát, és monda az UR énnékẽ nevezed cẽnec nevét Sieſs az du-
4 láſra, ſieſs az prédára. Mert mielôtte ez gyermec ezt tudná mondani: Edes atyám édes anyám, elviſzi az Damaſcusnac gazdagságát, és az Samariánac predáját az Aſſyriabéli királnac ſzolgája.
5 JSmét ſzóla nékem az UR, mondván,
6 Mivelhogy megutálta ez nép à Siloe patakának a laſſan folyó vizét, és az Reſinnec és az Remalia fiánac birodalmat kévánny-
7 ác. Annakokáért imé az UR azt miveli, hogy ezec ellen jôyjôn amaz erôs és ſzéles foljó víz, az Aſſyriának királlya, és minden
8 ô hatalma, melly minden ô folyáſinac és partyainac felôtte folván, Az egéſz Judát elfollya, és megáradván általmégyen rayta, és mind torkig ér, és annac elterjeſztett ſzárnyai ellepic az te fôldednec ſzeleſſegét ô Emmanuel. b
9 TÁrſalkodgyatoc c egybe népec, de megrôttattoc: vegyétec fuleitekbe kic meſzſze fôldôn laktoc, kéſzûllyetec de megrontattoc, kéſzûllyetec de megrontattoc.
10 Tanácskozzatoc de haſzontalan léſzen, ſzóllyatoc beſzéllyetec de nem mégyen véghôz, mert Iſten vagyon mi velûnc.
11 MErt d igy ſzóla nékem az UR kezemet fogván, mikorô tanitana engemet, hog' ez népnec után ne járnéc, ezt mondván:
12 Ingyen ſe emlitſétec ti az pártolkodáſt, miképpen ez nép minden dologban ôtûl az pártolkodáſnac: ne felliyetec ezeknec
félelmec ſzerint: Ingyẽ ſe mondgyátoc hog'
13 tetteini kellyen. Az URat az Seregeknec Urát ſzentellyétec, ô tôle féllyetec, és ôtet rettegjétec. Es ôis ſzentelléſtekre leſzen ti
14 néktec: Az Izraelnec pedig két házának ûtkôzetnec és botrankozáſnac* kove gyanánt léſzen, e az Jerusálemnec lakoſinac pedig
15 tôôr és háló gyanánt. Mellybe ſokan † megûtkôznec, és eleſvén megromolnac, és megháloltatván megfogattatnac.

* *Az belûben igy vagyon mehecſchalal chaſchbaz. Igy akarta Iſten hogy nevezzen Eſaias az ô magzattyat az Syriai és Izrael orſzaganac romlásanac bizonſegara, &c.*

a *Az Siloenec laſſan folyo vizenérti az Judanac alazatos és erôtlen kirallyat, mintha azt mondana: megutáltátoc, az Judanat alazatos erôtlen királlyat.*

b *Emmanuel földénec nevezi az Judaföldet vigaſztálâſnacekáért. Mintha azt mondaná: Noha az Juda országát igen megrontatic az Aſſyriabéli kiváltúl, mindazáltal az Meſſias elsô az Juda nézetségébôl és tenéked Meſſia lakaſod és birodalmad léſzen Judaban.*

c *Az Prophéta hitnec általa felemelkedvén, magát és az népet vigaſztally az ellenſegnec tanáczoc ellẽ nevetvén azoknac igyekezeteket.*

d *Értelme ez, Az Iſten nékem azt mónda hogy az kôſségtenekôvetſſem, és az kiralt meg ne veſſûc noha olly an laſſú mint az Siloe patakja, és elis ne pártot neûſſûnc, hanẽ iſtenre veſſûc az miſzemenkst: * Inf. 28 16. Luc. 2. 25. Ro. 9. 33. 1. Pet. 2. 9.*

e *Innet erôſſ bizonságûc vagy az Chriſtusnac erôc Iſtenſége felôl, mert à kit itt Eſaias Jehovnac és Seregec Iſtenénec nevez, azt az Evangkiſtác, és à ſzent Pi Chriſtusnac mondgyác, és ezeket, az Chriſtusrol magyarázzác.*

† *Matth. 21. 44. Luc. 20, 18.*

16 Kőſdf bé eztaz tanubizonſágtételt: és pe-
czételd bé az tőrvént az én tanitványim
17 kőzőtt. Annakokaért várom én az Ur-
Rat, ki elrőytőtte az ő orczáját à Jácob há-
18 zától; és várom őtet. Imhól vagyoc én, és
az én tanitványim, kiket adott énnékem az
UR jelül és czudájúl Izraelben: az Sion he-
gyén lakozó Urtúl az Seregeknec Uratól
vagyonoc.

19 HOgy ha g pedig azt mondgyac tinéktec,
tudakozzatoc az nézőktől és az jővendő mondóktól, kic ſuttogva ſzólnac, *tina engedcyetec.* Mert avagy nem az ő Iſtenétől kérdi minden nemzetség tanáczot? avagy az élőc felől â holtaktúl kellé tudákozni.

20 Az tőrvénre † és annac tanitására halgaſſatoc: Valaki nem ſzóland annac beſzéde ſzerint, nem léſzen annac világoſsága.

21 h Annakokaért ez főldet általjárja az meg-
nyomorodott és éhezett Izraelita, és mikor az éhségnec miatta buſul, átkozza az ő királlyát és az Iſtent, hogy ha oda felnézis
22 *nem léſzen ſegitsége.* Ha az főldre nézis: mivelhogy mindenűt nyomoruſag, homályoſság, ſetetség és keſerűség vőtte kőrnyúl ótet.

f Értelme ez: Iſten ſzól az Prophétának, és inti ótet hogy azőt tiſztiben hatra ne állyon, hanem abban ſzorgalmates légyen, mert noha ſokan légyenec kic az ő tanitásának nem engedneec, mindazáltal vadnac ollyac kiknél kedves az ő tanitása. Ezt halván az Prophéta azt mondgya hogy noha Iſten az népnec nagy részét megvetete mindazál-ő meg nem botrankozic hanem várja az Urat, békeség léſzen, és tiſztiben elyar. Sőt azt mongya hogy haſonkí nem vólnais, ki az Iſten mel et felallana, mindazáltal ő az ő tanitványival kiket Iſténeki adet és ſzent lelkevel megvilágoſitot, feláll, &c. † Heb.2.13.

g Inti az hiveket kiket ő tanitványinac nevez, hogy az igaz, Iſtenmellől ſemmiképpen el ne állyanac, és ne hajollyanac idegen Iſtennec mel'e akar mint ſzorgalmaz taſsának. h Azoknac lűntetéſekről ſzól à hác Iſtentől elſzakadván és az ő tudomanyától, egyel ekutis Iſtentől el akarnac ſzakaſztani.

IX. Réſz.

Vigaſztallya az Prophéta ez caputban az kiveket à kővetkőzendő háborſagoc ellen, hogy valami modon azokba kétségbe ne eſnénec. Ezzel vigaſztallya pedig, hogy az ő nyomoruſágoc nem léſzen ollyan mint az Izrael orſzagabéliek, kiket az Salamanazar őrőcké való rabſágra vitt vala. Másodſzor vigaſztallya az Iſtennec jóvóltával, hogy az régen igért Meſſiáſt elboczáta, ki az ő népénec őrőcke állando békeſeget adna. Annakutánna iſmét az Izraelnec nemzetségét kemeny fenyegeteſſel fenyegeti.

1 MIndazáltal nem léſzen, az † nyomo-
ruság ſzerint meli' ő rayta eséc ackor mikor előſzőr czac könnyen illeté az ellenség az Zabulonnac és Nephtalinnac főldét: ſem ugy mint utólſzor, mikor
2 megpehezitéc az néppel tellyes Galileát az tengernec után Jordánon tul. Az nép mell' † ſetétségben jár, lát nagy világoſságot; és az kic az halálnac árnyékának tartományában ülnec, azoknac világoſság támad.

3 Mikor ezt à népet megſokaſitod valais, mindazáltal állando őrőmet nékiec nē adſz vala, hanem ácképpem őrűltenec te előtted mint az aratóc az aratáſnac idején, mikor
4 őrűltec az ellenségnec prédáját oſztván. Mikor az ő terhes † igájat, és az ő hátának veſzſzejét, és az ótet nyomorgatónac páltzáját megiontottad, mint az * Madia-
5 nitáknac napján. Mikor mind egéſz tábor, és az egymáſra támadott ſokaság, és minden vérbe fórtőſztetett őltőzet, nagy hirtelen ugy mint megégett, és lőtt à tűznec
6 eledele. De minékünc egy † gyermec ſzülettetic, és fiu adattatic minékünc, kinec az ő * válián léſzen fejedelemseg, kinec nevét nevezi czodálatoſnac, tanaczoſnac, erős hatalmas Iſtennec, őrőcké valóſságnac attyának, békeſségnec fejedelmének.
7 Annac fejedelemségénec és békeſségénec nē léſzē †vege, az David ſzékiben és az ő orſzágában úl hogy megerőſſitſe azt itéletbē és igaſſágban, ez időtul fogva mind őrőcké. Az Seregeknec Urának buzgo† ſzerelme miveli ezt.
8 AZ ő beſzédét kűldőtte az UR Jácobnac,
9 és bétellyeſedic Izraelben. Hogy vennē eſzébe magát az nép, Ephráim és Samariának lakoſa, kic azt mondgyác az ő kevelségekben és felfuvalkodáſokban. Az te-
10 glából czinált alkotványoc elromlottac, de faragott kővekből éppittűnc: az figefác kivagdaltattac, és Cedrus fákat ültetűnc helyébe. De minekutánna az Ur az Reſin ki-
11 rályon diadalmot ád az ő ellenségénec: az után az Izraelnec ellenségét egybecgyeliti.
12 Az Syriabélieket elől, az Philiſtéuſokat hátul; hogy felhátott torockal elnyellyéc az Izraelt. † Mind ezeckelis pedig az ő haragja nem mulic el, hanem az ő karját felhuzva
13 tartya. Mivelhogy ez nép nem tért meg az ótet megveró Iſtenéhóz, es az Urat az Seregeknec Urát nem kereſtéc meg. Es ki-
14 vágja az Ur Izraelből az főt és farkat, b az á-
15 gat és az nádat egy napon. (Az vén es tiſzteletes ember az à főnaz prophéta pedig az
16 ki hazugságot ſzol, az à farc.) Mivelhogy ez nepnec vezéri hitetőc vóltac, és à kic azoktól vezéreltertec, azokat elveſztettéc.
17 Annakokaért az ő iſiainac nem kedvez az Ur, és az ő árváin, özvegyin nem kőnyőrűl, mert mindnyájan képmutatoc és gonoſztévőc, és mindeneknec ſzáya gonoſságot ſzol: Mind ezeckelis nē mulic el az ő haragja, hanem mégis felhuzva vagon az ő
18 karja. Mert az gonoſság felgerjed mint à tűz melly à tőviſſet es az ezerét, megemeſzti, és meggyuytya az sűrű erdőnec fáit, annyira hogy felmennyen annac pora az
19 füſtben. Annakokaért az Urnac az Seregeknec Urának haragja miatt è földnec népe meghomályóſodic, és ez nép léſzen az tűznec ugy mint eledele, ſenki az ő attyafián nem kőnyőrűl.
20 Mert kapdos jobb kézre, de ugyán megéhezic, eſzic balkézre, de ugyan nem elégeſzic

† *Tremellius: Az az, mikor az te népedet valami jovzl megáldottadis, állando örémet nsktc nem adtál, es hatóſmōc vāltis à hoz nagy faradsággal es verrel, utottac, mint az aratoc nagy munkaval jutnac az gaborahoz aratáskor.*

* *Judic. 7. 22. Inf. 10. 26.*

†CHRISTVS.

* *Tudniillic az Ur.*

† *Luc. 1. 32. 33.*

* *2. Reg. 19. 31. Inf. 37. 32.*

a *Prophétália Eſaias az Izrael orſzaga ellen, meilyet Jacobnac Ephraimnakis nevez, mert ez hāromnak mind egyet tenſzen.*

† *Sup. 5. 25. Inf. 10. 4.*

b *Az fön, az farkon, agon es nádon, ertiaz prophéta mind az felső mind az alſó renden valokat, az az, királt, fejedelmeket, Urakat, és az kőz népet, az hamis prophetackal egyetēt, mint ő maga az prophétá megmagyarazza à kővetkőzendő versben.*

† *Tudniillic, az Juda orſzágának nyomoruſága. 2. Reg. 14. & 17.*

* *Matth. 4. 15. Eph. 5. 14.*

geszic meg, mindnyájan az ő karjoknac hu-
12 sát észic. [c] Az Manasse *megemészti* Ephraimot, az Ephraim az Manassét, és mindketten ezec az Juda ellen lészнec. Mind ezeckelis nem mulic el az ő haragja, hanem mégis felhuzva lészen az ő karja.

[c] *Rettenetes buntetéssel fenyegeti Istenaz Izraelitákat, tudnillic hogy miképpẽ az ember kevánnya az ételt italt, az enkeppẽ ők nagy dühösségel igyekeznec egymásnac romlására.*

X. Rész.

Először ez caputban fenyegeti az Prophéta az hamis törvén tévőket. Másodszor jövendőt mond az Assyriabeli királnac veszedelméről, mivelhogy nem az Istennec akaratty aszerint, hanem az ő maga akaratty aszerint czelekednec az pogány király az népnec büntetésében, es hogy Isten ellen szarvat emelvén mindeneket az ő erejenec tulaydonitana. Harmadszor megmondgya az Assyriabéli király vesszedelmének haszнat, melly ez lészen, hogy az nep Istenhőz térjen. Utoljzor megirja az prophéta az Assyriabeli királnac Juda országára való jövetelinec utát.

1 JAy az hamis decretum szerzőknec, és az
2 kic irnac emberec nyomoritására való hamis sententziákat. Hogy az szegényeknec itéleteket elforditsác, és az én népemnec szegényinec igasságokat elragadgyác, hogy az ő zvegyvc legyenec ő prédájoc, és az árvákban sákmánt vesснec.
3 Vallyon s-mit miveltec az meglátogatásnac és az meszszünnen reátoc jövő pusztitásnac napján? kihőz folyamodnátoc segitségért? Es vallyon holott teanétec le à ti gazdagságtokat mellybe diczekedtec? Az én segitségem nélkül az megkőtőztetnél nyomorultab vólna, és az megőlettetteknél alább való clennénec. † Mind ezeckelis nem
4 mulnéc el az ő haragia, hanem mégis az ő kezе felhuzva vólna.
5 JAy az Assyriabéli királnac az én haragomnac veszszejénec, jóllehet az én busulásomnac pálczája vagyon ő kezékben.
6 Es noha az képmutató nép ellẽ küldem őtet, és az melly nép ellen megharagudtam az ellen paranczollyac néki, hogy préda-lyon és sákmánt tegyen azokba, és hogy azt
7 eltapodgya mint az utzán való sárt. Mert ő nem acképpen aléyttya és az ő szive nem ugy gondollya, hanem hogy az ő akarattya szerint vesszessen, és mindenestől fogva ki-
8 gyomlállyon soc népeket. * Mert azt mondgya: Avagy az én fő szólgaim nem ol-
9 lyanoké mint egyegy királyoc? Avagy nẽ megvőttemé Calno városác mint Izmec Carchemist? avagy nem ugy meggyőzemé Chamath városát mint Arpadot? Avagy Samariát nem ugy megvőttemé mint
10 Damascust? Mivelhogy az én kezemnec erejével vőttẽ meg azokнac â bálványoknác országit, mellyeknec bálványi jobbac vóltac az Jerusalembéliekнec és az Samaria
11 béliekнec istenecknél. Avagy nem czelekedhetemé ugy az Jerusalembéliecckel és az

† *Sup.3.25. és 9.12.*

* *2.Reg.18.24. és v.33. és cap. 19.v.10.*

ő bálványockal, mimódon ezelekáttem Sa-
12 mariával és az ő bálványival? De jövendőbe minekutáña elvégezendi az UR minden dólgát, az Sionnac és Jerusálemnec hegyén meglátogatom az Assyriabéli *királnac* nagy akaró szivénec gyümölczét; [a] és
13 az ő felemelt szemeinec dicsőségét. Mivelhogy az mondotta: az én kezemnec ereje által miveltem ezeket, és az én bölczeségem által, mivelhogy okossággal felékesitettem, azért vőttẽ el soc népeknec határit, azoknac kinczekben sákmánt vetettem, és
14 mint erős hatalmas az lakosokat megtázта. Es az én hatalmasságõ mint eg' fészkét, ugy talalta soc nemzetségec gazdagságanac fészkét, és melly könnyen elszedic az elhagyatott madar monyakat, azonképpẽ az egész földnec népét én eltakartam, és nem vólt senki kiczac szárnyát mozditotta vólna, vagy száját megnyitotta vólna, vag' czac
15 mottzant volnais. Avagy diczekediké az feysze az ellẽ à ki azzal vág? avagy à fürész felemelié magát az ellen à ki azzal fürészel? az veszszőt miker forgattyác, avagy felemelié magát azoc ellẽ à kic azt forgattyác? mikor az páltzát felemelic, avagy nem fáé az?
16 Annakokáért az Ur, az Seregeknec Ura, boczát az ő kövérire, ősztövélséget, és az ő diczősségének helyén [b] tűznec égéséhőz
17 hasonló égés ég. Mert az Izraelnec világossága lészen tüz helyén, és annac szente lészẽ láng helyett, melly meggyuyttya és megemészti az ő tövisseit és czeréit egy napon.
18 Es az ő erdejének és mezejének ékességét lelkétől fogva testéig megemészti, és mi-
19 nekutáña megfélemlic elfutamodic, és búdoső lészen. Azután az ő erdejének fája kevés lészen [c], añyira hogy egy kis gyermec felirhatná azoknac számokat.
20 [d] ES lészen az időben, hogy többé az Izraelnec maradéka, és à ki megmarad az Jácob nemzetségéből, nem támaszkodic az őtet nyomorgatókhoz, hanem az Urhoz az
21 Izraelnec megszenteló Istenéhőz támaszkodgyéc valóba. [e] Az kevés maradéc megtér, az Jácob nemzetének maradékja az e-
22 rős hatalmas Istenhőz. Mert ha az te népednek az Izrael szám szerint añyi lejendeneis, mint az tengernec * fövénye, mégis czac az maradékja tér megannac az Istenhőz ki az
23 ő igasága által, az ő őröktől fogva való elmetzett akarattyáat, mindenestől kiárasztтya. Mert őröktől fogva elrendeltetett végeт czelekeszic az Ur, az Seregeknec Ura, mind ez egész földön.
24 Annakokáért azt mongya az Ur à Seregeknec Ura: Ne fély én népem Sioñac lakosa az Assyriabéli királtól: Az ő veszszejével megvértégedet, de az ő páltzáját felemeli te ellened, † mint szinte Egyptum-
25 ban. Mert még czac egy keves idő vagyon, és minekutánna haragom rólad el-

[a] *Az az, kevélségét, és én ellene való feisuvalkodásai.*

[b] *Urnac diczősségének helyénec mongya Jerusálémeh, mellynec allata nagy hirtelen megemeszтetéc az Senacherib tabora.*

[c] *Az az, kevés lésze az ő népe.*

[d] *Az nyomorusságoknac haszna, Istenhőz való megtérés.*

[e] *Bizonittya à Prophéta az ő módáját: Megtér Istenhőz az Jacob népének maradéka az maradékat módom mert noha szamlalhatatlanoc, mind az által Isten az ő örök végezésének igasságа szerint nagy vesszét à népnec elveszti, kinec akaratтyanac senki ellene nẽ állhat mint à viznec.*

* *I Sz.28.22. Rom.27.*

[f] *Az az., Megoltozoz, de megoltalmaz es megszabadit mint Egyptumban.*

† *Exod.4.*

múlic, az én haragomat rájoc kiontom
26 hogy megemészteſſenec. Mert az Seregeknec Ura támaſzt ez ellen oſtort, mint az
* Madianitáknac levágatáſoknac idején az Horeb kősziklájánál, és à tenger mellet felemelt páltzához haſonló páltzát, és elveſzti ezeket mint az Egyptumbéliecket. Es az
27 időben elvétetic az ő terhe az te válladról, és az ő igája az te nyakadról, sőt mindeneſtől elrontatic az iga, az olayjal megkent
28 királyért. c Ajathba jő Migronon általmégyen, Michmáſnál rakja le az ő hadagozó terhes ſzerſzámit. Altalmennec az
29 réven, Gebába térnec ſzálláſra, Rama megréműl, Saulnac Gibea városa elfút. Gallimnac népe emeld fel az te ſzódat, hogy
30 hallyác meg mind Lais városig, és hallya
31 meg az nyavalyas Anathoth. Az Madmena megindúl, Gebimnec lakoſi egybe gyűlnec. Nob nevő városba mégyen à nap fen
32 lévén, hogy ott megállyon. Az ő kezét felemeli az Sion hegye ellen, és à Jerusálemnec halma ellen. f Es imé ackor az Ur, az
33 ſeregeknec Ura, kivagdallya az ágakat nagy erővel, annyira hogy az magaſságoſoc kivágattatnac, és az felmagaſztaltattac megaláztatnac. Es az erdőnec ſürű ágait le-
34 vágja vaſſal, és az Libanuſnac magas fái az hatalmaſnac keze által eleſnec.

* *Jud.7.25. Stp.9 4.*
c *Megirja à Prophéta az Aſſyriabéli kiralnac útat à melljen eljőne Jeruſalem ellen hogy az ő jövendő mődaſinac nagyob méltoſaga lenne.*
f *Magyaraz hatod ránt mind az Sidoknac mind az Aſſyriai király népénec veſzedelmeről.*

XII Réſz.

Jövendőt mond ez káputban az Prophéta az Meſſiaſnac Jeſſe gyökeréből való ſzarmazáſárol, és eljövéséről, hogy illyen modon az Iſten fenyegetésétől megremült Sidókat megvigaſztalná, holott az Meſſias országának lakoſinac természeteket ſzep haſonlatoſság alatt irja meg. Az utan az Meſſiaſnac az Evangelium altal való felmagaſztaláſárol, az Pogany nepeknec, es az Sidoknakis az Evangelium altal való hivatalokról jövendőt mond.

1 ES az Jeſſenec :: tőrsökéből, a egy ſzép veſztő ſzál ſzármazic, és az ő gyökeré-
2 ből egy virág ſzál nevekedic. b Kin az Urnac lelke megnyugoſzic, bölczeſségnec és értelemnec lelke, tanácznac és hatalomnac lelke, tudománnac és Iſteni félelemnec lelke.
3 c Kinec az ő illatozáſa eggyűt léſzen az Iſteni félelemmel. Nem à ſzemnec látáſa ſzerint itél pedig, és nē à fülnec halláſa ſzerint dorgál meg. Hanem igaſságban itéli
4 meg az ſzegényeket, és igaſság ſzerint dorgállya az földnec alázatoſit, az földet megveri † az ő ſzájának veſzſzejével, és az ő ajakainac lelkével megőli az hitetlent. Es
5 az ő derekának övedzője léſzen az igaſság, és az ő veſéjének övedzője az álhatatoſság. Es lakozic az * farkas az báránnyal
6 d és az pardus az keczke fiuval, az borju és az orſzlán kölyöc és az kövér barō eggyűt léſznec, és egy kis gyermec őrizi azokat.
7 Az fejős tehen és az medve eggyűt legeltetnec, és azoknac fioc eggyütt fekűſznec, és az oroſzlánymint az ökör ſzalmát éſzic.
8 Es az czecz ſzopó gyermec az Aſpis kigyónac likában gyönyörködic, és az czecztől elválaſztatott gyermec az Baſilicuſnac likában nyuytya az ő kezét. Nem
9 ártanac, és ſenkit el nem veſztenec az én ſzent hegyemen, mert tellyes léſzen ez föld az Urnac tudományával, mint az tenger bébüritotta ez földet.
10 ES léſzen az időben hogy ahoz, à ki az Jeſſe gyökeréből ſoc nepeknec záſzlójoc léſzen, :: az pogany népek is gyullyenec,
11 és az ő nyugalma diczőſséges légyen. f Es léſzen az időbē, hogy az Ur málodſzor veſſe az ő kezét az ő népének maradékának
12 megkereſéſére, az melly tudnillic megmaradott Aſſyriától, Egyptuſtól Parthiától, Szereczen orſzágtól, és az Elamitáktól, Chaldéától, Hamattól, és az tengernec ſzigetitül. Es az pogányoc közőtt záſzlót emelvén egybegyüytſe az elſzéledett Iſraelitákat, és az Judának ide tová ſzakadozott tagait, egybe kereſſe az földnec ſzegeletiről. Es az Ephraimnac is régyſégét elvé-
13 vén, és az Judának ellenſégit elveſztvén, az Ephraim ne irégykedgyéc az Judára, és az Judais nē ezekedgyéc úgy, mint ellenſég
14 az Ephraim ellen. Hanē egyenlő akaratból hátokō legyenec napnyugat felé az Philiſtéuſoknac, és az napkeleti népekben egyűtt veſſenec ſákmánt, az Edomitákra és Moabitákra támadgyanac, és az Ammoni tác engedgyenec nékiec. Es az UR megſzárazttya az Egyptum tengerének kebelétis, és az ő kezét felemeli à *Nilus* folyóvizellenis, erős ſzáraztó ſzélnec általa, és á nagy folyóvizet hét réſzre ſzakaſzttya, és azt miveli hogy ſarus lábbal mennyen által azokō
16 az ő népe. Es léſzen úta az ő népénec maradékának, melly megmaradott az Aſſyriabéliektől, az mint vólt az Iſraelnec mikor kijőtt Egyptumnac * földéből.

a *Az Jeſſe gyökeréből ſzarmazott fiatalon és virág ſzalon erti az Jeſus Chriſtuſt, ki az Dávid nemzetiſegéből és agyekabol ſzarmazott emberſege ſzerint, Rom. 9. kinec királyi birodalma immar ackor mindeneſtől elromlott vala.*
b *Megirja az prophétat az Iſtennec lelkenec bővöſeges és minden merteknélkül való ajandékit az Chriſtus Jesusban, mellynec általa bőlcz értelmes, tanaczos hatalmas, tudos, Iſten félő igaz itélő, és az hiveknec lelkekben hatalmaſon ezelekedő lenne az ige által.*
c *Az az nem vekonyō és emberi modſzerint tudákozic, hanem keménységes itelettel, megyen mindennec végére. Az ő ſzájának pedig lelkén érti az ő hatalmas ſzavát.* † *Job 4.9. 2. Theſſ. 2.8.*

* *Inſ. 65.25.*
Az az, minden hatalmaſoc kegyetlenec, kár tévőc az Chriſtuſnac hatalma által az Anya ſzent egyhaznac tarſaſágába hivattatnac, és az hiveckel olly békeségſſen és olly ſzeretettel lakjanac, minthа egyec volnanac, az egy hitnec és ſzeretetnec alatta egybekötéſven.
c *Szol à pogan népeknec hivatalokról, kikat mond az prophéta hogy az Iſten egybegyűjt Egyiptomi minden nēzetſegec közzül az Evangelyumnac prevén, és az Judának ellenſégit altal, hogy egy zaſzlora tudnillic az Chriſtuſra nézzenec, és egyenlō akaratal rontſác az ördög orſzágát.*
f *Az Iſten nyugalman erti az Anya ſzet egyhazat, melly bē Iſten lakic, Pſal. 132.*
8 *Tudnillic mint előſzer, mikor őket Egyptumbol megſzabaditá.*
:: *Rom. 15.12.*
* *Exod. 14.29.*

XII. Réſz.

Minekutánna az Prophéta jövendőt mondott volna az Aſſyriabéli királnac veſzedelméről, az Meſſiaſnac eljöveteliről, az pogan népeknec hivatalokrol, és az maradéc Sidóknac megforditaſokról. Itt immar arrúl való beſzédét hala adaſſul rekeſzti bé.

1 ANnakokaért azt mondod az időben; Hálákot adoc néked URā, mert megharagudtál vólt én reám, de elfordúlt az tz haragod, és megvigaſztaltál engemet.

2 Imé

2 Imé az erőſs Iſten én ſzabaditóm, bizom
és nem féleec, mert nékem † erőſségem és
énekem az UR Iſten, ki ennékem ſzabadi-
3 tóm vólt. Es merîtetec vizeket nagy ő-
römmel az ſzabaditónac kútfejéből.[a]
4 Es azt mondgyátoc ackor: Adgyatoc
hálát az Iſtennec, magaſztallyátoc az ő ne-
vét, hirdeſſétec minden népec közőtt az ő
cselekedeit, mondgyátoc hogy nagy az ő
5 neve. Mondgyatoc éneket az Iſtennec,
mert nagy dólgokat cselekedett, adgyátoc
6 tudtára ezt mind az egéſz földnec. Emeld
fel az te ſzódat, és énekelly Sionnac lakoſa,
Mert nagy te közted az Izraelnec ſzent Iſte-
ne.

† *Exod.15.2. Pſal.118.14.*

[a] *Az ſzabaditonac kutfején erti vagy az Evangeliumnac tudomanját, vagy az Jeſus Chriſtuſt ő magát, kibe vadna az Iſtennec tudomanyanac és bőlcheſſegenec kinczei Coloſ.2. Es kiben hitnec általa az Iſtennec minden javait mienké teſzſzűc.*

XIII. Réſz.

Ez caputban az Prophéta jővendőt mond az Babyloniani birodalomnac romlasáról, az hiveknec vigaſztaláſokért. Előſzer pedig az Mediabélieket á Prophéta felinditta es hadra kéſzeriti az Babylonia ellen. Maſodſzor megirja az Babyloniabélieknec nyomorúságokat, mellyeket kellene ſzenvedniec, és az ő romláſoc után miczoda kővetközic ő reájoc.

1 AZ Babylonia ellen való terhes jőven-
dő mondas, mellyet látot Eſaiás az A-
2 moſnac fia. Emellyetec záſzlót az magas
hegyen, Szóllyatoc felemelt ſzóval nekiec,
kezeteckel intſetec nékiec hogy mennye-
nec bé az *Babyloniai* fejedelemnec kapuin.
3 En paranczoltam az én tőlem válaſzrott
vitézimnec, és az én erőſſimet hivtam, az én
haragomnac veghőz vitelére, kic az én di-
4 czőſségemnec örűlnec. Soc népeknec ſza-
vokhoz haſonló ſokaſágnac ſzava hallattatic az hegyeken, ſoc orſzágokból őſzvegyűlt
pogány népeknec ſzavoc hallattatic, a ſere-
geknec Iſtene munſtrállya az ő hadra való
5 ſeregét. Eljőnec meſzſze földről, az egek-
nec utólsó réſzéről, az Iſten és az ő haragjá-
nac ezközei, az *Babyloniabélieknec* egéſz föl-
6 dőcnec elrontására. Ordităſatoc, mert kő-
zel vagyon az Iſtennec napja, mellyen az
7 Mindenhatótúl puſztitás kővetközic.
Annakokaért minden kezec megerőtlenűl-
nec, és az embereknec ſzivőc elolvad.
8 Es megréműlnec, nagy kinőc és faydalmac
környekőzic meg őket, faydalmat ſzenved-
nec mint az gyermec ſzűlő aſzſzonyi állat-
toc, kiki az ő felebarátyán álmélkodic,
mivelhogy az ő örtzájoc megſzégyenültec.
9 Imé az Iſtennec napja eljő kegyetlen búsú-
láſſal, és felgerjedett haraggal, hogy ez föld-
et elpuſztitſa, és annac bunőſit elvefzeſſe.
10 Mert az egeknec czillaginac, és az bokros
czillagoknac világoſságoc nem fénlic, az
feltámadott nap † homályos léſzé, az hóld-
11 nakis világa fényes nem léſzen. Es meg-
bűntetem az földnec gonoſságat, és az go-
noſzoknac hamiſságokat, és azt mivelem
hog' á kevélyeknec kevélségec megſzunic,
és az kegyetleneknec kevélségeket mega-
12 lázom. Azt mivelem hogy dragább légyé
az embert *az ellenség előt* az tiſzta aranynál, a-
13 maz Ophirből hozőtt ſzép arannalis: [a] An-
nakokaért az egeket megindîtom, az föl-
dis az ő helyéből megindúl, az Seregec Iſte-
nénec búsúláſa miatt, az melly napon fel-
14 gerjed az ő haragja. Es ollyanoc léſznec *az*
Babyloniabéliec mint az futó őz, és mint az
paſztornélkűl való juh, kiki az ő népe kőz-
zé megyen, és kiki az ő földébe ſzalad.
15 Valaki ott találtatic általveretic, és az ő
mellettec való bérlett vitézec, fegyver miatt
16 elhúllanac. Es az ő kis gyermeki, az ő ſze-
mec előtt, az földhőz verettetnec azoknac
házoc elsákmányoltatnac, és az ő feleségec
17 megſzeplőſitetnec. Imé én feltámaſztő
ezec ellen az Mediabélieket, kic előtt az e-
zűſtnec ſemmi bőczűleti nem léſzen, és az
18 aranyban nem győnyőrkődnec. Hanem
az ő kézíveckel az gyermekeket általlővől-
dőzic, és az aſzſzonyiállatnac méhénec gyű-
mőlczén nem könyőrűlnec, és az kis gyer-
19 mekeknec nem kedveznec. Es az Babylő,
melly ſoc orſzágoknac ékeſsége vólt, az
Cháldéuſoknac pedig ſzépségec és diczé-
kődeſec vólt, haſonlatoſképpen elpuſztúl
mint az * Sodoma és az Gomorra.
20 Nem űlic megazt ſoha, [b] és ſoha ſem-
mi időben nem lăkjác, nem vonſzác ott fel
sátorokat az Arabiabéliec, és az paſztoroc
21 ott nem legeltetic az ő barmokat. Hanem
laknac ott vadac, és annac házait ártalmas
allatoc tőltic bé, lakoznăc ott báglyoc, és
22 vad emberec ſzőgdőſnec ott. Az erdei
maczkác kiáltanac az ő elpuſztitatott palo-
tajaban, és az ő győnyőrűſéges hazaiban
az sárkányoc, közel vagyon pedig az ő *romlásának* ideje, és az ő napjai meſzſzére nem
halladnac.

[a] *Az az, Azt mivelem hogy az ellenség ne kapjon az arannyon hanem az emberen.*

* *Gen. 19.25. Jer.50.4.*

[b] *Azt akarja mondani hogy ſoha nem léſzen ollyan nagy hatalmas, gazdag és méltoſágos varos, mint annakelőtte vólt.*

XIIII. Réſz.

Megmondgya az Prophéta ez caputban előſzer az okat, miért akarja Iſten az Babyloniai birodalmat elrontani, tudniillic hogy az ő népe megſzábadúllyon, Maſodſzor iſmét az Babyloniai birodalomnac romláſarol prophétal, és az Sidoknac ir gyăazatos eneknec formáját, mellyel ezufollyac az Babyloniai kevely és kegyetlen kiraly az ő romlaſanac napjain, holott iſmet, az Iſtennec az Babyloniabéliec ellen valo kemeny ítéletiről ſzol, hogy tudniillic tiſzteſſeges temetéſtől megfoſztatnac, és maradékoki is kigyomalzlatic hogy ſoha meg ne gyarapodgyanac, utoljara à Philiſteuſoknac birodalmoknac romlaſarol Prophetal, kic ollyan ellenſegi valanac az Sidoknac mint az Babyloniabéliec.

† *Ezech.32.6. Joel 31 és 3.15. Matth.24.29. Marc.13.24. Luc.21,25.*

† *Az felsö Caputnac utolſo verſetöl függ ez Caputnac kezdeti.*

1 MErt † könyörül az Iſten Jácobon, és az Izraelitákat iſmét válaſztya, hogy azokat az ő földekbe viſzſzávigye: Es jövevényec adgyác magokat ő hozzájoc, és ta-
2 gaſzkodnac az Jácob házához.[a] Mert az népeket hozzájoc kapczollyác, és azokat az ő lakó helyekbe viſzic, és azokat birni fogjác az Izraelitác az Iſtennec földén, hog' azoc nékiec ſzólgác és ſzólgáló leányoc legyenec, és az kiknec ők foglyai vóltac, azoc léſznec ő foglyoc, és uralkodnac azokon
3 az kic őket nyomorgattác.

ES az melly napon, az Iſten tenéked nyugodalmat adand az te faradságodtól, nyomoruságodtól, és amaz kemény ſzolgálatodtól, mellyel ſzolgáltattac tégedet.
4 Ackor illyen czufoló kóz beſzédet ſzólaſz az Babyloniai királról, [b] és ezt mondod: Mimódon romla el az sárzoltató, és mint
5 veſze el az aranynac kévánója. Eltörte Iſten az gonoſzoknac pálczájokat, és az u-
6 ralkodóknác veſzſzejeket. Ki az népeket az ő haragjában ſzüntelen ſanyargattya vala, ki az pogány népeken nagy dühöſſéggel uralkodic vala, és az nyomorgatókat nē
7 tiltotta meg az nyomorgatáſtol. Nyugoſzic és czendeſz az egéſz föld, és nag' örömmel éneket mondanac. [c] Sőt az jegenye
8 fákis örvendeznec te raytad és az Libanus erdönec Cedrúſi, *ezt mondván:* miulta te elveſztel, ſenki nem jöt mi reánc,
9 ki minket kivagdalna. Az koporsókis az föld alatt megindultac te érötted, hogy te néked elödbe mennyenec, feltamaſztattyác te néked az halottakat, az földnec fejedelmit, az pogányoknac minden királit felkölt-
10 tic az ő ſzékekből. Kic mindnyájan téged megſzólítvan azt mondgyác: teis erötlenné lettél é mint mi? mi hozzánc haſonlatos
11 lettél é. Az te kevélſséged az koporsóra jutott, mind az te vigaság tévő ſzérſzámiddal egyetemben, az te ágyad féreg léſzen, le-
12 pledis féreg léſzen. // Mimódon eſtél alá az egről te Lucifer haynalnác fia? az földhöz verettel te, ki ſoc nemzetségeket erötelníé
13 töttél vala. Te pedig azt mondod vala az te ſzivedben: Az menybe mégyec fel, az erös Iſtennec czillaginac felötte helheztetem az
14 én ſzékemet, és ülöc az gyüleközetnec hegyénec éſzac felöl való öldalára. [d] Az magas felhöknec felibe hágoc, és haſonlatos
15 léſzec az magaſságos Iſtenhöz. De az koporsóba vetettél, az temetéſre való verem-
16 nec ſzélire. Az kic tégedet látnac, reád függeſztic ſzemeket, read figyelmeznec *és ezt mondgyác:* Ezé amaz férfiu az egéſz földnec háborgatója, ki minden országokat meg-
17 ront vala. Ki az földnec kerekſségét ollyanná tötte minemö az puſzta, és annac várositt röttya vala, és az ő foglyainac nem
18 nyitotta meg az tömlötzöt? Az pogány királyoc valamenyén vadnac, tiſzteſſégeſen

a Az pogán nepeknec hivatalokrol, nilván valo bizonſag.

b Az Prophéta éneket ir à Sidoknac, mellyel czufollyác az Babyloniai birodalomnac romlását, mellyben megmongya elöſzer az Babylonianac romlását az Iſten haragja miatt.

c Azt mondgya hogy mind az okt alan állatoc és az halottakis czufolni fogyác az Babyloniai kevely királnac romlaſat.

d Az Sion hegyet érti az gyülekezetnec hegyen, mivelhog' ott vala az Templum, mellybe ſzoktac vala gyülni az Sidoc.

feketéſznec az ő koporsójokban.
19 [c] Te pedig kivettetel az te koporsódból, mint valami útálatos czemete, mint az megöletett embernec ruhájoc, kic fegyverrel vertettec által, mellyec az veremben vettetnec, vagy mint az megtapodtatott hólt
20 teſt. Nē temettetel te el ugy, mint azoc, mert az te földedet elveſztetted, az te népedet megölted: Az gonoſzoknac * magvoc nem léſzen ſoha emlekezetbe.
21 KÉſzitſetec öldöklést az ő fiainakis, az ő attyoknac † gonoſságáért, hogy fel ne gyatapodgyanac és ne birjác ez földet ő-
22 rökségül, és ne töltséc bé ez földet erös városokal. Es felkelec ő ellenec, azt mondgya az ſeregnec Ura, és elveſztem az Babylonnac nevétis, az maradékokat az fiackal és unokáckal egybe, azt mondgya az UR.
23 Es adom azt örökségül birni az súldiſznóknac, és téſzē azt állótóknac helyévé, és megſeprőm azt puſztitó ſeprővel, azt
24 mondgya az ſeregeknec URa. Sőt megeskűt az Seregeknec Ura, ezt mondván: Ha ugy nem léſzen az mint gondoltam, és ha ugy nem megyen véghöz, az mint én elvégeztem
25 [f] Hogy megrontſam az Aſſyriabéli királt áz én földemen, és megtapodgyam őtet az én hegyeimen, hogy annac igája elvétéſſéc az én népemről, és annac terhétől megmenekedgyéc ezeknec válloc.
26 Ez az tanácz: mellyet végezett Iſten az egéſz föld felöl, és ez amaz felhúzott kéz mind ez
27 pogányoc ellen. Mert az Seregeknec URa * végezte, és ki czoda téſzi azt erötlenne? és az ő felemelt kezét kiczoda fordithattya el?
28 AZ melly eſztendöben meghólt Achaz király, ackor vólt ez terhes jövendö mö-
29 dás. Ne örvendezz te Philiſteuſoknac egéſzországa, hogy annac veſzſzeje megromlott az ki tégedet vér vala. Mert az kigyónac magvából Baſiliſcus ſzármazic, [h] és annac magva léſzen tüzes ſzárnyas sárkány.
30 Az után legeltetnec az ſzegényeknec elsö ſzülöttei, és az ſzükölködöc bátorſággal nyúgoſznac, minekutánna éhſséggel megölendem az te gyökeredet, és az te maradékidat megölendi.
31 Ordits kapu, kiálts város, elromlottál te Philiſtéa mindeneſtül fogva. Mert éſzac felöl jó füſt, és ſenki az hadba menéſre rendeltetett napon, otthon el nem marad.
32 Es mit felelnec ackor az pogany népeknec követi? ezt: hogy az Iſten fundálta az Siont: hog' az ő népénec ſzegényi ahoz folyamodgyanac.

c Megmondgya az Prophéta minemö kemeny itéleti léſzen Iſtennec az megromlott Babyloniabeli királyokon hogy tudnillic az tiſztességes temetéſtöl megfoſztatnac, és hogy az ő maradekokis kivagattac hogy ſohaſel ne gyarapodgyanac.

** Job. 28. 19. Pſal. 21. 11 és 37. 28. és 109. 13.*

† Exod. 20. 5. Matth. 23. 15

f Azt mondgya az Prophéta hogy minden változáſnélkül, az Iſtennec tanacza és végezéſe az kevély és kegyetlen Babyloniai királyoknac romlaſokrol véghöz mégyen: Mintha azt mondana: bator ne hidgyetec nékem az utan ha ugy nem léſzen. De azt az Prophéta nem mondgya ki hanem félbe ſzakaſztya kogy megtanitſon mindket arra, hogy az eskűveſsel mertékleteſſen ellyünc.

** 2. Chron. 20. 6. Job. 9. 12. Proverb. 31. 30. Dan. 4. 32.*

g Az Philiſteuſoc birodalmanac romlaſarol valo Prophetia, kic ſzinte ollyan ellenſegi voltac az Sidoknac, mint az Babyloniabéliec. *h Az az, Uzias kiralnac nemzetſegeböl, ki titeket megmart vala, tamad baſiliſcus, tudniillic az Ezechias, kiſockal inkab megmarta valaöket.*

XV.

XV. Rész.

Jövendöt mond az Prophéta az Moabitáknac nagy veszedelmekről, es keserüséges siraſokrol es jaygatáſokrol: Mert noha az Moabitákis az Ábraham verébül valac valának: mindazáltal az Izraelitáknac ellenſegi valának, es az ij az iſteni tiſztelettül elſzakadvan, az Chametz balvánt imádgyác vala. 1. Reg. 11.

1 AZ Moabitác felől való terhes prophétálas. Egy éyjel elpúſztúl az Moabitáknac Ar nevő városoc, és kivágattatic. Az Moabitáknac Kir nevő városokis egy éyjel
2 elpuſztitatic és kivágattatic. Felmennec *az Moabitác* Baythba, és Dibonba magas templomokban nagy ſiráſſál. Nebo és Medeba városon jaygatnac az Moabitác, mindeneknec fejeken * kopaſság léſzen, és ſza-
3 kállokat elnyiric. Az ő útzáin gyáſz ruhába öltözvén járnac, az ő házoknac felső réſzein és az utzákon kiki jaygat, és keſervesen ſir. Ackor felkiált az Hesbon és Elealeh város, annyira hogy az ő kiáltáſoc meghallattaſéc mind Jahas városig. Añakokaért az Moabnac erős vitéziis kiáltanac, és
5 az ő ſzive megfélemlic. a Az én ſzivẽ kiáltya az Moabitákat, és añac vég várait, mind Zoar városig, mint egy három eſztendős † tinó: mert az Luhithnac hágóján nagy ſiráſſál mennec fel, és az Horonaimnac után, az ő romláſokat keſerűſséggel jaygattyác.
6 Mert à Nimra városbélieknec vizec elfogy, annakokaért elſzárad az páſit, elfogy
7 az fű, és ſemmi zöldellő nẽ léſzen. Annakokaért kiki az ő gazdagſágát, és az ő joſzágát marhajár, az füzfáknac patákjamellé
8 hordgya. Mert az kiáltás elkerüli mind az Moáb tartományának határát, és mind Eglaimig és Beer Elimig, hallattatic az ő
9 jaygatáſa. Mert az Dimonnac vizei bételnec vérrel, mikor én megnevelem az Dimonnac vizeit *az Moabitáknac* vêreckel, à kic pedig az Moabitác közzül elſzaladnac, boczátoc azokra oroſzlánt, azonképpen à földnec maradékira.

* *Jer. 48. 37. 38. Ezech. 7. 18.*

a *Vagy, meg keſeredic.*

† *Jer. 48. 5. 34.*

XVI. Rész.

Az Prophéta megmondgya ez cáputnac kezdetiben, hogy ezac hijaban igyekeznec az Moabitác immar az Iſtent áldozatockal engeſztelni, mivelhogy meg nem tertec ackor, mikor az penitentianac ideje vólt. Máſodſzor iſmet fenyegeti ôket veſzedelemmel, az Izraelitakhoz való embertelenſegekert, es kegyetlenſegekert es nagy kevelſegekért. Hogy pedig az ő jövendő mondáſának nagyob meltoſága legyen, bizonyos idejetis megmondgya ronl ſokac.

1 KÜldgyetec bárányt, à földnec URának
2 ból az Sion leányának hegyére. Mert mint az féſzekből kiüzetett bíſdőſő madár, ollyanoc léſznec az Moábnac leáni, mikor
3 az Arnon vizén általkelnec. b Tartſatoc tanáczot, tegyetec itéletet, ſzerezz ollyan árnyékot délbe, az miném vagyon éyjel, és rőyts el azokat kic *hazájokból* kiüzettec, és az ki elſzaladott azoc kozzül, ne adgyad
4 kézbe. Lakozzanac te nálad *békeſség*gel, az én népemnec futottai. Moáb te légy öltalo nékic az rabló ellẽ, mert vége léſzen â nyomorgatónac, elfogy az kóborló, és elveſz-
5 nec ez földről ár puſztitóc. c Mert megerőſſitetic az Iſten kegyelméből az ő ſzéki, és ſzamellyben üllyen " igaſsággal az Dávidnac házában, kiitélő bíró, itéletnec kövétője, és az igaságra ſietö léſzen.
6 d HÁllottuc az Moábnac * kevélſégét, hogy felőtte igen felfuvalkodott, de az ő kevélſége, felfuvalkodáſa és haragja ſze-
7 rint való tehetſége ninczen. Annakokaért eggyic Moábita à máſic Moábitát jaygattya, sőt mindnyájan jaygatni fognac, à KirHareſet nevő városnac fundamento-
8 min, mivelhogy azoc megrontattac. Sőt az Hesbon városnac ſzőleiis elpuſztitattac, és az Sibma városnakis ſzőleje, az pogányoknac fejedelmi eltápodtattac annac drága
9 ſzőlőveſzſzeit, mellyec mind Jazer városig vóltac, sőt mind az puſztáig elterjeſztettec vóltac, annac drága ültetéſi eltapodtattac, mellyec az tengertis meghaladgyác vala.
Annakokaért az én ſiráſomban ſiratom az Jázer várost, és az Sibmanac ſzőlő tőkéit, megnedveſitelec tégedet Hezbon és Elealeh város az én könyhúllatáſommal mert az te nyári gyümölczöd és aratáſod fe-
10 lől való víg énekléſed eleſett. :: Es az te mezőndnec haſznán való vigaságod és örömed megſzűnt, az ſzőlőc haſznának is nem örűltöc és nem énekeltec, az bornyomó nem nyom bort az válúkban, à ſzűreten va-
11 ló örömnec végét vettem. Annakokaért az én ſzivem az Moábnac veſzedelmén zeng mint az hegedű, és az én belső réſzeim
12 az Kir Hares városon. Es léſzen ez, hogy mikor megtettzic hogy az Moáb hijába faraſztotta magát az ő Templomában, mégyen más ſzentſégesb helyre imátkozáſnac okáért; De ſemmit nem haſznál azzalis.
13 Ez az beſzéd mellyet ſzólott vala az UR az
14 Moabfelől, még régen. Moſtà pedig ſzól az UR, ezt mondván: Három eſztendőben; mellyec ollyanoc léſznec mint az béreſnec eſztendei, f meggyaláztatic az Moabnac dicſőſége, mind az ő fokaságával egyetembe, és añac maradékja kevés és erőtlen léſzen.

a *Mintha azt mondaná: elmult az penitencianac és az Iſtennec áldozatóc által való megengeſztelésének ideje. azért hijába küldetec, immar Jerusálembe áldozásra való bárányokat.*

b *Az Moabitáknac veſzedelmeſſeárnyékot dére, nec eggyic oka vólt, hogy nyomoruſagnac idején embertelenéc is kegyetlenéc voltac az Izraelitakhoz.*

c *Az az, Megmarad az Jumellyben üllyen igaſsággal dánac birodalmátorában, ma, noha ti azt alittyátoc hogy.*

d *elvéſz. Dan. 7. 14. 27.*

Mich. 4. 7. Luc. 1 33.

e *Maſéelic oka az Moab romlásának.*

* *Jer. 48 29.*

f *Héſbón es Simbanevezeteſec voltac az jovôlt, annac drága ültetéſi hegyért. azt mongya azért hogy az ő drága ſzőlő-tőkéit, gyec elpuſztitatie.*

:: *Jer. 48. 33.*

f *Béreſnec eſztendeinec mondatnac az ollyá eſztendőc; mellyekhöz nem ſzabad többet adni, ſem azokba elvenni. Mert ez béres nem munkalodic tovább az végezett napnál, az gazdánac hagy el abban ſemmit, Azt akarja azert mondánac hogy az három eſztendőnec hiánac nem léſzé, tovab ſem mulic â Moab romlá-*

XVII. Réſz.

Jövendöt mond az. Prophéta az Damaſcus városnac és mind az egéſz Syria országának, és az tiz nemzetségnec veſzedelméről mivelhogy az tiz nemzetség öſzveadta vala magát az Syriabéliekkel. Mondgya pedig ezeknec veſzedelmeknec okánac lenni azt, hogy az ő igaz Iſtenec mellől elhajolvan, balványokat imadnac és tiſztelnec vala. De azt mongya hogy az nyomorúság által megtiſztitatnac, hogy az balványoc mellől, az igaz Iſten mellé allyánac.

a Damaſcus az Syria országnac fő városa vala. Az Aroer nem egyeb hanē az Jordanō túl vzló mezō föld. Az Ephraimō érti az tiz nemzetséget, kiket Izraelitaknac vagy Jacobnalis neveznec az Prophétac. Ezec elſzakattac vala Judatúl es Jeruſalemtèl, és Samariaba emeltec vala kiralt. Az igaz Iſtení tiſztelettúl elſzakavan Danba és Bethelbe borju képet imadnac vala, kiket az Sálmanazar Aſſyriának kiridya örökké való fogsagra vitn, 2. Reg. 17.

b Az nyomorgatáſnac kaſzna ez, mert az ember az nyomorúságnac idején az bálványozáſt elhagyván az igaz Iſtenhöz tér.

c Fenyegeti az Aſſyriabéli kiralt veſzedelemmel, miképpen az megeſéc az Sennacherib királyon 2. Reg. 19. Kinec táborában egy éyel ſzaz nyoltzvan ēt ezer ember veſzen el, erröl az ſokaſágról ſzol á prophéta.

1 DAmaſcus város felöl való terhes Prophétálás a Imé az Damaſcus város elpuſztitatic, hogy városne légyen, és leſzen
2 romláſnac halma. Az Aroernec városi elhagyattatnac, barmoknac legelteréſére valóc léſznec, és ſenki nem léſzen ki azokat
3 onnét elrettentene. Az Ephraimnakis erōſſége megſzünic, és Damaſcuſnakis birodalma mind az egéſz Syriával egybe, ugy
4 jár mint az Izraelitáknac diczőſegec, azt mondgya az Seregeknec URa. És léſzen ackor az időben, mellyben az Jácobnac diczőſége megvékonyodic, és az ő husának
5 kövérſége megöſztövéredic. Igaz úgy léſzen mondoc, mint mikor az aratō az vetemént öſzveſzedi, és a gabona fejeket kezével learattya, és úgy léſzen mint mikor valaki az elhagyott gabonafejeket felſzedi az
6 Rephaim völgyében. Hagyattatic ő bennec czac kevés ſzámú, mint mikor az olayfát megveric, két vagy három gyümölcz marad az magas ágnac tetején, négy vagy öt mag az ő kiterjedett ágain, azt mondgya
7 az Izraelnec URa Iſtene. Ackor az időben tekint az ember az ő teremtőjére, b és az ő ſzemei néznec az Izraelnec ſzent Iſtenére.
8 Es nem tekint az öltárokra, az ő kezénec alkotmányára, és az mit az ő kezénec uyjai czináltanac arra nem tekint, ſem az berekekre, ſem az képekre.
9 Az napon az ő erős városi, haſonlatoſoc léſznec az elhagyatott veſzſzőkhöz vagy ágakhoz, miképpen azokat elhagytác vala az Izrael fiai előtt, és
10 puſztác léſznec. Mert elfeletkeztél az te megſzabaditó Iſtenedről, és nem emlekeztél meg az te erős kőſzikládról: Annakokáért akar mint últeſs drága palántákat, és idegen országból hozott ſzőlő veſzſzőckel
11 últeſſed ſzőlődet. Es akar mint ſzorgalmatoskodgyál affelől, hogy az melly napon plántálod, azō napon felnevekedgyéc, és ha magot vetendeſz, hogy megvirágozzéc, de á melly napon azzal élned kellene, nem veheted gyümölczét, és kérſégbe eső bánatod léſzen rayta.
12 c JAy az ſoc népnec ſokáganac kic úgy zúgnac mint az tenger ſzokott zúgni, és á háborgó nemzetſégeknec, kic ackeppen
13 vizec dühösködni. Zúgnac az ſoc népec, miképpē az ſoc vizec. De megdorgállya azt az Iſten és meſzſze elfut, és elragattatic mint az hegyeknec pora az ſzél előtt, vagy mint
14 az pozdorja á forgó ſzél előtt. Eſtve megrémölnec, és minek előtte megvirrad, nem léſznec. Ez azoknac réſzec az kic minket kóborlanac, és azoknac jutalmoc az kic minket rabolnac.

XVIII. Réſz.

Jólehet nem mondgya meg nevezet ſzerint á Prophéta, miczoda nemzetség ellen ſzól, mind az altal ez nilván való dolog hogy az Egyptiühoz és Szereczen országhoz közél voltac. Nemellyec azt mondgyác hogy az Trogloditakról ſzol. némellyec pedig, hogy az tenger mellet való Szereczen országról ſzol, valakic voltac, de ez bizonyos dolog hogy az tengeren nagy kereskedéſec volt. Lehetséges hogy az Aſſyriabeliekhöz adtác volt magokat az Sidoc ellen és azoknac országokat kivántác. Vagy az Sidokat beſzéddel tartottác az Aſſyriabéliec ellen: Ezeket fenyegeti az Prophéta veſzedelemmel, es azt mondgya hogy noha Iſten öket ideig ſzerenczeſéltötte, mindazáltal könyü néki azt elforditani.

a Vitorlác árnyekánac földénec mongya azt á földét á melly ellé ſzól, mivelhogy az hajoknac vaſſoc vitorlackal nagy árnyékot ſzerezznec vala.

b Azt mōdgya az Iſté hogy az ő népének oltalmára zaſolot emel. De elöſzör az poganyokat ideig elő oczattya az joſzerenczébē, hogy mikor ſzinte elhinnec magokat, ackor el veſzeſſe azokat nagy hirtelē mint az ſzőlő veſzſzőt neha ki ſzoktac vagni mind gyökeröſtől hogy abbol az Iſtenec hatalmaſſaga és ez vilagrol való gondviſéléſe megeſmértteſſec, Ezis lehet az értelme: Az én népemnec ſzabaditáſát elhalaſztom ideig de az utan léſzec nékiec mint az eſső ſzaraſzto meleg, és az harmat az hev ſegben. Mert az ellenséget el veſztem.

c Az hivec az Iſtennec halálkot adnac, mikor az ő ellenſeget elveſzti, a öket megſzabaditya.

1 JAy az vitorlác árnyékának földénec, a melly á Szereczen országnac folyóvizén
2 túl vagyon. Kic az tengeren küldenec követeket, gyékénből czináltt hajókon az vizeknec ſzinén, ezt mondván: menyetec el követec nagy hamarsággal, az elſzaggattatott és raboltatot nemzetſéghöz, az nephöz melly rettenetes vólt miulta kezdet lenni, ſ- az utánnis; az nemzetſéghöz melly laſſanlaſſan eltapodtatott, mellynec földét mint az folyóvizec elburitottác.
3 b FÖldnec kerekſégénec minden lakoſi, meglättyátoc mikor az hegyeken zaſzlomat felemelem, és mikor az én kürtömet
4 megfuvallom, meghallyátoc. Mert azt monda az Iſten énnékē, én nyugoſzom és nézec az én ſatoromból: *és ollyan léſzec ez népnec* mint az eſső ſzáraztó meleg, és az harmatozó felhó az aratáſnac hévſégében.
5 Mert miképpen az ſzüretnec előtte, mikor imár á ſzőlönec jövéſe megerőſsödett, és az virágából az ő gyümölczei kitiſztultac: elvagdallya annac veſzſzeit az ſzőlő
6 gazda és jövéſit elmeteli és elhánnya. Azonképpen ezac hagyattatnac az hegyen lakozó madaraknac, és az földi vadaknac, hogy az madarac azokō nyarallyanac, és az
7 földnec vadai azokō telellyenec. c Ackor az időben viſzen ajándékat az Seregeknec Urának, az elſzaggattatott, raboltatott nép az nép melly rettenetes vólt miulta kezdett lenni ſ- az utánis, az nēzetſég melly laſſan eltapodtatott, mellynec földét az folyóvizec elpuſztitottác, az Seregeknec Urának nevénec helyére, az Sionnac hegyére.

XIX. Réſz.

XIX. Réſz.

Fenyegeti az Prophéta ez káputban az Egyptumbelieket nagy veſzedelmeckel, tudniillic ő magoc között valo haſonlással, és egymáſta valo támadáſſal, kegyetlen fejedelmeckel, rettenetes nagy ſzárazſággal, bolond, balgatag tanaczoſockal, mivelhogy felőtte nagy bálvány imadoc, gaz dag ſagokban, orſzagoknac erőſſegeben bizoc valanac, és az Iſten népének gyakorta nagy ártalommal valának. Ultolſzor jövendőt mond az Prophéta az Egyptumbelieknec megtéreſekről, és azoknac az Izraelitackal valo tarſalkodaſokrol az hitben és az Iſteni tiſztéletben.

1 EGyptus felől való terhes Prophécia [a] Imé az Iſten könyű fűrű felhőre ülvén, bémégyen Egyptusba, és megháborodnac az ő ortzája előtt az Egyptuſnac bálványi, és az Egyptusbélieknec ſzi-
2 vec elhervad ő bennec. És az Egyptumbélieket az Egyptumbélieckel egybeveſztem: hogy hadakozzéc kiki az ő felebarattya ellen, és kiki az ő baráttya ellen, az város, várós ellen: az orſzág, orſzág ellen.
3 És minekutánna ő bennec az ő lelkec elfogyátkozandic, és az ő tanáczoknac eſzét veſztem, az ő bálványoktól, ſzemfényveſztőktől, ördöngősöktől, és jövendő mon-
4 dójoktól kérdenec tanáczot. És az Egyptusbélieket kegyetlen Urac birodalma alá rekeſztem, és kegyetlen király uralkodic raytoc, azt mondgya az Seregeknec U-
5 Ra Iſtene. Elfogyátkóznac à tengernec vizei, és az *Nilus* folyóvíz elſzárad és el-
6 apad. Az folyóvizec eltávoznac, és az tőltéſec kőzött folyópatakoc elſzáradnac és elapadnac, az nád és az ſás megſzáradnac. Az folyás mellet, és az folyóviznec
7 parttyán való páſit, az folyás mellet való minden vetemény megſzárad, elfogyátko-
8 zic és nem léſzen. És keſergenec az halászoc, és ſirnac mind azoc az kic az patakokban horoggal ſzoktac halászni, és megerőtelenűlnec azokis az kic az vizeknec ſzi-
9 nén vetic meg az ő hálójokat. És megſzégyenűlnec azokis az meſterec kic lenből és ſelyemből drága marhákat czináltac,
10 és az kic hálókat kőtőttec. És az ő hálói elveſznec, és az kic haltartókat ſzés halastó-
11 kat czináltac, megſzégyenűlnec. Bizony bolondoc az Soan *városnac* fejedelmi; az Pharaó bölczeinec és tanáczoſinac tanáczoc bolondſág, mimódon mondgyátoc az Pharaó királnac, bölcz embernec fia va-
12 gyoc, régi királyoknac fia vagyoc? Hól vadnac moſt az te bölczeid? Mondgyác megtenéked és adgyác tudtodra mit végezett az Seregeknec URa Egyptus felől.
13 Az Soannac fejedelmi megboloudúltac. Az Noph városnac fejedelmi tévelgettec, Egyptuſt tévelgőbe hoztác az ő nemzet-
14 ſégeknec ſzegelet kővei. [b] Mert az Iſten ré-
tévelgőbe hoztác Egyptuſt minden dolgában, miképpen tántorog az réſzeg ember
15 az ő okádáſa felőtt. [c] És nem léſzen Egyptusban ſemmi dolog, mellyet czeleked-
néc az fő vagy az farc, az ág vagy az nád,
16 Az napon olyan léſzen az Egyptus mint az aſzſzonyi állatoc, rőtteg, és fél az Seregeknec Ura kezének felemeléſétől, mel-
17 lyet ő felemel ő ellene. Es az Juda nemzetſégének főlde félelmére léſzen az Egyptuſnac. Valaki arról emlekezic ő előttőc, retteg attól, az Seregeknec Urának tanáczáért, mellyet ő végezett az felől.
18 AZ [d] időben léſznec Egyptumban öt városoc, mellyec az Chananéuſoknac nyelvőken ſzólnac, és eskűſznec az Seregeknec Urára. Az eggyic város puſztitatott vá-
19 roſnac nevezteric. Az napon léſzen az Iſtennec óltára Egyptus földénec közepette, és az ő határánál léſzen az Iſtennec jegyűl e-
20 meltetett oſzlopa. Es léſzen jegyűl és bizonſágúl az Seregeknec Urától az Egyptumnac főldében. Mert kiáltanac az Iſtenhőz az nyomorgatóktól való féltek-
ben, és boczát nékic Szabaditor, és fejedelmet ki őket megſzabaditsa. Es megeſ-
21 mérteticaz Iſten az Egyptumbéliektől, és ő megeſmériczic az Iſtent az Egyptumbéliec az napon, áldoznac és ajandékot adnac és fogadáſt téſznec az Iſtennec, és megadgyác.
22 Ha megveri az Iſteni Egyptuſt, megveri vén iſmét meggyógyittya, és mikor megtérendenec az Iſtenhőz, és megkegyelmezend ő nékic, meggyogyittya őket.
23 [e] Az napon nagy járt út léſzen Egyptusból Aſſyriába, és bémégyen az Aſſyriabéli ember Egyptusba, és az Egyptusbéli Aſſyriaba, és barátſágoſoc léſznec az Egyptusbéliec Aſſyriabéliec. Ackor az időben az Izraelitáknac nemzetſége az Egyptumbéliekhőz és Aſſyriabéliekhőz harmadic lé-
24 ſzen, és az földőn léſzen *Iſteni* áldás.
25 Kiket megáld az Seregeknec Iſtene, ezt mondván: Áldott az én népem az Egyptumbéli nép, és az Aſſyriabéliec, az én kezemnec munkája, és az én örőkſégem az Izrael.

[a] *Az az, Nagy hirtelenſéggel megyen bé Iſten Egyptumba büntetéſre.*

[b] *Szegelet kőſzegitőtte meg őket elfordúlt elmével, és veknec nevezi az fejedelmeket és tanáczoſokat, kiken igaz ugy áll az orſzág dolga, mint az ſzegelet kőveken az alkolnany.*

[c] *Az az, ſzerencztelenec leſztenec, nec minden dolgokban akar mit kezgyenec delnec vagy az kőſség.*

[d] *Az Egyptusbelieknec és az Evangeliũ által valo hivatalokrul, az Iſtenec igaz eſmerctire nyilván valo bizodalmet ſág. Hogy pedig mértetic az Iſten az Egyptumbéliektől, és ő városſt nemegeſmériczic az Iſtent az Egyptumbéliec az vez, bizonyos napon, áldoznac és ajandékot adnac és fogadáſt téſznec az Iſtennec, és megadgyác, bizontalá ſzámot mond Ha megveri az Iſteni Egyptuſt, megvermért az iráſnac vén iſmét meggyógyittya, és mikor megmodgyaſzerént, térendenec az Iſtenhőz, és megkegyelmezend ő nékic, meggyogyittya őket. à helyebe pedig*

[e] *Az hogy mi igy fornac az városnac mindeliekhőz és Aſſyriabéliekhőz harmadic lénic puſztaſagſzen, és az földőn léſzen Iſteni áldás. Kiket nac városnac megáld az Seregeknec Iſtene, ezt mondván: nevezteric, az Áldott az én népem az Egyptumbéli nép, és az, mely az lelaz Aſſyriabéliec, az én kezemnec munkája, ki puſztaſágbol és az én örőkſégem az Izrael. feleppitetett.*

[c] *Az az, Baratſágoſoc léſznec egymáſſal az Aſſyriabéliec Egyptumbéliec Izraelitác.*

XX. Réſz.

Prophétal az Eſaias ez caputban az Egyptuſnac és az Szereczen orſzágnac romláſárol, és elraboltatáſárol, melly dolgot erőſſit kűlső bizonyos jelletis, hogy à Sidocne bizzanac emberi erőben, hanem czac az Iſtenben.

1 AZ melly eſztendőben bément Thartan Azotus városba, mikor őtet az Sargon az Aſsyriának királlya elkűldőtte vólna, melly eſztendőben viva azt

2 és megvőve. Ackor az időben ſzóla az Iſten Eſaiás által Amos fia által, ezt mondván;
Eredgy el és óldlc az te derekádról az fekete gyáſz ruhát, és az te lábadról vond le az te ſarudat. Es acképpen czelekedéc mezitelenen és ſarunélkúl járván. Es monda az Iſten: Miképpen hogy mezitelenen, és ſarunélkül jár az én ſzólgám az Eſaiás, három eſztendeig való jegyül és jelenſégül Egyptus
4 és Szereczen országh ellen. Azonképpen viſzi el fogva az Aſſyriabéli kirali Egyptuſnac ſokaſágát, és az Szereczen országnac foglágta való népét, gyermekeket és vén embereket, mezitelenen és ſarunélkül, kiknec alfelekis mezitelen léſzen az Egyptumbéliecnec gyalázattyokra.
5 Es [a] megretten vén megſzégyenűlnec tudniillic az Izraelitác az Szereczenec miatt, kiktűl ſegitſéget vártac, és az Egyptumbé-
6 liec miatt kikben diczekedtec. Es az tartománnac lakoſa ezt mondgya az időben, [b] imé mint járt az kitől mi ſegitſéget vártunc vala, az hová folyamodtunc ſegiſégnec okáért, hogy az Aſſyriabéli királtól megſzabadulnánc. Mi tehát mimódon maradhatnánc meg?

[a] *Azt jelenti itt az Prophéta, hogymikor nagy teſtí hatorſágban volna à Babylonia, és az kiraly lzkodalmat ízne, ackor vetetic meg az ſz váras nagy hirtelen, mint az Daniel bizonitya, c. 5.*

[b] *Az az, Ha meg nem maradhattac az Egyptumbéliec kiktől mi ſegitſéget vártunc, az Aſſyriai kiráły előtt mi tehát hogy maradhattunc volna meg.*

XXI. Réſz.

Az Prophéta jövendőt mond ez capitulban három orſzágnac romláſáról. Az Babyloniabéliecnec, Duméuſoknac, és Arabiabéliecnec orſzágokrol, hogy megtudhatnác az Sidoc hogy ez vilagon ſemmi hatalmas birodalmokban ninczen állandoſág, hanem ezac az Meſſias orſzágában. Maſodſzor hogy megtudnác aztis, hogy ez világ nem történet ſzerint, hanem az Iſtennec gondviſeléſe által birattatic. Utolſzor, hogy az Iſten az ő népének ellenſégit nem hadgya ſoha bűntetés nélkúl, ha ez vilagon valami kevés ideig jo előmenetelec vagyonis.

1 Az puſzta tengerről [a] való terhes prophétia. Miképpen az Délről támadott
2 ſzélveſzec: Ugy az puſztaſelől, az rettenetes földről. [b] Mert kemény látás jelentetett énnékem. Az hitetlenen, iſmét hitetlen léſzen, az puſztitón, puſztitó. Eregy el Elam, [c] Szálld meg te Madai *Babyloniát*;
3 minden ő fohászkodaſát megvetőttem. Ennekokáért az én derekam erőtlenſéggel megkörnyakeztetőtt, nagy fáydalmac fogtac engemet, úgy mint ſzülő aſzſzonyi állatnac fáydalmi, győrődőm ez dolognac hállaſa miatt, és megháborodtam annac
4 láttáſa miatt. Az én ſzivem reſzket, és az iſtonyuſág elrettentet engemet, az kévánatos értzakátis énnékem félelmeſſé tőt-
5 te. Veſſetec aſztalt, vigyázzon az vigyazó, egyúnc, igyunc: kellyetec fel fejedelmec, ragadgyatoc paiſt. Mert ezt mondá nékem az UR: eregy el, állaſs fel őr-
6 állót, és az mit lát, mondgya meg. Mikor annakokáért látott vólna ſzekereket, feles lovagokat, ſzamároknac és tevéknec ſzekereit, és nagy figyelmeteſſéggel vigyáz-
8 na azokra. Kiálta mint az Oroſzlán. Uram, az én őrálló helyemben † alloc ſzűntelen nap eſtig, és éttzakais ſzorgalmatos
9 vagyoc az én vigyázáſomban. Es imé imhól jőnec embereknec ſzekerei, és két lovagoc, [c] és ſzóla *az őrálló* mondván: Eleſett *az Babylon, és minden ő faragott Iſtenic*
10 az földre rontotta *az ellenſég*. O én czépléſem, [f] és én ſzérűmnec fia, az mit hallottam az Seregeknec Urától, az Izraelnec Iſtenétől, azt jelentettem meg néktec.
11 Dumah [g] ellen való terhes Prophétálás, Seirből kiált én hozzám. Vigyázó, mit mondaſz az ettzakáról? Vigyázó mit
12 mondaſz az éttzakáról? Monda az vigyázó: Eljőtt az reggel, az után az éttzakais eljő: ha kérdeni akarjátoc, kérdgyétec, térjetec meg, jertec el.
13 A Rabia ellen való terhes jövendő mondás. Az ſutű erdőkőn háltoc Arabiában, az Dedanimnac ővenyin.
14 Eleikbe ménvén, vigyenec vizeket az ſzomjuhozónac, az Thema földének lakoſi vigyenec ke-
15 nyeret az búdoſónac. Mert az ellenſégnec fegyvere előtt futottac el, az mezitelen éles
16 ſzablya előtt, az meghuzott kézív előtt, és az veſzedelmes hartz előtt. Mert azt mődá énnékem az UR: egy eſztendő elmulván, melly haſonlatos léſzen az béreſnec eſztendejéhőz, az Arábianac minden dicziőſſége
17 elvéſz. Es az Arábiabélieknec erős fiunac kézivből lővőldőző ſzámoc megkeveſedic. Mert az Ur az Izraelnec Iſtene ſzólott.

† *Habac 2. 1.*

[c] *Erri Az Cyruſt és Dariuſt.*

* *Jer. 51 8. Apoc. 14. 8. és 18. 2.*

[f] *Azt jelenitiſſé hogy ő általa romol meg Babylonia.*

[g] *Ez Prophécia vagyon az Iſmael maradeki nac rőlaſokrul, mert à Dumah Iſmael fia vólt, Gen. 25. Vagyà mint nemcilyec mondgyác az Idumeuſoc ellen. Ertelme pedig ez az ket verſnec. Az Idumeuſoc engemet Prophetát vagy vigyázot nevervé és czufolvan, azt kérdic mit mondoc az ő veſzedelmekről. Enpedig azs monáő, hogy eljőt vala nékic à reggel, az az, Iſten ſoc jót tőtt valavélec. De mivelhogy nē jol éltec az Iſten jó tétemenyivil, elſő étzakais, az veſzédelē. Melyből ha kérdic mimódon ſzabadulhatnac meg, azt mondō hogy nē kűlönbē, hanē az Iſtenhőz valo igaz megtérés által.*

XXII. Réſz.

Jövendőt mond az Propheta Jeruſalemnec megſzálláſáról és romlaſarol, és az Jeruſalembelieknec nagy félelmekről és rettegeſekről, kiknec nyomoruit allapattyokat keſergi az Prophéta, és feddi őket hogy az veſzedelemnec idején kűlſő erőſeghöz folyamnanac, és nem Iſtenhöz az igaz penitentia altal. Azutan fenyegeti az Sobnat ki az Iſteni tiſzteletnec hel, ére állattáſának nagy ellenſége vala. Az Sennacheribnakis ſzót adott vala, az Eliacimotis kivetőtte vala hizelkedéſével az udvarbiroſágbol: Es azt mondgya a Prophéta, hogy az Iſten meſzſze elveti őtet az tiſzt mellől, és adgya iſmét az Eliacimnac.

1 Az látáſnac völgye [a] ellé való jövendőmondás. Miczoda lett moſtá tégedet, hogy mīdeneſtől az te házadnac tete-
2 jére menſél fel? Holott ez előtt nag'zēgéſſel, czattogáſſal, tellyes és vig vátos vóna? és azt: megöletteted, ne fegyverrel öletet-

[a] *Látás vōgyénec nevezi Jeruſalemet, mivelhogy, tellyes voli Prophetacckal, kiket látoknac hivtac, vōlgynec mongya, mivelhogy hōrnyúleſoc hegyec volnác, Pſ. 124.*

tec

tec meg,ſem pedig nem az hartzon húllot-
3 tac el? Hogy az te hadnagyid mindnyá-
jan elſzaladtanac az kéziv előtt,megkötöz-
tettec,és mindenec valakic te benned talál-
tattac, mind egyetembe megkötöztettec,a-
zokis az kic meſzſzünen futottac volt oda?
b *Az Prophéta keſereg Jeruſalem romláſán.* * *Jer.4.19. és 9.1.*
4 b Annakokáért mondom,*hadgyatoc bé-
két énnékem, hogy keſergeſſem magamat
ſiráſſal,ne erőltteſſetec engemet hogy meg-
vigaſztallyatoc az én népemnec leányának
5 romláſa felől. Mert nyomorgatáſnac,ron-
táſnac és ſzorongatáſnac napja ez, az Sere-
geknec Urától Iſtenétől az latáſnac völgyé-
ben, az kőfalnac romláſának, és az hegyec
c *Az Elamitakon az Perſiabelieket érti, az Kiren pedig az Cyrenebelieket, vagy az Media orſzagbelieket.*
6 kőzőtt való kiáltáſnac napja. Az Elami-
tác c felvéſzic az ő tegzeket,embereknec ſze-
kereivel és lovágockal egybe, és á Kir elő-
7 veſzi az ő paiſát. Es az az te válaſztott drá-
ga völgyeid bételnec ſzekereckel, és az lo-
8 vagoc az kapu eleibe ſzálnac táborbai. Es
minekutánna elvéſzi az Judánac minden e-
rőſségét, jóllehet tekinteſz ackor az Liba-
nus erdejéből éppitetett fegyveres taarház-
d *Feddi az Prophéta őket hogy az nyomoruſágnac és haboruſágnac okáért nézne,és nem folyamodnac Iſtéhöz igaz Penitentiáual.*
9 ra. d Es megtekintitec hogy az David vá-
roſának falain ſoc repedéſec vadnac, és az
alsó halaſtónac vizeit megſzaporittyátoc.
10 Es az Jeruſálemnec házait megſzámlálván,
némelly házakat elrontotoc az kőfalnac ép-
11 pitéſére. Annakfelőtte árkot czináltoc az
két kőfal kőzőtt az régi halaſtónac vizei-
nec: De nem tekintetec annac fundálójára,
és annac formálójára nē néztetec jó idején:
12 Mert mikor az Seregeknec URa és Iſtene hij-
na teteket ackor az időbē,ſiráſra,jaygatáſra,
migatoknac megkopaſzitáſára, és gyáſz ru-
13 hában való őltőzetre. Imé őröm és viga-
ſág vala, ökrőknec levágáſa, juhoknac
megőléſe, hús étel, borital, *kic ez mond*
gyác vala, * együnc és igyunc, mert hól-
14 nap meghalunc. Es ez az Seregeknec I-
ſtenénec fuleibe ment; Bátor ha megbo-
czáttatic néktec ez hamiſság, mig meghal-
toc:e azt módgya az Seregeknec URa Iſtene.
15 f Ezt monda az Seregeknec URa Iſtene,
eregy el, menybe ez kincztartóhoz, az
Sobnahoz,ki az király házának gondviſelő-
16 je, *és ezt mondgyad nékie*: Miczodád va-
gyon tenéked itt? Kiczoda tenéked itt *nem-*
zetſéged: hogy te koporſót vagattál magad-
nac, mint az ki magas helyen éppiteti ko-
porſóját, vagy az ki kőſziklából vágat ma-
17 gának hayléket? Imé az UR elkoltóztet
tégedet,nagy nevezetes kőltőzéſſel,és meg-
18 ruhaz tégedet gyalázattal. Hempelget-
vén elhempelget tégedet mint egy tekét
meſzſze földre: ott halſzmeg,és ott *ſzűnnec*
meg az te dicziőſégednec folyáſi, te ki az te
19 Urad házának gyalázattya vagy. Kivetlec
tégedet az te állapatodból, és az te helyed-
20 ből kifűtlec tégedet. Es léſzen az napon,
ſzólitom az én ſzolgámat Eliacimot, az Hil-
21 cijáſnac fiat. Es felőltőztetvén őtet, az
te őltőzetedbe,őveddel megerőſſitvén ótét,
az te uraſágodat az ő kezében adom, hogy
attyoc gyanánt légyen az Jeruſálem lakoſi-
22 nac, és az Juda házának. Es az ő váliára
vetem az Dávid házának kólczát, és mikor
ő *valamit* * megnit, ſenki bé nem zárja, és * *Job.12.14.*
mikor bézát *valamit*, ſenki azt meg nem *Apocal 3 7.*
23 nittya. g Es felfüggeztem ótet mint egy g *Az az,vala-*
ſzeget erős helyre, és léſzen tiſzteſségere az *mit ő el végez és*
király ſzékinec, és az ő attya házának. *rendel, allandó*
24 h Es ő reá függeſztic az ő attya házának *leſzen,ſenki el-*
minden diczőſségét az fiac és az uno *lenenem mér*
kác, czac az legkiſſebb házi ezkőztis, mind *ſzólni.*
az ivó pohárokat, mind az vigaſag tévő h *Az az,ő le-*
25 ſzerſzámokat. Az napon, azt mondgya *ſzen gond viſelő*
az Seregeknec URa, elvettetic ez ſzeg, i *nē czac az em-*
melly erős helyre függeſztett vala, és elvá- *berec felől Hanē*
gattatván leeſic, és az reá rakattatott tereh *minden akar*
is leeſic, mert az UR mondotta. *mely kicz in e-*
dényec felől.
i Tudniillic az Sobna.

XXIII. Réſz.

Tyrus Phœniciánac városa volt, melly nem az ſzárazon volt, hanem az nagy tengeren éppitetett vala, az parton belől hét ſzáz lepéſſel, mellyben czac áros emberec, kereskődők és kalmároc laktanac. Ezt az vároſt fenyegeti az Prophéta ez caputban veſzedelemmel, mivelhogy az varoſnac erősségével, és ſoc gazdagſagockaligen elhittéc vala magokat, és azt alittyác vala hogy ſoha ſenki nékic nem arthatna. Aztis megmondgya az Prophéta hogy hetven eſztendeig állpuſztán az város, az után iſmét megéppül. Végezetre hogy az Iſtennec igaz eſmeretire jutnac,és gazdagſſ.gockal jol élnec.

1 Tyrus város ellen való terhes jöven- a *Az Cittim*
dő mondás. Jaygaſſatoc Thariſiſnac ha- *földén főképpen*
jói,mert elrontatott *az Tirus*, annyira *érti à Görög or-*
hogy egy házis ne légyen benne, és ſemmi *ſzágot.*
menetel ne legyen oda Cittim földéből, a d *Azért mond-*
minekutánna *ez romlás* nékic tudtokra lé- *gya hogy Tyruſ-*
2 ſzen. Halgaſsátoc ti ſzigetekben lakozóc, *nac veteménye*
te Sidonnac kalmára, kic az tengeren által *az vizekbe va-*
3 eveztetec,kic tégedet bétőltenec vala. b *Az* *gyon,és é.eſet az*
Nilus mellett termet veteményaz ſoc vizek- *folyóvizē avat-*
ben vagyon,és az ő élése az folyóvíznec ara- *tyac,mert Egy-*
tása, és vólt ſoc nemzetſégnec váltó helye. *ptusból vizen*
4 Szégyenlyed meg magadat te Sidon városa, *viſznec vala*
mert azt mondgya az tengernec erőſsége. *oda minden él-*
Nem vóltam neheſzkes, nem ſzültem,nem *eſſ.*
neveltem ifiakat, és nem tartottam felſző-
5 zeket. c Mihelt az hír Egyptumba jút, c *Az az, Ha*
bánkodni fognac ez híren mint ſzinte az *az Tyrus várot*
6 Tyrus városbeliec. Mennyetec által az *rel bir,illyen*
nagy tengeren, jaygaſsatoc ſzigetnec lakoſi, *nyomorult alla-*
7 Ezé az ti őrvendezo városſtoc, melly ſoc idő *patra jutott,*
től fogva kérkeſzic az ő régiſégével? De az *mintha ſoha nē*
ő lábai viſzic őket meſzſze földre búdoſni. *ſzült volna, az*
az, városoc ő
belőle nem éppültec volna, holott az hatalmas, Carthagois és tőb
városokis éppültec abból: te Sidon ſockal inkáb eiromolhatſz.

8 KIczoda végezte ezt amaz Coronás Tyrus
felől, kinec az ő kereskődői fejedelmec,
9 és az ő kalmári ez földnec tiſzteletesi? [d] Az
Seregeknec URa végezte ezt, hogy meggyalázná az diczekedőknec kevélségeket, és
hogy gyalázatoſocká tenné azókat kic ez
10 földön tiſzteletesec. [e] Szaladgy ki hamar
az te földedből mint folyóviz, az Tharſiſnac
leányához, nem léſzen többé erőſsége Ty-
11 rusnac. Az Iſten az ő kezét kiterjeſztette az
tenger ellen, megrettentőtte az orſzágokat.
Az Iſten adott paranczolatot az Canaan fe-
12 lől, [f] hogy elveſztené az ő erősségeit. Ezt
mondván: Nem örülſz többé, te megſzeplősitetett ſzűz, Sidonnac leánya. [g] Meny el
Cittimbe, de ottis nem léſzen nyugodalmad
13 teneked. Imé az Chaldéuſoc földét: Nem
vólt elősſzer kiváltképpen való nép, az Aſſur
fundálta azt az puſztánac lakoſiból, éppitének várakat, és emelének palotákat, elrontác
14 az Aſſur birodalmat. Jaygaſſatoc Tharſiſnac hajój, mert elpuſztitatott az ti erősségtec.

15 ES léſzen az időben, minekutánna az Tyrus város hetven eſztendeig feledékenſégben léſzen, egy királnac életének eſztendei ſzerint: az hetven eſztendő múlván, á
tiſztátalan ſzemélnec természeti tzerint éne-
16 kel. Végy hegedűt kezedbe, kerüllyed az
városon te elfeleytetett tiſztátalan parázna, énekelly erőſſen, hoſſzan énekelly, hogy
megemlekezzenec te rólad.

17 [h] ES az hetven eſztendőnec utánna, meglátogattya az UR Tyruſt, de az iſinét az
ő kereskedéſére tér, és paráználkodic ez földnec minden orſzágival mellyec vadnac á
18 földnec ſzinén. Végezetre az ő kereskedéſe és árúja az Iſtennec ſzentelteteti léſzen,
el nem rőytic ſem el nem titkollyác, hanem
az ő kereskedéſec azoké léſzen az kic az Iſtő
előtt lakoznac, hogy eleget egyenec és jól
megruházta ſſanac.

[d] *Iſten vegezeſſel èl romol el à hatalmas Tyrus.*

[e] *Az idegen kalmároknac ſzól, hogy kimennyenec Tirusból hazajokba, mivelhogy Tirus megromlot.*

[f] *Az Chananeuſoc felől, kic tudniillic, Tyrusba ſzaladvan, megmaradtac volt.*

[g] *Sidon leányanac mondgya Tyruſt, mert Sidonból éppült vala. Tovabba mondgya megſzeplősitetőtt ſzűznec mert mig az ellenſég meg nem vève, ollyan volt mint az ſzeplő nélkül való ſzűz. De minekutánna megvévec, ollyan lőn mint az megrontatott ſzűz, és azt mondgya hogy ha az Chaldéuſoc az Aſſyriai birodalmat megholdótathattác immár az két birodalő, tudniillic az Chaldéuſoké és az Aſſyriabéljeké, könnyen megronthattya Tyruſt.*

[h] *Hetven eſztendő múlván az Tyrus megéppül és az előbbi állapattyat megnyeri. Iſmét megrontatic Alexandertől. Vegezetre az Euangeliomot veſzi. Act. 21. Es az ő marhájockal jól élnec. Vedd eſzedbe pedig hogy az Tyrus városbéli kereskedő város embereket haſonlittya az parazna aſſzonyiállatokhoz, kic ha elhagyattatnac, ſoc féle meſterſéggel czallyác hozzájoc az ő ſzeretőjöket. Mintha azt mondaná az Prophéta: Az Tirus városbéliec ugy hitegetic hozzájoc az embereket, mint à paráznа aſſzoni állatoc az férfiakat.*

XXIIII. Réſz.

Nem ſzól az Prophéta ez Caputbán valamelly bizonyos nemzetſeg ellen, mint ez előtt való cápuzokban, hanem mind azokat à ſoc országoc és nemzetſegec ellen való fenyegetéſeket egy ſummába foglallya, és ez világnac elébe adgya mint egy tablába: noha pedig nagy veſzedelmét mondgya az anyaſzent Egyháznac, mindazáltal, azt mondgya hogy mint az megrázott gyümölcz ſém marad valami keves gyümölcz, azonképpen marad az Iſtennec népe, melly őtet dicziőrje. Inti azért az hivekét az Iſtennec diczéretire, és panaſzolkodic azoknac reſtſegekről. Annakokáért iſmét az fenyegetéſre tér, de vegezetre jövendőt mond az Iſten népenec ſzabadulaſárol, az Chriſtus országának világoſságarol, és az hiveknec Iſteni ſzolgalattyokrol.

1 IMé az UR megűreſſiti az földet, és megpuſztittya azt, és elforditván annac ſzinét
2 elſzélleſzti annac lakoitis. Es egy † léſzen állapattya az kőſségnec és ez Papnac,
az ſzolgánac és az ő uránac, az ſzólgálóleánnac és az ő aſzſzonyánac, az vévőnec és
az adónac, az kőlczőn adónac és az kőlczőn vévőnec, az ki uſurára véſzen, és az ki
3 uſurára ád. Mindeneſtől megűreſsitetic az
föld, és elpuſztitatic, mert az UR ſzólotta ez
4 beſzédeket. Sir, megromol az föld, megerőtelenül, elromol az földnec kerekſége,
megerőtelenülnec az földnec népének nag-
5 gyai. Az föld álnokúl czelekedic [a] az ő lakoſiért, mert megſzegték à törvényeket, elváltoztattác az Iſtennec rendeléſét, és az ő-
rőcké megállandó ſzövetſégét felbontotc. Annakokáért az † átoc megemésztti
6 ez földet, és elpuſztitatnac az földön lakozóc, ezért égnec meg [b] az földnec lakoſi, és
7 kevés emberec maradnac. Elpuſztitatic
az bor, elpuſztitatnac az ſzőlőtővec, és fo-
8 háſzkodnac az vig ſzivő emberec. Megſzünic az az * dobolásnac vigaſága, az vi-
gadóknac zaygáſoc megſzünic, az hegedő-
9 leſnec vigaſságais megſzunic. Nem iſzſzác
az bort énekieſſel, keſerű léſzen az részegi-
10 tő állat annac az ki azt iſzſza. Az álnokſágnac városa elrontatic, minden házac bézárlatnac, hogy ſenki ne mehеſſen bé
11 azokba. Panaſzolkodás léſzen az útzákon az bor felől, minden vigaſág meghomályoſodic elkóltőzic az földnec örőme.

† *Oſe. 4. 9.*

[a] *Az az, remenſéget ád az terméſről, de megczal.*

† *Levit. 26.*

[b] *Tudniillic, Iſten haragjanac tüzevil.*

* *Jer. 7 34. és 16 9. és 25. 10. Ezech. 26. 13. Oſe. 2. 11.*

12 Marad az városban czác puſztaſág, és az
13 kapu puſztaſágnac miatta leromol. [c] Minekutánna igy léſzen ez földön ez népec kőzőtt az Iſtennec itéleti az kic haſonlatoſoc
léſznec az megrázott olay fának gyümőlczéhőz, és haſonlatoſoc léſznec az ſzű-
14 rettől maradott ſzőlő gerezdékhőz. Azoc felemelvén az ő ſzavokat, énekelnec
az Iſtennec nagyſágáért, és fel ſzóval ſzó-
15 lanac mind az tengertől fogva. [d] Annakokáért az vőlgyekben diczérjétec az Iſtent, és az Iſtennec az Izraelnec Iſtenénec neyét az tengernec ſzigetiben.

[c] *Noha az anyaſzent Egyháznac nagy romlása léſzen, mindazáltal maradnac kevés valáſztatac, kic az Iſtét mágaſztallyác.*

[d] *Inti az Prophéta az vőlgyekben, az az, meſzſzé hegyes földön lakozokat, és à tenger ſzigetiben valokat, hogy az Iſtent diczerjec, és ő néki hálákat adgyanac az ő Anyaſzent Egyházához valo jo akaratt yajért. Panaſzolkodic pedig az Prophéta arról hogy moſt az ő népe nem diczeri ugy az Iſtent mint à regiec, mellyen azt mongya hogy olly nagy bánzattya vagyon, hogy abba ugyá megőſztőveredett. Azért azután iſinét fenyegeti őket.*

Azc

16 Az földnec utólſo réſzétül fogva, hallottuc hogy az igazaknac ékeſſégec vólt az hálá adó éneklés. Immár pedig megőſztővetettem: Jay nékem, az hitetlenec hitetlenül czelekednec, és hitetlenſéggel hitetle-
17 nül czelekednec. Az rettegés, az verem, az
18 háló kőzöl vadnac te hozzád földnec lakoſa. Mert léſzen ez, hogy az futó minekutánna hallya az félelmet, az verembe † eſic,
Jſa. 48.44. és az ki az veremből megſzabadúl, az tőrben megfogattatic, mert az égeknec czatornái megnyitattatnac, és ez földnec fun-
19 damentomi megrendűlnec. Mindeneſtől megromol az föld, mindeneſtül megpuſztúl az föld, mindeneſtől meghanyatlic
20 az föld. Megtántorodic mindeneſtől az föld, mint az réſzeg, eltávozic helyéről, mint az ſátor, és minekutánna reája nehezedic az ő gonoſſága, úgy eſic el hogy többé fel
c Az az, Semmi világoſság nem léſzen haſonló az ő házában uralkodo Iſtennec világoſságához. * Sup. 13. 10. Ezech. 32. 7. Joel. 2. 31. és 3. 15.
21 nem kél. c Es ezis léſzen az időben, meglátogattya az UR minden magaſságoſſac ſeregét, mind az magaſságoſſal egybe, és è
22 földnec minden királit, az ő földőckel egybe. Es egybe gyűytetnec megkőtőztetvén
23 az verembe, és bérekeſztetnec az tőmlőtzbe, és ſoc napoc után meglátogattatnac. c Es megſzégyenül az * hóld, megpirúl az nap, mikor uralkodandic az Seregeknec URa Sionnac és az Jeruſálemnec hegyén, és az ő vénei előtt dicziőſséges léſzen, *kit ezt mondgyác.*

XXV. Réſz.

Hálá adáſnac formáját irja az Prophéta ez capuſban, mellyel az hivec halakat ádgyanac Iſtennec, az ő igaz itiletinec megjelentéſéért, ennifec hatalmas erős népen, az az, hogy az gonoſz kegyetlen, iſtentelen hamiſſakat megtűntette, megrontotta, vagy megzaboláxta, és hogy az hiveknec az ſoc veſzedelemben óltalmazójoc volt. Maſodſzor jővendőt mond az Evangelium tudományánac világos hirdetéſéről, mellynec általa elvétetnéc az emberec elméjének buritekja, az az, homalyoſſága. Egyetembe az Chriſtuſnac ſzemélyéről, természetiről, jó tétményiről, az bűnnec, halálnac őrdőgnec, és külső ellenſégeknek is romláſokról.

1 Iſten, én Iſtenem vagy te, felmagaſztallac tégedet, az te nevedet hirdetem, mert czuda dolgokat czelekedtél, az te régtől fogván való tanáczid erőſſec és álhata-
2 toſoc. Mert az városból nagy rakás kővét tőttél, az erős városból omláſt, az városſt tőtted idegeneknec palotájává, ſoha ő-
3 rőcké meg nem éppül. Annakokáért az erős népec diczőítenec tégedet, az hatalmas po-
4 gányoknac városi félnec tégedet. Mert vóltál erőſſég az erőtelennec, erőſſég az ſzűkölködőnec az ő nyomoruſágában, óltalom az ſzélyéſz ellen, árnyéc az hévſég ellen, mikor az kegyetleneknec, indulattyoc haſonlatos vólna az kőfal rontó aar viz-
5 hőz. Mint az nagy hévſéget az ſzáraſságnac idején, te leczendeſzited az idegenec háborgáſokat, mint az hévſégét sűrű felleggel acképpen az kegyetleneknec kegyetlenſégét megzabolázod.

a *Ez lakodalom nem egyéb hanē az Evangeliūnec hanaz Iſtennec és az Jeſus Chriſtuſnac hozzánc vali jó voltanac és jó tétemēyeinec hirdeteſe.* b *Meg mondgya miném̄ő jotetemenyeket veſztenec annac lakodalóban à melyről ſzól: Előſzer mert az lelki vakſágtól megſzabadulván mellyel buritatiūc vólt anhanaz Iſtennec igaz eſmeretivel megajandékoztatiūc. Maſodſzor. Az halálzeit ő köztőc, miképpen az úſzó ember ki-ſöröltetic és örők élettel megajandékoztatiūc. Harmadic ajandéc, örőm és vigaſág ſzent lelekben, Rō. 14.*

† 1. Cor. 15. 54. * Apoc. 7, 17. és 21. 4.

XXVI. Réſz.

Mivelhogy ſoc hatalmas nemzetſégeknec romláſáról jővendőt mondott vala az Prophéta, hogy az valaſztattac kétſégbe ne eſſenec látván az anyaſzent Egyházhanalis nagy veſzedelmét, vigaſztallya azokat és biztattya az Iſtennec erős oltalmával, az megſzabaditáſſal, az Iſtennec azokhoz valo allando jo akaratyával az kic ő benne bíznac, az iſtentelen hatalmaſoknac megrontáſával, és hogy az Iſten moddalis mértéckel czelekedic à hiveknec bűntetéſekben. Megirja à hiveknec terméſzeteketis, hogy az nyomoruſágban Iſtenre néznec és az igaſságot megtanullyác, nem ugy mint à hitetlenec, kic megkeményednec Iſten ellen, hogy nem történtnec hanem Iſtennec tulaidonittyác az veresēget, hogy hiſzic az iſtentelen gonoſzoknac veſzedelmeket, hogy nyomoruſágokban Iſtenhőz kiáltanac, hogy hit által nevekednec az haboruſágban, mint az fűvec az harmattal. Végre inti az Iſten népét hogy békeſséges légyen, mig az URnac haragja elmúlic.

1 Az napon éneklic ez énneket az Judánac tartományában: a Erős városunc vagyon mi nékünc, az ő ſzabaditáſát
a adta kőfal és báſtya gyanánt az Iſten. b Niſ-

a *Ertelmé ez. Erős az anyaſzent Egyházz Iſtennec oltalmával.* b *Inti az hiveket paſztorocckal és doctorockal egybe hogy az igazzakat kic hiſznec Iſtenbé fogadgyác bé.*

c Ezzel indit mindent az anya ſzent Egyházunac tanitaſagara. Mert à kic Iſtenbẽ biznac azokat megtartia.

sátoc fel az kapukat, hogy menyen bé az
3 igaz nép, az igaſsánac megőrzője. c Elvégezett gondolat hogy megtartſad à békeſẽget azoknac kic te benned biznac. d Bizzatoc az Iſtenben mind őrőcké, mert az Iſtenben vagyon az őrőcké maradandó erőſſég.
5 Mert az magaſſágban lakozókat megaláza, az magas városſt leveri, az főldhöz veri
6 azt, és letaſzittya az főldnec poráig. Hogy megtapodgya azt az láb, az ſzegénnec lábai,
7 az ſzükőlkodóknec talpai. e Az igaznac ősvénye egyenes, és az igaznac utát igaz mér-
8 tékkel mértékled. Még az te itéletidnec útábannis, Iſten, tégedet vártunc, f az te nevedet, és az te emlekezetedet kévánnya az mi lel-
9 kűnc. Az én ſzivemben kévánlac tégedet ézakais, az é a lelkem mel melly én bennem vagyon te hozzád ſietec. Mert mikor az te itéletid vadnac ez földőn, az igaſſágot megtanullyác az földnec lakoſi. g Ha kegyelmeſséget czelekedikis az gonoſzſzal, ugyan nẽ
11 tanállya meg az igaſságot, az igazaknac földőken hamiſſágot czelekedic, és nem gondollya meg az Iſtennec méltoſagát. Iſten, mikor az te kezed felmagaſztaltatic, nem veſzic eſzekbe *az* gonoſzoc. Meglättyác végre az ő ſzégyeneckel az te népedhőz való ſzerelmedet. Sőt az tűzis megeméſzti az te
13 ellenſégidet. h Te adſz Iſten minékűnc állandó békeſséget: Mert minden mi dolgainkat te czelekedted. i Iſten, mi Iſtenűnc paranczolnac vala minékűnc Urac te kivőledis, de czac te általad vagyon hogy az te ne-
14 vedről megemlekezűnc. k Ezec minekutáña meghalnac, fel nem emelkednec meghóltac, nem emelkednec fel. Annakokaért meglátogatván elveſzted őket, és minden
15 emlekezeteket eltőrled. l Kegyelmeſen czelekől lél ez néppel Iſten, és kegyelmeſsen czelekedvén ez néppel megliczőtetől, *az néppel mondom* mellyet meſzſze főldre elvetőt-
16 tél vala. m Iſten az ő nyomoruſagokban meglátogattac tégedet, alázatoſon könyőrgőttec tenéked, mikor az te oſtorod raytoc
17 vólna. n *Mint az nehezkes aſszſzoni állat,* mikor elkőzelget az ſzűléſnec ideje, faydalmat ſzenved, kiált az ő faydalmaiban, úgy
18 vóltunc te előtted UR Iſtẽa. Nehezkeſec vóltunc, faydalmat ſzẽvedtűnc, mintha ſzelet ſzültünc vólna, mert ſzabaduláſa az főldnec nem lőa, és à főldnec kegyetlen lakoſi

f Bizonyéttya hogy az Anya ſzent Egyházac minden dolgat Iſten ſzerzette meg.

19 nem hűllánac el. o Megelévenednec az te halottaid, az én teſtemmel egybe feltámadnac, *mert te ezt mondod*; ſzerkennyetec fel és énekellyetec kic lakoztoc à porban, és az te harmatod ollyan mint az füveknec harmattya, minekutánna az iſtentelen ke-
20 gyetleneket az főldhöz vered. p Eredgy el azért én népem, menyẽ bé az te ágyashazadba, és zárd bé az te aytódat te utánnad, rőyts el magadat egy kevéſſẽ, egy ſzem pil-
21 lantaſig, mig az én haragom elmúlic. Mert imẽ az Iſten + kijő az ő helyéből, hogy megbűnteſſe, ez főldnec lakoſinac álnokſágokat, és megjelenti à főld az ẽ véreit, q és az ő megőletteit többé el nem fedezi.

o Az hivec hitnec alatta felemelkednec az haboruſagban, mint hogy az harmattal nedvéſſéc az halottakon és à porban lakozókon, az nyomoruſágokat, &c.

p Inti az hivecket à Prophéta hogy békeſegeſse legyenec addig mig az ur haragja elmúlic.

q Tudniillic az melly vérekec bévőtt, az az, rövid nap Iſtẽ boſzſzút áll az ő hiveinec vérekért, &c.

XXVII. Réſz.

Ez caputis az főlsőhöz való: Mert ebben nis vigaſztallya az Prophéta à hiveket, ſoc erőſséggel, tudniillic, hogy az ő ellenſégeket elveſzti, hogy Iſten az ẽ hivcit ſzűntelen őrizi, hogy nem haragból oſtorozza őket mint az hitetleneket, hogy meg győkerezic jővendőben az Jácob, hogy külőmben oſtorozza az ő népet, külőmben az ő népenec ellenſégét, hagy mértéc ſzerint oſtorozza az ẽ népet, és jó végre, tudniillic hogy à bűn azokban romolljon. Maſodſzor iſmét Prophetál à népnec fogſágba való viteléről. Jeruſalemnec romláſa ul, de máſfelől vigaſztaláſnac okaért Prophétál ſzabadulá ſokról, és egybe gyűvtekről, mellyek külőképpen Cyrus által, Lélekben Chriſtus által.

a Ertiezen az Iſten népének minden időben való el enſégét.

b Erti az Iſtennec kedves és drága jeregét

1 AZ napon meglátogattya Iſten az ő keményen nagy és erős fegyverével, az kegyetlen hoſzſzú Levíathan kigyót, és az tekergő Leviathan kigyót, és megőli az tengerben való nagy ſárkánt.

az veres ború ſzőlőn, mert az ſzent irásban az bor az vera ſzinről diczéretic, Gen. 49. Prov. 23. 31.

2 AZ napon az veres ború ſzőlőről, b énekeket mondotoc. En Iſten megőrizem azt,
3 minden ſzẽ pillantásban öntőzom azt, hogy valaki meg ne látogaſſa azt, éyjel és nappal
4 megőrizem azt. c Ninczen nékem haragő: Jóllehet ha az tövisſeckel, és az galagonyával valaki ſzembe boczát viadara, azokat mind meggyuytánám. Avagy megfoghattyaévalaki az én erőmet hogy én velẽ békeſséget ſzerezzen, és velem megőcköllyéc. El-
6 jő az idő mikor az Jácob meggyőkerezic, megvirágozic, és gyumőlczőt teremt az Iſrael, és bétőltic ez földet gyűmőlczvel. d A-
7 vagy az mint megverte *Iſten* az ő népénec verőjét, úgy vertéjé az Jácobot? Vagy az mint megőlettettec az ő népénec ellenſéginec
8 megőlettettei, úgy őletté meg? e Mértec ſzemmt itéled à Jácobnac ezemteit: még akoris mikor à kemény ſzáraztó napkeleti
9 ſzéllel reájoc fú. f Anakokaért illyen módon megiſzritatic az Jácobnac hamiſſága, és ez léízen minden haſzna *az* ő rabſſágának, hogy elvegye az ő bűnét, mikor ollyanná

c Ertelme ez: Noha megoſztozzac enyeimet, mindazáltal nem haragſzom reájoc. Az engedetleneket pedig elvéſztem.

d Az Iſten nem ugy veri az hiveket mint az hitetleneket.

e Az Iſten mértec ſzerint veri az őveit, 1. Cor. 10.

f Az nyomoruſagoc által kiéſzti tiſztitatic à hibőből, az bűntől, az

tejendi

Ns.

tejendi az ő óltárárác kövei, mint az mésznec megrontatott kövei, és mikor helyén nem maradnac az berkec és a bálványoc.

10 8 Mindazáltal az ő erős városa puszta lészen, mint egy elhagyattatott takol, és mint egy kietlen lakosúnélkül való puszta, ott legeltetic à borjú, és ott délel, és megeészti annac ágait. Minekutánna megszáradnac az ő ágai, megromolnac, az aszszonyi allatoc eljövén megégetic azt, mert értelemnélkül való nép ez, annakokáért nem könyórúl rayta à ki azt czinálta, és à ki formálta semmit nem kedvez néki. h Es lészen az időben hogy az Isten czépléstől tegyen az *Euphrates* folyóviznec folyásától fogva mind az Egyptusnac folyóvizéig, hogy egybe gyűjtetlenec ti Izrael fiai.

13 Es lészen az napon hogy minekutánna megsúvallyác à nagy kurtót, eljőjenec az kic elvesztec vala az Assyriának földén, és à kic Egyptum földébe kiüzettettec vala, hogy meghaytsác magokat az Istennec, az Jerusalemnec szent hegyén.

XXVIII. Rész.

Fenyegeti ez caputban az Propheta az Ephraim országát, az ő országoknac gazdagsagaban való bizakodásáért, az nagy testi bátorságért, kevelségért és részegségért. Mas felől vigasztallya az Juda nemzetségét. Jolleket ezekneke is az ő lelkeket szemekre hanyja, hogy mindenrendec, de főképpen az Papoc és szamos Prophétac annyira bémerültec az részegségbe, hogy minden asztaloc rakvan legyenec okadassal, és alkalmatlanoc legyenec kiindenestől fogva az Papoc az tanitásra. Tudatlansagat is elmejeknec gyombasagat ezzel bizonyitya, mert mint egy gyermekecket, egy kellene öketis tanitani, és semmi derec dolgot nem foghatnának meg. Másodszor, mert az Isten az ő szofogadatlansagokert ugy mint idegen nyelven szolna nekic. Annakokáért azzal fenyegeti öket, hogy öröcke gyermekec lésznec az mennyei tudományban. Az Isten az karomlokatis fenyegeti. Es az hivec vigasztalasáert, az Messiásról jövendöt mond, ki à hiveknec élet, az hitetleneknec halal légyen. Es minekutanna az Isten az czufoloknac külső büntetésékről szol, inti öket hogy megszünnyenec az czufolástol. Végezetre hogy valaki az Propheta fenyegetéjét hijaba valonac ne altsa, azt mondgya, hogy Isten, renddel és móddal czelekszik, mint az szanto vető ember.

1 JAy az kevélségnec Coronájának, a az Ephraim részeginec, és az ő diczőséges ékességének elhúlló virágának, az kövér völgynec fejedelminec, kic az bornac miatt tántorgnac: Imé egy erős hatalmas b jő az Urtól, hasonlatos az sürü kőesőhöz, és az veszedelmes forgó szelhöz, az erős kiáradott vízeknec áradásához, ki mindenecket 3 az földhöz vér czac egy kezével. Lábbal tapodtatnac meg, az kevélségnec coronaja, 4 és az Ephraimnac részegei. Es úgy lészen dolga az ő diczőséges ékességének elhúlló virágának, melly vagyon az kövér völgynec tetején, mint az idején megért gyümölcznec, az őszi gyümölcz előtt, melyet minthelt valaki meglát, minthelt kezébe vészi azonnal elnyeli.

5 c AZ nápon az Seregeknec Ura, lészen ékes coronája, és szép koszorúja, az ő 6 maradéc népének. Es lészen itéletnec d lelke, annac á ki az itélő székben ül, és erősség azoknac, kic az ellenséget mind az ő kapujokig vágjác. e De ezekis az bornac, és 7 az részegitő italnac miatta tévelgettec, mind az Pap, mind az Prophéta tévelgettec az részegitő ital miatt, az borba merültec, tévelgettec az részegségben, tévelgettec az lá-8 tásban, megütköztec az itéletben. Mert minden asztaloc annyira megtöltec okadássál és úndoksággal, hogy semmi üres hely 9 ninczen azoktol. Kiczodát tanithatna ez *után à Doctor* tudomanyra, és kivel értethetné meg azt á mit hallott? azockalé á kiket á téytől elszakasztottac, és az czecztül elválasz-10 tottac? f Mert egy paranczolat után masra, más után harmadra, eggyic tanitás után másra, más után harmadra, egyszeris kevésse, másszoris kevésse *kell őket tanitani.*

11 h Mivelhogy idegen szóval †, és idegen nyel-12 vel szólt *az Isten* ez népnec. Mert megmondotta nékic, ez az nyugalom: az megfárattat nyugosátoc meg, ez az nyugalom, és nem 13 akarác hallani. k Lészen azért az Istennec beszéde nékic, eggyic paranczolat után másic, másic után harmadic, eggyic tanitás után másic, másic után harmadic, egyszeris kevés, másszoris kevés. Annakokáért elmennec és hátra esnec, megromolnac és 14 meghálóitatván megsogattatnac. Annakokáért hallyátoc az Urnac beszédét ti czufoló férfiac, * és ti kic az Jerusalemnec né-15 pén uralkodtoc. Mivelhogy azt mondgyátoc? az halállal frigyet töttünc, az koporsóval köteset kötöttünc, az eláradott ostor mikor általmégyen, mi hozzánc nem érkezzic, az hazugságot választottuc óltalmúl maguknac, és az hazugság alatt röytözünc 16 el. l Annakokáért az mondgya az Ur Isten: Imé én vetec Sionba † követ, proba követ drágalatos szegelet követ, erős fundamentum követ, az ki hiszen nem 17 * siet az. m n Es az itéletet regulára

c *Értelme ez: Elveszti Izraelt az Isten, de az Juda országát megtartyya.*

d *Az az, Itélője és oltalmazója, ja lészen mind az királynac mind ez viselő népnec.*

e *Fenyegetiitt à Judaországbéliekett és abban minden rendet nevezet szerint pedig az papokat és az hamis prophetakat.*

f *Azt mondgya hogy az részegségnec miatta alkalmatlanoc az papoc az tanitásra.*

g *Az az, Annakokáért alkalmatlanoc az tanitásra, mert tudatlanoc mint az gyermekec, kiket nehezen tanitnac kevesenként.*

h *Másodic oka miért alkalmatlanoc az tanitásra. Mert Isten idegen nyelven szol ezeknec.*

† 1. Cor. 14. 21.

i *Az az, Megmondottác a Prophetac miatton maradhatnának meg.*

de engedetlenec voltac. k *Az az, mind örökéc gyermekec lésznec à menyei tudomanba és azért nem lehet hogy ne tevelejénec.*

* *Czufolo siaknac mondgya azokat kic az Istennec fenyegeteset nevetic vala és azt alityác vala hogy az Istennec ideiglen elöst elvonhattyac magokat.* l *Az Christusról való jövendő mondas,*

† *Psal. 118. 22. Matth. 21. 42. 1. Pet. 2. 6. 7. 8.* * *Rom. 9. 33 és 10. 11.*

m *Az az, Szilárdúl lészen az Istenben, ne bizzic emberben.* n *Az az Christus idejébe az tökéletes igasságra és ítéletre ez világon tanitsa, hogy az ő velekédéjét semmivé legyen.*

Bbb

b *Erti az Assyrias Salmanazar királt.*

e *Erti az Izraelnec kevely országat.*

h *Az hivec az hitetleneckel együtt vadnac, de mint az czép les és szorás által elválasztatic à polyva à gabonatul, azonképpen à hivec egybe gyűjtetnec és elválasztatnac à hitetlenektől, à nagy kürtnec az Euangeliumnac általa Matth.*

vonſzom, és az igaſságot mértékre, és az kő
eſső elſőpri az hazugſágban való reménſé-
get, és az arvizec elöúnttyác az ti óltalm i-
18 tokat. Ackor eltőrőltetic az halálal való
ſzővet ſégtec, és az koportſóval való frigye-
tec nem marad meg, és az országon elatra-
19 dott oſtor eltapodtatic. Mihelt általmenend † elragad titeket, általmégyen pedig
nappal és éyjel minden napon, annyira hog
czac az félelemis megértesſe az Iſtennec hal-
20 lott beſzédét. o Mert rövidebb léſzen az
ágy hogynem mint abban elnyuytozhatnéc
valaki, és kiſſebb léſzen az lepel, hogy nem
21 mint azzal bélepedhetné magát. Mert mi-
keppen az* Peraſim hegyén, felkél az Iſten,
és mint az † Gibeonnac völgyében, meg-
haragſzic, hogy az ő dolgát tegye, az ő ide-
gen dolgát, hogy az ő czelekedetit czelekeg-
gye, az ő idegẽ czelekedetit. P Monſtan azért
22 hadgyátoc el az czúfoláſt, hogy meg ne ke-
ményiteſsenec az ti kőteleitec, mert elvégé-
zett megeméſztéſt hallottam az Seregeknec
Urától Iſtenétől mind ez egéſz föld ellen. q
23 Vegyétec fiileitekbe és hallyátoc meg az
én ſzómat, figyelmezzetec reája és hallyá-
24 toc meg az én beſzédemet. r Avagy mind
az egéſz nap ſzánté az ſzántó ember hogy
vesſen? barazdollyaé az földet és ronttyaé
25 az ő földénec rögit? Nemde nem ackor
vetié el az ledneket, avagy nem ackor hintié
el az kőmént, az ő jó gabonáját és arpáját,
vagy tönkölyét az ő mezejében nem ackor
vetié el, minekutánna az megſzántott föld-
26 nec ſzinét megegyeneſitti? Az után őſzve-
kőti azt az ſzerint, á mint őtet az ő Iſtene ta-
27 nittya. Mert nem vaſas boronával tőric ki
az ledneket, az kőméntis nem ſzekérnec kerekével tapodtattyac, mert iſtáppal veric ki
28 az ledneket, és veſſzővel az kőmént. Az
bűzát jóllehet czepelic, de nem mind őrócké czépelic azt, és az ő ſzekérénec kerekeivel nem mind őrócké tapodtattya, ſem az
29 lónac lábaival nem őrócké tóreti. Ezis az
Seregeknec Urától ſzarmazott, kiczudálatos
az ő tanáczában, és nagyſágos az ő czelekedetiben.

† *Tudniillic az oſtor ez országon.*

o *Az az, minden felől annyira meg ſzoritattoc, hogy nem tuttac hova lenni, és az nyugalomnac helye léſzen néktec gyötrelemnec helye.*

* *2. Sam. 5. 20. 1. Chron. 14. 13.*

† *Joſ. 12 10. 2. Sam. 5. 25. 1. Chron. 14. 16.*

P *Az Iſtennec ſaját dolga à kegyelmeſſég és jótetemeny, Idegen dolga az oſtorozás, mellyre ötet az mi bűneinc kenſzeritic.*

q *Az az, Az Urtol ezt értetté hogy elveſzti mind ez egéſz földet.*

r *Ez haſonlitóſſággal à prophéta azt jelenti hogy Iſten az ő népenec bűntetéſében rendel és moddal czele keſzic, mint az ſzanto vető ember. Mintha azt mondana miképpen hogy az ſzantoſnac vetéſnec, aratánac ideje vagyon, és minden ſ. le vetemínnec czepléſenec külömb mondgya: Azonképpen az Iſten utolsonac és minden rendnec bűntetéſenec ideje és modgya vagyon.*

XXIX. Réſz.

Ez caput-ban az Prophéta fenyegeti az Jeruſalemnec varoſat mind templomival és mind óltárával egyhe, mellyekben nagy remenſégeket vető-téc vala, az Aſſyriabéliec ellen: kiknec kegyetlenſégetis megirja. Másodſzor arrol ſzamadſzol kodic, hogy noha ſokat ſzól nékiec az ő romláſoc felől, minda általſoha azt el nem hihetic, és az Iſtennec beſzédenec értelmét ő tőlöc elrőytetett. Azt mondgya pedig hogy annak oka nem egyéb, hanem az kepmutatás, és az ő tőlöc gondolt hamis tiſzteletec. Fenyegeti azért az kepmutatokat nagy veſzedelémmel, b Azt vegezetre azt is megmondgya, az Iſtennec az hitetleneken való oſztora, mit haſználjon az hiveknec.

1 JAY az Arielnec a az Arielnec mondom, a *Ariel annyit*
az városnac mellyben lakozott az David, *teſzen mint I-*
eſztendőről eſztendőre ölettesſenec in- *ſtennec oroſz-*
nep napokon az *aldozatra valo* bárányoc. *lanya, annac*
2 Mindazáltal megſzoritom az Arielt, és léſzẽ *nevezi a nagy*
keſerűſégés ſzomoruſág, és ollyan léſzen *az oltárt à mellyen*
3 *városmint az Ariel.* b Mert kőrőskörnyűl *áldoznac vala,*
táborral kőrnyűlvéſzlec tégedet, és meg- *mivel hogy ſoc*
környékezlec tégedet fából czinált tor- *barmot emeſzt*
nyockal és erősségeket állatoc te ellened. *vala meg mint*
4 Annyira hogy megaláztatván az földről *egy oroſzlan. De*
ſzólly, és á porból léſzen az teſügva való *erti à templomo-*
ſzód, mint az ördőngős jövendő mondóké *tis, és mind az*
ollyan léſzen az földről az teſzód, és mintha *egeſz várast.*
5 az porból ſuttogna az teſzód. Mert ollyan *mellynec vaſze-*
léſzen mint az por az te ellenſégednec ſok- *dalmáról proſ-*
ſága, és az erőſſeknec ſokſága mint az polyva, *phetal-*
melly elragattic az ſzéltől, és léſzen hirtelen b *Az az, mint*
6 és hamar. Az Seregeknec Urától látogat- *az állatocnac*
tatic meg menydörggéſſel, földnec indulaſſa- *idegen ſoc meg-*
val, és nagy zúgáſſal, forgó és háborgó ſzél- *ölelet barom*
vesſzővel, és megeméſztő tűznec lángjával. *feleſzic az oltar*
7 c Es ollyan léſzen mint az éyjeli látáſnac ál- *környül, azon-*
ma à pogányoknac ſokaſága, mellyec ha- *képpen Jeruſa-*
dakoznac az Ariel ellen, és mindenec kic az *lem környül fe-*
ellen vitézkednec, az kic erősségeket czinál- *kesnec az meg-*
8 nac az ellen, és megſzoritttyác azt. Es ol- *ölelett emberec.*
lyan léſzen, mint à melly éhező ember ál- c *Azt akarja*
modoźic és álmában éſzic, és mikor felſer- *jelenteni hogy*
ken, ugyan üres az haſa, és miképpen álmo- *olly nagy dühöſ-*
dozic à ſzomjuhozó, ki álmában iſzic, felſer- *ſeggel és kegyet-*
ken, és imé ugyan ſzomju és kévánnya az *lenſeggel leſznec*
italt, ugy léſzẽ mind azoknac az poganyok- *az Aſſyriabeliec*
nac ſokaſágoc, az mellyec vitézkednec az à *Sidoc ellen,*
Sion hegye ellen. *hogy ſemmi vé-*
9 d MUlaſſatoc és gondolkodgyatoc *erről: rontáſſal, öldök-*
Megvakúltanac, és megvakitanac *e- leſſel ragadó-*
gyebeketis, megréſzegettec, de nem az bor- *mánnyal nẽ elá-*
tól, tántorganac, de nem az réſzegitő italtól. *gednec meg, ha-*
10 Hanem bé bóritott az Iſten titeket álomnac *nem nekic ugy*
lelkével, és bézárlotta az ti ſzemeiteket, az *tettzic minden*
Prophétáckal egybe, az ti bőlcz fejedelmi- *ezelekedetec és*
11 teknec ſzemeitis bé fedezte. Annakokaért *hogy etlenſegec*
mind ezeknec látáſa, haſonlatos léſzen nék- *mint egy álom.*
tec az bépeczételtetett levelnec beſzédihőz, d *Azt mon-*
mellyet ha adnac az irás tudónac, és ha *gya à Prophéta*
azt mondgyác, olvaſd el ezt: azt mond- *hogy akar mẽ-*
gya, nem olvashatom mert bepeczétőltetett. *nyit gondolkod-*
gyanac arrul à
Sidoc à mit nekiec mödaz Iſten beſzedeből az ő veſze lelmec felől, mindazáltal az ő ſzentſegec felől valo veleke leſec annyira megvakitotta őket hogy ugyan nem hihetic az reajoc kővet kezendő veſzedelmet: Haſonlittya azért őket az rejezekhez: és azokhoz kic az be peczételtetétt iráſt nem olvashattyac, vagy ugyan nem tudgyac olvaſni, melly dolog az Iſtennec nagy oſztora.

Ha pedig

12 Ha pedig adgyác az levelet annac à ki nẽ
tud iráſt, és ezt mondgyác néki, olvaſd el ezt,
13 azt feleli, nem tudok iráſt. Mert ez mondá az UR: [c] Mivelhogy ez nép én hozzám
közelget ſzájával, és az ő ajakockal tiſztelte-
tec engemet, az ő ſzivec pedig távól vagyon
én tőlem, és à melly tiſztelettel tiſztelteic
engemet, emberec paranczolattyabol ta-
14 nultác azt. Annakokaért imé én czuda
dolgokat czelekeſzem ez néppel, czuda dol-
gokat mondoc: és az ő bölczeinec † bölcze-
ségec elvéſz, és az értelmeſeknec értelmec
15 elrőyti magát. [f] Jay azoknac kic az
Iſtentől mélységeſen elrőytic az ő tanaczo-
kat, és az ő czelekedetec ſétetségben vad-
nac, és azt mondgyác: Kiczoda lát minket,
16 és kiczoda véſzen minket eſzében. Az
mit elmétekben forgattoc bizony ollyan
léſzen mint az fazekaſnac sára, avágy mõd-
gyaé az czinálmány az ő [*] czinálójáról, nẽ
czinált engemet, és az alkotmány az ő ál-
17 kotójáról, nem tudgya mit alkot? [g] Nem
de nem egy kiczin, czaczegy kiczin idő va-
gyoné, és az Libanus hegy Carmeluſsà vál-
tozic, és az Carmelius ollyannac tartatic
18 mint az erdő? [h] És meghallyác az napő,
az kic myſt ſiketec, az kőnyvnec beſzedit, és
az homályoſságból [az ſetetségből az va-
19 koknac ſzemec látnac. Es az ſzelédec az
Iſtenben őrűlnec, és az emberec közöttc à
ſzükölkődők vigadnac az Izraelnec ſzent Iſ-
20 tenében. Mivelhogy ſem nivé lőrt az ke-
gyetlen, és megemésztetett a czuſoló, és ki-
vágattattac az kic ſzorgálmatoſoc voltac
21 az hamiſságban. [i] Es az kic bűnőſsé teſzic
vala az embérec az beſzédért, és hálót vetnec
vala annac à ki őket az kapuban megfeddi
vala, és az igazat elfordittyác vala hamiſ-
22 sággal. Annakokaert azt mondgya az Iſ-
ten az Jácob házának: à ki megſzabaditotta
Abrahamot. Nem ſzégyenul meg immár nẽ
23 hervad meg az ő orczája. Hanem mikób
látttya az ő fiait, az én kezemnec mũ-
káját ő közte, hogy az én nevemet ſzẽtelic:
az Jácobnac ſzent Iſtenét ſzẽtſzentelic, és az
24 Izraelnec ſzentét félic. Es az kic ſzélekben
tévelgenec vala, megtudgyác az értelmet, és
az kic zugolodnac vala megtanullyác az
tőrvẽt.

[c] *Matth. 15. 8. Mar. 7. 6. Az Sidoc valtságának ket okat mondgya az képmutatáſt, és az emberektől talaltatott tiſzteletet.*
† *Jer. 40. 7. Oba. 4. v. 8. 1. Cor. 1. 19.*
[f] *Az képmutatoc ellen.*
[*] *Inf. 45. 9.*
[g] *Az az nagy valtozás leſzen ez földen az Libanus es Carmelus élpuſztulnac.*
[h] *Az Iſten oſztránac haſznа, az ő igejehez valo engedelem, őrőm, vigáſág, halaadás, az hivekneő megtartáſokért, az hegyetlenekneс vaſzedelmekért.*
[i] *Az az, à kic àprophetat fenyegetic vala, és halálra kargetic vala az igaz mondaſert.*

rőc emlekezetre béirja. Annakutanna okát mõgya à Prophéta miert nem ſiét az Iſten az ő népének veſzedelmére, holott azoknac kic az Iſten ſegitſeget varjac ſoc ſzep igereteket teſzen, es mõdgya minemő jõ czelekedeteckel jelentic ki azoc az ő igaz megtéreſeket kiknec kűlső jokatis igér, utolſzor megirja az Iſtennec megbuſult haragjat az Senacherib ellen.

1 JAy az engedetlẽ ſiaknac, azt mondgya az
UR, kic tanáczot tartanac én nálánélkűl,
és óltalmat kereſnec magoknac az én
lelkemnélkűl, hogy az ő bűnöket megne-
2 vellyéc. Kic Egyptuſba tőrekeſznec men-
ni, holott az én ſzámtól tanáczot nem kér-
dettec, hog' az Pharaó erőſségével erőſſit-
séc meg magokat, és az Egyptus árnyé-
ka alá vonnyác magokat. Mert léſzen
3 néktec az Pharo ereje ſzegyentekre es az
Egyptus árnyékábã való reménségtec gya-
4 lázattokra. Mivelhogy vóltac az ő fejedel-
mi :: Soan vátoſba, és az ő kőveti Hanes
5 városig mentec. Mindnyájan megſzégye-
nűkiec áz nép miatt, melly nékiec nẽ haſz-
nal, ſem ſegitségre, ſem valami haſzonra,
hanem ſzégyenegre és gyalázattyokra léſzẽ.
6 [a] Az Deli oktalan állatoc ellen való tet-
hes jövendő mondás: Az nyomoruſágnac
és him és nőſtén oroſzlán kijőnec onnet, Ba-
ſiliſcus kigyó, és tüzes ſzárnyás kigyo, azoc
ellen a kic viſzic az ő gazdagſágokat az ſza-
márocháton, és a tevéknec hátokon az ő
kincseket, a népnec, melly nem haſznál.
7 Mert az Egyptuſbéliec hijaba igyekeznec
megſegéllení, azért kiáltom)(ennec; Az ti
erőſségtec ebben vagyon ha czendeſségbe
léſztec.
8 MOſtan annakokaért eregy el, es ird tab-
lára ezt ő náloc, és ird bé kőnyvbeis
azt, hogy légyen az utólsó időben, és mind
9 őrőckẽ bizonságúl. Mert engedetlen nép
ez hazug fiac, és olly fiat kic nem akarjac
10 hallani az Urnac törvenyét. Kic azt mond-
gyác az látóknac: Ne láſſatoc, és az ból-
czeknec, ne láſſatoc nékűnc igazakat, hanẽ
ſzollyatoc minékűnc hizelkődő beſzédc-
11 ket, laſſatoc czufoláſokat. Távozzatoc el
az utról, térjetec el az ôſvéntől, ſzűnnyéc
meg tőlűnc az Izraelnec ſzent Iſtene.
12 Annakokaért azt mõdgya az Izraelnec ſzẽt
Iſtene: Mivelhogy megutállyátoc ez beſzé-
det, és biztoc álnokságban és hamiſságban:
13 és ahoz támaſzkodtoc. [b] Azért léſzen nek-
tec ez hamiſſág, haſonlatos az leeſendő kő-
falnac hiſadáſához, vagy az magas kidől-
lyedett kőfalhoz, mellynec leomláſa hirte-
14 len egy ſzempillantáſban léſzen. Melly-
nec romláſa haſonlatos léſzen az fazekas
edényenec romlásához, melly minden ki-
méllés nélkűl eltőrettetic annyéra hogy
annac czerepei között nem találtatic olly
czerép melly bẽ ſzenet vihetnénec üzből,

:: *Erti az Juda orſzágának fejedelmit, kic Egyptumba mentec vólt.*
[a] *Sido orſzágbol Egyptusba igen veſzedelmes ut vala oroſzlanoc es ſirkányoc miatt, az kőveteket azért azockal fenyegeti az Prophita. Az Deli oktalan allatokon pedig erti az toveket es ſzamarokat mellyeken az kénczet hordgyac vala Sidoſágból Egyptusba.*
)(*Tudniillik Jeruſalemnec vagy, erről, tudniillic ez dologrul.*
[b] *Az az, az emberben valo bizodalmotoc ſzinte ollyan orőtelen minz az megrepedezett kőfal.*

XXX. Réſz.

Mivelhogy az Siloc az Aſſyriabeli kiraltol valo félelmekben, az Iſtenre nem nézenec vala, es az ő ſegitségét nem kéric vala, hanem emberi erőben bizvan Egyptumbol vírnac vala ſegitſegét, azert az Prophéta feddi őket, és inti hogy ne kűlgyenec Egyptumba ſegitſegért, melly nekiec nẽ haſznal, az kőveteketis kic ſoc ſzinárokon es tevíken hordgyác vala az kinczet Egyptumba, fenyegeti az Prophéta. Es hadgya Iſten az prophetáinac hogy az Sidóknac engedetlenſegeket ő-

15 vagy vizet meritenénec az kútból. Mert
igy ſzól az UR, az Iſten, az Izraelnec ſzent
Iſtene, c nyugodalomban és czendeſségben matadhattoc meg, czendeſségben és
16 reménségben léſzen az ti erőſségtec, és
nem akaratoc. Hanem azt mondátoc,
ſemmiképpen nem akarjuc, hanem lóra
ülven futunc: Azértfutotoc: és gyors állatokon nyargalunc; Azért gyorſac léſznec
17 azoc az kic titeket kergetnec. Ezer ember
futamodic el egynec megrijaſztáſa előtt, és
őtnec rijaſztáſa előtt mindnyájan elfutamodtoc, mig nem ugy maradtoc mint az
hajónac árbotzfája az hegynec tetején, d
és haſonlatoſoc léſztec az halmon való záſzlóhoz.

18 ES c annakokaért vár titeket az Iſten, hog'
kőnyörűllyön ti raytatoc, és annakokamagaztalya fel magát hogy megkegyelmezzen néktec, mert itéletnec Iſtene az Iſten. Bodogoc mind azoc az kic † várjác
19 őtet. Mert az nép Sionban lakozic és Jerusálemben, az után nem ſirſz, kőnyörűlvén kőnyörűl teraytad: az te kiáltásodnac
20 ſzavára, mihelt hallandgya azt, megfelel téged. Es jollehet keſerűſségnec kenyerét adgya teneked, és nyomoruſágnac vizét: De nem távozic el többé te tőled az te tánitód, és az te ſzemeid láttyác az te tanitódat.
21 f Es az te füleid hallyác az te utánnad kiáltónac ſzavat, ki ezt mondgya: Ez amaz ut, ezen járjatoc, mikor vagy job
22 kézre vagy balkézre elhajoltoc. Es megfertéztetitec az ezűſtből czinált bálványoknac tzépségét, és aranyból öntött bálványoknac ólrőzetit, és eltávoztarod azokat mint az havikórságoſnac tiſztátalanságát, és azt módod annac: el egy dolgódra innét.

23 Es ád ackor *az Iſten* eſőt az te megodre, mellyel az te földedet bevetetted, annyira hogy az kenyér, az földnec terméſe bővséges és kőver légyen: ackor az te barmaidis
24 ſzéles mezőn legeltetnec. Az te ökreidis és ſzamáriduac vehmei mellyec az földet ſzánttyác, tiſzta abrokat éſznec mellyec megſzórattattac ſzóró lapáttal és roſtával.

25 Es léſznec minden magas hegyen, és minden magas halmon patakoc, vizeknec folyáſi, az nagy öldökléſnec napján, mikor
26 leeſnec az tornyoc. Es az hóldnac világoſsága léſzen ollyan mint az napnac világoſsága, az napnac pedig világoſsága hetſzer nagyob leſzen, mint hét napnac világoſsága, az melly napon az Iſten békőti az ő
népénec romlását és annac ſebét meggyogyittya.

27 h IMé az Iſtennec neve jő nagy meſzſzűnen, kinéc ortzája ég, és az ő terhe ne-
héz, kinec ajakai betőltec hataggal, és az ő
28 nyelve mint az megeméſztő tüz. Es az ő
lehelléſe mint az megáradott patac, melly
torkig ér, hogy az pogányokat megroſtálya, mig nem ſemmivé léſznec, :: és ol-
lyan mint az ideſtova hordozó zabola az ::
29 pogányoc ſzájában. Es énekeltec ackép-
pen mint az éttzaka mellyen az innepnec
ſzentelésére keſzültőc, és az ti ſziveteknec
örőme léſzé, mint annac az ki ſippal mégyé,
hogy felmennyen az Iſtennec hegyére, az
30 Izraelnec erős Iſtenéhőz. Es az Iſten
megzenditi az ő ſzavának hatalmaſságát, és
az ő karjának aláſzállaſſát megmutattya az
az ő megbuſult haragjában, megeméſztő
tűznec lángjában, puſztitáſſal, aradáſſal, és
31 kőeſővel. Mert az Iſtennec beſzédének
általa megrontatic az Aſſyriabéli király, ki
32 egyebeket veſzſzővel vert. i Es valahová i
mégyen, az veſzſzős ugyan hozzáragaſztatott léſzen, melliyet az UR vét ő reája do-
bockal és hegedőckel, és az ő kezének
33 felemelésével hadakozic ő ellene. Mert
megkéſziteretett eleitől fogva az Topher. k
az királnaknis megkéſzitetett, mélségeſen és
ſzéleſen czinálta az Iſten azt, mellynec k
égéſe tűz, és ſoc fa, az Iſtennec fuvallása gyuyttya meg azt, mint egy kénkőnec
patakjával.

Az Aſſyriabéli király el nē távoztatkattya az veſzedelmet, melly az hivekre leſzen.

Az Tophát Jeruſálem mellett egy ſzép völgy volt mellett Hinnom völgyenekis hivtac, holott az Iſtennec paranczolattya ellen, az ő magzattyokat az Sidoc az Moloch bálvány Iſtennec áldozzác vala, melly kiformáltatott vala rezből üregen, melyben az ő gyermekeket bétőttec, és tűzzel megégettec hiszec hogy az jay gutaſokat es ſikoltéſokat ne hallanác, ő ſzéſen dobolnanac, honnet neveztec Tophetnec vagy Tephtinec, mert az Toph dobot teſzen, ugyan az Zon hely neveztetett az kinékért Gehennanak is. Azért az Thophet es az Gehenna mind egy helyet tyyez. Hogy pedig az emberecket az Iſten lelke az Thophet völgyben való czelekedetekről elrettentene, azpoklot nevezi Tophetnec es Gehennanac. Mikor annakokaert azt mondgya itt Eſaias hogy az Thophet megkeſzitetett azt jelenti hogy a pokol megkeſzitetett, mellyet nyona mélségéſnec, ſzéleſnec es tűzzel égőnec, hogy megjelentſe azt hogy ſoha ſenki onnan ki nem jőnec, Luc.16.es hogy ſokan mennec oda, holott rettenetesképen gyötrettetnec. Az irás emlekezic az Tophetről 2. Reg. 23 Jer. 14.

XXXI. Réſz.

Ez cáputban fenyegeti Iſten az Prophéta által az Sidokat az emberi erőben való bizodalomért és hogy nyomoruſágokban Iſtentől nem várnac ſegitséget. Fenyeſenec es intéſenec harom okat mondgya: Elöſzer mert az Iſten kezét ſenki meg nem fogháttya hogy meg ne büntéſſe a bünöſöket, mikor megakarja büntetni. Maſodſzor, mert az Egyptumbeliec, ez az emberec, Harmadſzor, mert Iſten az ő népét mególtalmazhattya, mint az oroſzlán az ő prédajat. Vegezetre intē az népet penitenciara mellynec győmölczét megmondgya, es igéretet teſzen.

Jay

c *Az háborusáignac idején az hiveknec tiſztec békeséges üres, és Iſten kegyelmeſsége jelől valo reménség.*

d *Az az, mint az egyes fa az hegynec tetején, melly ugy áll mint egy arbotzfa.*

e *Okát mondgya az Prophéta miert nem ſiet az Iſten a büntetéſre ollyan modon, mint az ember ſiet az bünre, mert az Iſten kegyelmes, es itéletnec Iſtene. Azt is megmondgya pedig hogy neha az Iſten laztatic alunni, de felkel az ő népenec ſegitſegere, és ſzép igéreteket teſzen az Iſten népénec.*

† *Pſal.2.12.es 34.9. Proverb.16. 20. Jer.17.7.*

f *Azt igéri Iſten nekiec hogy az kic az ő népe közőtt valaſzſzattac, azokat megtéritti az ő igéjénec hirdeteſe által, es megirja az igaz penitenciat az ő gyűmölczéről, holott ezac az balványoknac elhanyaſokrul ſzól, de az alat egyeb gyűmölczetis erti az penitencianac, Igér pedig az penitencia tarteknac ſoc külső jokat nac napjat.*

g *Erti az Senacherib hadának lovagatásán-*

h *Az Iſtennec hatalmaſságan es megbuſult meg, mellyel megeméſzte az Senacheribot.*

Vagy igy, Es azt mivelt hog' jenec, zabolat vetven az ő ſzájokba.

i *Az Aſſyriabéli király el nē távoztatkattya az veſzedelmet, melly az hiveknec nagy örőmőkre leſzen.*

k *Az Tophát Jeruſálem mellett egy ſzép völgy volt mellett Hinnom*

1 JAy azoknac à kic Egyptumba mennec ſegitſégért, támaſzkodnac az lovakhoz, [a] és reménſégeket vetic az ſzekerekbẽ mivelhogy ſokac, és az lovagokbã mivelhogy felõtte igen erõſſec, és nem tekintetettec az Izraelnec ſzént Iſtenére, és-az Iſtent nem
2 kereſtéc meg. [b] De óis bölcz, és hoz veſzedelmet, és az ó beſzédit nem változtattya el, hanem ellene támad az gonoſzokuac házoc ellen, és azoc ellen, kic ſegitſégúl vadnac az hamiſságnac czelekedõinec.
3 Az Egyptusbéliec pedig emberec és nem Iſtenec, és ó nékiec az ó lovoc teſt, és nem lélec. Azért ha az Iſten kiterjeſzti à ó kezét elromol az ſegitõ, az megſegitetettis, és egyetembe mind ezec elvéſznec.
4 [c] MErt ezt módá énnékem az Iſten: Mint az orditó oroſzlán, és az gyermekdéd oroſzlán az ó prédája mellet, mikor az pásztoroc ſereggel gyülnec ó ellene, azoknac ſzavoktól meg nem retten, és az ó ſokaſágoc elõtt meg nem alázza magát: Azonképpen leſzáll az Seregeknec Ura hogy hadakozzéc az Sion hegyéért, és az ó hálmájáért.
5 Mint az repeſõ madarac, azonképpen óltalmazza az Seregeknec URa Jeruſálemet, óltalmazván megſzabadittya, és
6 kõrnyûle járván megtarttya. [d] Térjetec meg ahoz, kit az ti hitetlenſégteckel felingerlettetec ti Izraelnec fiai. Mert az napon minden ember elveti az ó ezüſt bálványit, és az ó arany † bálványit, mellyeket
8 czináltac néktec az ti kezeitec bûnre. [e] Es eleſic ackor az Aſſyriai had fegyver miatt, de nem ember fegyvere miatt, és nem ember fegyvere emészti meg azt, és az fegyver elõtt ellzalad, és az ó erõlleinec ſzivec elolvad.
9 Es az félelemnec miatta az ó várához folyamodic, és megrémûlnec az ó fejedelmi az záſzlótól. Azt mondgya az UR, kinec tüze vagyon Sionban, és kementzéjé Jeruſálemben. [f]

a *Az Egyptusbéliec ſoc és nagy lovag hadat tehetnec vala, azért mondgya hogy jay azoknac à kic à lovakhoz tamaſzkodnac, és à ſzekerekben vetic reménſegõket, mert hadakozo ſzekeretis ſokat tehétnec vala az Egyptusbéliec.*

Mintha azt mondana, hatot bõlczec legienec az Egyptusbéliec és hatalmaſſoc, de az Iſtennis bölcz hatalmas, ki à gonoſzokat és az kic à gonoſzoknak ſegedlic megbüntetni.

c *Iſten az ó népenec oltalmazoja, te hát nem kellet vólna emberi ſegitſegben bizniod.*

d *Inti à népet penitentiára, és à penitentiát gyümölczirõl irjá megy mivelhogy à penitentia embernec ſzivebẽ vagyon.*

† *Sup. 2. 20.*

e *Igéret ez mint ha azt mondana ha megtértec, az ellenſegtõl megmenekedtec.*

f *Az az, Iſten mondgya à kit Jeruſalemben állozátiockal eſztelnec.*

XXXII. Réſz.

Jövendõt mond az Prophéta az Ezechiás királynac birodalmáról, holott elõſzer megmödgya minémõ léſzen az király, minémõc az utánna való fejedelmec, és hogy minden rendeletlen dolgokat, mind külsõ renden, mind az mi néz az Iſteni tiſzteletre, helyére allat az király: Mivelhogy pedig az Ezechiás az Chriſtuſt példázta, és az minémõ dolgokat à Prophéta mõd, azoc czac az Chriſtuſiban találtatnac meg azért minden kétségnélkül az Chriſtus országárais néz à Prophéta. Maſzodſzor inti az népet hogy az Ezechiás országának vagy birodalmának elõtte, az reájoc következendõ veſzedelmec elein vegyéc igaz penitentiával, uelſzõr megmongya az haſznokat mellyeket az hivec veſznec az Ezechiás (vagy az Chriſtus) birodalmabol.

1 IMé az király uralkodic igaſságban, és az a fejedelmec elõl járnac az itélet tételbẽ. [a]
2 Es léſzen az az férfiu óltalom az ſzél ellen, és az záporeſsõ ellen megmaradáſnac barlangja: mint az viznec folyaſi az ſzáraz helyen, és mint az nagy kõſzálnac árnyéka
3 az ſzomjuhozó földön. [h] Es az kiknec látnioc kell, azoknac ſzemec meg nem homályoſodnac, és az kiknec hallanioc kell azoknac fülõc hallanac.
4 Az bolondoknac kis ſzivõc figyelmetes léſzen az tudományra, és az pelpeknec nyelvekis ſiet ékeſen
5 ſzolni. Es többé à gonoſz ember nem neveztetic jámbornac, és az fõſvény nẽ mondatic adakozónac.
6 Hanẽ az gonoſz ember mondatic gonoſságról, az kinec ſzive czelekedic hamiſságot, ki képmutatás ſzerint czelekedic és ſzól Iſten ellen tévelgéſt, az éhezõ embernec lelkét megüreſiti, és az ſzomjuhozónac italát elvéſzi.
7 [c] Az fõſvény embernec gonoſz ezközei vadnac, ki gonoſz tanáczot tart hogy az alázatoſokat elveſzeſſe hamis béſzédeckel, mikor à ſzegény ember igaſságot mondanais.
8 Az adakozó pedig tanáczkodic az adakozáſról és az adakozásban elõmégyen.
9 [d] TI gazdag aſzſzonyi állatoc kellyetec fel, hallyátoc meg az én beſzédemet.
10 Ti nagy bátorſagban élõ leánzoc vegyétec füleitekbe az én beſzédemet.
11 Nágy ſoc ſten, és ember elẽſztendõkben megháborodtoc ti bátorſágban élõc, mert elfogyátkozic az ſzüret, és à takarás nem léſzen.
12 Retteny etc meg ti gazdag aſzſzonyi állatoc, mozdúllyatoc meg ti bátorságban élõc, veſſétec le ruháitokat és mezitelenitſétec meg magátokat, és övedezzétec bé az ti derekáitokat gyáſz
13 ruhával. Sirjatoc az czeczért, [e] az ſzép mezõkért, és az termõ ſzõlõ tövekért.
14 Az én népemnec földén tövis és czipke nevekedic, minden örömnec házaiban, és minden örvendezõ városban. Mert az
15 nagy palotác elhagyattatnac, az városnac ſokaſága elpuſztitatic, az tornyoc és báſtyác barlangoc léſznec mind õrõckké, [f] az vadnac örömökre, és az barmoknac legeltetéſekre.
16 [g] MIglen kiontatic mi reánc az lélec onnét felyûl, hogy légyen az puſzta ollyan mint az Carmelus, és az Carmelus ollyannac itéltetéſéc mint az erdõ.
17 Es lakozzéc az puſztában * itélet, és igaſság ûlyen az termõ mezõn.
18 Ackor az igaſságnac czelekedete léſzen békeſség, az igaſságnac czelekedete mondoc léſzen czendeſség és bátorság mind õrõckké.
19 Mert lakozic az én népem békeſégnec haylékában, és bátorságos ſatorokban, és gazdag nyugalmokban.

1 *Jó fejedelemnec nec példája az Jeſus Chriſtus, ki barlangja: mint az viznec folyaſi az ſzáraz helyen, és mint az nagy kõſzálnac árnyéka ſtüſt példázza.*

Az fejedelmeknec pedig igaſságot és ítéletet czelekedniec nẽ egyeb hanem Iſten törvénye ſzerint czelekedniec, az artatlanokat oltalmazni à gonoſzokat büntetni

b *Azt akarja czak jeléc ni à prophéta hogy Ezechiás királ minden rendetlenẽ dolgokat el töröl, és minden dolgokbã jo modot és rẽdet ſzab*

c *Az fõſvény tato gonoſz embert irja meg Iſten való igyekeben élõc, mert elſogyátkozic az ſzüret, és à zetiról, beſzédi és czelekedetiről.*

d *Az nagy bátorſágban élõ, az ſzép mezõkért, és az termõ ſzõlõ tövekért, és az aſſzonyi állatokon és leánokon.*

e *Az Prophéta czeczinec nevezi à mezõket, mellyeiõl illnec valamint hogy à kis gyermec az ó annyának czeczitéél él.*

f *Az Siloc õröckké való idõnec mondgyac az beſzüntéſér.*

g *Az az, mind addig miglen az Iſtennec jõvetére inkáb tekint, hogy minden ellenſégeit megelevenit.* * *Sup. 29. 17.*

h *Az igaſságnac gyümölcze à békeség*

i *Az az, bátorſágos léſzẽ minden veſzedelem ellen, az gonoſz nem közelget hozzája, annyira hogy kerítſénélkül való varoſokbãis ezac ẽ völgyben ellakhatic.*

k *Haſon ittya az prophéta az bűncket azokhoz, kic ſo kövermezőn ſzantottac az ő barmokon.*

19 i Es mikor az kőeſső leſzáll, az erdőre
20 mégyen, és az város megőrőködic az völgyben. k Bódogoc vadtoc ti kic az vizec
mellet vetettetec, és kic az ti ökrötöknec és
ſzamartoknac lábait oda boczáttatoc.

XXXIII. Réſz.

Az Prophéta ez cáputban jövendőt mond az Sennacherib királnac, és annac képében az anya ſzẽt Egyháznac ellenſegeinec veſzedelmeről, hogy megeſmertteſſéc az Iſten lenni igaznac és hatalmaſnac. Az után ſzol az népnec nyomortult állapattyárol holott biztattya őket az Iſten ſegitſegenec közel való voltával, és az ellenſegeknec ſzándékának hijába való voltával. Ualſzer az mondgya az Prophéta hogy noha az kepmutatoc az nyomortuſẽgnac idején az Iſtent vadellyac, mindazáltal az hivekhöz ackoris megmutattya jó akarattyat.

a *Az koborlon érti az Senacherib királt.*

1 JAy te néked ki kóborlaſz, a holott te
mátſól nem kóborlattattál, ki más ellen
hamiſſan czelekeſzel, holott te veled ha-
miſſan nem czelekedtec. Mikor megſzünel
foſztani, teis megfoſztatol, mikor az hamis
czelekedetnec véget vetendeſz, te veledis
2 hamiſſan czelekednec. bURã könyörüll
raytunc: te benned biztunc, légy ezeknec
óltalmazójoc minden napon, és mi ſzaba-
ditónc az ſzorongatáſnac idején. Az te ri-
3 adetednec zenduléſének ſzova előtt elfut-
nac az népec, és az te diczőſéged előtt az
4 pogányoc el oſzlatnac. Es az ti kóborlott
marhátoc egybe gyüytetic, mint mikor az
czerebogárokat egybegyüytic, az ragado-
zónac olyan nagy gyorſaságával, minémő
5 gyorſaságoc vagyon az ſáskáknac. Fel-
magaztaltatic d az UR ki lakozic magaſ-
ságban, Bétőlti â Siont itéletteel és igaſság-
6 gal. e Es az te ideidnec állandósága, e-
ſőſége és bódogſága léſzen az bőlczeſég
és tudomány. Az URnac félelme léſzen az
7 ő kincze. f Imé az követec kiáltanac ot
kün, és az békeſégnec követi nagy keſerve-
8 ſen ſirnac. Elpuſztúltanac az útac, meg-
ſzünt az úton járó, felbontotta az ſzövetſé-
get, g megutálta az városokat, ſemminec a-
9 hitotta az embert. Sirt, megh ervadot az
ſőld, megſzégyenült, az Libanúſis kivagat-
tatot, ollyan lőtt az Sarom, mint az puſzta,
elpuſztitatott az Báſan és az Carmelus.
10 Mayd felkelec azt mondgya az Ur: Mayd
felmagaſztaltatem, mayd felmagaſztálom
11 magamat. Fogadtoc polyvát és ſzúltőc
pozdorját, h az ti gondolatotoknac tüze e-
12 méſztmegtiteket. Es ollyanoc léſnec az
népec mint az meggyuytatott méſz kemen-
tze, mint az levágatott töviſſec tűzzel éget-
tetnec meg.

b *Könyörög Eſaiás az Iſten népenec megmaradaſáért.*

c *Jövendöt n. ről az Senacherib veſzedelmeről.*

d *Mondatic Iſten felmagaſztaltatni, itéletet es igeſſeget czelekedni, mikor az ő népet megſzabaduttya, elteſéget elveſzti.*

e *Ertelme ez, az te ellando maradáſod, erőſſéged és bodogſáged és kénczed léſzen az tudomány és Iſtẽfelẽl való bőlczeſség és az iſtenis félelem.*

f *Prophétál az Sennacherib követirol es az Ezechias követiről, láſd meg. Inf. 36 37.*

g *Tudtulüic à Senacherib.* h *Az Senacherib hadát neveti, ertelme ez, minden gondolatotoc hijaba való léſzen, mert nem mégyẽ vegbez.*

i *Ertelme ezaz ez mind ezekhez verſſec, noha az Iſtentelenec és az kepmutatoc azt mondgyac hogy ſoha immar Iſtenec egyebet varni hanem hogy megemeſzſze, az ő népet, mint az tűz megemeſzti az pozdorjat mindazáltal az ki megtér Iſtẽhöz, és az ő paráczolatya ſzerint él, annac Iſten minden joval vagyon. Azert ſzép igereteket teſzen Iſtẽ az ő népenec.*

* *Pſ. 15. 2. 24. 3.*

k *Az az, megſzeleſednec az te határid.*

l *Az az, czac emlekezel az elenségről, de nẽ félſzivőc, hanẽ inkab czufolod őket.*

* *1. Cor. 1. 20.*

m *Az igireteket Sionac példajával bizonnitya.*

n *Az ur léſzen nékünc elljá erősségünc mint à folyóvizzel környül vött város melyhöz ellenség öreg hajocha l ne mehet.*

o *Az ellenségnec minde erősséget hasonlittya à hajohoz, mellynec kötelei megtágultac és az arbotzfát nẽ tartyác.*

p *Az az, Népa naſzlokodic az anya ſzẽt Egyhaz az ő nyomoruſágárol mert megbocza ſſa titic bünc.*

13 l Hallyátoc meg távól valóc mit czele-
14 kedtem én, és értſétec meg ſzomſzédoc az
én hatalmaſságomat. Megrettentec vala
az bűnősöc Sionban, az kitetleneket kór-
nyülvőtte vala az félelem, es ezt mondgyác
ſtentelenec és az
vala: Kiczoda maradhatna mi közzülünc
az megeméſztő tűzzel? Kiczoda lakhat.
néc mi közzülünc az öröcké való lángval? ſoha immar l-
15 Az ki igaſságban * jár, igazat ſzól, az ki ſtentől nemkel-
megutállya az czalárdság ből való nyereſé-
get, az ki az ő kezét megőltalmazza ajándéc vételtől, az ki bédugja az ő fülcit hogy
ne hallyon kegyetlenſéget, és az ő ſzemeit
16 béfogja hog' ne láſſon gonoſzt. Ez illyen
ember magaſságban lakozic. és ennec ól-
talma, az kőſziklaknac báſtyája. Az te
17 ſzemeid az királt az ő ékeſségében lattyác,
és látnac meſzſze való földet. k Az te ſzi-
18 ved l gondoikodic az *elébbi* félelemről. † Hól vagyon az irő dejác? Hól az ravás
pénznec béſzedője? Hól az ſő házaknac
19 irója? Kegyetlen népet nem látſz, olly
népetis nem látſz mellynec nyelvén nem
értenél, idegen nyelvő népet, és mellyet
meg nem erthetnél.
20 m TEkinthetſze az mi gyülekezetünknec
városát az Siont, az te ſzemeid láſſác
Jerusálemet az nyugalomnac haylékát, és
oly ſátort melly az ő helyéből ki nem moz-
ditatic, mellynec ſzegei ſoha örockéel nem
21 vitettnec, mellynec kötelei ſoha el nem ſza-
kadoznac. n Hanem ott mi nékünc az erős
UR léſzen folyóvizec gyanant, és ſzéles
patakoc gyanánt, mellyen által nem mé-
gyen az hajóſoknac hajójoc, ſem pedig az
óreg terhes hajó azon által nem mégyen.
22 Mert az UR mi nékünc bíránc, az UR az
mi törvény adónc, az UR az mi királyunc,
23 ő tart meg minket. Megtágultac az te kő-
teleid, o nem tarthatyác erőllen az ő árbotzfá-
jokat, és nem terithetic ki az vitorlákat: ac-
kor ſoc ragadomány oſztatic el, és à ſántá-
24 kis kapjác az prédát. Es nem mondgya
ezt az lakós, p beteg vagyoc, mert az melly
népabban lakozic, megſzabadúl az ő bú
neitől.

l *Ertelme ezaz ez mind ezekhez verſſec, noha az Iſtentelenec és az kepmutatoc azt mondgyac hogy ſoha immar Iſtenec egyebet varni hanem hogy megemeſzſze, az ő népet, mint az tűz megemeſzti az pozdorjat mindazáltal az ki megtér Iſtẽhöz, és az ő paráczolatya ſzerint él, annac Iſten minden joval vagyon. Azert ſzép igereteket teſzen Iſtẽ az ő népenec.*

* *Pſ. 15. 2. 24. 3.*

k *Az az, megſzeleſednec az te határid.*

l *Az az, czac emlekezel az elenségről, de nẽ félſzivőc, hanẽ inkab czufolod őket.*

* *1. Cor. 1. 20.*

m *Az igireteket Sionac példajával bizonnitya.*

n *Az ur léſzen nékünc elljá erősségünc mint à folyóvizzel környül vött város melyhöz ellenség öreg hajocha l ne mehet.*

o *Az ellenségnec minde erősséget hasonlittya à hajohoz, mellynec kötelei megtágultac és az arbotzfát nẽ tartyác.*

p *Az az, Népa naſzlokodic az anya ſzẽt Egyhaz az ő nyomoruſágárol mert megbocza ſſa titic bünc.*

XXXIIII. Réſz.

Miképpen az fehó cáputban fenyegeti az Senacheribot: Azonképpen ez cáputban fenyegeti mind az pogány népeket kic az Iſten házának ellenségi voltac, nevezetſzerint pedig fenyegeti az Edomitákat is az Botzra váreſt.

1 Jöyjetec elő pogány népec és hallyátoc,
és nemzetſégec vegyétec eſzetekbe, hal-
lya meg az föld, és annac minden tellyeſ-
ſége, ez földnec kerekſége, és annac mindẽ
2 terméſi. Mert az Uinac buzgó haragja va-
gyon mindẽ pogány népec ellen, és búsúlá-
ſa azoknac minden ſokaſágokon: veſzede-
lemre rendelte azokat, és adgya azokat ha-
lálra.

3 Azok-

3 Azoknac megölettettei elvettetnec, és azoknac hólt teſteknec bűzi felmégyen, és a hegyec megolvadnac azoknac vére miatt.
4 Az égeknec minden ſeregeis megſenyved, és egybe haytatnac az egec mint az hártyác, és azoknac minden ſeregec lehúll, miképpen lehúll az ſzőlőnec levele, és mi-
5 keppen lehúll az figenéc levele. Mert megréſzegitetetet az égben az én fegyverem: Imé az Edomitákra leſzáll itéletre, és az né-
6 pre mellyet veſzedelemre rendeltem. Az URnac fegyvere megtellyeſedic vérrel, meghizic köverséggel, az barányoknac és az bakoknac véreckel, [a] az koſoknac veſeinec kővérével: mikor az URnac áldozattya léſzen Botzraban, és nagy öldöklés az E-
7 domitáknac földőkön. Elhúllanac az Unicornisokis ővélec, és az túlkoc az erős *bikackal*, annyira hogy megréſzegedgyec az ő földőc vérrel, és az ő poroc meghizzéc
8 kővérséggel. Mikor az URnac † boſzſzú állásának napja, és az bűntetéſnec eſztendeje léſzen az Sionért. Annakokaért az ő
9 patakjai változnac fenyőviaſzſzá, és az ő pora kenkővé, és léſzen az ő földe égő fe-
10 nyőviaſz gyanánt. Éjél és nappal el nē óltatic, mind őröcké felmégyen az ő füſti, nēzetségről nemségre puſztán marad, ſoha ő
11 röcké ſenki azon áltál nem megyen. Hanem örökség ſzerint birja azt az * publicán madár és az bagoly, az eſztera gés holló lakja azt, és az puſztaſágnac lineájat, és az
12 hijába váloſágnac kőveit terjeſzti ki arra. [b] [c] Annac fő embereit az királyságra hijác, de ſenki nem leſzen ott *arra való*, és mind
13 az ő fejedelmi ſemmic leſznec. Es az ő palotáibā tövilleknec ſoksága nevekedic, czalán és bogetzkoró nevekedic az ő erősségeiben, és léſzen az ſárkányoknac hayléka,
14 és az Strutzmádaraknac tornátza. [d] Es elől találályác az erdei vadak az mezei vádakat es ez vadember kiált az ő tár-
15 ſának, ott nyugoſzic az boſzorkány, és ott talál nyugalmas helyet. Ott rac féſzket az bagol' ott toyic, és ot kőlti ki minekutánna meleggette az ő toyjáſit annac ár-
16 nyékában, oda gyűlnec az ſaskeſelyűc, egyic az máſickal. Kereſsétec meg az URnac könyvébē és olvaſsátoc meg, ezeknec egy hijoc nem léſzen, ezec közzül egyic sē foztatic meg az ő társától: Mert az én ſzám
17 paranczolta ezeket, és ő gyűyti az ő lelkével azokat oda az helyre. [f] Es ő vetette el az ő nyilokat, és az ő keze oſztotta el azt nékiec mértékkel: Mind örőckē birjác azt, nemzetségről nemzetségre laknac abban.

XXXV. Réſz.

Ez caputban vigaztallya Eſaias az Iſtennec anyaſzent Egyházát, az Meſſiásnac el jövetelével, és azockal az jótéteményeckel mellyeket az ő első vetelével hozandó vala az ő bennе hivőknec, &c.

1 Örvendeznec az puſzta és utnélkül való helyec, örűl az puſzta, és viragozni fog
2 mint az róſa. Virágozván virágzic, és meg örömmel örűl, és örvendez: Az Libanuſnac ſzépsége adatic néki, az Carmeluſnac és Saronnac ékeſsége: meglátthyác azoc az Urnac dicziőségét, és az mi Iſtenünknec ékeſ-
3 ſeğét. Erősſitsétec [a] meg az ti ellankadott † kezeiteket, és erőtelen térdeiteket erőſſí-
4 sétec meg. Mondgyátoc azoknac kiknec ſzivec félelmes, legyetec erőſſec ne féllyétec: Imé az ti Iſtenetec eljő bőſzſzú állāſſal, az Iſtennec fizetésével: éljő az Iſten és megſzabadit titeket.

5 Ackor az vakoknac * ſzemec megnyilnac, és az ſiketeknec fulőc megnyittat-
6 nac. Ackor ugrandozic az sánta mint az ſzarvas, és az némának nyelve énekel: mert az puſztában vizec fakadnac, és patakoc az
7 kietlenben. Az ſzáraz hely tóvá léſzen, és à ſzomjuhozó föld vizeknec forāſſivá, az sátkányoknac lakó helyekben es azoknac
8 barlangjokban nád és káka terem. Léſzē ott ősvény és ut, és ſzentségnec utánac nevezteticz: tiſztátalan nem mégyen azon ál-
9 tal, [b] es azoknac utokat járjac, hogy à bolondis el ne téveledgyéc azon. Nem léſzen ott oroſzlán, és ſemmi kegyetlen vad nem járazon, és nem talaltatic azon: hanē
10 jarnac azon ezec à megváltattac. Mert az Urtól megváltattac † megtérnec, és nagy énekléſſel Sionba mennec, és örőcké való örőm léſzen az ő fejeken, örőm és vigaság vészi őket kőrnyűl, és eltávoznic tőlőc az keſerűség és nyögés.

[a] *Igyis fordithatyac, Erősſitsétec az erőtlen kezeket: mert nemellyec ugy magyarazzac mint h. Iſten ſzolna itt az tanitoknac, &c.*
† *Heb.12.12.*
* *Matth.11.5. es15.30.*
[b] *Tremellikis igy fordittya ezt: tiſztátalan nem megyen azon al-tal, hanē leſzen az utnezze. Es tudnunc az kiknec ízemet, nyelvec, fülec meggyogyitatnac es megéletetnec az Meſſiáſtul.*
† *Inf.15.11.*

XXXVI. Réſz.

Az Sennacherib király az Rabſaces által kit Jeruſalem alá küldött vala, nagy ſzidalommal és káromlāſſal illeti az élő Iſtent az Sidoknac halléſokra, &c.

1 Es lőn * Ezechias kiralnác tizen negyedic eſztendejében, feljőve az Sennacherib király Judánac minden erős városira és
2 megvővé azokat. Es elkülde az Aſſyriának király a Rabſaceſt Lachiſból Jeruſálembe az Ezechias királyhoz nagy ſereggel, ki megálla az felső halaſtónac folyáſánál,
3 az ruhá feſtőc mezejének utánál. Es kiméne ő hozzája Eliachim Helciáſnac fia ki az király házában tiſztartó vala, és az Sobna ki iródejác vala, és az Joah Aſaphnac fia,
4 ki Secretarius vala. Kiknec monda Rabſaces: Mondgyátoc meg az Ezechiásnac: Ezt mondgya az Aſſyriának hatalmas királya: miczoda bizodalom ez, az melyhőz tetámaſzkodol.

A ſi nec harc ján crſtenei ſſegenec megjelentéſéért mondgya ezeket az Prophéta:

Az az, Elvegeztem menybē hogy az enſegy veremet megréſzegitſem az ellenſegnec verével.

[a] *Az bárányokon az kőſſéget, az bakokon, koſokon az ſejedelmeket erti.*

† *Inf.63.4.*

Ezzel ezac azt jelenti hogy az föld meg ég.

* *Zeph.2.v.14.*

[b] *Az az, Azt miveli Iſtē hogy valaki azt megakrja eppitni, ezac hiába munkalodgyec, es annac megéppitéſenec minden alkal-matoſſágai elveſzi.*

[c] *Nemellyec igy fordittyac, az ő fő embereit orſzagnélkül vagy birodalomnélkül valoknac hijac.*

[d] *Munſterus Doctor igy fordittya.*

[e] *Azt jelenti hogy az minemű allatokat monda hogy az Edomitacknal elpuſztult varoſiban fognac lakni azoknac ſemmi hijoc nem leſzen, es azoc mind társockal egybe lakni fognac ott hogy elſzaporodgyanac.*

[f] *Az az: Iſten adta azoknac az okialan allatoknac lakoſjtlazt az helyet, &c.*

5 Mondhatnám *de ha mondomis hijába va-*
lo, hogy eſzeſséged és erősséged vagyon az
hadakozáthoz, annakokaert mihez bizol
6 hogy én ellenem támadtál? Imé bizol te
imez megromlott nád ſzálhoz az Egy-
ptumi királhoz, melyhóz az ki támaſzko-
dic, bémégyen az ő kezébe és megsérti azt:
ollyan az Pharaó mind azokhoz az kic ő
7 hozzá támaſzodnac. Hogy ha azt mon-
dandod nékem: Az mi Urunkban Iſtenünk-
ben bizunc: avagy nem azé azá kinec ká-
polnait és óltárit elrontotta az Ezechias,
ezt mondván Judánac és Jerusálemnec: Ez
8 óltar-előtt hajollyatoc meg? Ha pedig te-
rzic, az én Urammal az Aſſyriái királlyal
hartzoly meg: és adoc te néked két ezer lo-
vat, hogyha adhatſz embereket kic azokra
9 úllyenec. Mimódon maradhatnál azért
meg az én Uramnac legkiſſeb ſzolgai kóz-
zúl eggyic előtt? De bizodalomod vagyon
az Egyptumbéli királhoz, az hadakozó ſze-
10 kerekért és lovagokért. De moſtan avagy az
Iſten hirenélkúl jöttemé én ez tartománra
hogy azt elpuſztitſam? Az UR mondotta
nékem, eregy ez tartománra, és puſztits el
azt.

11 ES monda Eliachim, Sobna, és Joah az
Rabſaceſnec: kerünc téged ſzóly mi né-
künc te ſzólgaidnac Syriai nyelven, mert ér-
tünc azon az nyelven, ne ſzóly mi nekünc
Sidojúl ez nép hallására, mely az kófalon
12 vagyon. És monda Rabſaces: Avagy az te
Uradhoz vagy te hozzád küldötté engem
az en URam hogy ezeket ſzólanám?
avagy nem az emberekhózé kic az kófalon
ülnec, hogy az ő ganéjokat egyéc, [a] és vize-
13 leteket igyác tiveletec eggyut? Azért meg-
állván Rabſaces kiálta nagy fel ſzóval Sidó-
júl, és monda: Hallyátoc az Aſſyriabéli ha-
14 talmas királnac béſzédet. Ezt mondgya
a király: Meg ne czallyó titeket az Ezechiás,
15 mert meg nem ſzabadithat titeket. Es el
ne hiteſſen titeket az Ezechiás hogy bizza-
toc az Iſtenben, ezt mondván: Bizony két-
ségnélkúl megſzabadit minket az UR: nem
adattatic ez város az Aſſyriabéli király ke-
16 zébe. Ne engedgyetec az Ezechiásnac,
mert az mondgya Aſſyrianac királlya: egyet-
tec én velem ſzövetséget és jőjjetec ki én
hozzám, és egyeminden tec az ő ſzőlejé-
nec gyümőlczét, az ő figajénec gyümól-
17 czét, és ki ki igya az ő kutanac vizét. Mi-
glen eljövén felveſzlec titeket, hogy vigye-
lec titeket az ti földetekhóz halonló földre,
gabona és bor termő foldre, ſzőlővel és ke-
18 nyérrél gazdag foldre. El ne czallyon ti-
teket az Ezechiás, ezt mondván: az UR
megſzabadit minket. Avagy megſzabaditot-
ták e az pogányoknac iſtenec, kiki az ő föl-
19 dét, az Aſſyriabéli király kezéből? Hól
vagyó Hamatnac és Arphadnac iſtene? hól
vagyon az Sepharphaimnac iſtene? Avagy
megmentették é Samariát az én kezemből?
20 Kiczoda mind ezeknec ez földeknec i-
ſteni közzól az ki megſzabaditotta vólna
az ő földet az én kezebol, hogy az UR meg-
ſzabaditaná Jerusálemet az én kezemből.

21 ¶ Algatánac pedig, és nem felelénec néki
ſemmit, mert az király paranczolattya
22 vala, ki meghatta vala hogy ſemmit ne felel-
nénec. Elméne azért Eliachim az Helci-
as fia ki az király házában tiſztartó vala, és
á Sobnaki iro deák vala, és az Joah Aſaph-
nac fia, ki Secretarius vala, az Ezechiáshoz
meghaſogatott ruhákban, és megmondác
néki a Rábſaces beſzédit.

XXXVII. Réſz.

Ezechias követeket küld Eſaiás Prophétahoz
az Sennacheribnac karomlása és vadolása felől.
Igér Iſten az Prophéta által ſzabadúlást, könyő-
rög az Ezechias Iſtennec, meghalgattya Iſten, és
Angyala által levágattya az Sennacherib ha-
dát, ő magátis megöli az ő fiai.

1 ES mikor hallotta vólna Ezechiás ezeket, † 2. Reg. 19. 1.
† meghaſogatá az ő ruháit, és gyáſz ru-
hába öltözvén bémene az UR házába.
2 És elküldé Eliachimot az ő házának gőd-
viſelőjét, az Sobna irót és a papoknac vénéit gyáſz ruhába öltöztetvén, Eſaias
3 Prophétához Amoſnac fiához. Kic mon-
dánac ő néki: ezt mondgya az Ezechias: ha-
boruságnac, dorgaláſnac, és káromlásnac
napja ez nap, mert jutóttac a fiac ſzinte a [a] *Az az, nagy*
ſzüléſre, és ninczen ſzüléſre való erő. [a] *veszedelemre*
4 Vayha hallaná a te Urad Iſtened az Rabſa- *jutottak, es az*
ceſnec beſzédit, kit elküldőtt az ő Ura az *meg-ſzabadu-*
Aſſyriai király hogy az élő Iſtent ſzidalom- *lyra nincsen*
mai illetné, és ollyan beſzédekkel ſzidal- *ereiek.*
mazná, [b] mellyeket hallott az te URad Iſ- [b] *Vagy: vadol-*
tened: Annakokaért te könyörögj az nép- *na minket tud-*
nec maradékájért melly még ugyan vagyó. *niillic.*
5 Elméne[c] azért az Ezechiás király szol-
6 gai Eſaiashoz. Es móda nékiec Eſaiás: ezt
mondgyatoc az ti Uratoknac: Ezt mondgya
az UR: Ne félly az beſzédektől melyeket
hallottál, melyekkel káromlottac engemet
7 az Aſſyriabéli király ſzólgai. Imé én adoc
ő beléje olly lelket, hogy hírt halván meg-
térjen az ő földébe: annakutánna levágató
őtet fegyverrel az ő földében.

8 MEgtérvén pedig Rabſaces, találá az Aſ-
ſyriabéli királt Libna város alatt, hogy
azt vitatna: mert meghoilatta vala hogy
9 Lachis alól elmét volna. Mikor hallott vól-
na pedig az Tirhachcah felől ki Szereczen
orſzágnac királlya vala, illyé hírt: e jött hog'
hadakozzéc te ellened, ezt, módoc, meghal-
ván kőveteket küldé Ezechiáshoz, ezt mód-
10 ván. [c] Ezt mondgyátoc Ezechiásnac az Ju- [c] *Sennacherib*
dah királynac, mondván: Meg ne czallyon *karomlása.*
tégedet az te Iſtened az kiben te bizol, ezt
mondván:

mondván: Nem adattatic Jerusálem az Aſ-
11 ſyriabéli király kezébe. Imé te hallottad
mit mivéltec az Aſſyriabéli király oc minden
egyéb tartományockal, elveſztvén mindé-
neſtől azoknac lakoſit: Te pedig megmé-
12 nekedhetnéle? Avagy megſzabadoták-
ké azokat az pogányoknac iſteni, mellyé-
ket az én eleim elveszttenec? Goſant, Ha-
rant, Reſephet, és az Edennec fiait, kic vól-
13 tac Telaſſarban? Hól vagyon Hamath-
nac királya, és Arpadnac királya? és Se-
pharvaim városnac, Henanac és Ivahnac
királya?

14 ES mikor elvőtte vólna Ezechiás az leve-
let az kövektől, és elólvaſta vólna azt,
felméné az URnac házába, kiterjeſzté
15 azokat Ezechiás az Ur előtt. Es [d] könyör-
ge Ezechiás az URnac, ezt mondván.
16 Seregeknec Ura, Izraelnec Iſtene, ki üliſz az
Cherubimokon, te vagy egedül minden
országoknac Iſtene, te teremtetted à Men-
17 nyet és az földet. Hayts le URam az te fu-
ledet és halgaſd meg, nyiſd meg Uram az te
ſzemeidet és láſd meg, Halgaſd meg mon-
doc az Sennacheribnac minden beſzédit, ki
elküldett hogy gyalázattal illetné az élő
18 Iſtét. Ugy vagyon Utam hogy az Aſſyriá-
nac királyai elpuſztitottác mind azokat az
19 pogányokat, és azoknac tartományokat.
Es azoknac iſteneket megégettéc, mert nē
Iſtenec valanac, hanem embereknec kezek-
nec czinálmánya, kő és fa, azért veſztettéc
20 el azokat. Moſtan azért Urā mi Iſtenünc,
ſzabadits meg minket az ő kezéből, hogy
ez földnec minden országai eſmérjéc meg
hogy czac egyedul te vagy az Ur.

21 ACkor küldé Eſaiás az Amos fia Ezechi-
áshoz, ezt mondván: Ezt mondgya az
Izraelnec Ura Iſtene: Mivelhogy könyör-
göttél nékem az Aſſyriabéli Sennacherib
22 király ellen. Ez az beſzéd mellyet ſzólott
az Ur ő felóle: megutál [e] tégedet, megczufol
tégedet Siónac ſzuz leánya, te utánnad hay-
23 togatty a fejét Jeruſálemnec leánya. Kit
ſzidalmaztál és káromlottál? és ki ellen e-
melted fel az te ſzódat? Kétſégnélkül fele-
melted az te ſzemeidet az ſzent Izrael ellen.
24 Az te ſzolgaid által gyalázattal illeted az
Urat, mikor azt módanád: Az én ſzekere-
mnec ſokſágával én felmentem az hegyeknec
magaſſágokra, az Libanuſnac óldalára: éski
vágom annac magas Cedrus fáit, válogatott
jegenyé fáit, és bemégyec annac végéncc
25 magaſſágárais, erdeire és mezeire. Én kú-
takat áſoc és annac vizét iſzom: mert az én
lábaimnac talpával [f] mindē megſzállot he-
26 lyeknec folyáſit megſz áraztom. Avagy nē
értette dá hogy ré gtol fogva alkottā én azt,
[g] és hogy régi rdotól fogva formáltam? Mo-
ſtan imár elpuſztitottam ámé azt, rakás somlá-
ſoczká tēnévné mint egyéb erős városokat?
27 Mert azoknac lakoſinac kezec megzonki-
tatott, megrettétec és meggyaláztattac: Ol-
lyanoc lettec mint az mezőnec füve, mint az
zóld fű, â ház tetején nevekedett virág, mel-
28 ly minekelőtte megérnéc, elſzárad. Az te
lakáſodat, jöveteledet, menetelede t én jól
tudom, az te ellenem valóbúſulāſodatis.
29 Mivelhogy te dühöſködől én ellenem, és
az te háborgáſod feljött az én fúleimbe,
annakokaért horgot vetec à te orrodba, és
az én zabolámat az te ſzájba, és viſſzaviſz-
30 lec az úton az mellyen jöttél. [h] Ez légyen pedig te néked ennec az jele: Ez eſztendőbē egyed azokat az mellyec ſzabadō teremnec vetéſnélkül, az más eſztendőbennis ez mel-
ly ſzabadon terem: Az harmadic eſztendő-
ben veſſetec és araſſatoc, plántállyatoc ſzőlőket, és egyétec azoknac gyümölczét.
31 Mert az juda házának maradéka, az melly
még ugyan vagyon, iſmét meggyökerezic
mélyen oda alā, és gyümölczöt teremt ide
32 fel. Mert Jeruſálemből kimennec az ma-
radékoc [i] és az kic megmaradtac, az Sion
hegyéről: Az Seregeknec Urának buzgó ſze-
33 relme miveli ezt. Annakokaért azt mond-
gya az Ur az Aſſyriabéli királról: Nem jō bé
ez városba, és nyilat ſem lő ide bé, paiſoloc
nem foglallyác azt el, és tóltéſt nem téſzen
34 az ellen. Az mely útō jött, azō uton meg-
tér, ez városba pedig nem jó, azt módgya az
35 Ur. Es * mególtalmazom ez várost hogy
megtartſám azt, én érőttem, és az én ſzól-
gámért Dávidért.

36 ANnakokaért [k] kijövén az Urnac † An-
gyala, levága az Aſſyriabéliec ſeregébē,
ſzáz nyóltzvanór ezer embert: Es mikor fel-
kóltec vólna reggel, imé mindnyájan hal-
37 vafekeſznec vala. Ackor elméne és meg-
tére az Aſſyriabéli király és lakozéc Nini-
38 vébē. Es tőtténec hogy mikor imádkoz-
néc az Niſrochnac az ő Iſtenénec házábā,
Adramelech és Sareſer az ő fiai általveréc
őket fegyverrel, és elſzaladának Armeniá-
nac földébe. Es Uraikodéc ő helyébe az
ő fia Eſarhaddon.

XXXVIII. Réſz.

Eſaiás inti az Ezechiáſt hogy Teſtamentomot tenne, mert megha'na, könyörög Ezechiás Iſtennec, meghalgattatic, és az ő élete meghoſſzabbittatic tizenöt eſztendővel, mellyrec Iſten bizonſságátis adgya. Hála adáſában éneket möd az Ur Iſtennec.

1 AZ napokban haſálos :: betegſégbe e-
ſec Ezechiás; Kihóz Eſaiás Amoſnac
fia hozzája ménvén, monda nék: Ezt mōd-
gya az UR: Adgy paranczolatokat házad-
népének, mert meghalſz te és nem élſz.
2 ANnakokáért Ezechiás arczczal az falhoz
fordulván, könyörge az URnac,

d Ezechias kiterjeſztven az templumban á Sennacheribnac káromló levelét könyörög az Iſtennec. Az Iſtet pedig möddgya ülni á Cherubimokon, mivelhogy azoc közzül ſzokot vala Iſten az fő papnac felelet-et tenni.

e Az Sennacheribot mongya hog' megneveti és czufolya az Sion leanya. Jóllehet igyis magyarázhatni, Jóllehet az Sennacherib megutál tēged Sió leánya, &c.

f Erti az ő népének ſokſágát.

g Szól az Iſten Jeruſalemről noha egyebec külömbēn magyarázzác.

h Eſaiás, az Iſten igéretinec megvāloſſitására az Ezechiás kitalnac jelt ád.

i Vagy, kimenekednec noha meſt béſzorul-tac.

k Sennacherib karomlāſanac bűntetéſe.

† *2. Reg. 19. 35.*

2. Reg. 20. 1. 2. Chron. 32.

3 Es monda: Kérlec URam, emlekezzél meg arról, hogy én jártam te előtted igaſságban, és tökélletes ſzivel, és hogy azt mi-
veltem az mi te előtted jó volt: Es ſira Ezechiás felőtte nagy ſiráſſal.

4 AKkor ſzóla az UR Eſaiáſnac, mondván:
5 Eregy el és mond meg Ezechiaſnac, ezt mondgya az UR Dávidnac az te atyádnac URa Iſtene: Meghallottam a te imádſágodat, láttam az te ſiralmidat, imé én meghoſſzabitom az te életedet tizennót eſztendővel. Az Aſſyriabéli király kezéből is megſzabaditalac tégedet és ez városſt, és
7 mególtalmazom ez városſt. Es ez légyen te néked jeled az URtól, hogy megtellyeſiti ezt az mit mondott. Imé én viſſzahozom amaz gráduſoknac árnyékát, mely jár az Achaztól jegyeztetett gráduſokon, az nappal egyetembe viſſza tiz gráduſſal, és viſſzatére az nap tiz gráduſſal azon gráduſokon mellyeken alá ment vala.

Ezechiaſnac enekes.

9 EZechiaſnac Juda királlyának iráſa, mikor megbetegült vólna, és betegſégéből meggyógyult vólna.

10 En azt mondom vala, az én életemnec idejénec megrövidetéſekor: Az koporſónac kapujára kel mennem, az én eſztendeimnec több réſzétől megfoſztatom.

11 Eztis mondom vala, nem látom az URat, az URat az élőknec földőkben, és nē látom többé az embert ez világnac lakoi közőtt.

12 Az én életem én tőlem elvétetic, és eltávozic én tőlem mint az páſztoroknac haylékoc, az én életemet elſzákaztottam mint az takacz *elſzakaſztya az fonalat*, betegſéggel vág ki engemet az Iſten, reggeltől fogva eſtévéig megőlſz engemet.

13 Gondolom vala reggel, hogy mint az oroſzlán âcképpen megrontya Iſten minden tetemeimet, reggeltől fogva éjtzakáig hogy megőlſz te engemet.

14 Mint az daru és az feczke âcképpen czáczogoc vala, nyögőc vala mint az galamb: az én ſzemeim felemelkednec vala az magaſſágba: Uram, erőſzakot ſzenvedec, adgy nyugalmat én nékem.

15 Mit mondgyac? Szóla nékem, és megtellyeſité az mit monda: Az én életemnec, minden idejében keſerűſségben [a] jároc.

Vagy, alázatoſſagban.

16 URam mind azoknakis az kic az én életemnec eſztendei után élnec, tudtokra léſzen az én lelkemnec élete, hogy engemet elaluttál, és megelevenitettél.

17 Imé az békeſégnec idején keſerűſéges keſerűſség eſéc raytam, de te hozzám való ſzerelmedből megſzabaditád az én életemet az koporſóból. Mert hátad megé vetéd minden én bűneimet.

18 Mert nem az koporſó réſzen tőlad valláſt, és nem az halál dicziret téged, és nem várjac az kic az koporſóba ſzállanac az te igaſságodat.

19 Az élő, az élő diczér tégedet mint én moſtan: az atya az fiaknac hirdeti az te igaſságodat.

20 Az UR jelen vagyon az én megtartáſomra, azért az én énekemet énekellyűc az én életemnec minden napjaiban az URnac házában.

21 MEgmondotta vala pedig Eſaiás: Vegyenec egy czomó ſigét, kőſéc az ſebre és meggyógyúl. Ezechiás pedig ezt
22 mondotta vala: miczoda jele vagyon annac, hogy én felmégyec az UR Templomába.

XXXIX. Réſz.

Ezechiás király megmutattya az Babylonyabéli követeknec az ő kinczét, melly dologért megfeddi őtet Eſaiás, és jövendől mondot az Babyloniabéli fogságról.

1 ACkor az időben Merodac Baladan, Baladannac fia, Babyloniának királya, küldé levelet ajándékokkal egybe Ezechiáſnac, mert hallotta vala hogy beteg
2 vólt, és meggyógyúlt vólna. Örvendeze pedig Ezechiás, és megmutatá azoknac az ő egéſz tárházát, ezűſtét, arányát, füſzerſzámit, drága kenetit, és minden edényinec házát, és valami találtathatic vala az ő taarházaiban: Semmi nem vólt olly, mellyet meg nem mutatott vólna nékic Ezechiás az ő házában, és minden birodalmá-
3 ban. Annakokáért béménvén Eſaiás az Ezechiás királyhoz, monda néki: Mit ſzolánac ez emberec, és honnét jöttenec te hozzád? Kinec monda Ezechiás: meſzſze földről jöttec én hozzám Babyloniából.
4 Monda iſmét: Mit látánac az te házadban? és monda Ezechiás: Valami az én házamban vagyon láttác, és ſemmi ninczen tárházaimban mellyet meg nem mu-
5 tattam vólna nékiec. Es monda Eſaiás Ezechiaſnac: Halgaſd meg az Seregeknec
6 URánac ſzavát. Imé napoc jönec, mellyekben elvitetic valami az te házadban wagyon, és valamit eltőttenec az te eleid mind ez mai napig, Babyloniába, ſemmit nem
7 hagynac meg, azt mondgya az UR. Az te fiaid közzűlis kic te tőled ſzármaznac, az kiket te nemzeſz, elviſznec, hogy legyenec â
8 Babyloniábéli király ſzólgai. Es monda Ezechiás az Eſaiáſnac: Jó az URnac beſzéde mellyet ſzólál. Az után monda: Czac légyen békeſég és állandóſag az én életemben.

2. Reg. 20.

XL. Réſz.

Mivelhogy mind annac előtte, mind az felső cáputban ſzola Eſaiás az Babyloniábéli fogságról,

fogſágról, annakokáért hogy kétſégbe ne eſſenec, vigaztallya ez caputban az Sidokat az fogſágbol való megſzabadulással, mellyet ſoc erősſéggel bizonyit, de kiválképpen az Iſtennec nagy hatalmaſságát és mélteſságát támaſztya eleikbe, hogy megmutaſſa nékic hogy Iſten előtt zinczen ſemmi lehetetlen dolog. Ennek azokat utoljára kic az Iſtennec jo voltában kétſégbe eſtec vala, &c.

1 VIgaztallyátoc, [a] Vigaztallyátoc az én
népemet, azt mondgya az ti Iſtene-
2 tec. Szóllyatoc az Jeruſálemnec kedve
ſzerint valókat, és hirdeſſétec nékiec, hogy
eltöit az ő elrendelt idejec, hogy megbo-
záttatott az ő bűnöc, hogy kétképpen va-
3 ló jutalmatis elvőtt az UR kezéből az ő
bűnejért. [b] Kiáltó ſzó † az puſztában:
Tiſztitſátoc az URnac utát, egyengeſſétec
meg az puſztában az mi Iſtenunknec utát.
4 [c] Minden völgy felmagaſztaltatic, és min-
den hegy és halom megaláztatic, és az e-
gyenetlen út egyeneſſé léſzen, és az magas
5 helyec ſzép tér földé léſznec. [d] Hogy az
URnac dicziőſége megjelennyéc és minden
teſt egyenlőképpen meglátſſa, hogy az UR-
6 nac ſzája ſzólott. [e] Az ſző ezt mondgya vala,
kiálts, és mondéc: mit kiáltſac? Hogy † min-
den teſt *ollyan mint* az fü, és annac ſzépſége
7 mint az mezei virág. Megſzárad az fü, leeſic
az virág mikor az URnac ſzele fuval arra.
8 Bizony olyan az nép mint az fü. Megſzárad
az fü, az virág elhúl: De az mi Iſtenünknec
9 beſzéde * megmarad mind örőcké. [f] Magas
hegyre menyj fel te őrőm mődó Sion, emeld
fel az te ſzódat te őrőm mondó Jeruſálem,
emeld fel ſzódat ne félj, mondgyad az Ju-
dánac városinac: Imhól jő az ti Iſtentec.
10 Imé az UR Iſten eljő nagy hatalommal, ki-
nec az ő karja erős, Imé az ő † jutalma ő
vele vagyon, és az ő czelekedete ő előtte.
11 Mint az páſztor, úgy legelteti az ő * nyáját,
az ő karjával egybegyüjti az bárányokat,
és az ő ölében hordozza azokat, az ellőket
nagy gyengén hordozza.

12 KIczoda § mérte meg marokkal az vize-
ket, és aráſzſzal kiczoda mérte meg az
égeket, vagy kiczoda foglalhattya három
uyja kőzzé ez földnec porát? és kiczoda
mérte meg fontval az hegyeket, és ſerpe-
13 nyőben az halmokat? † Kiczoda igazgat-
ta [h] az URnac lelkét, vagy ki adott néki
14 tanáczot, vagy tanitotta őtet? Kitől kér-
dett tanáczot és ki tanitotta őtet? kiczoda
igazgatta őtet az itéletnec utánban, hogy ő-
tet tanitaná bőlczeſségre, és megmutatná
15 néki az okoſságnac utát? Imé az pogányoc
mint az vedernec czepe, és mint az mé-
ró ſerpenyebőn az pornac lángja, olly-a-
noknac itéltetnec: Imé az ſzigeteket mint
16 egy kis port meſzſze elvethetné. Az Liba-
nus erdő nem vólna néki elég tűznec, és a-
zon való vadac nem elegec vólnának néki
17 áldozatra. Minden népec ő előtte ol-
lyanoc mint az * ſemmi, az ſemminél és
az hijábavalóſságnál alább valóc ő hozza
18 képeſt. [i] Mihőz † haſonlittyátoc te-
hát az Iſtent? és miczoda haſonlatoſſágot
19 haſonlitotoc ő hozzája. Avagy nem az
meſter ember czinállyaé az bálvánt, és
nem az ötvős aranyazzaé meg azt: és nem ő
20 czinálé annac ezüſt lántzát? Az ki ſzegény
hogy ninczen mivel ajándekozza az bálvánt,
olly fát válaſzt, melly meg ne rothadgyon:
tudós meſtert keres az bálvány czinálásho-z,
melly meg ne mozditathaſſéc helyéből.
21 [k] Avagy nem tudgyátoké? avagy nem hal-
lottátoké? avagy nem mondottáké nék-
tec eleitől fogva? avagy nem tanúltatoké
22 meg az földnec fundamentomiból? Azt
az ki úl az földnec kerekſégén, kinec előt-
te az földnec lakoſi mint az ſáskác, ki az
égeket * kiterjeztette mint egy ſátort, és fel-
vonta azokat mint egy lakáſra való hayié-
23 kot Ki az fejedelmeket ſemmivé téſzi, és ez
földnec biráit úgymint † hijábavaloſsággá
24 téſzi. Mintha nem plántáltatnac vólna, és ne
últettettec vólna, és az ő törsökőc meg nem
gyökerezett vólna az földben. Mert ha reá-
joc fuvall, megſzáradnac, és az forgóſzél
25 mint az pozdorját elragadgya őket. Mihőz
haſonlitanátoc azért engemet, hogy haſon-
ló vólnéc ahoz, azt mondgya az ſzent *Iſten.*
26 EMellyétec fel az magaſſágba az ti ſze-
meitetek, és láſſátoc meg kiczoda te-
remtette azokat, az ki előhozza azoknac
ſeregét ſzám ſzerint, [l] mindeniket nevén ſző-
littya, az ő nagy hatalmáſſága és erőſſége
miatt, czac egy hijokis ninczen azoknac.
27 [m] Miért mondod Jácob, és miért ſzólſz Iz-
rael? Eltitkoltatott *úgy mond* az én útam
az Urtól, és az én ügyem elmúlt az én I-
28 ſtenem elől. Avagy nem tudodé? avagy
nem hallottadé hogy az őrőcké való UR
ki teremtette az földnec határit, nem fá-
rad és nem lankad megés az ő bölczégének
29 nem * mehet ſenki végére. Az megfára-
dotnac erőt ád: és a kinec ninczen ereje an-
30 nac erejét megſokaſitgya. Meglankad-
nac és megfáradnac az gyermekec, és az if-
31 jac eleſnec. De az kic az Urban biznac,

[a] *Iſtի Iſten az prophetákat, hogy az ő megkeſeredet népét vigaztallyac, az ő fogſágának idejének elteltével, holott az ő bűnöktől elegge meglákolnac.*
[b] *Az Iſten beſzédével ſilinditatva, à Prophéta azt mődgya az ſokſégből való megſzabadulásnac bizonyoſ voltáért, mintha ſzozatett hallana, hogy az fogſágból hazajövő népnec az utát czinállyác, melly mondás az uy Teſtamentumban az keresztelő Jánosról magyaráztatic.*
† *Matth 3. 3. Mar. 1. 3. Luc 3. 4. Joa. 1. 23.*
[c] *Czac azt akarja ezzel jelenteni, hogy ſem hegy, ſem völgy meg nem tarthatya az Ur hatalmát, mikor az ő népét megakarja ſzabaditani.*
[d] *Haſznát mongya meg az ſzabaditaſnac, hogy tudniillic az Iſten dicziőſéſſét hatalmaſſágában, és igaz mondaſában.*
[e] *Az ſzabadulás felől való Prophetálást bizonittya az Prophéta, az Iſten beſzédének állandoſságából. Ez világon ninczen ſemmi ſen állandoſság: De az Iſten beſzéde állandó.* † *Job. 14. 2. Pſal. 102. 12 és 103. 15. Jac. 1. 10. 1. Pet 2 24.* * *Joh. 12. 34. 1. Pet. 25.*
[f] *Mivelhogy Jeruſálemre néz vala ſőképpen az ſzabadulásnac jo tetemenye, azért inti az Uruſálembelieket, hogy hirdeſſéc mindenec az Iſten jó tétemenyét, és megtanitya mit mondgyanac.* † *Inf. 62. 11.* * *Ezech 34. 23 &c.*
§ *h. 10. 13.* [g] *Az Iſtennec hatalmaſságarol ſzóló Prophéta, hogy megmutaſſa azt hogy ő előtte ninczen ſemmi lehetetlen dolog.*
[h] *Vagy tanitotta Szolgedigaz Prophéta itt az Iſtennec bölczeſségéről, mint az felső verſbé hatalmaſságáról.*
* *Dan. 4 32.*
[i] *Ezt azért mondgya az Prophéta, hogy az népet az igaz Iſtoni eſmereti ben megerősſitſe ét elvönya az bálványoc imádásától.*
† *Act. 17 29.*
[k] *Az teremtett állatoc és Iſtennec czudalatos dolgai hirdetic az Iſtent, Pſal. 19. Rom. 1.*
* *Pſal. 104. 2.*
† *Job. 12. 23. Pſal. 107. 40.*
[l] *Az az, Minden az czillagoc, az nap és hold ennec az Iſten hatalmaſságának, és czac égnec gyü nem vonogattya magát Iſten előtt azec közzül.*
[m] *Azoc ellen nem hallottadé hogy az őrőcké való UR ſzól az utolsó ót ki teremtette az földnec határit, nem fárad és nem lankad megés az ő bölczégének teſtnec okoſságából azt mődotnac erőt ád: és a kinec ninczen ereje annac erejét megſokaſitgya. Meglankadnac és megfáradnac az gyermekec, és az ifjac eleſnec.*
* *Pſal. 145. 5.*

azoknac ereiec meguyjúl, és ſzárnyockal magaſſágra repűlnec mint az ſaskeſelőc, futnac és nem fáradnac el, járnac és nem lankadnac meg.

XLI. Réſz.

Ez caputbannis mint az elsőben vigaztallya az népet: De mivelhogy reſtec valánac az hitben, hogy őket inkább felebreſſze, azt mongya hogy ha az pogányoc előtt pörleneis vélec, őket meg győzne, és az ő hatalmaſságа és jó volta megeſmértetnéc. Hozza azért elő az Abrahammal tőt jó tételeményeit, hogy azokból bátorſágot vegyenec és erősséget az hitben. Az után nilván való igéreteckel vigaztallya őket. Es hogy meg ne botránkozzanac a bálvány imádoknac ez világon való jó ſzerencziekben, à bálványokat mellyeket az pogányoc tiſztelnec vala nevetti, és megmutattya hogy nem Iſtenec

1 HAlgaſſatoc [a] czendeſséggel engemet
ſzigetben lakozóc, és az népec vegyenec erőt: Jóyenec elő, ſzóllyanac, mind
2 ketten egyenlőképpen állyunc pőrbe. Kiczoda inditotta vala fel az igazat [b] napkeletről? ki ſzólitván őtet hogy az ő lába nyomát kőveſſe, ő birodalmába adá az pogányokat, à királyokat meghódoltatá, hogy adnā azokat mint az port az ő fegyvere alá, és mint az elragadtatott pozdorját az ő kézive alá.
3 Kergette azokat, ő pedig békeſségben megmaradott, az úton az mellyen
4 ő nem járt vala. [c] Kiczoda mivelte és czelekedte azt? kiczoda hija eleitől fogva az nemzetſégeket? [d] En UR vagyoc † első, és az utólſockal is ugyan én vagyoc. [e]
5 Látác az ſzigetben lakozóc és megrettenénec, az földnec utólſo határin elalmélkodánac, egymáshoz közelgetnec és egybegyűlnec. [f]
6 Kiki az ő felebaráttyának ſegítſéggel vagyon, és az ő attyafiának azt mondgya: ſzorgyorlalkodgyál. [g]
7 Az ácz meſter indittya az ötvőſt, ki az ő pőrölyét az ülőnec vereſére megſimittya, és azt mondgya, jól léſzen ez az bálványnac megaranyazáſára, és megerősſiti az vas ſzegeckel hogy meg ne mozdulna.

8 DE te Izrael én ſzólgám, te Jácob kit én * válaſztottam, Abrahamnac én † barátomnac magva. Te kit én az földnec utólſo
9 réſzéről hoztalac, és azoknac birodalmoc alól kihivtalac: ezt mondván te néked, én ſzólgám vagy, válaſztottalac téged, és meg-
10 nem utállac téged. Nefély, mert én te veled vagyoc, meg ne retteny, mert én vagyoc az te Iſtened, ki téged megerősſitelec, annac felőtte megſegitelec, és az én igaſságomnac job karjával támogatlac tége-
11 ded. Imé megſzégyenülnec, * és meggyaláztatnac valakic te ellened felgerjednec, ollyanoc léſznec mint az ſemmi, és el-
12 veſznec az te ellenſégid. Kereſed őket és nem találod meg: az kic te veled verſengenec léſznec ollyanoc mint az ſemmi, és
13 az kic tégedet háborgatnac, mint az ſemmic. Mert én vagyoc az te UR ad Iſtened, ki az te jób kezedet fogom, és azt mondom: te néked ne fély, én megſegitlec tége-
14 ded. Ne fély te kis férgeczke Jácob, Izraelnec ſzűlőtt, én ſegitſégől léſzec tenéked, azt mondgya az UR, és az te megvál-
15 tód, az Izraelnec ſzent Iſtene. Imé en téſzlec tégedet ollyanná mint az uy fogu borona, és az két élő tőr: megtapodod [k] à hegyeket, és megrontod az halmokat is, ollya-
16 nocká téſzed mint az pozdorja. Megſzórod őket és az ſzél elvilzi azokat, és à fergó-ſzél elhánnya őket: te pedig örülſz az UR-ban, és dicsekedel az Izraelnec ſzent Iſtenében. Az ſzűkölködőc, és az ſzegényec ke-
17 reſnec vizeket és nem találnac, az ő nyelvec ſzomjuſág miatt megſzáradott: En UR meghalgatom őket, én Izraelnec Iſtene
18 nem hagyom el őket. Az meglas hegyeken † folyóvizeket támaſztoc, és az mezőknec közepiben forráſokat, à puſztát * vizeknec
19 tavává teſzem, és az elhagyattatot földet vizeknec folyáſivá. Az puſztában Cedrus fát nevelec, válaſztot Cedruſt, Myrtuſt és
20 ſzilfát, és ſzép árnyeku fákat. Hogy meglátlác, megéſmérjéc, és eſzekbe vegyéc és mindnyájan megértſéc, hogy az Urnac keze mivelte ezt, és az Izraelnec ſzent Iſtene teremtette ezt.
21 HOzzátoc [m] elő az ti ügyeteket, azt mődgya az UR, hozzátoc elő mindē erősségeteket,

a Értelme ez verſnec ſoc lehet. Első: Ha az pogányoc előtt pörlekös én népē veletec, meggyőzlec titeket. Másod, ez is lehet ugy mint fileʼt à következendőckel egybe à pogányoc beſzélére, kic azt mondgyác, vala, hogy Iſten nem ſzabadithattya ki az ő kezekből az ő népét. Harmadic: Erthettyűc ugyis mintha Iſten tőrvénbe idéznè az pogányokat az bálvany imádáſért. Utólſo. Hogy Iſten bizonyitaná az ő hatalmát az pogányockal.

b Értі az Abrahamot: luſd meg, Gen. 14.

c Az az, kergette azokat Dauidnac ſiuſig, holott ő az előtt ne volt.

d Az az, Kiczoda parancczol à ſoc nemzetſégeknec, vagy kiczoda rendeli à nemzetſégeket, vagy: Kiczoda paranczolá à ſoc nepeknec. † Inf. 43. 10. és 44. 6. és 48. 12. Apoc. 1. 17 és 22. 13.

e Ez mondázban nem annyira az ő iſtenſégeuec őrőc állattyát, mint az ő hatalmaſságát bizonyittya, mintha azt mondaná hogy minden ő czelekedetic, azért I remellitus igy fordittya: En UR czelekedtem mindenek elő és minden utólſo dolgot.

f Értelme ez: Az én hatalmaſságomat láttác, tudtác, mégis balvánt czinálnac es attul kérnec ſegitſégét.

g Az az: Jollehet láttac az én hatalmaſságomat, mellyet czelekeltem Abraham által mégis à bálványimadóſol tanaczkoznac

h Nem egyebet akar az Prophéta ez verſben-je értenі, hanem mint à bálvány imádoknac balgatagſágokat, és à bálványoknac czinálóiknac valoſereuſegeket, hogy mikor bálvánt akarnac czinálni, egyik à maſikat inti: az ácz meſter ſtuvi korucz, meg nem megizmályic és fuállattyac az bálvánt.

i Inti az népet hogy megmaradgyon alhatatoſon az Iſteni bizodalomban, és nekic ſzép igéreteket teſzen, az ő megtartaſokról és ellenſégeknec megrontáſárol.

** Deut. 7. 6. és 10. 15. és 14. 2. Pſal. 135. 4. Inf. 43. 1. és 44. 1. † 2 Chron. 20. 7. Jac. 2. 23. * Exod. 23. 28 Inf 60. 12. Zach. 12. 3.*

k Vagy, Megczepeled, az hegyeken pedig értі az hatalmas nagy ellenſégec.

l Értі az hivsnec. Ez itt nem meghalgatom őket, én Izraelnec Iſtene ſtél fogva penig dig az 21 verſel azoc ellen nec okoſságán valo ſzárazſág bolugy uelic vala hogy leſenyő fákat az puſztában jegenyefát nevelec, hetetlen dolog volna az népnec nec az nagy kimindnyájan ellen viznelkül valo ſzárazpuſztán általjöni és Babyloniából megſzabadulni, azt mondgya azért az Prophéta, hogy az Iſten nem kőrőztetet à külső vilatokhoz hogy ezt az akor ſegithetne mert mikör az ezekből jelen vadnac, hanem mikor hinczenec inkab akor ſzokot megſegétni, à természetnec ſi lyoſa ellen való dolgot is czelekedni, &c. Azért mongya hogy az hegyec tetejeinnis ſul, ő vizeket, és az ſzáraz mezőkön forráſokat tamaſzt, és az herſy ellen ſzép fákat nevel, &c.

*† Deut. 32. 7. Inf 44. 3. * Pſal. 107. 35.*

m Az balványozokat ſzólitya az Prophéta.

teket, azt mondgya az Jácobnac királlya.

22 Mondyác meg és jelentſéc megmi nékünc az kövétkezendő dolgokat, á mellyec leg-
előſzer leſznéc [n] mondgyátoc meg és hozzátoc haylunc, és megtudgyuc azoknac vé-
gét: az mellyec kövétkeznec mondgyátoc
23 meg nékünc. Mondgyatoc meg ez után minemő dolgoc leſznec, [o] hogy eſmérjüc meg hogy ti iſtenec vattoc: avagy czelekedgyetec jól vagy gonoſzúl, [p] hogy azt látván
24 álmélkodgyünc azon mindnyájan. Imé tiſemmiből vadtoc, és az ti álkotmántokis ſemmiből vagyon. Utálatos az ember, á ki
25 titeket ſzeret. [q] En támaſztoc éſzac felől ollyat ki eljőyjön, és naptámadatról, ki az
én nevémet legitſegul hija, ki eljövén megtapodgya az ſejedelmeket mint az ſárt, es
26 mint az fazékgyártó az ſárt. [r] Kiczoda mondotta meg ez eleitől fogva, hogy megtudnóc, nagy régtől fogva, hogy ezt mondanóc igaz: De ſenki ninczen ki megmondotta vólna, az kinec ſzava hallatott vólna, és ſenki ninczen ki az ti beſzédereket hallaná.

27 EN vagyoc az ki eleitől fogva mondom az Sionnac: Imhól: Imhól jelen vadnac, és
az Jeruſálembélieknec adoc őrőm mon-
28 dót. Mert ha tekintem, eggyis ninczen, [s] ezec közőtis ninczen czac eggyis ki tanáczot tudna adni, vagy mikor kérdem őket
29 valamit felelhetnénec. Imé mind ezec czac hijábavalóſágoc, ſemmi az ő czelekedetec: ſzél és hiaba valoſág az ő öntőt bálványoc.

[a] *Vagy à mellyec előſzér, vagy regen lőttenec. Itt pedig előſzer ezzel karboztattya à bálványozokat, hogy jövendő dolgokat nem tudnac.*
[o] *Vagy mondgyátoc megjeleit az kövétkező dolgokat, de azt ſem monáhattyátoc meg.*
[p] *Az bálványoc ſem jot ſem gonoſzt jenkivel nem tehetnec.*
[q] *Ezt az Cyrusról magyarazzác Nemellyec Chriſtusról. Itt pedig az Iſten hatalmát ellenczéveti à bálványoc erőtlenſégének.*
[r] *Értelme ez. Az pogányoc bálványi nem mondhatnac jövendőt. En pedig régtől fogva mondom à Sionnac, hogy à fogſágból az ő lakoſi vagy ſizi megſzabadúlnac. Avagy: En oly Iſten vagyoc ki nem czac megmondottam. Im hól vadnac, az az, betellyeſitteté mondáſomat. Azt is megmongya nemodon tanitsya az jövendő dolgokra, Iſaiaſſic, Prophetac által.*
[s] *Iſaiaſſic, az bálványoc között.*

XLII. Réſz.

Ennekelőtte mivelhogy nagy ſoc igéreteket tőn az Prophéta Iſten képében az népnec, immár azért az Chriſtus rol ſzól. mert Iſtennec minden igéreti ereſſec à Chriſtusban, maſzhogy à Babyloniabeli fogſágból való ſzabadulás à Chriſtusban való tellyes ſzabadulást példázta. Annakutánna inti az népet halá adáſra, és iſmét ſoc ſzép igéreteket tészen az Prophéta, mellyec az Chriſtusban töltec bé. Utolſzor feddi az népet hogy az Iſtennec ennyi ſoc jotétemenyit nem vészic eszekbe.

1 IMé az én † ſzólgám [a] kihőz én támaſzkodom, én válaſztattam, kit az én * lelkem
kedvel, az én lelkemet adom ő beléje, az po-
2 gány népeknec ítéletet ſzól. Nem kiált, [b] nem emeli fel *magát*, és nem hallyác az ő ſzá-
3 vát az útzán. Az megrepedezett nádat meg nem rontya, és az fuſtőlgő gyertiabélet [c] nē
öltya meg, igaſságban ſzolgáltat ítéletet.
4 Nem fárad el, és nem únnya el, mig nem ez

[d] *Chriſtus hatalma az Iſténtől vagyon.*
[e] *Vagy kőzbe jároſolviá, hogy az Iſtet az népek ſer és az népet Iſtenhez megengezellyed. Itt pedig ſzol à Prophéta Chriſtusnac tiſztiről.*
† *Inf.49.6. Luc.2,32. Act 13.47.*
* *Inf 61.1. Luc.4.18.*
H.b.2.14. és 15.
† *Sup.9.2.*
[f] *Erőſziti Iſten az Chriſtus felől valo rendeléſet az ő őrőcké valo Iſtenſegével, és az megjövendőlt dolgoknac betellyeſedéſével. &c.*
* *Inf 48.11.*
[g] *Inti à hiveket bizalra adáſra.*
[h] *Diczőſeget adni Iſtennec nem egyeb, hanem az az, irgalmaſſagat, hatalmat, igaſſágat, bőlczeſeget hirdetni.*
[i] *Beſzelli az Iſtennec Chriſtus által valo czelekedetit.*
† *Pſal.97.2. Sup.1.29. Inf.44 11. és 45.16.*
[k] *Feddi az Iſtennec népet, hogy nem látna és nem akarná hallani az Iſtennec czelekedetit és intéſit. Az ő ſzolgáján pedig az ő népét és az ő követén az prophétákat érti.*
† *Rom.2.21.*
[l] *Az népnec romlaſáról prophétál.*

földőn ítéletet téſzen, és az ő törvényét az
ſzigetben lakozó pogányoc nagy őrőmmel
5 vészic. ¶ Ezt mondgya az hatalmas UR Iſten, az mennyeknec teremtője, és ki azokat kiterjeſzti, ki az földet és abból való állatokat elterjeſzti, ki ád lelket az földőn lakozó népnec, és lehelletet azoknac à kic az
6 földőn járnac. En UR hivtalac tégedet igaſságban, és az te kezedet fogván megőrizlec tégedet, és téſzlec tégedet az népnec † ſzövetſégévé, [e] és az pogány népeknec † vi-
7 lágoſságává. Hogy az vakoknac ſzemeket megnyiſſad, és kihozzad * az foglyot az tőmlőtzből, és az fogházból az † ſetétſéges-
8 ben ülőket. [f] En vagyoc az UR, ez az én nevem, és az én [k] diczőſségemet máſnac nem adom, és az én tiſzteſſégemet az bálványoknac. Az régi dolgoc imé eljőttenec, és uy
9 dolgokat én jovendelőc, minekelőtte megjennénec én megmondom néktec.

10 ¶ Enekellyetec az UR nac uy éneket, az ő diczéretit énekellyéc az főldnec határán: kic az tengeren jártoc, és az tengerben
11 való állatoc, ſzigetec és annac lakoi. Emellyéc felſzavokat az puſztа, és annac városi, az faluc mellyekben lakoznac az Szerezőnec: énekellyenec az kő ſzikláknac lakoſi, á
12 hegyeknec tetejéről kiáltſanac. Adgyanac diczőſeget az Urnac, [h] és ő diczéretit az
13 ſzigetekben hirdeſſéc. Az UR mint egy erős Orjás kijő, és mint egy hadakozó férfiu felſzerkenvén búſultában kiált, ótúl, és az ő
14 ellenſégin erőt vészen. *Ezt mondván:* régtől fogva halgattam, ſiket vóltam, magamat megtattoztattam: mint az gyermec ízűlő kiáltoc, puſztítoc, és mindeneket emészтec.
15 Elpuſztitom az hegyeket és halmokat, és azoknac minden füvőket megſzáraztom: az folyóvizeket ſzigetecké téſzem, és az tókat
16 megſzáraztom. Hogy vezérlyem az vakokat az úton, mellyet nem tudnac vala, és vi-
ſellyem az ősi ényeken mellyeket nem tudnac vala, az ſetétſéget világoſságra változtaſſam ő előttőc, és az egyenetlen földet e-
17 gyeneſsé: ezeket czelekeſzem vélec, és el nē hagyom őket. Hátrafordúlnac, † és megſzégyenülnec az kic biznac az bálványban, és az kic mondgyác az öntőtt bálványnac: ti
18 vattoc az mi iſtenink.

[k] O ſiketec hallyátoc, és vakoc láſsátoc.
19 Kiczoda vac, hanem czac az én ſzólgám: és kiczoda ollyan ſiket mint az én kővetem, kit elboczátoc? kiczoda ollyan vak
20 mint à fejedelem, és ollyan vak mint az UR ſzolgája? Soc dolgokat láttál,* de nē vőtted eſzedbe, fuleid nitva vadnac, de nem hallaſz.
21 Az UR győnyőrkődic vala ő beſſe az ő igaſſágáért, az ő törvényével méltoſigoſſá és
22 bőczületeſſé tőtte vala őket. [l] De ez nép, elragadoztatott, eltapodtatot, megkőtőzvén az iſtalkat tőmlőtzbe vetic? elraboltatnac és nem léſzen ki megſzabadítſa őket,

[a] *Chriſtus az Iſtennec ſzolgája.*
[b] *Vagy kőzbe jároſolviá, hogy az Iſtet az népek ſer és az népet Iſtenhez megengezellyed. Itt pedig ſzol à Prophéta Chriſtusnac tiſztiről.*
† *Matth.12.18.*
[c] *Chriſtus ki megalaztа magat ſzolgai formaban Phil.2.*
* *Matth. 3.17. és 17 5 Eph.1.6.*
[b] *Az az, Alazatoſságban birja az ő orſzágát.*
[c] *Vagy fuſtőlgó ſzőſzt.*

és nem léſzen ki azt mondgya: boczáſd el ô-
23 ket. [m] Kiczoda véſzi ezt ti közzületec fü-
m Iſmét panaſzkodic az népnec valſágáról.
lébe? kiczoda figyelmezic erre, hogy ez után
24 eſzébe vegye magát? Kiczoda adta ragadomànra Jácobot, és Izraelt az kóborlóknac? avagy nem az UR é à kinec vétkeztünc, mert nem akartac az ô útaiban járni, és nem
25 engedtec az ô tôrvényének. Anakokáért kiontotta ô reája az ô bûſulâſanac haragját, és az hadnac erejét: meggyuytotta ôket mîd környûl és nem yôtte eſzébe: felgerjedett ô ellene, és nem yôtte eſzébe.

XLIII. Réſz.

Nagy ſoc ſzép igéreteket téſzen az caputban Iſten az Prophéta által az ô népének, hogy ôket megôrizi, megoltalmazza, és az Babyloniabéli fogſágból megſzabaditya, melly dologgal iſmét az Iſten az poganyoknac iſtenî ellen bizonittya az ô igaz Iſtenſéget és hatalmaſságat. Azt mondgya az után hogy ezec kegyelmeſségébôl mi veli ez jokat ô vélec, hogy az ô neve dicziretéſéc, holot, az népnéc ſzemere hánnya az ô képmutatáſokat, és hogy nem ugy tiſzteli ôtet az mint kellene, holott az ô bûnöketis ezac ô boczáſſa megminden igaſſagoknac érdemenélkûl.

a Vigaſztallya az népet ſzép igéretekkel.

1 [a] MOſtan pedig ezt mondgya az UR az te teremtôd ô Jácob, és az te formálód, ô Izrael. Ne fély, mert megváltottalac tégedet, az te nevedrôl nevezlec tégedet, enyim vagy te.
2 Mikor az vizen általmenendeſz, véled léſzec, és az vizec el nem bûritnac téged. Mikor az tûzôn járándaſz, meg nem égſz és
3 az láng meg nem perſel tégedet. Mert én vagyoc az te UR ad Iſtened, az Izraelnec ſzenteloje, te megtartód: Adtam az te váltſágodba Egyptomot, [b] Szereczen országot és Sa-
4 bât te érôtted. Miólta az én ſzemeim elôtt kedves kezdettel lenni, azólta tiſztelteres vóltál, mert én ſzerettelec tégedet: az embert érôtted adom, és az népeket az te életedért. Ne fély †, mert én te veled vagyoc,
5 napkeletrôl meghozom az te magodat, és napnyugatrólis egybe gyüytlec tégedet
6 Azt mondom az éſzaknac, ádd meg: és az délnec, ne tarts meg: Hozd meg az én fiaimat meſzûnnet, és az én leányimat az föld-
7 nec utólſo határából. Mindent valaki az én nevemrôl neveztetic, kit az én diczôſégemre teremtettem; à kit formáltam, és te-
8 remtettem. Hozd elô az vak népet, [c] mellynec *immár* ſzemei vadnac, és az ſiketeket kiknec fûlei vadnac.
9 [d] MInden népec és minden nemzetſégec gyûlyenec egybe, azoc közzûl * kiczoda mondaná meg ezt? vagy az elôbbi dólgokat mondgvác meg mi nékûnc, adgyanac bizonſágot magoc felôl hogy legyenec igazac, hogy hallyác és ezt mondgyác,
10 igaz. Ti vattoc az én bizonſágim azt mond-

b Az az, Egyptomot és az tôb országokat elveſztette hogy te azoc helyet megmaradnál. † Inf. 44.1. Jer 30.10. és 46. 27.

c Az az, kic elôſzer vakoc és ſiketec valánac.

d Ezekés módgya azoknac megerôſſitéſére az ô Iſtenſége ſe ôl az mellyek ti oda feimödz.

** Sup. 41.21.*

gya az UR, és az én ſzólgâm kit én választottam, hogy megtudgyátoc és higgyetec nékem és megértſétec hog' én vagyoc ezac, és hogy én elôttem nem † formáltatot ſemmi az Iſtentôl, [e] és én utánnamis ſemmi nê
11 léſzen. Én vagyoc, én vagyoc az UR, és [e]
12 én nalamnál tób ſzabaditó ninczen. En mondom meg * én tartalac meg, én jelentec meg mindeneket, és nem valamelly idegen iſten ti köztetec, tiis nékem bizonſágim vattoc azt mondgya az UR, hogy én vagyoc
13 az Iſten. Még minekelôtte az Nap vólnais, én vagyoc, és ſenki az én kezemból ki nem véſzen *valamit*, Mikor én valamit czelekeſzem, kiczoda † fordittya azt el?
14 [f] EZt mondgya az UR az ti megváltótoc, az Izraelnec ſzent Iſtene: Ti érôttetec elküldôc Babyloniába, és minden erôſségét elrontoc, az Chaldéuſokatis az ô hires ha-
15 jójockal. En UR vagyoc, az ti ſzent Iſtentec, az Izraelnec teremtôje, ti királyotoc.
16 Ezt mondgya az UR, ki az tengeren * útat
17 czinál és az † erôs vizeken ôlvént. 8 Ki elhozza az ſzekereket, lovagokat, nagy ſokaſágot és erôt mellyec mind egyſzer eleſnec, úgy hogy fel ne kellyenec, meghalnac;
18 mint az gyertyabeel elóltatnac. Ne emlekezzetec meg az elôbbiekrôl, és az régiek-
19 rôl ne gondolkodgyatoc. [b] [i] Imé én uy * [h] dolgot czelekeſzem, ezennel megléſzen, avagy nem értiteké azt meg? Az puſztában útat ſzerzec, és az kietlenben folyóvizeket.
20 Megtiſztel engemet az mezônec kegyetlen vada, az ſárkányoc és az Struczmadárnac fiai, minekutánna azt puſztában vizet ſzerzec, az kietlenben folyóvizeket, hogy az én népemnec, az én választattamnac innia ad-
21 néc. Az nép, † mellyet magamnac formáltam, az én diczéretemet hirdetic.
22 [k] MErt te Jácób nem hiſz engemet ſegitſégûl, ſôt inkább megſáradtál én ben-
23 nem Izrael. Nem énnékem áldozol az te égôáldozatodnac barmával, és az te áldozatiddal nem tiſztelſz engemet, maga nem terhellec téged *felôtted* hogy nékem ſzolgálnál Minhával, és nem fáraſztalac téged jó
24 illat tétellel. Nem vôttel nékem penzen jó illatu állatot, és az te áldozatodnac véréveln ê réſzegitettél meg engemet, ſôt inkább terheliſz engemet az te bûneidért, fáraſztaſz engemet az te hamiſságid-
25 dal. [l] [m] Én vagyoc, én vagyoc ki eltörlôm * az

e Vagy: Enlôttem nem formáltatot Iſten.

** Tudniillic az következendôket.*

f Az Babylonianac veſzedelméről prophetal.

** Exod. 14.*

† *Job. 9.11.*

g Az az, Egyptomot és az Chaldeuſokat elhozom hogy elvéſzeſſem ôket.

h Az az, oly nagy jotétemények léſznec à mellyeket veletec mivelec, hogy az regi jotemenyimről ezekhéz képeſt ezac alig emlekezec.

i Ezt nemellyet az Chriſtuſnak rul és az Evangeliumnac prédicallaſarul magyarazzac, De az Babylonai fogſagbol niaſ ſzabadulásrul ſzol, és valo ſzabadulásnak hogy az nagy kietlen puſztan minden kegyetlen állatoknac artalmoknélkûl

általhozza ôket. * *Apoc. 21.5.* † *Luc. 1.74.75.* [k] *Feddi az ú népet hogy ôtet nem akarja tiſztelni. Mintha azt mondaná, Azért akarom hogy az nép, mellyet magamnac formáltam tiſztelljen mert te nem akarſz tiſztelni.* [l] *Az az, nem hogy nékem ſzolgálnál de inkáb bántaſomra vagy ſoc bûneiddel.* [m] *Értelme ez nohá ſoc bûnnöckel engemet megbantottatoc, mindazáltal ne fellyetec, megſzabaditlac Babyloniabol mert megboczatom az ti bûnetcket kegyelmeſségemtôl, mert ſem te beznéd ſem atyádban ſemmi igaſság nincz.* * *Ezech. 36.22 &c.*

cál-

te álnokſágidat én magamért, és az te bű-
26 neidről meg nem emlékezem. Juttaſd eſzé-
be nékem, póróllyúnc ketten, beſzéld meg
27 *igaſſágodat*, hogy igaznac találtaſſál. Az te
atyád vétkezett elöſzőr, és az te irás magya-
28 rázóid, haylottanac el én tőlem. Annako-
kaért *férfelmeſeknec itélém az Szentſég-*
nec fejedelmit, és az Jácóbot veſzedelemre
rendelém, és az Izraelt gyalázatra.

XLIIII. Réſz.

Ez caputbannis Iſten az ő népét felőtte ſzép
igéreteckel vigaztallya, mellyekbẽ kötelezi ma-
gát az ő anya ſzent Egyházának oltalmazáſára,
és minden jóckal való megaztagitáſára,
mellyeckel vijſzonteg Iſten az balványoc ellen
az ő igaz Iſtenſégét támaſztya, és az bálványo-
kat neveti az prophéta által, megirván az em-
bereknec az balvany czinálásban valo bolond
ſzorgalmatoſſágokat. Inti az Izraelt az igaz I-
ſtenieſmeretben való megmaradáſra, hálá a-
dáſra, holott Iſten ſokat ſzol az ő hatalmáról.

1 ES [a] moſtan Jácób én * ſzólgam halgaſd
2 meg, és Izrael, kit én válaſztottã. Ezt
mődgya az UR az te teremtőd, és az ki té-
gedet formált az te anyád méhétől fogva, és
segél téged. Ne fély én ſzólgám Jácób, én
3 ſzerelmeſem, kit én válaſztottam. Mert vi-
zeket † tőltec ki az ſzomjuhozóra, és folyó
vizeket az ſzáraztra: [b] kitöltőm az én lelke-
met az te magodra, és az én áldáſomat az te
4 czemeteidre. Es virágoznac, mint az fúvec
kőzőtt az *virágot*, és mint az fűzfák az vi-
5 zeknec folyáſi mellet. Eggyic azt mondgya:
én az URé vagyoc, az maſic néveztetic Já-
cóbnac nevéről, némelly az ő maga kezé-
vel irja ezt: En az URé vagyoc, és az Izrael-
nec nevéről nevezi magát.

6 EZt [c] mondgya az UR az Izraelnec kirá-
lya, és az ő megváltója az Seregeknec
URa: En vagyoc az * elſo, és az vtólſo, és
7 én nálamnál nincz több Iſten ninczen. Ha valaki
én hozzám haſőnlatos, hijja elő *az mi elmult*,
és mondgya meg azt, és rendellye el azt én-
nékem, az időtől fogva hogy ez világnac
népét tẽdekem: [d] és az mellyec *ſue idő mulua*
létőnec,
8 mondgyác meg nékiec. Ne fellyetec és ne
rettegjetec, avagy nem mondottamé meg,
és nem adtamé tudtodra ezeket az időtől
fogva? [e] és tiis bizonſágim vattoc nékem
ha légyen † több Iſten én nálamnál, és hogy
9 ninczen olly erős kit nem tudnéc. [f] Az Bál-
ványoknac czinálói mindnyájan hijába va-
lóc, és az ő ſzerelmes bálványoc nékiec
nem haſználnac, és azokról ő magoc bi-
zonſágoc, hogy nem * látnac, és ſemmit nẽ
tudnac: annakokaért megſzégyenülnec.
10 Kiczoda czinál azért iſtent, vagy öntött
11 bálványt, melly ſemmit nem haſznál? Imé
mind annac az ő társai † megſzégyenülnec,
és azoknac meſtereiis az emberec köz-
zűl valóc: Akar mint gyűllyenec mind-
nyájan és állyanac, mindazáltal félnec és
12 mind eggyűt megſzégyenülnec. [g] Az * ko-
vacz meſter az ő fogóját fogván, munká-
lodic az ſzénben, az ő jóſágyivel formál-
lya azt: munkálodic à kőrül minden erejé-
vel, annyira megéhezic hogy ſemmi ereje
ninczen, nem iſzikis vizet, annyira hogy el-
13 fogyátkozzéc. Az álcz meſter az mérő tzér-
nát nékivonſza, elintézi azt az ő feſtet ſinór-
jával, ſzegeſen ſzabja azt, avagy circalom-
mal elformállya, mind addig mig nem em-
beri formára és emberi ábrazatra formállya,
hogy úllyőn *az bálvany* az ő házában.
14 Cedrus fát vág magának, tölgy és czerfát
hoz: válogat az erdőnec fában: fenyőfát
15 plántál, mellyet az eső ſelnevel. Azokból
tűzet gerjeſzt, mert azoknac egy részét vé-
ſzi hogy megmelegedgyéc: az kementzétis
béfűti azockal, hogy kenyeret ſuſsőn: An-
nakfelőtte iſtent czinal és azt imádgya: bál-
16 ványt czinál és az előtt arczal lebűrul. Az
felét megégeti, az felénél hűſt éſzic, peczeny-
ét ſüt, és megelegedic: Az után megme-
legiti magát, és azt mondgya: Bezzeg jól já-
réc, megmelegedém, az tűznél vóltam.
17 Annac az maradékából iſtent farag, az az,
bálványt magának: megh ajól az előtt és h
imádgya, könyörög néki és azt mond-
gya: ſzabadits meg engemet, mert én Iſte-
18 nem vagy te. Nem tudnac ſemmit, ſem-
mit ſem értenec, mert *az Iſten* békente az
ő ſzemeket hog' ne láſſanac, és az ő ſziveket
19 hogy ne értſenec. Es nem véſzi eſzébe, nin-
czen annyi tudománnya vagy értelme, hog'
azt mondaná, ennec felét megégettem, és
annac ſzenénél kenyeret ſütőttem, peczeny-
ét ſütőttem, jól laktam az maradékából pe-
dig utálatóſſágot kellé czinálnom? és az fá-
20 nac törſökenec előtte eſnémé térdre? Hijába va-
ló dologgal legelteti magát, az ő megcza-
latkozott ſzive elhaytya őtet, és nem ſzaba-
dittya meg az ő leikét, ſem ezt nem mond-
gya: avagy nem hazúſság vagyoné az én job
kezemben?

21 EMlékezzél [h] meg ezekről Jácob és Iz-
raël, mert én ſzólgám vagy te: én formál-
talac tégedet, én ſzólgám vagy te Izrael, el
22 ne feleikezzél én rólam. Eltorlőttem az te
álnokſágidat mint à felleget, és mint à fel-
hőt az te bűneidet, térj én hozzám mert én
23 váltottalac meg tégedet. [i] Oerűllyetec e-
gec, mert az UR mivelte *ezeket*, örvendez-
zetec földnec alſó részei, hegyec enekel-
lyetec, az erdőc és azoknac minden fái,
mert megváltotta az UR az Jácóbot, és az
24 Izraelben megdiczőitetic. [k] Ezt mond-
gya az UR az te megváltód, és ki téged az
nec.

[a] *Ezeket némellyec az felsőCaputhoz ragaztyac, igazan pedig mert az bünnec boczanattya után az ſzent lelec ajándékat és az Chriſtusban valo megtyuloſt igéri.* * *Sup.* 41. 8. *és* 43 5. *Jer.* 30. 10. *és* 46. 27. † *Sup.* 35. 7. *Joel.* 2. 28. *Joh.* 7. 38: *Act* 2. 18.

[b] *Szomjuhozo és ſzaraz földkőz haſonlattya az nyomorult anya ſzent egyházat, Azt mongya azért hogy melly kő nyjú Iſtennec az ſzaráz földet megnedveſiteni, ollyan könyű az anya ſzent egyházat minden fele alá ázivalmegvlázni, mert azt erti az vizeknec kitöltéſen.*

[c] *Minekelőtte az Babyloniabol való ſzabadulaſrul ſzol na, annakelőtte az ő őrőc Iſten ſegcrőlſzol ellene veti magat az balvanyoknac.* * *Sup.* 41. 4. *Iſ.* 48. 12. *Apoc.* 1. 8. 17. *és* 22. 13.

[d] *Tremellius. Hog' az őrőcke való népet rendeltem, erti pedig az anya ſzent egyhazat.*

[e] *Tudniillic miolta titeket valaſztottalac, mintha azt mondana mindeneket en régen megmondottam, valamellyec raytatoc eſtenec.* † *Inf.* 45. 5. *Deut.* 4. 35. 39. *és* 22. 39. 1. *Sam.* 2. 2.

[f] *Megmutattya Iſten melly hiába valoc az bálvány imádoc, minekutánna ſzelt volna az ő Iſtenſégének erejéről.* † *Pſal.* 115.

[g] *Irja az prophéta nagy ſzép neveteſſeggel, az balvanyimydoc mimodon, és mely nagy ſzorgalmatoſſaggal czinallyac az balvanyokat.* * *Jer.* 10. 3.

[h] *Inti az Izraelitakat hogy mind ezekről mellyeket mondot magárul és az balvanyokrul megemlékezzenec hogy az Babyloniabéliektől el ne czalattaſſanac, okat mongya inteſenec, mert teénſzolgam vagy.*

[i] *Hálá adáſra inti az Babyloniából való ſzabadulaſért. mint ha immar megſzabadultak volna, hogy az mit mond inkab elkiteſſe velec.*

[k] *Az Iſten hatalmárulſzól, hogy az Iſtennec igéretinec inkáb hidgyegy.*

anyád méhétől fogva formált: En vagyoc az UR ki mindeneket czelekeſzem, az egeket egyedül kiterjeſztem, és az földet elſzélesztem az én erőmmel. [l] Az jövendő mondóknac jegyeket *az Iſten* elfordittya, megbolondittya az jóſokat, az bőlczeket megſzégyeniti, és azoknac bőlczeſségeket megbolondittya. [m] Az ő ſzolgajának beſzédét megtellyeſiti, és az ő követinec tanáczokat véghez viſzi: ki azt mondgya Jeruſalemnec, te benned jövendőre lakznac, és az Judának várositól: megéppitettec, és az ő puſztáit felépitem. Ki azt mondgya az mélyſégnec, ſzáradgy meg, és az te folyó vizeidet megſzáraztom. Ki Cyruſnac azt mondgya: En páſztorom, és minden akaratomat véghez viſzi, az Jeruſalemnec [n] ezt † mondván. megéppitetel, és az templumnac: megfundáltatol.

XLV. Réſz.

Szol Iſten ez caputban a Cyrus királról, mellynec általa kel vala meglenni az Sido népnec Babyloniából valo ſzabadulásának, és azt mondgya Iſten hogy Cyruſnac ád minden birodalmot és gazdagſágot, mellyből iſmét bizonitya az ő igaz Iſtenſégét. Az után az Babyloniabéliec ellen ſzol, kic azt alittyác vala, hogy Iſten az ő kezekből meg nem ſzabadithattya az Izraelt, holot iſmét ſzol Iſten az ő hatalmaſſágáról, a Cyruſról, a Sido népnec ſzabadulásokról és meggazdagulásokról. Utolſzor inti az Izraelt az ő běne valo bizodalomra, holott iſmés támaſztya az ő igaz Iſtenſéget.

1 EZt mondgya az UR az ő megkent [a] királyáról az Cyruſtól, kinec az ő jobb kezét fogtam, [b] hogy ő előtte meghóldoltaſſam az népeket, hogy az királyokna derekokat megerőtelenitſem, hogy ő előtte megnyiſſam az kapukat, hogy az ka-
2 puc bé ne zároltaſſanac. En te előtted mégyec, az egyenetleneket [c] megegyeneſitem, az értz kapukat megrontom, és az vas zá-
3 rokat eltőrőm. Es néked adom az elrőytett kenczeket, és titkos helyre tétetett gazdagſágokat: hogy megtudgyad hogy én vagyoc az UR, ki tégedet neveden nevezlec,
4 Izraelnec Iſtene. Az én ſzólgámért az Jácobért és az én választott Izraelemért neveztelec tégedet nevedről: [d] elneveztelec tégedet, jólehet te nem eſmérſz engemet.
5 En * vagyoc az UR, és ninczen nálámnál tób, én nálámnál tób Iſten ninczen, felövedeztelec tégedet; Jólehet engemet nem
6 eſmérſz. Hogy megtudgyác Napkelettől fogva, és napnyugotitól fogva, hogy ninczen tób én nálamnál: En vagyoc az UR,
7 és ninczen tób én nálamnál. Ki az világoſſágot formáltam, az ſetétſéget teremtettem, békeſéget ſzerzec, gonoſzt [e] teremtec;

En vagyoc az UR ki mindezeket czelekeſzem.
8 Egec harmatozzatoc onnét fellyúl, és az égec czepegjéc az igaſſágot, nyiſſa meg magát az föld, és ſzáimazzanac onnét, a ſzabaditás és igaſſág: teremtſe azokat mind egyűtt, én Ur teremtettem azt.
9 JAy annac az ki az ő teremtője ellen rámad, és az czerépnec melly az tób czerépekhóz haſonló; Avagy mondgyajé az † ſár az ő czinálójának: mit czinálſz, holott ez
10 dologhoz ſemmi kezeid ninczenec? Jay az † ki attyának azt mondgya: mit nemzeſz? és az ő annyának, mit ſzülſz?
11 EZt mondgya az UR, az Izraelnec Szente, és teremtője: ezeknec jélenſégét kérjétec én tőlem, és az én fiaimtol, és kezeimnec czelekedetitől tiltſatoc meg engemet. [h]
12 En teremtettem az földet, az embertis az földőn én teremtettem, az én kezeimmel terjeſztettem ki az égeket, és én paranczo-
13 loc azoknac minden ſeregének. En támaſztom fel őtet [i] igaſſágban, és minden útait én igazgatom: ő * éppiti meg az én városomat, és az én foglyaimat elbocztattya jutalomnélkül és ajándéknélkül, azt mond-
14 gya az Seregeknec URa. Ezt mondgya az UR [k] Egyptumnac marhája, az Szereczeneknec és az nagy Sabéuſoknac kereskedéſec te rejád fordúlnac és tiéid léſznec tégedet kővetnec, békokban járnac: és magokat te előtted meghayttyác és te néked eſedezenec. Mert czac te közőtted vagyon az Iſten, ninczen tób Iſten ő nálánál.
15 BIzony te Iſten ki magadat, [l] el ſzoktad rőyteni, Izraelnec ſzabaditó Iſtene vagy.
16 [m] Megſzégyenűlnec és meggyaláztatnac † mindnyájan ők, nagy gyalázzattal mentenec el mindnyájá az bálványoknac faragói
17 Az Izrael megſzabadúl az URban őrőcké való ſzabaduláſſal, nē ſzégyenyűltőc meg, és nem léſztec gyalázatoſoc ſoha őrőcké.
18 Mert azt mondgya az UR, (ő az főiſtenec formálója és alkotója, ő annac megerőſſitője, ki nem hijába teremtette azt, hanem hogy laknának azon:) En vagyoc az UR és
19 ninczen tób én nálámnál. [n] Nem * titkon ſzóltam, nem az föld ſetétſégének helyén, nem mondottam hijába az Jácób magvának, kereſſétec engemet; En vagyoc az UR ki igaſſágot ſzóloc, és megjelentem az mellyec igazac.

[f] *Nem könyörgés ez, mint nállyaz mellyec alittyac hanem Iſten à földnec mennec ſzol, hogy az ő népenec ſzabadulaſat meg ne bantſác, hanem inkáb elővigyéc.*

[g] *Az Babyloniábéliec ellen mondgya azt, kic azt alittyác valahogy Iſtenlē à Sidokat meg tartyác à fogſagban, azt mondgya pedig hogy ſzintén ellyan à Babyloniábéliec gondolattya, mintha az ſár az ha az ſárt az fazécz gyártó ellē támádna, és azt mondana hogy néki ninczen ſemmi hatalma vala mi dolognac megſzerzéſére.*

[h] *Mintha azt mondana: nem foghattyatoc meg az én kezeimet hogy azokot ne czelekedgyem, mert az én hatalmō nagy.*

* 2. *Chron.* 36. 22. *Eſter* 1. 1. *Sup.* 44. 28.

[k] *Ezt azért mondgya, mert a templum és à város, az Cyrus és az után való királyoc parancſolattyából, à ſzomſzéd országoknac adajokból épitetec. De ſzól à pogany népec hivatalaroll is és hogy mind ezeket ez végre miveli Iſten, hogy az Chriſtus országat felépitſe.*

[l] *Az az, ki lathatatlan Iſte vagy, és à te titkos akaratodat elrőktad rőyteni.*

[m] *Az Babyloniábéliec megſzégyenülnec.* Az *Iſten nepe megſzabadul.* † *Sup.* 44. 11.

[n] *Mivelhogy az embert okoſſag meg nem foghattya az Iſtent, annakokáért az Iſten igazittya az ő népet az ő ſzent igéjére, mellyben azt mondgya hogy nem hiába ſzolot: az ő népénec, noha ſegitſege elhalaztya, mert azt mondgya hogy az mit igért, à bizonyos dolog* † *Deut.* 30. 11.

Gyül-

20 ○ GYűllyetec egybe és jőyjetec elő, jőyietec ide kic az pogány népec kőzzűl megſzabadúltatoc, P ſemmit nem tudnac az kic hordozzác q az ő faragott bálvá, nyoknac fáját, és olly Iſtent imádnac, mel-
21 ly meg nem tarthat. Mondgyátoc meg, hozzatoc elő tartſatoc egyetembe tanáczot. Kiczoda mondotta meg ezt régi időtől fogva, és eleitől ſogva kiczoda jelentette meg? Avagy nem éné UR? Es ninczen
22 én nálamnál tőb Iſten, igaz Iſten, és megtartó ninczen tőb én nálamnál. r En rejám nézzetec hogy megtartaſsátoc főlduec
23 minden határi. Mert én vagyoc az Iſten, és ninczen tőb én nálamnál. En magamra megeskűttem, kiment az én ſzámból az igaſságnac beſzéde, és meg nem valtozic.
24 minden † térd nékem hajól meg, és minden nyelv én rejám eskeſzic. Czac az URban vagyon *azt mondgyác én felőlem* minden igaſſág és erő: ő hozzaja mennec, de megiſzé-
25 gyenűlnec mind azoc az kic haraguſznac ő ellene. Az URban igazitatnac meg és diczekedic az Izraelnec egéſz magva.

XLVI. Réſz.

Jövendőlt mond az Prophéta az Babyloniabéliecnec bálványoknac romláſokról. Az Izrael népét hijá Iſten az ő igaz eſméretire mivelhogy ezac ő legyen nékiec ólta'mazójoc: Feddi itthis az bálványozókat, nevetw én az bálványoknac czináláſokat, kiknec ellenéke veti Iſten magát. megbizonyitván Iſtenſégénec igaſſágat az ő czelekedetiből.

1 Eleſet[a] az Bel, elromlot az Nebo, az ő bálványoc az oktalan barmokra rakattatnac, à kic titeket hórdoznac, azoknac terhekre léſztec, ſűllyoſoc léſztec annyira
2 hogy elſáradgyanac. Eleſtenec, megromlottac egyenlőképpen, és nem óltalmazhatác meg magokat hogy terhekre ne lennénec, és az ő leikec fogſágra vitetett.
3 [b] HAlgaſſatoc engemet Jácóbnac háza-és Izraelnec minden maradeki, kic hordoztattoc az ti anyátoc méhétől fogva, kic viſeltettec az ti ſzűletéſtektől fogva.
4 Mind vénſégtekig ugyan czac én és mind addig mig megőzűltőc én hordozlac. En terenitetteiec, én hordozlac és megtartalac.
5 [c] Mihőz haſonlitotoc engemet, és mihőz téſztec * egyenlővé, hogy én ahez legyec
6 haſonlatos? Kic aranyat vőſztec elő az ti erſzényitekből, és az ezűſtöt megmériték ſerpenyóben: megſzerződtőc az ótvőſſel hogy abból Iſtent czináliyon, melly előtt meghajollyatoc, és mellyet imádgyatoc.
7 Hordozzác azt, az ő vállokon viſelic azt, az után heliheztetic azt az ő helyére, holót áll, az ő helyéből el nẽ mégyen, ha valaki kiáltis
8 ő nékic, nem halgattya meg, az ő nyomorúſágából nem ſzabadittya meg azt. [d] Emlekezzetec meg erről, és legyetec erőſſec, em-
9 lekezzetec meg erről ti bunőſőc. Emlekezzetec meg az előbbéniekről, mellyec e-[ę] leitől fogva lettenec, mert én vagyoc az Iſté, és ninczen tőb én nálamnál, és ninczen
10 ſenki én hozzám haſonlatos. Ki eleitől fogva megmondom *mindennec* az végét, és eleitől fogva azokat mellyec még nem lettenec: ki valamit megmondoc, és az én * tanáczom megáll, és minden én akaratomat
11 véghőz viſzem. Ki elhivom Napkelettől az madarat, [e] és nagy meſzſze földről az én tanáczomnac megſzerzőjét: ſzóltam és elhozom ezt, én rendeltem, és véghéz viſzem. Halgaſſatoc engemet ti kemény ſzi-
12 vőjec, kic az igaſſágtól távól vattoc. Elhozom az én igaſſágomat, nem meſzſze vagyon, és az én ſzabaditáſom nem kéſic: mert ſzerzec Sionban ſzabadulást, és Izraelben léſzen az én dicziőſségem.

XLVII. Réſz.

Fenyegeti az Prophéta Babyloniát veſztedelemmel az nagy kevélſégért, és az Iſten népe ellen való kegyetlenſégért, és azt mondgya, hgy ſoha ſemmiképpen az veſztedelemtől meg nem oltalmazhattya magát.

1 SZály le és úlly az porban te ſzűz Babylonnac leánya, úlly az földőn, ninczen iſmár királyi ſzéki az Chaldéabéliec leányánac. Mert nem léſzen többé hogy tégedet gyen-
2 gének és kedvére tartotnac hijanac. Eregy à malomba és őröly liſztet, [b] à te hajadat bozzáſd meg, mezitelenits meg à te lábaidat és
3 à te ſzáraidat, eregy által à folyovizekẽ. Megjelentetic az † te mezitelenſéged, megláttatic az te türtſágod, boſzſzút álloc, és nem áll
4 ember én ellenem. [c] *Ezt mondgya* à mi megváltónc, ſeregeknec URa az ő neve, az Iztaelnec ſzent Iſtene.
5 úly le, halgas, meny bé à ſetétbe Chaldeuſoc leánya, mert nem hivattalol többé orſzágoknac Aſzſzonyánac.
6 FElgerjedtem vala az én népem ellẽ, az én örökſégemet megférgeztettem vala, és adtam vala őket az te kezedbe, nem ezele-
7 kedtél vélec irgalmaſságot, [d] az vén emberen az teigádat igan megnehezitetted. Es ezt mondottad: mind őrőcké * aſzſzony lészec, ezideig ſoha nem gondolkodtál erről, és meg nem emlekeztél annac végéről. [e]
8 Moſta azért hald meg ezt te kedvére tartoz, ki nagy bátorſággal üliſz, ki azt mondod az te ſzivedben: En vagyoc és ninczen tőb én nálamnál, nem úlöc özvegyſégben, és az
9 árvaſágot ſoha meg nem kőſtolom. De mind ez † kettő rejád kövétkezic egy hamar egy időben, az árvaſág és özvegyſég, mikor *az te bűneid* bétellyeſednec, ackor következnec rejád, az te ſzemfény veſztőidnec
10 és varáslóidnac ſokſágájért. [f] Mert azt te gonoſságodban biztál, és azt mondottad,

[a] *Az az, Eleſte, mert à prophetiánac nagyob bizonſágáért úgy ſzól à következő dolgokról, mintmeglőtt volna. Ertipedig à Bélen à Babyloniabeliekre bálványokat.*
[b] *Iſtt Iſten az ő népét hogy ő tőlaci ne ſzakadgyanac.*
[c] *Karhoztattya à Sidokat à bálványoknac czináláſáért, és imadaſáért, vagy arravinti őket hogy megoltalmazzac magokat à Babyloniabéliec bálványozáſoktól.*
* *Sup. 40.18.25.*

[a] *Az az, leſzallaſz és hűlſz az porba te Babylő.*
[b] *Tudniillic, mint egy rab.*
† *Nah. 3.5.*
[c] *Nemellyec igy: nem mégyec ellened mint ember hanem mint az eroſzlán.*
[d] *Okat mondgya meg az Babyloniábéliec romlaſának.*
* *Apoc. 18.7.*
[e] *Annac, tudniillic az Izrael népének, az az, hogy végré jol teſzec vélec. vagy annac, tudniillic az te kevelſégednec.*
† *Inf. 51.19.*
[f] *Vagy, az te jövendő mondnac és őrdőngőſſ dnec ſokſágában, az az, noha azoc ſokà vadnac ti közzetőlec de titeket meg nẽ mẽnenec*

ſenki nem lát engemet: Az te bőlczeſeged és tudományod czalt megtégedet. Es ezt módottad az te ſzivedben: Én vagyoc és nincz11 czen több én nálámnál. Annakokáért jő te rejád veſzedelem, mellynec kezdetit nem tudod: és kövétkezic te rejád romlás mellyet el nem távoztathatſz, és jő te rejád nagy hirtelenſéggel puſztulás, mellyet meg nem tudhatſz. 12 §. Álly elő moſtan az te varislóiddal, és az te ſzemfenyvelő ſédnec ſokſágával, mellyekben munkálkodtál gyermekſégedtől fogva: ha valamit haſználhatnál, ha valami13 módon megmaradhatnál. Faraſztottad magadat az te tanáczidnac ſokſágában, állyanac elő immár és tartſanac meg tégedet az égbe nézőc, kic á czillagokat nézic, és minden hólnapokra ſzámot tartanac, és óltalmazzanac meg tégedet az rejád kövétkezendők14 től. Imé ollyanoc léſznec mint az pozdorja á tűz emészti meg azokat, nem mentic meg életeket az tűztől, nem marad még az ſzenekebennis, melly megmelegitene, h ſem az15 tűzben, melly előtt ülnénec. Igy járſz te azockal az kickel faraſztottad magadat: ſőt annakfelőtte az te kereskedőidis, kic te veled vóltac az ő gyermekſégektől fogva, elbúdoſnac kiki ez világnac eggyic réſze felé: ſenki nem léſzen ki tégedet mególtalmazna.

XLVIII. Réſz.

Feddi ez Cáputhan Iſten az Prophéta által az képmutató Izraeletakat, hogy noha nékic mind régen elmúlt dolgokat, mind kövétkezendőket megmondott, mellyek benn ſimmit nem tudtac, mindazáltal mégis nem nyitottac meg fülőket azoknac hallaſára. Az után azt mondgya hogy az mit vélec mivel, ezac irgalmaſſágából mivelt. Inti őket Penitenciara, kolott ſzól az ő hatalmáról, kegyelmeſſégéről, és igéretetis téſzen az Babyloniabol valo megſzabadulaſáról.

1 HAllyátoc ezt Jácobnac háza, kic nevezic magokat az Izraelnec nevéről, és az Judánac forráſsából ſzármaztanac, kic az Urnac Nevére eskeſznec, és az Izrael Iſtenét emlegetic, nem hiven és nem
2 igázan. Jóllehet az ſzent városról nevezic magokat, és az Izraelnec Iſtenéhőz támazkodnac, kinec neve ſeregekнec URa.
3 a Az melly régi dólgokat eleitől fogva megmondottam vala, és az én ſzámból ſzármaztanac vala, azokat hamar véghez vittem és
4 megkövétkeztenec. Mivelnogy tudtam hogy kemény vagy, és az te nyakad vás inákból áll, és az te homlokod ollyan mint
5 az ércz. Annakokáért megmondottam te néked eleitől fogva, és minekelőtte rejád kövétkeznéc tudtodra adtam, hogy ezt ne mondanád: Az én bálványom mivelte ezeket; az én faragott vagy öntőtt bálványom
6 paránczolta ezeket. Halfottad vala, láſſad mind ezt: b ti pedig avagy nem téſztéké erről bizonyſágot? Immár moſtan uy és elrőytett dolgokat mondoc te néked, c mellyeket
7 nem tuſſz vala. Mellyec moſtan rendeltetnec, d nem régtől fogva, és mellyeket ennec előtte nem hallottál, hogy azt ne módanád, e
8 imé tudtam én azokat. Mellyekben ſemmit nem hallottál, ſem tudtál, az te füledbeis attól fogva nem ment, f Jóllehet tudtam hogy te mindeneſtől hitetlenűl czelekeſzel, és hogy eleitől fogva rugoldozónac
9 hivattatál. g *Mindazáltal az én eremétt*el halaſztom az én bűſüllásomat, és az én ruſzteſségemért megmérséklem ellened valo ha10 ragomat, hogy tégedet ki ne vágjalac. h I-mé megtiſztitalac tégedet, de nem úgy mint az ezüſtőt, megtiſztitlac tégedet az nyomo11 ruſágnac kemenczéjében. En magamért, magamért mivelem, mert miképpen engedném hogy az én nevem megfertéztetéſsék? Az én * dicziőſségemet másnac nem adom.

12 HAlgaſs engemet Jácób, és Izrael ki én tőlem hivattattál, én vagyoc, én vagyoc az
13 † első, utólsóis én vagyoc. Az földet az én kezemben fundálta, és az ég jobb kezem mérte meg: a ſzóltam az égeket, hamarſzólitom azokat, azonnal jelen vadnac. Gyűllyetec egybe mindnyájan, és hallyátoc meg, kicznda mondotta meg azoc közűl ezeket? az Ur ſzerette őtet, h és minden akaratyát elvégezi Babyloniában, és az ő karjaiéſzen az Chaldéuſoc
15 ellen. En, én ſzóltam, és én hivtam őtet, elhozom őtet és az ő útja jó ſzerencziés léſzen.
16 i Jőyjetec én hozzám haliyátoc meg ezt: Nem ſzóltam eleitől fogva titkon. Azid ótúl fogva hogy ez dolog lőtt, ott vóltam, k h mert engemet az UR Iſten küldőtt el, és az
17 ő lelke. Ezt mondgya az UR az te megvál- i tód, az Izraelnec ſzent Iſtene: l En vagyoc az Iſtened, ki tégedet tanitalac haſznoſon, és vezérellec az útonaz mellyé járſz.
18 Vayha fegyelmeztél vólna az én parancsolatimra, ollyan vólt vólna az te békeſeged mint az folyóvíz, és az te igaſságod mint az
19 tengernec habjai. Az te magodis ollyan vólt vólna mint á tengernec fövenye, és az k ſzármazásnac mint annac m kövecskei: Nem vágattatnéc ki, és nem veſzne el az ő neve az én orczám elől. n

20 MEnnyetec ki Babyloniából, o fuſſatoc ki Chaldéából, nagy kiáltó ſzóval hirdeſſétec és mondgyátoc ezt: Hirdeſſétec az földnec utólſo határáig, és mődgyatoc: Megſzabaditotta* az UR az ő ſzólgáját az Jácobot.

a *Neveti és czufolya az Babyloniábelieket az ő varaſlaſokért.*

b *Az az, Mint az pozdorjánac nem marad az ſzenebennis, ſzinte ugy azok banſemmi nem marad.*

c *Értelme ez. Jollehet tudtam az te gonoſságodat, mindazáltal kegyelmeſségemből az, minemő jokra igéretet tőttem, hogy azockal meglatogatnalaſz jövendőbe, azokat bétellyeſitettem.*

b *Az az, Vedd eſzedbe hogy min ugy lőttec az mint megmondottam.*

c *Tudniillic az Babyloniabeli fogſágról, onnét valo megſzabadulásról, Cyruſról.*

d *Az az, moſt jelentetnec meg.*

e *Itt kezdi el*

f *Az az, Haneked minden bűnöket kitiztitanám mint az ezüſtöt ſzokták nél, nem mivemeg araſzſzal az égeket, hanem ſzólitom azokat azért azt, hanem valamentivel iztábdotta meg azoc közűl ezeket? az Ur ſzerette ba tuſſzec hogy nem moſt vagy.*

g *Sup. 42 8.*

h *Sup. 41. 4. és 44. 6.*

i *Apoc. 1. 17. és 22. 13.*

k h *Cyrus király*

i *Az Prophetának*

l *En tanitalac Izraeliteged az Prophétác által és én vezérellec, annyira hogyha az én beſzédemet az ő ſzájokból halgattad volna, engedtel vólna, az jotetemenyec ſoha meg nem ſzűntec volna mint az folyóviz.*

m *Tudniillic az tengernec.*

n *Tremellata, mindazáltal nem vagattatic ki és nem véſz el az ő neve.*

o *Szabadittya ára bſzágban valoſiſokat hogy kiſiſſenec Babyloniából. Jollehet még el nem vitettec vala.*

* *Exod. 19 4 5 6.*

Nem a

21 P Nem ſzomjuhoztac, mikor az puſztán
áltelvitte őket, az kőſziklából † vizet a-
22 dott nékiec, meghaſitotta az kő ſziklát, és
vizec jőttec abból. q Ninczen ſemmi
* békeſségec az Iſtentelenecknec, azt mond-
gya az UR.

49. XLIX. Réſz.

Minekutánna az Babyloniábéli fogſágból valo ſzabaduláſrol ſoc igéreteket tött volna az Prophéta által Iſten, immár ez cáputban az Chriſtusrol ſzol, mivelhogy az Iſtennec minden igéreti erőſsec az Chriſtusban, ſzol pedig előſzer Chriſtus az ő hivatalárol, holott minekutánna panaſzolkodic az Sidoknac engedetlenſégekről, elküldetic az pogányokhoz. Az után ſzol az ő nagy jotéremenyiről, mellyeckel vagon az anya ſzent Egyházhoz, nevezet ſzerint pedig az pogány népeknec hivatalokrol.

1 HAllyátoc meg beſzédemet ſzigetben
lakozóc, és vegyétec eſzetekbé távól
való népec. Az UR az en anyámnac méhé-
tól fogva hivot engemet, az én anyámnac
méhében mikor vólnéc, megemlekezett
az én nevéről. a Es ollyañá tötte az én nyel-
2 vemet mint az éles ſzablya, az ő kezének
árnyékával fedezett bé engemet, és ollyan-
ná tött mint az fényes nyil, az ő tegzében
reytett el engemet. Es monda nékem: En
3 † ſzólgám vagy te Izrael, b te benned di-
czekedem. En pedig mondéc: Hijábá
4 munkálkodtam hijába költöttem el az én
erőmet: mindazáltal az én itéletem az UR
előtt vagyon, és az én munkám az én Iſte-
nemnél. c Moſtannis pedig azt modgya
5 az UR az ki engemet magának ſzólgájának
formált az én anyámnac méhétől fogva,
hog' az Jácóbot ő hozzá megtéritſem, hog'
ha ped g az Izrael ő hozzája nem mégye-
nis, mindazáltal az URnac ſzemei előtt di-
czőſéges leſzec, és ez én Iſtennem léſzen
6 én erőſségem. / Eztis mondá: Kicziny do-
log ez hogy nékem ſzólgám legy, az Jácób
nemzetſéginec megéppitéſére, és az Izra-
elnec puſztaſágának helyére állatására:
Az pogány népeknekis * világoſſágá ad-
talac tégedet, hogy légy én idővzitőm az
7 földnec mind utólſo hátáráig. Ezt módgya
az UR, Izraelnec megváltója és az ő Meg-
ſzentelője, annac az kit megutálnac lelké-
ben, az utállátos népnec, az Uraknac ſzol-
gájának; d Az királyoc meglátnac *tégedet* és felkelnec az fejedelmec, és tiſztelnec
az Urért ki igaz, és az Izraelnec ſzőt Iſtene-
jért a ki valaſztott téged. Ezt módgya az
8 UR: Kellemetes † időben e meghalgattalac
tégedet, és a ſzabaditáſnac napján ſegit-
ſéggel vóltam néked, és megtartalac tége-
det, és tőlac téged az népnec engeztelőjé-
vé, hogy a földet megéppitſed, és hogy ő-
rökségül bírjad az elpuſztult örökségeket.

9 Hógy ezt mondgyad az foglyoknac * E-
redgyetec ki, és azoknac kic a ſetétſégben
vadnac, mutaſſátoc ki magatokat: Az uta-
kon legeltetnec, † es minden magas helye-
10 ken léſzen az ő fuvőc. Nem eheznec * nem
ſzomjuhoznac, az hevség nem árt nékiec
vagy a Nap: Mert az ki raytoc könyörül, az
igazgattya őket, és az vizeknec forráſira vi-
11 zi őket. f Az én hegyeimetis mind utac-
ká téſzem, és az én ösvényim magaſſác lé-
12 ſznec. g h Imé némellyec meſzſze földről
jőnec, nemellyec eſzakról, nemellyec nap-
nyugatról, némellyec az Sinnec földéről.
13 Enekellyetec Egec, őrvendezz föld, és he-
gyec kiáltſatoc. Mert megvigaztalta az
UR az ő népét, és az ő ſzegényin könyörül.
14 HOgy ha ezt mondgya a Sion: elhagyot
engemet az UR, és az UR elfeledkezett
15 énrólam. Vallyon elfeledkezikéazanya
az ő kis gyermekéről, ugy hogy ne könyö-
rüllyön az ő méhének fián? ha azoc: elſe-
felekeznekis, de en nẽ letkezẽ el te rólad.
16 Imé az én kezeimre felirtalac tégedet: i a te
17 kőfalaid ſzűntelẽ en előttẽ forognac. Te
hozzád ſietnec a te fiaid: k Az te rontóid és
az te puſztitóid meſzſze távoznac te tőled.
18 Emeld fel † körőskörnyűl a te ſzemeide-
és láſſad, mind ezec egybe gyűlvén te hoz-
zád jőttenec: Eelec én az mondgya az UR,
hogy mind azokal ug' mint ékeſſéggel fel-
öltöztetel és azokat nyakád környul kö-
tőd, mint ázmeny aſſzony az arany lán-
19 tzot. l Mert a te romláſid és a te puſztá-
ságid, és te elpuſztitatott földed maydan
ſzoroſſab léſzen hogy nem mint az lakoſo-
kat befoghatná, és az te rontóid meſzſze
20 eltávoznac te tőled. Még az te árvaſá-
godnac fiai m az te füled hallyáſára azt
kezdic mondani: Szoros énnékem e hely,
21 meny el innét hogy itt lakhaſſam. És
azt gondolod az te ſzivedben, kiczoda ſzül-
te nékem ezeket holott en megfoztatott
özvegy vóltam? fogoly és ideſtova budosó
vóltam, és ezeket kiczoda nevelte fel? Imé
en egyedül maradtam vóle, és ezec honnét
22 vadnac? Ezt mondgya az UR Iſten: Imé fel-
emelem az én kezemet a pogányokhoz, és a
népec kőzőt felemelem az én zaſzlómat,
és elhozzác azte fiaidat ölőkben, és az te
23 leányidaz ő vállokon hordoztatnac. Es az
királyoc léſznec te tápiálóid, és az királynẽ
aſzſzonyoc te dajkáid: hanyat hom'oc leſſ-
néc te előtted az földre, és a te lábaidnac
porát * nyalyác: o Es megtudod hogy én
vagyoc az UR, és hogy nem ſzégyenülnec
meg az kic várnac engemet.
24 p AVagy P elvétethetnéké az erőſtől az ré-
da? Vallyon az igaznac foglyai meg-
25 ſzabadulhanakéſ De az UR ezt mondgya a
sőt inkább az erőſtől elvétetic az ő fogolyai-

† *Az az, Mint régen az ő nepet nem hadta ſzőjuhozni, azonkép; en mikor Babyloniabol őket kihoza, gondot viſelt roloc.*
† *Exod.17.6. Num.20 11.*
q *Mintha az mondana. Azért fuſſatoc kikőzzülőc.*
a *Az az, Miképpen hogy ő-rőktől fogva hivot, azonképpen az én anyám mehébẽ rendele engem az tiſztre, Ebr.3.*
† *Inf.51.16.*
b *Izraelnec nevezi Chriſtuſt, mint ſzent Pal az anya-ſzent Egyházat Chriſtusnac. 2.Cor.12. Jollehet Tremellius fordittya, En ſzolgam vagy, Az Izrael, az á kiſelől te általad diczekedem.*
c *Vagy az en tiſztem az az, noha hiábá farattam az Izraelitác közőt, mindazáltal tiſztemben elſőroc és Iſtenre nézec, kinéc az én ſzolgálatom kedveſes munkam at megſizeti.*
* *Sup.42.6. Act.13 47.*
d *Igereteket teſſen az ő anya-ſzent Egyházának es egyetlenebe az Chriſtusnac, kiegy az anya ſzẽ egyhazzal.*
† *2.Cor.6.2.*
e *Vagy, meghalgatlac, ſegitſéggel leſzec; ſzol pedig ez két versben az Chriſtusnac tiſztiről.*

* *Sup.42.7.*
† *Az az, mindenüt bövel.tu-nec az Iſtenzec aldaſival, ſzol pedig itt az. Anya ſzent Egyházának lelki juvairol.*
* *Apoc.7.6.*
f *Azt jelenti hogy ſzikla meg nem banttya az ő népének Babyloniabol valo megtérését.*
g *Az az, Megerősitem, es ugy mint keritéſſel környülveſſe.*
h *Az az Minden felöl az en nepenet hazamvéſzem.*
i *Pſal.27 10.*
k *Az, az ſzüntelen előttem vagy.*
k *Az Anyaſzét Egyháznac eppen ellenſzegzöi mellyek az pogányoknál lepünemeg. Azert itis az pogányoc hivatalárul ſzep bizonſág vagyō.*
† *Inf.60.4.*
l *Az anyaſzét Egyháznac ellenſzegzöi ez ha ſoc ſia es lakoſi vadnac.*
m *Az az, Az pogányoc, kic ſzületnec nekea mineknutánnam a Sidoktol megſzoratol, mert a Sion hegyebe hivattanac a pogányokat.*
n *Erti az Angelusmot.*
* *Pſal.72.9.*
o *Azaz te előtted ő földre lebotsánac tiſztelnec ő tőled.*
p *Ez az Iſtenzeleneknec ſzava ellittyac kinnis azt gondollyác, hog' sémi azokat az ő kezekből meg nem ſzabaditha*

nac ſerege és az kegyetlen kezéből az préda kivétetic: Mert az kic tégedet háborgattac, én azokat megháborîtom, és az te hai-
26 dat én megtartom. Es azt mivelem hogy à te nyomorgatóid az ő magoc husát megegyéc, ¶ és mint az édes borral, az ő véreckel † megtészegedgyenec, hogy megtudgya minden teſt hogy én Iſten vagyoc, az te Megtattód, és te Megváltód, az Jácobnac erős Iſtene.

¶ *Az az, egy be veſztem ôket hogy egy meſt rontsac.* † *Apoc.14.20. es 16.6.*

L. Réſz.

Mivelhogy az pogány népeknec hivatalokról, es az Izrael népének megvettetéſéről ſzóla az Prophéta az felső caputban, annakokaért hogy valaki az Iſtent ne vadolhatnà, ez caputban azt mondgya meg előſzer hogy nem ő benne vagyon az Sidoc megvettetésének az okà: hanẽ ő magokban. Annakutanna hogy az Prophéta ſzaja által való igérteknec méltoſága légyen, ſzól az ő hivatalarol hogy ôtet az Iſten hivta, ő ſzolt nékic és az ő tiſzti mellet ſokat ſzenvédett, vereségeket, ſzidalmat, mellyekben mind azt mondgya hogy az Iſtenre nézet. Utolſzor inti az hiveket hogy az ő tudomanyának engedgyenec.

1 EZt mondgya az UR: [a] Hól vagyon az ti anyátoknac megvettetéséről való bizonságlevél, mellyel bizonságot tottẽ vólna hogy ôtet megvetettẽ? Avagy kiczodác azoc az kiknec én eladtalac vólna titeket? Imé az ti hamiſsátokért adattattatoc el, és â ti anyátoc az ő gonoſságiért vetteter meg.

2 Miczoda az oka, hogy mikor hozzátoc megyec, ſenki jelen ninczen? Mikor ſzólitalac, ſenki nem felel? Avagy * megrövidôlté az én kezẽ hogy meg nẽ ſzabadithat: avagy nincznéé én bennem ſzabaditáſra való erő? Imé az én dorgaláſomnál † megſzáraztò à tẽgert, az * folyóvizeket puſztává téſzem, annyîra hog' megveſzſzenec azokban à halac, mivelhogy nincznen víz, és ſzomjuval megh
3 hallyanac. Az egeket ſetétséggel béburöm, és ollyanná téſzem azoknac béfedezőjet miném̃ű az gyáſz ruha.

4 AZ [b] UR Iſten adott énnékẽ bőlcz nyelvet, hogy álkolmatos időben *tudgyam azigét ſzólgáltatni az megfáradotnac, telſerkent minden reggel, felſerkenti az én fülemet hogy halgaſſam ôtet mint tanitó me-
5 ſtert. Az UR Iſten nyitotta meg nékem az én fülemẽt, és én nem vóltam neki † enge-
6 detlen, hatra nem fordultam ő tóle. Az én teſtemet * adtam az verőknec, és az én orczámat az ſzaggatoknac: Az én orczámat el nem vontam az gyalázatoc előtt
7 és az pökdősés előtt. [c] Az UR Iſten pedig nékem ſegitségem, azért nem ízegyenültem meg, annakokaért kemenyitettem meg az én orczámat, mert tudom hogy meg
8 nẽ ízegyenülőc. Közel vagyon az ki engemet † megigazît, kiczoda pórólhetne én velem: állyanac elő mind egyetembe: kiczoda léſzen nékem pórôſem? jöjyen én hozzám.
9 Imé az UR Iſten az én ſegitségem, kiczoda kárhoztatna engemet? Imé őc mindnyájan mint az ruha megavulnac, à moly emészti meg őket.

10 KIczoda [d] kőzzűletec â ki féli az URat? Halgaſſa az ő ſzolgáinac ſzávát: Az ki ſetétségben járt, és nẽ vólt néki világoſsága, bizzéc az URnac nevében, és támaſzkod-
11 gyéc az ő Iſtenéhöz. [e] Imé ti mindnyájan tüzet gerjeſztetec, ſzikrákcal megkörnyekeztettetec: Járjatoc az ti tűzeteknec vilagoſſagában, és az ſzikráknal mellyeket ti gerjeſztettetec. Az én kezemből * vagyon ez ti raytatoc, és nagy faydalomban fogtoc fekenni.

[a] *Értelme ez Vagy én hadtalac el, Vagy ti engemet. Ha én hagytalac el mondgyatoc meg kinec adtalac es az elhagyasrul való lévelet hozzátoc elő. De nem mondhattyátoc meg kinec adtalac, em levelet nem adhattoc errul: Tehát ti hadtatoc el engem. Hapedig elhadtatoc, vagy azert hadtatoc elhogy nincznen hatalmam, vagy hog' ól nem akaroc veled tenni és iſztemben el nem jaroc. De ezekben nem vadolhattoc. Tehat oknelkül hadtal el, az te bűnidert, mely megtetzic abbol, mert mikor hivtac, nẽ jöttöc hozzá.*

Inti az népet az Iſtenben való bizodalomra és békeséges türésro az Abraham példájával. Az utan inti ôket penitenciara az Pogány művelhogy Iſten népeknec példajockal, Iſten jó tétemenyének örőké titeket megvaló allandoſagával, es egyuttembe vigaztallya kitot De el kel ôket az ô ellenségeknec romlaſtockal. Az URnac veſznetec. hatalmas ereivel, és az ő nyómorúſágoknac el- Job.9.39. *valtozásával.*

1 HAlgaſſatoc engemet kic kővetitec ázigaſságot, kic az URat keresitec: Tekintſetec á kősziklára az melyből kivágattatoc, [a] és az megnyilatkoztatott kutfőre â
2 honnét kihozattatatoc. Tekintſetec Abrahamrá az ti atyátokra, és az Sara aſzſzonyra ki titeket ſzült: mert egyedül hivtam ôtet és megáldám ôtet ſ megſzaporitám.
3 Kétségnélkül megvigaztallya az UR az Siont, megvigaztallya minden ő puſztaságit, és ollyanná teſzi az ő puſztáját mint az Heden kertét, és annac puſztáját, mint az Urnac kertét: örőm és vigaság találtatic abbã, hálá adás és diczéretnec ſzava. [b] Halgaſs
4 én hozzám én népem, és én népem à te fü-
5 led figyelmezzéc én hozzám, mert a törvény én tólem kimégyen és az én itéletemet à pogány népeknec világositásokra megjelẽ-
7 tem. Közel vagyon az én igaſságom: kijő az én ſzabaditatom és az én karjaim az pogány népeket megitélic: Az ſzigetekben lakozóc engemet várnac, és az én karomban
6 vetic reménségeket. [c] Emelly étec fel menybe az ti ſzemeiteket, és nézzetec az földre alá: mert az egek mint az füſt el vánnac, és az föld mint a ruha megavulnac, és az ti lakoſsaitoc is ollyanképen el vánnac: de az én ſzabaditásom örökké megmarad, és az én igaſságom el nem fogyatkozic.

[a] *Erti az Abrahamot az mint atyátokra, és Saravalegybe, mintha azt mõndaná. Tikecſegeſsé vadtoc az en hatalmom-ban degondolden lyátoc meghonnac kertét: örőm és vigaság találtatic abbã, net es kitől ſzarmazot ô Abrahamtul és Saratul kic igen vén emberec voltac, nem külömben mikor nagy erőnyből ha azert azt meg mivelhettem ezac beſzedtel, Babylonianolis megſzabadithatlac.*

[b] *Az pogány nepeknec peldajockal hija az nepet penitẽciara, és pedig az tôrvenyen es az iteleten az Evangeliomot mint Sup.2, Mich.4.* [c] *Az Iſten jo tetemenyinec örőcke valo allandoſagával indittya az nepet iſtenhez valo téreſſe.*

* *Mum.11.23. Inf.59.1.* † *Exod.14.21.* * *Joſ.3.16.* [b] *Bizonſagot teſzen Eſaiás az ô tiſztiben valo hiveſseges ſzorgalmatoſsagárol mellyekben néz az Chriſtusnais.* † *Matth.11.28.* * *Joh.14.31. Heb.10.5.&c. Phil.2 8.* * *Matth 26.67.es 27.16.* [c] *Biztattya es haterittya a mugat, tiſztiben az Iſtenuec ſegitſegevel, és ſzinte ugy ſzol mint az Apaſtal. Rom.8..*

ide alá: mert az egec mint az fűſt † elfogynac, és az föld mint az ruha megavúl, annac lakoſiis haſonlatosképpen elveſznec: Az én ſzabaditáſom * pedig mind őrőcké léſzen, 7 és az én igaſságom el nem romol. [d] Halgaſſatoc engemet kic tudgyátoc az igaſságot kiknéc ſzivőkben "vagyon az én törvényem: () Ne féllyetec az embereknec gyalázattyoktól, és azoknac ſzidalmokért kétſégbe ne eſſetec. [e] Mert mintâ ruhát, megéſzi őket â moly, és mint az gyapjat megemészti őketâ féreg: az én igaſságom pedig mind őrőcké léſzen, és az én ſzabaditáſom nemzetſégről nemzetſégre.

9 [f] KEly fel, kely fel öltőzd fel az erőt Urnac karja, ſerkeny fel mint régi időkben és régen elmúlt napokban. Avagy nem te vagyé *az erő* melly elvezſtette Egyptomot, és faydalommal megeméſzte az † ſárkánt? 10 Nem te vagyé *az erő* mely az * tengert megſzáraztotta, és az mélſéges őrvényeknec vizeit? mely â mélſéges tengert uttá tötte, hogy â megſzabadúltac âltalménnénec? 11 Es az Urtól megváltattac .. haza jőnénec, és Sionba menénec nagy diczérettel, és őrőcké való őrőm leſſe az "ő fejeken: őrömet és vigaságot talállyanac: az bánat és nyögés eltávozzéc tőlőc.

12 [g] EN vagyoc, én vagyoc az te megvigaztalód, kiczoda vagy te hogy félſz * az halandó embertől, és az embernec fiától, ki 13 olyan léſzé mint *az* :: fű? Es elfeletkezted az te teremtő Uradról ki az egeket kiterjeſztette és az földet fundálta: és ſzűntelen mindenap félſz az te nyomorgatódtól, ki azon igyekezic hogy elveſſeſſen, de hól vagyon az nyomorgatónac haragja? 14 [h] *Sőt inkáb* ſiet a fogoly hogy megſzabadúllyon, és ne hallyon meg à tömlőtzben, és hogy el 15 ne fodgyon az ő kenyére. [i] En vagyoc az te Urad Iſtened, ki az tengert † ketté válaſztom, mellynec habjai zúgnac, ſeregeknec 16 Ura annac az Neve. [k] Kiadtam az én beſzédemet az * te ſzádba, az én kezemnec árnyékával óltalmaztalac tégedet, hogy meg-plántállyam az egeket és fundállyam à földet, és azt mondom à Sionnac: En népem vagy te.

17 [l] SErkeny fel, :: ſerkeny fel, kely fel Jerusálemnec városa, ki megittad az Ur kezéből az ő haragjának pohárát, az keſerűſégnec pohárának ſeprejét ittad meg, és ugyan 18 kiſzoptad azt. [m] Az ő fiai kőzzűl mellyeket ſzült vala, ſenki nē vezérli vala őtet, és ſenki nē fogja vala az ő kezét az ő fiai kőzzűl mellyeket felneveltt vala. Ez :: két nyo-19 morúſág eſett raytad, kiczoda ſzanna tégedet? Puſztaság és romlás, éhſég és fegyver-

† *Pſal.102.27.*
* *Matt.24.35.*
d *Az Evangelium mellett való haborúſágtol nem kel megrettenni.*
" *Pſal.37.31.*
() *Mat.10.28.*
e *Az hiveknec ellenſegi hamar elveſznec.*

f *Az urnac hatalmas érejével vigaztallya az népet, de azt mint egy könyörges formájában irja meg.*
† *Pſ.74.13.14. Ezech.29.3.*
* *Exod.14.21.*
:: *Sup.35.10.*
" *Sup.35.10.*
g *Feddi Iſten à népet hogy néki nem hiſznec, és az ő hatalmat nem bőczűllic meg.*
* *Pſal.118.6.*
:: *Sup.40.6. 1.Pet.1 24.*
h *Az az, Noha eluntátoc az fogſágot és az nyomoruſagot, mindazáltal mayd elő à ti fogſagtokból való ſzabadulaſtoknac ideje.*
i *Hatalmárul ſzól hogy inkab higgyenec neki.*
† *Jer.31.35.*
k *Iſten ſzól az prophétac altal, és azokat ő oltalmazza hogy ez vilagot azoc altal megnyiriſa.*
* *Sup.49.23.*
l *Az hivéknec nyomoruſagoc ſoc: De az Iſten megſzabadittya őket azokuol, és haragiat fordiſtya az ő ellenſegire.* :: *Inf.52.1.*

10 kiczoda vigaztalna meg tégedet? Az te fiaid megrettenvén, feküttenec az uttáknac fejeinél, mint az halóba eſett erdei vad, kic 11 tellyeſec vóltac az Urnac haragjával, és az te Iſtenednec fegyelmével. Annakokáért 12 halgaſd meg ezt te ſzegény, és megréſzegitetett, de nem borral. Ezt mondgya az te URad, az UR Iſten, és az te Iſtened az ő népének gondviſelője: Imé elvőttem az te kezedből az keſerűſégnec pohárát, az én haragomnac pohárának ſeprejét, nem iſzod 13 többé azt meg. Hanem adom az te nyomorgatóidnac kezekbe, [n] kic azt mondották az te lelkednec, hajoly le előttűnc hogy mennyűnc által te raytad: Kic előtt az te teſtedet ollyanná téſzed vala mint az föld, és mint az ut az járóknac. o

m *Az az, à kic tegedet nyomorgattac.*
o *Az az, annyira megalaztad vala magadat à kegyetlenec előtt, hogy ugy tapodnának tégedet mint à földet és az uttat.*

LII. Réſz.

Vigaſztallya Eſaias által Iſten az ő népét az Babyloniabéli fogságból valo megſzabadulaſſal, és azt mondgya hogy ha Egyptumbol megſzabadittota, Babyloniából inkáb meg ſzabadittya, melly igéretnec hogy inkáb hidgyenec, ſzol az Prophéta à tudománnac meltoſzgárol. Inti őket hálá adáſra, és hogy Babyloniából ki ſiſſenec jőni. Utolſzor kezd ſzolani à Chriſtuſrol, &c.

1 SErkeny fel, "ſerkeny fel, öltőzd fel az te erőſſégedet Sion, [a] öltőzzél fel az te ékeſſégednec ruháiba Jerusálem, ſzent város, mert nem mégyen többé te raytad általal az kórnyűlmeteletlen és az tiſztátalan.

2 Tiſztits ki magadat az potból, kely fel, űly fel Jerusálem, ſzabadits ki magadat à te nyakadon való kőtelekből Sionnac fogoly 3 leánya. Mert ezt mondgya az Ur: Ingyen adattattatoc el, [b] és pénznélkúl megſzabaditattoc. 4 Mert azt mondgya az Ur Iſten: Egyptomba * ment vala régen az én népem hogy ott bútoſnéc: [c] Az Aſſyriabéli király 5 oknélkúl megnyomoritá őtet. Es moſtan mi haſznom vagyon nékem abban azt mondgya az UR: hogy az én népem elvitetett oknélkúl, és az ő rayta uralkodóc jaygattattyác őtet az mondgya az UR, és az én nevem ſzűntelen minden napon :: boſz-6 ſzontatic? Annakokaert megeſméri az én népem az én nevemet az napon, hogy én magam az ki ſzólec vala, imé jelen vagyoc.

7 [d] OMelly † ſzépec ez hegyeken az Evangeliſium hirdetőnec lábai az ki békeſséget hirdet, ſzabadulaſt prédical, ki azt mődgya az Sionnac, urálkodic az te Iſtened.

8 [e] Az te őrállóidnac ſzavoc *hallattatic*: felemelic az ő ſzavokat, egyetembe kiáltanac, mert az ő tulaydon ſzemeckel megláttyác 9 mikor viſſzahozza az Ur Siont. [f] Énekelljetec, őrvendezzetec mindnyájan Jerusálēnec puſztaſági, mert megvigaztalta az Ur az ő népet, és megſzabadította Jerusálemet.

n *Az az, ſemmi fizetéſt nē vőttél ſenkitől, és ſenkinec nē vagyoc kőteles hogy titeket megtarthaſſa à rabſágbā.* * *Gen.46.6.*
c *Nemellyec igy fordittyac. Egyptūba mēt vala régen az én népem hogy ott bukoſſéc. De az Aſſyriabéliec oknélkūl nyomorgattyác. mint ha azt mődaná. Az Egyptūbeliecknec volt valami igaſságoc az én népemhöz, mert à Jacob ő maga mēt oda. De az Aſſyriabéliecknec ninczen, &c.*
:: *Ez.36.20.23. Rom. 2.24.*
d *A tudomānac meliőſégát maén népem az én nevemet az napon, hogy én gaztallyon, hogy inkáb hidgyenec az igéreteknec.* — *Nah.1.15. Rom.10.15.*
e *Az az, nēlliſzét titkon, hanē nyilvā, à ſzabadulás annyira mikor viſſzahozza az Ur Siont.*
f *Hálá adáſra inti a népet.*

Inf.52.1. m *Az az, Nin, ezzel ſenki ki az én népemet ſzántna hogy mogitta az én haragomnac pohárát, hanem ezzel enſzamom.* :: *Sup.47.9.*

10 Feltűrte az UR az ő ſzent karját a pogán' népeknec ſzemec előtt, hogy ez földnec * minden határi láſsác az mi Iſtenünknec 11 ſzabaditását. g Mennyetec el, mennyetec el, fuſſatoc ki onnét, és ſemmi † tiſztátalant ne illeſſetec, mennyetec ki ő kőzzűlőc, tiſztitsátoc meg magatokat kic hordozzátoc az URnac edénit. 12 Mert nem ſietséggel mentec ki, és nem futva mentec, mert előttetec mégyen az UR, és az Izraelnec Iſtene gyűyt titeket őſzve.

13 h JMé jó ſzerenczés léſzen az én ſzólgám, felmagaztalatic, felemeltetic, és igen 14 diczőſéges léſzen. Miképpen hogy álmélkodtanac ſokan te raytad, mivelhogy az ő ábrázattya † rittab vólt hogy nem mint valamelly emberé, és az ő formája, hogy nem 15 mint az embereknec fiaié. Azonképpen ſoc népeket meghint, az királyoc az ő ſzájokat ő előtte bétogjác: " mert az mit nékiec nem beſzéllettec vólt, azt meglättyác, és az mit nem hallottác vólt, megértic.

LIII. Réſz.

Hogy à Sidoc meg ne bottrankoznánac à Meſſiáſban, ſzól Eſaiás ez káputban az ő kénſzenvedeſeről es halálárol, az az, hogy Chriſtus ſzenvedne és meghalna az mi bűneinkert, deſeltamadna és megmenekednéc az haláltol, hogy mi ő benne hitnec általa idvőzűlnénc, és az őrőc életnec bodogſágát vennőc, &c.

1 KIczoda :: hiſzè à mi prédicálláſunknac? és az URnac karja kinec jelenic meg:
2 Mindazáltal felnevekedic ő előtte mint egy veſzſző ſzál, és mint egy győkér az ſzomjuhozó földből: Nem vala[a] néki formája, és ékeſsége: nézénc ő reája, és nem vala kéváratos ábrazattya. Minden emberec kőzött utálátos * és megvettetett, faydalmec kal tellyes, beteges, és ollyan vala mint az ki előtt ember elfőyi ortzáját, és ſemminec alitottuc őtet.
4 DE az mi () betegſéginket ő viſelte, és à mi faydalminkat ő hordozta: jóllehet mi ázt alitottuc hogy megoſtoroztatott és megveretetett ſ. megnyomoritatott Iſtentől: 5 De ő * megſebeſittetett az mi álnokſáginkért, megrontátott az mi bűneinkért: az mi békeſségünknec vereſége vagyon ő rayta, és az ő lebeivel " gyogyultunc meg.
6 Mi mindnyájan mint az juhoc eltéveledtűnc, kiki az ő utára, és az UR mindnyájan az mi álnuck ſáginkat ő reája vetette.
7 Az mi bűnünc bünteteſét ſzenvedte és kénoztatott, mindazáltal nem * nyitotta meg az ő ſzáját: mint az bárány az méſzárſzékre vitetett, és mint az juh az őtet nyiróc előtt megnemúlt, és nē nyitotta fel az ő ſzá-
8 ját. b Az fogſágtól és az itélettől megſzabadúlt: és az ő nemzetſégét kiczoda beſzélhetné meg? Mivelhogy kivágattatott az élőknec földőkből: Az én népemnec
9 bűnejért vólt ő rayta az vereſég. Es az Iſtentelenec kezébe adá az ő koporſojat es az gazdagnac az ő halálát: jólleha " 1.Pet.2.22. het nem czelekedett hamiſságot, és " ál- 1.Joan.3.5.
nokſág nem találtatott az ő ſzájában.
10 c Mindazáltal az Ur akarta őtet megtőtani és betegſég alá vetni: Hogy minekutánna vetendi az ő lelkét áldozatúl az bűnért meglássa az magot, d meghoſzſzabitſa napjait, és az Urnac akarattya az ő keze által
11 jó ſzérenczés légyen. Az ő lelkének faradſágának meglättya *haſznát*, és megelegedic, és az ő eſméretivel, az én igaz ſzólgám ſokákat megigazit: mert azoknac ál-
12 nokſágokat ő vőtte el. e Annakokáért ő néki réſzt oſztoc az nagyockal, és az hatalmaſockal oſztya meg a ſakmánt: mivelhogy az ő életét halálra adta, és az bűnőſoc kőzzé * ſzámláltatott, és ő ſokaknac bűnőket hordozta, és az bűnősőkért :: imádkozott.

LIIII. Réſz.

Ez káputban Eſaiás vigaztallya az Iſten népet, az ő anya ſzent Egyházának à pogány népekből való megeppülésivel, az Iſtennec hatalmával, irgalmaſságával, kegyelmeſſegevel: Az anya ſzent Egyháznac drága éppitéſevel, az Iſteni éſmeret ben való tudománnyal, à nyomoruſagoknac elvételével, az ellenségnec erőtlenſegével, &c.

1 ENekely () meddő, [a] ki nem ſzűlſz vala, örűly és őrvendezz ki nem ſzűlſz vala: a *Medőnec ne-* Mert többé vadnac az özvegynec fiai, hogy *vezi az anya* nem mint annac à kinec férje vagyon, azt *ſzē Egyhazat,*
2 mondgya az UR. Széleſits ki az te ſátoridnac helyét, és à te ſátoridnac kárpitait terjeſzſzéc ki, ne tiltſad azt meg: hoſzſzabits meg à te köteleidet, és erősits meg à te
3 ſzegeidet. Mert minđ jób mind bal kézre megſzaporodol: és à te magod à Poganyokatis őrökſég ſzerint birja, és lakoznac az puſzta városban.
4 NE fély, mert nem ſzégyenűlſz meg, meg ſem pirúlſz, mert meg nem gyalázтatol: ſőt inkáb à te ifiuſágodnac ſzemérméről elfeletkezel, b és à te özvegyſégednec gyalázattyáról többé meg nem emlékezel.
5 Mert az te férjed, à te teremtőd, Seregeknec † Ura annac neve: és az te megváltód, az Izraelnec ſzent Iſtene, az egéſz földnec Iſte-
6 nénec hivattatic. Mert ugymint elhagyatott és keſerves lelkű aſzſzonyi állatot, hivott tégedet az UR, és ugy mint megvettettet ifiu aſzſzonyi állatot, azt mondgya à te
7 Iſtened. Egy ſzem pillantáſig hadtalac el tégedet, de az én nagy irgalmaſságimban egybe gyűytlec tégedet.

meghalmindazáltal feltamad, és ſcha az után meg nem hal, annyira hogy az ő idejet ſenki meg nem beſzélheti.

Pſal.92.8. Luc 3.6. 2 Cor.6. g *Inti őket hogy miképen à ſzabadulásnac napja el ő ne kéſſenec hanem kimenyenec Babyonyabol, és hogy magokat tiſztán megtartſác.* † *2.Cor.6.17. Apoc.18.4.*

h *Az 13 verſtől fogva mind az egéſz kővetkezendő cáputban ſzól Eſaiás à Chriſtuſrol, kiben az anya ſzent Egyházнac derécz ſzerint megkellene éppűlni. Azt mondgya pedig hogy az Chriſtuſnac vége diczőſéges léſzen, de előſzer czudálatos alázatos állapattya léſzen, és az után prédicáltatic mind ez világon, annyira hogy rayta czudálkoznanac, mivelhogy ő felőle vélelle dolgot hallanac.* † *Inf.53 3.* " *Rom.15.21.*

:: *Joan.12.38. Rom.10.16.*

[a] *Vagy, Nincző.*

* *Sup.52.14. Marc.9.12.*

() *Matt,8.18.* * *Rom.4.25. 1.Cor.15.3.* " *1.Pet.2.24.* * *Mat.26.63. és 27 12. Mar.14. 61, és 15.5.* † *Act.8.32.*

b *Szol à Meſſiaſnac feltamadaſirul, noha*

[a] *Ez Egy*

8 Egy kis buſulásomban elrőytettem vala
az én orczámat te tőled egy ſzempillantá-
ſig: De az én őrőckė való irgalmaſságom-
ban kőnyőrűltem teraytad, azt mondgya a
†| Gen.9. 9 te Megváltó Urad. Mert ſzinte ugy vagyő
ez nékem mint az † Noenac ózónvize,
kinec megeskűttem hogy az Noe ózónvize
többé ez földen által nem menne: Azon-
képpen megeskeſzem hogy többé te rejad
nem haragſzom, és tégedet meg nem fegy-
10 lec. Mert az hegyec megindulnac, és az
halmoc megrendűlnec, az én irgalmaſságó
pedig te tőled el nem távozic, és az én bé-
keségemnec ſzövetsége meg nem tántoro-
ſzic, azt mondgya az te kőnyőrűlő URad.

c Az anya ſzent Egyhaznac dicsőséget irja meg kűlső haſonlatoſságoc által.

11 Oc ſzegény, ſzélveſztől hányáttatott, vi-
gaztaláſtól megfoſztatott! Imé én à te
kőveidet Carbunculus kőre rakom, és Sa-
12 phirus kőveken fundállac tégedet. Es az
te ablakidat drága kővekből czinálom, és
az te kapuidat Carbunculus kővekből, és
minden te határidat kévánatos kővekből.

* Job.6.45. 13 ES minden te fiaid léſznec az Urtól * ta-
nitattac, és az te fiaidnac békeségec
bővséges léſzen.

14 IGaſságban megerőſſitetel, távól léſzeſz az
nyomoruságtól, mert nem félſz attól, és
az rettegéſtől, mert nẽ kőzelget te hozzád.

15 Imé minden kétségnélkűl gyűlekezic te
ellened nép, De én híremnélkűl: Valaki te
ellened gyűlekezic, te kőzőtted eleſic az.

d Hatalmaſságával bizonittya az felső verſben tött igéretit.

16 d Imé én teremtettem az kováczot, ki fu-
vással à ſzenet megéleſzti, és ki az ő ſzerſzá-
mát valami állatnac czinálására előhozza: Azonképpen én teremtettem az puſztitót
17 az veſztésre. Semmi ſzerſzámnac nem lé-
ſzen előmeneteli, valamelly te ellened ké-
ſzitetic: és minden nyelvet valamelly te ellened pőrbe támad, kárhőztatſz. Ez az UR
ſzolgainac őrőkſégec, kiknec igaſságoc én
tőlem vagyőn, c azt mondgya az UR.

c Az az, kiket én oltalmazoc.

LV. Réſz.

Az Prophéta álta Iſten az pogány népeket hija az ő benne való bizodalomra és az igaz Penitenciára, és inti őket hogy az Evangeliumnac tudomanyat bévegyéc, hogy pedig azokat inkáb felindithaſſa, ſzép igereteket téſzen nekiec, &c.

1 MIndnyájan kic ſzomjuhoztoc, a jőy-
jetec ez vizekre, tis kiknec ninczen
pénzetec, jőyjetec el, vegyetec mindé pén-
zenelkűl; és minden jutalomnélkűl, bort és
2 olayt. Miért kőltőtőc pénzt az haſzon-
talan eledelre, b miért fáradtoc azert az mi
meg nem elegithet? Halgaſsatoc enge-
met valóba, hogy jót eheſsetec, és győ-
nyőrkőttéſſe az ti lelketec magát ez kővér-
séggel.

3 cHAytsátoc le' az ti fűleiteket, és jőyjetec
énhozzám, halgaſsatoc engemet hogy
éllyen az ti lelketec, és ſzerzec ti veletec ő-
rőcké való ſzövetséget: Az Davidnac †igert
4 irgalmaſságimat. d Imé az nemzetsé-
geknec bizonságul adtam őtet, vezérűl és
5 tanitó meſteről. e Imé az melly népet
nem eſmérſz vala azt hivod: és az melly nép
tégedet nem eſmert, te hozzád ſiet, à te U-
radért Iſtenedért, és az Izraelnec ſzent Iſte-
nejért: ki tegedet megdiczőit.

a Az az, Vala ki eſmeri az ő bűnős voltát, és ſzonyuhozza, az Iſten kegyelmét, az folyamodgyéc Iſtenhőz.

b Okat mondgya intéſének. Mert ez ideig hijába valo dolgokban kereſtetec ſegitsé get.

c Iſmet inti őket és intéſének ſzép okat adgya, ti veletec ſzövetseget teſzec kegyelmeſségéből, mint à Davidal.

d Megmondgya az Prophéta miért emlékezéc Davidrol, tudniillic, azért mert az Meſſias felől valo igéretet

6 KEreſſétec f az URat mig megtaláltat-
hatic, hijátoc őtet ſegitségűl mig kőzel
7 vagyon. Hadgya el az gonosz ember az ő
utát, és az álnoc férfiu az ő gondolatit: és
térjen az URhoz és kőnyőrűl rayta, és az
mi Iſtenűnkhőz, mert haylandó az megbo-
czátásra.

f Igy mint latétetec vala, jollehet magyarazhattyuc, ez ſententiát ő maganac à Meſſiasnac ſzemélyéről, melre itt

8 MErt nem ollyanoc az én gondolatim,
mint à ti gődolatitoc, ſem az én utaim
nem ollyanoc mint az ti utaitoc, azt mond-
9 gya az UR. Mert melly igen távól az Eeg
az földtől, olly igen távol vadnac az én u-
raim az ti utaitoktól, és az én gondolatim
10 az ti gondolatitoktól. h Bizonyáta, mi-
képpen leſzál az eső és hó az égből, és oda
nem tér, hanem megrészegiti az föl-
det, és azt miveli hogy à föld teremjen, és az
magvetőnec magot adgyon, és kenyeret az
11 éhezőnec. Ugy léſzen az én beſzédem
melly az én ſzámból kimégyen, nem tér én
hozzám üreſſen, hanem megczelekeſzi à
mit akaroc, és ſzerenczés leſzen azoknál à
12 kikhőz kűldőttem. Mert nagy őrőmmel
jőtőc ki, és nagy békeséggel vezéreltettec,
az hegyec és halmoc † diczéretet énekel-
nec ti előttetec, és az mezőnec minden fái
13 kézzel tapſolnac. Az kis veſzſzőſzál he-
lyébe nevekedic jegenye fa, az bogáczkoró
helyébe, Myrtus, és léſzen az URnac nevé-
re, k és őrőcké való jegyűl, melly el nem
tőltetic,

g Ha megtértec az Iſten megkegyelmez, mert nem olyan engezteltethetetlen az Iſtẽ mint az ember.

h. Iſtennec kegyelme felől mellyet igér az ő beſzédében, nem kelletkedni mert azoknac haſznat megérezzűc, ha az mi hitetlenségűnkel azoknac ellene nem allunc.

i Az Babyloniai fogságból való igéreteket elvegezi itt az Propheta holott viſzontag az Iſten hatalmarol emlekezic. De az Chriſtus orſzagarais ſzabjad ezeket. † Sup.35.1.

k Az az, hogy abból az Urnac neve diczértеſſec.

LVI. Réſz.

Ez caputban int az Prophéta itéletnec, igaſſagnac czelekedetire, és az Iſten ſzombatyanac megtartáſara, az az, Iſten törvényenec es parãczolatinac czelekedetire azokat pedig mondgya bodogoknac, kic azt czelekeſzic, es megmutattya az a bodogſag miben állyon. Annakutanna ſenyegeti à caputnac végében az páſztoroknac tudatlanſagokat, rejtſégeket, telhetetlenségeket, i.

1 EZt mondgya az UR : őrizzétec meg az
ítéletet, és czelekedgyetec igaſságot.
Mert közel vagyon az én ſzabaditáſom
hogy eljőjön , és az én igaſságom hogy
2 megjelennyék. Bódog ember az ki ezt czele-
kezi, és az embernec fia az ki ahoz ragaz-
kodic: és az ki megőrizi az ſzombatot, hog'
azt meg ne férteztesſe , és az ki megőrizi az
ő kezét hogy ſemmi gonoſzt ne czeleked-
3 gyéc. Es ne mondgya az idegen, [a] az ki I-
ſtenhőz adgya magát , elſzakaztott az UR
engemet az ő népétől. Az herélt emberis ne
mondgya: Imé én megſzáradott fa vagyoc.
4 Mert ezt mondgya az UR az herélt em-
berekről : Az kic megtartyác az én ſzom-
batimat, és azt czelekeſzic a miben én gyö-
nyörködöm , és az én ſzövetségemhőz ra-
5 gazkodnac. Adoc annac az én házában,
és az én kőfalaimon belöl helyet, és job ne-
vet hogy nem mint az fiaknac [b] és leányok-
nac nevec : örőcké való nevét adoc néki-
6 ec, melly ſoha el nem vész. Az idegenecke-
tis pedig az kic ragazkodnac az Urhoz hog'
néki ſzolgállyanac, és az URnac nevét ſze-
reſséc, hogy néki ſzolgái legyenec, és min-
dent valaki megőrizi a ſzombatot hogy azt
meg ne férteztesſe , és az kic ragazkodnac
7 az én ſzövetségemhőz. Az én ſzent he-
gyemre † viſzem azokat, és megvidamitom
azokat az én imádságomnac házában, a-
zoknac egéſzlen égőáldozatoc és véres ál-
dozatoc kedves lészēc az én oltáromőn. Mert
az én házam minden népeknec imádságá-
8 nac * házának hivattatic. Ezt mondgya
UR Iſten , ki az elſzéledezett Izraelitákat
egybegyüjti. Még többeketis gyüjtöc ő
hozzá, és az ő egybe gyüjtöttéihöz.
9 MEzőnec minden vadai, jőjetec el hogy
megc eméſzſzétec ezeket, erdőnec min-
10 den vadai. Az ő őrállóji vakoc , valame-
nyen vadnac ſem mit nem tudnac : Mind-
nyájan ollyanoc mint az néma ebec, melly-
ec alkolmatlanoc az ugatáſra , ſzunyado-
zoc, veſztegfekűvőc, ſzeretic a ſzunnyadáſt.
11 Es ez nagy telhetetlen ebec nem tudnac
megelegedni, ő magoc legeltetic magokat,
nem tudnac tanitáni † mindnyájan az ő
magoc utát kővetic , kiki mind ezac tel-
hetetlenséget kővet az ő tartományában.
12 Jertec el azt mondgyác vegyünc bort, ré-
ſzegedgyünc meg borral, holnapis ugy lak-
junc mint ma, vagy ſockal jobban.

LVII. Réſz.

*Mint á felső caputban panaſzolkodés á Prophe-
ta á páſztoroknac tudatlanságokról, es egyéb
ſoc vétkekről: Azonképpen ez Caputban pana-
ſzolkodic az népnec gorombaſagokról, hogy nem
tudgyác meggondolni, mi légyen az oka mikor I-
ſten á hiveket kiſzedi ez világból. Azutan kő-
zönségés keppen karhoztattya az hitetleneket,
és ſzemekre hánnya az balvány imádáſt, és az
emberi erőben való bizodalmot, melly bűnőnec
jutalmátis megmongya. Viſzontag az Iſten-
ben bizoknakis megmondgya jutalmokat, &c.*

1 AZ igaz elvéſz, [a] és ninczen ſenki ki e-
ſzébe venné: az irgalmaſſágtévő em-
berec elſzedettnec , és ſenki meg nem gon-
dollya hogy az következendő veſzedelem
2 előtt vétetic el az igaz. Eljő az béke-
ség , [b] nyugoſznác az ő ágyas házok-
3 ban , az ki járand ő előtte. [c] Ti pe-
dig jőjetec ide, ſzem fény veſztőnec fiai,
paráznánac magva, mely paráználkodol.
4 [d] Kiczoda ellen gyönyörköttetetic ma-
gatokat , ki ellen tátottatoc fel az ti ſzáto-
kat, és vetettétec ki az ti nyelveteket? Avagy
nem engedetlen fiac vattok ti , es hazug
5 magvai azoknac, Kic hujálkodtac a bal-
ványockal minden † zöld fa alatt, kic az
ő gyermekeket megőltec à patakokban, az
6 magas kősziklác alatt. [d*] Az völgynec
ſzép ſima kövében vagyon à te gyönyörű-
ſéged, és azoc az te örökséged: Sőt azokna-
kis áldoztal itali áldozattal , és Minhával.
Avagy jó néven vehetném é ezeket töled.
7 Az magas és tettetes hegyen helheztet-
ted az te ágyadat: odais felmētél áldozatot
8 tenni. Az aytónac belső réſzēis és az te
külſőbődre az te bálványozáſodnac jelen-
ségét helheztetted : és én tőlem eltávoz-
ván , magadat megmezitelenitetted , [f] az
te ágyadat megſzéleſited , ſzövetséget ve-
tettél azokkal , ſzeretted azoknac ágyas há-
zokat, minden helyen valamelyiet láttál.
9 [g] Es elmentél az királyhoz olajjal, és
megſokaſitottad az te kenetidet: elküldőt-
ted á te követidet meſzſze földre: és mega-
10 láztatói mind áz koporsóig. Az te ſoc uta
iddal fáraſztottad magadat, megis nem mő-
dottad, [h] haſzontalan az én fáradságō: Se-
gitséget találtál magadnac, azért nem fá-
11 radtal el. [i] Es kitől rettegtél és feltél, hog'
hazudtál , és én rólam meg nē emlekeztél
ſ. meg sē gondoltál? Avagy nem annakoka-
ért nem felſzé engemet, hogy én halgattam
12 mind eleitől fogva? [k] En megjelentē az te
igaſságodat, és á te czelekeditidet, mellyec
13 te nēked nē haſználnac. Mikor on kiál-
tandalſz , ſzabaditſanac meg tégedet az te
gyülekezetid: De azokat a ſzél mind elviſzi,
egy lehellet vitézid. De azokat a ſzél mind elviſzi, [l]
á hijába való ság elragadgya : [m] Az ki pedig
én bennē veti remenségét, örökségül birja
ez földet, és bitja az én ſzent hegyemet.
14 ES ezt mondgya: [n] töltsétec, töltsétec,
egyengeſsétec † az utat, ſzedgyétec fel
az én népemnec utatól á botránkozáſokat.

[a] *Az felső ca-
putban az ve-
ſzedelemnec
okát hamis ta-
nitokban hel-
hezteté. Itt az
maſic okat mé-
gys a tudnillic
az igazakról
valo gondvi-
ſeletlenséget.*
[b] *Az az mi-
nekutanna meg
halnac az hi-
vec, élnec belle-
ségben.*
[c] *Tudnillic
Iſten elétt az
az, á ki jar igaſ-
ságban.*
[d] *Avagy ki-
czodát czufol-
tatoc meg. Itt
pedig közönséges
képpen mind az
Sidoknac ſze-
mekre veti az ő
attyoknac regi
gonoſſagokat.*
† *2. Reg. 16. 4.*
[e] *Az az. Mo-
ſis nem ſzűntöc
meg, hanem az
ti atyaitoknac
gonoſſágokat, és
bálvany ima-
dáſokat követi.
tec mindenűt,
&c.*
[f] *Az az, ſoc
bálvány Iſte-
nekl közzé ta-
magadat.*
[g] *Az emberi
erében való bi-
zodalmat kár-
hoztattya.*
[h] *Vagy : ketſe-
gés az én dolgō.*
[i] *Az kepmu-
tatoc ellen ſzol
ez versben, mintha azt mondaná. Jollehet ti kerkedtec az Iſteni
ſeleleminel, de czac hijába, engem nem feltec, nem tiſzteltec, ha-
nem inkább hazudtoc nékem mert az en igemtől elhaylottatoc,*
[k] *Az az, Azért nem felſzē engemet, mert eleitől fogva kedve-
dre tartottalac, és ſoc bűneidet halgattam el.*
[l] *Czufságnac okáért tulaydonit nekiec igaſságot. Mintha azt
mondaná, megmondóm minemő Jámbor vagy es mit haſznal ne-
ked az te jamborságod.* [m] *Az Iſten fiőknec jutalmokat mő-
gya meg.* [n] *Ezt mődgya tudnillic az Iſte, ki ez ezetec, &c. Az az,
Valami az anyaſzēt egyhaznac eppületire való mind azt miveli,
á mi ártalmára való eltávoztattya, &c.* † *Sup. 40 3. Inf. 62, 10.*

[a] *Idegeneknec
és herelteknec
nevezi azokat
kic az Iſtennec
torvényeſze-
rint, méltatla-
noknac itéltet-
nec vala arra
hogy az Iſten
nepe közzé
ſzámlal aſſa-
nac azt igéri
az ollyanok-
nac hogy attól
ne feilyenec,
mert be ſzám-
léltatnac az
Iſten házába,
&c.*
[b] *Vagy hogy nē
mint az én ſi-
aimnac tudni-
illic, kic ezac
nevel én fiaim.*
† *Sup. 2. 2.*
* *Matth. 21. 13.
Marc. 11 17.
Luc. 19. 46.*

[c] *Minekutánna az nēpet ſoc
ſzép igéreteckel
vigaztalta volna,
jövendöt
mond nag' rom-
lásokra: hogy
magokat el ne
kidgyec, hanem
penitenciara
inditaſſanac.
Az veſzedele-
mnec okat hel-
hezteti az ha-
mis tanitokban.*
† *Jer. 6, 13. es
8. 10.*

15 Mert ezt mondgya az magaſságos és dicző-
ſéges, ki őrőcké való ſágban lakozic, kinec
Neve ſzent: En magaſságban és ſzent he-
lyen lakom, és az töredelmes alázatos ſzi-
vő emberekis, hogy megelevenitſem az a-
lázatoſoknac lelkeket, és megéleſzſzem az
† Pſal.103. 16 töredelmeſéknec ſzivőket. † Mert nem
mind őrőcké pőrlőc, és nem mind őrőcké
haragſzom, mivelhogy az én ortzám előtt
az lélec megemléſztetnéc, és à lelkeket én
17 teremtettem. o Az telhetetlenſégnec ha-
miſságájért haraguttam meg, és megver-
tem őtet, elreytvén az én ortzámat, és még-
haraguttam ő pedig elfordúlván az ő ſzivé-
18 nec gondolattya ſzerint jár vala. Az ő u-
tait látom, mindazáltal meggyógyitom ő-
tet, hordozom őtet, megvigaztalom őtet,
19 és az kic ő kőzőttőc ſirnac. Meguyjtom
az ajakaknac beſzédeket, P hogy ezt
mondgyác az prophétac. Békeſég az közel va-
lóknac és az meſzſze valóknac, azt mond-
20 gya az Ur: és meggyogyitom őtet. Az hi-
tetlenec pedig ollyanoc léſznec mint az
megháborodott tenger, melly nem nyug-
hatic: és anac vizei minden rútságot és ſárt
21 hánnac ki. Ninczen :: békeſégec, azt
mondgya az én Iſtenem, à hitetleneknec.

o *Azt mongya meg mieri haragut volt az ő népire, melnec monda hogy javát akarja.*

P *Az az, Ezideig à Prophétac, mind veſzedelemről ſzolſac, de az ő nyal vőket megváltoztató, és azt mivelem hogy békeségről ſzollyanac az hiveknec, &c.*

:: *Sup.48.22.*

LVIII. Réſz.

Intì Iſten az Prophétat hogy az ő tiſztiſzerint az népnec gonoßagát kiáltſa, noha az ő nevével kérkeſznec. Az az, imit hogy az képmutatokat fedgye. Mivelhogy pedig az ő böytőket hánnyác vala, megmondgya az Prophéta mi-ert nem kedvelì Iſten az ő böytőket. Azis megmondgya mimemő böyt kedves Iſtennec előtte, és azoknac à kic ugy böytőlnec ſzép igéreteket tiſzen, &c.

M.

1 Kiálts tellyes torokkal, meg ne ſzűnyél,
mint à trombita emelì fel az te ſzódat,
és mond meg az én népemnec az ő bunő-
ket, és az Jacob házának az ő hamiſságo-
2 kat. a Akar mint keresſenec mindennap
engemet, és az én utaimat akarják tudni:
mintha olly nép vólna melly igaſságot cze-
lekedett vólna, és az ő Iſtenének itéletit hát-
ra nem hadta vólna: tudakoznac én tőlem
3 az igaſságnac törvényéről, az Iſtenhőz való
menetelben gyönyörködnec. b Mi az o-
ka azt kérditec, hogy mikor böytőlünc nem
tekinteſz rejánc? Az mi lelkünket győrtőtte,
és nem vőtted eſzedbe. c Imé à ti böy-
tőlétteknec napján, azt mivelitec à mi nék-
tec tettzic, hogy à ti marhátokat kiſzedgyé-
4 tec. d Imé pőrlődéſnéc és vetſengéſnec
okáért böytőltöc, és hogy verjetec vadakit
kegyetlenül à ti kezetekkel: nem böytől-
tőc, *moſt à hiuſnac ide vagyon*, hogy az ma-
5 gaſságba felemeltétec à tiſztőtokat. e Avagy
illyené az * böyt mellyet én paranczol-
tam, hogy nap eſtig az ember győtőrje az ő
lelkét, és mint à káka leehaytſa az ő fejét,
vagy hogy a ſákot és hamvat teritſen ő ma-
gára? ezt nevezedé böytnec, és Iſten előtt
kedves napnac?

:: *Ezech.18.8.*

a *Mint ha azt mondaná: Ez volna az igaz böyt.*

6 Avagy inkáb nem ezé az böyt mellyet én
vá.aſztottam, hogy az gonoſságnac kő-
teleit elóldgyad, és mególdgyad à terhes i-
gákat, és ſzabadon boczáſſad az megrom-
lottakat, és hogy minden igát elſzaggaſſa-
7 toc? Avagy nem ezé, hogy az éhezőnec
megſzegd à te kenyeredet, és à ſzegény bú-
doſokat bévigyed à te házadba? mikor me-
zitelent látſz megruházzad, és az te teſted e-
8 lőtt el ne röytſed magadat? g Ackor feltá-
mad mint az haynal à te világoſságod, és az
tegeſséged mindgyárást kivirágzic, és à te
igaſságod te előtted mégyen, és az URnac
9 dicząſége fedez bé tégedet. Ackor kő-
nyőrgeſz és az Ur meghalgat tégedet, kiál-
taſz, és azt mondgya: Imhól vagyoc, hogy
ha à terhet elvetenditec ti közzuletec, i és
megſzűnől à te kezeidet boczátani gonoſz-
10 ra, és álnokságot ſzólani. Es ha az éhe-
zőnec à te lelkedet kiadandod, és az megé-
hezett embert megelegitended: feltámad à
ſetetſégben az te világoſságod, és à te ho-
mályoſságod ollyan léſzen mint az dél. k
11 Es az Ur léſzen te néked mindenkor ve-
zéred, és megelégitiâ nagy ſzárazbanis à te
lelkedet, l az te czontaidat meghizlallya: és
ollyan léſzſz mint à nedves kert, és à vizek-
nec folyáſa, mellynec vizei el nem fogynac.

g *Vagy inkáb nem ezé az böyt mellyet én választottam, hogy az gonoſságnac kőteleit elóldgyad, és mególdgyad à terhes igákat, és ſzabadon boczáſſad az megrom-lottakat, és hogy minden igát elſzaggaſſatoc? Avagy nem ezé, hogy az éhezőnec megſzegd à te kenyeredet, és à ſzegény bú-doſokat bévigyed à te házadba? mikor me-zitelent látſz megruházzad, és az te teſted e-lőtt el ne röytſed magadat?*

h *Az világoſságon minden jó ſzerencezát ért es joállapotot mint az egeſſégen az igaſságon ert i-gazlàtàſ es me-retet. ertelme pe-dig et. Az te-gaſságod nyilvá leſzen, mind Ite-ſten. lőtt, mind emberec előtt.*

9 *Vagy ér.i az Iſtennec gondviſelèſet. Az ur ſzőzésségennis, vagy az igaſſá-got, vagy az ő gőndvíſe.eſet erti.*

i *Az terhen erti mind azt az embertőlesé-get, es aſzegenyekkez való kegyeſenſéget, melről ſzóla oda fel.*

k *Az az, Te nagy békeséget léſzeſz akar melly haboruſágban.*

l *Az ki à ſzükölködót raplallya Iſtenis nem hagyja azt ehel meghalni ſzükségnec idejè.*

* *Iſ.58.4.*

m *Az ſzőbatnac megtartáſa alatt igaz Iſtent tiſzteletet kívan.*

" *Deut 32 13.*

n *Az magas földön erti Sidó orſzágot melly magaſs volt az begyekért, &c.*

11 *Vagy ér.i az Iſtennec gondviſelèſet. Az ur ſzőzésségennis, vagy az igaſſá-got, vagy az ő gőndviſe.eſet erti.*

i *Az terhen erti mind azt az embertőlesé-get, es aſzegenyekkez való kegyeſenſéget, melről ſzóla oda fel.*

k *Az az, Te nagy békeséget léſzeſz akar melly haboruſágban.*

l *Az ki à ſzükölködót raplallya Iſtenis nem hagyja azt ehel meghalni ſzükségnec idejè.*

* *Iſ.61.4.*

m *Az ſzőbatnac megtartáſa alatt igaz Iſtent tiſzteletet kívan.*

" *Deut 32 13.*

n *Az magas földön erti Sidó orſzágot melly magaſs volt az begyekért, &c.*

12 Es léſznec ti közzűletec ollyac, kic meg-
éppitic * à ſocidőtől fogva való puſztákat,
az töc nemzetſégtől fogva való fundamen-
tomokat felrakod: és nevéztetel romláſnac
eppitőjének, és utaknac meguyitójának,
13 hogy az emberec ott lakozzanac. Ha
megtartoztatod az te lábadot ſzombat na-
pon, m hogy azt ne mivellyed az mibe győ-
nyörködől az én ſzent napomőn, és à ſzom-
batot gyönyörűſégeſnec tartandod, hogy
ſzenteltetéſéc és tiſztelteſéc az UR, és anac
tiſzteſéget tejendeſz, ugy hogy nem czele-
keded az te dolgaidat, és nem czelezeſzel
ſ- nem ſzólſz olly beſzédet, mellyben gyo-
14 nyörködnél. Ackor tégedet ki az Urban
gyönyörködől, a magaſs " földre n viſzlec,
és azt mivelem hogy Jácobnac az te atyád.
nac örökſégével élly, mert az Urnac ſzája
mondotta.

LIX. Réſz.

Megmondgya à prophéta hogy az Izraelitaknac ſok bűnöc okà, hogy az Iſten őket meg ne ſzabadittya, mellyeket az Prophéta minckinàzna ſok ſzóvàl e'ő ſzámlàlo vólna, mindazáltal azt igéri hogy Iſten à Chriſtusban az ő nevéert az ő ollyaſ.ágèket megtonnya, az anya ſzent egyházat megſzabadittya, és azt ſzéjével és ſzent lelkével igazgattya.

* *Num.11.23. Eſp.50.2.*

a *Az felsö cápatban ſzep igereteket tön, aztmongya azert immár hogy rẽ lyé azoka hogy azoc ô rayta nem tellyeſednec hanem az ô bünöc.*

† *Sup.1.15.*

:: *Job.15.31. Pſal.7.15.*

b *Az az, Gondolattyoc artalmas minekutanna azt meg czelekeſzic, és minden czelekedetec haſzontalan, és az kivelec tarſalkodic meglattya mellyartalmaſoc.*

* *Job.8.14.15.*

" *Prov.1.6. Rom.3.15.*

c *Az itéletẽ az allensigen való boſzſzutallaſſa à büntetéſt értí. Az igaſságen à huvecſzakadtaſſat. Az világoſságon à kékeſſezet és jo állapotnac.*

d *Az az, megszalatkozunc minden tanaczunkban, nem tudyuc mit kell czelekedni.*

e *Az az, puſztaà miſöldünc, és puſztában lakunc.*

f *Az az, Közönséges helyekenn nem ſzolunc és nẽ czelekedünc igaſſágot.*

1 IMé az URnac kezenem * rövidült meg,
a hogy meg nem ſzabadithatná, és meg
nem ſiketültec az ô fulei hegʼ megnem hal-
2 gathatná. De az ti hamiſságitoc töttec
külömbſéget ti köztetec és az ti Iſtẽteckö-
zött, és az ti büneitec miatt röytezett el az ô
orczájá ti elöttetec, hogy meg ne halgatna.
3 Mert az ti kezeitec megfértéztettec † vérrel, és az ti ujjaitoc hamiſsággal, az ti a-
jakitoc ſzóltac hazugságot az ti nyelvetec
4 hamiſságot ſzól. Ninczen ſenki ki az igaſság mellet ſzólana, ſenki ninczen ki az
gaſságért pórlene, haſzontalan dologban
biznac, hijábaval ſságot ſzólnac, :: boſzſzu-
ſág tételröl gondolkodnac, és hamiſságot
5 czelekeſznec: b Aſpis kigyónac monyát
költic ki, és pókhálót ſzönec: Valaki annac
â monyában éſzic meghal, az kire reája fet-
6 czenis, mintha az kigyó marná meg. Az
* póknac hálójából nem léſzen ruha, ſenki
az pókoknac munkajockal bẽ nem fedezi
magát: azoknac czelekedetec hamiſságnac
czelekedeti, és álnokſágnac czelekedete va-
7 gyon az ô kezekbe. Az ô lábockal " gono-
ſzra futnac, és ſietnec hogy ártatlan vért
ontſanac: Az ô gondolattyoc hamis gon-
dolatoc, puſztitás és romlás vagyon az ô ú-
8 tokban. Az békeſégnec útát nẽ tudgyác,
és ſemmi igaſság ninczen az ô utekban: az
ô magoc utát elforditottác: Valaki azon jár
nem tudhattya az békeſéget.

9 c ANnakokaért meſzſze eltavozott mi tőlünc az itélet, és az igaſság nem vészen
környúl: Várjuc az világoſságot, és imé ſe-
tétſég vagyon: â fényeſségetis *várjuc*, és i-
10 mé nagy homályoſságban járunc. d Ta-
pogatunc, mint az vakoc â fult, mint á kic-
nec ſzemec ninczen acképpen tapogatunc,
megûtközünc déibeis mint eſtve, kietlẽ hẽ-
11 lyeken vagyunc mint az halottac. e Kiál-
tunc mindnyájan mint az medvec, és felót-
te igen nyögünc mint az galamboc, vártuc
az itéletet, és ninczen, az ſzabaduláſtis, és
12 eltávozott tőlünc. Mert megſokaſodtac
az mi gonoſságinc te elötted, és az mi bű-
neinc bizonſságot töttec mi ellenünc: mert
az mi hámiſságinc mi velünc vadnac, és az
13 mi hamiſságinkat eſmetjüc. Hamiſſan
czelekedtünc és hazudtunc az URnac, és
hátra állottunc az mi Iſtenünktöl: ſzóltunc
patvart és *Iſtentöl való* elſzakadáſt, gondol-
tunc és ſzóltunc ſzivünkből hazug beſzé-
14 deket. Annakokaért eltávozott tőlünc az
itéler, és az igaſság meſzſze állot: Mert az i-
gaſság eleſett az utzán, f és az igaſságnac
15 ninczen elömente. Elfogyott az igaſság,
és az ki az gonoſságtól eltávozott, azt bo-
londnac tartyác: mellyet láta az UR, és
nem tettzéc nékie hogy ſemmi igaſság nem
16 vólna.

LÁtá, *mondoc*, hogy egy *igaz* emberis nem vólna, és czudalkozéc rayta, hogy ſen-
ki nem vólna kőzbe járo: g Annakokaért az
ô karjával " ſzabadítá meg azt, és az ô igaſ-
17 gaſságával erőſlité meg. Es felöltözé az
* igaſságot mint egy páncztélt, és az ſzaba-
ditáſnac ſiſakját az ô fejébe: felöltözé az
boſzſzu állást mint egy ruhát, és búſulálſſal
környülvövé magát, mint egy paláſtval.
18 Hogy megfizeſſen, és boſzſzut állyon az ô
ellenſégin haraggal, annakfelétte ellenſé-
ginec, és ſzigetekben lakozóknac haſon-
19 ló h fizetéſſel *megfizeſſen*. Es rettegic nap-
nyugattól fogva az URnac nevét, és napta-
madattól fogva az ô diczőſéget. Mert az el-
lenſég eljő mint az folyóviz, és az URnac
20 ſzele elkergeti azt. Es eljő Sioñac " meg-
váltó, és azoknac kic megrémnec az ô ha-
miſságokból az Jácób nemzétſége közzül,
21 azt mondgya az UR. Es én ô vélec illyen
ſzövetſéget ſzerzec, azt mondgya az UR. Az
én lelkem melly te benned vagyon, és az én
béſzédim mellyeket adtam az te ſzádba, el
nem tavoznac az te ſzádból, és az te magod-
nac ſzájából i azt mondgya az UR, moſtan-
tól fogva ſoha örőcké.

LX. Réſz.

Az Prophéta inti az anya ſzent egyházat hogy az Evangeliumnac világoſságat elterjeſſze mindez világra. Az után megmutattya, az anya ſzent egyhaz mely igen megſzaporodygyéc az pogányckbol. Utoljſzor magyarazza az idvéſſegről, örőc életről is diczőſégről való igéreteket, mellyjokat Iſten adando volna az anya ſzẽt egy haznac, az Chriſtus altal.

1 KEly fel, világoskodgyál, a mert eljőtt
az te világoſságod, és az URnac dicző-
2 ſége te raytad feltámadott. b Mert imé az
ſetétſég béburitotta az földet, és az homá-
lyoſság az népeket: te raytad pedig feltá-
mad az Ur, és az ô diczőſége te raytad meg-
3 láttatic. Es jánac az † pogányoc az te vi-
lagoſságodban, és az királyoc az te néked
4 feltámadott fenyeſségben. c Emeld fel kó-
röskörnyúl az te * ſzemeidet, és láſd meg:
Mind ezec egybegyültenec hogy te hozzád
jöyjenec: Az te haid nagy meſzſze földről
eljönec, és á te leányid ölben hozattatnac
5 el. d Ackor meglátod, és világos léſzeſz,
elálmélkodic, de kiterjed â te ſzived, mivel-
hogy te hozzád fordúlt az tengernec ſoká-
ga, és te hozzád gyülekezett az pogányok-
6 nac erejec. e Az tevéknec ſoksága elbúrit
tégedet, Madiánac és Ephanac *tevénec* fiai.
Mindnyajan Sábából eljönec, aranyat és ::
temjẽt hoznac, és az Urnac diczeretit hirde-
7 tic. Az Kedarnac minden juhai te hozzád,
gyűlnec, à Nebajothnac koſſai ſzolgálnac te
néked: Az kic az én óltáromhoz járúlnac
kedvefec léſznec, és az én diczőſégemnec
8 házát megdiczőitem. Kiczodác ezec à kic
ugy jönec mint az felleg, és mint â galam-
boc ſzoktac repülni az ô ablakokra?

a *Az az, terjeſſzed az Evangelium világát mellyel te megvilagoſitattál.*

b *Az az, annakokaért terjeſſzed az Evangeliomot, mert à pogányoc ſetétſégben vadnac.*

† *Apoc.21.24.*

c *Az Evangeliumnac prediczálójának hirtelen nagy haznalniſſen, mert à pogányoc engednec annac.*

* *Sup.49.18.*

d *Meglátod tudnillic az te fiainac ſokſágát, és fényes léſzſzé, elöſzer elmélkodol à te almolkodol à te finiidnac ſokſágán, de azutan örülſz.*

e *Azt jelenti hogy az tavol való poganyoc mind az ô jo ſzagockal marnac hajockal egybe Iſtennek ſzentelic magokat.*

:: *Inf.61.6.*

f Mert

f Az az, Czac en tőlem várnac az ſzigetekben lakozoc miheli én paranczoloc azonnal elhozzac az te fiaidat.
* *Gal. 4. 26.*

g Az az, hogy az Iſtennec nevet dicziczerjec ki tégedet dicziőſegeſſe tett.

h Előſzer az Apoſtaloc, azutan az pogányoc közzül valaſztot tanitvanyoc éppitéc az iſten házát.
† *Apoc. 11. 25.*

i Az Iſtennec anya ſzent Egyházáia mindenkor ſzabad örmenetel vagyon.

k Az az, mindenec: az ő rendec, hivataloc és tiſztec ſzerint ſzolgalnac néked.

l Az templomot mongya ő labainac helyenec, mivelhogy ott lakozoit, Pſ. 132.
* *Apoc. 4. 9.*

m Az az, mindenſegitſeggel, és ſzolgalattal léſznec teneked, és emberſeggel bozzad az királyoc.

n Az az, Az maſodic templum ékeſsége drágab leſzen az elſő templom ékeſségénél. Erti az Anyaſzent Egyhaznac lelki ékeſſeget.

o Vagy fejedelmül adom az békeséget és adoſzedőül az igaſſagot.

p Az az, nem puſztulom el többe ollyan modon az én gyülekezaremet, és az te kő falaidon ſzabadſag, és kapuidbā Iſteni dicziretnec nem ellenſegnec ſzava hallatic. * *Apoc. 21. 22. és 22. 5.*

q Az az, Allando léſzen az te bódogſagod és világoſſagod, nem ellyan mint az napnac valtozo vilagа, mert az UR leſzen az te lelki világoſſágod.

9 [e] Mert az ſzigetben lakozóc engemet várnac, és az Thárſisnác hajói, hogy elhozzác az te fiaidat * meſzſze földről, z 22
ő ezuſtöket és aranyokat vélec egybe, az te Uradnac Iſtenednec nevének [g] és az Izraelnec ſzent Iſtenének: mert megdiczőitett tégedet. Es megéppitic az idegenec [h]
10 az te kőfalaidat, és azoknac királyoc ſzolgálnac te néked. Mert haragombanmegvertelec vala, de jóvóltomból könyörültē
11 raytad. Es nyitva † léſznec az te kapuid ſzüntelē, éyjel és nappal bé nem zároltatnac, [i] hogy bévigyéc te hozzád az pogányoknac ſokságát azoknac királyokis bé-
12 viteteſſenec. Mert az nemzetség az orſzág az mely te néked nem ſzolgáland, elvéſ,
13 és azoc mindeneſtől elpuſztitatnac. [k] Az Libanuſnac ékéſsége te hozzád mégyen, az jegenye fa, az puſzpang, és az fenyőfa mind egyetembe, az én ſzent templomomnac megékeſitésére, hogy az én lábaimnac helyét [l] megékeſitſem. Es az kic tégedet nyomorgattanac, azoknac fioc tehozzádmennec magokat megalázván, és * lebúrulnac az te lábaidnál az kic tégedet megutálnac vala, és neveznec tégedet UR városának és az Sionot az ſzent Iſtenének.

15 Az helyébe hogy te elhagyattattál vólt, és gyülöſéges vóltál: és hogy nem vólt ſenki ki te általadméne: örőcké való ſzépſéget adoc te néked, és nézetségről nem-
16 zetſégre való örőmet. Es ſzopod az pogányy népeknec teyjeket, [m] és az királyoknac czeczeket ſzopod, ackor megtudod hogy én vagyoc az te megtartó URad, és te megváltód, az Jácóbnac erős Iſtene.

17 [n] Az értz helyébe aranyat hozoc, az vas helyébe ezüſtöt és az fákért értzet, és kövekért vaſat, és békeſségnec fejedelmit
18 adoc neked, [o] és igaz adó ſzedoket. [p] Nē hallatatic többé az te földedben ragadozás, puſztitás és rontás az te határidban, és az ſzabaduláſt hivod te kőfalaidnac, és kapu-
19 idnac az dicziréretet. [q] Nem léſzen többé néked az nap * nappali világoſságod, és az holdnac fénye nem világoſit megtégedet, hanem az Ur léſzen néked örőcké való világoſságod, és az te Iſtened *léſzen* te diczó-
20 ſéged. Az te napod nem mégyen többé alá, és az te hóldod nem fogyátkozic el, mert az UR léſzen néked örőcké való világoſságod, és az te keſerűſégednec nap-
21 jainac vége ſzakad. Az te néped mind igaz léſzen, mind örőcké örökségül birja ez földet, és azoknac palántájoknac czemeteje az én kezénec gyümölcze léſzen, hogy én diczőiteſſem. [r] Es az kicziny ezerré ſzaporodic, és az kevés erős nemzetségre. En UR nagy hamarſsággal megmivelem ezt.

[r] *Tremellius. Hogy az én palántaimnac czemetéie, az én kezemnec munkajával dicze kedgyés.*

LXI. Réſz.

Eſaiás az Chriſtus képpen ſzól az Iſtentől vőtt ſzent leleknec bővſéges ajándékirol és az ő hivatalárol. Az után ſzól az Iſtennec az ő anyja ſzent egy házával valo hegyelmes jotetemenyiről, hogy tudnaiac mindenec ſzolgalnac az hivéknec, azoc viſzſzatérnec Iſtennec, és hogy az gyalazat helyébe dicziőſég el megéſzitetnénec. Utőlſzer az Anyaſzent Eg. ház képpenn örömét jelenti az próféta.

1 [a] AZ UR Iſtennec lelke vagyon én raytam, azért két meg engemet az UR, elkűldott engemet hogy az ſzegényeknec Evāgeliomot hirdeſſec, hogy békötőznem az töredelmes ſzivőjeket hogy
2 az foglyoknac ſzabaduláſt hirdetném, és az megkötöztetteknec az tőmlőztnec megnyilását. Hogy az Urnac jó kedvénec eſztendejét hirdetném, és az mi Iſtenünknec boſzſzú állásának napját, hogy az ſiralmas-
3 okat megvigaztalnám. Hogy az kic Sionban ſirnac, azokat * megvigaztalnám, hogy az hamú helyébe [b] azokat felékeſiteném, őrömnec kenetét adván az bánat helyébe, dicziréretnec palaſtyát az keſerves lélec helyébe, hogy neveztеſſenec igaſſágnac fiainac, és az URnac palántáinac az én dicziőſségemre.

4 [c] ES megéppitic † az régi időtől fogva való puſztákat, az régi puſztaságot felépitic, és a puſzta városokat megujitvác, mellyec ſoc nemzetségtől fogva elpuſztol-
5 tanac vólt. [d] Es felkelvén az idegenec legelteticc az ti barmaitokat, és az idegenec léſznec ti ſzántóitoc és vinczéréretec.

6 Ti pedig az Urnac papjainac neveztetтec, [e] az mi Iſtenünc ſzólgainac hivattatтoc: a pogányoknac * gazdagſágait eſzitec, [f] és azoknac dicziőſségeckel magaztaltattoc fel. Az ti gyalázatotokért két annyi-
7 jutalmat véſztec, és ſzidalom helyébe örvendeznec azo örőkſégekben, s mert az ő földökben két réſzt birnac, és örőcké
8 való örömőc léſzen. Mert én UR ſzeretem az itéletet, [h] gyülölöm az ragadomānt [i] az áldozatban, és rendelem

[a] *Luc. 4. 18. 19.*
[a] *Chriſtus mind ezeket magárul mongyaazza*

[b] *Matth 5. 4*
[b] *Az az, hogy megvigaztalnám, bicziőſegekben hamuba ültenec.*

[c] *Az az, megéppitic az anya ſzent Egyházat.*
† *Sup. 58. 12.*

[d] *Az az; Segitſégül léſznec ti nektec az Iſten haznac éppitésében.*

[e] *Laſd meg. 1. Pet. 2. az hivatot nevezetnec papoknac.*
* *Sup. 60. 6.*

[f] *Az az, mindenec az Chriſtus hatalmaban léſznec ő utanna az hivec hatalmában.*

g Az az, birjác az pogányoknac őrő ſzegeket és azokban örvendeznec. [h] *Erti az ſzeretem azt ámi az és Iſten törvenye ſzerint valo.* [i] *Erti az ragadomānyon minden hamis és tettetés Iſtenis tiſztelettetett.*

k Nemelyec úgy fordityác, mintha ſzétec néki az ő czelekedetei ſzerint, de értelme ezzel ez. En az én lelkem által ugy igazgatom az ő életének allapattyát, hogy az alhatatos legyen, vagy meg nyitom az ő lelkeket hogy nekem ſzolgálljanac igaſſágban.

k az ő czelekedeteket igaſságban, és őrőkké való ſzövetséget ſzerzec ő velec.

9 l Es eſmérettes léſzen az ő magyoc az pogányoc közőtt, és az ő czemetejec az népec közőtt: valakic láttyác őket megeſmérie őket, hogy az URtól áldatott
10 magoc. m Nagy örömmel örulőc az Urban, örvendez az én lelkem az én Istenemben: mert idvőſségnec ruhájával öltőztetett fel engemet, igaſságnac paláſtyával vött engem környul: mint egy vőlegént megékeſített engemet, és mint egy meny aſzſzónt, mely magát megékeſítette az ő ékeſségével. Mert mint az föld
11 megtermi az ő czemétejét, és mint az kert megtermi az ő veteményit: Azonképpen az UR virágoztattya jövendőbe az igaſságot és az diczéretet mind az pogány nepec közőtt.

l Ez ackor tőlt bé és mőſis ackor velic, mikor az pogányoc kitnec altala az Abraham magvaval egy hitnec altala az Chriſtusba oltatnac. m Az Anyaſzent Egyház örvendez az Chriſtuſnac.

LXII. Réſz.

Az Prophéta jelenti előſzőr az anyaſzent Egyházért valo ſzorgalmatoſſágát. Az után kezd iſmét az anyaſzent Egyhaznac ékeſſégéről, igaſságáról, életéről és dicziőségéről. Utolſzor paranczolya Iſten az ő hazaban valoőr álloknac hogy ezeketez jokat nagy ſzorgalmatoſſággal hirdeſſéc mind az kűlső jockal egybe, meűjeket vennénec az Iſtennec jo voltabol.

1 AZ Sionnac kedvejért nem hálgatoc; és az Jerusálem kedvejért nem nyugoſzom, mignem eljő az ő igaſsága mint az fényeſség, és az ő ſzabadulása
2 mint az lámpás ackképpen tündöklyéc. Es megláttyác az pogányoc az te igaſságodat, és minden királyoc az te dicziőségedet, és uy nevet adnac te néked, mellyet az UR
3 ſzája nevez. Es léſzeſz dicziőségnec coronája az Urnac kezében, és mint királyi co-
4 rona az te Iſtenednec kezében. Nem neveztetel többé † elhagyattatotnac, és az te földed nem neveztetic többé puſztanac, hanem neveztetel teillyen módon: En gyönyőrüſségem, és az te földed férnec adattatotnac, [2] mert az UR gyönyörködni fog-
5 te benned, és az te földed adattatic. Mert miképpen feleségül vészi magának az iſju az leánzót, azonképpen úgymint feleségül vésznec tégedet az teſiaid, és mint az menyaſzſzonnac örül az vőlegény, azon-
6 képpen örül te néked az te Iſtened. [b] Az te kőfalaidra ő Jerusálem őrizőket állatoc, kic éyjel és nappal ne alhadgyanac, ti kic az
7 Urról megemlékeztec ne hálgaſſatoc. [c] Es adálig meg ne ſzűnnyetec tőle, mig ně megnyirtya és Jerusálemet dicziőrettelen teſzi ez
8 földön. [d] Megeskűtt az Ura ő jobbkezére,

† Oſe. 1. 10. 1. Pet. 2. 10.

a Az az, nem leſzen elhagyattatot hanem.

b Az őrizőc az paſztoroc. és doctoroc.

c Az őrállokat inti az Iſten hogy meg ne ſzűnnyenec az tanitáſtul.

d Békeſéget és nyogodalmat igér az ő népenec, hogy joſſágockal élheſſenec. és ezeket el ne vegyeſſenec

és az ő erőſségénec karjára. Né adom többé az te gabonádat eleségül à te ellenségidnec, és az idegenec nem iſzſzác az te bo-
9 rodat melyért te munkálottál. Hanem az kic bétakarjác azt, azoc éſzic megis dicziric az Urat, és az kic bétakarjác az bort, azoc iſzſzác meg az én ſzentségem-
10 nec tornáziban. e Mennyetec által, * mennyetec által az kapukon, czináljatoc útat az népnec, tőltsétec meg, tőltsétec meg az útat, hanyátoc ki à köveket, emelyetec záſzlót az pogány népekhőz. Imé
11 az UR hirdetti mind az földnec határaig, † mondgyátoc meg a Sion leányának: Imé eljőtt az te ſzabaditód, imé az ő * jutalma ő vele vagyon, [f] és az ő czelekede-
12 tinec ereje ő előtte. Es nevezic őket ſzent népnec, az URtól megvaltattaknac: te pedig neveztetel, megkereſtetett városnac és nem elhagyattatotnac.

e Az Babyloniábol valo ſzabadulaſrul ſzol, az után az Chriſtus által valo lelki ſzabadulaſrul.

* Sup. 40. 3. és 57. 14.

† Zach. 9. 9. Matth. 21. 5. Joh. 12. 15.

* Sup. 40. 10.

f Mivelhogy az Prophéta az Meſſiáſt ſzabaditonac mondá Annakokáért hogy az hivéknec ſzivekben az prophéta nagyob bizoda'mot és az Meſſiashoz valo ſzerelmet indiſon, azt mondgya hogy az ő jutalma mellyel megſizeſſen mindeneknec, ő vele vagyon, és hatalmais vagyon hogy mindeneket czelekedgyéc.

LXIII. Réſz.

Az Iſtennec az ő ellenſegin való boſzſzu állását jelenti az Prophéta. Az után emlekezic az Iſtennec Izrael népevel tőlt kegyelmeſségéről. Az népnec hala adatlanságáról, és viſzontag az Istennec vélec valojo tétemenyéről. Utolſzor kőnyőrög az Prophéta Iſtennec hogy az ő népével tegyen jól kégyelmeſségeből.

1 KIczoda [a] ez à kijő Edomból, és veres ruhákban Botzrából? ki az ő ruháiban ékes, ki az ő erejénec nagyságában jár? En vagyoc, ki igaſságot ſzóloc, és elégsé-
2 ges vagyoc à megtartáſra. Mi az oka hogy † veres az te ruhád, és az te ruhád ollyan
3 mint az bor nyomónac ruhája? Egyedül tekertem [b] az ſaytót, és az népec közzül ſenki nem vólt én velem. Mert megtapodom [c] őket az én búſulásomba, megtapodom, mondoc, őket az én haragomban, és a-
4 zoknac vérec hintetic az én ruháimra, és minden én ruháimat békeverém. Mert boſzſzu állásnac * napja vagyon az én ſzivemben, és az enyéimnec megſzabaditáſoknac
5 eſztendeje. Mikor pedig látnám hogy ſenki nem vólna az népnec ſegitője, és almélkodnám hogy ſenki nem ſegéllene őket,
6 és az én haragom ſegélle engemet. [d] És megtapodom az népeket az én haragomba, és megréſzegitem őket az én búſulásomba, és földhöz verem az ő erőſségeket.

a Az Iſten nek pénec ellenſegi-nec bűntetéſe-kről ſzol. Ugyirſa pédig meg Iſtent, mint ha az ellenſegnec vérélo keveredet volna.

† Apoc. 19. 15.

b Vagy nyomzoknak.

c Vagy tapodtam.

* Sup. 34. 8.

† Sup. 59. 16.

d Az az, Ezec az én erőm, hatalmaſágom, és buſulóſom ſe gellett.

7 [e] AZ URnac kegyelmeſségéről emlekezem, és dicziréſ az URat mind azokért mellyeket mi velünc czelekedett az UR, és az Izraeliel lőtt ſoc jótéteményéjért, Iſtennec régi kegyelmeſségiről emlekezic, hogy őtet ſélindittſa az ő

e Könyőrőg Eſaias az anyaſzent Egyház képébe, mind az 66. Caput g, Előſzer jedig az mellye-

mellyeket czelekedett ő véle: az ő irgalmaſſága ſzerint, és az ő kegyelmeſſégének
8 ſokſága ſzerint. Mert ezt mondotta: Bizony en népem ez, oſſi fiac kic én velem álnokul nem czelekednec, annakokáért lett
9 ő megtartójoc. f Minden ő háborúſágokban ós vélec eggyütt háborgattatott, Az ő orczájának Angyala megſzabadította
őket, hozzájoc való † ſzeretéből és kegyelme ſegéből megſzabadította őket, hordozta és viſelte őket minden idoben.
10 Oc pedig * engedetlenec vóltanac, és megharagitották az Iſtennec ſzent lelkét, ſ annakokáért lett ő nékic ellenſégec, és hadakozott ő ellenec.
11 De megemlekezée az régi időkről, Moſeſről és az o népéről. *ezt mondván:* h hól vagyó az ki ezeket kihozta az tengerből az o népének pásztorával egybe? Hól vagyon az ki ő beléje adta az ő
12 ſzent lelkét. Ki vezérlí vala *az népet* Moſes jobb kezének által, az ő dicziőséges karjával, ki az vizeket ő előttőc ketté * valaſztotta, hogy magának őrőcké való nevét ſzerzene? Ki viſelte ezeket az mélségés őrvényekben, hogy meg ne útkőznénec, mint
14 az ló az ſic mezőn. Mint az juhokat mellyec az völgyre ſzállanac alá, úgy viſelte őket az URnac lelke: Igy vezérletted az te népedet, hogy magadnac dicziőséges nevet
15 ſzereznél. i Tekints * alá az égből, és nézz alá az te ſzentségednec és dicziőségednec haylékából, hól vagyon az te buzgó ſzerelmed és hatalmaſſágod, az te irgalmaſſágodnac és kegyelmeſſégednec ſokſá-
16 ga, megtartozotté en tőlem? / Mert te mi atyánc vagy, ha az Abraham nem tudis és az Izrael nem emlétis: mindazáltal URam te mi atyánc vagy, és mi megſzabaditónc,
17 őröktől fogva vagyon az te neved. Miért engednél minket URam a te útaidról eltévelednünc? az mi ſzivünket miért idegenitetted el az te félelmedtől: térj meg az te
18 ſzólgaidért kic az te örökſégednec nézetségéből valóc. Kevés ideig birta az te ſzentségednec népe *az te örökségedet* az mi ellenſéginc megtapodtác az te ſzent Templomodat.
19 Ollyanocká lettünc minémúc valáuc mikor raytunc nem uralkodnál, és mikor az te nevedről nem neveztetnéne.

† Nemcſjcet így olvaſſác: Az ő keſerűſégekben, nem kesergette őket, mintha azt mondaná. Az ő nyomorúſágokat nem nevelte, hanem inkáb miatok keresett az ő megſzabadításokban, Iſten orczájának Angyalának, nevezi az Angyalt, mivelhogy az Angyalok előtte állanac, és az ő akaratyja ſzerint czelekeſznec, noha némellyec ezt Chriſtusról magyarázzác.

† Deut. 7. 7. és 8.
** Exod. 15. 24. Num. 14. 11. Pſal. 78. 37. és 95. 9.*
§ Az ſzent lelknec ſzemelyéről valo bizonság.
h Az Iſten ő magával tanáczkozic itt mintha azt mődana, ha ez előtt nem hattam az én népemet, ez utánnis nem hagyom.
† Exod. 14. 30.
** Exod. 14. 27.*
Joſ. 3. 15. 16.
i Megmondgya itt mit kévan az Iſtentől, és kérésének ſzép okait mondgya.
** Deut. 26. 15.*

LXIV. Réſz.

Ez caputbannis az Eſaias mint ſzinte az felsőben könyörög nagy buzgoſſágal az Iſtennec, hogy az ő jelen valo voltát mutaſſa meg az ő népének, mint régentan mikor nekiec az Sinai hegyen magát megjelentene. Az után az népnec képében vall iſtéſen az bűnről, és az ő nyomoruſagokrol, es könyörög viſzontag hogy czelekedgyec vélec kegyelmeſſen.

1 VAyha megſzakaſztanád a az égeket és leſzállanál, az hegyec az te orczád előtt olvadnánac el. b Miképpen mi-
2 kor az ſebes tüznec lángja miatt mindenec megolvadnánac, és az tuz az vizet forralná hog az te ellenſégidnec az te nevedet megjelentenéd, és az pogányoc te tuled rettenc gnénec. Mikor rettenetes dóigokat czelekedtél, mellyeket nem vártunc vólna: leſzállottál, és az te orczád előtt az hegyec
4 elolvadtanac. Világ teremtésétől fogva nem hallottác †, és fülokbe nem ment c Szem nem látott *más Iſtent* te kivüled, ki így
5 czelekednéc azzal az ki őtet várja. d Segitséggel vóltál az őrülőnec és az igaſſág czelekedőnec, az kic az te útaidban megemlekeznec vala te rólad: Imé pedig meharaguttal mivelhogy vétkeztunc, ha ſzünetlen az te útaidban maradtunc vólna,
6 megtartattunc vólna. e De mi mindnyájan ollyanoc vóltunc mint az tiſztátalan, és mint az megfertéztetett ruha minde mi igaſſáginc, és * elhúllunc mi mindnyájan mint az ſánac levele, és az mi álnokſáginc
7 elhordanac minket mint az ſzél. Es ſenki niczen ki az te nevedet ségitségül hivná, és az ki felindúlna hogy téged követne, f mikor az te orczádat elrejted mi tőlünc, és az mi álnokságinkban minket elrod-
8 haſztottál. Moſtan annakokáért URam mi atyánc vagy, mi pedig ſaarvagyunc, te mi teremtőnc vagy, és mi mindnyájan az te
9 kezednec munkája vagyunc. Ne † haragudgyál URam felettéb, és ſoha meg ne emlékezzél az mi álnokságinkról: Imé lásſad kérünc, mi mindnyájan te néped vagyunc. Az te ſzentségednec városi ollya-
10 noc mint az puſzta, az Sion mint az puſzta, 11 Jerusálem mint az kietlen. Az mi ſzentségünknec és ékeſſéginknec háza, g melyben az mi atyáinc tégedet dicziértenec, tüzzel megégettetett, és minden kévánatos
12 marhánc elpuſztúlt. Avagy megtartoztatodé magadat mind ezekért h URam, és minket felettéb nyómorgatnál é.

a Ir. gu, h ſiſzna ket fals. Továbbá az veld eſzedbe hogy az Si ſtez vonjet, az felső Caputnac uccſo verſéből vagyanyác.
b Erzelme ez: vayha az te orczád az időből az hegyec olvadnának el.
c Nemellyec igy olvaſſác: Szem nem látta Iſtent te kivüled az mellyeket kezitetől azoknac kic tégedet várnac.
d Az az, Minden kegyelmeſſegel vóltál az mi regi atyánkhóz.
*e Bűnről valo vallás tetel. ha az te parancsolatidban megmaradtunc volna, jol: őrőt vólna dolgunc: De azokról meſzſze eltavoztunc. * Pſal. 90. 5. és 6. f Vagyigy, mert az te orczádat elreytetted mi tőlünc. † Pſal. 79. 8. § Az templomot érti. h Tudálliic az mi raytunc eſet nagy beſzszujert, Vagy az mi ſoc bününkért.*

LXV. Réſz.

Ez caputban felel Iſten az Prophétának, es előſzer azt mondgya hogy az pogán népekből szerez magának anyaſzent Egyházat. Az után panaſzolkodic az ő népének engedetlenségéről, es ſot egyéb gonoſſágáról, kiket ſenyeget büntetéſſel, de az maradec hiveknec megtartáſokról igéretet tészen. Az után ismét az Iſtentelenekne veſzedelmec felől ſententiat mond, és az hiveket vigaztallya ſzép igéretekkel.

† *Som.10.20.*

a *Ez az, En magamat megjelentem az pogányoknac, és azokat hivtam az én eſméretemre.*

* *Rom.9.24.25. 26. Eph.2.12.*

b *Oda it mongya miert akarta hivni az pogányokat, Mert az ő népe ſzoſogadzilan.*

c *Ez az, tanáczot kérdenec az hólyaktol.*

d *Az az, az kic az dorgolaſt, ſuddeſt, intéſt nem veſznec fél.*

e *Nem ellyec igy elvégeſſic: Ezec ellyanoc mint az füſt az én haragomban. Az az, ezec gerjeſztenec engemet haragra.*

f *Azt feli li Iſtó az Prophétanac, hogy az népnec maradékát megtartya, és azokat. minden jockal megáldgya.*

g *Az Iſtentelen és ergedetlen Sidokat elvéſzti Iſten, miképpen hogy az hiveket, megtartya, mint ez előtt. monda.*

* *Prov.1.23.*

Jer.7.13.

† *Iuſ.66.4.*

1 † AZoknac a jelentettem meg magamat az kic én felőlem nem tudakoztac, azoktól találtattam meg az kic engemet nem kereſtenec, ezt mondottam: Imhól vagyoc én, imhól vagyoc én, az népnec az melly az én nevemről * nem nevezteticvala.

2 b Kiterjeztettem az én kezeimet minden napon ez verſenyes néphóz, kic járnac nem jó úton, követvén az ó gondolattyokat.

3 Az néphóz kic ingerlenec engemet ſzemtől ſzembe ſzüntelen, mivelhogy áldoznac kertekbē, és jó illatokat ſzereznec téglákból czinált óltárokon. c Kic az kopersóknal ulnec, és az kietlen helyckē hálnac: kic az diſzno húſt megéſzic, és fértelmes húſunac leve az ó fazekokban. Kic azt

5 mondgyác: maragy otthō, d ne jóy én hozzám, mert ſzenteob vagyoc náladnál: ezec ellen vagyon fuſt az én orromban, és ſzüntelen égo tüz.

6 e Imé ez felirattatot én előttem, el nem halgatom hanem megfizetem ezt az ó kebelekbe.

7 Mind az ti álnokságtokat, mind egyetembe az ti atyaitoknac álnokságokat, azt mondgya az Ur: Kic az halmokon töttec jó illatokat, és az halmokon illettec engemet gyalázattal, annakokáert az ó előbbi czelekedeteket megfizetem az ó kebelekbe.

8 ¶ Ezt mondgya az UR: f Miképpen mikor ſzőlő ſzemet találnac az gerezden, azt mondgya az ember: ne veſeſd el, mert Iſten áldáſa vagyon azon: Azonképpen czelekedem az én ſzólgaimért, nem veſztē el mind

9 ezeket. Es az Jácóbból megtartoc magot és az Judából, ki az én hegyeimnec örököſe légyen: és birjác ez örökſéget az én váloſztottaim, és az én ſzólgái laknac ott.

10 Es az Saaron tartománya léſzen az harmoknac akla, és az Achor vólgye az juhoknac fekűvő helyec, az én népemért, az kic tudniillic engemet megkereſendenec.

11 g ¶ Ipedig kic az URat elhattátoc, és az ép ſzent hegyemről elfeletkeztetec, kic az égō eſereginec aſztalt ſzereztec, és az czillagoknac itali áldozatot töltötec.

12 Titeket kérſégnéllkul ſzablya alá ſzámlállac, és ti mindnyájan megölettetec: * Mivelhogy hivtalac és nem feleltetec nékem, ſzóltam és nem hallottátoc, és gonoſzt † czelekedtetec én előttem, és az mit nē ſzerettem, azt válaſztottátoc.

13 Annakokáert ezt mondgya az UR Iſten: Imé az én ſzólgaim, éſznec de ti éheztec: Imé az én ſzólgaim iſznac és ti ízomjuhoztoc: Imé az én ſzólgaim vigadnac, és ti megſzégyenültec.

14 Imē az én ſzólgaim vigadnac az o ſzivekneс gyónyoruſégében, de ti kiáltotoc az ti ſzivetekneс faydalma miatt, és az ti lelketekneс keſerüſége miatt jaygattoc.

15 Es hadgyátoc az ti neveteket átoxra az én válaſztottimnac, és megöl tégedet az UR Iſten, és az ő ſzólgait más névél nevezi.

16 Hogy az ki magát áldgya ez földön, áldgya magat az igaz Iſtenben, és az ki eskeſzic ez földön, eskedgyéc az igaz Iſtenre, mert elfeleytettec az előbbi nyomoruſágoc, és az én ſzemeim elől elrőytettec.

17 MErt imé én teremtec uy † égeket és uy földet, h és az előbbiec ingyen ſem emlitetnec, és embereknec eſzekbe ſem jutnac.

18 Hanem örúlnec es örvendeznec azoknac mellyeket én teremtec, mind őröckön őröckē. Mert imé én meguyitom Jerusálemet vígaſſággal, és annac népét örőmmel. Es vigadoc i Jerusálemben, és

19 örvendec az én népemben, és nem hallatatic többé abban † ſiralomnac vagy kiáltáſnac ſzava.

20 k Nem léſzen többé ott kiczín gyermec idővel, ſem vén ember ki az ő idejét ki nem töltötte vólna, mert az gyermec száz eſztendős korában hal meg, az hűnős pedig ha száz eſztendős léſzen is, megátkoztatic. Es házakat éppitvén azokban laknac: és ſzőlőket plántálnac, ſ annac

21 gyümölczében éſznec. Nem éppitenec hogy más lakjéc abban: Nem plántálnac, hogy más egye annac gyümölczét: mert az

22 élő fának napjainac ſzáma ſzerint l léſznec az én népemnec napjai, és az ő kezeknec munkájával ſoc ideig élnec az én váláſztottim. Nem múnkálodnac hijába, és nem

23 nemzenec veſzedelemre, mert az URnac áldottainac magvai léſznec, és az ő gyermekec ő vélec egybe.

24 Es † minekelotte kiáltanának én meghalgatom, még mikor

25 ſzólnának, én meghallom. Az farkas * és az bárány éggyűt legeltetnec, és az oroſzlán mint az ökör ſzalmát éſzic, és a kigyónac kenyere léſzen az por. Senkit nem bántanac, és ſenkinec nem ártanac az én ſzentségemnec egéſz hegyén, azt mondgya az UR.

a *Ertelme ez. Nem kötöztettē én az ti templometekhez, ſem az áldozatokon mert mindazokat én rendeltem: hanem az menyorſzágban lakom, mindazáltal az áldozatos lelek bennē lakozom.* † *1.Reg.8.17. 2.Coron.6 18. Actor.7.49.50.17.24.*

b *Ez az, Mindeneket meguyitoc. melly dolog betölt az Chriſtusban.*

i *Vagy, gyönörködőm.*

† *Apoc.21.4.*

k *Azt akarja ezzel jelenteni, hogy az Meſſiasnac országában mind gyermekec mind vén emberec megért időre jutnac, hogy minden kor életeknek virágában legyenec, ezt értinikor azt mondgya hogy az gyermec ugy hál meg mint az száz eſztendős &c. Viſzont hogy az kic nem tagai Chriſtusnac, ha koros emberek is, de Iſten előtt elvetett tagoc.*

l *Az az, hoſzſzu ideig elnec.*

† *Pſal.32.5.*

* *Sup.11.6.7.*

LXVI. Réſz.

Az Iſtē az képmutatóknac ſzentségeket megvetvén, azt mondgya hogy az alázatos, ſzivō emberekben lakozic. Annakutánna az anya ſzent Egyházat az képmutatóknac kevelsegec ellen bátoritván, igéri annac megſzaporitását. Az Sidokat és pogányokat intí örömre. Igéri hogy az kitieſenéket elveſzti, az pogányokat az anya ſzent Egyháznac és az ő tiſzteletinec társaſágára hiva, és hogy az ő ellenségin dindalmat viſzē, azokat megrontvan.

1 EZt mondgya az UR: a Az meny-országnak † ulō ſzékem, és az föld az én lábaimnac nyugetója: Hól va-

gyon

gyon az ház mellyet éppitenétec nékem, és hól vagyon az én nyugalmamnac helye?
2 Mert mind ezeket az én kezem czinálta, és az által kezdettec lenni mind ezec, azt mondgya az UR. Hanem arra tekintec az ki ſzegény és tőredelmes ſzívő, és az ki az
3 én beſzédimet rettegi. [b] Az ki ökörrel áldozic nékem, mintha embert ölne, az ki júhval áldozic, mintha ebet ölne, a ki Minhával áldozic, mintha diſzno vérrel áldoznéc: az ki temiént hoz előmbe, mintha az bálvánt ajándékozná meg, ezeket
4 választottác ezec az ő útokban, és az ő u- talatoſságokat ſzerette az ő lelkec. [c] Enis válaztom azért az ő megczúfolásokat, és rájoc hozoni az mitől félnec, * mivelhogy hivtam és ſenki nem felelt nékem, ſzóltam és nem hallottác, és gonoſzt ezelekedtec én előttem, és azt válaſztottác a mit † nem ſzerettem.
5 HAllyátoc az URnac beſzédét, kic az ő beſzédére rettegtec. Ezt mondottác az ti atyátokfiai az kic titeket gyulólnec à kic titeket megvetettec az én nevemért.
[d] Tiſztelteſſéc * az UR: De mikor megje-
6 lenic az ti örömetekre, ezec megſzégyenülnec. Háboruſágnac ſzava hallatic az városból, ſzó hallatic az Templumbol, az URnac ſzava, ki megfizet az ő ellenségi-
7 nec. Minekelőtte az ſzűléſnec ideje eljőne, ſzült, és minekelőtte eljőne az faydalom ő reája, ſzült fiát. Kiczoda hallot va-
8 laha haſonlatós dolgot, és kiczoda látott haſonlatos dolgot? Avagy egy nap teremtetété ez föld? Avagy ſzülettetic mind egyſzer egy nézetség? hogy az Sion ſzülni
9 akart, és ſzülte az ő hait. Avagy, én ki az aſzſzoni állatokat ſzülöcké téſzem, nem ſzülnéké azt mondgya az UR: Avagy én ki
10 azt mivelem hogy ſzüllyenec, megtiltatomé? azt mondgya az te Iſtened. örvendezzetec az Jerusálemmel, és örvendezzetec abban mindnyájan, kic ſzeretitec azt, örvendezzetec ő véle nagy örömmel, kic azt ſirattyátoc vala. Hogy ſzopjatoc, és megelegedgyetec az ő vigaſztaláſinac teyjével, hogy teyjet vegyetec, és gyönyörködgyetec az ő dicziőségénec fényeſ-
12 ségében. Mert azt mondgya az UR: Imé én kiáraztom ő reája az békeséget mint egy folyóvizet, és mint egy kiáradott patakot az pogány népeknec diczőſségeket, mellyet ſzoptoc: [c] azoknac † vál-

lokon hordoztattoc, térdéken és gyönyörüſségeſen neveltettec. Mint az férſiat kit
13 az ő anya vigaſztal, aképpen vigaſztallac én megtiteket, és Jerusálemben vigaz-
14 taláſt vésztec. Meglättyátoc és örul az ti ſzivetec, és az ti tetemitec mint az fű megvirágoznac, és megeſmértetic az URnac keze az ő ſzólgaihoz, és haragja az ő
15 ellenségi ellen. Mert imé az UR eljő tűzben, és mint az forgóſzél az ő kerekei, hogy megmutaſſa haragját búſúláſſal, és
16 büntetését ſebeſſen égő lángval. Mert az UR tűzzel ítél meg, és az ő fegyverével minden teſtet, és ſokan léſznec az URtól
17 megölettettec. Az kic magokat ſzenteknec mondgyác, és az kic magokat moſsác
f az kertekben valamelly fának mellette az kertnec közepin az kic az diſzno hűſt
éſzic és valami utálatos állatnac, mint az egernec, egyenlőképpen megemészternec
18 azt mondgya az UR. Mert én az ő czelekedeteket és gondolattyokat *tudom*, eljőtt az idő hogy minden népeket és nyelveket egybe gyüytſec, és eljönec ſ-meglättyác
19 az én diczőségemet. Es megjegyezem őket, [g] és az megſzabadúltac közzűl elkűldöc *némellyeket* Tharſisba, Pul, Lud nemzetségéhőz, kic kézivel lővőldöznec, Javan nemzetségehőz, és meſzſze való ſzigeket bélickhőz, kic nem hallottác az én nevemet, nem láttác az én diczőségemet, és hirdetic az én diczőségemet az pogányoc közőtt. Es elhozzác mind az ti atyátokfiait az pogány népec közzűl ajándékón az URnac; lovakon, ſzekereken, leétikakban, öſzvéreken, koczikon, az én ſzent hegyemre Jerusálembe, azt mondgya az UR: miképpen viſzic az Izraelitác az áldozatra való állatokat tiſzta edényben az URházába: Es azoc közzűl válaſztoc * papokat és Levitákat, azt mondgya
22 az UR. [i] Mert miképpen amaz † uy egec és az uy föld mellyet én teremtec, megállanac én előttem, azt mondgya az UR: Azonképpen megáll az ti magvotoc és az ti
23 nevetec. [k] Es minden hólnapról hólnapra, és ſzombatról ſzombatra, eljő minden teſt, hogy az Urat imadgya. Es kimen-
24 vén meglättyác azoknac hőlt teſteket, kic én ellenem vétkeztenec: Mert az ő * férgec meg nem hal, [l] és az ő tűzőc meg nem alúſzic, és minden ember előtt gyalázatoſoc léſznec.

[b] *Megveti Iſten az képmutatoknac áldozattyokat, mellyec igaz hit nélkűl, és penitencia nélkűl valoc valanac.*
[c] *Vagy, Enis válogatoc (az bűntetésben) az ő bűnőkért.*
* *Prov. 1. 24. Jer. 7. 13.*
[d] *Vagy diczőiteſſéc, az az, Az ti atyatokfiai ezt mongyác ti néktec, az kic az Iſten hazaban képmntatóc; Az Iſten mutaſſa meg az ő diczőséget, az ő hatalmat az mellyel ti kérkeſztec, és illyen modon kéſértic az Iſtent, De mikor az ő ígéreti ſzerint megmutattya magat néktec az örömőtekre léſze: De ők megſzegyenűlnec, és mivelhogy az Prophétaknac bekeséges ſzavokat nem akartac hallani, annakokaert akarattyoc ellenhallanac veſzedelmẽ felől valo ſzot. az mint az 6. versben mondgya. Az után*
Az Sidoknac az gyakor moſodas ſzokaſoc vala, és az tis Iſteni tiſztelet nec alittyac vala, holot belől moſolotlanoc valának.
[g] *Megmondgya modgyat mimodon gyüyti egybe az pogányokat és azokból mimodon ſzaporittya meg az elfogyatkozot anyaſzent Egyházát, mert tudnillic elkűldi az ő ſzolgait azokhoz az ő ſzent igejevel.*
[h] *Ertelme ez, Az Euangeliumnac predicallaſa altal, az ſzentségec általal, az Apoſtaloc egybe gyüytic az valaſztottakat mind az Sidoc mind az poganyoc közzűl, hogy légyenec az Iſten hazanac lakoſi.*
[i] *Az az, Nem lehet hogy elmaradgyanac és elveſzſzenec az valaſztottac.*
[k] *Az az, ſzűntelen tiztel engemet az anyaſzent Egyház.*
[l] *Az az, Mind örőkké győttretnec.*

* *Exod. 19. 6. Sup. 61. 6. Apoc. 1. 6. 1. Pet. 2. 9.*
* *Sup. 65. 17. 1. Pet. 3. 13. Apoc. 21. 1.*
† *Marc. 9. 44.*

ſzol az 7. verſtől fogva az anyaſzent Egyháznac ezudalatos hirtelenſeggel való ſzaporodásáról, Mintha azt mondaná, miképpen az aſzſzoni állat az ſzűléſnec ideje előtt néha ſzűl és ſzaporit, azonképpen az anyaſzent Egyház czudalatos képpen megſzaporodic.
† *Sup. 65. 12.* * *Sup. 5. 19.* [c] *Ertelme ez hogy az poganyoc nagy ſegitséggel léſznec az anyaſzent Egyháznac tagainac.* * *Sup. 49. 22. és 60. 4.*

Ddd 3

Eſaias Prophétának vége.

JEREMIAS.

Az Jeremias Prophéta feddi felőtte igen, az Prophétáknac tiſztec ſzerint, az ő idejében való gonoſságot, és hirdeti az Iſtennec rettenetes itéletit és büntetését, melly az után nem ſoc idővel megeſéc. Más felol az hiveket az Meſſiás felől való igéreteckel, és az ő ellenségeknec veſzedelmeckel vigaſztally.1. Végezetre hiſtoriákatis vagy lőtt dolgokat ir à Sidóc felől, az ő jövendö mondásának bizonságáért. Prophétált pedig Jeremiás Judæaban és Egyptusban à Sidoknac, ugy mint 34. eſztendeig.

ELSŐ RESZ.

Az Jeremiás ez caputban megjelenti az ő nemzetséget. Prophétálásának idejét, hivatalát, maga mentését. Iſmét uſſonnan való hivatalát Iſten paranczollattyával, igéreteckel, és az Prophetalashoz valo jeleckel. Végezetre az Sidoc veſzedelme felől való Prophétálásának ſummáját, és tiſztiben való megerősſitéſet az Sidoc ellen megirja.

1 Eremiasnac az Helciasſiánac beſzédi, melly Helcias az Anathot városban lakozó Papoc kózzűl vala, az Benjamin földében Kinec ſzólla az UR, az Joſiáſnac királságának tizenharmadic eſztendejében, ki az Juda királlyának Ammon-
2 nac fia vala. És ſzólla Joacim idejében-
3 nis, ki Joſiáſnac az Juda királlyának fia vala, mind az Zedechiáſnac, Joſias Juda kiſállyának ſiának, egéſz tizenegyedic eſztendejéig, mind az Jerusálemnec rabſagra való elviteléig, melly lőtt őtődic hólnapban.

4 Ezólla azért az UR énnékem mondván.
5 Mielőtt az te anyádnac méhében formálnalac, eſmértelec tégedet, és mielőtte ſzületnél, * megſzenteltelec tégedet. Prophétanac rendeltelec tégedet az pogányoc kózött.
6 a És mondéc: † ah ah URam Iſten, imé nem tudoc ſzólni, mert gyermec vagyoc én.
7 És monda az UR énnékem. nemond, gyermec vagyoc én, hanem valamire küldelec tégedet, elmenj, és valamiket paranczolec tenéked, azokat megmondgyad.
8 Ne félly tőlec, mert * veled vagyoc én, hogy mególtalmazzalac tégedet, azt
9 mondgya az UR. És kinyuytá az UR az ő kezét, és megilleté † az én ſzámot, és † *Eſa.6.7.*
monda nékem: Imé * adom az én igé- * *Inf.5.14.*
10 met az te ſzádba. Imé én ma tégedet Prophétává teſzlec à pogányokon, és orſzágokon, hogy :: gyomlálly, ronts, veſzeſs, :: *Inf.18.7.*
törj, eppîts, és plántálly. *2.Chron.10.5.*
11 ANnakfelőtte ſzólla az UR énnékem, mondván: Mit látſz te Jeremia: S-mő-
12 dec: Mondola veſzfzőt látoc én. És monda nékem az UR: Jól láttad, mert melly hamar az mondola megvirágzic, olly igen
13 vigyázoc én az én igémre, hogy bétellyeſitſem azt. És monda az UR énnékem másodſzor, mondván: Mit látſz te? Felelec, forró fazekat látoc én, mellynec ſzája é-
14 ſzac felől vagyon. És monda nékem az UR: " Eſzac felől jő az veſzedelem az " *Inf.4.6.*
15 földnec minden lakoſira. Mert imé én Eſzác felől való orſzágoknac minden nemzetségit † ôſzvegyuytóm, azt mond- † *Inf.5.15.és6.*
gya az UR, hogy eljővén, kiki mind le- *21. és 10.22.*
gye * az ő ſzékit Jerusálemnec kapui e- * *Inf.52.4,5.*
lőtt, és kórőskórnyűl minden keritéſi ellen, és Judánac minden városſi ellen.
17 Es megjelentem az én itéletemet ezec ellen az o loc gonoſságokéig: Mert elſzakadtanac én tőlem, és az idegen Iſteneknec áldoztanac, és az ő tulaydon kezec műnkáját imádtác.

Te azé-

* *Gal.1.15.*

a *Azaz, A Sidoc között kic pogányokhoz haſonlóc az ő életekre nézve. Vagy Prophetálva.lőtte ez az ország ellen, Judahnak az Babylonialiának és Egyptusbéliec ellen, mert azoc allenis Prophétál.*

* *Exod.3.12.* * *Deut.31.6.8. Joſ.1.1.*

17 TÉ azért óvezd megmagadat, [b] és felkelvén mond meg nékiec azokat, mellyeket én tenéked paranczolocznc fell' tóloc, hogy tégedet ő előttőc el ne veſeſſelec.
18 Mert imé én ma tettelec tégedet erős † városſá, [c] és vas oſzloppá, és értz báſtyává mind az egéſz földön, az Juda királyi ellen, az ő fejedelmi ellen, az ő Papjai ellen, és az
19 föld népe ellen. Kic viaskodnac te ellened, de meg nem győznec tégedet, mert te veled vagyoc én, azt mondgya az UR, hogy megſzabaditſalac tégedet.

[b] *Az az, kéſzűll hozzá, à to Prophetai tiſztedhöz.*
[c] *Az az, megerősſitelec tégedet az hivatalban, hogy erőſſen megálhaſs ő ellenéc.*
† *Inf. 6. 27. es 15. 20.*

II. Réſz.

Ez caputban előſzámlállya à Prophéta az Iſtennec az Sidokhoz való ſocio téteményeit, feddi az papokat és Prophétákat kic az Iſtent megvetették vala, az Sidokat kic az ő bünöket nem eſméric vala, megbizonittya bünősöknec lenni, annakokáért fenegeti őket veſzedelemmel.

1 ES ſzóla az UR énnékem mondvan.
2 Menyel, és kiálts Jerusálemnec füleiben, mondván: Azt mondgya az UR: Emlekezem à kegyelemről, mellyel vóltam hozzád ifjuságodban, és minémő ſzeretettel vőltam, mikor téged magamnac jegyeznélec, mikor engemet követnél az puſztában, az földön mellyet nem vetnec
3 bé. Es hogy az Izrael az URnac ſzentelteteti nép vólt, az ő gabonajának ſengéje: [a] valakic megéſzic vala őtet, vétkeznec vala, nyomoruság kövétkezic vala reájoc, azt
4 mondgya az UR. Hallyátoc meg az URnac ſzavát Jácóbnac háza, és Izrael házának minden czelédi.
5 Igy ſzól az Ur: [b] Miczoda álnokságot találtanac az ti atyaitoc én bennem, hogy elidegenedtec én tőlem, és az hazugság után jártanac, és hijába va-
6 lócká lettenec? Annyira hogy czac azt ſem mondottác: hól vagyon az UR, à ki kihozott minket Egyptomnac földéből, és az ki által vitt minket az puſztán, az kietlen és járatlan, vizetlen és halálos földön, mellyet ember nem járt, és azt ember nem
7 lakta. Es bé iktattaſac titeket az bőv földbe, hogy annac győmőlczivel és javaival élnétec: és bémenvén megferteztetétec az én földemet, és az én örökségemet
8 utálatoſſá tévétec. Az papoc nem mondottác: hól vagyon az UR? és az kic az törvént forgattyác, nem † eſmérénec meg engemet, és az pásztoroc hitetlenül elſzakadánac én tőlem, és az prophétác az Baal által prophetálánac, és az bálványokat
9 követéc. Annakokáért még pörlőc veletec, [d] és az ti fiaitoknac fiaival, azt módgya
10 az UR. Mennyetec által az Cittim [c] ſzigetire és láſſátoc meg, ez Cedarbanis küldgyetec el, és ſzorgalmatoſon vegyétec eſzetekbe, és láſſátoc meg, hogy ha előſz hanſonlatos dolgoc lettenec.
11 Hogy ha egyéb nemzetség el változtattac az ő Iſtenit, noha azoc nem Iſtenec: az én népem pedig elváltoztatta az ő dicziőségét [f] bálványra.
12 Egec erdalkozzatoc ezen, és rettenyetec meg, erőſképpen ſzáradgyatoc meg, azt
13 mondgya az UR. Mert két gonoſſágot czelekedett az én népem: Elhattac engem élő kútfejet, és magoknac kútakat áſtanac, bé omlott kútakat, kikben nincz víz.
14 NEm de rabé az Izrael? avagy házi ſzolgáé? Mi az oka tehát hogy préda lett?
15 Es hogy ő ellene orditottanac az oroſzlánoc, és kiboczáttac az ő ſzavokat, és elpuſztitottac az ő földőket, az ő városi megégettettenec, és ninczen bennc lakozói.
16 Az Noph és az Daphne [h] fiai bétöric fejedet.
17 Vallyons' nem te magad ſzerzettedé ezt magadnac, mivelhogy a te URadat Iſtenedet elhagyád, mikor téged viſelne az ő után?[i]
18 [k] MOſtannis mi dolgod vagyon az Egyptuſnac ſitával? hogy az Niluſnac vizét iſzod: és mi dolgod vagyon az Aſſurnac
19 úrával, hogy az Euphrateſnec folyó vizét iſzod? Az te magad gonoſſága* tanitſon meg tégedet, [l] és az te Iſtentől való elſzakadáſod dorgállyon meg tégedet: Vedd eſzedbe melly gonoſz és keſerű légyen, hogy elhagytad az te URadat Iſtenedet, és hogy nem félſz engemet: azt mondgya az Seregeknec URa Iſtene.
20 Jóllehet régen megrontottam az te igádat, és az te kőteleidet elſzaggattam: és te azt mondottad, nem ſzolgáloc én *idegen Iſtennec*, mindazáltal mind magas halmokon, és minden leveles fa alatt † búdoſol
21 vala paráznalkodván. En pedig :: plántáltalac vala tégedet, úgymint válaſztott ſzőlőt, és mindeneſtől igaz és hiv magot: Mimódon változtál azért idegen ſzőlő
22 veſzſzővé? [m] Mert ha magadot ſaletromal megmoſnádis, ſzappanval fejéreſedis magadot, mindazáltal jegyezted vagyon az te álnokságod én előttem, azt mond-
23 gya az UR Iſten. Mimódon mondhatnád, nem úndokitattam meg, és az bálványoc után nem jártam? Láſd meg az te útaidat az völgyben, [n] gondold meg mit czelekedtél, te ki ollyan vagy mint az
24 gyors nőſten teve, melly az ő útaiban ſzélyel folyat. [o] Es ollyan mint az puſztához ſzokott nőſteny vadſzamár melly az ő kévánsága ſzerint ſzabadon jár ſzéliel, mellyet az bujalkodáſnac alkolmatoſſágától kiczoda tartoztathatna meg? Nem
ízűkség hogy valaki annac kergetéſével fáraſzſza magát, megtalállya azt az ő hól-

[f] *Az Iſtent értiaz Izraelitáknac dicző egéből.*
[g] *Az Iſtennec haragjanac bizonſágára bocſáſſátec nagy eſſőket, annyira hogy elfoggyon az nedveſſ ſ az ezekből.*
[h] *Noph es Daphne Egyptus varoſi, értiazert az Egyptiumbélieket.*
[i] *Az mellyen tulmillic paranczolta hogy jarnal.*
[k] *Az az, Miczoda az oka, hogy elhagyvan engemet, emberekben vetettétec bizodalmatokat, az Egyptusbelieckben es az Aſſyriabelieckben.*
[l] *Az az, Az te gonoſſagodnac gyűmőlczeből es haſznából tanolly és vedd eſzedbe magadot.*
† *Inf. 3. 6.*
:: *Matth. 21. 33. Marc. 12. 1. Luc. 20. 9.*
[m] *Az az, akar mint titkollyad az te undokſagodat, denyi nem vagyon, és engemet meg nem czelhatſz.*
[n] *Az mellyekben álldoztál, mint az Istenen völgye.*
[o] *Az Izraeliták az ellelki paráznalkodáſban az az, balvany imádasban valo bujalkodáſokot à futoſo nőſtény tevehez és ſzamárhoz haſonlitia.*

napjában. P Ha valaki azt mondgya, ne mezitelenits meg az te lábadot, és torkodat óltalmazd meg az szomjuságtól: te azt feleled, kétségben esném, nem mivelem, nem: mert az idegen isténeket szerettem, és azokat követem. r Miképpen megszégyenitetic az lopó, mikoron az lopásban találtatic: azonképpen megszégyenitetic az Izraelnec háza, az ó királyi, és az ó fejedelmi, és papjai, és prophétai. Kic azt mondgyác az fának, te vagy az én atyám: és az kőnec, te szültél engemet: mert háttal fordúltac én hozzám nem ortzájockal. Az ó nyomorúságoknac idején pedig azt mögyác: kelly fel és szabadits meg minket. De hól vadnac az te istenid, mellyeket te magadnac czinált ál? kellyenec fel ha megszabadithatnac az te nyomorúságidból, mert az te városidnac † száma szerint vóltanac az te istenid ô Juda! Mi okáért pörlôtôc ti én velem? Mindnyájan s elszakattatoc én tôlem, azt mondgya az UR. Hijába ostoroztam az te fiaidat, az intést nem vették, az ti szablyáitok megemésztették az ti Prophétáitokat mint az pusztító oroszlán. O nemzetség vegyétec eszetekbe az URnac szavát: ollyan vóltamé én az Izraelnec mint az puszta, t avagy ollyan vóltamé mint az setétség földe? Hát miért mondotta az én népem: URac vagyunc immár, többé te hozzád nem mégyünc? Vallyon s'az leány elfeletkezik é az ô ékességéről? avagy az jegybéli leány az ô arany láncztairól? Az én népem pedig számtalanszor elfeletkezett én tólam. u Miért mondod jónac lenni az te útaidot, holott te à te szeretôid után járs? Annakokaért még az gonoszokatis megtanitottad az te útaidra. Annakfelôtte az te magad ruháinac szélénnis találtatott az szegényeknec és az ártatlanoknac vére, kiket nem az ásásban találtál, hanem mind ezekért. x Te pedig mégis azt mondottad: bizonyára én tiszta és ártatlan vagyoc, czac hogy az ô haragja én tólam fordúllyon el. Imé én tôrvénkezem te veled, mivelhogy azt mondod: nem vétkeztem.

y Mit futkosszilly igen, gyakorta változtatván az te útaidat? Az Egyptom miattis megszégyenülsz, mint az Assur miatt megszégyenülél. z Még az Egyptombéli királtólis elszakadsz, az te kezeidet fejedre kolczolván. Mert az UR utállya az te bizodalmidat, hog' azokban szerencsés ne lég'.

P Az az, *mikor megh aſsódic. Vagy megtalálly at az vétnec, elvéſen.*

q Az az, *Ha valaki intene tegedet hogy ne paráználkodnal, nem fogadod.*

r Az az, *ſemmit nem haſználnac az bálványoc az te megmaradaſcdha.*

† *Inf.* II. 13.

s Az az, *miert panaſzolkottoc az tinyomorúſágiokna c tulején.*

t Az az, *nem attame en ſemmit es nem volame ſemmi joval az Izraelhez, mint: az puſztában ſemmi jo ninczen.*

u Az az, *Ne igazits magadat: Mert nem hogy te igaz volnal, de annac filette az latrokatis megerôſſitetted az ô gonoſſágokban.*

x Az az, *nem lopásban kaptad ôket kogy megôlhetted volna tôrvénſzerét, Exo. 22. Hanẽ mind azokért ôlted meg azokat, à mellyekért megſcdélelec titcket.*

y Az *emberi erôben való bizodalmat karhoztattyn hogy néha Egyptushoz, néha az Aſſyriahoz folyamotac.*

z Az az, *megénoded megſtatod az Egyptuſſal való ſzimorálásodat.*

III. Réſz.

Az Iſten ez caputba az Prophéta által az ô népét mellyet az bálványockal való paráznalkodásért megvetett vala, inti penitenciára, es bizonyos formát ir eleikbe, mellyben Iſtennec elôtte az ô bünökrôl valáſt tegyenec és annac boczánattyát kérjéc.

1 EZt mondván: a ha az férfiu elhadgya az ô feleségét, és az elhagyván az ô férjét más férfiuhoz mégyen: vallyon az elôbbi férje veſzié többé azt hozzá? avagy nem férteztetnéké meg az a föld? Te pedig ſoc társaiddal paráznalkodtál, mindazáltal térj én hozzám, azt mondgya az
2 UR. Emeld fel ſzemeidet az hegyekre, és láſd meg, holott nem paráznalkodtál: ô nékic leültél az útakon, b mint az Arabiabéli tolvay az puſztában, és megúndokittottad az földet az te paráznaságiddal
3 és gonoſſágiddal. Es jóllehet nem adatnéc az elsô, és nem vólna az tavaszi elsô, mindazáltal az te ortzád az paráznánac ortzájához hasonló vólt, és nem akartad el-
4 mérni az ſzemérmet. c Vallyon avagy czac moſtan nem kiáltodé ezt énnékem: En atyám, az én ifjuságomnac te vagy vezére? d Vallyon mind óróckè haragſziké? mind végiglen megtartyaé az haragot? Imé mondod és czelekeded az gonoſſágokat, az mint te tóled lehet.

6 e ES monda az UR énnékem az Joſiás király idejében, láttadé mit czelekedett az én tólem elfordúlt Izrael? elment † ô minden ô magas hegyeire, és minden zöld
7 fa alá, és ott paráznalkodott. Es mondéc minekutánna ezeket czelekedte vólna, térj meg hozzám, és nem tére, és látá ezt f az ô paráznalkodó húga az Juda.
8 Annakokaért tettzéc nékem, hogy mind azokért az okokért, tudniillic hogy az én tólem elſzakadott Izrael paráznalkodott, elhagynám ôtet, és elválástól való levelet adnéc néki: mindazáltal nem félt az ô hitetlen húga az Juda, hanem elment és pa-
9 ráznalkodott ôis. Ez az ô hires paráznaságával megférteztete à földet, mert pa-
10 ráznalkodéc az kóvel és az fával. g Mindazáltal mind ezec utánnis nem tére meg én hozzám az ô hitetlen húga az Juda tiſzta ſzive ſzerint, hanem képmutatáſſal, azt
11 mondgya az UR. Azért monda énnékem az UR: Inkáb igazittya magát az viſzſzalkodó Izrael, hogy ſem mint az hitetlen Juda. h

12 i MEny el, és kiáltſad ez ſzókat Eſzakra, és azt mondgyad: Térj meg viſzſzavonyó Izrael, azt mondgya az UR, és elvéſzem az én haragomat ti rólatoc: mert kegyelmes * vagyoc én, azt mondgya az UR,
13 nem tartoc haragot mind óróckè. Czac hogy eſmérd meg az te hamiſſágodat, hogy az te URadat Iſtenedet elhagytad,

a *Ez elsô vers à felsôbül függ es attul nem kellet volna elſzakasztani. Az Iſten ugymond uallya az te bizodalmadat ezt mondvan: Az ferfiu nem ſogadgya hozzája az ô feleſeget, ha ô tôle elſzakad. De én hozzam ſogadlac noha elſzakattál, &c.*

b Az az, *mint az Arabiabéli tolvay állya az utat es varja az embert, azonképpen vartadte az te ſzeretôidet hogy azockal paráznalodgyál. Paraznaſagrac nevezi pedig à balvany imadaſt, Mert miképpen hogy az mondy aſzſzoniallat az ô Uranac adott hitit megnè tartvan, ha az ferfiuval közösûl paráznava teſzi magát teſtiben: ſzinte azonképpen à kinek az Iſtennec adott hitit meg nem tartvan balvanyokat imad, paráznává teſzi magát lélekben.*

c Az az, *avagy czac moſtan nem térſze meg én hozzám.*

d Az az, *ha megtérſz, az Iſtenis megſorditya haragjat.*

e Az az, *Judánac és az Izraelnec bûneit beſzelli az Propheta.* † *Sup.* 2. 20.

f *Tudniillic az Izraelnec paraznaſagat, es az én intéſemet.*

g Az az, *noha látá az Izraelnec paráználkodásának bántetesénec példáját.*

h Az az, *Igazb az Izrael hogy nem az Juda.*

i Az *Izraelitákat kic Etſzac fele laknac vala Medtabar, es Aſſyriaban, az megmaradot Judeabéliecckel egybe inti penitenciára.* * *Pſal.* 86. 15. es 103. 8. 9.

hanem minden útakat eljátván az idegenekhöz adtad magadat, minden zöld fa alatt, és az én ſzómat nem fogattad, azt mondgya az UR.

14 TErjetec meg ſzófogadatlan fiac, azt mondgya az UR: és hozzám vészlec titeket, [k] eggyet egy városból, kettőt egy nemzetségből, és béiktatlac titeket Sionba. 15 Es azén ſzivem ſzerint való pásztorokat * adoc tinéktec, és legeltetnec titeket tudománnyal, és értelemmel. 16 Es minekutánna megſokasúltoc és megſzaporodandotoc à földön, az napokban, azt mondgya az UR, többé nem mondgyác: Ez az UR frigyénec ládája, [l] meg ſem gondollyác, ſzivekbe ſem ötlic, meg ſem látogattyác, és nem léſzen többé. 17 Az időben Jerusálemet hijác az UR királyi ſzékinec, és minden nemzetſéget oda gyúlnec az Urnac nevében, ki lakozic Jerusálemben, és nem követic többé az ő ſziveknec akaratyát. 18 Az napokban az Judának háza az Izráelnec házával, eljönec egyetembe Eſzac felől az földre, mellyet én örökségül adtã az ti atyáitoknac. 19 Mert enillyen módon ſzóléc: [m] miképpen ſzámlállyalac titeket az fiac közzé, és mi módon adgyam néked az gyönyörüſéges földet, pogányoc ſeregének kévánságos örökségét? Es azt végezém, azt mondgyad nékem, én atyám, és tőlem el ne ſzakadj. 20 Bizony miképpen hitetlenől czelekedic az aſzſzonyi állat az ő férjével, mikoron ötet elhadgya, azonképpen hitetlenől czelekedéc én velem az Izraelnec háza, azt mondgya az UR. [n] 21 Az ti ſzótoc hallattaſéc az magas helyeken, az Izraelitáknac, ſiráſoc és könyörgéſec: mert elforditottác az ő útokat, elfeletkeztenec az ő Urokról Iſtenekről. 22 Terjetec meg ſzófogadatlan fiac, meggyogyitom az ti engedetléségteket. Hallattaſéc, *mondoc* ez ſzó: [o] Imé mi járúlunc tehozzád, mert te vagy à mi Urunc Iſtenünc. 23 Bizony meg czalattattunc a halmoktól, [p] és az hegyeknec ſokaſágitól: bizony az Izraelnec megmaradáſa az Urban az mi Iſtenünkbẽ vagyon.

24 Mert ez gyalázát [q] emészttette meg a mi atyáinknac műnkáját gyermekségünktől fogva, az ő juhokat, barmokat, fiokat és leányokat. 25 Hevertünc az mi ſzégyen vallásunkban, és ez mi gyalázatunc béfedezett minket: mert az mi Urunckal Iſtenünckel hitetlenül czelekedtünc mi és az mi atyáinc gyermekségünktől fogva mind ez mai napig, és nem engedtünc az mi Urunknac Iſtenunknec ſzavának.

[k] *Az az, Az kegyelemből valo valaſztas ſzerint megtartom az én nepemnec maradékat mind Judábol mind Izraelből, és azokat az en anya ſzent Egyházamba beviſzem, az poganyoc közzűlis ſokakat az en nepëmel eggyűtt megtartoc.* * *Inf.* 23. 4.

[l] *Az az, nem kerekeſznec többe à külső Ceremoniackal, hanem az igaz imádoc imádgyac az Iſtent lélekbé és igaſsagban, az mi nemő imádokat az atya kedvél,* Job. 4.

[m] *Az felső igéreteknec adgya okat. Azért téſzecjol veletec, mert őrőc időben gondolkottam arrul mi modon ſzamlállyalac titeket az én fiaim közze: és azt végeztem hogy à ki én bennem bizic, nekem könyörög és ſzolgal ſzent élettel, en ſiám legyen az.*

[n] *Inti à Propheta az népet az ő bűnéről valo penitentia tartáſra, es annac minden emberec előt vamegſiratására.*

[o] *Az Izraellitaknac, bűnről valo vallaſt tetélnec vagy gyonaſnac formajat adgya eleikbe à Prophéta.*

[p] *Az az, A bálványoktol, mellyeket à hegyekbẽ imattunc tiſzteltünc.*

[q] *Az bálvánt mongya és à balvány imadáſt gyalazatnac és ſzégyennec.*

IIII. Réſz.

Igér Iſten ez caputba az megtérő Jerusálembéliecknec boczánatot: az engedetleneket pedig és à kic penitenciat nem akarnac tartani fenyegeti veſzedelemmel, kiket mindazáltal int penitenciára. Sirattya à Prophéta az népnec veſzedelmét.

1 HA megtérendeſz Izrael, azt mondgya az UR, én hozzám térj: Mert ha én előlem elveted az te utálatoſ- 2 ságidat, és ha nem búdoſol. Es ha igy eskűſzöl: [a] Eel az UR, tőkélleteſségben, itéletben és igaſságban, áldgyác ő benne magokat [b] minden nemzetségec, és ő benne 3 dicziekednec. Mert azt mondgya az UR: az Judah férfiáinac és az Jerusálembéliecknec: Szántsatoc magatoknac [c] uy ugarat 4 és ne veſſetec az töviſſeken. Metellyétec környűl magatokat az Urnac, és veſsétec el az ti ſziveteknec bőreit, [d] Judának férfiai, és Jerusálemnec lakozói, hogy az én haragő felgerjedvén annyira ne égjen hogy ſenki el ne ólthaſſa az ti czelekedeteteknec gonoſságaért.

5 [e] HIrdeſsétec Judában, és Jerusálemnec jelentsétec meg, és mondgyátoc, trombitállyatoc à földön, kiáltſatoc, gyűlletec egybe és mondgyátoc: Gyullyetec ősſze és mennyüc bé az erős városokba. 6 Emellyetec zászlót Sionban: gyullyetec ősſze, ne állyatoc: mert én veſzedelmet hozoc * éſzac felől és romláſt, [g] 7 Kivetette magát az oroſzlán az ő barlangjából, és az nemzetségeknec rablója elindúlt, kijött helyéből, hogy elpuſztitſa az te földedet, és az te városid el puſztitaſſanac, hogy ſenki azokban ne lakozzéc. [h] 8 Ezokáért öltőzzetec † ſákba, ſirjatoc és jaygalſatoc. Mert az URnac felbuſúlt haragja nem távozott el rólunc. [i] 9 Mert az napon, azt mondgya az UR: elvéſz az királynac és az fejedelmeknec bátorſágoc, és elalmélkodnac az Papoc, és a Prophétác ezudálkoznac. 10 Es én ackor azt mondom: Ah ah Iſtenem URam, bizony azt fogjác mondani, igen megczaltad ez népet, és Jerusálemet, ezt mondván: Békeségtec léſzen tinéktec, holott az ſzablya elhatott mind lelkűnkig. [k] 11 Az időben azt mondgyác, ez népnec és Jerusálemnec: Imé nag' ſzaraſztó ſzél jö az puſztánac magas hegyein, az én népemnec leányának útán, nem ſzóráſ-

[a] *Az az, Ha igazón és jó mongyazal eskűſzel.*

[b] *Az eskűvéjen pedig érti mind az első tablan valo Iſteni tiſztelteket.*

[c] *Az az, Az ponec: Szántsatoc magatoknac ganyoc kivanni és mikor valaſzkit akárnac dicziczni, azt mongyác, hogy te hozzad hasonlatos.*

[d] *Az uy ſzántaſtől, az után az. fél, vett hasonlattal intsége penitentiára ha-ſonlyttya az Simagát az oroſzlán az ő barlanghoz nemzetségeknec rablója, mellyet régen nő helyéből, ſzamettac, melyet à tövis befogott azokat az megteresztőzzetec † ſákba, ſirjatoc és jaygalſatoc. pedig uz megtiſztitott ugarhoz.*

[e] *Mintha azt mondana, daná, tiſztitsátoc meg ſziveiteket penitencia által, és azt tegyétec alkalmatoſſa az igéret bé vételére.*

[g] *Ugy ſzol az Prophéta mintha immár az ellen ség Judeában rablana, hogy az ő leszédenec igaſságát megje'elentſe.*

[h] *Az penitenciara inditmellyet à sákba valo ő tőzeten ir meg, nem hogy abban állana à penitencia hanem hogy annac néminémő jele. Ert pedig à ſakon akar mellyalazatos ruhat.*

† *Inf.* 6. 26.

[i] *Az Urnac felbüſúlt haragjat ezzel bizonittya, mert az kiralnac fejedelmeknec elvéſz az papoknac prophetaknac eſzec vész. Ugy annyira hogy azt kezdic mondani: az hiveknec nagy lelki fáydalmokra, hogy Iſten megvetette az ő népet.*

[k] *Az az. Mikor à hamis Prophétaknac hazudozásai jövendölésec ellen az ellenség eljövena, ackor az Iſtennec béſzédi nec igaſságáért azt fogjac mondani. Imhol ő az ellenség, hamis az igaz Prophétác mondottac, nem ugymint az hamis prophétaci*

Az az. Olly ellenség jö ellenniekem, az az: Az én akaratomnac véghez vitelere, melly az én népemnec fejedelmének erősb léſzen. Moſtan në fogadgyác az intést de ackor énis megbűnhödtem ötöke.

12 ſra ſem pedig tiſztittáſra. Ezeknél hatalmaſb ſzél jö el énnékem, I ackor énis ítéletet mondoc nékiec. Imé mint az ſelhő úgy
13 jó, és mint az ſzélvész az ő ſzekere, az ő lovai gyorſabbac à ſaskelyóknél, jay nékünc
14 mert elveſztünc. [m] Jerusálem * tiſztíts megſzivedet az gonoſságtól, hogy megtartaſsál, meddig maradnac te benned az te
15 gonoſz gondolatid? Mert az hír mondó hirdeti *az ellenségnec jövetelét*, Dan felől, és hirdeti az veſzedelmet Ephraimnac hegyénnis. Mondgyátoc meg ez népnec, hir-
16 deſſétec meg az Jerusálembéliecnec, meſzſze földről eljönec az őrizőc, [n] és kiáltanac Judánac városi ellen. Mint az mezőnec őrizői úgy léſznec az város kőtnyúl:
17 Mert engemet felbozſzontott, azt mondgya az UR: Az te útad, o és az te czelekedetid ſzerzettéc ezt tenéked: ez az te gonoſságod: mert mivelhogy keſerű az te P
18 ſzivedreis elhatott.

Inti iſmét az népet penitentziára ezockal. Mert minden felöl az ellenség oſtromla az országot.

* *Eſa. 1.16.*

n *Az őrizőkön érti az ellenséget Kic mint az vadaſzoc őrizic az bálot, hogy az vad el ne ſzaladgyon: akképpen őrizic az megſzállot váraſt hogy jenki ki ne ſzaladgyon.*

19 q FAy az bélem, * és az én ſzivemnec rekeſſi, az én ſzivem háborog én bennë nem hallgatom. el, mert az trombita ſzót
20 hallottad ó én lelkem, és az hadnac kiáltását. Es hogy eggyic veſzedelem az másikat
21 követi, mert ez egéſz föld elpuſztitatic, hirtelenséggel elpuſztitatnac az én sátorim,
22 r és az én felvöt kárpitim. s Vallyon meddig látom az zászlót? és hallom az trombitaſzót? t Mig bolond léſzen az en népem, mig nem engem iſmérnec, mig balgatág fiac, és értelem nélkul valóc, mig bölczec léſznec az gonoſzra, az jó czelekedetre pedig balgatagoc. u Ha tekintem az földet,
23 imé hijába való és puſzta: ha tekintem az
24 egeket, ſem mi világoſsága ninczen. Ha tekintem az hegyeket, imé reſzketnec, és
25 minden halmoc ingadoznac. Ha tekintem imé egy emberis ninczen, és mindenégi ma-
26 darac elmentec. Ha tekintem imé az ſiros tartomány ollyan mint az puſzta, és néki minden vátoſi eltörettettec, az Urnac és az ő haragjának miatta.

Az, Mivelhogy az te, bűnöd nag' az büntetéſis nagy.

q *Az Prophétának beſzéde ezec, ki à népnec pizonyos követhezendö rómlásáról iuvan, ſzivéntec azon faydalmáról bizonságot teſzen.*

* *Eſa. 22. 4.*

Iſ. 9. 1.

27 MErt azt mondgya az UR: elpuſztitatic az egéſz föld, mindazáltal nem léſzen ackor végec. x Annakfelőtte ſir az föld,
28 oda fel megſötömályoſodic az ég, mert én mondottam, én gondoltam, és meg nem
29 bántam, és azt el nem változtatom. Az lovagoknac és az kézíyveſeknec kiáltáſoc előtt elfutnac az városbéliec, elreyteznec az ſurú erdőkben, felmennec az kőſziklákba: minden város elpuſztitatic, és ſenki

Az ſatorokon és az kárpitokon, érti à ſzép házakat.

s *Az az, Vallyon mikor léſzen vége az ſoc hadnac és haborőſságnac?*

t *Megfelel az Prophéta az kérdéſre, és megmondgya, miglen nem léſzen vége az hadnac.*

u *Az az, A büntetéſe bűnömiatt, és ſok nyomoruſágmiatt, mellyec à bűnnec bűnöſi, mind az föld minden gyümölcztös és czukoſság nélkül való.*

x *Az az, Ha elpuſztitom à földet, nem léſzen vége az én haragomnac à földet az puſztaſágában ſoc ideig tartom, tudnillic*

30 ſem lakozic azokban. Te pedig elpuſztulandó tartománnac népe, mit czelekedel? ki moſtan öltözöl Skarlatban, és ékeſited magadot aranyas kösöntyűckel, és
31 az te ortzádot megfeſted feſtéckel, hijában ékeſited magadat, y mert az te ſzeretőid utálnac tégedet, az te életedet kereſic.
Mert úgy mint egy gyermekſzülő aſzſzonyi állat ſzavát hallom, azt mondom, hogy mint egy első gyermekſzülő aſzſzonyi állatnac kiáltását, hogy úgy hallom az Sion leányának ſzavát: ki nagy ohaytaſſal ſóſzveveri az ó kezeit, mondván: Jay moſt énnékem, mert elfogyátkozott lelkem az megölettekért. z

y Haſonlittya az Prophéta az Iſraelitákat az tiſztatalan aſzſzonyi állatokhoz, kic magokat feltékeſitic, hogy az ő ſzeretőjöket megczalyac. Mert az Iſraelitáknac ſzinte azonképpen hizelkednec vala az Babylonabeliecnec. De azt mondgya à Prophéta, hogy hijaba hizelkednec azoknac.

z *Vagy az öldökloc miatt, kic à népet ölic, &c.*

V. Réſz.

Azt mondgya Jeremiás ez cápulban hogy ſohól Sido országba, ezac egy igaz és Iſten félö ember ſem találtatic, ſem az fejedelmeknec ſem az köſségnec rendekben, mellyért az Iſten megkegyelmezne nékiec. Azért ſoc bűnöket elöſzámlalván megmutattya, hogy méltán büntettetnec az idegen ellenſeggel, kiknec kegyetlenségeketis megirja.

1 JArjátoc el Jerusálemnec útzait, és láſsátoc meg, vegyétec eſzerekbe, és tudakozzátoc meg az ő útzáin, hogy ha lóltóké egy embert, és ha vagyon ki igaz ítéletet tégyen, és az ki igaſságot ſzereſſen,
2 és megkegyelmezec néki. Es ha így eſkúſznekis: a Eel az UR, bizony hamiſ-
3 ſan eskúſznec. U Ram az te ſzemeid avagy nem az tőkélleteſségre nézneké? * Megverted őket, de nem bánkodtac, megemészttetted őket, de az dorgáláſt nem akarjác felvenni, az ő orczájoc keménbec
4 váltanac az kő ſziklánál, nem akartac megtérni. En azért azt mondom vala: Bizony paraſztoc ezec, bolondoc, mert nem tudgyác az U Rnac útát, az ő Iſtenec-
5 nec. Elmégyec az fő emberekhöz, és ſzóloc nékic, mert ők tudgyác az U Rnac
6 útát, az ő Iſteneknec ítéletét. De azokis elvetettéc azigát, elſzaggattác az kőteleket.
7 b Annakokáért megſzaggattya őket az oroſzlán az erdőből, és az puſztában lakozó farkas elpuſztittya őket, az ő városoc ellen vigyáz az Pardus, valaki kijő ő kőzzülöc elſzággattya: mert eláradott az ő bűnöc, és elſokaſodtanac az ő
8 pártolkodáſoc. O miért kegyelmeznéc meg te néked? Az te fiaid elhattanac engemet, és eskúſznec azokra, kic nem
9 iſtenec. Mihelt megelégitem őket, azonnal paráználkodnac, és nagy ſereggel
10 az paráznac házába gyülnec. Mint az kövér lovac, † mellyec reggel eleget éſznec, ollyanoc vóltac, kiki mind az ő felebarátthya feleségére nyerit.

a Az eskűvéſsen az Iſteni tiſztetet érti. Annyiért ézért mint ha azt mondaná. Ha mongyakiu hogy engem tiſztelnec, de hazudnac.

* *Eſa. 9. 13.*

b Az igaz és az kőtéleken érti az Iſten törvényet, melly az embert tartoztattyà és megzabolázza.

† *Ezech. 22. 11.*

9 Avagy

9 Avagy nem látogatnámé meg ezért ő-
ket? Azt mondgya az UR: avagy efféle nem-
zetséget, minémő ez, nem bünteté meg az
10 az én lelkem. Mennyetec fel az ő kentéſire, és rontsátoc el, mindazáltal mindeneſtől fogva ſemmivé ne tegyétec: [c] tórjetec el á keritéſeknec magaſſágit: Mert nem
1 az Uré. Mert vétkezvén vétkezett én ellenē az Iſraelnec háza, és áz Judánac háza,
12 azt mondgya az UR. Megtagadtác az Urat, és azt mondottác, ninczen, és * nem kövétkezic mi reánc az veſzedelem, ſem fegyvert, ſem pedig éhſéget nem látunc.
13 Es az prophétác ſzéllé léſznec, [d] és ő bennec ſemmi igaz beſzéd ninczen, úgy léſzen
nékic dólgoc, *az mint miſzélünc prophétálnac.* Azért azt mondgya az Seregeknec
14 Ura Iſtene: Miért hogy ezt módottátoc nimé én ollyaná * téſzē az én beſzédemet az te ſzádban, minémő az tűz és ez népet ollyanná mint á fákat és megeméſzti az ő-
15 ket. Im én hozoc ti reátoc meſzſze fől, dről való † pogánt ô Izraelnec háza, azt mondgya az UR! kegyetlen nemzetséget, régi nemzetséget, olly nemzetséget, kinec nyelvén nē értetz, meg ſem érted mit ſzól.
16 Mellynec az ő tegze mint a meg nyilt koporſó, [e] mindnyájan erőſsec léſznec.
17 Es megeméſzti az te * veteményidet és, az te kenyeredet, mellyet az te fiaid és leányid ettenec vólna meg: megéſzi juhaidat és ökreidet, megéſzi az te ſzőlődőt és figedet, ſzegénségre jutattya az te erős vároſidat, kikben bizol vala, fegyver által. De á
18 napokbannis, azt mondgya az UR rugyan
19 nem végezem el az én haragomat. [e] Es mikor azt kérdenditec: † Miért mivelte á mi Urunc Iſtenünc mi velünc mind ezeket? Te azt mondgyad néki: miképpen elhagytatoc engemet, és idegen iſteneknec ſzolgáltatoc á ti földetekben, azonképpen
20 ſzólgállyatoc idegeneknec az idegen földőn. Kiáltsátoc ezt az Jácobnac házában, és hirdeſsétec az Judában, mondván:
21 Hallyátoc meg moſt ezt ô * bolond és balgatag nemzetség, kiknec ſzemec vagyō ſ-nem látnac, kiknec fülőc vagyon, ſ-nem
22 hallanac. Nem félteké engemet, azt mondgya az UR? Az én ortzám előtt nem reſzketteké? Ki rendeltem az fövént az tengernec határának, őrőké való végezés ſzerint., mellyet által nem ſzókőllic: jóllehet megindúlnac, de fellyül nemhaladgyác, és megháborodnac az ő hab-
23 jai, de azon ákal nem mennec. De ez népnec ſzive elhaylott, viſzſzavonyó: az mint elhaylottac ugyan úgy mennec elő.
24 Es nem mondgyác magokban: Félliyűc immár az mi Urunkat Iſtenünket, ki ád idején és kéſőn való eſsőt az ő idejében: ẓ és az aratáſnác törvényénec heteit meg-
25 őrzi nékünc. Az ti álnokſágtoc fordittát el ezeket, és az ti gonoſságtoc tiltya
26 meg ezt az jót ti tőletec. Mert találtatnac az én népem kőzőttiſtentelenec, mert két felé fülelnec mint a madaráſzoc, és tőrt hánac, mellybē az embereket megfog-
27 jác. Mīt az kalitka hogy madarackal teli, úgy az ő házoc telécc álnokſággal, [h] annakokaért naggyá lettenec és gazdagocká.
28 Megkővéredtenec, fényeſsec, az iſtētelēnekis meghaladtác gonoſz ezelekedetét, igaz itélettel † nem itéltec, az árvánac igaz itéletet nem tettenec, mindazáltal megis ſzerenczéſsec, az ſzegényeknekis.
29 igaſságokat ki nem ſzolgáltattác. Ezt nem látogatomé én meg, azt mondgya az
UR: az nemzetséget mell' illyen, nem bün-
30 tetié meg az én lelkem? Czudálatos és
31 rettenetes doleg lőtt ez főlden. Az prophétác * hamiſsan prophétálnac, és az Papoc ajándékokat véſznec, az én népemnec pedig tettzenec ezec. Vallyons mit mivelnétec vegezetre? [i]

[c] *Ezt azért mondgya, mert noha Jeruſálem mindeneſtől elrontatott, de az népe nem veſzet él mindeneſtől.*
Vagy azért mődgya, hogy mindeneſtől el ne vegezzéc az Iſten boſszu állaſár, mert az utannis bűntette őket.
* *Eſa.28.15.*
[d] *Az az, Semivele leſzen, fűſtbé megyen az Prophétác beſzéde, és az minemől veſzedelem ről nekünc ſzolnac, ollyanha ésnec ők.*
* *Sup.1.9.*
† *Deut. 28.49..*
Sup.1.15.
Inf.6.22.
[e] *Az az, Sokakat elveſzt az ő tegzeben való nyilackal.*
* *Lev.26. 16. Deut. 28. 31. 33.*
[f] *Az az. Noha felette igen meg verlec, mind az által ne gondollyatoc hógy immár meg menekettetec.*
† *Inf.16.10.*
* *Eſai.6. 9.*

[g] *Az az, Kiéd mind tavaſzſzal, nyarba, és őſzſzel eſsőt az veteményekre*

1 Enjamiñac fiai fuſsatoc ki Jeruſálēből, és Thekuaban fuvallyatoc trombitát, és Bethacheremben emeliyetec záſzlót: Mert nagy veſzedelem, nagy győttelem láttatic jőni éſzac felől. Az ſzép és
2 kedven tartott aſzſzonyi állathoz haſonlatoſſá tettem vala az Sion leányát. Oe
3 hozza jónec az páſztorec [a] az ő nyájokal egybe, hogy ő ellene felvonnyác ő ſátorokat, hogy kikimind az ő belyét meg-
4 eméſzſze. [b] Kéſzitsetec ellene hadat, kellyetec fel, és mennyűnc hartzra délben: Jay mi nékünc mertelhanyatlott az nap, és meghoſzſzabultac az eſtveli árnyé-
5 koc. Kellyetec fel, és mennyűncoſtromnat
6 éttzaka, és rontſuc le az ő palotáit. Mert azt mondgya az Seregeknec Ura: Vágjatoc fákat és Jeruſálē kórnyűl czináljatoc tőltéſeket., ez az meglátogatáſnac varoſa, mellybē egyéb niczē nyomorgatáſnál.
7 Mint az forrásban felbuzzog az viz, úg' ki-

[h] *Az az, Alnokſággal és hamiſsággal és fogal gyűyűtt marhaval.*
* *Deut.32.15.*
† *Eſa 1.23. Zach.7.10.*
* *Inf.23.25. 26 Ezech.13.6.*
[i] *Az az, ha az én bűntéſemmel nem zabolázlatnátoc, ſ elmerülnétec a bűnben.*

[a] *Erti az páſztorokon à Babyloniai királt, és ſegedelmeket, kit Jeruſálemzt meg ſzállottac valo à prophéta jövédő mondóſa utánſoc időre, nyajakon pedig érti azoknac ſő regéket*
[b] *Exec az Babyloniabéli királynac és az ſegedelmeknec ſzédt, mellyecketis az vitézeket az Jeruſalé ellen valo hadakozaſra.*

VI. Réſz

Nevetségel inti az prophéta az Siłokat, hogy az Caldeuſoc ellen záſzlót emelvén eleikbe kimennyenec, elősźámlállya bűnöket mellyekért veſzedelem alá vettetnénec, tudnillis, az kegyetlenséget, Iſtennec igéjének megutálásárt. Inti őket az régi ſzent atyáknac ſzetinec követésére. Megveti à képmutatáknac áldozattyokat. Jövendőt mond az Babyloniabéliekinec övetelekről. Inti Iſten à prophétát, ki panaſzolkodic az néppel valo daykálkodásának haſzontalanságárol.

forja az ő gonoſságát, boſzſzúság tétel és
8 nyomorgatás hallattatic benne ſzüntelen
én előtte, betegség és vereség. Vedd eſzedbe magadot Jeruſálem, ne távozzéc el az
9 én lelkem tőled ne tegyelec puſztává, mellyben ember nem lakozic. Azt mondgya az ſeregeknec Ura: Megmezgerlic, mint az ſzőlőtt az Izraelnec maradékát: [c] kic azt mondgyác, fordits az te kezedet mint az
20 ſzőlőſzedő, az ſzőlő koſárra. Kinec ſzóllyac, és kit kérjec hogy hallyác? Imé környülmeteletlen * az ő fülőc, és nem halhatnac, imé az Urnac ſzava náloc gyalázatban vagyon, nē gyönyörködnec abbā.

11 Azért az Urnac haragjával tellyes vagyoc, [d] elfáradtam magamot tartoztatván, kiöntöm azért azt az kiczin gyermekekre az
12 útzákon, és egyetembe az ifjaknac gyülezetekre: Sőt még az férfiuis az ő feleségével, és az vén az megeeperedett emberrel e-
13 gyetemben fogságban eſnec. Es az ő házoc idegenekre maradnac, mezejec és feleségec haſonlatoſképpen: mikor kinyuytom az én kezemet az földnec lakozóira,
14 azt mondgy az UR. Mert kiczintől fogva nagyig mindnyájan az † telhetetlenségnec adtác magokat: az prophétától fogva az Papig, mind czalárdoc. Es * gyogyitattyác vala az én népem leányának romlását hazugsággal, mondván: békeség, de úgyan
15 nem lőn békeség. Vallyon ſzégyenliké hogy utálatoſságot czelekedtenec? bizony nem ſzégyenlettéc és nem tudtác miczoda á ſzégyen. Annakokáért elhúlnac az megőlettettec közőtt, az ő meglátogatáſoknac
16 idején eleſnec, azt mongya az Ur: Igy ſzól az Ur, [e] állyatoc az útakon, és láſsátoc meg, és tudakozzatoc az régi ölvényekről, mellyic légyen az igaz út: és azon járjatoc, hogy
17 az ti lelketeknec légyen * nyugodalma: És azt feleltéc: Nem mégyünc. Annakfelőtte rendeltem ő közőttőc őrállókat, hogy vigyáznánac az trőbita ſzóra: azt feleltéc,
18 Nem vigyázunc. Azért hallyátoc meg pogányoc, és vedd eſzedben ő gyülekezet, mi
19 következik reájoc. Hald meg föld: Imé én hozoc ez népre veſzedelmet, az ő gődolattyoknac gyümölczét, mert az én beſzédére nem halgattanac, és az én törvényemet
20 megutáltác. Miért hoztoc énnekem Sabából † tőmiént, és jó illátú álltot meſzſze földről: Az ti egeſzlen megégő áldozatotoc nem kedveſéc, ſem á ti véres áldozatitoc nem gyönyörűségeſec én előttem.

21 Azért azt mondgya az Ur: Imé én ſzerzec é népnec romláſt, mellybē megűtközнec az atyác és a fiac egyenlőképpen, az ſzomſzéd az ő baráttyával, és elveſznec.

22 Igy ſzól az Ur: Imé nép jő el éſzac felől és nagy nēzetség īdúl fel az földnec végéről.

23 Kiknec kezekben kéziv és pais léſzen, kegyetlenec léſznec, és ſemmi irgalmaſság bennec nem léſzen: az ő ſzavoc mint az tēgernec zúgáſa, és lovagoc léſznec, mīd eggyig viadalhoz kéſzűltec te ellened, Sioñac
24 leánya. Kiknec czac hireknec hallására az mi kezűnknec minden ereje elſzakadott, az veſzedelem környűlfogott minket, és az
25 faydalom mint az gyermec ſzűlő aſſzoni állatot. Ki ne mennyetec az mezőre és útra ne indűllyatoc: Mert az ellenségnec fegyvere, és az félelem minden felől kör-
26 nyulvetr. En népemnec leánya ſőlrőzzel * ſákba, [h] és heverj az porban, ſirj keſerveſen mintha eggyetlē egy fiadat ſiratnád, mert hamarsággal eljő reánc az puſztító:

27 [i] Oerálló toronyban helhezttelec éntēged az én népem kőzőtt, és nagy erőſſēgben, hogy megtudgyad és megkémlellyed
28 az ő útokat, Mindnyájan felőtte igen vakmerőc, kic álnokúl járnac, † [k] atzél és vas terméſzetőjec: mindnyájan őc egyebknekis etkőlczinec veſztői. [l] Az tűztől
29 megéttetett az fuvó, megeméſztetet az ón, az olvaſztó meſter hijába munkállkodic, mert az ő gonoſſāgoc meg nem tiſztitathatic.
30 Megvettetett * ezűſtnec hijatoc őket, mert az UR megvetette őket.

* *Sup.4.8.*
h *Az ſakon ért akarmi elvetett hitvan alazatos ruhat, mellynec fel ölőzeſe az penitencianac neminemő külſőjele.*
i *Az prophetanac ſzól Iſten, és meginti őtet az ő tiſztiről.*
† *Ezech.22.18.*
k *Az az, Vak merőc, engedetlenec.*
l *Ez haſonlatoſságban az olvaſztó meſter az Iſten. Az megtiſztitando ezűſt, az Sidoc az fuvo. Jeremias az ón az tiſztitásra valo ezközőc. Miképpen azért az meſter emberi ſéhajaba műkalkodic az ezűſtnec megtiſztitaſában az fuvois elég, azonis megemēſztetic: Azonképpen az Iſten hijaba munkalkodott az prophéta által az Sidoknac megtiſztitaſokban.*
* *Eſa.1.22.*

VII. Réſz.

Inti Iſten az népet az prophéta által az igaz penitentiara, kiknec ſzép igyeretetis teſzen. Azután inti őket hogy elhadgyác az képmutataſt, az templumban és annac kűlső tiſztelettiben való bizodalmokat, és fenyegeti őket mind az templummal egybe, holott megtiltiya Iſten az prophétat hogy ne imatkozzéc az népert, mivelhogy hálvany imádoc. Megveti Iſten az ő áldozattyokatis és iſmet fenyegeti őket.

1 EZ à beſzéd mellyet ſzólla Jeremiaſnac
2 az UR, mondván. Ally az UR házának aytajában, és kiáltsad ott ez beſzédet, és mondgyad: Hallyátoc az Urnac ſzavát mindnyájan Sidóc, kic bémentec ez aytókon, hogy imádgyátoc az Urat. Igy ſzól
3 az Seregeknec URa, az Izraelnec Iſtene: * Jobbitsátoc meg az ti úraitokat és czelekédeteteket, és ti veletec lákozom ez he-
4 lyen. [a] Ne bizzatoc hazugſágban, ezt mondván: az Urnac temploma, az Urnac temploma, az Urnac temploma.

5 Hanem inkáb valóba jobbitsátoc meg

* *Inf.26.13.*
a *Az az, Ne hidgyetec az hamis prophetaknac beſzédeknec, kic azt mendgyac hogy ſoha el nē veſzti Iſten ez nepet az nagy diſzőſeges templomért.*

c *Az az. Miképpen az ſzőlőſzedés után az ſzőlőt megmezgerlic, és megkereſic az mi raytа maradott. Azképpen az Chaldeuſot megmezgerlic az Sidokat, előſzőr elveſzic az főembereket, azután az népnec állyat, és azt mongyác egymaſnac az vitezéc. No láſsatoc hozza, és az kiket kaphattoc az Izraelitác kőzzűl vigyétec el.*
* *Inf.7.26.*
d *Az az prophetáláſra való beſzeddel tellyes vagyoc, mellyec az Urnac buzgo haragjarul bizonságot teſznec.*
† *Eſa.56.11. Inf.8.10.*
* *Inf.8.11. Ezech.13.10.*
e *Az prophéta arra inti őket, hogy az régi ſzēt atyáknac elete knec modgyát tekintſec meg, és az ő eleteket ához ſzabjac. Mert az mit megmondot tuc az irasban az uton és ő venye, az ebernec eletenec modgya vagy rendi ertetic.*
* *Matt.11.29.*
f *Az gondololatnac gyűmölczē érti az bűntéteſt melly mindēkor kövétkezic az bűn után.*
g *Megveti Iſten az prophéta által az Sidoknac képpen mutato Ceremoniajokat, mellyeckel kevelykednec vala igaz hitmélkűl es penitencianélkűl.* † *Eſa.1.11. es 66.3. Amos.5.21. Mich.6.6. &c.*

meg az ti útaitokat, és czelekedeteteket, és igaz itéletet tegyetek az emberec között.
6 Az jövevény között, árva között, és az özvegyeket meg ne nyomorgaſsátoc, és az ártatlan vért ki ne ontsátoc ez helyen, és idegen Iſtenec után ne járjatoc az ti magatoc veſzedelmére.
7 Es azt mivelem hogy békeséggel lakozzatoc ez helyen, az földön mellyet adtam az ti atyáitoknac mind őrökké, [b] Imé ti hiſztec az hazug beſzédnec,
9 mellynec ſemmi haſznа ninczen. [c] Vallyon mikor loptokis vagy öltöc, és paráznalkodtoc, és hamiſſan eskűſztöc, és áldoztoc az Baalnac, és idegen iſtenec után jártoc,
10 kiket nem eſmértec: Ackoris eljötöké, és állotoc én előttem ez házban, melly neveztetic az én nevemről, és azt mondgyátoc, megſzabadúlunc, hogy azután ugyan ezen
11 útálatos dolgokat czelekedgyétec? Vallyon latroknac * barlangjává letté ez ház ti előttetec, melly az én nevemről neveztetic? Azért énis réá gondoltam, azt mondgya az UR. Mert menyetec el az én helyemre, mell' vala Silóban, holott előſzőr lakozott az én nevem, és láſsátoc meg mit
12 czelekedtem azzal, az én népemnec Izraelnec gonoſságáért. Annakokáért mivelhogy
13 mind ez dolgokat czelekeſzitec, az mondgya az UR, és mikor ſzóltoc tinéktec reggel felkelvén, nem hallyátoc, és mikor † kiáltoc, nem felelec.
14 Annakokáért úgy czelekeſzem ez házzal, melly az én nevemről neveztetic, és az mellyben ti biztoc, és ez helylyel, mellyet adtam nékitec és az ti atyaitoknac, mikeppen az * Silóval czelekedtem.
15 És elvetlec ottzám előlöl, mikeppen elvetettem mind az ti atyatokfiait, mind az
16 Ephraim magvát.
E Stene † tinátkozzál ez népért [d] és ne kiáltſ ő érettec, ſe ne könyörögj, és közben ſe járj, mert én tégedet meg nem halgatlac.
17 Nem látodé te, óc mit czelekeſznec az Juda városiban, és Jerusálemnec útzáin.
18 [e] Az fiac fát * ſzednec, az atyác ſzenet gyuytnac, az aſzſzoníállatoc dagaſztanac, hogy az égnec királne aſzſzonyának béleſeket czináljanac, és áldozzanac az idegen iſteneknec, hogy engemet haragrá indítsanac.
19 Avag' én ellenem vagyoné hog' ezec engemet ingerlenec? azt mondgya az UR, avagy inkáb nem ő ellenec vagyoné, ő
20 magoknac gyalázattyokra? Azért azt mődgya az UR Iſten: Imé az én haragom és búſuláſom kiöntetic ez hely ellen, az emberekre, és az oktalan állatokra, az mezőknec fáira, és az földnec gyümölczire, felgerjed és megnem óltatic.
21 A Zt mondgya az Seregeknec Ura, ez Izraelnec Iſtene: Az ti egéſzlen megégetendő áldozattokat † tegyétec az hálaadó áldozathoz [f] és egyétec meg azoknac az
22 húsát. [g] Mert nem ſzóltam a ti atyáitockal és nem paranczoltam nékic az napon, mellyen kihoztam őket Egyptumnac földéből
23 az áldozatoc felől. De ez ſzót paranczoltam nékic mondván: Engedgyétec * az én ſzómnac, és † én tinéktec Iſtentec lészec, és ti nékem népeim: és járjatoc mind ázon az úton, mellyet paranczoloc néktec,
24 hogy jól legyen dólgotoc. De nem engettec, és nem haytottác hozzam az ő fülöket, hanem jártanac az ő tanáczokban, és az ő gonoſz ſziveknec keménségében, és hátramáſztanac, nem előmentenec.
25 Az naptól fogva, mellyen kijöttenec az ti atyaitoc Egyptomnac földéből, ez napig, küldöttem * ti hozzátoc mind az én ſzolgáimot az Prophétákat, minden nap reggel
26 felkelvén és kuldvén. [h] De nem halgattanac engem, és nem hajiottác hozzám az ő fulöket, hanem megkemenyitettéc † az ő nyakokat, és gonoſzbúl czelekettec hogy
27 ſem mint az ő attyoc. És mikor megmondod nékiec mind ez beſzédeket, úgyan nem halgatnac tégedet, és mikor kiáltaſzis nékiec meg nem felelnec teneked.
28 Annakokáért mond ezt nékiec: Az a nép, melly nem enggedett az ő Urának Iſtenének ſzavának, ſem az tanitáſt nem vettéc: elveſzett az igaſság, és kiſzaggattatott az ő ſzájokból.
29 [k] B Szetvald elhajadat, és veſſd el, és nagy jaygatáſsal jaygaſs az hegyeken: mert utállya az UR, és elhadgya a nemzetségeket
30 à melly haragſzic. Mert ón előttem az Judáhnac fiai gonoſzt czelekedtenec azt mondgya az UR, az ő útálatoſságokat helyheztettéc az házban, melly az én nevemről neveztetic, hogy azt megfertezztenéc.
31 Es emeltenec * óltárokat Tophetben l mellyvagyon az Hinnom fiának völgyében, hogy megégetnéc az ő fiokat és leányokat tüzzel, mellyet nem paranczoltam, ſem ſzivemben nem gondoltam.
32 Azért imé eljönec † az napoc, azt mondgya az UR, és többé nem neveztetic az a hely Tophetnec, és Hinnom fiának völgyénec, hanem ólétéſnec völgyénec: mert noha temetkeznec Tophetben, mindazáltal nem
33 léſzen elég hely az temetéſre. Hanem ez népnec * teſtec léſzen az égi madaraknac és ez földnec vadainac étkec, és nem
34 léſzen ki elűzze azokat. Es azt mivelem, hogy megſzűnnyéc Juda † városiban és Jerusálemnec útzáin az őröm és az vigaság, az vőlegénnec és az meny aſzſzonnac öröme: mert elpuſztúl az föld.

VIII. Réſz.

Az királyoknac, fejedelmeknec, papoknac es prophetaknac tetemeknec kihányatásáról, es az maradéc népnec nyomoruságárol prophétál Jeremias, panaſzolkodic az ő engedetlenségén, Intí őket penitenciára, az ő ſoc bűnöket ſzemekre hánnya, es fenyegeti őket következendő uſzedelemmel.

---

b Az Sidoc az hoſzſzu időt érőc ké valo időnec ſzoktac hivni.
c Az az, Miczoda vakmerőségből meritec ezt mondani, hogy nem árt nékec ſemmi nyomoruság, hogy batorſagoſoc vattoc, és nem féltec, mivelhogy megtartſon titeket Iſten, kit ez templomban tiſztelntec, holot inkér elmenven ugyan ollyan jamvoroc vattoc mint az előtt.
* *Matth.21.13. Marc.11.17. Luc.19.46.*
† *Prov.1.24. Eſa.65.12.es 66.4.*
* *1.Sam.14.10.es Pſal.78.60.es 132.6.*
† *Inf.12.14.es Exod.32.10. 14.11.*
d *Az az, Elvegeztem hogy igy czelekeſzem Judaval, mellyet ſenki kérésére meg nem másloc.*
e *Azaz, Minnyájan kiczintől fogva nagyiglan az bálvany imádáſan jegyatoſoc*
* *Inf.44.19.*
f *Az az, Akar mint ſokaſitſatoc az ti áldozatiokat, nem kell nekem, tiekez legyen.*
† *Eſa.1.11.. Sir.6.21. Amos 5.21*

8 *Az az, nem kivantam ezec az áldozatot ő magán, hanem máſra nézvén az áldozatokban, és ti ezekben az ti hitalatlanſagtokban ſzerzitec máſra akartalan indulatot.*
Meſzárban valo bizodalomra es az ti magatoknac megáldozáſára, az bűnnec megſöpröléſére es ſzent életre, melly tihenneztec nincz en. Nem kell azért az piſzta áldozat.
* *Deut.6.3.*
† *Exod.19.5. Levit.26.12.*
* *2.Chron.36.15.*
h *Az, Igen ſzorgalmatos voltam abban hogy mikeppen varnſzkor Prophetáka küldjenéc.*
* *Iſ.1.16.12.*
i *Az az, az Sohanincſzolnac az igaſágrul es az Iſtennſzolgáltatrol.*
k *Az Próphéta hajának elnyirésén jelenti az Iſten az Sidoc az ő kerüſzegekben hajokat elnyiric vala.*
* *2.Reg.23.10. Inf.19.5.*
l *Lajd meg Eſa.30. az mit jegyez tünc az Thorbeteről.*
† *Inf.19.6..*
* *Inf.14.20.*
† *Eſa.24.7. Inf.16.9 es 25.10: Ezech.26.13. Oſe.2.11.*

1 AZ időben azt mondgya az UR kihánnyác az Judah királyainac czontyokat, az ő fejedelminec, Papjainac, Prophétainac, és Jerusálembe lakozó polgároknac czontyokat az ő koporsóiból. Es 2 kiteritic azokat az napra és az hóldra, és az égnec minden seregi előtt, mellyeket szerettenec, és az mellyeknec szolgáltanac, és az mellyec után jártanac, és az mellyeket kereſtenec, és az mellyeknec térdet fejet haytottanac, nem szedetnec ősze, és el nem temettetnec, ganayjá változnac ez föld szinén. Es inkáb válaſztyác az halált, hog' sem 3 az életet, az kic megmaradnac ez gonosz nemzetségből, minden helyeken az hól megmaradnac, az hová kiüzöm őket, azt mondgya a Seregeknec Ura.

4 ANnakfelette ezt mondgyad nékiec: Igy szól az UR: [a] Avagy úgy eſtenéké el az *Sidót* hog' fel nem kelhetnec? ha megtérnénec avagyném térnejé hozzájoc az *Iſten*. Miért fordúlt el ez nép, és az Jerusálemnec népe vakmerő elfordulással? az 5 czalárdságnac' adtác magokat, nem akarnac megterni. Reávigyáztam és meghallottam nem igazat szólnac, senki ninczen ki az ő gonoſságát megbánnya, ezt mondván: Mit czelekedtem? kiki mind az ő útára indúlt, miképpen az ló hog' folyva mégyen az hartzra. Még az észteragis az égben megeſmeri az ő idejét, és az gerlitze, és az feczke, és az daru, tudgyác mikor el kel menni, az én népem pedig nem eſmeri 8 az Urnac ítéletit. Mint mondgyátoc bólczec vagyunc [b] és az Urnac törvénye nálunc vagyon: bizony imé hijában czinálta az ő pennájat az író, hijában valóc az irás 9 tudóc. [c] Miveltéké * azt az bólczec hog' megſzégyenűlnénec és megtettennénec az bun miatt? Imé megvetettéc az URnac szavát, miczoda bólczeség vólna tehát ő 10 bennec! Azért az ő feleségeket idegennec adom, és az ő mezejéket más örökösöknec: mert † kiczintől fogva nagyig á fosvénségnec adtác magokat, az prophétától fogva az papig minnyájan hazugoc. Es 11 gyogyittyác vala az én népemnec leányának sebét hazugsággal, mondván: Békeség, 12 és nem vala békeség. Valiyon s' szégyenlettéczké meg magokat, hog' utálatoſságot czelekedtenec? még az szégyenbennis nem szégyenlettéc meg magokat és az szégyent nem eſmérték. Annakokáért eleſnec az eleſtec között, az ő meglátogtatáſoknac idején elhúllanac, ezt mondgya az UR. 13 Elvesztvén elveszetem őket, azt mondgya az UR: ninczen szőlő az * tőkéjén, sem füge † az füge fán, az leveleis elhúllott, és az mi14 ket nékiec adtam elvétettnec tólőc. Mit üllünc? Gyullyetec ősze, és menjünc bé az keritett városokba, és ott halgaſſunc: mert bizon' az Ur Iſten halgatáſra juttatott minket, és * mérges vizet adott innunc: mert 15 vétkeztünc az UR ellen. Várjuc az † békeſséget, és imé semmi jó ninczen, várjuc a megyogyúláſnac idejét, és imé félelem va16 gyon. Dantól fogva hallattatott az ellenség lovainac nyerítéſe, az ő erős lovainac nag' nyerítési miat megrettet az egéſz föld mert eljőnec és megemésztic az földet, és annac mindé gazdagſágát, az városſt és an17 nac lakoit. Mert imé kuldóc ti reátoc mérges Baſiliſcus kigyókat, [d] kic ellen semmi varaslás * nem haſznál, és megmarnac ti18 teket, azt mondgya az UR. Az én szivem én bennem megerotelenűlt, melly engemet 19 megvidamitaná. [e] Imé az én népem leányának kiáltaſa, az meſſze földről jövő elleuségnec félelme miatt, ki ezt mondgya: Nincznéé az UR Sionban? Nincznéé abban az ő kirallya? miért ingerlettec ők haragra engemet az ő faragott képeivel, és hi20 jában való idegen iſteneckel? Elmúlt az aratás és az nyár, [f] és mi meg nem szabadúltunc. Az én népem leányának romláſa 21 miatt megtromlottam, megſzomorodtam, az almélkodás környúlfogott engemet.

22 Nincznéé Balſamum † olay Galaadban? nincznéé ott orvos? Miert nem gyogyitatott meg az én népem leánya?

IX. Réſz.

Sirattya az Prophéta az népnec veſzedelmét es elő ſzámlálván ſoc bűnöket, veſzedelmekről jövendőt mond. Annakutánna az emberben való bizodalomtol elvonvan őket, arra inti hog' az Iſtenben légyen minden bizodalmoc és dicsekedjec.

1 O Ha valaki az én fejemet vizecké * változtathatná, és az én szememet könyhúllataſoknac kútfejévé! hogy éyjel nappal ſiratnám az én népem leányának megolteteit. 2 O ha valaki helheztetne engem az puſztaban az útonjáróknac vendégfogadó házokban! hogy elhagynám az en népemet és tőlőc eltávoznam: mert mindnyájan paráznác, és hiterleneknec gyülekezete. 3 Es felvetic mint egy kézivet az ő hazug nyelveket, és nem erősitic még magokat ez földön az igaſságban, hanem eggyic gonoſságból az másikba mennec, és engem nem eſmérnec, azt mond4 gya az UR. Minden az ő barátyától † magát mególtalmazza, és minden atyatokliának ne higgyetec: mert minden atyafi megczalvan megczal és minden 5 barátod czalárdúl jár. Es kikimind az ő barattyát megczallya, és igazat nem szóllanac: mert az ő nyelveket szoktattác az hazugságnac szóllására, az gonoſság 6 czelekedetiben elfárádtanac. Lakozol te az álnokságnac közepette, az álnokság miatt

---

[a] *Az az, Akar melly nagy legyen az Sidoknac rontáſoc, de ha megtérnénec az Iſten ő hozzájoc fordúlna.*

[b] *Megfeddi az Prophéta az Sidoknac az ő kevelyű tudokat, hogy bólczeknec es irás tudoknac mongyác magokat, holott az Iſten törvényének ellenſegi.*

[c] *Mintha azt mondana, ha bólczec volnánac megrettennenec az bűnöl.*

[d] *Az Chaldeusokat haſonlittya az Baſiliſcuſokhoz az ő kegyetlenſegekért.*

[e] *Ertelme ez. Az én népem kiált az félelembe és azt kerdik ha vagyon Iſten közöttöc: De ők elvezomok közű távoznak, mert balváný imadoc.*

[f] *Az az. Soc idején hogy az ſzabadulaſt varjuc, de megis nem ſzabadultunc meg.*

* *Sup.6.15.*
† *Eſa.36.11. Sup.6.13.*
* *Eſa.5.1.*
† *Luc.23.6. Matth.21.19.*
* *Inf.9.15.& 23.15.*
† *Inf.14.19.*
* *Pſal 58.5.6.*
* *Eſa.22.4. Sup.4.19.*
† *Mich.7.5.6.*
† *Inf.46.11.*

miatt nem akarának engem megeſmérni,
7 azt mondgya az UR. Azárt azt mongya
az Seregeknec Ura: Imẽ én megolvaſztvan
óket megprobáltá óket: De mit czeleked-
8 gyem az én népem leányával? [a] Megſe-
beſitő nyil az ó * nyelvec, alnokságot ſzól:
kikimind az ó baráttyának békeſégeſſen †
ſzól ſzájával, az ſzivében pedig leſt hány.
9 * Avagy mind ezekért nem látogatomé
meg óket, azt mondgya az UR? vallyon eſ-
félc nemzetségen, minémő ez, nem állé-
10 boſzſzút az én lelkem. [b] Az hegyekért
felemelem az jaygatáſt, és az puſztákért az
ſiráſt mert elpuſztúlnac, annyira hogy ſen-
ki nem leſzen ki általmennyen, és az bar-
moknac ſzavokat nem hallyác, mind az egi
madarac, mind az oktalan állatoc elköl-
11 tóznec és elmennec. Es Jeruſálemet ra-
káſra rontom, és ſárkányoknac lakóhelye-
vé teſzen, és az Judánac városit elpuſztitó
12 annyira hogy ſenki nem lakhattya. Ki
ezoda olly bölcz az ki erre megtanitſon? és
kinec nyilatkozot meg az Urnac ſzája,
hog' megmődhaſſa miért veſztet el a föld,
és miért hagyatott el mint a puſzta, hog' ſen
13 ki ninczen ki általmennyen rayta? Es mó-
da az UR: Mert elhattác az én törvényé-
met, mellyet elejekbe vetettem, és nem hal
gattác az én ſzómat, és a ſzerint nem jártа-
14 nac. Hanem jártanac az ó ſzivelnec gö-
dolattya után, és az bálványoc után, mel-
15 lyre tanitottác óket az ó attyoc. Annakо-
káért azt mondgya az Seregeknec Ura, az
Izraelnec Iſtene: Imẽ én ez népnec epſinaſtc,
tudniillic keſerü * úrmót, és inyuya a hog
16 mérges vézet. Es † eloſzlatom óket az eſ-
méretlen nemzetségec kőzött, kiket ſem
őc ſem az ő attyoc nem eſmértenec, és ő u-
tánnoc fegyvert boczátoc, miglen mege-
17 méſztem óket. Igy ſzól az Seregeknec Ura:
figyelmezzetec reá, és hijatoc el az ſiró
aſzſzonyokat, hadd jöyjenec el és az bölcz
aſzſzonyokhoz is [c] küldgyetec el, hadd jöy-
18 jenec el. Es ſieſſenec és ſiraſſanac min-
ket és az mi ſzemeinkis hullaſſanac kóny
veket, és ez mi ſzemünc héjai közzul fólyja
19 nac alá vizec. Mert Sionból illyen nagy ſi-
ráſnac ſzava hallattatic: miképpe rablattа-
tánc el, és mi módó ſzégyeniteténc meg
felette igen? Mert elhadtuc az földet, és az
mi lakóhelyunket az ellenség elpuſztitot-
20 ta. Sőt inkáb hallyátoc meg aſzſzón né-
pec az Urnac ſzavát, és hallyác meg az ti
füleitec az ő ſzájának beſzédet, és tanit ſá-
toc meg az ti leányitokat az ſiráſra, [d] és
minden aſzonyaz ő baráttyát az jaygatáſ-
21 ra. Mert feljött az halál az mi ablakun-
kra, béjött az mi palotánkba, hogy elveſz-
eſſe az kicsin gyermekeket az útakról, és
22 az ifjakat az uczakból. (Szólly azt mon-
gya az Ur) és hever az embereknec hólt te-
ſtec mint az ganey az mezőn, és mint az ké-
véc az aratő után, és ninczen az ki ófzve-
gyűytſe azokat.
23 [e] AZt mondgya az Ur: Ne * dicze kед-
gyéc az bolcz az ő bölczeſégében, és
az erős az ő erőſſégében, ſe ne dicze kед-
24 gyéc az ő gazdagságában. Hanem ebben
dicze kedgyéc az ki dicze kedic, hog' eſmér-
jen és tudgyon engemet, hogy én vagyoc
az Ur, ki czelekedem irgalmaſságot, ítele-
tet és igaſságot ez földön: mert ezt akarő
25 azt mondgya az UR. Imé eljönec az na-
poc, azt mondgya Ur, és meglátogarom az
kőrnyülmetélkedettet, az kőrnyülmetél-
26 kedetlennel egybe. Egyptuſt és Judát, E-
domot, Ammonnac hait, és Moabot, és
mindeneket, kic lakoznac ez világnac kűl-
ső ſzegeletiben, kic lakoznac az puſztá-
27 ban: mert minden nemzetec kőrnyülme-
téletlenec, az Izraelnekis minden háza kőr
nyülmetéletlen † ſzivel vagyon.

X. Réſz.

Inti Jeremiás az Sidokat hogy az pogányoknac utokat ne kövéſſéc, és az igaz Iſtent egybevetvén az pogányoknac iſtencekel, ezeknec hijába valóſagokat, és az igaz Iſtennec valóságát megmutattya, Fenyegeti az népet veſzedelemmel. Az után az népnec képében megmondgya az prophéta hogy ninczen annyi orczát hogy eltávoztathaſſác az veſzedelmet, kónyörög azért Iſtennec hogy kegyelmeſſen czelekedgic vélec.

1 HAllyátoc meg az ſzót, mellyet az UR
2 ſzól ti néktec Izraelnec háza. Igy
ſzól az UR: Ne tanullyátoc meg az poga-
nyoknac útát, [a] és az égẽ való jelektől ne
féllyetec: mert az pogányoc félnec azok-
3 tól. [b] Mert az pogányoknac miden ſzer-
zetec hijában valóſág, mert fát vágnac az
erdőn, az álcz meſter kezével meggyalál-
4 lya. Ezüſtvel és arannyal megékeſiti azt,
ſzegeckel és pőrőllyel megſzegezic, hogy
5 le ne eſſéc. Mint az gyenes palma fa, ol-
lyanoc, és nem * ſzólnac: és hordoztat-
ván † hordoztatnac, mert nem járhatnac.
Azért ne féllyetec tőlec, mert ſem * jót se
6 gonoſzt nem czelekedhetnec. Ninczen
haſonlátos † te hozzád Uram ſenki, nagy
vagy, és nagy az te neved, az te hatalmaſ-
7 ságodért. Ki nem * fél tégedet, ki az po-
gányoknak is királlya vagy? Mert tiéd az
birodalom, mert az pogányoknac minden
bőlczei kőzőt, és azoknac minden országi
8 kőzött, ninczen hozzád haſonló. Mind
eggyig * bolondoc és bolondúl czele-
kedſnec, és hijába valóſágra tanit az fa.
9 Ellapittatott ezüſtöt hoznac Tharſisból
és aranyat Ophirből, az meſter embernec
nem ſzólnac, nem ſegithetnec, ſem árthatnac.

[a] *Az pegányoknac ki kell tekonteni az oknac az ő ványimádáſokhoz valo rendtartaſokat es Cо-remoniajokat.*

[b] *Vedd eſzedbe melly ſoc okait ſzámlállya, miért nem kell tiſztelni à bálványokat. Mert ugy mond emlegetvál imádnyoc hijába valoc, 3. Fábol valoc, 4. Ember czinálla fejſzével gyaluval, 5. Ember ékeſiti meg, és megſzegezi hogy el ne eſſec, 6. Haſzontalanoc mind az néma fác, és*

* *Az az. Mivel hogy látom hogy minden munkam hijaba valo, mit kel ez útá czelekedne.*
* *Pſal.110.4.*
† *Pſal.12.3. es 28.3.*
* *Sup.5.9.es 29.*
[b] *Az hegyeken erti az Sidó orſzagot melly hegyes föld vala. Az puſztakon érti az hegyec közőtt valo meſéket.*
* *Sup.8.18. Inf 23.15.*
† *Lev.26.33.*
[c] *Az az. Kic az ſirásban bőlczec.*
[d] *Az az hogy ha nem hozhattoc. mej ſze föléről ſiro aſzſzonyiállatokat, ti magatoc tanullyátoc meg és egy maſt tanitſatoc meg az ſiráſnac formájara, mellyel magatokat ſiraſſátoc.*
§.

nem ſzólnac, nem ſegithetnec, ſem árthatnac. * *Pſal.115.5.* † *Eſa 46.1.7.* * *Eſa 41.23.* † *Pſal 80.8.10.* * *Apoc.15.4.* † *Eſa.41.29. Abac.2.18. Zach.10.2.*

c *Az igaz Iſtét ellene veti Jeremiás az pogányokna. iſtennec, hogy megiſmerteſſec az igaz Iſtennec valoſiga, és az pogányoc balványinac hijaba valeſágoc.*

d *Arra inti az prophéta az Sidokat ez versben hogy nem ezec ne imádgyac az balványokat, hanem magis fedgyéc az pogányokat.*

† *Gen.1.6. Inf.51.15.*

† *Inf.51.17.18.*

e *Iſten örökségenec veſzſzejenec mondgya az Izraelt, kiſ̈ dologtul vőtt halálnalatoſſág ſzérint, mi velhogy az örökséget veſzſzővel ſzokták vala oſztani, mint ha azt mondana, hogy veſzſzőnd nyerés örökségé.*

f *Értelme ez az három vtolſo verſnec éreyſe: Urá az mibőnte tetésínec fellől va való akaratoſdat, mi nékűnt ninczen annyi erőnc hogy tekezedőlkivchoſſúc magunkat.*

Az pogányoc az ő éréyekben bizznac mi nē bizűc magunkban. Mivelhogy peſtiz bűnteimi akarſz ſilveſzſzűc az mi erdeinc ſzerit az bűnteſtől ezec megelekezzéi az te irgalmaſágodtól, és hatalmaſkodoſ onnan bűnöſulaſódat az pogányokra ontſad. * *Sup.1.15.es 5.15.*

czinálmánja, és az olvaſztó meſter kezének munkája: kék és ſzederjes őltőzetec vagyő nékiec, mellyec mind az bőlczeknec kezec munkája. c Az UR igaz Iſten, az élő Iſten és őrőcké való király: az ő haragja előtt reſzket az föld, és az pogányoc nem ſzenvedhetic az ő haragját. (d Azt mondgyátoc nékic: d Az Iſtenec kic az eget és az feldőrnē czináltac, elveſzſzenec az földről és az égaló́l.) Kiteremtette az † földet az ő erejével, kirendelte ez világnac kerekſégét az ő bőlczeſégével, és az ő bőlczeſégével ki terjeſztette az egeket. Ki egy ſzavával bővséges vizet ſzerez az égbē, minekutánna az kodóket felviſzi az földnec határából, villámáſt eſſővel egyetembe czinál, és kihozza az ſzélet az ő tőytec helyeiből. Minden ember † bolonddab hogy nem mint eſzébe vehetné, hogy az bálvány czináló meſter az bálványnyal ötet megſzégyenitiſmert az ő őttéſe hazugſág, és ninczen ő benne lélec. Hijában való́c, és nevetségre való munka, az ő meglátogatáſoknac idején elveſznec. Nem ollyā mint az, az Jácobnac Iſtene, mert ő mindeneknec terētője, és az Izrael az ő örökségének veſzſzeje, e Seregeknec Ura az őneve.

Gyűyts ő́ſzve az földről az te aruidat, ki lakol keritett városban. Mert aztmőgya az UR: Imé ez úttal úgy mīt parittyából haytom el ez földnec lakozóit, és megverem őket, hogy megtaláliyác *az mit kereſtenec.* Jay nékem az én romláſom miatt, az én vereségem tellyes faydalommal: és énezt fogom modan: bizony az én vereségem igen nagy, és minődon ſzenvedhetē ez! Az én ſátoromelhányattatott, és mīden kőteleim elſzakadoztac, az én fiaim elſzakadoztac én tőlem, és eggyis ninczen bennec, ſenki ninczen az ki kiterjeſzſze tőbbé az én ſátoromat, és felvonnya az én kárpitaimat. Mert oktalan állazokhoz haſonlocká lettec az páſztoroc, és az Urat meg nem kérdettéc, azért nem léſznec ſzerenczéléc, és minden legeltető helyec elpuſztitatott. Az hir imé eljőt, és nagy támadas vagyon * élzac felől, hogy elpuſztitſác Judánac városit, és tegyec ſárká nyoc lakóhelyévé.

f Tudom Uram † hogy az embernec útа ninczen az ő tulaydon hatalmában, ſem az úton járónac, hogy az ő maga lépését igazgállá. 7 Oſtorozz meg * Uram énnēm, de az te itéletedben, ne haragodban, hogy engemet el ne ronts. Fordits † haragodat az pogányokra, kic nem eſmértenec tégedet, és az országokra, kic ſegitſégre nem hijác az te nevedet: Mert megemeſztettéc az Jácobot, azt mondom hogy elnyelték ötet és megőtték, és az ő ſátorát elpuſztitották.

XI. Réſz.

Az prophéta által eſzekbejuttattya Iſten az ſidoknac az ſzövetséget melyet regen az ő attyokal tőtt, és panaſzolkodic arról hogy megrontottác az ſzövetséget, fenyegeti annakokáért őket büntetéſſel, nevezet ſzérint paſig fenyegeti az Anathot varoſbélieket.

1 EZ az beſzéd, mellyet ſzóllot az UR Je-
2 remiáſnác, mondván: Hallyátoc meg ez ſzövetſégnec igéjét, és mondgyátoc meg az Judánac férfiainac, és Jeruſálem lakozoinac. Ezt mondgyátoc azért nékiec: Azt mondya az UR, az Izraelnec Iſtene,
3 † átkozott az ember, ki nem hallya ez frigynec beſzédit. Mellyet paranczoltam az ti
4 atyaitoknac az napon, mellyen kihoztam őket Egyptumnac földéből, az vas kemēntzéből, a mondván: * Hallyátoc meg
5 az én ſzómat és czelekedgyétec mind azokat, mellyet en néktec paráczoloc, és léſztec é n népem, és énis ti néktec Iſtentec léſzec. Hogy † megtellyeſitſem az eſkűvéſt, mellyel megeskuttem az ti atyaitoknac, hogy néktec adom az téyjel és mézzel folyó földet, ez nap ſzerint, b Es feleléc,
6 és mondec: ugy légyén Uram. Es monda az Ur nékem: kiálts ez ſzókat az Judánac városiban, és Jeruſálemnec útzain, mondván: Hallyátoc ez ſiigynec beſzédit, és czelekedgyétec azokat. Mert tanubizonſágokat tettem az ti atyaitoknac az napon, mellyen felhoztam őket Egyptumnac földéből mind ez napig, reggel felkelvén, c és bizonſagot tévén, és mondván: Hallyátoc meg az én ſzómatt. Es nem hallác, 8 nem fuloket ahoz nem haytác, hanem mindenec az ő ſziveknec gonoſſága után járтanac: azért reájoc boczáttam ez frigynec miden igejét, mellyet paranczoltam, hogy czelekednénec, és nem czelekedtéc.

9 MOnda azért az UR énnékem: Haſonlás vagyon az Juda férfiai közót, és az
10 Jeruſálembéli pólgároc között. Megtértenec az ő elejeknec gonoſſagokra, kic nē engedtec az én beſzédimnec, hanem inkább járтanac az idégen iſtenec után, hogy nékic ſzólgalnánac, megſzegéc az Izraelnec és Judánac házа az en frigyemet, mellyet
11 tettem vala az atyáckal. Azért azt mondgya az Ur: Imé én oſtort hozoc reájoc, mellyből kinem mehettnec, és * kiáltanac én
12 hozzám, és meg nē halgató őket. Es elmēnec az Judánac városi, és Jeruſálēnec polgári, és kiáltnac az ő Iſtēekhöz, kiknec tőmie neztenec, és óltálmazvā meg nē óltalmaz
13 zác őket à nyomoruſagnac idején. Mert az te városidnac † ſzáma ſzerint vóltanac à te Iſteneid Juda, és az Jeruſálem útzainac ſzáma ſzerint rakátoc az gyalázatra való oltár-

a *Vas kemēntzénec nevézi az Egyptumbéli fogſágot az keménſég, roſt kegyetenſégre*

b *nézve mert mellē kemēn az vas olly kemēn vala az inſeg vagy ſzolgálat raytoc és mit az kemēgokat tettem az ti atyaitoknac az napon, tzе mindēt meg mellyen felhoztam őket Egyptumnac föld- fāz es megemedéből mind ez napig, reggel felkelvén, ſzt, azonképpen*

c *az Egyptumbéli ſogság őket nyoſſem fuloket ahoz nem haytác, hanem min- morgattya es dēnec az ő ſziveknec gonoſſága után jár- megemeſztivan tanac: azért reájoc boczáttam ez frigynec la.*

* *Lev.26.3.12.*

† *Deut.7.12.*

b *Ez napſzo-*

rint, az az, az mint meſt lát-

tyátoc hogy nékтec adtam az földet, és azen- igéretimet megtel- tellyeſitettem.

c *Az az, Nagy gyakorta es nagy ſzorgalmatoſſag*

* *Pro.1.28. Eſa.1.15. Inf.14.12. Ezech.8.18. Mich. 3.8.*

† *Sup.2.28.*

ôltárokat, óltárokat *azt mondom*, kinn te-
14 miéneznétec az Baal iſtennec. [d] Te azért
† ne tőrekedgyél ez népért, és ne kiáltsó
érőttec, ſe ne könyörögy: mert én meg nẽ
halgarom az időben, mellyben kiálnanac
15 én reám az ő nyomorúságokban. * Mi-
czoda közi vagyon az én ſzerelmeſemnec
ez után az én házamhoz, holott ő czele-
kedgyéc ſokákkal egyetembe iſtentelenſé-
get? és az ſzent hűſoknac áldozáſit elha-
gytad, [e] és örvendezſz a gonoſz czeleke-
16 detben. Szép gyümölczű és formájú zöld
olayfának nevezte az UR az te nevedet, de
az ſzélvéſznec ſzavára annac leveleit tűz-
zel meggyuytya, minekutánna annac á-
17 gait leontvár. Mert a Seregeknec URa,
ki téged plántált, rendelt te ellened veſze-
delmet, az Izraelnec és Judánac házainac
gonoſságáért, mellyet czelekedtenec ő
magocközött, hogy engemet haragra in-
gerlyenec, áldozván az Baalnac.

18 AZ UR jelentette pedig meg énnékem;
hogy én megtudhatnám: [f] és te jelé-
tetted meg az ő czelekedeteketis énnékẽ.

19 En pedig mint az bárány ollyan valéc,
[g] és mint az ökör, ki az méſzárſzékre vi-
tettetic hogy megölletteſſée, és eſzembe
nem vettem, mit gondoltanac ellenem,
mondván: veſzéſſüc megaz ő étkét fával,
és gyomlállyuc ki az élőc közzül, és az ő
20 neve többé emlekezetben ne légyen. De
ő Seregeknec URa, igaz biró, ki az embe-
néc * veſejeket és ſziveket megpróbálod,
láſſam meg az te bűntetéſedet ő raytoc,
mellyel megbűnteted őket: mert te néked
21 jelentettem meg az én igyemet. Azért azt
mondgya az UR az Anathotbéli emberek-
ről, kic kereſic az te lelkedet, és azt mond-
gyác: Ne prophétálly az URnac nevében,
22 és az mi kezünc miatt meg nem halſz. A-
zért azt mondom, hogy az Seregeknec U-
Ra azt mongya: Im meglátogatom őket:
azifiac fzablya miatt halnac meg az ő fiuc
23 és leányoc éhséggel halnac meg. Es ſenki
ő közzülőc meg nem marad, mikor oſtort
hozoc az Anathotbéli emberekre, az ő
meglátogatáſoknac eſztendejében.

XII. Réſz.

Az Prophéta álmélkodic azon hogy az iſtenteleneknec ez világon nagy jó előmenetelec vagyon, melly dolognac megmondgya az okát. Az után panaſzolkodic az Anathot város bélieckről, és mind az Iſten népének gonoſságokról, az pásztorokonac gondviſeletlenségekről, kiket fenyeget Iſten haragjával, de végezete e vigaztallya őket.

1 IGaz vagy URam, ha pőrlőkis veled, de
mindazáltal ugyan tőrvénkezem veled:
* Miczoda oka hogy illyen bódogsá-
gos az hitetlenecnec útoc, és békéség-
ben vadnac mindnyájan az Iſtentelenec.

2 Hogy megplántálod, és meggyőkereznec,
felnevekednec, gyümölczöznec, kik-
nec ſzájokban forgaſz, [a] de távól vagy
3 az ő ſzivektől. [b] Bizonyára te URam
† eſmérſz engemet, látſz engemet, es a-
zért probálod az én ſzivemet, hogy te hoz-
zád ragaſzkodgyéc, holott az iſtentelene-
ket őſzvegyűytőd, mint az méſzárſzékre
rendeltetett jukokat, és kéſzited őket az
4 megöléſnec napjára. [c] Meddig ſirna az
föld? és az mezőnec füvé meddig ſzárad-
na? Az benne valóknac gonoſságokért
miért fogyátkoznának el minden oktalan
állatoc és madarac? mert azt mondotta:
Nem láttya Iſten az mi végünket.

5 [d] MIkor az gyalogockal futſz megfá-
raſztanac tégedet, mimódon futnál
zért az lovagoſockal? Es az békéségnec
földennis à mellyhóz te bizol vala, *megfá-
ráſztnac téged*, mit czelekednél tehát az
6 Jordán vizénec aradásában? Mert bizony
még az te atyádfiaiis, és az te atyadnac
háza, ők is hamiſſan czelekedtec veled: ő-
k is kiáltottac utánnad nagy felſzóval, ne
higy nékiec ha te veled ſzinten ſzépen be-
7 ſzélgetnekis. Elhagyom az én házá-
mot, elhagyom az én örökségemet, a-
dom azt az kit az én leikem ſzeret vala az
8 ellenségnec kezébe. Az én örökségem ol-
lyan vólt én hozzám, mint az erdőben va-
9 ló ſiró oroſzlán, azért gyülölem őtet. Ol-
lyané az én örökségem énnékem mint az
kőrmös ragadozó madar? avagy nem álla-
nakéa madarac kőrö, környül o ellene? és
azt mongyác: Jertec el, gyűllyetec őſzve ti
mindnyájan erdei vadac, jertec el, nyel-
10 lyúc bé őtet. Az ſoc páſztoroc veſzter-
téc el az én ſzőlőmet, azok tapodtác el az
örökségemet, az én ſzerelmes örökſé-
11 gemet tellyeſséggel elpuſztitottác. El-
puſztitottác azt, és immár moſt elpuſzti-
tatván én ellenem panaſzolkodic, elpuſz-
titatic mind ez egéſz föld, mert ſenki nin-
12 czen, ki eſzébe vénné magát. Minden ma-
gas hegyekre az puſztába eljőnec az puſz-
titóc: mert az Urnac fegyvere emészti meg
őket, az földnec egyyic határától fogva, az
más határáig, ſenkinec nem léſzen béke-
13 ſége. Ha búzát * vetnec, töviſſet aratnac,
ha nagy fáradsággal munkáloſznac, ſem-

[a] *Az az, képmutatoc, kic tégedet czac ſzajokban, de nem ſzivekben hordoznac, Matthias*

[b] *itt az Prophéta megfelel az ő maga kérdéſére és azt mondgya hogy az hivec az nyomorúſágot által megis mértetnec, megpróbáltatnac, holott az iſtentelenec az joſzerenczenec idején hizlaltatnac mint az barmoc az méſzárſzékre. az hivec állapattyat pedig az ő maga ſzemélyében magyarázza meg az Prophéta.*

† *Pſal.17.3.*

[c] *Az az, megérdemlic az vezedelmet, hogy az föld ne kénſzeriteſſec hordozni az ő ſoc gonoſságoknac és iſtentelenſégeknec terhét.*

[d] *Maſodic okat mongya meg miért erdemlic az vezedelmet mert Iſten ellen tamadtac mindnyájan, mind az Anathotbéliec az benn'it való te vagy, mind az Jerusálembéliec. Hapedig az Anathotbéliec re ád tamadtac, kiktől jot kell vala varnod valyon mit kell az Jerusálembéliektől varnod. Ha az Anathotbéliec megfaraztottac kic ollyanoc mint az gyalogoc, Az Jerusálembéliec mimodon nem fogaſztanának el kic haſonloc az lovagokhoz, Azt mongya azért hogy a Sidóc ollyanóc Iſten ellen mint az taborra ſza'ot lovag gyalog.*

[e] *Vagy, Senki ninczen ki az Prophétac beſzédét meghallana.*

* *Levit.26.16. Deut.28.33.*

* *Job.21.7. Abac.1.3.*

[d] *Az Prophétanac ſzol az Iſten.*
† *Sup.7.16. Inf.14.11.*
* *Eſa.1.11.*

[e] *Az az, Nem áldozol nékem ugy á mint kellene, De az Jeronymus igy forditya, Avagy el veſzike az áldozatnac ſzent huſai az te gonoſságidat, mellyekben te dicziekedel.*

[f] *Az az, veſzeſſüc el ebséggel rekeſzſzüc valami tömlőtzbe, holott á fátis egye meg ha megéhezic, veſſüncfát az ő étkebe, az az, valami merges fat darabolyanc az ő etelebe hogy hallyon meg, mert itt panaſzolkodic à ſidoknác és kiválképpen az ő hazájábélieknec ő ellene való álnoc titoc tanáczkozáſokról.*
* *1Sam.16.7. 1.Chron.28.9. Pſal.7.10. és 20.12. Apoc.2.23.*

mi elõmentec nem léſzen, megſzégyenültõc az ti vereménteknec gyümölcze miatt, az URnac haragja miatt.

14 f EZt mõdgya az UR, mind az én gonoſz ſzõſzédim felõl, kic illetic az én õrökſegimet mellyet õrökségûl adtã vólt az én népẽnec az Izraelnec: Imé én *ki gyõlálõ õket az õ földökbõl, és az Judánac házát kiſzaggatõ õ közzülõc. g Es léſzẽ, minekutánna kiſzaggatom õket, megtérec, és könyörülõc raytoc, és viſzſzahozom õket, mindent az õ örökségében és mindent az 16 õ földében. Léſzen annakfelõtte, ha valóba megtanullyác az én népemnec útait, és az én nevemre eskünſznec, illyen módon, h El az UR, miképpen tanitottác vólt az én népemet megeskunni a Baalra, feléppi- 17 tetnec az én népem közzõt. Ha pedig nem halgatnac engemet, kigyomlálván kigyõlálom azt az népet, és elveſztem, azt mõdgya az UR.

f *Az pogányokannak az Sidókhal egybe fenyegetés.*

* *Deut.30.3. Iſa.32.37.*

g *Az fenyegetéſt megmerteköli az Iſten az ſzabaiu'at ſzó'ó'gyérettel.*

h *Az Iſten nevére való eſkünéſen a prophéta érti az igaz Iſtent tiſzteletet mellyet Iſten az elsõ tablán kéz.*

XIII. Réſz.

Jelenti Iſten ez caputban az õ népének õz való jo tetteményét, azoknac hálá adatlanságokat, és bünöket ẽket. Az után mindeneket, mind kinek, kinek ſzine aſzſzon, és kéſéget az penitentziára int ho y az Iſtennec haragját elõlvehesſée. Végezetre az õ bünökrõl és vakmerõségekrõl bizonságot tevin, az õ veſzedelmekrõl prophétal.

1 EZt monda az UR énnékem: menj el
és végy magadnac len övet, a és õ-
vedezd bé magadat azzal, és azt az víz-
2 be bé ne vigyed. Es vévéc magamnac övet,
az mint az UR paranczolta vala, és bé-
3 vedzém magamot. Es másodſzor ſzólla
4 az UR énnékem, mondván: b Vegyed az
övet, mellyet ſzerzettél, mellyet reád övedzettél, és kelly fel, meny el az Euphrateshóz, és rõyts el azt ott az kõſziklának ha-
5 ſadékában. Es elmenéc, és elrõytém az
Euphrateſnél, az mint az UR énnékem pa-
6 ranczolta vala. Es lõn ſoc napec után,
és monda az UR nékem: kelj fel, és menj
el az Euphrateshóz, és vedd fel onnat az
övet, melly felõl paranczoltam vala nék-
7 ked, hogy ott elrövtenéd. Es elmenéc
az Euphrateshóz, és kiásám, és elvém he-
lyébõl az övet, az hoiott elrõytöttem vala, és imé az az öv mégrothadott vala,
8 ſemmire kelló vala. Szólla iſnét az UR
9 nékem, mondván. Ezt mõdgya az UR:
illyenképpem megrothaſztom az Judá-
10 nac és az Izraelnec nagy kevélységet. Ez
gonoſz népnec, *mondom, kinem akarja az
én beſzédemet halgatni, jánac az o tzivek-
nec gonoſságában, és járnac az idegen iſtenekkeli, hogy nékic ſzolgályanac, és

a *Példaadatic az õven az Izrael népe, mellyet Iſten magahoz kapczolt vala, és ultalmazta minden veſzedelemtõl.*

b *Ez haſonlatoſsig által azt arnyékozza Isten az Prophetaval, által a Sidóknac, hogy haſzontalan léſzni nékic az Euphrateſsíl lakozo Babylonabéliec ſegitſege az mellyben bizniac, sõt inkabb az ott kellic az ſzivet és megegyházatnac.*

õket imádgyác. Es léſznec ollyanoc, mint
11 ez öv, ki ſemmire kellõ. c Mert miképpen c *Itt imar az*
az férfiu hozzá övedzi az övet, azonképpẽ *Iſten õ maga*
magamhoz kapczoltam vala az Izraelnec *megmagyarazza az haſonla-*
egéſz házát, és az Judánac egéſz házát, azt *toſſagot.*
mõdgya az UR, hogy lenne nékem én né-
pem, az én nevemre és tiſzteſségemre, és
diczéretemre, d és nem halgatánac en- d *Az az hogy*
gemet. *ez nép az én ne-*
12 EZ ſzót mond azért nékiec; Azt mond- *vemet megéſ-*
gya az Izraelnec URa Iſtenẽ, minden *merné és ma-*
tõmlõt borral kel megtölteni: és azt mõd- *gaſztalná.*
gyác néked: avagy nem tudgyuké, hogy
13 minden tõmlõt borral kel megtölteni? Ac-
koron azt mõdgyad nékiec: Azt mondgya
az UR: Imé én bétöltem ez földnec min-
den lakozóit, és az királyokat, kic Dávid
helyett ülnec az õ úlõ ſzékiben, és az Papokat, az Prophétákat, és az Jerusálemnec
14 minden lakozóit, réſzegséggel. e Es õſz- e *Az az, Bo-*
veverem õket eggyiket az máſikhoz, az a- *czátoc õ rajoc*
tyákat és az fiakat egyetemben, azt mond- *nagy nyomoru-*
gya az UR: Nem kedvezec, és nem iſzec *ságot melyben*
15 irgalmas, hogy el ne veſztenẽm. Hallyá- *eſzec okoſſa-*
toc meg, és vegyétec eſzetekben, ne fuval- *goc elvéſz*
16 kodgyatoc fel, mert az UR ſzollott. f Ad- *mint az réſeg*
gyatoc az ti Uratoknac Iſtenteknec diczé- *embernec, hogy*
retet, minekelõtte elhozza az ſetétséget, *ne tudgyác mit*
és minekelõtte megüſsétec à ti lábaitokat *kellyen mivel-*
az ſetét hegyekben: mert holott ti várta- *niec.*
toc világoſságot, azt halálos árnyécká vál- f *Inti õket az*
17 toztatta és ſetétséggé. Hogy ha ezt nem *alazatoſségra,*
halgattyátoc, az röytec helyekben ſir az én *Iſtenben való*
lelkem az ti kevélységtekért: és ſirván ſir, *bizodalomra,*
és az én ſzemem † könyvez, mivelhogy az *penitenciára,*
18 URnac népe rabsagra vitetic. Mond meg *hogy eltavoz-*
az királynac, és királyne aſzſzonac: alá- *tathaſsálaz Is-*
zátoc meg magatokat, és heverjetec az föl- *ſten ítéletis.*
dón: mert kieſic fejetekbõl az ti diczõség- † *Threna.2.16.*
19 teknec coronája. Az városoc mellyec
Délre vadnac, bézároltatnac annyira hogy
ſenki meg ne nyithaſſa, elvitetic az egéſz g *Az királynac*
Juda, bizonyára mindeneſtõl fogva az rab- *és à fejedelmec*
20 ságra vitetett. Emellyétec fel ſzemeiteket, *ékeſsége à kõſeg.*
és láſsátoc azokat, kic jõnec Eſzac felõl: h *Ezt vagy az*
hól vagyon az ſokaság, ki tenéked adatta- *Athazrol mõd-*
21 toc vala, az te ékeſségednec ruhái? g Mit *gya, ki Chalde-*
mondaſz, mikor meglátogat tégedet? *abol ſegitséget*
Mert te tanitád meg õket hogy uralkod- *kere.2.Reg.16.*
nának à te fejeden: h az faydalmac avagy *vagy Ezechiaſ-*
nem környékeznekẽ meg tégedet, mint az *rol, hogy meg-*
22 gyermec ſzülõ aſzſzoniállatot? Hogy *mutogait a va-*
ha mondandod az te ſzivedben, miért **kö- *la az õ kenczut*
vetkeznénec én reám ez nyavalyác? Az *nzoknac.*
te hamiſsagodnac ſokaságáért mezitelenül meg az te ſzemérmes teſted, és az te *2.Reg.20.*
23 lábaid az õrt léſznec mezitelenné. Hacl- ** Sup. 5.19.*
változtathatja az Szereczen az õ bõrét, *Inf.16.10.*
és az párduc az õ tarkaságát: Tiis jót cze- i *Az ö' lõu-*
lekedhettec, holat az gonoſz czelekede- *ſokat haſonlitya*
tet megſzokátoc. Azért elhányom õ- *az ſzékez, az õ.*
24 ket, mint az könyü pozdorját, i az puſzta *népét az pozs-*
doriahoz.

fel ól

25 felől való ſzél általl. [c] Ez az te ſorſod és à
te mértékeidnec reſze én tőlem, azt mond-
gya az UR, ki elfeletkeztel én rólam, és
26 hittél az hazugságnac. Enis megmezite-
lenitettem az te ſzemérmes reſtedet ortzád
előtt, hogy kiláttaſſéc az te gyalázatod.
27 Az te paráznaságidat, és az te paráznaſá-
godnac * úndokságát az hegyeken, az me-
zőn láttam az te utálatoſſágidat. Jay néked
Jeruſalem: Vallyon léſzeſzé valaha tiſzta?
Vallyó mennyi űdő után? [l] Mégis meddig?

XIV. Réſz.

Fenyegeti Iſten az Judah orſzágát nagy éhſéggel. Könyörög az Prophéta az népért Iſtennec. Az Iſten megfelel, hogy tudniillic az ő decretomát el nem valtoztattya, és mikor Jeremiás à hamis Prophétakra vetne bűnt, fenyegeti mind az Prophetákat mind az népet. Könyörög iſmét Jeremiás az népért.

1 EZ az URnac ſzava, mellyet ſzólloti Je-
2 remiáſnac az ſzárazság felől. [a] Sirni
fog az Juda, és az ő kapui elromol-
nac, meggyaláztatic az földig, és az Jeru-
3 sálemnec kiáltáſa felmégyen. [b] Es az ő
fejedelmec elküldic à kiczineketis az vizre, és elmenvén az kútakhoz, nem találnac
vizeket, viſzſzatérnec üres korsóckal, ſzégyent vallánac és meggyaláztatván bé-
4 dic az fejeket. Az földnec ſzáraſſágáért:
mert nem eſett az földre eſső: ſzégyent val-
lánac az ſzántó emberec, és bédedezic fe-
5 jeket. Sőt még az ſzarvaſis megellic az
mezőn, és elhadgya fiát, mert nem léſzen
6 fü. Es az vadſzamárokis felálllanac az kő-
ſziklákra, és béſzijác az ſzelet mint az ſár-
kányoc: megfogyátkoznac az ő ſzemec,
mert nem léſzen tűvőc.
7 [c] MIvelhog'a mi álnokſáginc téſznec el-
lenünc tanubizonságot az UR Iſten,
czelekedgyél az te magad nevejért: mert az
8 mi álnokſáginc elárattanac, te ellened vet-
keztünc. Izraelnec reménſége, megtar-
tónc vagy az nyomorúſágnac idején, mi-
ért vólnal ugymint jövevény ez földön? [d]
9 és mint az útonjáró, ki bétér az éyjeli nyu-
govára? Miért lennél ollyan mint az
megfáradott férfiu? és mint hatalmas, ki
meg nem tarthat? De te mi közöttünc vag'
URam, és az te nevedről neveztetünc mi,
ne hadgy el minket.
10 AZt mondgya ez népnec az UR: miképpen ſzerettéc az búdoſáſt, és az ő lábo-
kat meg nem tartoztattác: azonképpen az
UR ſem ſzerette őket, moſt emlekezic az ő
álnokſágokról, és meglátogattya az ő bű-
11 nőket. Es ſzólla nékem az UR: † Ne kő-
nyőrögj ez népért, hogy jól czelekedgyem
12 vele. Mikoron * böytölnec, én az ő kiál-
táſokat meg nem halgatom, és mikorő né-
kem áldozatokat téſznec, én nálam kedves nem léſznek: mert fegyverrel, éhséggel,
és dögházállal megemészlem őket.
13 ES mondéc: Ahah URam Iſten: Iméaz
Prophétác mondgyác nékic, fegyvert
nem láttoc, éhség ſem léſzen raytatoc: ha-
nem álhatatos békeséget adoc néktec itt
14 ez helyen. Es menda az UR nékem: Ha-
zugſágot Prophétálnac az Prophétác én
nevembem: † nem küldtem őket, és nem
paranczoltam nékic ſem vélec nem beſzél-
lettem, hazug látáſt és jövendölést, hijábā
való dolgot, és az ő ſziveknec czalárdsa-
15 gát jövendöllic tinéktec. Azért azt mon-
gya az UR az Prophétác felől, kic Prophé-
tálnac az én nevemben, és én nem küldöt-
tem őket, és azt mondgyác: fegyver és éh-
ség nem léſzen ez földön: azoc az Prophé-
tác fegyver és éhség miatt emészſzetnec
16 meg. Az nép pedig kinec őc Prophétál-
tanac elvettetic Jeruſálemnec útzáin az
éhség és az fegyver miatt, ſenki nem léſző
ki eltemetné őket, őket az ő feleségeket az
ő gyermekeket, és az leányokat: és ő reá-
17 joc öntőm az ő gonoſſágokat. Mondd a-
zért nékic ez ſzót. az én ſzemeim * ſirnac
éyjel és nappal, és meg nem ſzűnnec: Mert
nagy ſanyarusággal megſanyargattatott
az én népemnec leánya, igen nagy vereség-
18 gel. Ha kimégyec à mezőre, imé ott fe-
küſznec az fegyver miatt megőlettettec;
ha bémégyec az városba, imé ott vadnac
az éhség miatt megepettec: mert mind Pro-
phéta ſ- mind az Pap megkerultéc az föl-
det, és nem tudnac *ſemmit*. [f]
19 VAllyon valóban megvetettedé az Judát?
Az Siont utállyaé az te lelked? Miért
vertél meg minket, és ſemmi orvoſſágunc
ninczen? † Vártuc az békeséget és ſemmi
békeség nem vólt: és az gyógyuláſnac ide-
jét, és imé félelem. Elismérjüc URam az
20 mi vétkeinket, az mi atyainknac álnoksá-
gát, * és hogy vétkeztünc tenéked. Ne
21 veſs meg minket az te nevedért, ne veſd
meg az te dicziőségednec ſzékit: gemlekez-
zél meg, ne tedd hijába valóvá az te mi ve-
22 lünc tett frigyedet. Vadnaké az pogá-
nyoc hijába való Iſteni közzűl, kic eſſőt
adhatnac? adnaké az égből eſſőt? Avagy
nem te vagyé az mi URunc Iſtenünc? és te
benned biztunc, mert te czelekedted mind
ezeket.

[a] *Az az, Igy fizetec tenéked az to érdemed ſzerint.*
* *Sup. 5. 8.*
[l] *Az az, vallyon megtérſze valaha, és mennyei időre térnél meg, holott immar az Iſten ſoc ideig várt, czac hijába várna ezutanis, mivelhogy vakmerő vagy.*

[a] *Vagy, az egeknec megtartoztatása felől.*
[b] *Az bőſtüben ugy ſzol ezekről mint elmult dolgokrol, à Prophétianac bizonyos voltáért de mi vilagoſſágnac okáert jövendő időről magyarāztac.*

[c] *Könyörgéſnec formajat irja az Prophéta az Sidóknac. mellyben vagyen à bűnnec megvallāſa és kéres.*
[d] *Az az Te Iſten fogáttad, hogy mind örocke laknal è néppel, miert hagynál el azert minket.*

†*Sup. 7. 16. es 11. 14. Exod. 32. 10.*
* *Prov. 1. 28. Eſa. 1. 15. Sup. 11. 11. Ezech. 8. 18. Mich. 3. 4.*

[c] *Az az, az ő gonoſſágoknac mélto büntetését.*
* *Thren. 1. 10. es 2. 18.*
[f] *Az az mind Prophétac, papoc elkerülic ezföldet, es ugy kereſnec magoknac ſegitséget, de nem tudnac, vagy ninczen értelem bennec, az az, nem veſzic eſzekbe hogy habeſzontalan a külſő ember ſegitség, és czac Iſtennél vagyon az veſs ſegitség.*
†*Sup. 8. 15.*
* *Pſal. 106. 6. Dan. 9. 8.*
[g] *Iſten dicziőſségét adhatnac nec ſzokinec nekivezi az Izrael népét. mivelhogy azoc lőtt lakozot, vagy à templomb.*

XV. Réſz.

Az Prophetának az felső caputban való könyörgésére megfelel. az Iſten és azt mondgya hogy ſemmiképpen meg nem kegyelmez az népnec, mivelhogy igen bűnöſoc. Sirattya az Prophéta az ő nyomorāltſāgāt, kinec Iſten igéri az ő állapattyanac megjobbitását, holott iſmét fényegeti az népet.

Emlekezic az Prophéta az ő ártatlanságáról, kit Iſten vigaztal, és az ő tiſztiben uyjonnan megerősſit.

† *Ezech.* 14. 14. * *Exod.* 32. 14. † *1.Sam.* 7. 9.

1 ES monda az UR énnékem: † Ha én előttem állanának * Moſes és † Samuelis, az én ſzivem nem haylana ez néphöz: küld ki az én orczám elől, és menjenec ki. 2 Ha pedig azt mondgyác tenéked: Hová megyünc ki? Azt mondgyad nékic: Igy ſzól az UR: * Az ki halálra való, halálra: és az ki fegyverre, fegyverre: és a ki éhségre, éhségre: és az ki az fogságra, az

* *Zach.* 11. 9.

† *Lev.* 26. 16.

3 fogságra. Eſzlelekbe vetec nékic † négy felét, azt mondgya az UR: fegyvert az megölésre, és ebeket az megſzaggatásra, és égi madarat, és ez földi beſtiket az

* *Deut.* 28. 25.

4 megévésre, és az elvéſztésre. Bűdosóvá * téſzem őket ez földnec minden országiban az † Manaſſesért, az Ezechiásnac Judának királlyának fiáért, azokért, mellyeket Jeru-

† *2.Reg.* 21. 11.

5 sálemben czelekedett. Mert ki könyörül te raytad Jerusálém? és ki vigaſzral meg tégedet? és ki mozdúl ki ezac helyébőlis az ki tuda-

6 kozzéc az te állapatod felől? Te hagytál el engemet azt mondgya az UR, az előbbi vétekre tértél: azért kinyuytom az én kezemet te reád, és elvéſztelec tégedet: elfáradtá mindűntalan elváltoztatván az bűn-

7 teréſt. Es megſzórom ſzórólapáttal őket az földnec minden kapuiban, a árvává téſzem, elvéſztem az én népemet, mivelhogy az ő útairól meg nem tértenec.

a *Az az, az földnec minden határiban.*

8 Meghaladtác ſokaſsággal az ő özvegyi az tengernec fövényét, hozoc nékiec az ifiaknac gyülekezeti ellen puſztitót délben, és boczátoc ő rájoc hirtelenséggel való

9 eſzvéſzét és felélmet. † Elfogyátkozic az hét gyermec ſzülő aſzſzoni állat, b az faydalom miatt elfogyátkozott az ő ſelke: az ő világa elmúlic, mikor még nappal vólna. c Megſzégyenül és elpirúl, és az ő maradékokat az fegyverre vetem az ő ellenségec előtt, azt mondgya az UR.

† *Amos* 8. 9.

b *Az az, Megnyomorodzic az jo ſzaporito aſzſzoni allat, bizonyos ſzamot mond bizontalanért: az az, melly ſoc gyermeket ſzül.*

c *Szol az Juda nemzetségéről: hogy mikor jo állapatról gondolkodnának akkor a nyomoruság környúl veſzi.*

10 JAy nékem én anyám hogy ſzültél engemet, viſzſzavonyáſnac és az egéſz földön való pórpatvarnac férfiát. Nem adtam kölczönt, ökis nem adtac nékem d kölczönt:

11 Mégis minden ſzidalmaz engemet. Es monda az UR: e Ha az te időd nec hátra való réſzénec jól nem léſzen: ha meg nem engeſztelem tenéked az ellenséget az há-

d *Az az, nem vólt nékem ſemmi társalkodáſom és jeiratnyáſſigom ő vélec: nem adtam ſemmi okot és alkalmatoſságot à haboruságra, hanem ezac az én tiſztemben és hivatalomban jártam el, holot az Prophéta panaſzolkodic az ő nyomorusz állapatyaroi.*

e *Az az, ha ez nem mivelem, bátor igazſágtalan legyec a verbenmaſ felei Iſten az Prophéták kivánságára, és azt mondgya, hogy zoha most nem az ő kedvekszerint vagyon dolgai mindazáltal vegre jól liſzen. A kor pedig jöllehet ſokat kellyen ſenvednod, mindazaltal én az ellenséget te hozzád megengeſztelem.*

12 boruságnac idején. Vallyon eltörié az vas az atzélt és értzet. f

f *Az az, őc te el lenzed az természetöc leſznec, de én az te oltalmazaſodra erőſſeb liſzec.*

† *Inf.* 17. 3.

13 AZ te kénczedet és gazdagságodat az † prédára vetem pénz nékül, g az te bű-

14 neidért, minden te határidban. Es vitetlec tégedet az te ellenségidhőz, az földre mellyet nem láttál: mert az én búsúlásomnac égő * tűze ti ellenetec felgerjedett.

g *Az az, ugy meg nem váltatod. Vagy, penznélkül, az az, nem valami jutalomért, hanem az te bűneidert.*

* *Deut.* 32. 22.

15 TE tudod URam, h emlekezzél meg rólam, és látogaſs meg engemet, és ments meg engemet az én ellenségimtől, az te haragodnac halaſztásában ne végy ki engemet: Tudgyad hogy te érőtted ſzenve-

16 dem az gyalázatot. Mikor az te beſzédedjelen vólt, () helyet adtam annac, k és az te beſzéded én nékem örömemre vólt, és az én ſzivemnec vigaságára: Mert az te

17 nevedről neveztetem ő ſeregeknec URa Iſtene. Nem últem az czúfolóknac gyülekezetekben, és nem örvendeztem az te i kezedért, ezac egyedül últem: l mert buz-

18 goſsággal bétöltöttél engemet. Miért léſzen az én :: faydalmam örőcke való, és az én verettetéſem gyógyulhatatlan? Lennél énnékem mint az álhatatlan hazug patac nac folyáſa? m

h *Tudniillic, mi ſzenvedec az én ellenſegimtől.*

i *Az az, mivelhogy tudom hogy az te népedellen valo haragodat halaſztod. Ne vegy ki azért ez világbol, miglen latandom az boſzſzu állaſt.*

k *Az őtőrében igy vagyon: Az te beſzédid megtalaltattac, és megettem azokat.*

() *Ezech.* 3. 3. *Apoc.* 10. 9.

19 ANnákokaért azt mondgya az UR: Ha megtérendeſz, n énis megtéritlec tégedet, és én előttem állaſz, és ha elválaſztod az jót az hitvántól, léſzſz mint az én ſzám. Térjenec meg öc te hozzád, o de te ne térj

20 ő hazájoc. Es adlac tégedet ez népnec erős † báſtyául: és viaskodnec te ellened de nem győzhetnec meg: Mert én te veled vagyoc hogy megtartſalac, és megſzabadit-

21 ſalac tégedet, azt mondgya az UR. Es megſzabaditlac tégedet az hitetleneknec l markokból, és kivéſzlec az erőſſeknec kezekből.

l *Az az, mivelhogy te reád és az én tiſztemre neztem hogy*

Prophetáva tettél engemet, ezac egyedől últem, az az, megvontam magamot mindentől és ezac az en tiſztemben jartám, mivelhogy ſzerelmem volt hozzad. * *Inf.* 30. 15. m *Az az, ha engemet te elhagynál, holott örőcke felfogattad az te házadnac gondgyát, haſonlo lennél az patakhoz vagy forráshoz, mellyből kifogy hamar az viz.* n *Az az, ha magadot az ſoc gonoſzoc közzé nem adod, hanem azoktul elſzakaſztod magad, megerőſitetleo tegedet, hogy nékem ſzolgalhaſs.* o *Az az, ő dolgoc à hogy megterjenec, te ne térj hozzájoc, az az, ne bizelkedgyél nékiec.*

† *Sup.* 1. 18.

XVI. Réſz.

Az Iſten az Prophétaiol megtiltya hogy meg ne házaſodgyéc és magzatokat ne ſzaporitſon, mivelhogy az orſzagra veſzedelem nagy következnéc, megtiltya azt is hogy ſe ſiralmas ſe örvendetes házba ne mennyen. Az után az népnec bűnöket mondgya meg, és ő reajoc ſententciát mond.

1 SZólla az UR énnékem, mondván:

2 Ne végy magadnac felesêget és ne legyenec tenéked fiaid leányid itt ez helyen.

3 Mert azt mondgya az UR az fiac és az
leányoc felől, kic ez helyen ſzűlectetnec,
és az anyác felől kic ſzűlic azokat, és az a-
tyác felől az kic nemzettéc azokat itt ez
† Sup.15.2. 4 földön. † Keſerves halállal halnac meg,
* Inf.25.33. nem ſirattatnac, * és el nem temettetnec,
ganéyjá léſznec ez földnec ſzinén: fegyver
és doghalál miatt emeſztetnec meg, és lé-
† Sup.7.33. ſzen az ő teſtec † az égi madaraknac és az
Inf.34.20. 5 földnec vadjinac étkec. Mert azt mond-
a Azt jelenti azzel az Iſten, hogy nem léſznec méltoc arra hogy ſirattaſſának, és tiſztelteſſenec azzal, az mivel az halottakat ſzoktac tiſztelni.
gya az UR: a Ne menny â ſiralmas házhoz,
ne menny ſirni: ſe pedig fel ne inditaſsál ő e-
rőttec: Mert az én békeségemet ez néptől
elvettem, azt mondgya az UR, az én irgal-
6 maſságomat és kegyelmeſségemet. Es
meghalnac mind az nagyoc ſ-mind az ki-
czinyec ez földőn: nem temetic el őket,
ſem ſirattyác őket, és nem * metélic magó-
kat, b ſem hajokat ki nem ſzagattyác.
7 Es az kezeket nem veric őſzve, hogy ő-
ket vigaſztalnác az meghólt félől, és nem
vigaſztallyác őket c az ő attyoc és annyoc
8 felol. Az lakodalom házbais bé ne menj,
hogy leülly vélec az ételre és italra. Mert
azt mondgya az Seregeknec URa, az Iz-
9 raelnec Iſtenec: † Imé én elveſzem innen
ez helyről az ti ſzemetec előtt az ti időtökben az vigaſságnac és az őrömnec ſzavát,
az vő legénnec és az meny aſzſzonnac ſza-
vát.
10 ¶ Sléſzen * mikor megmondod ez nép-
nec mind ez ſzókat, és azt mondgyác
néked: Miért módotta az UR mi felőlünc
mind ezt az nagy gonoſzt? Es miczoda az
mi álnokſágúc? Es mellyec az mi bűnünc,
mellyel vétkeztünc a mi Urunc Iſtenünc
11 ellen? Ackoron mondd ezt nékic: Azért
hogy elhattanac az ti atyáitoc engemet,
azt mondgya az UR, és idegẽ iſtenec útán
mentenec, és nékiec ſzolgáltanac és imád-
tác őket, és elhadtanac engemet és az én
12 törvényemet meg nem őriztéc. Es ti go
† Sup.7.26. noſzſzabbúl † czelekedtetec hogy ſem
mint az ti atyáitoc: és imé ti elind ſ ltatoc
mindnyájan az ti gonoſz ſziveteknec ke-
ménsége után, úgy annyira hogy engemet
* Deut.4.27. és 28.64.65. 13 nem halgatnátoc. Azért * kiuzlec titeket
ez földtől, az földre mellyet ti nem láttatoc ſem az ti atyáitoc, és ott ſzolgáltoc az
idegen iſteneknec nappal és éyjel, mert
meg nem kegyelmezec tinéktec.
† Inf.23.7.8. 14 A Zért imé eljőnec † az napoc azt mond-
gya az UR, és többé nem mondgyác:
Eel az Ur, ki kihozta az Iſtaelnec fiait Egyp-
15 tomnac földéből. Hanem ezt mondgyác.
Eel az UR, ki kihozta az Iſraelnec fiait az
Eſzaknac földéből és egyéb földekből,
mellyekre ſzámkivetette vala őket, mine-
kutáña viſzſzahozom őket az ő földökbe,
mellyet adtam az ő attyoknac.
16 ¶ Mé én küldec az ſoc halászokhoz azt
mondgya az UR, és meghaláſztatnac,
és annakutánna elküldőc az ſoc vadáſzok-
hoz, és kivadáſzſzác őket minden hegyből
és minden halomból, és az kőſziklāknac † Job.34.21.
17 haſadékjokból. Mert az én ſzemeim † Prov.5.31.21.
vadnac nékic minden útokon, nem rőy- Inf.32.19.
tőztenec el az én orczám elől, és nem fe- d Tudniillik
deztettenec el az ő álnokſági az én ſzemem minekelőtte az
18 elől. Es előſzőr megfizetec az ő alnok- én igéretemet a
ſágokert és vetkekért kétképpen: d Mert ſzabaditaſrol be
megundokitottác az énföldemet az ő tellyeſezném.
utálatoſſáginac teſtevel, és az én örökſé- e Yrli az em-
gemet bétöltöttéc az ő fértelmellékéc- beri teſtecnec
kel. aldozait, és a
19 AZ UR az én erősségem, ő az én báſ- fertelmeſségen
tyám, és az én óltalmam az én nyomo- az balványo-
ruságomnac napján: te hozzád jónec az kat.
népec a földnec határiból, és azt mond- f Az Iſtenre tér
gyác: Bizony hazuságot birtanac az mi a- az Prophéta, és
tyáinc, hijaba valóságot, és ſemmi haſzon az Iſtennec igé-
20 nem vólt bennec. Vallyon czinálhaté retét magya-
magánac az ember iſteneket? Bizony azoc razza az Sidok-
nem iſtenec. nac meſzſzabadi-
21 A Zért imé én megmutatom nékiec ez- taſokról és az
úttal, azt módom hogy megmutatom poganyoknac hi-
nékic az én kezemet, és az én erősſége- vatalokról, kik-
met: és megeſmeric hogy az én nevem I- töl kellene az Is-
ſten. ten hazanac
megéppálni.

XVII. Réſz.

Az népnec kemény, engedetlen, és vakmerő ſzivéről ſzól az Prophéta előſzőr. Az után kárhoztattya az emberben való bizódalmat, és az Iſtenben bizokat bodogoknac mondgya, karhoztattya viſzontag az ember ſzivének czudárſágát. Könyörög az Prophéta az ő ellenſegi ellen. utólſzor inti az népet az ſzombatnac megſzenteléſere, mellyert nekiec minden jót iger.

1 AZ Judánac vétke feliratot † vas pen- † Job 19.24.
nával az Adamás kőre, a felirattatott a Ez mondaſ-
az ő ſziveknec táblájára, és az ti óltá- ſal azt akarja
2 ritoknac ſzarvaira. Miveilhogy megẽ lekez- jelenti ő Prophe-
nec az ő ſioc az ő óltárokról, és az ő ber- ta hogy à bűn
kekről, mellyec a zöld fáknál vadnac és à az ő ſzivekhez
3 magas hegyekben. Te ki az hegyekben annyira hozza
bizol, az te mezőidőn való örökségedet és ragadott, és an-
minden kénezedet * prédára vetem az bál- nyira megkemé-
ványokért az te bűnödért, melly vagyon nyettec abban
4 minden te határidban. Es megſoſztatol hogy reménség
az te örökségedtől mellyet tenéked adtā, nem lehet az
és ſzolgáltatom te veled az te ellenségidet jobbulás felől.
à földőn, mellyet nem eſmérſz: mert meg- * Sup.15 13.
gyuytottátoc az tűzet az én haragomban,
melly mind őrőcké ég.
* Az emberben
5 * AZt mondgya az UR: árkozott az fér- valo bizodal-
fiu, ki bizic az emberekben, és erőſsé- mat karhoztat-
gét helhezeti az teſtben, és az ő ſzive él tá- tya: Az Iſtem-
6 vozott az URtől. Es ollyan léſzen mint ben bizokat bo-
à hangafa az puſztában, és nem láttya mi- dogoknac mond-
kor eljő az jó, b hanem lakozic az puſztá- gya.
b Az jon erti
az égi harmatot mintha azt mondana, ninczen reſze az eſőben, ha vagyonis haſzontalan.

ban való ſzáraſságokban az ſovány föld-
7 ben, holott nem lakoznac. Bódog * az
férfiu ki bizic az Urban, és kinec az UR az
8 ő bizodalma. Mert haſonlatos † léſzen az vizec mellet plántáltatott fához,
és ki az folyóvíz mellet meggyökerezzic,
és ingyen ſem érzi mikoron eljő az hévség, és léſzen az ő levele zöld, és az száraz eſztendőtől nem fél, ſem az gyümölczözéstől meg nem ſzűnic.

9 ‖ CZalárd az ſziv minden dolgoknac felőtte, és gonoſz, ki tudhattya meg
10 azt? En vagyoc az UR, ki * megroſtálom a ſzivet, megpróbálom az veſéket, hogy
megfizeſſec kineckinec mind az ő útai ſze-
11 rint, és az ő czelekedeti ſzerint. Mint az
fogolymadár melly ſokat toic, de nem
mind kikölti mindenkor: Azonképen
az ki gazdagságot gyűjt, és nem igazán,
az ő napjainac közepiben elhadgya azt,
és áz ő halálának utólſo órájában bolond
léſzen.

12 ‖ dAZ magaſságoſnac dicziőséges ſzéki, eleitől fogva vólt, az mi templomunk-
13 nac helye. O URam Izraelnec reménſége, mindenec kic † elſzakadnac tetőled megſzégyenülnec: és kic én tőlem olſzakadnac, az földön iratnac bé: e
mert elhattac az Úrat, az élő vizeknec kútfejét.

14 GYogyits meg URam engem, és meggyogyúlok, tarts meg engemet, és
megtartatom, mert az én dicziréretem té-
15 vagy. f Imé ők mondgyác nékem: * Hól vagyon az URnac ſzava? Jóyjón el moſt.

16 ‖ g. En pedig nem † utáltam meg az te
utánnad való páſztorságot: és az haborúſágnac napját nem kévántam te tudod: az mi az én ſrámból kijőtt, te előtted vólt.
17 Ne légy énnékem félelmenre, te vagy nékem reménſégem az háború-
18 ſágnac napján. * Megſzégyenülteſſenec kic kergetnec engemet, és én ne ſzégyenyüllyec meg, féllyenec ők, én pedig ne
féllyec. Hozd reájoc az háboruſágnac napját, és két féle nyomoruſággal romlaſs meg őket.

19 h AZt mondotta nékem az UR: Meny el
és álly meg ez népnec fiainac kapuiban, mellyen bémennec és kijőnec az Judánac királi, és Jerusálemnec minden ka-
20 puiban. Es mond meg nékic: Hallyátoc meg az URnac ſzavát, Judánac királyi, és egéſz Juda, és Jerusálemnec minden lakozói, kic bémentec ez aytókon.

21 Azt mondgya az UR: † őrizzétec meg a ti lelketeket, és Szombat napon
ſemmi térhet ne hozgyatoc, ſem az Jeru-
22 ſálem kapuin bé ne vigyétec. Se pedig az ti házatokból terhet ki ne vigyetec Szombat napon, ſemmi műnkát neczelekedgyetec: hanem ſzentellyétec meg az
Szombat napot, miképpen á ti atyaitok-
23 nac * megparanczoltam. De ők nem hallác meg, ſem fülőckel arra nem figyelmezénec, hanem megkeményitéc nyakokat, hogy ne hallanác, és az tánitaſt ne
24 vennéc. Mert ha valóba halgattoc engemet azt mondgya az UR: és nem viſzitec bé a terhet az városnac kapuin, hanem megſzentelitec az Szombatnac napját, és
ſemminemiő dolgot ackoron nem czele-
25 kedendetec. † Bémennec az városnac kapuin ackoron az királyoc és az fejedelmec, kic úlnec az Dávidnac ſzékiben, és járnac ſzekereken és lovakon, mind ő magoc mind az ſő népec az Judánac férfiai, és Jerusálemnec lakozói: és az városban
26 lakoznac mind őrőckė. Es eljőnec az Judánac városiból, és Jerusálemnec megyéjeiből, és Benjáminnac földéből, és az mező földről, és az hegyes földről, és Dél fölől hozván egéſzlen égetendő áldozatokat: Minhhát és temiént, és hozván hálá adó áldozatokat az URnac házába. ‖ Ha pedig nem engedtec énnékem, hogy megſzentelnétec az ſzombatnac napját, és ne hordanátoc az terhet, ſe
terehvel bé ne mennétec az Jerusálemnec
kapuin az ſzombatnac napján: Tüzet gerjeſztec az ő kapuiban, ki megeméſzti Jerusálemnec kapuit, és még nem óltatthatic.

XVIII. Réſz.

Az Iſten nagy ſzíp haſonlatoſság által megjelenti hogynéki hatalma vagyon az Sidokon, és hogy ha penitenciát tartanac, megtarrya és óltalmazza őket, ha pedig penitenciát nem tartanac, megbűnteti őket, holott bűnöketis elő ſzamiállya. Végezetre Iſten előtt panaſzolkodic az ő ellene való alnoc tanáczokról, es kéri Iſten ſegitségét az ő óltalmára, es elleſegince veſzedelmekre.

1 EZ az beſzéd, melyet ſzólla az UR Jere-
2 miáſnac, mondván: Kelly fel, és meny bé az fazekaſnac házába és ott megmondom néked az én beſzédemet.

3 Azért béménec az fazekaſnac házába, és imé fazekat czinál vala az kereken.

4 Es elromlá az edény az fazekaſnac kezében, mellyet sárból czinál vala, és fordúlván czinála abból más edént, az mint jobnac tettzé á fazekaſnac, hogy czele-
5 kednéc. Es ſzólla az UR nékem, mond-
6 ván: * Vallyon mint ez fazekas, czelekedhetemé úgy ti veletec ő Izraelnec házá? Azt mondgya az UR: Imé mint az sár az faze-

* *Pſal.2.12.és 34.9. Prov.16.20. Eſa.30.18.*
† *Pſal.1.3.*
‖ *Ez verſtben az Prophéta szoſzfelel az Sidoknac, kic azt mondhattác volna, mi jámboroc vagyunc, és Iſtének bizunc. Azt mondgya azért hogy almoc az ember ſzive, és az ember nem láthattya, megczalhattya az ember az embert: de az Iſten á maga megakarja hánni vetni az emberec ſzivét.*
* *Sam.16.7. Pſal.7.10.*
d *Arról ſzól az Prophéta, minemő dicziőséggel látogatta Iſten á Sido népét, hogy tudnillik á közöttőc volt az ő dicziős. geſ ſzéki, mellyet azért mond, hogy abbeli inhább megtetetgyéc az ő hálaadáſtlan ságot.*
† *Pſal 73.25. Eſa.1.28.*
‖ *Az hivéinec neveze az nienyében irt ſtatc meg. Luc.10. Ac. hite le iczkézt az ſzőlőn.*
f *Azaz, te eſeſſ l diczekedéſ az emberec. tiőtt.*
* *Eſa.5.19.*
‖ *Azaz, Te vallaſz tortál. engemet prophetanac, én engettem, nem kivánom az en nemzetnec romlaſát, de mutathaſſ te igaz Iſtenségy, tudom hogy el nem fenyveded az ő gonſzagokat.*
† *Pſal.35.4. & 40.15.* h *Az Szombatnac megtartására int szép igeretekkel, és egyetembe keményſenyegetéſzekel.*
‖ *Neh.13.19.*

az fazekasnac kezében, úgy vattotok ti az én
7 kezemben Izraelnec háza. Ha ſzólloc az
nép ellen, és az országh ellen, hogy † kigyőlálom, megrontom, és elveſztem egy ízem
8 pillantásában. Ha megtér az nép az gonoſſágából, az melly ellen ſzóllottam, énis
* megbánom az gonoſzt, mellyet elvégeſztem vala hogy ő vele czelekedném.
9 Viſſzonta[g] ha ſzólloc az nép felől, és az
országh felől, hogy megéppitem, és megplántálom azt. Ha gonoſzt czelekedic
10 én előttẽ, és nem halgattya az én ſzomat: megbánom [a] az jót, mellyél végeſztem vala, hogy véle jól czelekedgyem. Moſtan
11 azért mond meg kérlec az Judánac férfiainac és Jerusálemben lakozóknac, mondvan: Azt mondgya az UR: Imé én készitec ti ellenetec goneſzt, és gondoloc ti ellenetec gondolatot: † térjetec meg moſtan, kikimind az ő gonoſz útáról, és az ti útaitokat fórditsátoc meg, és az ti czelekedeteteket. Es azt mondottác: * Ninczen ſzándékunc az megtéréſre, [b] hanem az mi gondolatinc után mégyünc, és mindnyájan az
13 mi gonoſz ſzivűnknec gondolattyát czelekedgyüc. Azért azt mondgya az UR: † Kérdgyétec meg moſtan az népeket, ki
14 hallott haſonlatoſt ehhez? Undokságot czelekedett az Izraelnec leánya. [c] Vallyon elhadgyác valaki az mezőnec kőſziklájának vizét, és azt melly az Libanus ha-
15 vaſáról ſzármazic? Mert * elfeletkezett én rólam az én népem, hijában téſznec áldozatot, holott megbotránkoztattác őket az ő útokban, :: az régi útokban, hogy járnának az ösvényeken, tudniillic az járatlan
16 úton. Hogy az ő földöket () elpuſztitſam, és nevetségeſſé tegyem őrőckẽ: hogy valaki általmégyen rayta, elalmélkodgyéc és
17 fejét czovállya. Mint az Napkeleri ſzél-lel, elveſztem őket az ellenség előtt, hátamat nem orczámat mutatom nékic az veſzedelemnec napján.
18 ES mondának: Jertec el, és gondollyunc Jeremiás ellen gondolatokat: † mert az Paptól el nem vész az törvény, és aztanácz az bölcztől, ſem az igé az Prophétától: [d] Jertec el, és verjűc meg őtet nyelvel, ſe ne
19 halgaſſunc az ő ſzavára. Figyelmezzél URam én reám, és az én pőrőſimnec ſza-
20 vokat hald meg. Avagy az jóért gonoſzſzal kelle fizetni, hogy árkot áſtanac az én
lelkemnec? Emlekezzél meg hogy én te előtted állottam, hogy ő érőttec jól ſzóllanéc, hogy ő róloc az te haragodat elfordi-
21 tanám. * Annackokáért az ő fiokat veſd
[e] az éhségre, és hánd őket az ſzablyára, és legyenec az ő aſſzonyi népei özvegyec és
árvác, és azoknac férjec halálos halállal veretteſſenec meg, az ő ifjai fegyver miatt
22 veſzſzenec el az hartzon. Hallattaſſác az kiáltás az ő házokból, mikoron nagy hirtelen reájoc hozod az sereget: mert vermet áſtanac, hogy megfogjanac engemet, és tő-
23 ört vetettenec az én lábaimnac. Te pedig URam tudod minden ő tanáczokat az én halálomra én ellenemre: ne kegyelmezz meg az ő álnokságoknac, és az ő bűnöket el ne feleyts, elhállyanac te előtted, az te haragodnac idején czelekedgyél ő ellenec.

† *Exp.1.10.*

* *Megbánom) Az mint Gen.6.6.*

a *Vagy elváltoztatom, emberi mod ſzerint ſzólvan: Mert ha az emberec dolgokat elváltoztattyac, jegyre hogy az ő ſzándékokat megbánták.*

† *2.Reg.17.13. Sup.7.3. Inf.25.5 és 35.15.*

* *Sup.2.25.*

b *Igyis fordithatod: Ninczen immár reménségünc.*

† *Sup.2.10.*

c *Itt ez versben kit ſzép haſonlatoſſág által kárhoztattya az Izrael bolondiságát: az ember mikor az Libanuſról folyóvizken közelinaic, nem mégyen azért meſſze. Vagy a melly hideg vizet a mezőről biviſznec az városba, mikor az ember abban fürödhetic, nem keresi azt maſutt: De, úgy mond az Izrael, engemet élővíznec kútfejét elhagyott, és az mit nálam találhat meg, máſnál keresi azt. Tremellius igy fordittya: vallyon az mezőnjáró elhadgyái az mezőt a kőſziklásért, és az havas Libanusért. Vagy elhagyja é valaki a felőttéb hideg vizért az folyóvizet.*

* *Sup.17.13.*

:: *Sup.6.16.* () *Inf.19.8.es 49.13.es 50.13.*

† *Mal.2.7.*

d *Az az: dugjuc bé az ő ſzáját egy ſzóval. Tovabba kétképpen magyarázhatyuc, ezt hogy azt mondgyác: Az Paptól elnem veſz &c. Előſzőr, az Jeremiáſt veſeſſüc el, mert jóllehet ő Papi nemből való Prophéta es bőlcz ember, mindazáltal ha ezt elveſztyükis, nem leſznec Pap nélkül, ki az Iſten törvényét magyarázza, ſem Prophéta nélkül. Maſodſzor: Ne halgaſſuc az Jeremiáſt, dugjuc bé egy ſzóval ſzávát. Az mi Papinc és Prophétáinc lehetetlen dolog hogy tévelygenénec, kic a törvényben tudoſoc.*

e *Noha iſten elleſegyenec az ő aſſzonyi népei özvegyec és árvác, és azoknac férjec halálos halállal veretteſſenec meg, az ő ifjai fegyver miatt veſzſzenec el az hartzon. Hallattaſſác az kiáltás az ő házokból, mikoron nagy hirtelen reájoc hozod az sereget: mert vermet áſtanac, hogy megfogjanac engemet, és tőört vetettenec az én lábaimnac. Te pedig URam tudod minden ő tanáczokat az én halálomra én ellenemre: ne kegyelmezz meg az ő álnokságoknac, és az ő bűnöket el ne feleyts, elhállyanac te előtted, az te haragodnac idején czelekedgyél ő ellenec.*

XIX. Réſz.

Az Iſten az Prophéta által az egéſz Judah országának romlaſát es veſzedelmet jelénti meg, az fazekas edényének elrontáſa és töreſe által.

1 AZt mondgya az UR: Menj el, és végy magadnac az fazekaſtól egy ſárból czinált korſót, és vedd melléd az nép-
2 nec veneit, és az papoknac véneit. Es menj ki az Hinnon fiának völgyéhőz, melly vagyon az Napkeleti kapu felől, és nag' ſzóval kiáltſad az ſzókat, kiket én ne-
3 ked mondoc. Es azt mondgyad: Hallyátoc meg az URnac beſzédét Judának királlyai, és Jerusálemnec polgári: Igy ſzól az Seregeknec Ura, Izraelnec Iſtene: Imé nyomoruſágot hozoc ez földre, úgy annyira, hogy valaki meghallandgya azt, megczen-
4 dűlnec † a fülei belé. Azért, mert elhadtanac engemet, és elidegenitettéc ez helyét, és áldozatott tettenec benne az idegen iſteneknec, kiket ſem ők nem eſmertec, ſem az ő attyoc, ſem az Judának királlyai, és bétöltöttéc ez helyet ártatlan vér-
5 rel. Es épitenec óltárokat a Baalnac, hogy az ő gyermekeket a tűzben megégeténéc, és áldoznának az Baalnac; mellyet nẽ paranczoltam ſem ſzóltam, ſőt
6 még ſzivembennis nem jutott. Azért imé eljónac az napoc azt mondgya az UR

† *1.Sam.3.11.*

és ez hely nem hivattatik többé Tophetnec, és a Hinnom fiának völgyének, hanē
7 megſ léſnec völgyének. Es eſzét veſztem
[a] *Az az Jeruſálemben.* az Judának, és az Jerusálembélieknek ez helyen, [a] és levágatom őket fegyverrel az ő ellenségi előtt, és az ő lelkec keresőinec kezec által: és az ő hóit teſteket az égi madarakkal étetem meg, és az földnec fene
† *Sup.18.8. Iſ. 49.23. 50.13.* 8 vadaival. Es az vároſt † czudának téſzem, és minden megsűrölti, valaki általmégyē rayta, almélkodik és süvöltz az nagy romlás on. Es megétetem vélec az ő ſoknak és
* *Lev. 26.29. Deut. 28.53. Thren. 4.10.* léányoknac * húsát, és kiki mind az ő barátyának húsát megészi az megſzállásban és az nyomoruságban, mellyel megſzorongattyac őket az ő elléségi, és az kic ke-
10 reſic az o lelkeket. Az után tórd el az korsót ſzemec láttára azoknac, kic te veled el-
11 mennec. Es mond ezeket nékic: Azt módgya az Seregeknec URa: Igy megrontom ez népet és ez városſt, mint megrontya az ember az fazekaſiól ezinált edént, mellyet
† *Sup.7.32.* többé meg nem éppithetnec: és Thophetben † temettetnec el, mert más hely nem
12 léſzen az temetségre. Ugy czelekeſzem, mégis azt mondóm, ez hellyel, és az ő lakozóival, azt mondgya az UR, hogy tegyem ez városſt ollyanná mint Tophet.
13 Es léſznec Jerusálemnec házai, és Judának királyainac házai, mint Tophetnec helye, ſzidokoc: mind az házakért, kiknec tetején áldoztanac az égnec ſeregének, és áldozatot tettenec az idegen iſteneknec.
14 AZután haza jövén Jeremiás Tophetből, a hová küldötte vala őtet az UR, hogy prophetálna, megállapodéc az
15 URnac házának tornátzában, és ſzólla az egéſz kőlſéghnec. Azt mondgya az Seregeknec URa, az Izraelnec Iſtene, Imé hozoc ez város ellen, és mind az ő több városi ellen, minden gonoſzt, mellyről ſzóltam ő ellene: mert megkeményitettéc az ő nyakokat, hogy ne hallanác az én beſzédimet.

XX. Réſz.

Az Paſſur az Jeremiaſt megveri, és megfogvan őtet az tömlötzbe veti másod napon Jeremiás jövendöt mond az Paſſurnac, és minden ő házanépének gyalazatos fogságárol. Az után az Prophéta előhozván az ő hivatalát, panaſzolkodic az ő nyomoruſagiról, és kéri iſtennec ſegitségét az ő ellenſégi ellen, és lelkében bizódalmat vévén, az Iſtennec hálákat ád az ő ſzabadulasajért, és ellenſéginec rontaſáért, &c.

1 ES hallá az Paſſur Pap, az Immer fia, ő pedig fejedelem vala az URnac házában, Jamkor Jeremiás prophétálván.
2 ez ſzókat mondana. Es megczapdosa Paſſur Jeremiást, és tóglétát, és veté őtet az
3 tömlöczbe, melly vala az Benjaminnac felső kapujában, melly az UR házának ellenében vala. Es lőn más nap, hogy kivenné Paſſur Jeremiáſt az tömöltzből. Es mőda néki Jeremiás: Nem Paſſurnac hivta az UR a te nevedet, hanem Magor Miſſábib-
[a] *Magor Miſſábib, az az, mindé felől félelmes.* 4 nac. Mert az mondgya az UR: Imé én adoc félelmet te beléd és az te barátidba, kic elhúlanac az ő ellenséginec fegyvere miatt, az te ſzemeid láttára: és az egéſz Judát adom a Babyloniai király kezébe, és elviſzi őket Babyloniába és fegyverel levá-
5 gattya őket. És annakfelőtte ez városnac minden erőſségét, múnkáját, diczőségét, és Juda királyinac minden kinczeit adom az ő ellenséginec kezeibe, és ſákmán-
[b] *Panaſzolkodic az Prophéta Iſtē előtt hogy az Prophétaſágra felindította, és immár ennyiſoc nyomoruſágot háboruſágot kel ſzenvednikolott az előtt azt mēdotta vala néki, hogy ſemmit no félljen Cap. 1. Nemellyec igy fordittyác: elbiz tetém engemet.* ra hánnyác azokat, elragadozzác, és Baby-
6 loniába viſzic. Te pedig Paſſur, és a te czeléded az rabságra vitettec: Babyloniába mégy, és ott halſz meg, és ott temettetel, te és az te barátid, kiknec hamiſſan prophetáltál.

7 MEgczaltál URam engem, [b] és megczalatkoztam, erőſseb vóltál nálamnál, és fellyűl haladtál engemet: Szüntelen czufolnac engemet, az egéſz Juda czufol enge-
8 met. Mert mióltatól fogva ſzólni kezdettem, kiáltoc az ellenem való beſzűſségről és az én romláſomról kiáltoc: Mert az URnac ſzava énnékem mindenkoron gyalázatomra és czufolaſomra vagyon.
[c] *Az az, Azidőtől fogva, hogy az te beſzédednékem gyalázatomra volt, mindezaz panaſzommal bántottalac tégedet. Igyis fordithatod: A miótól fogva ſzólni kezdettem, mivelh ogy az ő hamiſſ gokat és á puſztuláſt kiáltottam, az te beſzéded ennékem gyalázatomra volt.*
9 Azért mondéc: Soha többé arról meg nem emlekezem, sem az ő nevébe nem ſzólloc. De az én ſzivemben az URnac igéje ollyan vólt, mint az én ezontaimba rekeztett égő
10 tűz, és azt hordozván elfáradoc, és nē hordozhatám. Jóllehet haliyam ſokáknac rágalmzáſokat, és az ő minden felol való fenyegetéſeket, azoknakis á kic igy ſzólnac, mondgyátoc megmit ſzóllyunc: [d] Minden
[d] *Az hamis prophétakat erti, kic az kőſſegnec kévanſaga ſzerint ſzólnac.* én barátim az én ſántorodáſomra figyelmeznec, módván: talán megbotránkozic, és megſoghattyuc őtet, és beſzűſzút álhatūc
11 rayta. De az UR én velem úgy mint erős Oriás, † azért az én kergetőim elesnec és nem érnec én velē, igen megſzégyenulnec, mert nem jól léſzen dolgoc, * örőckē való gyalázat léſzen raytoc, mellyről el nem fe-
12 lejtetnec. Azért ő Seregeknec URa, ki ſzereted az igazat, † ki látod az veseket, és az ſzivet, laſſam az te büntetéſedet ő raytoc, mert néked jelentettem meg az én i-
13 gyemet. Enekelljetec az URnac, dicz érjétec az URat, mert a ſzegénnec lelkét megſzabaditotta az gonoſzoknac kezéből.
14 Átkozott légyen az nap, mellyen ſzülettem, vólna nap, mellyē az én anyám ſzült engem, ne légyē áldott. † Átkozott az embernek
15 ki megmondotta az én atyámnac, mondvám: Született néked fiúnai magzatod,

† *Sup.17.18.* * *Inf.23.40.* † *Sup.11.20.* † *Job. 3. 3.* *Az ſzentuknec ellenſégeknec Vagy gyalázásokban gyönyörködnöc.*

és meg-

16 és megórvendeztette ótet. Es légyen az
* *Gen. 19.* ember olyan mint az városoc, kikit * el-
veſztett az UR, és meg nem bánta, annak-
* *Az az, Soha ne legyen annac az embernec nyugodalma ſeregelſő delbe.* 17 felőtte hallyon reggel kiáltáſt, és zenebonát délben. e Miért Iſten hogy meg nem
† *Job. 3. 20.* 18 ölтél engemet az én anyámnac méhében? Es az én anyám nékem koporsóm lett vólna, és méhében ſoha ſenkit ne fogadott vólna. † Miért jöttem ki az én anyámnac méhéből, hogy látnám az nyomorúságot és az bánatot, és hogy az én életemnec napjai gyalázatban végeztetnénec el.

XXI. Réſz.

Sedechiás király tanáczot kérd az Jeremiás prophétától, minekutánna Nabucodonozor megſzállotta vólna Jeruſalemet. Ki az királynac megizeni az városnac, és az benne valóknac nagy veſzedelmeket. Annakokáért inti à népet hogy életekről viſelyenéc gondot, bodollyanac meg az ellenségnec. Az király házanépét inti penitenciara.

1 EZ az beſzéd mellyet ſzóla az UR Jeremiáſnac, mikor küldé ő hozzá az Sedechiás király Paſſhurt az Melchiáſnac fiát, és Sophoniáſt az Maaſiás papnac fiát:
2 mondvan: Kérd meg moſt mi érettünc az Urat, mert az Nabuchodonozor a Babyloniának királlya viaskodic mi ellenünc: hogy ha czelekedik mi velünc az ő czudai ſzerint, és elhágyé minket Nabuchodonozor.
3 Es monda nékic Jeremiás: Azt mondgyátoc Sedechiáſnac. Igy ſzól az UR Izraelnec Iſtene: Imé én megtartoztatom minden hadi ſzerſzámotokat, mellyec a ti kezeitekbé vadnac, mellyeckel ti viaskodtoc az Babyloniai király ellen és az Chaldéuſoc ellen, kic onnan kivól megſzállottanac titeket, es béiktatom óket az városnac
5 közepibe. Es én kezẽ kinyuytván vivoc ti ellenotóc, és nag erőſs karval, haragombã, bíſúláſomban és nagy felindúlásomban.
6 Es megverem ez városnac lakozóit, mind embert, ſ minden oktalan állatot,
7 nagy dóghalálal halnac meg. Es annakutánna azt mondgya az UR: Adom áz Sedechiáſt az Judánac királlyát, és az ő ſzólgait, és az népet, és az kic megmaradnac az városban, a dóghaláltól, az fegyvertől, és az éhségtől az Nabugodonozornac az Babyloniai királnac kezébe, és az ő ellenségeinec kezébe, és azoknac kezébe, kic
8 kereſic az ő lelkeket, és mególi óket éles fegyverrel: nem kedvez nékic, nem enged, és nem könyörül raytoc.
9 ESezt mongyad ez népnec: Azt mondgya az UR: Imé en előtokben vetẽ nékтec az eletnec és az halálnac útat. Az ki
* *Inf. 38. 2.* ez városban * lakic fegyver, éhség, és dóghalál miát kell meghalni, Az ki pedig kimégyen belőle, és az Chaldeuſokhoz mégyen, kic megſzállottanac titeket él, és az
10 ő lelkét megnyeri. Mert én orczámat fordítottam ez városnac veſzedelmére, nem megſzabadulására, azt mondgya az UR: az Babyloniai király kezében adattatic es tűzzel égeti meg.
11 ES az Judah királlyának házának mond meg: Hallyátoc meg az Urnac ſzavát.
12 Dávidnac háza azt mondgya az UR: hamarsággal * tegyetec igaz ítéletet, az nyomorultat mentſétec meg az nyomorgatónac kezéből, hogy az én haragom mint az tűz ki ne menjen, és felgerjedgyen, és ne legyen ki mególthaſſa, az ő czelekedetéknec gonoſságáért. Imé én reád mégvec
13 Jerusálem, ki lakol az mezőn való kőſziklának völgyében, a azt mondgya az UR, kic azt mondgyatoc, kiczoda jő mi ellénünc? ki jőhet az mi házainkban?
14 És meglatogatlac az ti czelekédeteknec gyümólcze ſzerint, azt mondgya az UR, és tűzet gyuytoc az ő erdejében, és köröskörnyűl mindeneket megemészt.

* *Inf. 22. 3.*

a *Erti az Sionnac várat, melnec melette völgye és mezője vólt.*

XXII. Réſz.

Az Próphéta Iſten parancz'olattyából inti az királt, az ſzegedelmeket és az kéſőget megtérésre igaz ítéletec es jótétec által: Az után minden gonoſságat megfenyegetvén nevezetſzérint az király'óknac Joachaznac, Joachimnac es Jeconiáſnac morgya meg az ő nyomorúſágokat.

1 ASzt mondgya az UR: menny alá az Juda király'ának házába, és ott imond
2 meg ez ſzót. Es mond ezt: Halld meg az Urnac ſzavát Judának királlya, ki ülsz ez Dávid kitályi ſzékiben, te és az te ſzólgaid, és az te néped, kic béjártoc ez kapukon.
3 Azt mondgya az UR: * tegyetec ítéletet, és igaſságot, a és mentſétec meg az nyomorultat az nyomorgatónac kezéből, az jövevént, árvát, és özvegyet ne nyomorgaſsátoc, és az ártatlan vért ez helyen ki
4 ne ontsátoc. Mert ha czelekedvén czelekődtec ez dolgot, bémennec ez háznac † kapuin, az Davidnac magvából való királyoc, kic úlnec az ő ſzékiben, ſzekereken és lovakon ülvén, mind ő, ſ mind az ő ſzólgai,
5 ſ mind pedig az ő népe. Ha nem fogadgyátoc ez ſzókat, én magamra megeſkütem, azt monggya az UR, hogy ez házac
6 puſztúl. Mert azt mondgya az UR Juda királlyának háza felől, olyan vóltál te én előttem mind Gilead, b és vólтál az Libanuſnac feje, ha el nem puſztítlac, mint az városokat, mellyekben nem lakoznac. c
7 Es felkéſzítem te ellened az rablókat, mindent egyetemben az ő fegyverével, és ki vágják az te válogatott Cedrusidat és az
8 ſzéare tészic. Es által mennec ez városon

* *Sup. 21. 12.*

a *Ítéletet és igaſſágot czelekedni az királnac, nem egyéb, hanem az igaz ítéletet nyomorultakat, árvákat, özvegyeket oltalmaznia, ezeknek gonoſságokat megbüntetni. Noha penig az maſsan ítéletet czelekedni nem egyéb hanem Iſtennek törvényeſſen imádkozni.*

† *Sup. 17. 25.*

b *Az az. Hires nevez voltál, és néppel telyes mint az Gilead, ſőt ſ eps gyönyörűſégű dolgokkal mugyékeſitettec vala, mint a Libanuſi Cedrus fákkal.*

c *Mintha azt mondaná hátor igaz Isten ne legyek, ha el nem pusztitalak. De ezt nem mongya ki az Isten, hogy megtanitson minket arra, hogy az esküvéssel mértékletesen élyünk.*

Deut. 29.24. 1.Reg 9.8.

ſoc népec, és azt mondgyác egy máſnac, * Miért mivelte az UR ezt ez nagy városſal?
9 Es ezt mondgyác: Mert elhattác az ő
Uroknac Iſteneknec frigyét, és térdet fejet
haytottanac az idegen iſteneknec, és nékic
ſzolgáltanac.
10 NE ſiraſsátoc az halottat, és ne bánkod-
gyatoc rayta, hanem ſirván ſiraſsátoc
az ki az rabságra vitetic, mert többé viſzſza
nem jő, és az ő ſzületésének földét nem lát
11 tya. c Mert azt mondgya az UR az Sallum
felől az Joſiáſnac az Judah királlyának fia
felől, ki uralkodic az Joſiáſnac az ő atya-
Sallum vagy nác helyette, mikor kimégyen ez helyből
Joachaz király 12 viſzſza nem tér többé. Hanem az hová
ellen valo prophetalas. az rabságra elvitettetic, ott hal meg, és ez
földet többé nem láttya.
c Levit 19. 13. Deut. 24. 14. 15. Abac. 2. 9.
13 JAy * annac az ki házat éppit hamiſſan
magának, és fölházakat álnokúl, és az ő
felebarattyával ingyen ſzolgáltat, és mun-
14 kájának bérit néki meg nem adgya. Az ki
ezt mondgya: nagy házat éppitec magam-
nac, és ſzéles vaczorálóhelyet! és nagy ab-
lakokat czinál rayta, és Cedrus fából czi-
nált deſzkákkal bélli meg, és megfeſti Ci-
c Az az. Nem ez tiſzen tegedet királlya hogy Cedrus fakbol czinalt hazban lakol hanem hatgaſsagot és itéletet czelekeſzel, és az te atyadat kö vetted, ki kiraly modra lakott, de azonközbe igaſſagot czelekedett es jol volt dolga. nobriummal. d Uralkodolé azért, hogy
15 Cedruſſal kerited meg magadat? az te atyád
nem ötté és ivottè: mikor igaſságot, és ité-
letet czelekednéc, ackor jól vólt néki dól-
16 ga. Igaz törvént tótt az ſzegénnec és az ſzű-
kölködőnec, és ackor jól vólt dólga: nem
ezé az énigaz eſméretem, azt monagya az
17 UR? De az te ſzemeid, és az te ſzived czac
az fösvénſégre vadnac, és az ragadományra,
és az nyomorgatáſra, hog' ezeket czeleked-
18 gyed. e Azért azt mondgya az UR Joa-
chimfelől az Joſiáſnac az Juda királlyának
fia felől, nem ſirattyác érted: Jay atyám
fia, vagy jay húgom: nem ſirattyác ótet,
f Joachim ellen valo prophetalas. 19 Jay Uram, Jay az o dicziſégének. Szamár-
nac temetéſével temettetic el, kironyat-
tatic és elvettettetic az Jerusálem kapui
g Az az. Haſzontalan léſzen akar az Aſſyriabéliekneс akar az Egyptumbeliekneс eſedezzel. 20 kivöl. Meny fel az Libanus hegyére, f és
kiálts, és az Baſan hegyében emeld fel ſzó-
dat, és kiálts mindenfelé, mert el romlot-
21 tanac mind az te ſzeretőid. Szóltam tené-
ked még mikor békeſégben vólnál, azt
mondottad, nem halgatlac: Ifjuságodtól
fogva ez az té útad, hogy az én ſzómat nem
22 halgattad. Minden te páſztoridat mege-
méſzti az ſzél, és az te ſzeretőid az rabſágra
mennec: ackor ſzégyent vallaſz, és megpi-
** Inf. 43.16.* 23 rúlſs mind az te gonoſságodért. Te kida-
h Az az, Lakozol nagy gyönyörüſegſen az Libanaſon termet Cedrus fakbol czinalt házban. kozol az * Libanuſban, g fészket vertél
az Cedrus fákon, miczoda léſzen az tevi-
gaságod, mikoron eljönec az te fáydalmid
mint az gyermec ſzülő aſzſzonyi állatnac
fáydalmi?
i Jechonias ellen valo Prophetalas. 24 h ELec én, azt mondgya az UR, hogy ha
az Jechoniás az Joacimnac az Juda ki-
rállyának fia olyan vólna, mint az én job
kezemben való gyűrőis, mindazáltal on-
25 nan én téged kivonnálac. Es adlac té-
gedet az te lelked kereſőinec kezébe, és a-
zoknac kezekeb, kiknec tekintetektől félſz,
és az Nabugodonozornac az Babyloniai
királnac kezébe, és az Chaldéuſoknac ke-
26 zekbe. Es elvitetlec tégedet, és az te anyá-
dat, ki ſzült tégedet, az idegen földre, mel-
lybé nem ſzülettetted, és ott meghaltoc.
27 Es az földre viſzſza nem jönec, melyre az
28 ő lelkec kévánkoznec. i Avagy utálatos, *k Az népnec beſzedi ezet, kic azt mondattac volna hogy nem veſzti Iſten és ki törli el az Jechonias kiralt.*
és elromlott edénye ez férfiu ez Jechonias
avagy olly edénye, kiben ſemmi gyönyö-
rűſség ninczen: miért vettettenec el ő és az
ő magva és az földre hányattattanac, mel-
29 lyet őc nem tudtanac? Föld, föld, föld,
30 hallad meg az URnac ſzavát. Azt mongya
az UR, irjátoc fel hogy ez férfiu árva léſzen
kinec ſemmi jó előmeneteli nem léſzen
az ő idejében, mert ſenkinec ki az ő mag-
vából az Dávid ſzékiben úl, jó állapattya
nem léſzen, és többé Juda országában nem
uralkodic.

XXIII. Réſz.

Fenyegeti ez capitban közönséges képpen az páſztorokat, az az, à fejedelmeket, holot azonközbe vigaztallya az népet az anya ſzent Egyházznac következendő éppületivel. Vegezette az hamis prophétákat ſeddi kic az népet látáſoknac ſzine alatt megcza'lyác vala, egyetembe az népetis ſeddi mivelhogy az igaz prophétákat czuſollyác vala, és mind az két rendbéliekет veſzedelemmel fenyegeti.

1 JAy * az páſztoroknac kic elveſztic és
elſzaggattyác az én mezőmnec juhait,
2 azt mondgya az UR. Azért az mond-
gya az UR az Izraelnec Iſtene az páſztoroknac
kic legeltetic az én népemet: Ti kergettétec
el az én juhaimat, és elſzélhettétec
őket, imé én meglátogatom tiraytatoc az
ti gonoſz czelekedeteteknec gonoſságát,
3 azt mondgya az UR. En pedig ősſzegyüj-
tőm az en juhaimnac maradékát, mind
az földekről, kikre üzendőm őket, és viſz-
ſzahozom őket az ő aklokba, és ſzaporod-
4 nac, és megſokaſodnac. Es rendelec ő
melléjec † páſztorokat, kic legeltéſſéc
őket, és többé nem félnec, és nem retteg-
nec, ſem meg nem fogyátkoznoc, azt mon-
5 gya az UR. a Imé * eljönec az napoc, azt
mondgya az UR, és feltámaztom az Dá-
vidnac igaz magvát, és uralkodic az ki-
rály, és ſzerencſésen czelekeſzic, itéletet,
6 és igaſságot czelekedic ez földön. Annac
† idejében megſzabadúl az Judah és az
Izrael czendeſségben lakozic: és ez az ő
neve, mellyel nevezic őket, az UR Iſten mi
7 igaſságunc. Azért imé elkőzelgetnec *
az napoc, azt mondgya az UR, mellyek-
ben nem mondgyác többé: Eel az UR, ki
kihozta

** Ezech. 34. 2.*

† Ezech. 34. 11. 12.

a Az Meſſias ſelől valo igéretekel vigaſztallya az Prophéta az fogſágnac nyomoruſagától megrettét népet.

** Inf. 33. 14. 15. Eſa. 4. 2. es 40. 11. Dan. 9. 24. Johan. 1. 45. † Deut. 33. 28. * Sup. 16. 14. 15.*

kihozta az Izaelnec fiait Egyptomnac föl-
8 déből. Hanem inkáb: Eel az UR, ki kihozta, és elhozta az Iztael házánac magvár, az Eſzaki földről, és minden földekről, kikre kiűztem vala óket: és lakoznac az ő földökben.

9 b Az prophétákért megkeſeredett az én ſzivem én beſſem, minden én czontaim megmozdúltanac, ollyan vagyoc mīt az réſzeg ember, kit az bor meghatott, az
10 Urért, és az ő ſzent igéjeiért. c Mert az föld bétőlt paráznáckal, mert az hamis es kűveſért az föld elpuſztitatott, az puſztánac mezeje elſzáradott, és az ő futáſoc az
11 gonoſzra vagyon, és az ő hatalmaſságoc hamis vólt. Mert mind próphéta ſ-mind Pap, vétkeztenec, még az én házambannis megtaláltam az ő gonoſságokat, azt módgya az UR.
12 Azért az ő útoc léſzen ollyā mint az igen ſic útac, az ſetétben megbotránkoznac, és eleſnec, mert háboruſágot hozoc ő reajoc az ő meglátogatáſoknac
13 eztendejét, azt mondgya az UR. Az Samariabéli prophétakbannis láttam bolondságot, az Baal nevében prophétáltanac, és elczaltác az én népemet az Izaelt.
14 Es az Jeruſálembéli prophétakbannis láttam rútságott: paráznalkodnac, és hazugságbā járnac: és az gonoſzoknac párttyokat fogjác, úgy annyira, hog' ſenki meg nem tér az ő gonoſſágából: úgy tartom őket, * mint Sodomát, és az benne lakozókat mint Gomorrhát.
15 Azért azt módgya az ſeregeknec Ura azoknac az prophéknac: Imé én adoc enniec * úrmet, és inioc mérget adoc nekic: Mert az Jeruſálembéli prophétaktól ment ki az gonoſság minden földre.
16 AZt mondgya az Seregeknec URa, ne halgaſſátoc azoknac az prophétaknac ſzavokat, kic prophétálnac tinektec; Megbolonditanac titeket, az ő ſziveknec látáſát ſzóliác, nem az Urnac ſzájából.
17 Szüntelen azt † mondgyác azoknac, kic megutálnac engemet: Azt mondta az UR, békeségtec léſzen tinéketc: es mindeneknec ki járnac az ő ſziveknec keménségében azt mondottác: nem jó ti reátoc az
18 az veſzedelem. Mert ki állott az Urnac tanáczábā? és látta és hallotta az ő igéjét? ki figjelmezett az ő igéjére, és meghallotta?
19 Imhól az Urnac * ſzélvéſze, nagy haraggal kijó, és az kővetkezendő ſzélvéſz
20 az hitetleneknec fejekre eſic. Nem ſzünic meg az Urnac haragja, mind addigis, mig meg nem czelekedi, és mig az ő ſzívének gondolattyát bé nem tellyeſſi, az útólſó napokban értitec meg ez dolognac értelmét. † Nem küldettem azokat az prophétakat, és óc futnac vala: nem ſzólottam nékic, és óc prophétalnac vala.
22 Ha az én tanáczomat fogattác vólna, bizonyára megtanitottác vólna az én népemet az én igémre, és megtéritettéc vólna őket az ő gonoſz útairól, és az ő czelekedeteknec gonoſságáról.
23 Nemde nem közel való Iſten vagyoké én? azt mondgya az UR, és nē
24 meſzſze való? d Vallyon elrőytőzhetiké valaki az * rőytőc helyeben, hogy énne láſſam őtet, azt mondgya az UR? En vallyō nem tóltőmé bé az mennyet és az földet, azt mondgya az UR? e Hallottam,
25 hogy mondgyác az prophétac kic prophétalnac az én nevembē hazugságot, mond-
26 ván: álmot láttam, álmot láttam. Meddig léſzen az hamis prophétáknac ſzivőkben ez, kic az ő ſziveknec czalárdságát pro-
27 phétállyác. Kicel akarjác az én népemmel feleyteti † az én nevemet, az ő álmockal, mellyeket minden az ő társának beſzél, miképpē az ő attyoc elfeletkeztec
28 az én nevemről az Baalért. Az melly prophétánál álom vagyon, beſzéllyen álmot, az kinél pedig az én igém vagyon, beſzéllye az én igémet igazán: Miczoda haſonlatoſſág vagyon az polyva és az búza közőtt? azt mondgya az Ur. Nem ollyané az
29 én igém mint az tűz, azt mondgya az UR; és az pőrőly, ki megtorrya azt követ?
30 Annakokáért imé * én az prophétákra térec, azt mondgya az UR, kic az én beſzédimet
31 ellopjác, kiki mind az ő barátyától. Imé én az prophétákra térec, azt mondgya az Ur, kic felemelic nyelveket, és azt mond-
32 gyác: monda az Ur. Imé én az prophétákra támadoc, kic hazug álmokat prophétálnac, azt modgya az Ur, és beſzéllic azokat, és megczállyac az én népemet, az ő hazugságockal, és hizelkedéſſeckel: En pedig nem boczártam őket, ſem parāczoltam nekic, és haſznaiván nem halfnáltanac ezt
33 népnec: azt mondgya az UR. f Mikoron pedig megkérd tégedet ez nép, avagy próphéta, avagy Pap, mondván: Miczoda az Urnac terhe? Ackor feleld azt nékic: Miczoda az Urnac terhe? Ezt tudniillic, Elhadlac titeket, azt mond-
34 gya az Ur. Mert az melly próphéta, avagy Pap, avagy kőſég, azt mondangya, ez az Urnac terhe g meglátogatom azt az embert, és az ő házát. h Kikiminden azt mond-
35 gya az ő baráttyanac és az ő attyafiának, mit felelt az Ur, és mit ſzóla az Ur.
36 Es az Urnac terhét ne emlegeſſétec többé, mert mīdeñec terhes leſzén az ő ſzava, ha elforditytyátoc az élő Iſteñec, az Seregeknec Urának, az mi Iſtenünknec beſzédit.
37 Azt mondgyad az prophétának, mit felelenéked az UR, és mit ſzóla néked az Ur?
38 Hogyha ezt mondgyátoc, ez az Urnac terhe, azt mondgya az UR: Mivelhogy ezt mondottátoc: Ez az Urnac terhe, jól lehet küldéc ti hozzátoc, kic ezt mondanac, ne mondgyátoc, Ez az Urnac terhe.
39 Azt mondom hogy ézért elfelerkezem

b *Az prophétac és egyházi rendec ellen való jövendő mondás.*
c *Az az, Az Iſtenhöz és az ő igéiőhez való hűtlenſzerelmē, és azért való boſſzuállāſnac kevánſága miatt.*
* *Eſa.1.9.*
* *Sup.8.14.*
† *Sup.6.14.és 8.11. Ezech.13.10. Zach.10.2.*
* *Inf.30.23.24.*
† *Sup.14.13.*
d *Az az, Mivelhogy én ti hozzátoc igenkőzel vagyoc, nē tavol vagyoc mindeneket jol latoc.*
* *Pſal.126.7. Amos 9.2.3.*
e *Szol az prophéta mind az czáputnac vegēy az hamis prophétac ellen kic Iſten nevébe prophetalnac vala, maga Iſtennec abban hire nem vala, es hazugſagot prophetalnac vala.*
† *Jud.3.7.és 7 33.*
* *Deut.18.20. Sup.14.14.15.*
f *Azoc ellen ſzol az kic czufságbolkerdic vala az prophétáktul, mi volna az Ur terhe.*
g *Az az, Valaki czufsággal ſzól az prophétáknac prophetiájac felől.*
h *Mégmondgya minemdon ſzollyanac és tudia kozzenac az prophétáktul.*

ti rólatoc, és kigyomlállac titeket : és az városſt, mellyet tinéktec, és az ti atyáitoknac adtam, elvetem az én orczám elől.

† Cap.29. 11.

40 Es őrőcké való * ſzégyent, és gyalázatot hozoc ti reátoc, melly el nem felejtetic

XXIV. Réſz.

Iſten mind peldákban, mind pedig nyilván való beſzeddel jelenti az anya ſzent Egyháznac követ kezandő eppülését, és az királynac ſ-az népnec jövendő rabſágra valo vitetéſékről prophétál.

1 Látáſt mutata nékem az UR : Es imé két kosár fige tétetet vala le az Urnac Temploma előtt, minekutánna Nabugodonozor az Babyloniai † király, az Jechoniaſt az Joacimnac Juda királyánac fiát elvivé, és az Judánac főfő népeit, és az álcz meſtereket, és az ötvőſeket, Jerusálemből,

2 és elvitte vólna őkett Babyloniába. Az eggyic koſárban igen jó fige vólánac, minémúc az elein érő fige: és az máſikban igen hitván fige vólánac, mellyeket megſem ehetnénec, annyira hitványoc vólánac.

3 Es monda az UR énnékem, Mit látſz te Jeremia ? Es mondéc: figeket, igen jó figeket, és igen hitványokat, mellyeket az ő hitvanſágokért megſem ehetnec. Es ſzóla

5 az UR nékem, mondván: Azt mondgya az Izraelnec Ura Iſtene, mint ez figeket látom hogy jóc, azonképpen megeſmérem az Judánac foglyait, kiket ez helyről, az Chaldéuſeknac földében vitettem, nékiec

6 javokra. Es vetem az én ſzememet ő reájóc hogy jól tegyec vélec, és ez földre viſzſzahozzam őket, holott megéppitem őket, és el nem rontom, és béplántálom őket, és

* *Deut.30.6. Inf.32.39 Ezech.11.19. es36.26.27.*

7 ki nem ſzaggatom. Es * ſziveteadoc nékiec, hogy megeſmérjenec hogy én vagyoc az UR, és ők én † népeim léſznec, és én nékic Iſtenec léſzec, Mert mégtér-

† *Inf.30.22. es31.33. es32.38.*

8 nec én hozzam tellyes ő ſivekből. Es minemőc az * hitván figéc, mellyeket meg nem ehetnec à keſerűſégnec miatta, azt mondgya az Ur, ollyanná téſzem Sedechiaſt az Judánac királyát, és az ő maradékát, és az ő fejedelmit, és Jerusálemnec maradékát, kic megmaradnac ez földön, és azokat, kic lakoznac Egyptumnac föl-

* *Inf.29.17.*

† *Deut. 28.37. Sup.15.4.*

9 dében. Es vetem őket a † háboruſágra nékic veſzedelmekre, ez földnec minden orſzágiban: gyalázatra, és peldára és ſzidalomra, minden helyeken az hová kiüzem

10 őket. Es ő reájóc fegyvert boczátoc, éhséget és dőghalált, mind addig mig elfogynac a földről, mellyet nékic adtam, és az o attyoknac.

XXV. Réſz.

Az prophéta bizonyſagot téſzen az király és köſſég felől, hogy engedetlenec vóltac az Iſten paranczolatihoz, annakokáért jövendöt mond az hetven eſztendeig való fogságról, az után mindépogányoknac és az Babyloniábéliecknek is ellenec jövendőt mond, és azoknac veſzedelmeket és romláſokat megmogya.

1 Ez az beſzéd melly lőn Jeremiás hoz az egéſz Juda népe felől, az Jacimnac negyedic eſztendejében, ki Joſiaſnac az Juda királlyánac fia vala, (melly elſő eſztendeje az Nabugodonozornac az Babyloniai ki-

2 királynac) Melly beſzédet ſzóla Jeremi prophéta mind az egéſz Judá népénec, és mind Jeruſálemben lakozóknac, mond-

3 ván: Az Joſiaſnac tizenhárom eſztendejétől fogva, ki az Amonnac az Juda királyánac fia vala, ez napig (ez huſzonharmadic eſztendeje,) ſzóla az UR énnékem: és megmondta néktec, réggel felkelvén, ſzoltam

4 és meg nem halgattátoc. Es elküldte az UR ti hozzátoc, mind az ő ſzólgait az prophétákat, reggel felkelvén, és küldvén, és meg nem hallottátoc, és az ti fülejétket le-

5 nem függeſzttettétec az meghallásra. Kic eſzt mődanác: * Térjetec meg mindnyájan az ti gonoſz útaitokról, és az ti gonoſz czelekedetetekből : és lakozzatoc az földen, mellyet az Ur adott néktec, és az ti

* *2. Reg.17.13. Sup.18.11. Inf.35.15. és 3.8.*

6 atyáitoknac mind őrőckön őrőcke. Es ne járjatoc idegen Iſtenec után, hog' nékie ſzolgálnátoc, és térdet fejet haytanátoc nékic: ne gerjeſzſzetec fel engem az ti kezetec munkájával, és gonoſzt veletec nẽ czé-

7 lekedem. Es nem engedtetec nékem, azt mondgya az UR, hanem fel akartatoc engem gerjeſzteni az ti kezetec munkájával,

8 az ti veſzedelmetekre. Azért azt mondgya az Seregeknec Ura, mivelhogy nem

9 engedtetec az én beſzédimnec. Imé én elkuldöm, és felvéſzem az Eſzaknac minden nemzetségit, azt mondgya az UR, és az Nabugodonozort azt Babyloniai kiráſt az én ſzólgámat, és béhozom őket ez földre és az ő lakozóira, és mind ez környül való nemzetſégekre, és elveſztem őket és czudává téſzẽ őket, és ſüvöltéſsé, és őrőc-

10 ké való puſztaſsággá. Es elvéſzem tőlőc az * őrömet, és az vigaſságot, az vő legénec és az meny aſzſzonac ſzavát, az malmoknac zörgését, és az ſzövétneknec világoſ-

* *Eſa.24.7. Sup.7.34. es16.9 Ezech.26.13.*

11 ságát. Es mind egéſz föld elpuſztúl, és czudává léſzen, és ez nemzetſégec ſzolgálnac az Babyloniai királnac hetven eſztendeig.

† *2. Chro.36.22 Eſd.1.1. Inf.29.10. Dan.9.2*

12 Es léſzen, mikoron † bétellyeſednec az hetvẽ eſztendőc, meglátogatõ az [a] Babyloniai királlyon, és az ő népén, azt módgya az UR, az ő álnokságokat, és az Chaldéai földön, és őrőcké való puſztaſságra ve-

13 tem őtet. Es bétöltöm az én beſzédimet azon a földön, mellyeket ſzóltam félőle, valami megvagyon irattaván ez könyvbẽ, mellyet

[a] *Az az, megbüntetem az Babyloniai királt mind az ő népét az ő gonoſſágeért.*

mellyet Prophétált Jeremiás minden nemzetségec felől. Mert óraytokis * uralkodnac az pogány nemzetségec, és az királyoc, és meg ízetnec nékic az ő czelekedetec ſzerint.

15 MErt azt mondotta az Izraelnec URa Iſtene énnékem, veddel az én kezemből ez haragnac borának pohárát, b és kóſzőnd azt minden nemzetségekre, kikhöz én téged küldlec. Hogy igyanac, reſzegűllyenec meg, és bolondoskodgyanac az fegyver miatt, mellyet én ő közikben boczátoc. Es az UR kezéből elvevém az pohárt, és kóſzőném minden nemzetségekre, kikhöz külde engem az UR. Jeruſalemre, és az Juda városira, és az ő királyira, és az ő fejedelmire, hog' elpuſztitanám őket, czudává tenném, sűvöltéſre, és átokra méltóknac, mint vagyon ez mai napon. Pharaora az Egyptuſnac királlyára, ő ſzolgáira, és az Urakra, és mind az ő kőſségére. Es minden elelegyedet népre, és az UR földének minden királyira, és az Philiſtéuſoc földének minden királyira, és Aſcalonra, Gazara, Accaronra, és Azotuſnac máradékira.

21 * Idumeára, † Moabra, és az * Ammonnac fiaira. Es † Tyruſnac minden királyira, és Sidonnac minden királyira, és az ſzigeteknec minden kiralyira, kic túl vadnac * az tengeren. Es † Dedanra, és Themara, és Buzra, és mind azokra kic ez világnac utólſó határira lakoznac. Es Arabiánac minden királyira, és Arabiánac elegy * népének minden királyira, kic lakoznac az puſztában. Es Zimrinec minden királyira, és Elamnac minden királyira, és à Meduſoknac minden királyira.

26 Eſzaknac minden királyira, mind az kőzel valókra, ſ- mind az távól valókra, egyikről az maſikra, és az földnec minden országira mellyec ez földnec ſzinén vadnac és az Seſachnac királlya d iſzic ezec után.

27 Azért mondd eſzt nékic: Azt mondgya az Seregeknec Ura Iſtene, az Izraelnec Iſtene, igyatoc és réſzegűllyetec meg, okadgyatoc és hullyatoc el: és fel ne kellyetec az fegyver
28 előtt, mellyet ti közîtökben küldők. Es lészen, ha áz te kezedből nem akarjac az pohárt elvenni, hog' igyanac belőle, azt mond nékiec: Igy ſzólaz Seregeknec Ura, kértségnékűl megkell innotoc. Mert imé az * városra, melly az én nevemről neveztetett, elkezdé hozni az háboruságot, ti pedig meg menekedteké? nem menekedtec: Mert fegyvert hozoc az földnec lakozóira azt mondgya az Seregeknec URa.

30 TE pedig nékiec prophétáld meg mind ez ſzókat, és mond azt nékic: Az UR az magaſságból ſzól, e és az ő ſzent lakó helyéből kiált, nag' kiáltáſsál kiált az ő házára, minemő az bor nyomóknac kiáltáſoc ollyan ſzóval kiált az földnec minden
31 lakozói ellen. Meghallattatic az kiáltás az földnec végére, mert törvénye vagyon az UR nac az pogányockal, ő minden teſtnec ítélő birája, az hitetleneket veti à fegyverre, azt mondgya az UR. Igy ſzól az
32 Seregeknec Ura, Imé az az nyomoruság eljő eggyic nemzetségről az maſikra, és nag'
33 ſzélvéſz támad az földnec határiból. Es levágattatnac az Urtól az napon eggyic föld végétől fogva az máſic végéig: nem * ſirattatnac, és egyben nem hordattatnac, és el nem temettetnec, ollyanoc léſznec ez
34 földnec ſzinén mint az ganéy. † Jaygaſſatoc páſztoroc, és kiáltsatoc, és heverjetőc az porban kőſségnec naggyai, mert bétőltenec az te megőletéſednec napjai, az ti elſzélledéſteknec napjái, és elhűllotoc, noha draga edényec vadtoc. Es nem tudnac hová futni az páſztoroc, és à kőſségnec
36 naggyai nem tudnac hová ſzaladni. Az páſztoroc kiáltásának ſzava hallattatic, és az kőſségnec naggyainac jaygatáſa, mert elpuſztitotta az UR az ő legeliteto helyecket. Es elpuſztitatnac az békeséges legelteto helyec, az Urnac haragja miatt. Melly
38 gerjedez haraggal, mint az gyermekdéd oroſzlán, melly elhadgya az ő barlangjat, mert elpuſztitatott az ő földőc az nyomorgatónac keze miatt, és az ő búsúlásának haragja miatt.

XXVI. Réſz.

Jeremiás int mindenkeet penitenciára, és az engedetlénec ellen hirdeti az Iſtennec itéletit, annakokaért megfogják őtet és vadollyák az papoc és hamis Prophétác, de az Iſtennec kivalképpen való gond viſeléséből megéliz almaztatic.

1 AZ Joacim uralkodáſának elein, ki Joſiáſnac az Juda királlyának fia vala,
2 ez ſzót ſzóla az UR, mondván: Azt mondgya az UR, álly az UR házának tornátzában, és ſzólly mind az Juda városiban való polgároknac, kic eljonec, hogy imádkozzanac az Urnac házában, azt mondom, hogy ſzólly mind ez igéket mellyeket paranczoltam te néked, hogy ſzóllyad nékiec
3 és az igét el ne lopjad. Ha ſzót fogadnac és kiki mind megtér az ő gonoſz útáról, énis megtérec az háboruságtól, mellyet gondoloc hogy reájoc elhozzac az ő czelekedeteknec gonoſságáért.
4 Azt mondom mégis hogy mondd meg nékiec: Igy ſzól az UR, ha nem fogadgyátoc ſzómat, hogy az én törvénimben járnatoc, mellyet nék-
5 tec előtekben vetőttem. Es hogy engednétec az Prophétáknác az én ſzólgaimnac beſzédinec, kiket elbocztoc reggel felkelvén, és elküldvén, és nē engedtetec nékic.
6 Bizonyára téſzem ez házat ollyanná a mint az † Silo, és ez városſt megátkozza ez földnec minden nemzetsége.

b *Az ūr boranac pohara nem egyéb, ha nem az ur haragja. Annac elkőſzőneſe nem egyeb hanem az prophétának jövendő mondáſa azoknac veſzedelmec felől az kiket nevez.*

* *Inf.49.7.* † *Inf.48.* * *Inf.49.* † *Inf.47.* * *Inf.49.13.* † *Inf.49.28.*

* *Inf.49.31.*

† *Inf.49.34.*

d *Scheſchachacnac királlya Az az, mint Tremellius mondgya, az innepl̄ Babylonianac Királlya.*

* *1.Pet.4.17.*

† *Joel.3.16. Am. 1.2.*

e *Az az, mint az oroſzlany mikor prédát lát, nagy orditaſſal és haraggal mégyen az prédára, ugy az Iſten az ő népe ellen.*

† *Sup.4 8.es 6. 26.*

* *Sup.16.4*

† *2.Sam.4.12. Sup.7.12.24. Pſal.78.60.*

7 MEghallác pedig azPapoc,és azProphé-
tác, és az egéſz kóſség hogy Jeremiás
8 ez igéket ſzólna az URnac házában. Es
lőn,mikoron Jeremiás elvégezné az beſzé-
deket, mellyeket az UR paránczolt vala,
hogy megmondaná mind az egéſz kóſség-
nec, megragadác ótet az Papoc, és az Pro-
phétác, és mind â kóſség,mondvan: meg-
9 kell halálnac halálával halnod. Miért pro-
phétáltal az URnac nevével, mondván:
Mint az Silo ollyan léſzen ez ház, és ez vá-
ros elpuſztitatic,úgy annyira hogy még la-
kozó ſem léſzen rayta: és óſzvegyüle mind
az kóſség az Jeremiás ellen az Urnac házá-
10 ban. Meghallác pedig az Judánac fejedelmi ezeket,és felmenénec az király házából
az Urnac házába, és leűlénec az Urnac uy
11 kapujának aytajában. Es ſzólánac az Papoc,és a Prophétác az Uraknac,és az egéſz
kóſſégnec,mondván:halálra méltó az em-
ber,mert ſzólott ez város ellen, az mint tu-
laydon fűleiteckel hallottátoc.
12 ES ſzóla Jeremiás az Uraknac és mind az
egéſz kóſségnec: az UR küldőtt el en-
gemet hogy Prophétalnéc ez ház ellen, és
ez város ellen *es ſzólnám* mind ez ſzókat,
* *Sup.* 7. 3. 13 mellyeket hallottatoc. Moſtan azért *
megjobitsátoc az ti útaitokat, és fogad-
gyátoc az Urnac à ti Iſtenteknec ſzavát, és
az UR elhadgya az nyomoruságot,mellyel
14 fenyeget titeket. En pedig imé kezetekben
vagyoc, és czelekedgyetec én velé az mint
15 jónac és igaznac tettzic ti néktec.Mindaz-
által elhidgyétec hogy ha megőltőc enge-
met,ártatlan vér ſzall ti reátoc, és az város-
ra,és az ő lakozoira.Mert bizon' az Ur kül-
dőtt el engemet ti hozzátoc , hogy az ti fű-
leitec hallására megmondanám ez ſzókat.
† *Mich.* 1. 1. *es* 3. 12. 16 ES mondánac az Urac, és mind az egéſz
kóſség az Papoknac, és az Prophéták-
nac, nem méltó ez ember halálra, Mert az
Urnac az mi Iſtenünknec nevében ſzólt mi
17 nékünc. Es felkelénec az földnec elei
kózzúl némell' férfiac, és mondánac mind
18 az egéſz kóſségnec mondván: Az Moraſt-
béli † Micheas prophétált az Ezechiáſ-
nac az Juda királlyának idejében ; és mon-
da az egéſz Juda népének mondván : azt
mongya a Seregeknec Ura, az Sionț mint
az ſzántó földet megſzánttyác, és az Jeru-
ſálem elpuſztúl, és az templomnac hegyér
19 erdő növi bé. Megőlteé azért ótet Ezechiás az Judának királlya, és az egéſz Juda
népe ? nem félteé az Urat, nem könyör-
gőtté néki, és meg nem tartoztattataé az
UR mágát a háboruságtól, mellyel fenye-
gette őket ? és mi nagy gonoſzt czelekege-
20 dunc az mi lelkünc ellen. a Vólt annak-
felette eg' ember, ki az Urnac nevében Pro-
phétált, Urias Semeinec fia, Cariathjarim-
ból való, és prophétált ez város ellen, és ez
föld ellē, mind az Jeremiás beſzédi ſzerint.
21 Es meghallá az Joacim király, és mind az
utánna való Urac, és minden főſő emberi
az ő beſzédit, és akará az kiraly ótet meg-
ölni, és megérté Urías, és megijede, és el-
22 futa: es által méne Egyptomba. Es az Jo-
acim királ embereket küldé Egyptumba,
Elaathant az Achobornac fiát, és egyéb
férfiakat véle egyetemben Egyptumba.
23 Es kihozác Uriaſt Egyptumból, és Joacim királynac eleiben vivéc, ki megöleté
fegyverrel és az ő meghólt teſtét vetteté az
24 kóſségnec temető helyébe. De áz Achi-
camnac az Saphan fiának kezé lőn az Jere-
miaſſal,hogy ne adnác ótet az kóſſég kezé-
be halálra.

XXVII. Réſz.

Iſten az Prophéta által jelenti az Nabugodonozornac birodalmát,és minden népeken való uralkodását, és az népnec tanáczot ád. Az után az királtis inti hogy megholdollyon az Babyloniabéli királnac, és az hamis prophétáktól megoltalmazza magát , Azonképpen minden rendet int az Babyloniabéli királhoz való engedelemre igéretec és fenyegetéſec által.

1 AZ Joacim királságának kezdetiben,
ki Joſiáſnac az Judah királlyának fia
vala, ez ſzót monda az UR Jeremiáſ-
2 nac,mondván. Igy ſzól az UR énnékem
czinálly magadnac kőteleket,és jármot,és
3 vedd * azokat az nyakadban. Es küld azo-
kat az Edomnac királlyához: és az Moáb- * *Inf.* 28. 10.
nac királlyához és az Tyruſnac királyához
az követec által kic eljónec Jeruſálembe az
4 Sedechiashoz az Judának királlyához. Es
paranczold meg nékiec,hogy az ő uroknac
megnmongyác,azt mondgya az Seregeknec
Ura az Izraelnec Iſtene,ezt mondgyátoc az
5 ti uraitoknac : En teremtőttem ez föl-
det,az embert, és az barmot,melly ez föld-
nec ſzinén vagyon , az én nagy erőmmel,
es az en kinyuytot karommal , és adtam
† azt annac az ki kedves vólt az én ſze- † *Dan.* 4. 14. 22.
6 mem előtt. Es moſt én adtam mind ez
földeket kezébe az Nabugodonozornac az
Babyloniai királnac én ſzólgámnac , ſőt
még az mezei állatokatis néki adtam hogy
7 néki ſzolgállyanac. Es ſzolgálnac néki
minden nemzetségecés az ő fiának , és az
ő unokajának mind addig mig az ő földé-
nec ideje el nem jő,és az ónnón maga ideje
és ſzolgálnac néki ſoc nemzetségec, nagy
8 királyoc. Es léſzen hogy az nemzetſég és
az orſzág mellyec néki nem ſzolgálnac
tudni illic Nabugodonozornac az Baby-
loniai királnac, és az ki nem téſzi nyakát
az Babyloniai királnac jármába, fegyver-
rel és éhséggel és dőghalállal meglátogá-
tom azt az nemzetséget, azt mondgya az
9 UR, miglen adom őket az ő kezébe. Ti a-
zért ne halgaſſátoc az ti prophétáitokat, és
az ti

a *Némellyec az magyarazoc közzűl azt mondgyác hogy az Jeremiás partya mondotta ezt, Mintha azt mődsnac, Egy prophetat megélt vala Joacim király, de azis nem jól mivelhe vedi. Né mellyec azt mondgyák hogy az Jeremiás ellenségi mondottac Mint hā azt monianá, ugy vagyon hogy Ezechias nemēlte meg Michaeſt de Joacim megőlte Uriaſt.*

azt ti jövēdō mondoitokat, és az ti álō magyarázoitokat, és az ti jóſtokat, és az ti varáslóitokat, kik azt mōdg'ác néktec, mōdvā: ne ſzolgállyatoc az Babyloniai királnac.
10 Mert hazugſágot prophétálnac ti néktec, hog' meſzſze vigyelec titeteket az ti fōldete kból és kihaytſalac titeket, és elveſzſzetec.
11 Aznemzetſég pedig ki az ō nyakát adgya az Babyloniai királnac jármába, és ſzolgál néki, az ō földében hagyom azt, azt mondgya az UR, és miveli azt, és lakozic bénne.
12 Sōt az Sedechiaſnac az Juda királyának is ez beſzédec ſzerint ſzólattam mondván: adgyátoc az ti nyakaitokat á Babyloniai királynac jármába, és ſzolgállyatoc ō né
13 ki, és az ō népének, és éltec. Miért halſz meg te és az te néped fegyver, éhſég, és dóghalál miat, á miképpen ſzólott az UR á népnec, ki nem akar ſzolgálni az Baby-
14 loniai királnac. Es ne fogadyátoc az prophétaknac ſzavokat kic ezt mondgyác, ti néktec, Ne ſzolgállyatoc az Babyloniai királnac: Mert hazugſágot * prophétálnac
15 tinéktec. Mert nem küldōttem ōket, azt mondgya az Ur, és ōk az én nevemben hazugſágot prophétálnac: hogy innen titeket kiuzzelec, és elveſzſzetec ti, és az pro-
16 phétac, kic jövendōlnec ti néktec. Az papoknakis és ez égeſz kōſſégnec ſzōlottam, mondván: Azt mondgya az UR: Ne fogadgyátoc az ti prophétaitoknac ſzavokat, kic prophétálnac ti néktec mondván, Imé az UR házának edényi viſzſzahozattatnac Babyloniából mindjárt: Mert ha-
17 zugságot prophétálnac néktec. Azért ne halgaſsátoc ōket, ſzolgállyatoc a Babylonia királnác, és éltec: Miért puſztitatic el
18 az város? Hogy ha ōc prophétác, és náloc az Urnac igéje vagyon, imádkozzanac moſtā az Seregec Urának, hogy az edényec mellyec moſtan az Urnac Templomában vadnac, és az Juda királyanac házában, és Jeruſalemben, ne viteſſenec el Babyloniá-
19 ba. Mert azt mondgya az Seregeknec Ura az kō lábac felōl, és az tenger felōl, és az oſzlopoc felōl, és az edényeknec maradéka felōl, mellyec még ez városban marad-
20 tanac. Mellyeket Nabugodonozor az Babyloniai király el nem vitt miktoron fogſág
* 2. *Reg.* 24. 14. 15. ban * vinné az Jechoniáſt az Joacimnac az Juda királyának fiát Jeruſalemből Babyloniába, és Judának és Jeruſálemnec
21 minden fōfō népeit. Mégis azt mondom, hogy az Seregeknec Ura azt mondgya, az Izraelnec Iſtene, az edényec felōl mellyec megmaradtanac az Urnac házában, és az Juda királyának házában és Jeruſálembē.
† 2. *Reg.* 25. 13. 2. *Chron.* 36. 18. * 2. *Chron.* 36. 22 *Inf.* 39. 10. 22 Babyloniába † elviteſnec és ott léſznec mind a napig mellyen * meglátogatom ōket, azt mondgya az UR: Annakutánna felhozom ōket és viſzſzahozom ōket ez helre.

XXVIII. Réſz.

Az Hananias prophéta ellene támad Jeremiáſnac, de megfeddi az Jeremias tnikor az Sidoknac mindenjot igérne, az Chaldeuſokat pedig veſzedelemmel fenyegetné, kinec mindazaltal enged Jeremias mind addig miglen az ō jövendōlését megerōſiti, és az Hananiáſnac halálát megprophétállya, melly megis tellyeſedic.

1 Lōn az eſztendeben az Sedechiaſnac az Juda királlyának királſágának kezdetiben, negyedic eſztēdōben, ōtōdic hólnapban, monda énnékem Hananias (az Azurnac fia, prophéta, ki Gabaonból való vala,) az Urnac házában az papoknác és mind az
2 kōſſégnec ſzemec elōtt, mondván: Azt mondgya az Seregeknec Ura Izraelnec Iſtene, mondván, Eltōrtem az Babyloniai ki-
3 rálnac jármát. Minekutāna két eſztēdōc elmulnac, én viſzſzahozō ez helyre az Urnac házának minden edényit, mellyeket Nabugodonozor az Babyloniai király el-
4 vitt innét és bévitt Babyloniába. Es Jeconiaſt az Joacimnac az Juda királyának fiát, és mind az rabokat kic Judából, elvitettenec Babyloniába, én viſzſzahozom ide ōket azt mondgya az UR, mert eltōröm az Babyloniai királnac jarmát.
5 Akkoron monda Jeremiás prophéta az Hananias prophétának, az papoknac és az egéſz kōſségnec ſzeme elōtt, kic állanac
6 vala az Urnac házában. Es monda Jeremiás prophéta, úgy légyen, úgy cſeleked-gyéc az Ur: tōltſe bé az Ur az te beſzédidet mellyeckel prophétálád hogy viſzſza hozattatnac az Urnac házának edényi, és á rabságban való kōſſég Babyloniából ez
7 helyre. Mīd azáltal hald meg ez beſzédet moſtan mellyet én teneked ſzóloc és az e-
8 géſz kōſségnec. Az prophétac kic én elōttē és tevelōtted eleitōl fogva vóltac, prophétáltanac nagy földec ellen és nagy országoc ellen, az had felōl, és á háboruſág
9 felōl, és az dōghalál felōl. Az melly prophéta jövendolt az békeség felōl, mikorō bétellyeſedic az prophétának beſzéde, akkoron megeſmértetic az prophéta hogy ha
10 az Ur kuldōtte azt valóban. Es elvévé az Hananias prophéta az jármot az Jeremiás
11 prophéta nyakából és eltōré azt. Es mōda Hananias mind az egéſz kōſſég elōtt, mondván, Ezt mondgya az Ur, illyen módon tōröm el az Nabugodonozornac az Babyloniai királnac jármát két eſztendō bételvén minden nemzetſégeknec nyakáról: Es elméne Jeremiás prophéta az ō útára.
12 ES ſzóla az UR Jeremiáſnac Minekutánn eltōré Hananiás prophéta nyakáról az jármot, mondvan.

mond meg à Hananias prophétának, mondván : Ezeket mondgya az UR, az fa jármot eltörted, de czinálly te magadnac
14 az helyében vas jármot. Mert ezt mondgya az Seregeknec Ura az Izraelnec Iſtene, vas jármot vettettem mind è nemzetségeknec nyakokbn hogy ſzolgállyanac azNabugodozornac az Babyloniái királnac, és ſzolgálnac néki, ſőt annack felőtte à me-
15 zei állatokatis néki adtam. Es monda Jeremias próphéta à Hananiás prophétának : Hald meg Hanania, nem küldött téged az UR, és te hazugsággal biztatod ez
19 néped. Azért igy ſzól az Ur: Imé én kikűldelec tégedet ez földnec ſzinéről : ez eſztendőben meghalſz mert az UR * ellen
17 való ſzót ſzóltál. [a] Azért meghala azHananias próphéta ugyan azon eſztendőben, Hetedic hólnapban.

XXIX. Réſz.

Jeremias az Babyloniábéli fogságban való Sidokat levél által megtanittya mihőz tartſák magokat az rabſagban, és bizonyoſſá téſzi őket az ſzabaduláſnac idejéről. Szol azoknac kővetkezendő nyomoruságokrol kic az hamis tanitoktól megczálattatván nẽ mentec volt az fogságba Jeconiaſsal. Fenyegeti azért az hamis prophétakat és azoknac veſzedelmekről jővendőt mond.

1 EZ ſzóc vóltanac az levélben, mellyet Jeremiás próphéta külde Jeruſáléből az rabságbá való véneknec maradékinac, és az papoknac, és a prophétaknac, és az egéſz kőſſégnec, melliyet fogva vitt vala el Nabugodonozor Jeruſálemből Babylo-
2 niába. Mineckutánna kijőve † Jechonias király és à királyné aſzſzonyis, az főfő népec Judánac fejedelmi, és Jeruſalem, és az Ácz meſter, és az ötvös Jerusálemből.
3 [a] Az Elasánac az Saphan fiának, és az Gamariánac az Helciás fiának kezec által, kiket küldött Sedechias az Judánac királlya Nabugodonozorhoz az Babyloniai király-
4 hoz Babyloniaba, mondván: Ezt mondgya az Seregeknec Ura az Izraelnec Iſtene, minden az raboknac kiket Jerusálemből Ba-
5 byloniába vitettem. Eppitſetec házakat és lakjatoc benne, kerteket plántállyatoc
6 és azoknac gyümölczivel éllyetec. Vegyetec magatoknac feleségeket és ſzűllyetec fiakat és leányokat: és az ti fiaitokatis hazaſitsátoc meg, és à ti leányitokat adgyátoc férnec, és ſzűllyenec fiakat és leányokat, és ſzaporodgyatoc meg ott, és
7 meg ne keveſedgyetetec. Es az városnac békeségét kereſſétec, mellybẽ titeket rabságra kuldöttelec, és kőnyörögjetec érőtte az Urnac, mert annac békéségébẽ léſzẽ
8 à ti bekeségtec. Mert az mondgya az Seregeknec Ura az Izraelnec Iſtene: Ne * hi-

teſſenec eltiteket az ti Prophétáitoc kic vadnac ti kőzőttetec, és az ti jővendő mődóitoc: Es ne figyelmezzetec az ti álmaitokra mellyeket álmodoztoc. Mert hamiſſan prophétálnac tinéktec az én nevembẽ, mert nem küldtem őket, azt mondgya az
10 UR. Mert azt mondgya az UR, mihelt bétellyeſeducc Babyloniaban az hetven eſztendőc, meglátogatlac titeket, és ti raytatoc bétőltẽ az én jó ſzòmat, hogy viſzſza-
11 hozzalac titéket ez helyre. Mert én tudő az én gődolatimat mellyet én ti felőletec gődoloc, azt mondgya az UR : Békeségnec gondolati és nem háboruságnac, hogy ti-
12 néktec adgy ac kévánatos véget. Ackorő ſegitségre † hivtoc engemet, és elmentec † *Dan.9.*
és imádtoc engemet, és titeket meghal-
13 gatlac. Es kereſtec engemet és megtaláltoc: Mert kereſtec engemet tellyes ſzivetek
14 ből. Es megtaláltatom ti tőletec azt mondgya az Ur, és meghozlac az rabságból és őſzvegyűytlec titeket minden nézetségekből és minden helyekből az hová kiűztelec titeket azt mongya az UR : és viſzſzahozlac titeket az helre az honnan ſzámkivetőttelec titeket. Mert azt mondottátoc: [h] Támaſztott minékűnc az UR pro-
15 phétát Babyloniában.
16 AZért azt mondgya az UR az királnac, ki ül à Davidnac ſzékiben, és az egéſz kőſſégnec, ki lakozic ez városban: Tudniillic az ti atyátokfiainac az kic ti veletec az
17 fogságra ki nem mentenec. Azt mondom hogy azt mondgya à Seregeknec Ura: Imé én küldőc ő reájóc * fegyvert, éhséget és dóghalált, és téſzem őket ollyanocká mint az megveſzett figéc, mellyeket
18 à keſerűség miat meg nem ehetnec. Es óldőzem őket fegyverrel, éhséggel és dóghalállal, és à földnec minden országinagyőtrelmére † adlac titeket, átkozására, és czudájára, és megſivóltéſére, és min-
19 den nemzetségeknec ſzidalmára, à kic kőziben kivetettem őket. Azért mert nem fogadtác az én beſzédimet, azt mondgya az UR, melliyeket én ő nékiec izentem az én ſzólgaim által az prophétác által, reggel felkelvén és elküldvén: és nem fogadtátoc, azt mondgya az UR.
20 TI azért hallyatoc meg az Urnac ſzavát minden raboc, kiket Jerusálemből Ba-
21 byloniába vitettem. Azt mondgya à Seregec Ura az Izraelnec Iſtene, az Achabnac az Choliánac fiának és az Sedechiaſnac az Maaſias fiának, kic prophétálnac néktec az én nevemben hamiſſan: Imé én adom őket az Nabugodonozornac az Babyloniának királlyának kezébe, és ſzeme-
22 tec láttára megőli őket. Es azoktól ſzidalőnac formáját véſznec az Judából való raboc, kic Babyloniábá vadnac, módván: Téged az UR tégyen ollyanná mint az Sedechiát

[a] *Deut.13.5. Jer.29.32.*
[a] *Vagy, az urtól valo, elſzakadáſt adád tanáczul az népnec.*
† *2.Reg.24.12. Cyr.*
[a] *Azoknac neveket mondgya meg az kiktől Jeremias az levelet küldötte az Sidoknac Babyloniába.*
* *Sup.14.14. es 23.21. Jer.27.15.*
[h] *Némellyec igy olvaſſác: Minekutánna megvallyátoc hogy az Iſten tinéktec Prophétákat támaſztott vólt kic megmondottác volt hogy Babyloniába kell mennetec: Az az, minekutánna megeſmériteć az Prophétac mondáſinac igaſſágat.*
* *Sup.24.8.10.*
† *Az az, hogy minden nemzetségből őrje, atkozza őket, és az ő romlaſokon czudálkozzanac mindenec.*

chiáſt és Achabot, kiket megégete tüzzel
23 az Babyloniani király. Mert gonoſságot
czelekedtenec az Izraelben, és paráználkodtanac az ő felebaráttyoknac feleségivel, és én nevembẽ hazugságot ſzóltanac, mellyet nem paranczoltam nékic: En pedig tudom azt és bizonság vagyoc, azt mondgya az UR.

c Ez Semeiah irt volt Babylonából Jeruſalembe az fõpapnac, hogy Jeremiáſt megbüntetne.

24 ES az Semeja Nehelamiteſnekis, c mond
25 meg. Azt mondgya az Seregeknec URa, az Izraelnec Iſtene, mondván: Mivelhogy levelet küldöttél az én nevemmel mind az kõſéghõz ki Jerusálemben vagyon, és az Sophonias Paphoz az Maaſiáſnac fiához, és mind az papokhoz mond-
26 ván: Az UR tett tégedet Pappá az Jójadas Pap helyében, hogy fejedelmec legyetec az URnac házában minden bolond férfiun és Prophétán, hogy veſſed ezt a
27 tõmlõtzbe és az kalodába. Azért miért nem dorgáltad meg az Anatot városbéli
28 Jeremiáſt ki tinéktec Prophétál? Mert mi hozzánc küldött Babyloniába, ezt mondván: Hoſſzú a ſzámkivetéſnec ideje, épitſetec házakat, és lakjatoc benne: plántállyatoc kerteket és éllyetec azokuac
29 gyümõlczivel. Es elolvaſa Sophonias Pap ez levelet Jeremias Prophétánac hallásá-
30 ra. Es ſzóla az UR Jeremiáſnac, mond-
31 ván: Küldgy el mind az egéſz rabokhoz, mondvan: Ezt mongya az UR az Semeja Nehelamites felõl: Mivelhogy Prophétált tinéktec Semeja, holott én nem küldöttem õtet, és hazugsaggal biztatott
32 titeket. Azért azt mondgya az UR: Imé én meglátogatom Semeja Nehelamiteſt és az õ magvát, nem léſzen neki embere, ki lakozzéc ez nép között, ſem nem láttya azt jót mellyet én az én népemmel czelekedem, azt mondgya az UR: Mert az UR ellen való ſzót ſzólot.

XXX. Réſz.

Paranczollya Iſten Jeremiáſnac hogy megirná az anya ſzent Egyháznac eppülese felõl való igéreteket. Annakokaért elõſzõr az Judah orſzágának következendõ nyomoruságárol. Az után ſzól az Iſtennec az háboruságokban való jelenlétérõl, és az õ népének megſzabaditásárol, ellenſeginec megrontásárol, &c.

1 EZ az ſzó, mellyet ſzólott az UR Jere-
2 miáſnac, mondvan: Azt mondgya az Izraelnec URa Iſtene, mondvan: Itd meg magadnac mind az ſzókat mellyeket néked mondottam egy bizonyos
8 könyvben. Mert imé eljõnec az napoc, azt mondgya az UR, és viſzahozom az én rabságban való népemet az Izraelt és Judat, azt mondgya az UR: és viſzahozom õket az földre mellyet az õ attyoknac ad-
4 tam, és birjác azt. Ezec pedig az ſzóc mellyeket az Ur, Iſrael és Juda felõl ſzó-
5 lott. Mert azt mondta az UR: félelemnec ſzavát hallottuc, rettenéſnec és nem
6 békeségnec. Kérdgyétec meg moſtan és láſſátoc ha ſzül az férfiu: Mi az oka hogy látom hogy mind az férfiac az õ kezeket agyékokra vetettéc mint egy gyermec ſzülõ aſzſzoni állat, és az õ orczájoc
7 mind meghervadott? * Jay mert nagy az az nap, úgyannyira hogy ne legyen hozzá haſonlatos: Es noha az háboruságnac ideje vagyon az Jacóbon, mindazál-
8 tal abból megſzabadúl. Es léſzen az napon, azt mondgya az Seregeknec URa, õſzvetõrõm az õ igáját az te nyakadból, és az te kõteleidet elſzaggatom, és többé az fogságra az idegenec õtet nem ſzorit-
9 tyác. De ſzolgálnac az URnac az õ Isteneknec, és Dávidnac az õ királyoknac,
10 mellyet nékiec feltámaſztoc. Te azért † ne félly oh én ſzólgám Jacób, azt mondgya az UR, ſe ne rettegj Izrael, mert imhól vagyoc én ki megſzabaditlac tégedet az meſzſze földrõl, és az te magodat az õ rabságoknac földéből: és viſſzatér az Jácób és megnyugoſzic, és czendeſz léſzen,
11 és ſenki nem léſzen félelemben. Mert én te veled vagyoc azt mondgya az UR, hogy megtarttalac tégedet, mert véget vetec minden nemzetségekben, kic közzé kiſzelhettelec tégedet mindazáltal te bẽned véget nem vetec, hanem megoſtorozlac tégedet itéletben, de azért nem veſz-
12 telec el tégedet. Mert azt mondgya az UR veſzedelmes az te romláſod, veſzedel-
13 mes az te vereséged. Senki ninczen ki megitélné az te ügyedet, hogy békötné ſebedet, orvoſságoc, és * emplaſtrum nem
14 haſznál tenéked. Minden te ſzeretõid elfeletkeztenec te rólad, és téged nem kereſnec, mert megvertelec tégedet kegyetlen oſtorozáſſal, az te bũneidnec ſokságáért és hogy elaradtanac az te bũneid
15 † Miért kiáltaſz az te romlaſodért? azzérté hogy nehéz az te faydalmad? mert az te gonoſságodnac ſokságáért, és az te bũneidnec elaradáſáért czelekedtem ezeket
16 te veled. Azért mindenec kic bényelnec tégedet, * elnyelettetnec, és minden te ellenségid, azt mondom hogy mindnyájan az rabságra ménec: és az tekõbõrlõid koborláſra vettetnec, és mindenec kic tégedet elprédálnac, elprédáltatnac. Mert
17 gyógyúláſt hozoc te reád, és meggyógyitlac az te faydalmidból azt mondgya az UR: Mert ſzámkivettetnec hivtanac tégedet Sion: Ninczen ki tudakozzéc õ felõle. Azt mondgya az UR: imé én viſz-
18 ſzahozom az Jácób házainac foglyait, és az õ házain könyörülec, és az város felépitetic az õ magas helyén, és az palotác

* Jeel. 2. 11. Zephan. 1. 15.

† Eſa. 41. 13. és 43. 5. és. 44. 2. Inf. 46. 28.

* Vagy, Irtsra ha.

† Sup. 13. 18.

* Exod. 23. 22. Eſa. 41. 11.

19 az ő helyeken maradnac. Es kijő belőle hálá adás és öröm, és megſokaſitom őket, és meg nem kevesedtec, azt mondom hogy megſokaſitom őket meg ſem kevesedtec. 20 Es léſznec az ő fiai mint elein, és az ő ſerege az én orczám előtt megerősítetic: és meglátogatom mind azokat 21 kic megnyomoritottác őtet. Es támad ő belőle erős Hadnagy, a és az ő Uralkodója ő belőle jő ki, és őtet hozzám hivom hogy hozzám közelgéſſen. Mert kiczoda az, a ki ſzivét arra haytaná hogy hozzám jönne, azt mondgya az UR? 22 Ti léſztec * énnékem népeim, és én is ti Iſtentec léſztec. 23 Imé mint az † ſzélvész az Urnac haragja kijőtt, és az jelen való ſzélvész az 24 hitetleneknec fejekế marad. Még nem tér az Urnac haragja mig végre nem viſzi és mig az ő ſzivének gondolatit meg nem erősíti: az utolſo napokban értitec meg ez dolgot.

a *Ezt magyarázzác az Chriſtuſról ki az Iſrael nemzetiből támadott, ki Iſten Pappá tőt mellyi melyſségot ſenki nẽ veſzen magának.*

* *Sup.* 24. 7. *Inf.* 31. 33. *és* 32. 38.

† *Sup.* 23. 19.

XXXI. Reſz.

Az Iſten orſzágának Sidokból és poganyokból való jövendő megépüléséről nagy ſzép igéreteket téſzen Iſten az Prophéta által. Tovabbá azt mondgya meg hogy noha az anya ſzent Egyhaz ez világon nyomorusságoc által, és az ẽ magoc erőtlensége által háborgattatic, mindazáltal az Iſten kegyelmes Iſtene léſzen az anya ſzent Egyhaznac, és ő vélec uy ſzövetséget ſzerez.

1 AZ időben monda az UR: En léſzec Izraelnec minden nemzetségének Iſtene, és ők léſznec énnékem népe-
2 im. Azt mondgya az UR: kégyelmet talált a nép a puſztában, a kic az fegyvertől megmenekedtec vala, az Iſten ő előtte jára hogy megnyugoma őtet, tudniillic az
3 Izraelt. b Soc időről fogva *azt mondgya az nép.* megjelent énnékem az UR, Sőt inkáb az UR azt mondgya őrőcké való ſzeretettel ſzerettelec tégedet, azért terjeſztettem reád az én irgalmaſságomat. c Még
4 feléppitlec tégedet, és feléppittetel Izraelnec leánya, Még megékeſitteted, dobockal
5 és játztodóknac ſeregével mégy ki. Még ſzőlőket plántálnac az Samáriának hegyeiben, plántálnac a plántálók és élnec
6 gyümőlczével. Mert léſzen olly nap melyben kiáltnac az pásztorok az Ephraimnac hegyében: kellyetec fel és menny̆ünc fel Sionban az mi Urunkhoz Iſtenünkhöz.
7 Mert azt mondgya az UR: Enekellyetec Jácobnac vigaſsággal, és nagy fen ſzóval ſzóllyatoc, az poganyoc előtt. Hirdeſsétec, dicsérjétec, és mondgyátoc: Tartsa meg URam az te népedet az Izraelnec maradékát. 8 d Imé en viſzſzahozom őket az Eſzaknac földéből, és ő ſzvegyűlyem az

a *Az az, mikor Egyptumból az én népemet kihoznám, a kic megmaradnának az Pharao fegyverétől azoknac megkegelmezec.*

b *Avagy igy ſoc ideig hogy az Iſtennékem megjelenic vala*

c *Az Sidoknac megéppölésről ſól vagyon igéret.*

d *Azt jelenti hogy ſenkit nem hagy el az ő népe közül.*

földnec haráriból, ő kőzöttőc léſzen vak, és ſánta, és terhes aſszoni állát, és egyetemben gyermekſzülő aſszoni állat, nagy
9 roppant ſereg jó viſzſza ide. Siralommal jönec, és kegyelemmel hozom viſzſza őket, hordozom őket az vizeknec folyáſi mellett igaz úton; holott el nem eſnec: Mert az Izraelnec attya léſztec, és a Ephraim énnékem † elsőſzülőttem. Hallyátoc meg az Urnac ſzavát pogányoc, és hirdeſsétec az meſzſze való ſzigeteknec, és mondgyátoc ezt: az ki eloſzlattatta az Izraelt, azon gyűyti őtet őſzve, és megőrzi
11 őtet mint az pásztor az ő nyáját. Mert az URmegváltotta Jácobot, megváltotta őtet az hatalmaſnac kezéből, ki hatal-
12 masb ő nálánál. e Es eljönec és Enekelnec az Sionnac magas hegyén, f és futnac az URnac jóvoltához, búzával, borral, oláyjal, és az juhoknac és az barmoknac nyájával, és léſzẽ az ő lelkec mint az megöntözött kert, és többé nem bánkodnac.
13 Ackoron vigadoz az leánzó az ſeregben, az ifjac és egyetemben az vénec, és az ő ſiralmokat örőmre fordîtom, és megvigaztalom őket, és megvidamitom az ő bánat-
14 tyokból. Es a Papoknac lelkeket megelégitem kövérséggel, és az én népem betéllyeſedic az én jó teményimmel, azt mond-
15 gya az UR: g Azt mondgya az UR: * ſzó hallattatot az magas hegyen, ſirás és keſerves jaygatás: az Rachel ſiratván az ő fiait, nem akara megvigaztaltatni az ő fiai fe-
16 lől, mert nincznec. Azt mondgya az UR: tarts meg magad az ſiráſtól, és az te ſzemeidet a könyhűllatáſtól, mert az te czelekedetednec jutalma léſzen, azt mondgya az UR: és az ő ellenségének földéből viſz-
17 ſzajönec. Es végezatre jó remenséged léſzen, azt mondgya az UR, és az te fiaid
18 viſzſzajönec az ő tartományokba. h Halván hallottam hogy mikoron az Ephraim ſirna, ezt mondotta: Megvertél engemet és megverettettem, mint az tuloc ki az jármot nem ſzokta, térits meg engemet, és
19 megtérec: Mert te vagy az én URam Iſtenem. Mert mineküttánna * megtértetuél engemet, megbántam, és mineküttánna megeſmértem magamat, vertem az én ſzombomat, megſzégyenültem és elpirultam, mert viſeltem az én ifjuságomnac gyalázattyát. Avagy nem kedves
20 fiamé nékem az Ephraim? Avagy nem kedvére tartott gyermeké? Mindazáltal mióltа ſzólottа ő felőle, megemlekezem ő róla, azért az én belső tagaim megindúlta nac

e *Vagy megſzabaditotta Izraelt az hatalmaſnac kezéből, ki hatalmasb az Izraelnél.*

f *Az az, Halaſsatadnac nékem, az hivec és ſzabadulásért és tiſztelnec engemet.*

g *Azt mondgya az Iſten hogy noha az Satan dühöskődic még az ſzentec ellenis.*

* *Matth.* 2. 18. *Es léſznec nyomoruſságoc, annira hogy az anya ſzent egyhaz ſiraſſa az ő megöltetet fiait, mindazáltal az anya ſzét Egyhaznac fiai ſzünetlen ſzaporodnac mind az Sidokból, mind az poganyokból*

h *Ertelme ez, Noha az erőtlenségés gyarlóſág is léſzen az én népemben, mellyről ő magoc valliſt téſznec, mindazáltal uralkodnac gyanſzerelmes kedves népem nékem az Izraelnac, mellyel értí az anya ſzent egyházat. Továbbá az tizenötödic verſtől fogvá hiſzadic verſig igyis magyarazhatod: Az Rachelnec noha ſiratty az ő fiait, azaz, noha keſerveſen ſiratty ác, az Sido aſszonyallatoc az ő rajtá magzattyokat, mindazáltal megvigaztalnac őket. Mert az Ephraimis ineg ſiratty a az ő bánát és megtér.*

* *Deut.* 30. 2.

nac ó rayta, könyörülvén könyörűlőc rayta, azt mondgya az UR. Rendelly magadgadnac jegyeket, és rakj köveket őſzve jeſöl, vigyázz az ösvénre, az útra mellyẽ jártál: jöy viſſza Izraelnec leánya, jöy viſſza azte városidba. i Meddig búdosol oh ſzófogadatlan leány? Mert az UR uy dolgot czeleködic ez földön, az aſſzonni állat környűlvészi az férfiat. k Azt mondgya az Seregeknec URa, az Izraelnec Iſtene: még éz ſzót mondgyác az Judánac földében, és az ó városában, mikoron viſſzahozom őket az rabságból: Megáldgyon tégedet az UR oh igaſſágnac háza, oh ſzent hely. Es lakoznac Judában, és néki minden városiban az izántó emberec, és az barom tartó emberec. Mert megöntözöm az ſzomju lelket, és minden ſzomorú lelket bétöltöc.

Erre vigyázoc és nézec az én édes álmőbannis. Imé eljönec az napoc, azt mondgya az UR, és bévetem az Izraelnec házat és az Judánac házát embernec magvával, l és minden állatnac magvával. Es léſzen miképpen ſzorgalmatos vóltam, hogy őket kigyomlállyam, és elrontſam és megtörjem, és elveſzeſſem, és oſtorozzam: Azonképpen vigyázoc arra hogy őket megéppitſem, és beplántállyam, azt mondgya az UR. Az † napokban többé nẽ mondgyác: az atyác öttéc meg az egreſt, és az fiaknac fogoc váſott meg belé. m Sőt inkáb kikinnind az ó gonoſſágáért hal meg: minden embernec, ki megéſzi az egreſt, tulaydon foga váſic meg belé.

Mert eljönec † az napoc, azt mondgya az UR: és uy ſzövetséget ſzerzec az Izrael házával, és az Juda házával. Nem az ſzövetſég ſzerint mellyet vetöttem az ő attyockal az napon, mellyen nékiec kezeket fogtam, hogy kihoznám őket Egyptomnac földéből, mert ők megrontották az én ſzövetségemet, maga én megmaradtam vólna az ſzövetségben, azt mondgya az UR. Hanem ez az ſzövetség mellyet vetec az Izraelnec házával, ez napoc után, azt mondgya az UR: adom az én törvényemet ő beléjec, és az ő ſzivökbe irom bé azt: és én † léſzec Iſtenec, és ők énnékem léſznec népeim.

Többé ſenki nem tanittya az ő felebarátyát, és az ő attyafiát, mondván: eſmerjétec meg az URat: Mert mindnyájan † megeſmernec engemet, kiczintől fogva nagvig, azt mondgya az UR: Mert megkegyelmezec * az ő álnokságoknac, és az ő bűnöktől többé meg nem emlekezem. o Azt mondgya az UR: ki az Napot adta az napnac világoſſágúl, és az hóldnac járáſit, és az czillagokat adta világoſſágúl az ezzakánac, ki † elſzakaſzttya a tengert, és annac habjai zúgnac, Seregeknec URa az ő neve. Ha felbomolhatnac ez rendeléſec az én orczám előtt, azt mondgya az UR: az Izraelnekis magva elfogyatkozhatic, hogy ſoha én előttem nép ne légyen. Azt mődgya az UR: ha oda fel az egeket megmérhetic, és itt alatt végére menetnec az földnec fundamentominac, énis megutálom az Izraelnec minden magvát, mind azokért mellyeket czelekedtenec, azt mondgya az UR. P Imé az napoc eljönec, azt mondgya az UR: és eppitettic város az URnac, Hananiel tornyától fogva, mind az ſzegeletnec kapujáig. Es killyeb mégyen ſzent Egyházamég az mérökötel az kapunál mind az Gareb hegyeig, és megkerüli Goatant. Es † az hólt teſtteknec egéſz völgyét, és az haműnac helyét, és mind az egéſz mezőt az Cedronnac patakáig: Mind a lovac kapujának ſzegeleteig, melly napkelette vagyó, az URnac ſzenteltetic, ki nem gyomláltatic, ſem el nem törettetic ſoha többé.

XXXII. Réſz.

Az Prophéta Iſtennec hagyásából mezőt véſzen pénzen, kinec igéretet téſzen hogy még jövendőbe az ő maradéki birnác azt. Mikor látná Jeremiás hogy az ellenség az városſt oſtromlana, panaſzolkodic Iſten előtt az mezőnec vétele felől. Az Iſten megmondgya Jeremiáſnac, hogy az büntetés az városnac romláſa megléſzen, de jövendőbe az ő népet megſzabadittya.

1 EZ az ſzó mellyet ſzól az UR Jeremiáſnac, Sedechiáſnac az Juda királlyának tizedic eſztendejében: Ez az Nabugonozornac tizennyóltzadic eſztendeje.

2 Es ackoron az Babyloniai királnac ſeregei megſzállotta vala Jerusálemet, és Jeremias Prophéta az tömlöztben bérekeſztetett vala, melly az Juda királlyának házában vala. 3 Mert az Sedechiás az Juda királlya rekeſztette vala bé ötet, mondván: Miért prophétálſz te, ezt mondván: Azt mondgya az UR: Imé én ez várost adom az Babyloniai királnac kezébe, és megveſzi azt.

4 Es az Sedechiás az Juda királlya, meg nem menekedic a Chaldéuſoknac kezéből, hanem adván adom az Babyloniai királynac † kezébe, és ennec ſzája ſzól annac ſzájával, és ennec ſzemei láttyác annac ſzemeit. 5 Es Babyloniába viſzi Sedechiáſt, és ott léſzen mind addig az míg meg nem látogatom őtet azt mondgya az UR: mivelhogy hadakoztoc az Chaldéuſoc ellẽ, nem jól léſzen dolgotoc.

i Inti Iſten az ő népet, hogy minden felelẽtsẽgül bátorsággal hajollyon ő hozzá.

k Az Anya ſzent Egyházat haſonlittya Iſten az ő vegy aſſzonyaz aſſzonni állathoz. Azt mondgya azért te én hozzam nem haylás, mint az ő vegy aſſzony állat ferjet keres magának, azonképpen az én anya ſzent Egyházamnac népet kereſec mellyből megſzaporodgyác. Igy fordithattyác azért ſzépen: Az aſſzonni állat férfiakeres. Némellyec magyarazzác azt az Chriſtuſnac Mariahelyben való fogattatásáról.

l Az az, megſzaporitom az én népemet mellyelfogyot vala.

† Ezech.18.2.

m Az az, vagyba megmutatom az én igaſſágomat az karomloc ellen.

n Az Iſten ezzel batorittya az ő népet és hija hozzája, mert ő vélec uy frigyet kőt, mellyel az Jeſus Chriſtusban erősſit meg, melly kötesnec az ſummajatis megmondgya.

Azért itt megirattatic az ő, es uy Teſtamontomnac külömbsége.

*† Heb.8.8. † Sup.24.7. és 30.22. * Eſa.54.13. Joan.6.45.*

† Inf.33.8. Mich.7.18. Act.10.43.

o Az ő igéretinec erősségéről, és álhatatoſſagáról ſzól.

† Eſa.51.15.

† Inf.34.3.

6 Es monda Jeremiás: Szólt az UR énnékem, ezt mondván: 7 Lné Hanameel az Sellumnac az te óregbic bátyádnac fia te hozzád mégyen, mondván: vedd meg magadnac az én mezőmet, melly Anathothban vagyon. Mert te reád néz vér ſzerint hogy 8 megvegyed. Eljöve azért én hozzám Hanameel az én óregbic bátyámnac fia az URnac beſzéde ſzerint az tőmlőtznec tornátzához, és monda nékem, kérlec vedd meg az én mezőmet melly Anathothban à Benjáminnac földében vagyon, mert tőrvény ſzerentis te vólnál örökös benne, és te reád néz tőrvény ſzerintis, hogy megvegyed: Ackoron vóm eſzemben hogy az UR 9 nac ſzava vólna. Azért megvóm az mezőt az Hanameeltől az én óregbic bátyámnac fiától, melly vala Anathothban, megadám azért néki az pénzt, tudnillic tizenhét 10 ezüſt Sicluſokat. Es béirám levélbe és bé peczétlém, és tanubizonságotis tetetéc 11 feléle minekutánna à pénzt megſzettem vólna. Kezemben vóm ezeknekutánna az megvétel felől való levelet, melly meg vala peczételtetvén az paranczolatnac, és az törvénnec ſzokáſa ſzerint, az felőtt az 12 fejedelemnec kőzönséges levelétis. Es ez vétel felől való levelet adám Baruknac az Neriánac fiának, ki Maaſiáſnac fia vala, az Hanameelnec az én óregbic batyámnac fiának ſzemei előtt, és az bizonságoc ſzemei előtt, kic bé valanac irattatván az vétel felől való levélben, mind az Sidóknac ſzemőc előtt kic úlnec vala az tőmlőtznec 13 tornátzában. Es paranczoltam Baruk- 14 nac azoknac ſzemec előtt, mondván: Azt mondgya az Seregeknec URa az Izraelnec Iſtene, vedd fel ez levelet, ez vételnec levelét, Mind az bé peczételtetett ſ-mind az kőzönséges levelet, és tedd azokat sárból czinált edénben, hogy ſoc ideig megállya- 15 nac. Mert azt mondgya az Seregeknec Ura az Izraelnec Iſtene: Még házakat véſznec, és mezőket és ſzőlőket ez földön.

16 ES kőnyőrgéc az URnac minekutánna adám az vétel felől való levelet BarukNac az Nériá fiának, mondván: 17 Ah ah URam Iſtenem: Imé te teremtetted mennyet és az földet, à te nagy hatalmaddal, és az te kiterjeſztett karoddal: ſemmi ninczẽ te tőled elrőytetvén. Ki irgalmaſſágot † czelekedel ezeriglen, és az atyáknac álnokságokat az ő fioknac kebelekben kiőntőd ő utánnoc, te vagy az nagy Iſten, hatalmas, 19 Seregeknec URa az ő neve. Nagy tanáczú és nag' czelekedetű: Mert az te ſzemeid † nitván vadnac az embereknec fiainac minden útaira, hogy kineckinec mind megfizeſs az ő útoc ſzerint, és az ő czelekedetcknec gyümőlczőc ſzerint. Ki jeleket 20 és czudákat tőttél az Egyptumnac földében mind ez napiglan, és az Izraelben, és az emberekben, és ſzerzettél magadnac 21 nevet mind őröcké. Es kihoztad az te népedet az Izraelt † Egyptumnac földéből jeleckel és czudackal, és hatalmas kézzel, és kinyuytot karral, és nagy rettegésben. 22 Es adtad nékiec ez földet, melly felől megeskűttél az ő attyoknác, hogy adnál 23 nékic téyjel és mézzel folyó földet. Es bémentenec és őrökségól magoknac vőttéc azt, mindazáltal nem engedtenec à te ſzódnac, és az te tőrvényedben nem járnac az mellyeket nékic paranczoltál hogy megczelekednénec, nem czelekedtéc. Annakokaért mind ez gonoſzt reájoc búritottad. Imé koſockal jőttenec az városnac megvételére, és az város adattatic az Chaldéuſoknac kezekbẽ, kic őtet oſtromlyác fegyverrel, éhséggel és dőghalállal. És valamit ſzóltál nékic bétellyeſedett, és 25 imé te látod. Te pedig mondottad URam Iſten nékem: Végy magadnac mezőt pénzen es tanubizonságid legyenec felőle, és mindazáltal imé az város a Chaldéuſoknac kezekben adattatic.

26 ES ſzóla az UR Jeremiáſnac, mondván: 27 Imé én URa Iſtene † vagyoc minden teſtnec, vallyon eltitkolhathatiké valami 28 én tőlem. Azért az mondgya az UR: Imé én adom az városſt az Chaldéuſoc kezébe, és az Nabucodonozornac az Babyloniai 29 királynac kezébe. Es bémennec az Chaldéuſoc az kic oſtrőlyác az városſt, és ez városſt meggyuyttyác tűzzel, és megégetic őtet, és az házakat mellyeknec tetejeken fűſtőt czináltanac az Baalnac, és áldozatokat tőttenec az idegen Iſteneknec, hog' en- 30 gemet haragra ingerlenénec. Mert bizonyára az Izraelnec, és az Judánac fiai ifjuſágoktól fogva ezac gonoſzt czelekedtenec az én ſzemeim előtt: Mert az Izraelnec fiai hizonyára haragra gerjeztettenec engemet az ő kezeknec czelekedetivel, azt 31 mondgya az UR. Es haragomnac ſ-bűſúláſomnac gerjeztője vólt, ez város mi időtől fogva éppitőttéc őtet mind ez ideig hogy eltőrleném őtet az én ſzinem elől.

32 Az Izrael fiainac és az Juda fiainac minden gonoſſágokért mellyeket czelekedtenec hogy engemet felháboritanánac, ő magoc, az ő királyoc, az ő fejedelmi, az ő urai, az papoc, és az ő Prophétájoc, és az Judánac vitézi, és Jerusálemnec polgári.

33 Es én hozzám † háttal fordúltanac nem artzal, és mikoron őket tanitanám reggel felkelvén és tanitván, nem hallác hogy bévennéc az tanitáſt. 34 Es az ő † utálatoſſágokat helheſztettéc à házban, melly neveztetett az én nevemről, hog' megférteſztetnéc azt. 35 Es emeltenec az Baalnac magas óltárokat, mellyec vadnac az Hinnon fiának

† Exod. 34. 7. — † Job. 34. 21. Prov. 5. 21. Sup. 16. 17.

† Exod. 6. 6. 2. Sam. 7. 23. 1. Chron. 17. 21.

† Num. 16. 22.

† Sup. 2. 27.

† Sup. 23. 8.

fiának vólgyében, hogy áldoznác az ő fiokat, és ő leányokat a Molochnac: mellyet nékie nem paranczoltam sem meg nem gondoltam, hogy ez utálatosságot czelekednéc, hogy az Juda vétkóznec.

a Az fenyegetés után vigaſztalást ád az hivéknec, hogy azokétségbe ne eſſenec. Ez pedig minden Prophétának ſzokáſa, mert Iſten egy felől, ha megſebeſit, más felől meggyogyit.
* *Sup.* 24. 7. *és* 30. 22. *és* 31 33.

36 a És moſtan azért azt mondgya az Izraelnec URa Iſtene, ez városnac az ki felől ti mondgyátok: Adattatott az Babyloniai királynac kezében, fegyver, éhség,
37 és dóghalál miatt. Imé én ólyvegyiytóm óket minden földekről, az mellyekre kivetettem óket haragomban, és felgerjedéſemben, és nagy boſzſzonkodáſomban: és viſzſzahozom óket ez helyre, és lakni hagyom óket nagy bátorságban.
38 Es énnékem * népeim léſznec, és ő
39 nékie Iſtenec léſzec. Es adoc nékiec egy ſzivet és egy útat, hogy mindenkoron engemet féllyenec, hogy jól légyen
40 dólgoc és az ő fioknac ó utánnoc. Es örócké való frigyet vetec ó vélec, tudniillic hogy el nem távozom az ő vélec való jótéteméntól, és az ő ſzivekben adom az én félelmemet, hogy el ne távozzanac én tólem. Es ő bennec örvendezec, jót czelekedvén vélec, és megplántálván óket,
41 ez földben nagy erőſſen tellyes ſzivemmel, és tellyes lelkemmel. Mert azt
42 mondgya az UR: Miképpen hoztam ê népre mind ez nagy háboruſágot: Azonképpen én hozoc ó reájoc minden jót mellyet
43 én ő felólóc mondoc. Es örökségül birattatic az mező ez földön, ki felől ti azt mondgyátoc: Elhagyattatott mind embertől ſ. mind baromtol, adattatott az
44 Chaldæuſoknac kezekben. Mezőket pénzen véſznec béirván a levélbe és bépeczételvén, és tanubizonságot tétetvén felóle a Benjaminnac földében, és Jerusálemnec kerületiben, és Judánac városiban, és az hegyen való városokban, és a mezón való városokban, és dél felól való városokban. Mert viſzſzahozom óket az rabságból, azt mondgya az UR.

XXXIII. Réſz.

Minekutánna az anyaſzent Egyházat ez caputnac első réſzében indította volna Iſten bátorságra, azután nagy ſzép igereteket téſzen annac ſzabaditásárol, megujtáſarol békeſséggel és örőcc állandoſsággal való felekeſitéſeről az Chriſtusban, az ő dicziőſségére. Igéretit az Iſten megörőſſiti, és az emberekn ec ellenkező értelmeket megnamiſſittya, az napnac, holdnac terméſzeteckel.

† *Sup.* 32. 3.

1 ES Másodſzor ſzóla az UR Jeremiáſnac mikor ő még fogva vala † az tórn-
2 lóznec tornátzában, mondván: Ezt mondgya az UR, ki czinálta Jerusálemet, az UR az ki formálta azt hogy megerősíti tené azt, UR az ő neve. Kiálts én hozzám és megfelelec tenéked, és nagy dólgokat mondoc tenéked, és elreytörteket,
4 kiket nem tüdſz. Mert azt mondgya az UR az Izraelnec Iſtene: ez városnac házai felól, és az Juda királyának házai felól, mellyec elrontattac a kosockal és fegy-
5 verrel. Mivelhogy az ő benne lakozóc elmentenec, hogy vivnának az Chaldæuſockal, hogy bétöltenéc az házakat hólt teſtekkel, kiket az én haragomban és boſzſzúállásomban mególtem. Es mivelhogy elreytőttem az én orczámat ez városról az
6 ő ſoc gonoſságokért. Imé én gondot viſelec Jerusálemnec egéſségére és orvoſságára, és meggyogyitom óket, és megmutatom nékie az állandó békeſségnec
7 ſokaságát. Es meghozom Judát és Izraélt az rabságból, és féléppitem óket mint
8 annakelőtte. Es megtiſztitom óket minden ő álnokságokból, mellyel vétkeztenec én ellenem, és † meg kegyelmezec † *Sup.* 31. 34.
minden ő álnokságoknac, mellyel vétkeztenec én ellenem, és mellyel gono-
9 ſzúl czelekedtenec én ellenem. Es léſzen nékem hiremre nevemre, örömömre, tiſztéſségemre és diczeretére, ez földnec minden nemzetſéginél, kic hallyác az én jótéteményimet, mellyet én ő vélec czelekeſzem: és félnec és megrettenec, az jótéteményért és az békeſségért, mellyet én ő
10 vélec czelekeſzem. Azt mondgya az UR: még jővendőbé hallattatic ez helyē (melly felol ti azt mondgyátoc: Elhagyattatott emberektől és mind baromról,) az Judánac városiban, és Jerusálemnec útczáiban, mellyec elpuſztitattanac, és embernélkül és lakónélkül, és oktalan állatnélkül vad-
11 nac. Hallattatic minden óróm * és vigaſság, az vőlégennec és az menyaſzſzonnac ſzava és azoknac ſzavoc kic áldozatot hoznac az URnac házába, mert meghozom óket az rabságból, mint annac elotte, azt mond-
12 gya az UR. Azt mondgya az Seregeknec b *Az az, noha*
URa, még ez puſzta helyen, melly embe- *moſtan ez föld*
rektől, oktalan állatoktól megfoſztatott, *puſztaſ, és min-*
és minden ő városiban páſztoroknac hay- *denéſül fogva*
lókoc léſzen, kic az ő juhokat letelepitic. b *megrontatic, az*
13 Az hegyen való városokban, és az me- *Judánac ízemzőn való városokban, és az Délfelől való városokban, és az Benjaminnac földében, és Jerusálemnec kerületiben, és Judánac városiban, még az juhoc általmennec az ő számlálónac keze által, c azt mondgya az UR.*

zetſége, mindaz által még ő vendőbe Iſten ád nékiec ő pásztorokat, kic az népet megſzámlállyác, az az, orizic oltalmazzác. Sup. cap. 23.

c *Az az, Az ígéretemet az Meſſiáſnac elboczátáſa fekl betöltöm, kitéſt ſzerint Davidnac fi. leſzen.*

14 d Imé eljönnec aznapoc, azt mondgya az UR, és megerösítem az én jó beszédemet mellyet szóltam az Izraelnec és az Judánac házának. 15 Az napokban és az időben meggyúmólczóztetem Dávidnac az igasságnac † magvát, és itéletet tészen és igasszgot az földön. 16 Az napokban megszabadúl az Juda, és Jerusálem bátorságban lakozic, és ez az ö neve mellyel hivattatic ö; az UR Isten mi igasságunc.

17 Mert azt mondgya az UR, nem vágattatic ki Dávidnac az férfiu e ki üllyön az Izrael házának székiben. 18 Es az Levita Papoknakis ki nem vágattatic az férfiu én előlem, ki áldozatot tégyen minden koron. 19 Es szóla az UR Jeremiásnac, mondván. 20 Azt mondgya az UR, hogy ha felbonthattyátoc az én szövetségemet mellyel vagyon az nappal és az étzakával † úgy hogy se napse étzaka ne légyen az ö idejében. 21 Az én szólgammal az Dáviddal való frigyemis felbomol, úgy hogy ne légyen néki ha ki uralkodgyéc az ö székiben, és az Levita Papockal az én szólgáimmal. 22 Miképpen az égnec seregi és az tengernec fövénye meg nem számlálthatic: azonképpen az én szólgámnac Dávidnac magvát és az Levitákat kic énnékem szólgálnac, megsokasitom. 23 Es szóla az UR Jeremiásnac mondván. 24 Nem hallottadé mit szóla ez nép? mondván, Az két nemzetséget mellyet az UR választott vala elveté, és az én népemet megutálta, úgy hogy többé az ö itéletec szerint ne légyen 25 nemzetség. Azt mondgya az UR, hogyha szövetségem nem léfzen az nappal, és az étzakával, és ha az égnec és az földnec törvényeket én nem rendeltem. 26 Az Jácobnakis és az én szólgámnac az Dávidnac magvát elvetem, ugy hogy az ö magvából fenkit fel ne vegyec ki uralkodgyéc Abrahamnac, Isáknac és Jácóbnac magván: mert visszahozom öket az rabságból, és megkegyelmezec nékiec.

d *Vagy ki Vilagoztatom az az elbocztatom az Meſſiáſt, ki iſtſzerint Dávid nemzetſegekből valo lejzen ki az ö tenne hirében migigazittya az hitetlenſeget megitéli.*

† *Sup. 23. 5.*

e *Az az: Nem fogyatkozic el az Dávidnac királi magva.*

Melyet az Meſſiáſrol es az ö örökke valo királságárol kell magyarázny nunc, mert az Dávidnac nemyekából valo iſtſi király eſi fogyott volt.

f *Az az, miképpen hogy az nappal es az etzakával valo ſzövetſegem: ſoha el nem bomol, hogy nap es etzaka ne lenne, Azonkeppen az Dáviddal valo ſzövetſegem ſoha fel nem bomol.*

XXXIV. Réſz

Jéremias az Iſtennec hagyásából megmondgyaz Sedechias királnac veſzedelmét. Annakutánna mikor az Sidoc az ſzolgáknac ſzabadságoc felöl valo vegezeſt elvaltoztattac volna, mivelhogy Nabugodonozor elſz állot vala az varoslo ſeddi öket az prophéta ſzóllott igen, és megmondgya nékiec hogy megbúnteti Iſten öket, és az Babyioniabéli király kezébe adgya öket raboſágra.

E Z az beſzéd mellyet ſzóla az UR Jéremiásnac (mikoron * Nabugodonozor az Babyoniai király, és néki minden ſeregé, és az földnec minden országi mellyec az ö hatalmas kezei alatt valának, és minden népec vivnájác Jerusálemet es 2 minden városokat,) mondván. Azt mondgya az UR az Izraelnec Iſtene, mennyel és mond meg Sedechiásnac az Juda királlyának, azt mondom hogy mondd meg néki: Azt mondgya az UR: Imé én adom ezt városſt az Babyloniai királnac kezébe, és azt 3 felgyuyttya tűzzel. Es te az ö kezéből el nem ſzaladſz, † hanem megfognac és kezében adnac, és az te ſzemeid megláttyác az Babyloniai királnac ſzemeit, és az te ſzád ſzól ö előtte, és Babyloniába bémegy. † *Sup. 32. 4.*

4 Mindazáltal hald meg az Urnac ſzavát Sedechia Judának királlya, azt mondgya az UR te te felőled: Fegyver miatt meg 5 nem halſz. Békeségben halſz meg, és az te atyáidnac az előbbi királyoknac temetőhelyeknec megfüſtöléſe ſzerint, kic te előtted vóltanac, füſtölic meg jó illattal az te temetőhelyedet: Es jay URam, igy ſiratnac tegedet, Mert én ſzóltam, ezſzót 6 mondgya az UR. Es megmondá Jeremias Propheta Sedechiásnac az Juda királlyának mind ö ſzókat Jerusálemben. 7 Az Babyloniai királnac pedig ſerege vijá vala Jerusálemet, és Judának minden városit, kic megmaradtanac vala, tudniillic Lachiſt, és Azechat: mert az Juda városi közzül ezec ezec maradtanac vala hátra az megvéjtől, mellyec erőſs városoc valának.

8 EZ az beſzéd mellyet ſzóla az UR Jeremiásnac minekutánna Sedechias király frigyet vete az Jerusálembéli néppel, és * * *Exod.* 21. 2. 9 ſzabadságot kiáltata ö közöttec. Hogy tudniillic kiki mind ſzabadon boczátaná ſzólgáját és ſzólgaló leányát, Sidó férfiat és Sidó leánt, hogy ſenki ne ſzolgáltatna 10 vélec, tudniillic Sidó attyafiával. Es meghallác mind az Urac és mind az kőſég kic ez ſzövetséget ſzerzettéc vala hogy kiki mind elboczátaná az ö ſzólgáját és ſzólgaló leányát ſzabadon, hogy ſenki azockal ne ſzólgáltatna mint ſzolgáckal többe azt mondom hogy meghallác és elboczátác.

11 Annakutánna pedig tanáczokat elváltoztatác és viſzſzahozác az ſzólgákat és az ſzólgáló leányokat kiket ſzabadságban elboczáttac vala, és öket ſzólgacká és ſzólgálóleányocká tévéc. 12 Es lön az URnac ſzava Jeremiáshoz az Urtol, mondván: 13 Azt mondgya az Izraelnec URa Iſtene: En vetettem frigyet az ti atyaitockal az napon mellyen kihozeam öket Egyptomnac földéből az ſzolgálatnac házából, 14 mondván: † Mikoron az hét eſztendőc † *Exod.* 21. 2. bétellyeſednec, kiki mind elboczáſſa az ö *Deut.* 15. 12. Sidó attyafiát, ki néked adattatot vala, minekutánna hat eſztendeig ſzólgált tégedet, ſzabadon boczáſſad ötet: De nē haligátanac azti atyaitoc engemet, és az ö fülöket le nē 15 függeſztéc. Es ma megtértetec vala és igazat czelekedtetec vala en előttem hogy kiki-

* 2. *Reg.* 25. 1. *Jeſa.* 32.

† Deut.28.64.

a Az az, azt mivelem hogy ez föld megindullyon ellenetec.

b Az az, A kic meg nem állác az ſzövetséget mellyet külsö Ceremoniaval és erös eskövéſſel ſzerzettec vala.

c Az frigynéc avagy ſzövetségnec régi mondgya ez volt: az oktalan állatot kette vagtác es az között mentec el az kic'az ſzövetséget ſzérzettec Gen. 15. & 17.

* Sup.7.33. & 16.4.

d Ezt azert mondgya mert mikor meg hallotta volna Nabucodonozor hogy az Egyptusbéli király jöne ſegitſegere Jeruſalemnec, elſzallot vala az varos alol. A Sidoc azt latvan megváltoztac tác vala az ſzolgaknac elboczatáſoc felöl valo végezéſt, mellyet az városnac ſzállaſakor végeztec vala. Azert fenyegeti öket az Prophéta.

kikimind az ö attyaſiának ſzabadságot kiáltata, és én előttem frigyet vetettetec vala az házban, melly az én nevemről nevezetett. 16 De hátratéttetec, és megſütitotátoc az én nevemet, és kiki mind az ö ſzólgáját viſzſzahozta és az ö ſzólgalo leányát, kiket akarattyoc ſzerint ſzabadoſocká tőttétec vala, és igában vetettétec öket, hogy tinéktec ſzólgaitoc és ſzólgáló leányitoc 17 lennének. Azért azt mondgya az UR, ti nem engedtetec nékē hogy kikimind az ö atyaſiának ſzabadságot kiáltana és az ö felebaráttyának: Imé én hirdetec néktec ſzabadságot, azt mondgya az UR az fegyverre, és az dögkalára, és az éhségre, és adlac titeket az földnec † minden országinac 18 felinduláſra. a És adom az férfiakat kic megſzegtéc az én frigyemet, az az, kic meg nem erösitettéc az én frigyemnec igéit, b mellyet vetettenec vala én előttem tulocckal, kit két réſzre vágának, és általmenének az ö réſzei között. 19 c Judának fejedelmit, és Jerusálemnec főfő népeit, az papokat és az földnec minden népét, kic általmentenec az tuloknac réſzei között. 20 Azt mondom hog' adom öket az ö ellenségeknec kezekben, és az ö lelkeknec keresöinec kezekben: és az ö * hólt teſtec az égi madaraknac és ez földnec vadainac étkéc 21 léſzen. Az Sedechiáſtis az Juda királlyát, az ö utánna való urakat adom az ö ellenségeknec kezébe, és az Babyloniai királnac ſeregénec kezébe, jóllehet elmentenec ti 22 tőletec. d Imé paranczoloc, azt mondgya az UR, és viſzſzahozom öket ez városra és vijac azt, és megvéſzic, és tüzzel felgyuyttyac és elpuſztitom az Judának városit, úgy annyéra hogy ſenki benne nem lakic.

XXXV. Réſz.

Az Iſten az Rechabitaknac peldajokat hozván elö kic az ö attyoknac paranczolattyához tartottac magokat, es az ſöha meg nem rontottác, az Sidokat feddi, es az ö engedetlenségeket ſzemekre hánnya, mellyert öket minden veſzedelemmel fenyegeti, az Rechabitáknac pedig mindenjot igér.

1 SZóla az UR Jeremiáſnac, az Joaeimnac az Joſiáſnac Juda királlyának fiának i-
2 dejében, mondván. Mennyel az Rechabitaknac házokhoz, és ſzólly vélec, és vidd bé öket az URnac házába, az kamaráknac eggyikébe, és adgy nékic bort in-
3 niac. Es mellém vöm Jazoniat az Jeremiáſnac fiát, ki Habaſaniának fia vala, és az ö rokonságit, és minden ö fiait, és az Rechabitáknac minden házoc népét. Es bévivém öket az URnac házába, az Hanan fiainac kamarájába, ki Igdaliáſnac az Iſtē emberénec fia vala, mell' az fejedelmec kamarája mellett vala, melly a Maſiáſnac Sellum fiának kamarájān fellyül vala, ki az Iſten
5 házának aytajának őrizője vala. Azért az Rechabitác eleiben téve tellyes ezéſzéket borral, és pohárokat, és mondéc nékic: I-
6 gyatoc bort. Es felelénec: Nem iſzunc bort, mert Jonadab Rechabnac fia az mi attyánc paranczolta nékünc, mondván, ne i-
7 gyatoc bort ti, ſoha ſem az ti fiaitoc. Sc házat ne czinállyatoc, ſe ſzántſatoc, ſe kapállyatoc, ſe ſzőlőt ne tartſatoc, hanem sátorokban lakjatoc tellyes életetekben, hogy ſoc ideig éllyetec è földnec ſzinén mellyben ti jövevényec vattoc.
8 Azért engedtünc Jonadabnac az Rechab fiának az mi attyánknac ſzavának mindenekben, mellyeket nékünc paranczolt, hogy tellyes életünkben bort ne innánc, mi, az mi feleségünc, az mi fiainc, és az mi leányinc. Se házakat ne éppitenénc hogy benne laknánc,
9 ſe ſzőlönc ſe mezönc, ſe vetésünc ne lenne
10 nékünc. Hanem lakoznánc ſátorokban, és engedtünc, és a ſzerint czelekedtünc, mint nékünc Jonadáb a mi attyánc megpa-
11 ranczolta vala. Lón pedig, mikoron feljöne Nabogodonozor az Babyloniai király az földre, ackoron azt mondóc: Jertéc el, mennyünc bé Jerusálembe az Chaldéabéli ſereg előtt, és az Aſſyriabéli ſereg előtt, és lakoztunc Jerusálemben.
12 ES ſzóla az UR Jeremiáſnac, mondván.
13 Igy ſzól az Seregéknec URa, az Izraelnec Iſtene: Mennyel, mond meg az Judának férfiainac és Jerusálemnec lakozoinac. Nem veſziteké fel az intéſt, hogy engedtétec az én beſzédimnec, azt mondgya az Ur?
14 Erőſſec az Jonadabnac az Rechab fiának beſzédi, kiket paranczolt az ö fiainac hogy bort ne innának: Es mind ez ideig ſem ittanac bort, mert engedtenec az ö attyoknac paranczolattyának: En pedig ſzóltam tinéktec reggel felkelvén, és ſzolván, és né-
15 engedtetec énnékem. Es küldtem hozzátoc mind az én ſzólgaimot az Prophétákat, reggel felkelvén, és küldvén, mödván: Kérlec kikimind † térjen meg az ö gonoſz útáról, és jól czelekedgyetec, az idegen Iſtenec után ne járjatoc, hogy nekic ſzolgállyatoc, és lakoztoc az földen, mellyet adtam néktec, es az ti atyaitoknac, és az ti fületöket le nem haytátoc, és nem engedtetec nékem. 16 Mivelhogy erőſſen tarttyác az Rechab fiának az Jonadabnac fiai az ö attyoknac paranczolattyát, mellyet paráczolt vala nékic, ez nép pedig nem engede
17 nékem. Azért azt mondgya az Seregéknec URa Iſtene, az Izraelnec Iſtene, Imé én hozoc Judára, és Jerusálemnec lakozóira, minden gonoſzt, mellyről ſzóltam nékic: azért, mert ſzóltam nékic, de nem fogadtác, kiáltottam nékic, és nem feleltec.

† Sup.18.11. & 25.5.

18 Az Rechabitáknac hárának pedig monda Jeremiás: Azt mondgya az Seregeknec URa, az Izraelnec Istene: Mivelhogy engedtetec Jonadabnac az ti atyátoknac paranczolattyának, és megőriztétec minden ő páranczolatit, és úgy czelekedtetec mint
19 meghadta vólt néktec: Azért azt mondgya az Seregeknec URa, az Izraelnec Istene, nem fogyátkozic el az Jonadabnac à Rechab fiának maradéka ki én előttem állana mindenkoron.

XXXVI. Rész.

Jeremias Istennec hagyásából megirattya Baruchval az ő prophetaláſának ſummáját egy könyvbe, es azt az köſſég előtt elolvaſtattya: mellyet mikor az fejedelmec megértették volna, előkivattyac Baruchot, az könyvet iſmét elolvaſtattyac. Az királnac megmongyac, előhozattya az könyvet, melyből mielőtt azzá olvaſtac volna valami kevéſét, az könyvet megégeti. Jeremiást és Baruchot paranczolya hogy megſogják. De Istentől megtartatnac, es iſmet megirjac az prophetaiákat.

1 ES az Joacimnac az Joſiáſnac Juda királyának fiának negyedic eſztendejében, ſzóla az UR Jeremiáſnac, mond-
2 ván. Vedd kezedbe az könyvet, és ird belè az ſzókat, mellyeket én ſzóltam tenéked az Izrael és az Juda ellen, és minden nemzetségec ellen, a naptól fogva melyen ſzóltam tenéked, az Joſias idejétől fogva,
3 mind ez napig. Ha meghallaná az Judának háza mind azokat a gonoſzokat mellyeket gondoloc hogy véle czelekedgyem, hogy kiki mind az ő gonoſz útáról megtérjén, és kegyelmes legyec az ő álnokságoknac és bűnöknec.
4 És hivá Jeremiás Baruchot az Neriáſnac fiát, és megirá Baruch az Jeremiás ſzájából mind az ſzókat mellyeket az UR ſzólott vala nékie, az kö-
5 nyvbe. És paranczola Jeremiás Baruknac, mondván: En fogoly vagyoc nem me-
6 hetec bé az URnac házába. Azért te menj bé, és az könyvből mellyet az én ſzámból irtál, olvaſd el az URnac ſzavát az köſſégnec hallottára, az URnac házában, az böytnec napján: És az egéſz Judának hallottára, kic felgyűlnec az ő váraſokból, ol-
7 vaſd el nékiec. Ha valahogy óc könyörögnec az URnac, és kikimind megtér az ő útáról, mert nagy az URnac haragja, és nagy az ő felháborodáſa kiről ſzólt az UR
8 ez nép ellen. Czelekedéc pedig Baruc az Neriáſnac fia mind az ſzerint mint néki Jeremias propheta megparanczolta vala, elolvaſván az könyvből az URnac ſzavát, az URnac házában.
9 ES lőn Joacimnac Joſiáſnac az Juda királyának hának ötödic eſztendejébe, kilen-

tzedic hólnapban, böytöt hirdeténec az UR előtt az egéſz köſſégnec, kic valának Jerusálemben, és az egéſz köſſégnec, ki Ju-
10 da városiból feljó vala Jerusálembe. És elolvaſa Baruc az könyből az Jeremiáſnac beſzédit az URnac házában az Gamariáſnac az Saphannac az irás tudónac fiának kamarájában à felső tornátzban az URnac uy házának kapujának aytajában, az e-
11 géſz köſſégnec hallottára. És hallá Micheas Gamariáſnac fia, melly Gamariás Saphan fia vala, az URnac minden beſzé-
12 dit az könyvből. És leméne az királnac házába à Cancellariuſnac kamarajába, és imé ott űlnec vala mind az urac, Eliſama ki iráſtudó vala, és Dalajas Semajának fia, és Elnathan az Achobornac fia, és Gamarias à Saphannac fia, és Sedechiás a Hananiaſ-
13 nac fia, és mind a több főfő népec. És megbeſzélle nékic Micheás mind az ſzókat mellyeket hallott vala az könyvből hogy olvaſna a Baruch mind à köſſég hallottá-
14 ra. Azért elküldéc az URac Baruchhoz az Jehudit, ki Nathariáſnac fia vala, ki Selemiának fia vala, ki Chuſinac fia vala, mondván: az könyvet az kiből olvaſtál az köſſégnec hallotára, vedd kezedbe és jővel: És kezébe vévé Baruch à Neriáſnac fia
15 az könyvet és elméne hozzájoc. És mondának néki, úllyle: és olvaſd el az könyvet az mi fűlűnc hallottárais: és elolvaſá Ba-
16 ruch fulőc hallottára. És lőn mikoron hallanác mind az ſzókat, kikimind az ő felebaráttyára tekinte, és megfélemlénec, és mondának Baruchnac, Bizony megmond-
17 gyuc mind ez ſzókat az királnac. Mondának pedig Baruchnac, mód meg nékünc mimódon irtad mind ez ſzókat az ő ſzájá-
18 ból. És monda nékic Baruch: Szájával mondta nékem mind ez ſzókat, és én tén-
19 távál béirtam az könyvben. És mondának az URac Baruchnac: Mennyel és röytőzzél el te és Jeremiás, és senki ne tudgya
20 hól vadtoc. Es elméneénec az királyhoz à Tornátzba (és az könyvet letévéc az irástudó Eliſamának kamarájában,) és megmődác az király hallottára mind ez ſzókat.
21 ES elboczátá az király Jehudit, hogy kezébe venné az könyvet, azért elhozá azt az iráſtudó Eliſamának kamarájából, és elolvasá azt Jehudi a király hallotára és minden főfő népeknec hallottára, kic a király
22 előtt álnac vala. Az király pedig űl vala az téli házban, kilentzedic hólnapban, és
23 az tűz ég vala előtte. És lőn mikoron Jehudi három avagy négy levelet elolvaſott vólna benne, a deáknac késével elmetéle azt és az tűzben hayttá, ki az tűzhelyen vala, mig az egéſz könyv meg nem égne az
24 tűzben, melly az tűzhelyen vala. Neiñ félénec, ſem ruhájokat nem ſzaggatác meg az király és mind az ő ſzólgai kic hallyac vala

25 vala mind ez ſzókat. Sőt még Elnathanis és Dalaja és Gamarias kérék az királt
hogy az könyvet meg ne égetné, és nem
26 fogadá ſzavokat. Hanem meghagyá az
király Jeramelnec a Hamelec fiának, és Se-
rajának az Azriel fiának, és Selemianac a
Abdeel fiának hogy megfognác az Baruch
deákot az Jeremiás Prophétát : de az UR
elrőyté őket.

27 SZolla pedig az UR Jeremiáſnac mineku-
tánna a király megégette vala az kő-
nyvet, és a beſzédeket mellyeket Baruch az
Jeremiáſnac ſzájából irt vala, mondván :

28 Tér) viſzſza és végy más könyvet és ird
belé mind az előbbi ſzókat mellyec vol-
nac az előbbi könyvben, mellyet Joacim az
29 Juda királlya megégetett. És az Joacim-
nac az Juda királyának mond meg : azt
mondgya az UR : te égetted meg ez kő-
nyvet, mondván : miért irtál illyen dolgo-
kat az könyvben, kétségnélkűl eljő az Ba-
byloniai király, és elveſzti ez földet, és el-
veſzti belőle az embert és minden állatot.

30 Azért azt mondgya az UR Joacim felől az
Juda királlya felől : nem lészen néki helyé-
be való a ki az Dávid király ſzékibe üllyön,
és az ő hőlteſte * elvetteuc nappal a hév-
31 re, és az dérre éttzaka. És megbüntetém
őtet és az ő magvát, és az ő ſzólgait az ő ál-
nokságokért : és reájoc hozom és az Jeru-
ſálembéli polgárokra, és az Judanac férfi-
aira mind a gonoſzt mellyről ſzólottam ő
32 felőlec, és nem fogadtác. Azért ackoron
Jeremiás más könyvet vőn kezében és adá
Baruchnac az irás tudó Neriáſnac fiának,
és megirá abba az Jeremiás ſzájából mind
az ſzókat, mellyec valának az könyvben,
mellyet Joacim az Juda királlya megége-
tett vala az tüzben : És annac felőtte tob-
bet iránac belé kic haſonlóc valának az e-
lőbbiekhez.

XXXVII. Reſz.

Mikor az Nabugodonozor ſerege elſzallot vólna Jeruſálem alól, küld Sedechiac Jeremiáſhoz hogy Iſtennec könyörögjön, meg mongya a Prophéta hogy viſzſzatér az Nabugodonozor király hada és megveſzi Jeruſalemet. Megfogjac Jeremiáſt, az tőmlőtzbe vetic, az király elővitteti őtot, és ő tőle minekutánna tudakozott vólna, nem vetteti az tőmlőtzbe, hanem annac felső réſzébe az fogházba.

1 URalkodott pedig az Sedechiás király
az Joſiáſnac fia Jechonias helyett ki
Joachimnac fia vala, kit az Nábugo-
donozor áz Babyloniai király Judánac föl-
2 dében királlyá tőtt vala. És nem halgatá
ſem ő ſem az ő ſzólgai, ſem az földnec népe
az URnac ſzavát mellyet ſzólott vala az Je-
3 remias Prophéta által. És elküldé Sede-
chiás király Juchalt az Selemiánac fiát, és
Sophoniáſt az Maſias Papnac fiát Jeremi-
ás Prophétához, mondván : kérlec könyő-
rögj mi érőttünc az mi Urunknac Iſtenünk
4 nec. Jeremiás pedig bé és ki mégyen va-
la az kőſség közőtt, mert még az tomlőtz-
5 ben bé nem vetettéc vala őtet. Az Pharao *a Az az, ſza-*
ſerege pedig kijőtt vala Egyptumból, És az *badon jar vala.*
Chaldeuſoc meghallóttác vala kic meg-
ſzállottac vala Jeruſálemet ez hírt ő felőlec,
6 és azonnal elhagyác Jerusalemet. És ſzó-
la ackoron az UR Jeremiás Prophétának,
7 mondván : Azt mondgya az Izraelnec Ura Iſtene, ezt mondgyátoc az Juda királlyá-
nac, az ki elküldött titeket én hozzám,
hogy megkérdenétec engemet : Imé az
Pharaónac ſerege az ki kijőtt az ti ſegitség-
tekre, viſzſzamégyen Egyptumnac földé-
8 be. És viſzſzatérnec az Chaldéuſoc és
oſtromollyác ez várost, és megvéſzic őtet
9 és megégetic tűzzel. Azt mondgya az
UR, ne czallyátoc meg a ti lelketeket,
mondván : altalánfogva elmennec mi ró-
lunc az Chaldéuſoc : mert nem mennec
10 el. Mert ha az egéſz Chaldéuſoknac ſe-
regét megveritekis, kic oſtromlanac titeket, és maradnac ő közzülőc czac a megſe-
besültec, mégis minden felkél az ő ſátorá-
ból, és megégetic tűzzel az várost.

11 ES lőn minekutánna az Chaldeuſoknac
ſerege felméné Jeruſálem alól az Phara-
12 onac ſerege miatt. Kiméne Jeremiás Jeru-
ſálemből hogy ménne az Benjaminnac ſol-
dóbe, hogy elvonná magát a kőſségről : mert
13 a kőſség közőtt vala. Mikoron pedig az
Benjaminnac kapujában vólna, és ott vól-
na az Hadnagy, kinec neve vála Jerias a Se-
lemiának fia, melly Selemias Hananiáſnac
fia vala, megfogá Jeremiás Prophétát, és
14 monda : A Chaldeuſokhoz ſzökől te. És
monda Jeremiás : Hamiſſat ſzólaſz, mert
nem ſzökóm az Chaldeuſokhoz, és nem-
hallá meg az ő beſzédét, és megfogá Jere-
15 miás Jeremiáſt, és vivé őtet az urakhoz. És
megharagúának az urac Jeremiáſra, és meg
veretéc őtet, és vetéc őtet az fogházban az
iráſtudó Jonathannac házában, mert azt
az házat rendeltéc vala fogháznac.

16 ES mikoron Jeremiás bément vólna a
tőmlőtzbe, és az helyre a holott az fog-
lyoc valának, és Jeremiás ott ſoc napig vólt
17 vólna. Végre elboczátá Sedechiás király
és előhozatá őtet : és megkérdezé őtet a
király az ő házánál titkon, és monda : Az
Urnac ſzavaé ez ? Ackoron monda Jeremi-
ás, azé : Annakfelőtte monda néki, az Ba-
18 byloniai király kezében adattatol. Es mon-
da Jeremiás az Sedechiás királnac : mit vé-
tettem én te ellened, és az te ſzólgaid ellen,
és az kőſség ellen, hogy bévettettél engem
az fogházba? Es hől vadnac á ti prophétá-
toc, kic prophétáltanac ti néktec mond-
ván : nem jó el a Babyloniai király ti ellene-

20 tec és ez föld ellen. Te azért moſtan Uram
király kérlec halgaſd meg az én könyörgé-
ſemet, ne küldgy engemet viſſza az irástu-
dó Jonathannac házában, és ott ne hallyac
21 meg. Es paranczola az Sedechiás király, és
vetéc az Jeremiáſt az tömlötznec tornazá-
ban, és adánac ő néki minden napon egy-
egy darab kenyeret az ſutóknec útzájából,
miglen elfogyna az kenyér az városban: Es
marada Jeremiás az tömlötznec tarnázá- 12
ban.

XXXVIII. Réſz.

Az Jeremiáſt iſmét tömlötzbe vettetic az Urac, honnét egy jámbor Iſten felő ſő ember által megſzabadittatic, kitől az király iſmét tanáczot kérd, kinec ugyan azon előbbi beſzédeſzerint felel, és tartatic az Próphéta fogságban az tömlötznec tornátzában mind az városnac megvételéig.

1 HAllá pedig Saphatiás Matthannac
fia, és Gedeliás Paſſurnac fia, és Ju-
chal Selemiáſnac fia, és Paſſur Mele-
chiáſnac fia, az ſzókat, mellyeket ſzólott
vala Jeremiás az egéſz kőſségnec, mond- 16
2 ván Azt mondgya az UR, a ki * megma-
rad ez városban, meghal fegyver, ehség, és
dögháláł miatt: az ki pedig kimégyen az
Chaldéuſokhoz, él: és léſzen néki az ő é-
3 lete, nyereség helyett, és él. Azt mondgya
az UR, imé az Babyloniai királnac ſeregé-
nec kezéba adattatic ez város, és megvéſzic
4 azt. Es mondánac az Urac az királynac,
kérűnc hallyon meg ez ember: mert meg-
erőtleniti az vitézeknec kezeket, kic meg-
maradtanac ez városban, és az egéſz kől-
ségnec kezeket, hogy eſtéleſzókat ſzól:
Mert ez ember nem az kőlſégnec meg-
maradására igyekezic, hanem veſzedelmé-
5 re. Es monda az Sedechiás király: Ama ti
kezetekben vagyon, mert a király ſemmit
6 néktec meg nem tagadhat. Azért elvivéc
Jeremiáſt, és vetéc őtet az Melchiáſnac az
Hammelech fiának vermében, melly vala
az tömlötznec tornátzában, és leboczátác
Jeremiáſt kötelen. az veremben pedig nem
víz vala, hanem ſaar, és leeſéc Jeremiás az
ſaarban.

7 MElly dolgot mikoron hallott vólna E-
bedmelech Szereczen, ki Hopmeſter
vala, (ő pedig vala az király polotájában)
hogy Jeremiáſt az veremben vetették vól-
na: az kitály pedig ackoron az Benjamin-
8 nac kapujában ül vala. Kiméne azért E-
bedmelech az király polotájából, és ſzóla
9 az királnac, mondván: Uram király, go-
noſzúl czelekedtenec ez emberec minde-
nekben melyeket Jeremiás Prophétával
czelekedtec, kit az veremben vetettec: mert
meghal ott éhvel, mert ez után ſemmi ke-
nyér nem léſzen ez egéſz városban. Azért
paranczolá az király Ebedmelech Szere-
czennec, mondván: végy kezedhőz har-
mintz vitézt, és vedd fel Jeremiás Prophé-
tát, áz veremből, minekelőtte meghalna.

11 Vőn azért Ebedmelech harmintz vitézt
kezéhőz, és béméne az királnac házába,
tudniillic odá az helyre, ki vala az kincz-
tartóház alattt: hoza onnét régi megrot-
hadott, és megſzakadozott poſztókat, és
alá boczátá azokat Jeremiáſnas kőtélen az
veremben. Es monda Ebedmelech Szereczē
Jeremiáſnac: tedd ez régi megſzakadozott
es elrothadott poſztókat hólnod alá a kő-
13 tél alá, és Jeremiás azt ezelekedé. Kivonác
azért Jeremiaſt kőtélen, és kihozác őtet az
veremből, és lakozéc Jeremiás az tömlötz-
nec tornátzában.

14 ELküldé pedig az Sedechiás király, és hoz-
zá hivatá az Jeremiás Prophétát áz har-
madic aytóig, melly vala az Urnac házában
és monda az király Jeremiáſnac: Tégedet
15 valamire kérdelec, ſemmi tagadáſt benné
ne tégy. Monda pedig Jeremiás Sedechiáſ-
nac, ha megmondő néked avag' nem meg-
ölſzé? és ha tanáczot adoc, nem engedſz
16 énnékem. Es megeskűvéc Sedechiás király
Jeremiáſnac titkon, mondván: eleiaz UR, ki
teremtette nékünc ez lelket, ha megöllec,
és adlac azoc kezében, kic kereſic az te lel-
17 kedet. Ackoron monda Jeremiás Sedechi-
áſnac, azt mondgya az ſeregeknec Urallſte-
ne, az Izraelnec Iſtene: ha kimégy az Baby-
loniai királnac főfő népeihőz, élſz, és ez
18 város meg nem égettetic tűzzel, hanē élſz
te, és az te házadnépe. Ha pedig ki nem
mégy az Babyloniai királnac főfő népeihőz
adattatic ez város az Chaldéuſokñac kezek
19 ben, és megégetic azt, el ſem ſzaladſz ke-
zekből. Monda Sedechiás Jeremiáſnac: Fé-
lec az Sidoktól kic az Chaldéuſokhoz fu-
tottanac, hogy engem kezekben adnac, és
20 megczúſolnac engemet. Es monda Je-
remiás, nem adnac, kérlec hald meg az
URnac ſzavát, mellyet néked mondoc, és
21 jól léſzen dolgod, és él a te lelked. Ha pe-
dig te ki nem akarſz menni, ez az ſzó, mel-
22 lyet nékem megjelentett az UR. a Imé
minden aſſzőn népec, kic megmaradta-
nac vala az Juda királlyának házában, kivi-
tetnec az Babyloniai királnac főfő népei-
hőz, és jólleheſt azoc megmondgyác hogy
megczaltac tégedet, és erőt vőttec te ray-
tad az te ſzólgaid, és azért akadtac meg a
te lábaid áz ſárban, és viſſzafordúltanac.
23 Mindazáltal az te feleségidet és az te gyér-
mekidet kiviſzic az Chaldéuſoknac, te ſem
menekedel meg kezekből, hanem az Ba-
byloniai király kezével megfogattatol, és
ez városł megégeti tűzzel.

24 MOnda pedig Sedechiás Jeremiáſnac:
ſenkinec ne mond ez ſzókat és meg
nem halſz. Hogy ha meghallyác az Urac,
hogy beſzélletem veled, és eljőnec hozzád,
és azt

** Sup. 21. 9.*

a Az az kivitetnec az aſſzőny népec az pogány király eleiben, kic tégednē vadolnac, hanē inkáb mentenec, de nem haſznál.

és azt mondgyác teneked, mond meg nékúnc mit bétzéllél az királnac, ne tagadd meg tólúnc, ás meg nem ólúnc tégedet, és
26 mit monda néked a király. Azt mond nékic kónyórgéc à királnac, hog' engem viſzſza ne vitetne az Jonathañac házába, hogy
27 ott meg ne halnéc: Mindnyájan azért az Urac elménénec az Jeremiáshoz, és megkérdéc ótet, és azonképpen felele nékic, mīt az király megparancsolta vala, és hal-
28 gatáſſal elménénec tóle, mert nē hallottác vala az beſzédet. Es lakéc Jeremiás az tómlócznec tornátzában, mig megvévéc Jeruſálemet, holott vala mikor megvévéc Jerusálemet.

XXXIX. Réſz

Megveſzi Nabucodonozor Jeruſálemet, és paranczolatot ad Nabuzardannac hogy az Jeremiás prophétával jól tégyen, és ótet megſzabaditſa. Az Ebedmelechnekis Iſten ſzabaduláſt és mindējót igér, mivelhogy az Jeremiaſal jól tőtt vala és ótet az fogſágbol megmentette vala.

* 2. Reg. 25. 1. Inf. 52. 4.

1 SEdechiáſnac az Juda királlyánac * kilentzedic eſzendejében, tizedic holnapban. Eljóve Nabugodonozor az Babyloniai király, és minden ſeregi Jeruſálemre,
2 és megſzállác azt. Sedechiáſnac tizenegʼ eſztēdejében, negyedic hólnapban, kilentzedic napján az hólnapnac, ledóle az városnac kó fala.
3 ES bémenénec az Babyloniai királnac minden hadnagyi, és leúlénec az kózep kapúban Nergal, a Sarezer, Samegar Nebo Sarſechim, Rapſaris, Nergal Sarezer, Rabmag, és az tób hadnagyi az Babyloniai
4 királnac. Es lón mikoron látta vólna óket Sedechias az Juda királlya, és minden vitézló ferfiac, eltútamánac, és kimenénec éyjel az varasból az király kerténec útán, az ayton, melly vala két kófalkózótt, és ki-
5 méne az puſztának útán. Es úzéc óket az Babyloniai ſeregec, és megfogác Sedechiáſt Jerichonac puſztájában, elhozác ótet, és vivéc Nabugodonozornac a Babyloniai királnac, Riblatha városába, melly vagyon Emath földében, és ó reája ſententiát
6 monda. Es mególé az Babyloniai király, Sedechiáſnac hait Riblathaban ízemeiʼ látára, és Judánac minden nemeſſeit mególé
7 az Babyloniai király. Az Sedechiáſnac pedig ſzemeit kitolatá, és vásban verété,
8 hogy elvinné ótet Babyloniába. Az király házát pedig, és az kóſségnec házait felgyuytác az Chaldéuſoc tüzzel, Es Jeruſálemnec kófalait elrontác. Az tób kóſséget pedig ki az városban megmaradt vala, és az kic hozzá fútottac vala, és az tób kóſséget ki nyugan vala, elvivé Nabuzardan à
10 fó Hadnagy Babyloniába. Es az kóſségnec ſzegényit, kiknec ſemmiec nem vala, meghagyá Nabuzardan fó Hadnagy Judánac földében, és adá nékic ſzóleket, és
11 mezóket az napon. Megparancsólá pedig Nabugodonozor az Babyloniai király Jeremiás felól Nabuzardan Hadnagynac,
12 ezt mondván. Vedd hozzád ótet, és gondot viſely róla, és ſemmi gonoſzt néki ne czelekedgyél, hanem az mit akar az czelekedd véle. Es elkülde Nabuzardan Hadnagy, és Nebuſasban, Rabſaris, és Neregal, Sarezer, Rabmag, és az Babyloniai király-
14 nac tób Hadnagyi. Azt mondom hogy elkúldénec, és elhozác Jeremiáſt az tómlóztnec tornátzából, és bizác ótet Gedoliáſra Az Achicamnac Saphan fiának fiára, hogy házba vinné ótet, és lakoznéc az kóſség kózótt.
15 AZ Ur pedig monda Jeremiáſnac, mikor még az tómlóztnec tornátzában vólna
16 mondván. Menny el és mond meg Ebedmelech Szereczennec: Azt mondgya az Seregeknec Ura: Izrahnec Iſtene: Imé én bétóltem az én beſzédimet ez városnac veſzedelmére, és nem ſzabaduláſára, és a napon
17 ſzemeid előtt léſznec. Es az napon megſzabaditlac tégedet, azt modgya az UR, és
18 az embereknec kezekben nem adattatol, â kiktúl félſz te. b Kétségnelkúl megſzabaditlac tégedet, fegyver miat el nem eſel, és az te lelked megſzabadúl: mert reménſéged én bénnem vólt azt mondgya az UR.

a *Tremellius igʼ fordtya Nergal Sarezer ki kents tartó vala, Sarzecim ki udvar had nagy vala, Nergal Sarezer ki tábor meſter vala.*

b *Tudni illik Sedechiaſnac és az tób fejedelmeknec, kic tégedet halalra keresſec en erettem, hogy engemet elſzabaditſál.*

XL Réſz.

Jeremiás noha elvitetec Rama városig az tób rabockal egybe, mindazáltal onnét megſzabadul. Az fejedelmec és mind az egeſz kóſség kic elfutottac vala Godoliashoz, viſzſzatérnec, megmondgyác néki az Iſmaelnec ò ellene valo gonoſz ſzándekát, mellyet nem héſzen az Godolias.

1 EZ az ſzó mellyet az UR ſzóla Jeremiáſnac, minkutánna Nabuzardan az fó Hadnagy elboczáta ótet Rhamaból, mikoron elvitte vólna ótet: a Es ó lántzockal vala megkótóztetvén az Jeruſálembéli és Judábéli ſoc foglyoc kózótt, kic Baby-
2 loniába vitetnec vala. Es az fó Hagnagy elvóvé Jeremiáſt és monda néki: A te Urad Iſtenet rendelte ezt ez büntetéſt ez hely el-
3 len. Es elhozta, és azt czelekedte az UR az mint megmondotta vala, mert vétkeztetec az Urnac és nem halgattátoc az ó ſzavát, azért tellyeſedett bé ti raytatoc ez dolog. Moſtā azért imé én tégedet ma meg-
4 ſzabaditlac az lántzról melly az te kezeidé vala: ha tertzic neked az Babyloniában való jóvés, jere: Ennekem pedig gondom lé-

a *Jeremiás az tób rabockal egybe vitetic Rama, hármot az után elboczáttatic.*

ſzen te reád : ha pedig nem tettzic teneked hogy Babyloniaba eljöy én velem , maradgy meg: Imé ez egéſz föld előtted vagyon az mellyiket válaſztod , és az mellyic jobnac tettzic hogy oda mennél, oda meny. b

b *Értelme ez. Azt mondgya Nabuzardan Jeremiásnac: Ha el nē akarz jöni Babyloniaba, meny haza. Az vtan parentheſis ben azt mondgya nyert ugy mond még az Jeremias haza nem ment vala, hanem az raboc közöt vala.*

5 (Mivelhogy még meg nem tért vala Jeremiás,) azért meny viſztiza az Godoliáshoz az Achicámnac Saphan fiának fiához , kit az Babyloniai király tiſztartóvá tött Juda varóſiban, és lakjál véle az kóſség között: avagy a mellic hely inkáb tettzic az menéſre, oda menny : és ada az fő Hadnagy néki étket és ajandékokat, és elboczátá őtet.

6 És méne Jeremiás az Godoliáshoz Achikamnac fiához Miſpathba : és lakéc ő véle az kóſség között, az kic megmaradtac vala az földön.

7 ES mikoron hallottác vólna az ſeregeknec fő Hadnagyi, az kic valának az mezőn , ő magoc és az ő alattoc való férfiac, hogy az Babyloniai király Godoliáſt az Achikamnac fiát tötte vólna tiſztartóvá az földön : és hogy reá bizta vólna az férfiakat , és az aſzſzonyi állatokat, és az kisded gyermekeket , és az földnec ſzegényit kic
8 Babylomában nem vitettec vala. Elménénec Godoliáshoz Miſpathba : Iſmael Nathamánac fia, és Jochañam, és Jonathā Chareánac fiai , és Seraja Thanechumetnec fia , és az Netophathéli Ephainac fiai, és Jazanias Maachatnac fia , ők és az ő emberi.
9 Es megesküvéc nékic Godoliás Achikamnac Saphan fiának fia , és azoknac emberinec, módván: Ne féllyetec az Chaldéuſoknac ſzolgálattyoktól , hanē lakozzatoc ez földön , és ſzolgállyatoc az Babyloniai királynac , és jól leſzen dólgotoc.

10 Es én imé lakozom Miſpathban, hogy eleikben állyac a Chaldéuſoknac kic jönec mi hozzánc: ti pedig ſzűrjetec bort, olayt , és ſzerezzetec az ti edényitekben, és ſzedgyetec gyümölczöt, és lakjatoc az vá-
11 roſokban mellyeket elfoglaltatoc. Sőt mīden Sidóc kic a Moabitaknál valának és az Ammonac fiainál , és az Iduméuſoknál, és mindenec kic kulönkülön tartományokbā elſzéllhettenec vala, meghallác hogy az Babyloniai király Judából meghagyott vólna valami maradékot , és hogy Godoliáſt Achikámnac Saphan fiának fiat tötte vólna előttőc Tiſztartóvá, Azért haza jövénec mindnyájan az Sidóc mindenünnen az hová futottac vala , és jövénec Juda földébe Godoliáshoz Miſpathba , és bort ſzűténec, és ſoc gyümölczet ſzedénec.

13 ES Jochannan Chareáhnac fia, és az ſeregeknec minden Hadnagyi kic az mezőn valának, elmenénec Godoliáshoz Miſpathba. Es mondának néki : Nem tudodé hogy az Baalis az Ammonitáknac királlya elküldötte Iſmaelt az Nathajának fiát hogy téged megöllyön ? De nem hivé Godoliás Achikamnac fia azoknac beſzédékét. Jochañan pedig Chareahnac fia mőda Godoliáſnac titkon Miſpathbā, mondván: Mayd elmegyec és megölöm Iſmaelt Nathaniának fiát, úgy hogy ſenki ne tudgʼa: Miért akar megöli tégedet, és mīdnyájan az az Sidoc eloſzolnac az kic te hozzád
16 gyültenec vala, és Judának maradékais elvéſz.

Es mőda Godoliás Achikamnac fia Jochānának Chareahnac fiának: Ne czelekedd ez dolgot, mert hamiſſat ſzólaſz Iſmael ellen.

XLI. Réſz.

Iſmael az Ammonitác kirallyának ſzólgája megöli az Godoliáſtot, kit az Nabugoc donozor tiſztartóva tött vala Silo orſzágban, es Godoliáſſal egybe ſoc fő népeket. Az népnec maradékjat mikor rabságra vinne, elcibe mégyen Johanan és azokat meg ſzabadittya attól, kiket el viſzen bátorságos helre, &c.

1 ES lőn hetedic hőlnapban eljöve Iſmael az Nathamának Eliſamának fiának fia , ki királyi nemből vala, és az királynac fő fő népei és tiz férfiac véle, Godoliáshoz Achimkamnac fiához Miſpathban , és ott önec eggyütt kenyeret Miſ-
2 pathban. Es felkele Iſmael Nathámának fia , és az tiz férfiac kic véle valának, és megölé Godoliáſt Achikamnac a Saphan hanac fiát ſzablyával : és megölé azt kit az Babyloniai király tiſztartóvá tött
3 vala az földön. Es az Sidókat kic Gogoliáſſal valának Miſpathban, és az Chaldéuſokat , kic ott találtatának, tudniillic vitézlő embereket ölé meg az Iſmael.

4 MAs nap pedig mineckutánna megölé Godoliáſt, még mikor ſenki nem tud-
5 ná. Eljövénec férfiac Sichemből, Siloból és Samariából, tudniillic nyóltzvanon kiknec a ſzakálloc elberetváltatott vala, és ſzakadozot ruhában valának, és véres ortzával : Vala pedig kezekben áldozatra való ajándéc és temien , hogy áldoz-
6 nának az Urnac házában. Es kiménē Iſmael Nathaniának fia elelejekbén azoknac Miſpathból , járván es ſirván. Es lőn mikoron elejekben ment vólna , monda nékiec , jértec el Godoliáshoz Achikamnac
7 fiához. Es lőn mikoron bémentec vólna az városba, megölé őket Iſmael Nathaniának fia, és hányá azokat az árokban, ő
8 és az férfiac kic ő vele valának. Tiz emberec találtatának pedig ő közzülőc kic módának Iſmaelnec, ne ölly meg minket, mert kénczűnc vagyon minékünc az mezőn , tudniillic búza és arpa, olay és méz:

és megtartoztatá magát és nem ölé meg ő-
9 ket az ő attyokfiai között. Az áros pedig
mellyben Iſmael hányá az embereknec
hólttesteket, kiket megöle Godoliáſsal: Az
az, mellyet Aſa király czinált vala Baſaért az
Iſraelnec királlyáért: Ez árkot Iſmael Na-
10 thaniánac fia megtölté hólt testekkel. Es
fogva vivé el Iſmael az kőſéget nec maradé-
kát, melly vala Miſpathban, tudniillic az
királnac leányit és az kőſéget ki hagyat-
tatott vala Miſpathban, kit Nabuzardan fő
Hadnagy Godoliáſra Achikamnac fiára
bizott vala, mellé vévé azért Iſmael Natha-
niánac fia őket, és elméne hogy az Ammon
fiaihoz menne.

11 ES meghallác Jochannan Chareahnac
fia, és az ſeregeknec minden Hadnagyi
kic ő vele valának az veſzedelmet, mellyet
Iſmael Nathaniánac fia czelekedett vala.

12 Es felvévéc mind az embereket, és elmen-
énec hogy megvivnának Iſmaellel Natha-
niánac fiával, és eléréc őtet az nagy vizek-
13 nél mellyec vadnac Gabaonnal. Es lön
mikoron látta vólna az kőſég melly Iſma-
ellel vala, Jochannat az Chareahnac fiát
és az ſeregeknec minden Hadnagyit kic vé-
14 le valának, örülénec. Es viſzſzatére mind
az egéſz kőſég, mellyet Iſmael elvitt vala
Miſpathból, és viſzſzatérénec és elmené-
15 nec Jochannával Chareahnac fiával. Iſ-
mael pedig Nathaniánac fia czac nyóltzad
magával ſzalada el Jochannan előtt, és az
Ammon fiaihoz méne.

16 ES felvévé Jochannan Chareahnac fia,
és a ſeregeknec minden Hadnagyi kic
ő vele valának, az kőſéginec maradékját
kit viſzſzahoztanac vala Iſmaeltől Natha-
nianac fiától, Miſpathból: mineku tánna
megölé Godoliáſt Achikamnac fiát, és el-
vivén erős férfiakat, vitezéket és aſzſzón
népeket, és gyermekeket, és Hopmeſtere-
ket, kiket viſzſzahozott vala, Gibeonból.
17 Elmenénec és megtelepedénec Geruth
Chimhamnál, melly vala Bethlehemhőz
közel, hogy elmennénec, és bémennénec
18 Egyptomba. Az Chaldeuſokért: mert fél-
nec vala tőlők: Mert Iſmael Nathaniána-
ſia megölte vala Godoliáſt Achikamnac fi-
at, mellyet az Babyloniai király fejedelem-
mé tött vala az földön.

XLII. Réſz.

*Jeremiaſtol tanaczot kerd az népnec mara-
dékja, megmondgya nékiec hogy ne mennyenec
Egyptumba, hanem az ő földökben maradgya-
nac, és igér nékic Iſten ſzavával minden jot,
mellyet miker nem fogadtac vólna, hanem Egy-
ptumba akarnánac menni, fenyegeti őket
az Prophéta minden veſzé-
delemmel.*

1 ELőjövénec pedig a ſeregeknec min-
den hadnagyi, és Jochannan Chare-
ahnac fia, és Jezaniás Ozanyánac fia,
és az egéſz kőſég kiczíntől fogva nagyig
2 Es mondánac Jeremiás Prophétának, ke-
rűnc halgáſd meg kérésünket, és könyő-
rögj érőttűnc az URnac az te Iſtenednec
mind ez maradekért, mert keveſen marad-
tunc meg az ſokaſagból, mint az te ſzemeid
3 jól látnac minket. Es mondgya meg az te
Urad Iſtened az útat, kin járjunc, és az dol-
4 got mellyet czelekedgyunc. Es monda né-
kic Jeremiás Prophéta: Meghallottam: a a *Tudniillic az
ti kéréſteket.*
Imé én könyörgöc az ti URatoknac Iſten-
teknec az tibeſzédetec ſzerint, valamit pe-
dig felel az UR ti néktec, megmondom ti-
néktec, ſemmit tőletec el nem titkoloc.
5 Őc pedig mondánac Jeremiásnac: legyen
az UR mi köztűnc tőkélletes, és igaz tanu-
bizonság, ha az ſzerint nem czelekedűnc,
az miben tégedet, mi hozzánc elboczát az
6 UR. Vagy jó, vagy gonoſz, az mi Urunk-
nac Iſtenünknec ſzavának engedűnc, ki-
ért mi tégedet ő hozze küldűnc, hogy jól
légyen dólgunc, mikoron engedünc az mi
Iſtenünknec ſzavának.
7 LőN pedig, tized nap után ſzóla az UR
8 Jeremiásnac. Es hivá Jochannant Cha-
reanac fiát, és az ſeregeknec minden had-
nagyit, kic vele valának, és az egéſz kőſé-
9 get kiczíntől fogva nagyig. Es monda né-
kic: Azt mondgya az Izraelnec Ura Iſtene:
az kihőz küldötteted engemet, hogy meg-
jelenteném az ti könyörgéſteket ő előtte.
10 Ha lakoztoc ez földön, feléppitlec titeket
és el nem rontlac, és elplántállac titeket, és
ki nem gyomlállac: mert megbántam az
11 mit czelekedtem veletec. Ne féllyetec az
Babyloniai királtól, kitől most féltec, ne
féllyetec tőle azt mondgya az Ur: Mert ve-
letec vagyoc, hogy megtartſalac titeket, és
12 hogy megſzabaditsalac az ő kezéből. Es
czelekeſzem veletec irgalmaſságot, hogy
megkegyelmezzen néktec, és lakni had-
gyon titeket az ti földetekben. Hogy ha azt
13 mondgyátoc, nem lakunc ez földön, nem
engedvén az ti Uratoknac Iſtenteknec ſza-
14 vának. Mondván: ſemmiképpen nem a-
karunc, hanem Egyptomnac földében mé-
gyűnc bé holott nem látunc harczot, és az
trombitá ſzót nem hallyuc, és kenyeret
15 nem éhezűnc, és ott lakozunc. Moſtan a-
zért hallyátoc meg az Urnac ſzavát Judá-
nac maradéki, azt mondgya az ſeregeknec
URa, az Izraelnec Iſtene: ha ti czac for di-
tyátokis ortzátokat, hogy bémennyetec
Egyptomba, és bémentec hogy ott búdoſ-
16 ſatoc. Léſzen hogy az fegyver kitől ti fél-
tec, az légyen raytatoc Egyptomnac föld é-
ben, és az éhség, melytől rettegtec, kör-
nyűlvéſzen titeket Egyptomban, és ott
haltoc meg. Mert az léſzen, hogy min-

den férfiac kic fordittyác ortzajokat, hogy bémenuyenec Egyptomba, hogy ott búdoſſanac, meghalnac, fegyver, éhség és dóghalál miatt: és meg nem marad bennec, és meg nem ſzabadúl az veſzedelem-
18 tól, mellyet hozoc én reájoc. Mert azt mondgya az Seregeknec URa az Izraelnec Iſtene: Miképpen kiöntetött az én haragom az Jerusálemnec polgárira, azonképpen kiöntetic ti reátoc az én haragom ha bémentec Egyptumba, és léſztec átoc, czuda, ſzidalom, gyalázat, és többé ez he-
19 lyet nem lattyátoc. Szólott az UR ti ellenetec ô Judánac maradéki, ne menyetec Egyptomba. Bizonnyal tudgyátoc, (Mert bizonságot téſzec ma ellenetec.)
20 Mivelhogy megczaltatoc *engemet* az ti ſzivetekben: Mert ti küldöttetec engemet az URhoz az ti Iſtentekhóz, mondván: könyörögj az Urnac az mi Iſtenünknec, és az mint ſzóland az mi URunc Iſtenünc, úgy mond meg nékünc, és acképpen
21 czelekedünc. Mikor pedig mondom néktec ma, nem engedtec a ti Uratoknac Iſtenteknec ſzavának, és mind azoknac, kikért
22 küldött engemet ti hozzátoc. Moſtan azért tudgyátoc mondoc hogy fegyverrel, és éhséggel, és dóghalállal haltoc meg az helyen, az hová kévánkoztoc menni.

XLIII. Réſz.

Jeremiáſnac intéſével nem gondolván az Johanan, elviſzi az népnec maradékát Egyptomba mind Jeremiáſtal egybe, holott az Próphéta jövendôt mond Egyptuſnac veſzedelmérôl, &c.

1 ES lőn minekutánná Jeremiás elvégezte vólna ſzólni az kőſéghóz az ő URának Iſtenének ſzavát, mellyért küldette vala az ő URoc Iſtenec ôtet hozzájoc, mind azokat az ſzókat mondom.
2 Ackoron monda Azariás Ozriának fia, és Jochannan Chareának fia, és minden Hadnagyoc, és minden kevély férfiac, mondván Jeremiáſnac: Hazugságot ſzólſz te; nem küldett tégedet az mi Urunc Iſtenünc hogy azt mondgyad. Ne menyetec
3 bé Egyptomba hogy ott búdoſnátoc. Hanem Baruch Neriának fia izgat tégedet mi ellenünc, hogy minket adgyon az Chaldeuſoknac kezében, hog' megöleſſen minket és Babyloniába vitеſſen. Es nem engede Jochannan Chareanac fia, ſem az hadaknac hadnagyi, ſem az egéſz kőſség az
4 URnac ſzavának, hogy az Judánac földében laknának. Hanem elvivé Jochannan
5 Chareanac fia, és az Seregeknec minden Hadnagyi Judánac maradékát, kic viſzſzajöttenec vala minden nemzetségec közzül az hová kiüzettettenec vala, hogy lakoznának Judánac földében. Tudniillic elvivé
6 az férfiakat, és aſzſzoni állatokat és gyermekeket, és az királnac leányit, és minden lelket, mellyet Nabuzardan fő Hadnagy hagyott vala Godoliáſsal Achikamnac Saphan fiának fiával, és Jeremiás Prophétát,
7 és Baruchot Neriának fiát. Es elmenének Egyptomnac földébe, mert nem engedének az URnac ſzavának, és elmenének mind Taphneſig.
8 ES ſzóla az UR Jeremiáſnac Taphneſben
9 mondván: Végy az te kezedben nagy köveket, és rőyts el azokát az ſárban az tégla égető kementzében, melly vagyon a Pharaó házának kapujában Taphneſben, minden Sidó embernec ſzeme láttára. Es
10 mondd ezt nékiec: Azt mondgya az Seregeknec URa az Izraelnec Iſtene: Imé én elküldöc és felveſzem az Nabugodonozort az Babyloniai királt, az én ſzolgámat, és téſzem az ő ſzékit ez kövekre, mellyeket elröytöttem, és az ő ſátorát felvonſza ez
11 köveken. Es eljő, és megveri Egyptomnac földét, az ki * az halálra való, az halálra mégyen: és az ki az rabláara, az rablára: * *Sup. 15. 2.*
12 és az ki az fegyverre, az fegyverre. Es tüzet gyuytoc az Egyptomnac iſteninec házaiban, és megégeti azokat és fogva elviſzi ôket, és felöltözi Egyptomnac földét, a mi- *Zach. 11. 9.*
13 képpen az páſztor reá veſzi az ő ruháját: és békeséggel kimégyen onnan. Es elrontya Betſemeſnec iſteninec minden faragott képeit, melly Egyptumnac földében vagyon: Es Egyptomnac iſteninec házait tüzzel megégeti.

a *Az az, Egyptumnac minden gazdagiságát.*

XLIIII. Réſz.

Inti Jeremias az Egyptusban való Sidókat az elöbbi veſzedelemnec példájából hogy megſzünnyenec az bálványimádáſtól, fenyegeti pedig ôket ha meg nem ſzünnec. az Sidoc megvetvén az prophétának intését, akarnac az ô bálvány imádéſokban megmaradni, kiket az Próphéta megfenyeget, és az Egyptumbéli királnakis veſzedelmérôl jövendôt mond.

1 EZ az ſzó melly lőn Jeremiáſhoz, mind az Sidóc felől, kic lakoznac vala Egyptomnac földében, kic lakoznac vala Migdolban, és Taphnesben, és Memphiſben, és Patroſnac földében, mondván:
2 Azt mondgya az Seregeknec URa az Izraelnec Iſtene: Ti láttátoc az nyomoruſágot, mellyet hoztam vólt Jerusálemre és Judánac minden városira, és imé moſtan elpuſztúltanac, és moſt ſenki nem lakozic
3 bennec. Az gonoſságért mellyet czelekedtenec, hogy engem felingerlenénec, mikor elmentenec, hogy áldozatot tönnénec és ſzólgálnának az idegen Iſteneknéc, kiket ők nem eſmérnec vala, ſem ti, ſem az ti a-
4 tyáitoc. Es elküldöttem ti hozzátoc, az én ſzólgaimot az Prophétakat reggel felkelvén és elküldvén, ezt mondván: kerlec

lec ne czelekődgyétec éz utálatos dolgot, 16 Patrosban, mondván: Az ſzót mellyet
5 mellyet utáloc. Es nem engedtenec, ſem ſzóltál minékünc az Urnac nevében, nem
az ő fűlőket hozzám nem haytottác, hogy 17 akarjuc tőled hallani. Hanem azt czelekedgyűc az mi kiſzármazott az mi ſzánkbol
kitérnénec az ő gonoſságokból, és az i-
6 degen Iſteneknec ne áldoznánac. Es ki- hogy áldozatot tegyűnc az égen való állá-
öntetőtt az én haragom és az én boſzſzú toknac, és néki itali aldozattal áldozzunc
állaſom, és felgerjedett Judánac váro- miképpen czelekedtűnemi, és az mi atyá-
ſiban, Jerusálemnec útzáin, és puſztán vad- inc, és a mi királyinc, és az mi hadnagyinc
7 nac mind ez napig. Moſtan azért azt Judánac * városiban, és Jerusálemnec ú- * *Sup.v.9.*
mondgya az Seregeknec Ura az Izraelnec tzáin, és bőſöltűnc kenyereckel, és gyö-
Iſtene: Mire czelekeditec ez nagy gonoſsá- nyörüségben vóltunc, és semi gonoſzt ne
got az ti lelketec ellen, hogy kifogyaſsátoc 18 láttunc. Mi időtől fogva pedig az égen
kőzzűletec az férfiat és az aſzſzonyi állat- való álatoknac nē kezdénc áldozni, min-
tot, az gyermeket és az czőczemőt Juda dennékikül ſzűkőlkődűnc, fegyver és dég-
kőzzűl, hogy tinéktec czac maradékoto- 19 halál miatt megeméſztettűnc * Mikoŕ * *Sup.7.18.*
8 katis ne hadgyatoc. Hogy megharagit- pedig mi az égen való állatoknac áldoz-
ſatoc engemet az ti kezeteknec czelekede- tunc, vallyonaz mi férjeinc hire nélkűl czi-
tivel, áldozván az idegen iſteneknec áldo- náltunké néki bèleſéket, hogy azokat ti-
zattal Egyptumnac földében, kire ti jőttet- ſztelnénc, és neki itáli áldozatot tennénc.
tec hogy ott lakozzatoc, hogy veſzedelmet 20 Szóla azért Jeremiás az egéſz kőſségnec,
ſzerezzetec magatoknac, és hogy átokban az férfiaknac és aſzſzoni állatoknac és
és gyalázatban legyetec a földnec minden az egéſz kőſségnec, kic ezt ſzót feleltec va- b *Ertelme ezt*
9 nemzetseginél. Vallyon elfeletkeztetec- 21 la néki mondván: b Avagy az jó illatról *Az Iſten nem a-*
ké az ti atyáitoknac gonoſságiról, és az mellyet tőttetec Judánac városiba és Jeru- *zért adot néktec*
Juda királyinac gonoſságiról, és az ő fele- ſalémnec útzáin, ti és az ti atyáitoc, az ti ki- *jot az baiva-*
ségeinec gonoſságiról, és a ti gonoſságto- rályitoc és az ti hadnagyitoc, és az földnec *nyozaſnac idejē*
król, és az ti feleſegiteknec gonoſságiról, népe, arról emlekezetté meg az UR és az *hogy azt jova*
* *Inf.v.17.* mellyeket czelekedtenec * Judánac föl- 22 jutotté néki eſzében. Ne ſzenvedhete to- *hatta volna, ha*
10 dén, és Jerusálemnec utzáin. Nem alaz- váb az UR az ti gonoſz czelekedetteket, az *nem kezyelmeſ-*
tác meg magokat mind és mai napigis, és utálatoſſágokért, mellyeket czelekedte- *ségēbōl mivelte,*
nem féltenec, ſem az én törvenyemben nē tec, és elpuſztúlt az ti földetec, lőtt czuda *varvan titeket,*
jártanac, ſem az én paranczolatimban; és átoc, úgy annyira hogy ſenki ne légyen, *de mivelhogy*
mellyeket adtam előtőkben, és a ti atyai- ki lakja mind ez napig. Azért, mert illato- *meg nem akar-*
11 toknac eleiben. Azért azt mondgya az 23 záſt tetettec és vétkeztetec az Urnac, és nē *tatot terni, to-*
Seregeknec Ura az Izraelnec Iſtene: Imé engedtetec az Urnac ſzavának, és az ő tör- *vab nem akart*
én vetem az én † ortzámat ti reátoc go- vényében, és az ő paranczolatiban, és az ő *ſzenvedni, és*
noſz végre: Ez hogy az egéſz Judat elveſz- tanubizonságiban nem jártatoc: Azért *titeket büntetéſ-*
12 eſſem. Es felvéſzem Judánac maradékát, kövétkezett ti reátoc ez nyavalya, miképpen ma megtettzic. *nélkűl hagyni.*
kic fordítottác ortzájokat, hogy bémenné- 24 Monda azonfelől tic Jeremiás az egéſz kőſségnec, és minden *Azért az iſten-*
nec Egyptomnac földébe, hogy ott la- aſzſzonyi állatoknac: Halljátoc meg az *nec kegyelmeſſé-*
koznánac, és megeméſztetnec mindnyá- Urnac ſzavát Judánac minden nemzetsé- *gesi, nem jot*
jan Egyptumnac földében, elesnec fegyver ge, kic vattoc Egyptomnac földében. *mivelnec hogy*
miatt, megeméſztetnec éhség miatt, ki- 25 Azt mondgya az Seregeknec Ura az Iz- *az ti gonoſság-*
ezintől fogvá nagyig: fegyver és éhség mi- raelnec Iſtene, mondván: Ti és az ti fele- *kat palaſtolyá-*
att halnac meg, és léſznec átoc, czuda, ſzi- ségitec ſzóltátoc az ti ſzájatokal, és bé- *toc, &c.*
13 dalom és gyalázat. Es meglättogatom töltöttétec à ti kezeiteckel, mődván: meg-
azokat, kic lakoznac Egyptomnac földé- czelekezfzűc az mi fogadáſinkat mellye-
ben, miképpen meglátogattam az Jerusá- ket fogattunc, hogy az égen való állato-
lembélieket fegyverrel, éhséggel és dog- knac áldozatokat tegyűnc: Megerősitőt
14 halállal. Es ſenki nem ſzabadúl meg az tétec a ti fogadáſtokat, és megczelekedté-
Judanac maradéki közőtt az kic jőttenec 26 tec az ti fogadáſtokat. Azért hallyátoc
ide búdősni, tudniillic Egyptomnac föl- meg az Urnac ſzavát Judánac minden nē-
débe, hogy megtérnénec Judanac földebe zetsége, kic lakoztoc Egyptomnac föld- c *Es bűvöſnec*
kire ők felemelic az ő lelkeker, hogy viſz- ében: Imé az én nagy nevemre megeskűttē *formája: Mint*
ſzatérjenec és ott lakozzanac: Mert viſzſza azt mondgya az Ur: c ha többé neveztetic *Minthaazt*
nem mennec, hanem az kic elſzaladnac. az én nevem a Sidó férfiunac ſzája által, *mondaná, bi-*
a *Iſtēn ellen va-* 15 a Es felelénec Jeremiáſnac minden férfiac, kic tudgyác valahogy az ő (mondván: Eel az Ur Iſten,) Egyptomnac *zonyſsal nem*
lo vakmeröſeg- feleségec az idegen Iſteneknec áldoznánac, és 27 minden földében. Imé én vigyázoc reá- *engedem hogy*
nec példája. minden aſzſzonyi állatoc, kic fen álnac vala, joc gonoſz végre, és nē jó végre: Es mege- *az Sido nevez*
az nagy gyülekezet, és az egéſz kőſség méſztetnec Judánac mindē férfiai, kic vád- *ze az én nevemet.*
kic lakoznac vala Egyptomnac földében nac Egyptūnac földében, fegyver es éhség

28 miatt, mig nem mind elfogynac. Es kic az fegyvertől megſzabadúlnac, Egyptőnac földéből viſzſza térnec Judánac földében, ſzám ſzerint keveſen, és Judánac minden maradéki megtudgyác, kic bémênec Egyptomnac földébe hog' ott laknánac: Mellyic ſzó tellyeſedic bé, az enyimé
29 avagy az övéc. Es ez léſzẽ néktec az jel azt mõdgya az Ur: Mert meglátogatlac titeket ez helyen, hogy megtudgyátoc hogy megállván megállanac az én beſzédim, az ti reátoc kövétkézendő veſzedelem felől. Azt
30 mondgya az UR: Imé én adom az Pharaó Ophrat az Egyptumnac királlyát az ő ellenségénec kezébe, és az ő ſelkénec keresőinec kezébe: miképpen adtam Sedechiáſt az Judánac királyát, az Nabugodonozornac Babyloniai királnac az ő ellenségénec kezébe, és az ő lelkénec kóresőinec.

XLV. Réſz.

Baruch megértven az Jeremias könyvéből az Iſten fenyegétéſit, ſzorgalmatoskodic az nép felől, kinec Iſten azt mondgya hogy az mit elvégezett megmiveli, de az ő életét megtartya.

1 EZ az ſzó mellyet Jeremiás prophéta ſzóla Baruchnac Neriánac fiának, mikoron könyvben irná ez ſzókat Jeremiás ſzájából, Joacimnac Joſiasnac Juda
2 királlyanac fiának negyedic eſztendejében, mondván. Azt mondgya az UR Izrael-
3 nec Iſtene téneked Baruch: Az mondottad: jay nékem moſtan, mert az UR eggyic bánatomra más bánatot adott, elfáradtam az én ſóházkodáſomban, és nyúgodalmat
4 nem találtam. Ezt mond néki: azt mondgya az UR, Imé az kiket én felépitettem, elrontom, és az kiket plántálam, kiſzag-
5 gatom, tudniillic ez egéſz földet. Es te kévánſzé magadnac nagyokat? Ne kévánny mert imé én hozom az nyomoruſágot minden teſtre, az mondgya az UR: Es az te lelkedet adom néked, úgymint ragadományúl, minden helyeken valahová mégy. a

a *Az az, miképpen az mit ember kiragad az veſzedelemből, az az ragadomány, nyereség, és megmarad, azonképpen az te életedet megſzabaditvã adõ néked egy mint ragadományul.*

XLVI. Réſz.

Megjövendöli Jeremiás, hógy az Euphrateſnél megverettetnec az Egyptumbéliec. Az után megmongya hogy Egyptus országa az Nabugedonozortól elfoglaltatic, és elpuſztitatic, és ez dologgal vigaztallya az Iſten népét, &c.

1 EZ az ſzó mellyet az UR ſzólott Jeremiás prophétanac minden pogányoc
2 ellen. Az Egyptus ellen, az Pharao Nehonac Egyptomnac királlyának ſerege ellen, melly vala az Euphrates folyóvize mellet Carchemîsban, mellyet megvere

Nabugodonozor az Babyloniai király, Joacimnac Joſias fiának Juda királlyának
3 negyedic eſztendejében. Kéſzitsétec az
4 paiſt és mennyetec az hartzra. Fogjátoc az lovat es úllyetec az lovakra, és legyetec az ti ſiſaktokban, tiſztitſátoc az ti kopjáitokat, vegyétec reátoc az pántzélokat.
5 Miért látom hogy ők megrettentec, elfutottac? az ő vitézi megverettettenec és elfutottac, és viſzſza nem tekintettec,
6 azt mondgya ez UR: Ne fuſson az könyű, és az erős el ne ſzaladgyon, éſzac felől az Euphrates vizénél győzettettenec
7 meg és elhúllottanac. Kiczoda ez ki mît à folyóviz úgy nevekedic, az mint folyóvi-
8 zec mellynec vizei megindúlnac? Egyptus, mît az folyóviz úgy nevekedic, és miat az megháborodott viz ő folyóvizec, mert az mondotta: felmégyec és ellepem az földet, elveſztem az városſt és az benne la-
9 kozókat. Jóyjetec fel lovac, és zőrögjetec ſzekerec, jöyjenec ki az erőſsec, tudniillic az Szereczenec, és à Libyabéliec, kic paiſoſoc, és az Lidiabéliec, kic kezivéſec.
10 Az pedig az nap az Seregeknec Uránac bűntetesénec napja, az ő ellenségin való boſzſzúállásának napja: Es az fegyver megemészt, és megelégeſzic, és az ő véreckel megréſzegűl: Mert áldozattya vagyon az Urnac, az Seregeknec Urának, az ſzaknac földében Euphrates vize mellett.
11 Meny fel Gileadba és végy magadnac Balſamomot, Egyptomnac ſzűz leánya, hijában ſokaſitod az orvoſságokat? ſeſmi
12 gyógyúláſod nem léſzen néked. Hallották az pogányoc az te gyalázatodat, és à to kiáltáſoddal bétőlt az föld, mert az erős megűtközött az erősben, és mind az kettő egyſzerſ-mind elesett.
13 EZ à ſzó mellyet az UR ſzólott Jeremiás Prophétának a Nabugodonozornac az Babyloniai királnac eljövetele felől, az E-
14 gyptomnac földének megverésére. Hirdeſsétec meg Egyptomban, és hirdeſsétec Migdolban, mondgyátoc meg Memphisben és Taphnesben. Mondgyátoc meg: álly meg és kéſzits fel magadat, mert az fegyver megemészti azokat mellyec à te ke-
15 rületidben vadnac. Miért verettetett meg a te erősed: Nem álhatott meg, mert az Ur
16 iſzſztette el ökett. Meglokaſittota a hullókat, kikimind az ő társára hullott, és azt mondottác, kelly fel és mennyünc à mi nézetségünkhöz, és az mi ſzületésünknec földére, az győzödelmeſnec fegyvere előtt.
17 Es azt kiáltyác ackor: Az Pharao az Egyptomnac királlya, háboruſágnac kirá-
18 lya elhalladta az rendelt időt. a Eelec én (azt mondgya az király, kinec Seregeknec Ura az ő neve,) mert mint à Thábor áll az hegyec közőt, és mint à Carmelus az tenger

a *Az az, minden kétségenkül eljő az ellenség, és az prophétia fel nem bomol, hanem megall mint az Thabor és Carmelus.*

19 ger kőzőtt, úgy eljő. Készits magadnac
ſikóltózéſre való edényeket Egyptomnac
lakozó leánya, mert Memphis elpuſztúl,
úgy annyira hogy még ezac lakozó ſem lé-
20 ſzen benne. Mint az ſzép úſzó tinó ollyan E-
gyptus: az nyomoruſág éſzac felől jótt. Még
az ő fogadott vitéziis ollyanoc ő kőzőttőc
21 mīt az hizlalt úſzóc. De ókis hátat forditot-
tanac egyetemben elfutottac, [b] meg ſem
állottac, mert háboruſágnac napja jótt ő
22 reájoc, az ő meglátogatáſoknac ideje. Az ő
ſzava mint kigyónac ſzava, [c] mert nagy ſe-
reggel jőnec, és ſzekerttzékvel jőnec el ő el-
23 lene, mint az fa vágóc. Ki vágtác az ő erdejét, azt módgya az UR: Mert az ő ſzámoc
az Chaldéuſoknac, meg nem ſzámláltathatic, mert többec léſznec hogy ſem mint az
24 ſáskác, és ſzámoc pékiec nem léſzen. Megſzégenyitetett az Egyptumnac leánya, ad-
25 attanic az éſzaki népnec kezébe. Azt módgya az Seregeknec URa Izraelnec Iſtene,
imé én meglátogatom az [d] Alexandriábéli ſokaſágot és Pharaót, és Egyptomot, és az
ő iſtenit, és az ő királit, és az Pharaót, és azo-
26 kat kic biznac ő benne. Es adom őket az ő
lelkeknec kereſőinec kezébe, és az Nabu-
codonozor királnac kezébe, és az ő ſzólgái-
nac kezébe: Az után [e] lakoznac abban mint
annac előtte, azt mondgya az UR:
27 † S te ne félly oh én ſzólgám Jácób, és ne
rettegj Izrael: Mert imé én megſzabadi-
tlac tégedet meſzſze földről, és az te magó-
dat az ő rabſágoknac földéről, és viſſzajő
Jácób és megnyugoſzic, és békeſségbe léſzé,
28 és ſenki nem léſzen ki megiieſſze. Ezt mód-
dom hogy ne félly, oh én ſzólgám Jácób: azt
mondgya az UR, mert én te veled vagyoc:
mert elfogyatom mind az nézetſegeket, kic
közzé kivettelec tégedet: téged pedig el
nem fogvatlac, hanem megvetlec tégedet i-
télétben, és mindeneſtől ki nem váglac té-
gedet.

XLVII. Réſz.

Az Prophéta jövendőt mond az Philiſtéuſoknac, Tyrus, Sidon városbéliecknec, és mind tenger mellet való Syriának veſzedelméről.

1 EZ az ſzó mellyet az UR ſzóla Jere-
mias Prophétának a Philiſtéuſoc ellen,
minekelőtte megrontaná Pharaó Gázát.
2 Azt mondgya az UR: Imé feljőnec éſzak-
ról az vizec, és léſznec ollyanac mint az ſe-
bes patac, és kiáradnac az földre, és az ő
tellyes vóltára az az, városra és az ő lakoſi-
ra, és kiáltanac az emberec, és á földnec
3 minden lakozója ordit. Az lovaknac lá-
boknac zörgéſe miatt, az ő ſzekereinec zör-
géſe miatt, az ő kerekeinec zúgáſa miatt,
nem tekintettenec az atyác az fiakra az ő
4 nagy rettenéſec miatt, Kővetkezendő na-
pért, mellyen elpuſztittya mind az Philiſtéu-
ſokat, Tyruſt és Sidont, és minden megma-
radott ſegitſéget: Mert az UR elrontya az
Philiſtéuſokat, az Caphthor ſziget énec ma-
5 radékit. Eljőtt az kopaſſág Gázára, Aſcha-
lon elpuſztitatott, és az ő völgyőknec ma-
radéki: Vallyon ſmeddig ſzaggatod maga-
6 dat? [a] Oh URnac ſzab yája, meddig nem
nyugſzol megiőlyts el magadat az hively-
7 be, nyugodgyál meg és hálgaſs. Miképpen
nyughatic meg holott az UR paranczolt né-
ki, hogy Aſchalonra, és az tengernec part-
tyára mennyen, mert oda tendelte őtet.

[a] *Tudniillic az te keſerűſéged miat.*

XLVIII. Réſz.

Az Prophéta jövendőt mond az Moábitáknac az Chaldéuſoc által való veſzedelmiről, az ő bálvány imádáſáért, kevelſégekért. Iſten ellen való káromláſokért, és az ő népen tött boſzſzuſágért. Végezetre vigaztalyaléket.

1 AZ Moabitác ellen: azt mondgya az
Seregeknec URa, az Izraelnec Iſtene:
Jay Nebonac, mert elpuſztitatott, el-
romlott Chariathaim, megſzégynült Miſ-
2 gab, és elrémült. Többé nem kérkedic á
Moab Heſebon ellen. Gondoltanac ő ellene
gonoſzt: Jertec el és veſzeſsűc el őtet, ne
légyen nemzetſég, Madmen teis eltőretel,
3 te utánnad fegyvert kövétkőzic. Nagy kiál-
tás hallattatic Coronaimból, puſztaſág, és
4 nagy győtrelem. Elnyomorodott Moab: Az
5 ő kiczinyinec ſzavokat meghallottác. Mert
Luhithnac hágójára az * ſiralom, [a] ſzűnetlen
felmégyen. Mert á Choronaimnac leytőjén
az ellenſégec meghallottác ez veſzedelmes
6 kiáltáſt. Fuſſatoc, mentſétec meg lelkete-
ket, és léſztec mint az † hangaſa az puſztá-
7 ban. Mivelhogy az te bizodalmad vólt az te
marhaidban és az te kénczeidben, teis meg-
fogattatol, és Chamos [b] mégyen á foglágta,
az ő * papjai és az ő fejedelmi egyetemben.
8 Es elmégyen az puſztitó minden városſa,
egy városis meg nem menekődic, és elvéſz
az völgy és az mező, az miképpen ſzólott az
9 Ur. [c] Adgyatoc ſzárnyat Moabnac, mert
elrópülvén elrópül: Es az ő városi elpuſztúl-
nac, ugy annyira hogy ſenki nem lakic azok-
10 ban. [d] Átkozott ki az Urnac dolgát cza-
lárdúl czelekeſzi, és átkozott ki az ő fegyve-
rét megfogja az vértől. Czendeſségben ra
vólt Moab gyermekſégétől fogva, és meg
nyugott ő az ő ſóptejében, és egy edénből
más ban nem öntöttéc [e] és rabſágra nem
ment: Azért megmaradt az ő izi ő benne, és
11 az ő ſzaga el nem változott. Azért imé eljő-
nec az napoc, azt mondgya az Ur, és bocrá-
tocő reá rablókat, á kic elrabollyác őtet, és az ő edényit megüreſitſéc, és az ő palaſzk-
12 jait ősſzetőrjéc. Megſzégyenől Moáb az Chamos miatt, mint megſzégyenőlt Izrael
14 nec házaBethel miatt, az ő bizodalmából.

[a] *Eſa.15.5.* [a] *Az az, Az Siro Moabitás felmennec.* [b] *Chamos az Moabitac bálványa volt.* [c] *Az Moabot Prophéta. Az Chaldéusokat biztattya* [d] *és intia az Prolardúl czelekedésre, és ráontá-ſa phetaverontá-ſa.* [e] *Az az, mint más ban nem öntöttec, ugy ő sem ment egy hordóbol hordóba.*

Mivelhogy minden jait ősſzetőrjéc. Megſzégyenől Moáb az deniot házá-ban laknac, mint megſzégyenőlt Izrael jokban laknac.

[b] *Következendő dolgokról ugy ſzól, mint elmultrol az jövendő mondáſnac bizonyos voltáért.*

[c] *Az az, mint az kigyoc ſuſognac, acképpen az Egyptumbéliec nem mernec nyilvan ſzólni.*

[d] *Ez város az betűben nevezettec Nonac.*

[e] *Tudniillic 40. eſztendő multva, Ezech. 29.*

† *Eſa 41.13. és 43.5. és 44.2. Sup.30.10.*

modon mondgyátoc, * erőſſec vagyunc, és
15 erős férfiac az hadakozáſra? Elpuſztitatott
Moab, és az ő városit elpuſztitotta f és az ő
válogatottifiai mętenec az halálra, azt mődgya az király, Seregeknec Ura az ő neve.
16 Kőzel vagyon Moabnac veſzedelme, ihól
17 jő és igen ſiet az ő veſzedelme. Bánkodgyatoc Moabon kic kőrnyűle vattoc, és mindnyajan kic tudgyátoc az ő nevét, mőgyátoc, Miképpę tőrt el az erőſnec páltzája, az ſzép-
18 ſégnec veſzſzeje? Szálle az diczőſſégből, és
űlly az ſzőjuſágban g Dibonnac lakozó leánya: Mert az Moabnac rontója feljőtt reád,
19 elronnttya az te erőſſégidet. Ally meg az útton, és nézz ideſtová Aroernec lakozó leánya, kérd meg az futott embert, és azt az aſzſzonyi állatot az ki elſzaladott, mond azt:
20 Mint lőtt az dolog? Megſzégyenőlt Moab,
mert megromlott: Orditſatoc † és kiáltſatoc, hirdeſſętec Arnonban hogy elpuſztitatott Moáb. Es az ítélet jőtt az Mező földre,
21 Holonra, Jáſára és Nephatra. Es Dibon-
22 ra, és Nabora, és Diblattaimnac házára. Es
Chariathaimra, és Bethgamulra, és Beth-
23 meonra. Es Kiriotra, és Bozrára, és Moabnac földének meſzſze való városira, és
24 kőzel valókra. Eltőrettetőtt Moabnac ſzarva, és az ő erőſſége eltőrt, azt mondgya az
25 Ur. Réſzegitſętec meg őtet, mert az Ur
ellen feltátotta az ő ſzját, és Moab heverjen az ő okádáſában, és legyen czúfság.
26 h Vallyon nem czúfod vólté néked Izrael,
avagy az lopóc kőzőtt találtátoké? mert valamikor ſzólottál felőle, mindenkor kevélyen ſzólottál. Hadgyátoc el az városokat,
28 és lakjatoc az kőſziklákban Moabnac lakozói, és legyetec mint az galáb az ki az odúban rac fészket. Hallottuc az Moabnac * kevélſégét, felőtte igen kevély: az ő felfuvalkodáſát és kevélſégét és kérkedéſét, és az ő
30 ſzivénec felmagáſztaláſát. En tudom, azt
mondgya az Ur, az ő kevélſégét, és az ő hazugſága nem igaz, nem úgy lészę *az mint gődolta*. Azért az Moabért jaygatoc, és az egéſz Moabért kiáltoc, az Chirheres férfiai-
32 jért nyőg *az én lelkem*. Jaezernec ſiratáſa után ſiratlac téged Sibmanac ſzőlője, az te fiatalid általmentenec az tengeren, mind az Jaezernec tengeréig eljutottanac, az te nyári gyűmőlczeidre és az te ſzűretődre rá
33 jőt az koborló. Es elvétetic † az őrőm és az vigaſág az te termett mezedről, és az Moábnac földéről, és az ſaytóból megfogyátkoztatom az bort, nem nyomja nagy énec ſzóval az nyomó *az bort* nem énekel. Az Heſebő kiáltáſa miatt Elealig és Jaſaig kiboczátottác az ő ſzavokat, és * Soartól fogva Coronaimig kiált az Moab, ki olyan mint az
35 harmad eſztendős űſző, mert az Nimrimnac
vizei i elapadnac. Es elfogyatom Moabból,
azt mondgya az Ur, ki áldozatot tenne az magas hegyben, és fuſtőt czinálna az ő Iſtenęnec. Azért az én ſzivem Moabért

mint egy ſíp zőng, és az én ſzivem az Chirheresbeli ſerfiákért mint az ſíp zőng, Mivelhog' az kénczec elveſztenec mellyeket gyűjtött vólt. Mert minden fő † megkopaſzúlt, és minden ſzakáll elnyirettetőtt, minden kézen metéléſec vadnac, és mindę em-
38 bert derekán ſác. Moabnac minden házain,
és ő néki minden utzáin ſiralom, mert megtőrtem Moábot mint az edént, melly ſem-
39 mirekellő, azt mondgya az Ur. Jaygatunc
ezt mondván miképpen tőretőtt el? Mimódon fordúlt háttal Moab? Megſzégyenúlt: Es Moab czúffá lőtt, és rettentéſére mind a-
40 zoknac kic kőrnyűle vadnac. Mert azt mődgya az Ur, Imé mint az Saskeſellyő elrepül az ellenſég, és az ő ſzárnyait kiterjeſztiaz Moabra. Megvétettec az városoc és az
41 ő erőſſégi, és az Moab férfiainac ſzive ollyá
vólt az napon, mint az győrtelemben való
42 aſzſzonyiallatnac ſzive. Es elveſzett az Moab
úgy annyéra hogy népſſe légyen, mert az Ur
43 ellen felemelte ſzáját. † Félelem, és átoc, és
tőr jő te ellened oh Moábnac lakozója, azt
44 mondgya az Ur. Az ki elfút az félelem előtt,
az verembe eſic, és aki kijő az veremből,
az tőrben megfogattatik: Mert hozom ő
reája, tudnillic Moábra, az ő meglátogatáſának eſztendejét, azt mondgya az Ur. Az
45 Heſebonnac árnyékában állottanac az hatalom előtt az futóc, De * tűz jőtt ki Heſebőből, és láng Sihonnac kőzepiből, és bényeli Moábnac ſzegeletit és határát, és az
46 háborgófiaknác tetejét. Jay tenéked Moáb,
elveſzett Chamoſnac népe, mert az te fiaid
az fogſágra elvitettenec, és az te leányid.
47 ES Moabot viſzſzahozom az rabſágból
ſoc idő után, k azt mondgya az Ur, eddig
vagyon Moábnac ítéleti.

XLIX. Réſz.

Prophetál Jeremias az Ammonitáknac, Edomitáknac, Syriabéliteknec, Arabiabelieknec az Nabugodonozor által való puſztulaſokrol, és tánna az ellenségyetembe az Perſiabélieknec veſzedelmekről.

1 AZ [a] Ammonnac fiai felől azt mond-
gya az Ur, ninczeneké Izraelnec fiai?
2 Ninczené őrőkőſe néki? miért birja
őrőkſégűl az ő királlyoc az † Gad őrőkſégét, és az ő népe lakozic az ő városiban?
3 Azért imé eljőnec az napoc, azt mondgya
az Ur, és meghallattatom * Rabbatban
Ammon fiainac hartzánac kiáltáſát, és léſzen elpuſztitatott rakás, és az ő leányi
4 tűzzel megégettetnec, és Izrael kezdi birni azokat, kic moſt őtet birjác. Ordits Heſebon, mert elpuſztitatott Hay: kiáltſatoc Rabbatnac leányi, öltőzzetec ſakban, ſirjatoc és futkoſſatoc az ſzoroſſakon, mert az ő
5 királlyoc elvitetett az fogſágra, az ő † papjai,
és az fő népec egyetemben véle. Mit diczekedel az te vőlgyeidben? [b] elmúlt az te vőlgyed, engedetlen leány, ki bizic az ő kénczében, ki azt mődgya, kiczoda jő én reám? Imé
én hozoc te reád félelmet, azt mődgya az Ur,

† *Eſa.* 15. 2. 3.

k *Vagy: Es az Moabnac rabjait megſzabaditom.*

[a] *Ammon ellen való prophétálás. Ertelme pedig ez. Az Izraelnec ninczeneké maradéki hogy az Gad nemzetſęgenec őrőkſęget magadnac foglaltad mineku. vagy az Judah nem őrőkőſęje az ő földenec hogy őtet abbán haborgatad.*

† *Am.* 1. 13.
* *Am.* 1. 14.
† *Sup.* 48. 7.
[b] *Ezt azert mongya, mert az Ammonitás földe hegyes, vőlgyes föld volt. Azt mondgya azért hogy abban ne bizzanac, mert megczalatkoznac.*

az

az Seregeknec Iſtene, minden te kőrnyűled
való helyekből, és kiüzettec azoc elől, és
nem léſzen ki ősvegyűytſe az elſzélhettek.
6 Es ezeknekutanna viſſzahozom az
fogſágból az Ammounac fiait, azt mond-
gya az Ur.

7 [c] AZt mondgya az Seregeknec Ura Edom
ellen: vagyoné † bölczeſség Themanban? Elveſzette az tanácz az értelmeſektől?
8 Hijában valóvá lőtt az ő bölczeſségec. Fuſſatoc el, (Megtértenec, ravaſz tanáczot tartottanac, hogy orthon lakjanac) Dedannac
lakozói. Mert Eſaunac veſzedelmét hozom
9 ő reája, az ő meglátogatáſának idején. [d] Ha
az ſzőlőſzedők* jőttenec vólna te reád, Nem
hattanac vólnaé ſzőlőt? Ha lopóc jőttenec
vólna éttzaka, avagy nem czac azt veſztettéc
10 vólnaé el, mellyel megértéc vólna őc? Mert
én mezitelenitem meg az Eſaut, az ő titkait
én jelentem ki, és ő magát el nem röytheti, az
ő magva elpuſztitatott, és az ő attyafiai és
ſzomſzédi, és nem léſzen ki azt mondgya:
11 Hadd el az te átváidat, én eltartom, és az te
özvegyid énbennem veſséc reménſégeket.
12 Mert az mondgya az Ur, [e] Imé a kiknec nem
kell vala meginioc az pohárt, megiſzſzác: Te
pedig ſzabados lennéle? Nem léſz ſzabados,
13 mert kétſégnéikűl megiſzod. Mert én ma-
gamra megeskűttem, azt mondgya az Ur, hog'
elpuſztúl, és gyalázatban, puſztaſágban, és
átokban léſzen Bozra, és néki minden váro-
14 ſi őrőcké való puſztaſágban léſznec. Szót
hallottűc † az Urtól, és elküldettetett az kővet az pogányokhoz, ki azt mondgya: gyűl-
lyetec őſzve és jőjetec el ő reá, és kellyetec
15 fel az hartzra. Mert imé áz pogányoc kő-
zőtt meggyaláztalac tégedet, és az emberec
16 kőzőtt utálatoſsá tőttelec. Megczalt tégedet a te félelmed és [f] az te ſzived [g] kevélyſége, ki lakozol az kőſzikáknac haſadékáibā,
ki elfoglaltad az hegyeknec tetejeket: Ha
ollyan magas helyen raknádis az te † fészkedet mint az Saskeſellyő, levonſzalac on-
17 nétis tégedet, azt mondgya az Ur. Es elpuſz-
túl Edom: valaki * általmégyen rayta, elál-
mélkodic, és minden ő veſzedelmén ſűvőlt.
18 † Sodomának és Gomorrhának és az ſzom-
ſzéd váraſoknac elſullyedéſec ſzerint, azt
mondgya az Ur, egy ember ſem lakic ott, és
19 benne embernec fia nem lakozic. Imé mint
az oroſzlán felemelte magát az Jordánnac
magaſságafelőtt, [g] az erős Iſtenec lakóhelye
ellen: De hamarſsággal kiőzőm őtet ez or-
ſzágból, és az kit válaſztott azt téſzem azon
fejedelemmé. Mert kiczoda hozzám haſon-
ló? Es ki † rendel énnékē időt, és kiczoda az
20 à páſztor az ki én ellenem megálhatna? An-
nakokaért hallyátoc meg az Urnac tanā-
czát mellyet tartott Edom ellen, és az ő gő-
dolatit mellyet gondolt Themánnac polgári
ellen: Ha az népnec kiczinyi nem vetic le őket, [h] ha az ő lakóhelyeket nyakokban nem
21 vonſzác. Az ő romláſoknac ſzava előtt meg-
rendűlt az főld, az ő kiáltáſoc meghallatot
22 á veresſengeren. Imé mint az ſaskeſe-
lyő feljő az ellēſég, és rőpűl, és az ő ſzárnyait
elterjeſzti Bozrán: Es az Edom vitézinec ſzi-
vec léſzen az napon mint az faydalmas aſz-
ſzoni állatnac ſzive.

23 [i] DAmaſcus ellen: Megſzégyenűlt Emat és
Arphad, mert gonoſz hírt hallottanac,
és elolvadtanac mint áz á ki az tengeren va-
24 gyon, az félelem miatt nem nyughatic. Meg-
erőtlenőlt Damaſcus, az futáshoz kéſzől, és
reſzketés vőtte őtet kőrnyűl, nyomoruſág
és faydalmoc kőrnyékőztec meg mint az
25 ſzűlő aſszſzoni állator. Miért nem maradott
ki az veſzedelemből az diczéretes város az
26 én őrőmemnec városa? Azért elhűllanac az
erőſs férfiac az ő útzájokon, és minden vi-
tézlő férfiac levágattatnac az napon, azt
27 mondgya az Seregeknec Ura. Es tűzet gyuy-
toc* Damaſcusnac kőfalán, és Benhadád-
nac palotáit megemészti.

28 [k] CEdárnac és Haſornac orſzági felől, k
mellyeket megvert Nabugodonozor
az Babyloniai király, azt mōdgya az Ur, kel-
lyetec fel és mēnyetec fel Cedarra és az Nap-
29 keletnec fiait veſzteſsétec el. Az ő ſatorit es
az ő nyilait elviſzic, és az ő kárpitit és neki
minden edényit, és tevéit magoknac elhayt-
tyác, és kiáltanac, és kőrőskörnyűl félelem
30 léſzen raytoc. Fuſſatoc el, menyetec meſz-
ſze, (ravaſz tanáczot tartottanac hogy ott-
hon lakjanac) Haſornac lakozói, azt mōdg-
gya az Ur: Mert tanáczot tartott ti ellenetec
Nabugodozor az Babyloniai király, és elle-
31 netec gondolatot gondolt. Kellyetec fel,
mennyetec az batorſágos nemzetſég kőzzé,
tudniillic azoc kőzzé, kic békeſségbē lakoz-
nac, azt mondgya az Ur, kiknec ſem kapu-
joc, ſem zároc ninczē, czac ő magoc laknac.
32 Es az ő tevéi elhaytatnac, és az ő ſoc barmai
prédác léſznec, és elſzélhetem őket minden
ſzélre, minden ſzegeletre: Es minden határi
felől hozoc reája veſzedelmet azt mondgya
33 az Ur. Es Haſor léſzen ſárkányoknac
lakó helyec, őrőcké való puſztaſág, ſenki,
ott nem lakic, és embernec fia nem lakja
azt.

34 [l] EZt mondá az Ur Jeremiás Prophétanac l
Elám ellen, Sedechiáſnac Juda királlyá-
nac orſzágláſának elein, hog' megmondaná.
35 Azt mondgya az Seregeknec Ura Imé en el-
tőröm az Elamnac kézívét, mellyben hel-
36 heztetic az ő reménſégeket. Es hozoc E-
lam ellen nagy ſzeleket az Egnec négy határi-
ból, és elſzélhetem őket mind ezekre ez
helyekre, és nem léſzen nemzetſég az kihőz
37 nem futnac az Elamnac futotti. Es meg-
ijeſztem Elamot az ő ellenſegi előtt és az ő
lelkénec kereſői előtt, és hozoc ő reájoc
nyomoruſágot, tudniillic az én haragomat,
azt mondgya az Ur, és utánnoc boczátoc

Ggg 2

* *Edom ellen, hogy pedig azt mondgya az nyolcz adic verſben, megtertec, alnoc tanaczot tartottac, &c. az prophéta nevetsőket, mintha azt mondana, ti azt alittyatoc hogy mind őrőké othon laktoc, de megczalattkoztoc.*

† *Obad. 8.*

d *Ertelme ez. Az ſzőlő ſzedőc alhagynac az ſzőlőben, az lopókis az marhában de énſemmit nem hagyoc az timarhátokban.*

* *Obad. 5.*

e *Az az, Mivelhogy az Ur haragjanac pohárat megittac náladnál jobbac nékedis meg kell innod.*

† *Obad. 1.*

f *Az te felelmed. az az, à te retztenetes iſzonyu hegyes földedben valo bizodalmod, vagy, Az te felelmed czalt meg, az az, és hog' ez előtt egyebec feltec te tőled.*

† *Obad. 4.*

* *Inf 50. 13.*

† *Gen. 19. 25. Inf 50. 40.*

g *Az az, felyeb emeli magat, vagy küllyeb terjeſzti hogy nem az Jordan vize, vagy, fel emelte magat, és hatalmat vőt az Sidokon &c.*

† *Job. 41. 1. Inf 50. 44. 45.*

h *Az az, Nem kell nagy cső zeknec romlásokra. Eskávéſnec módgya: mint ha azt mondana bátor ig az Iſten, ne legyéc ha igy nem léſzen.*

i *Damaſcus ellen való Prophetia.*

* *Am. 1. 4.*

k *Az Arabiabéliec ellen való prophecia.*

l *Perſia ellen.*

fegyvert mind addig mig meg nem emészsz-
38 tem őket. Es letészem az én székemet Elá-
ban, és onnat elveszetem az királt, és az főfő
† *Sup. v.6. és cap.48.v.47.* 39 Urakat, azt mondgya az UR. Es † végezetre
meghozom Elamot az fogságbol, azt mond-
gya az Ur.

L. Részi.

*Prophétál Jeremiás Babyloniának romlásá-
rol, és az Isten népének az Babyloniabeli fogság-
ból valo megszabadulásáról. Okait is előszam-
mállya Babyloniának romlásának.*

1 EZ az szó mellyet szóla az Ur Babylonia
felől, és az Chaldéusoknac földöc fe-
lől, az Jeremias Prophéta keze által.
2 Hirdessétec az Pogányoc között, és mond-
gyátoc meg, az zászlót emellyétec fel, mög-
gyátoc meg azt mondom, és el ne titkollyá-
toc: mondgyatoc ezt: megvétetett az Baby-
lónia, megszégyenült az Bel, elromlott az
Merodach, megszégyenültenec az ő fara-
gott képei, és az ő bálványi elromlottanac.
3 Mert az Eszac felől való nép feljött ő reája-
ki elpusztittya földét, és nem lészē ki lakoz,
zéc benne, embertől fogva oktalan állatig,
4 elfutottac, elmentenec. Az napokban, és az
időben, azt mondgya az Ur, eljönec az Izra-
elnec és az Judánac fiai egyetembē, ménvén,
és sirván mennec, és az ő Urokatt Istenéket
5 megkeresic. Az Sionnac útár megkérdic, Si-
on felé fordittyac az ő örtzájokat, jöyjetec
el és adgyátoc magatokát az Urnac örőcké
való szövetséggel, melly soha feledségben nē
6 lészen. Mint az elveszett juhoc, ollyanoc
vóltác az én népem, az ő pásztori eltévesztet-
téc őket, az hegyekben búdostattác őket, à
hegyekről az halomra mētenec, elfeletkőz-
7 tec az ő fekűvésekről. Mindenec az kic ő
reájoc találkoztac, megemésztettéc őket, és
az ő ellenségi azt mondottác: Nem vétkez-
tűnc, mert vétőttéc az Ur ellen az igasságnac
aklábā azoc, kiknec az ő attyoknac reмén-
8 ségec vólt az Ur. * Fussatoc ki Babyloniá-
ból, és Chaldéából jöyjetec ki, és legyetec
9 mint à keczkebakoc à nyáy előtt. Mert imé
én feltámasztom, és felhozom Babyloniára
nagy nemzetségeknec gyülekőzetét Eszak-
nac földéről, és ő ellene hadat rendelnec, és
azután megvétettetic: és az ő nyilai ollya-
noc mint az erős öldöklő vitézé, mellyec
10 kőzzül hiában eggyis viszsza nem tér. Es
Chaldéa lészen prédára, valakic elprédá-
llyác őtet, bételnec véle azt mondgya az
11 Ur. Mivelhogy őrültetec, és örvendeztetec,
mikorō eldúlnátoc az én örökségemet:
és sokan vóltatoc mint az fűvőn való üszőc,
12 és nyeritettetec mint az erős lovac. Azért
megszégyenült az ti anyátoc, és az ti szülő-
tec felőtte igen elpirúlt: Imé minden nem-
zetségeknec sopreje lészen, az ő földöc pusz-
13 ta, szaraz és elhagyattatott lészen. Az Ur.

haragja miatt, nem lakoztatic, hanem ezac
pusztaság lészen, valaki † általmégyen Ba- * *Sup.49.17.*
bylonián álmélkodic, és megsúvólti min-
14 den szegeletit. Készitsétec az hadat kőrős-
környül Babylonia ellen, valakic az kézivet
elvészitec, lőyjetec reája, ne kiméllyétec az
15 nyilat, mert az Ur ellen vétkezett. Kiáltsa-
tocrea kőrőskörnyűl: kezét adta, [a] lehúllot- [a] *Az az, Enge-*
tac az ő fundamentomi, leromlottanac az ő *dett az ellenség-*
kőfalai, mert az Ur bűntetése ez, bűntetés- *nec az Babylon*
tec meg őtet, az mint czelekedet, ugy czele- *mivelhogy an-*
16 kedgyetec véle. Vágjátoc le Babyloniabā az *nac ellene nem*
magvetőt, és az ki kezében fogja az sarlót az *álhatott.*
aratásnac idején: az megőlő fegyver előtt ki-
kimind az ő népéhőz szalad, és kikimind az
17 ő földe felé fut. Mint az elszelhett juh az Iz-
rael, az oroszlánoc elkergettéc őtet, előszer
bényelte őtet az Assyriabéli király és vege-
zette ez Nábugodonozor az Babyloniai ki-
18 rály megtőrte az ő czontyait. Azért azt mōd-
gya á Seregeknec Ura, az Izraelnec Istene,
Imé én meglátogatom á Babyloniai királt,
és az ő földét, miképpen meglátogatám az
19 Assyriabéli királt. És viszszaviszem Izraelt
az ő lakó helyére, és legeltetic Carmel he-
gyében, és Básánban, és Ephraim hegyében,
20 és Galaadban megelégszic az ő lelke. Az
napokban, és az időben, azt mondgya az
UR, keresstetic az Izraelnec álnokssága, es né
lészen, az Judánac gonosssága, és nem talál-
tatic, mert kegyelmes lészec azoknac, kiket
21 meghagyandoc. Az háborgatóknac földé- [b] *Az Chaldé-*
re meny fel, és az [b] meglátogatásnac lakóit *usokat nevezi*
veszésd el, öllyed és veszessed őket, azt mond- *meglatogatas-*
gya az Ur, az szerint czelekedgyél, mint meg- *nac fiainac, mi-*
22 parancsoltam néked. Viadal hallattatic az *velhogy azoc*
23 földön, és nagy romlás. Miképpen veszett *altal látogattya*
el és elromlott mind ez egész földnec pórō- *vala, az az,*
lye, miképpen pusztúlt el Babylon az pogá- *bűnteti vala*
24 nyoc között? Tőrbe eytőttelec tégedet, és *Isten az ő népet,*
megvétettel Babylon, te pedig nem tudtad: *vagy azért*
megtaláltattál, és megfogattattál, mert az *mert azokat*
25 Urral feddettel. Felnyitotta az Ur az ő *meg akarja va-*
kéncezét, és előhozta az ő haragjának edé *la bűntetni.*
nyit, Mert ez czelekedet az Uré, az Seregek- [c] *Vagy: Tört*
26 nec Uráé, az Chaldéának földeben. Jer- *vetettem te né-*
tec reá minden felől, nyissátoc fel az ő röy- *ked, és meg fo-*
tec heleit, tapodgyátoc ótet mint á kévét, *gattatol.*
és veszessétec el ótet, hogy maradéka ne lé-
27 gyen. öllyétec meg néki minden túlkait,
[d] jöyjenec alá à megőlésre: jay nékic mert [d] *Az tulkokon*
eljött az ő napjoc, az ő meglátogatássok- *erti az erősieket.*
28 nac ideje. [e] A futóknac és à Babylonia- [e] *Az az, nem*
nac földéből elszabadúltaknac szavoc, hogy *maradnac egye-*
megmongyác Sionban, az Urnac à mi Iste- *bec hanem czac*
nünknec boszszú állását, és az ő Templo- *az kic kirt mōd-*
29 máért való boszszú állását. Gyűytsétec ősze *gyanac Jerusá-*
Babylō ellen à hatalmasokat, mindnyájā kic *lemben, hogy az*
felvettitec à kézivet kőrőskörnyűljárjatoc tá- *Istennec hatal-*
bort ő ellene, hogy senki el ne szaladhassōn, *ma dicsérteſſec.*
fizessetec meg néki az ő czelekedeti szerint,
az mit czelekedett, ugy czelegedgyétec véle,
mert

mert az Ur ellen kevélkedett, az Izraelnec
30 ſzente ellen. Azért elhúllanac az ő ifjai az ő
u tzájokon, és néki minden vitézi elveſznec
31 az napon, azt mondgya az UR. Imé én te reád mégyec, azt mőgya à Seregeknec Ura Iſtene ô kevély, mert eljőtt à te napod à te meg-
32 látogatáſodnac napja. Es megütközic à kevély, és eleſic, és ſenki nẽ léſzen ki őtet felkóltſe, és meggyuytó az tűzet az ő városibã, ki megemészſze azokat kic kőrnyúle vad-
33 nac. Azt mondgya az Seregeknec URa: megnyomoritattac vólt az Izrael fiai, és az Judánac fiai egyetemben, és mindnyájan kic rabokat fogtanac, rabſágban tarttyác őket,
34 nem akarják elbocztátani őket. De az ő megváltójoc erős, Seregeknec Ura az ő neve, felveſzi az ő pőrőket, hogy meghábortſa az főldet, és az Babyloniának lakozóit meg-
35 rettentſe. Fegyver léſzen az Chaldéuſokon, azt mondgya az UR, és Babyloniának lakozóin, és az ő fejedelmin, és az ő böl-
36 czein. Fegyver léſzen az ő varáslójokon, és megbolondúlnac, fegyver léſzen az ő vi-
37 tézin, és elijednec. Fegyver léſzen az ő lovakon és az ő ſzekereken, és à kőſſégnec ſokaſágán melly vagyō ő benne, és léſznec haſõlatoſoc az aſzſzonyi állatokhoz: Fegyver léſzen az ő kinczéken és megfoſztatnac
38 Száraſság léſzen az ő vizeikẽ, és elſzáradnac: Mert bálványoknac főlde, és az faragott
39 képekben dicsekednec. Azért lakoznac ott az vadbeſtiác az baglyokkal, annakfelőtte lakoznac benne Struthiomadárnac fiai, és ſoha többé azt nem lakják, azt mondō hogy
† Gen. 19. 25. Sup. 49. 18. 40 nẽ lakjác ſoha őrőckön őrőckké, † Miképpen Iſten elſüllyeſzté Sodomát és Gomorrhát, és à ſzőſzéd városoſokat, azt mondgya az UR, nem lakozic ott egy emberis, és ember-
41 nec fia nem lakja azt. Imé eljő északról az nép és az nagy nemzetség, és ſoc királyoc
42 támadnac az főldnec határiból. Ivet és paiſt vésznec kezekben, kegyetlenec léſznec és ſeműt irgalmaſſág bennec nem léſzen, az ő ſzavoc mint az tẽgernec zugáſa, és lovagoc léſznec, kéſzec léſznec az viadalra te ellened
43 Babyloniának leánya mindnyájan. Hallotta az Babyloniai király az ő hirecket, és az ő kezei elſzakadoztac az félelemnec miatta, az nyomoruſág vőtte őtet kőrnyűl, az faydalom, mint az gyermec ſzúló aſzſzonyi ál-
* Sup. 49. 19. 44 latot. Imé *mint az oroſzlány felemelte magát az Jordán vizének magaſſága felőtt az erős Iſtennec lakó hellye ellen: De hamar kiűzem őtet ez főldről, és az ki válaſztatott arra, azt tészem azon fejedelemmé: Mert † kiczoda haſonlatos hozzám? és ki ſzab nékem
† Job. 41. 1. Sup. 49. 19. tőrvént? és kiczoda az páſztor az ki én elle-
45 nem állyon. Azért hallyátoc meg az Urnac tanáczát, mellyet tartott Babylonia ellen, és az ő gondolatit mellyeket gondolt Chaldéa főldének lakozói ellen; ha le nem vonſzác őket az népnec kicsinyi, ſ ha az ő házo-
* Mintha azt mondaná, bátor igaz Iſtenne legyec.
46 kat nyákokra nem rontyác. Az megvőtt Babyloniának kiáltáſa miatt megindúlt az föld, és az ő kiáltáſa hallattatott az pogányoc kőzőtt.

LI. Réſz.

Mint az elsö caputban, azonképpen ebben is az Babyloniának romlásáról és veſzedelméről ſzól, és annac veſzedelmének okairol. Annakutánna adgya az Babylonia ellen való prophetiát Saraiásnac, hogy azt Babyloniába vigye, és az raboc előtt azt elolvaſván, az után az Euphratesbe veſſe.

1 AZt mondgya, az Ur, imé én támaſztoc Babylonia ellen, és azoc ellen kic az én ellenſégimnec kőzepette lakoz-
2 nac, [a] nagy ſzélvelvészett. Es küldec Babylonia ellen ſzórókat, kic őtet megſzórják, és az ő főldét megüreſſitic, mert léſznec ő ellene minden felől az nyomoruſágnac napjan.
3 Az kézívésnec, és az ki felőltőzic pántzélyában azt mondom, ne kedvezzetec az ő ifjainac, őllyétec meg mind az ő ſeregét.
4 Es eleſnec az megőlettettec az Chaldéuſoc főldében, és az által ôkleltettec az ő u-
5 tzájokon. Mert nem hagyattatott el Izrael és Juda az ő Iſtenétől, az Seregeknec Uratól: Sőt inkáb az ő földőc rakva véteckel az
6 Izraelnec ſzentéjért. † Fuſſatoc ki Babylonából, és kikimind tartſa meg az ő lelkét, ne veſzſzetec el az ő gonoſſágában, mert az URnac meglátogatáſanac ideje ez, megfi-
7 zet néki. Mint az aranyas pohár ollyan Babylon az Urnac kezében, megrészegiti ez egész főldet: az pogányoc izſnac az ő botából, azért megbolondúlnac az pogányoc.
8 Hamar eleſett * az Babylon és elromlott, ordítſatoc rayta, kőſőtec bé Balſamomal az ő faydalmát, nétalam meggyógyúl. Gyogyitottác Babyloniát és meg nem gyógyult: hadgyátoc el őtet és mindnyájan mennyünc à mi földünkben, mert az égig
9 hatott az ő itélete, és felemelkedett az fölyő hókig. Kihozta az UR az mi igaſságunkat, jertec el és beſzéllyúc meg Sionban az
10 mi Urunknac Iſtenünknec dolgát. Késźitſétec az nyilakat, és az paiſokat kereſsétec ősſze: felinditya az Ur az Mediabéli királnac lelkét, mert Babylonia ellen vagyon az ő gondolattya, hogy elveſzeſſe azt, mert
† Sup. 50. 28. az Urnac boſzſzuálláſa ez, az ő † Templo-
11 máért való boſzſzuállása. Az Babyloniának kófalain emellyétec fel az záſzlót, erősitſétec meg az őrizőket, ſzerezzetec vigyázókat, rendellyétec el az leſeket: mert az Ur megis gondolta, megis czelekedte azokat, mellyeket ſzóltott Babyloniának lakozói el-
12 len. Oh ki lakozol nagy ſoc vizec mellett, ki felőtte gazdag vagy, eljőtt az te határod, és
13 az te nyomoruſágodnac mértéke! Megeskütt * à Seregeknec Ura az ő lelkére: ha bé nem tőltlec téged embereckel
* Amos 6. 8.

[a] *Erti az Babyloniabelieket, kic az pogányoknac ugy mint kőzepette lakoznac vala.*

mint czerebogárockal, és énekelnec te fe-
15 lőled, dicsőlmas éneket. [b] Az † ki teremtette az földet az ő erejével, ki megerősítette az földnec kerekségét az ő bőlczeségével, és az ő értelmével kiterjeſztette az égeket. Ki egy ſzavával az égben ſzerez vizeknec ſokaſágát, minekutánna felviſzi az
16 földnec határiból, villámáſt eſsővel egyetemben ſzerez, kihozza az ſzelet
17 az ő helyekből. Minden ember megbolondúlt az ő bőlczeſége miatt, minden ötvös megſzégyenúlt az ő tőle öntött bálvány miatt, mert hazugſág az ő öntéſe, és bennec léleec ninczen. Hijában való dolgoc és
18 nevetſégre valóc, az ő meglátogatáſoknac
19 idején elveſznec. Nem ollyan, mint azoc, az Jácóbnac örökſége: Mert mindeneknec teremtője ő, és az ő örökſégének páltzája,
20 [c] Seregeknec Ura az ő neve. Pőrőlyőm vagy te nékē, hadi ezközim, hogy te általad megrőtanéc ſoc nemzetſégeket és te általad el-
21 veſzteném az orſzágokat. Es te általad megrőtanám a lovat és az rayta ülőt: hogy te általad ő ſzverontanám az ſzekeret és az benne ülőket. Es ő ſzvetőrném te általad az férfiat és az aſſzonyi állatot, hogy megrontanám te általad az vént és az gyermeket, hogy megrőtanám te általad, az ifjat és az ſzűzet.
23 Oeſzvetőrném te általad az páſztort és az ő nyáját, és megrőtanám te általad az ſzántó embert, és az ő iga barmát, és megrőtanám te általad az hadnagyokat és az főkapitányokat.
24 Es megfizetem Babyloniának, és Chaldeánac minden lakozóinac, mind azokat az ő gonoſſágokat, mellyeket czelekedtec Sionban, az ti ſzemetec láttára, azt mondgya az
25 Ur. Imé én tereád fordúloc veſzedelemnec hegye, azt mondgya az UR, ki minden földet elveſztettél, és te reád kinyuytom az én kezemet, és alávetlec tégedet az kőſziklákról, és megégetetőtt rakáſſá téſzlec tégedet. Es te tőled nem viſznec kővet az ſzegelette, és az fundamentőra, mert örőcké való puſztaſágba léſzſz, azt mondgya az UR.
27 Emellyetec záſzlót az földön, fuvallyatoc trőbitát az pogányoc kőzőtt, kéſzitſétec ő ellene az pogányokat, gyűyteſſétec őſsze ő ellene az [e] Araratnac, Minnec és Aſchenaznac orſzágit, válaſzſzatoc ő ellene hadnagyot, hozzátoc ki az lovakat mint az rettenetes czerebogárokat. Kéſzitſétec ő ellene
28 az pogányokat, tudniillic Mediának királit, az ő hadnagyit, és mindē ő főfo Uratit, és az
29 ő birodalmának minden földét. Es megrendűl az föld és faydalőba léſzen, mert az UR nac minden gőndolattya álhatátos léſzen Babylonia ellen, hogy Babyloniának földét elpuſztitſa, úgy annyira hogy ſenki ne légyen
30 benne lakozó. Babyloniának vitézi megſzűntenec az viadaltól, czac az keritéſekben últenec, elfogyátkozott az ő erőſſégec, haſonlatoſsá lőttec az aſſzonyi állatokhoz, felgyuytottác az ő lakóhelyeket, eltőrtenec az
31 ő zárjai. Az poſta az poſtának eleiben fut, és az hirmondó az hirmondónac hogy megmődgya az Babylonyái királnac hogy megvétettetőtt az ő városa onnan kivől. Es az
32 rév helyec elfoglaltattanac és az állótóc tűzzzel megégetettenec, [f] és az vitézec el-
33 rettentenec. Mert azt mondgya az Seregeknec URa, az Izraelnec Iſtene, az Babyloniának leánya ollyan mint az ſzérő, jelen vagyon az ő megnyomtataſának ideje, még egy kicziny idő vagyon ide hátra, és eljő az
34 ő aratáſa. Benyelt engemet és elrontott az Nabugodonozor az Babyloniai király üreſs edénnyé tett engemet, bényelt engemet mint az ſárkány, betőltőtte az haſát az én győnyőrűſégimmel, és kivetett engemet. Az én raytam és az én teſtemen eſett
35 hatalom Babyloniára térjen, azt kezdi mődani ad Sionnac lakozó leánya: Ez az én vérem az Chaldeánac lakozóira ellen, azt kezdi
36 mondáni Jeruſálem. Azért az mondgya az Ur: Imé én megitélem az te igyedet, és boſzſzút álloc értted, és megſzáraſztom az ő tengerét, és az ő forráſát kiapaſztom.
37 Es Babylonia léſzen egy máſra rómlott kőrakás, ſárkányoknac lakéhelye, czuda, és
38 ſüvöltés, lakozónélkűl való. Orditanac mint az oroſzlányoc, ordítanac mint az oroſzlányoknac kölykei. [g] Az ő kedveknec idején tészec nékie kiadalmokat, és megrészegitém őket, hogy vigadgyanac és őrőcké való alomot aludgyanac, és fel ne ſzerkennyenec, azt
40 mondgya az UR. Előhozom őket mint az bárányokat az megmetzéſre, mint az koſokat az bakockal egyetemben. Miképpen vétetett meg Seſac, [h] és elfoglaltatott az egéſz
41 földnec dicsérete? Mimódon puſztitatott el
42 az Babylonia, minden nemzetſégec kőzőtt. Főljőtt Babyloniára az tenger, az ő habjai
43 miatt elbúrittatott. Az ő városi elpuſztúlnac, ſzáraz föld léſzen, és elpuſztóc, mellyen ſenki nem lakozic, ſem az embernec ſia
44 által nem mégyen rayta. Meglátogatom ő magátis az Bélt [i] Babyloniában, és kivonyom ſzájából az mit bényelt, és többé nem
45 futnac reája az nemzetſégec, Babyloniának kőfalais leromol. Jőyjetec ki belőle oh én népem, kikimind ſzabaditſa meg lelkét az
46 Urnac haragjától. Es meglájſſatoc hogy el ne olvadgyon a ti ſzivetec, és ne főlyetec az hirtől, [k] melly hallattatic ez földön, mikor első eſztendőbē eljő az hir, és az másodic eſztendőbennis ugyan azō hir, és mikor léſzen az földőn dúlás, és az uraikodó
47 eljő az uralkodóra. Azért jmé eljőnec az napoc, és meglátogatom Babelnec ſöntött képeit, és mind az ő főlde megſzégyenyől, mind az ő megöletetti elhúlnanac ő
48 kőzepőtte. Es vigadoznac Babylonia ellen az egec, és az föld, és mind az benne valóc, mert éſzac felől eljőnec az ő elpuſztitóji, azt mondgya az UR. Miképpen Babylo-

b *Mintha azt mondaná, báter Iſten ne légyec.* † *Gen.1.6. Sup.10.12.*

c *Az az, ő uralkodic az ő örökſégén az Izraelen.*

d *Azt mondgya Iſten hogy néki az földnec büntetéſében az Babyloniai király czac ezkőre volt.*

e *Erti mind az két Armeniat, az nagyobbikat és kiſſebiket Potuz és Bithynia orſzágot.*

f *Az az, Ugy megſzaradianac az tooc mint mikor az tűz megemeſzti az fat.*

g *Néz az Prophita az Boldiſſár királi lakodalmara, mellyet megir Daniel Cap.5. mellé lakodalō alatt megyővec Babyloniat.*

h *Erti Babyloniat.*

i *Bel us, Bab, lonianac balvan' Iſtene volt.*

k *Erti az Cyrus királlyac Babylonia ellen való készületinec hirét.*

nia *oka vólt* hogy az Izraelnec megőletetti elhűlanának, azonképpen Babyloniában elhűllanac az egéſz földnec magőletetti.

l Intia az Prophéta az ſi lokat, hogy halván az ő ellenſeginec romlaſokat, ki ſuſſenec Chaldéabol. mert noha moſt megſzegyenültec mindazáltal az ő ellenſſegiis megſzegyenülnec.

50 l Mennyetec elkic megſzabadúltatoc az fegyvertől, ne állyatoc, emlekezzetec meg távól földőn az Urről, és juſſon eſztekben
51 Jeruſálem. Megſzégyenültettünc, mert hallottúc az gyalázatot, elbúritotta az mi orczánkat az kiſſebſég, hogy az idegenec jőttenec az Urnac házának Sanctuariomjába.
52 Azért imé eljőnec az napoc azt mondgya az Ur, és meglátogatom az ő öntetett képeit, és néki minden földein kiált az ſebes.
53 Ha Babylonia felmégyen az égben, és ha megerőſíti az ő erőſſégénec magaſságát, mindazáltal ő ellene elmennec én tőlem
54 az puſztitóc, azt mondgya az Ur. Kiáltás hallattatic Babyloniából, és az Chaldéuſoknac földéből nagy romlás.
55 Mert elpuſztittya az Ur Babyloniát, elveſzti belőle az nagy ſzót, jóllehet zúgnac az ő habjai, mint az ſoc vizeknec úgy hallattatic az ő
56 ſzavoknac zúgáſa. Mert eljőtt ő ellene, Babylonia ellen, az puſztitó, és megfogattatnac és rabbá eſtec az á vitézi eltőrőtt az ő kézivec; Mert az Iſten az megfizetéſnec U-
57 Ra, bizonnyal megfizet. És megréſzegitem az ő főfő Urait, és az ő bőlczeit, és az ő hadnagyit, és az ő tiſztartóit, és az ő vitézit, és őrőcké aluſznac, és fel nem ſerkennec, azt mondgya az király, kinec neve Seregeknec
58 URa. Azt mondgya az Seregeknec URa: az Babyloniának ſzéles kőfala bizonnyal eltőrettetic, és az ő magas kapui tűzzel megégettetnec, és az népec hijában munkálkodnac, és az pogányoc *munkálodnac* az tűznec, és bijában faradnac. m

m Az az, Valamit éppitenec á Babyloniaac, hijában éppitic mert az tűz megemeſzti.

59 EZ az ſzó mellyet Jeremiás Prophétá paranczolá Sarajának Meriánac fiának, ki Mahaſias fia vólt; mikoron Babyloniába menne Sedechiáſtól az Júda királliyától, királſáganac negyédic eſztendejében, Saraja
60 pedig vala Menuchanac n fejedelme. Es megirá Jeremiás mind az háboruſágot melly kovetkezendő vala Babyloniára egy könyvben, tudnillic mind ezeket az ſzókat, mellyec megirattatanac Babyloma ellen.
61 Es monda Jeremiás Sarajának, mikoről jutſz Babyloniába és látandod és elolvaſod mind
62 ez ſzókat. Azt mondgyad: URam te ſzólottál ez hely ellen, hogy elveſztenéd azt úgy annyira hogy benne lakozó ne lenne, embertől fogva oktalan állatig, hanem őrőcké
63 való puſztaſágban legyen. o Es léſzen mikor ez könyvnec olvaſáſát elvégezed, kőſs reája egy kővet és hayits bé az Euphratesnec
64 közepibe. Es mond azt; így meről el az Babyloma és meg nem menekődic az nyomoruſágtól melliyet én reá hozoc, akar mint fáradgyanac. *Eddig vadnac Jeremiáſnac beſzédi.*

n Az Menucha Judanac és Dánac határában valo tartomány vólt.

o Az Sidoknál az hoſzſzu idő őrőcke valonac mondatic. Mikor pedig azt mondgya hogy ſoha Babyloniát nem lakjac, erti hogy ſoha olyan hatalmas fenyö néppel tellyes nem leſzen mint az előtt.

LII. Réſz.

Megirja Jeremiás az Sedechiás királnac fogságát, hogy az Iſten mondáſinac és fenyégetéſinec igaſſágát megmutatná. Az templum megfoſztatic minden gazdagſágtól. A maradéc nép elvitetic Babyloniába. Jechoniás királt az tőmlőtzből kivéteti Evilmerodach, és őtet minden királyoknac felőtte tiſzteli, kic ő nálla fogva valánac, &c.

1 HUſzonegy eſztendős * vala Sedechiás, mikor uralkodni kezde, és tizenegy eſztendeig uralkodéc Jeruſálemben, és az ő annyának neve vala Hamutal, Libnabol va-
2 ló Jeremiáſnac leánya. Es gonoſzt czelekedéc az Ur előt, mint az Joacim czele-
3 kedett vala. Mert az Urnac haragjáért, melly vala Jeruſálem és Juda ellen, miglen elvetné őket ſzine elől Sedechiás engedetlen
4 lőn az Babyloniai királnac. Lőn pedig az ő kiralſágának kilenczedic † eſztendejében, tizedic hólnápban, tizedic napján az hól-napnac, eljőve Nabugodonozor az Babyloniani király, és az ő deréc ſerege Jeruſálemre, és tábort járának ellene, és minden
5 felől ſántzot vetének fel ellene. Es az város megſzállásban lőn, Sedechiáſnac tizenegyedic eſzteldejéig.
6 Negyedic hólnapban, kilenczedic napján az hólnapnac, nagy éhſeg rámada az városban, úgy annyira hogy
7 az föld népénec kenyere nem vólna. Megvétetéc az város, és az vitézlő népec mind elfutának, és értzaka kiménénec az városból az kapunác útán, melly vala két kőfalac kőzőtt, mellyec valának az király kerténél, (az Chaldéuſoc pedig valának az város mellett kőröskörnyül,) és elmenénec az úton
8 melly viſzen az puſztába. Megűzé pedig az Chaldéuſoknac ſerege az királt, és megfogác Sedechiáſt Jerichónac puſztájában,
9 mert minden ſerege elfuta mellőle. Megfogác azért az királt, vivéc őtet az Babyloniai királyhoz Riblatában, melly vagyon Emathnac földébe, ki tőrvént láttata reája.*
10 Es fejeket véteté az Babyloniai király, Sedechiás fiainac, ſzemei láttára, és annakfelőtte Judának minden főfő Urainac fejeket vé-
11 teté Riblatában. Sedechiás királnac pedig ſzemeit kitolatá, és lántzra vetteté, és viteté őtet à Babyloniai király Babyloniába, és veté őtet à tőmlőtzbe mind halálának napjáig.
12 ÖTödic hólnapban pedig, az hólnapnac tizedic napján, (az eſztendő pedig tizenkilenczedic eſztendeje vala Nabugodonozornac az Babyloniai királnac,) Eljőve Nabuzárdan az vitézeknec hadnaggyoc, ki áll vala az Babyloniai király előtt, Jeru-
13 ſálembe. Es felgyuytá az Urnac házat, és az királnac házat, és Jeruſálemnec minden házait, és minden nagy házat tűzzel megégete.

† 2.Reg.25.1. Sup.39.1.

** Vagy ő reaja ſententiat monda, mint oda felforditottuc.*

** 2.Reg 24.18.*

14 Es Jeruſálemnec minden kőfalait kőrös-
kőrnyűl lerontác az Chaldéuſoknac ſeregi,
15 kic valánac az Hadnaggyal. Az kőſségnec
pedig ſzegényiből, és az az tób nép kőzzűl,
kic az városban megmaradtac vala, és az fu-
tottac kőzűl, futottac vala az Babyloniai
fogſágra, elvűn Nabuzárdan, az fő Hadna-
16 gy. Az föld népénec pedig ſzegényi kőzzűl
meghagva Nabuzardan az Hadnagy az ſző-
17 lőmiveſeket, és az ſzántó embereket. Es az
† Sup. 27. 19. † értz oſzlopokat, az mellyec valánac az
Urnac házában, és az kő lábakat, és az értz
tengert, az melly vala az Urnac házában, el-
tőrék az Chaldéuſoc, és azoknac minden ér-
18 tzeket elvivéc Babyloniába. Az vasfaze-
kakatis, és az sőpróket, és az éneklő ſzerſzá-
mokat, és az medentzéket, és az kalánokat,
és minden értz ezkőzőket, az mellyeckel
19 ſzolgálnac vala, elvivéc. Es az vedreket,
és az temiénezőket, és az medentzéket,
és az fazekakat és az gyertyatartókat,
és az moſárokat, és az pohárokat mind
arany mind ezűſt edényket elvűn az had-
20 nagy. Két oſzlopot, egy értz tengert,
és tizenket értz őkrőket, az mellyec va-
lánac az tenger feneke alatt, mellyeket-
* 1. Reg. 7. 15. 2. Reg. 25. 17. 2. Chron. 3. 15. ezinalt vala az Sálomon király az Urnac ha-
21 zában, nem vala mérteke mind ezeknec ez
értz edényeknec. Es az * oſzlopoknac
eggyikénec tizennyóltz ſing vala az magaſ-
ſága, és tizenkét ſing ſinór eri vala által kő-
rőskőrnyűl ezt, kinec temetdékſege vala
22 négy úyni, és belől üreg vala. Az gombja
pedig az melly vala ezen fellyűl, értz vala, egy-
gyic gombnac magaſsága ött ſingni vala, és
az hálóc és az pomagranátoc az gombon
kőrőskőrnyűl étrzec valanac, és haſonlato-
ſoc valánac az másodic oſzlophoz, és az po-
* Az oſzlopnac tetejénec négy ſzele elatt négy gomboc voltac, azockal egybe volt ſz az mindeneſtől, &c. 23 magranátokis. Volt pedig az pomagranát
kilenczvenhat, * minden felől, mindeneſtől
az pomagranát száz az hálón fellyől kőrőſ-
24 kőrnyűl. Elvivé az Hadnagy Serajátis az
fő papot, és Sephaniat az másodic papot, és
25 az aytónac három őrizőit. Es az városból
elvűn egy fő embert, ki hadnaggyá tétetőtt
vala az vitézlő renden, és hetet az férfiac
kőzzűl, kic állanac vala az király előtt, kic
találtatánac az városban, és az kénczmestert,
az hadnac gődviſelőjét, ki az föld népét fel-
vészi vala az hadra: és hatvan férfiakot az
föld népe kőzzűl, kic találtatánac az város-
26 bă. Azt mondom hogy elvivé ezeket Nabu-
zárdan fő Hadnagy, és elvivé őket az Baby-
27 loniai királyhoz Riblatában. Es megőlet-
teté őket az Babyloniai kitály: Es megőlet-
teté őket Riblatában Emathnac földében,
és elvitettetéc Juda az ő földéből.

28 EZ az nép mellyet elvitettete Nabugodo-
nozor hetedic eſztendőben, három ezer,
28 és huſzonhárom Sidókat. Tizennyóltza-
dic eſztendőben Nabugodonozor elvitete
Jeruſálemből nyóltzſzáz és harmintzkét
30 lelkeket. Huſzonharmadic eſztendejében
Nabugodonozornac, elvitete Nabuzardan
á fő Hadnagy, hétſzáz negyvenőt Sidókat,
mindeneſtől vóltanac négy ezeren és hat-
ſzázan.

31 b LŐn pedig az Joacinnnac az Juda kirá- b *Evilmero-*
lyánac fogſágának harmintzhetedic *dach az Jeconi-*
eſztendejében, tizenkettődic hólnapban, az *as király az*
hólnapnac huſzonőtődic napján, felemele *tömlőtzből ki*
Evilmerodach az Babyloniai kitály, az mel- *vételi, és őtet*
ly eſztendőben Uralkodni kezde, Joacinnac *mint király tis-*
az Juda királlyának fejét, és kivévé őtet az *teli,*
32 tőmlőtzből. Es ſzóla véle ſzép ſzóval, és
helheſzteté az ő királyi ſzékit az királyok-
nac ſzékőc felőtt, kic véle valanac Babylo-
33 niában. Es elváltoztatá az tőmlőtzben
való ruháit, és éſzic vala kenyeret véle életé-
34 nec minden napjaiban, Es táplálására való
eledel adattatic vala néki ſzűnetlen az Baby-
loniai királtól, minden napra mind halá-
lának napjaig, életének minden
napjaiban.

Jeremias prophetiajanac vége.

JERE-

JEREMIASNAC SIRALMI.

Threni *vagy* Lamentationes.

Jeremias ez könyveczkébe ſirattya az egéſz Sidó orſzágnac, és kivaltképpen az Iſtennec anya ſzent Egyházánac nagy romlását. Válláſt teſzen mind az kivaltképpen, mind az közönségeskeppen való bünökről Int mindent az Iſtenhöz való megtéréſre, az igaz hitre, és könyörgéſre. Az Iſten haragját engeſzteli és az ő kegyelmét kéri az ő népével tött ſzövetség ſzerint.

ELSŐ RÉSZ.

Panaſzolkodic Jeremiás nagy keſervesen az anya ſzent Egyház képében az ő nagy romlaſokról és nyomoruſagokról, mellyeket tulaydonit az ő ſoc bünöknec mellyeknec boczánattyat kéri mind az ſzabaduláſſal egybe. Az után panaſzolkodic az pogányoknac kegyetlenſegec felől, és kéri iſtent hogy azokat megbünteſſe, &c.

1 MIKEPPEN ül puſztán ezac ő maga az város, melly bővölködic vala ſoc néppel: ugymint özveggyé lőn az Pogány népeknec aſzſzonya: az Tartomanyoknac fejedelme lőn adófizetővé.

2 *Mimodon* ſir felőtte igen étzaka, és az ő könyhúllátáſi az ő ortzáján lefolynac. nem találtatéc minden ő baráti közzül ki megvigaſztalná őtet. Minden ő baráti megutálác, őtet, és lőnec néki ellenségi.

3 Számkivetéſre méne az Juda az nagy nyomoruſágnac és az nagy ſzolgálatnac miatta, és ő lakozván az pogányoc között nem találá nyogodalmat, az kic őtet kergetic vala, eléréc az ſzoros utakon.

4 Sionnac utai mint ſirnac hogy ninczenec kic felmenné nec az innep napia, néki minden kapui elpuſztultanac, minden papjai ſirnác, az ő ſzüzéi ſzomoruac, és ő maga vagyon nagy keſerüſégben.

† *Deut.28.13.* 5 Az ő ellenſegi † föve lőttenec, [a] az ő ellenségi ſzerencséſſen czelekedtec, mert az UR verte meg őtet az ő bűnénec ſokaſágért, az ő kisded gyermeki az rabságra ménénec az ellenség előt.

6 Es eltávozéc az Sionnac leányától minden ő ékeſége, lőttec az ő fejedelmi ollyanocká mint az ſzarvaſoc, mellyec nem találnac eledelt, és elfutanac minden erőn élkül az ő ellenségec előtt. [b]

7 Megemlekezéc Jerusálem az ő nyomorusagánac, és az ő keſerüſégenec napjain minden gyönyörüſégéről, mellyec vóltánac eleitől fogva: mikoron eſnéc az nép az ő ellenségenec kezébe, és nem vólna ſemmi ſegedelme: Látá az ellenség őtet, és czufolá az ő *gyönyörüſéginec* megſzünéſét.

8 V' kezéc felőtte igen az Jerusálem, annakokáért czufoltatéc meg. [c] Mindnyáján az kic tiſztelic vala őtet, megutálác őtet, mert látác az ő rutságát: ő pedig ſirván fohászkodott, mivelhogy hátravettetett.

9 Az ő rutsága vagyon az ő ruhájánac perémin: nem emlekezett meg az ő utólſo idejéről, leſzálla [d] czudálatosképpen: nem vólt neki vigaſztalója: Tekénts meg Uram az én nyomoruſágomat, mert az ellenség énraytam erőtt vőtt.

a Avagy uralkódtanac rayta.

b Azaz nem vóltannyi ereje, hogy az ellenséggel szembe mertec vón nu vvni hanem elfudottac.

c Vagy, azért vetetec rabságra, azért lőn nyughatlann emellyi igy obvaſác: vétkezett az Jerusálem azért ugy mint tiſztátalan elvettetett: Az az, mint hog' az ő lelki ferje ellé vőtet, elvetette őtet ugy mint tiſztátalá az törvénnec ceremoniaja ſzerint, Leu.12.

d Vagy levettetéc az ő vagy diczőſégéből.

10 Az ellenség az ő kezét kinyuytotta minden *drága* kévánatoſira, mert látta az pogányokat bémenni az ő Sanctuariumjába kic felől megparanczoltad vala hogy † bé ne mennyenec az te gyülekézetedbe.

† *Deut.23.3.*

11 Minden ő népe ſoháſzkodic, kenyeret kereſvén, adtac az ő drága marhájokat, kenyerért, hogy meguyitanác e lelkeket: Láſd meg Uram és tekéntsd meg hog' lettem utálatoſſá.

e *Vagy* Elevenitenec.

12 Ne légyén néktec nehéz mindnyájan kic általmentec az uton, tekentsétec meg és láſsátoc, ha vagyon ollyan bánat mint az enyim, mert keſerűséggel illetet engemet az UR az ő haragjanac napján.

13 Az magaſságból tűzet boczátott az én czontaimra, és urálkodott azokon: hálót vetett az én lábaimnac: elvetett engemet, puſztává tőtt engemet, és ſzűnetlen bánkodom.

f *Az az miképpen à kőtelec egybe fonatnac, azonképpen az en bűneimet egybe ſonta, egybe kötötte az Iſten, es azokat ez ſiralmaſſával egyéb az ini nyakamba vetőtte.*

14 f Egybe kőttetett az én álnokſágimnac igája az ő kezével, egybe fonattattac és bévettettec az én nyakambaſi, erőtelenné tőtte az én erőmet: adott engemet az UR azoknac kezekbe, kiktől meg nem ſzabadúlhatoc.

15 Megtapodta az UR mind az én erős vitézimet én közöttem, gyüleſtött én ellenem hogy az én ifiaimat megrontaná, ſaytót nyomott az UR az Juda leányinac. g

g *Az az rabſágra adta iſten az Sió leányát, hogy mint az ſzőlő megnyomattatic az ſaytóban, azonképpen ő nyomattaſſec.*

16 Ezekért ſiroc, az én * ſzememből, az én ſzememből alá mégyen az víz, mert meſsze távozott tőlem az vigaſztaló, ki megvigaſztalná az én lelkemet, az én fiaim elveſztenec, mert hatalmat vőtt az ellenség.

* *Jer.13.17.*

17 Kiterjeſztette Sion az ő kezeit: ninczen néki vigaſztalója, az UR paranczolt Jacób ellen hogy az ő ellenségi környülvennec őtet: lett Jerusálem ő közöttőc utálatos.

18 Igaz az UR mert az ő ſzája ellen rugodoztam: hallyátoc meg kérlec minden népec, és láſſatoc meg az én bántomat, az én ſzűzeim és az én ifiaim az rabſágra mentenec.

19 Kiáltottam az én barátimat, de őc megczalánac engemet, az én papim, és az én véneim az városban holtanac meg, ételt keresvén magoknac, hogy megelevenitenéc az ő lelkeket.

20 TEkints meg Uram mert győtrelembe vagyoc, az én belső reſzeim elepettenec elfordult az én ſzivem én bennem, mert te ellened rugodoztam, ottkin a fegyver puſztit, otthon vagyon halál.

21 Halliották hogy fohászkodó, de ninczen nékem vigaſztalom, minden ellenségim halván az én nyomoruſágimat őrültenec rayta, hogy te ezt czelekeded: Elhozad az napot *reajoc* mellyet te rédeltel, és ollyanoc léſznec mint én vagyoc.

22 Minden ő gonoſságoc mennyenec elődbe, és czelekedgyél vélec, miképpen czelekedtél én velem az én gonoſságimért mert ſoc az én fohászkodáſom, és az én ſzivem ſzomorú.

II. Réſz.

Sirattya Jeremiás az kőſégnec, az orſzágnac és az Iſteni tiſzteletnec romlását, és dolgoknac méltatlanságárol panaſzolkodic. Végezetre tanittya az Sidokát mimódon vegyéc eleit az Iſten haragjának, és mimódon talállyác meg az Iſtennec irgalmaſságat, &c.

1 MIképpen homályoſitotta meg harágjában az Ur Sioñec leányát, az égből aláhaytá az földre Izraelnec ékeſségét, es megnem emlekezett haragjának idején az ő lábai alatt való ſzékről?

2 Elveſztette az UR minden kiméllés nélkül Jácobnac minden haylekit, letőreté haragjában Juda leányinac minden erőſſégit, azt földre hányatván megrutitá az orſzágot és az ő fejedelmit.

3 Letőré haragjában Izraelnec minden ſzarvát, hátra vonván karját az ellenségtől, a és gerjeſztett Jácób ellen ugy mint korós kórnyúl megemeſztő lángnac tűzét.

a *Tudniillic hogy az ellenſégnec ellenene állana.*

4 Megvonyá kézivét mint az ellęſeg, megerőſſite az ő jobb karját mint az ellenség, és mindent valami ſzép vala megőle Sion leányának ſátorában, kiőnté mint az tűzet az ő bolzſzuállását.

5 Vólt az UR ollyan mint az ellenség, elveſztette az Izraelt, elveſztette minden ő paloráit, elhányatta néki minden erőſségit, és megſokaſſtotta Judánac leányában az ſiráſt és az jaygatáſt.

6 És elhánta mint az kertet † az ő ſátorát, elveſztette az ő gyülekézetét, elfeletkezett az UR az Sionban való gyülekezetről, és a ſzombatrol, és megutálta haragjában az királt, és az papokat.

† *Pſal.80.13. és 89.41. Eſa.3.5.*

7 Megutálá az UR az ő óltárát, megveté az ő Sanctuariomjat, az ellenſeg kezébe adá az ő palotáinac kofalait: kiáltáſt tőn ez Urnac házában az ellenſeg, mint az innep napon. b

b *Az az, az mint ſzoktac vala az innepen kiáltani az Izraelitác.*

8 Gondolá az UR, hogy elveſztené Sion leányának kőfalát, kiterjeſzté az mérő kőtelet: c az elveſztéſtől meg nem vona kezét, és elpuſztita az báſtyár, és a kőfalt, egyetében ezec elpuſztitattac.

c *Hogy tudniillic elrontáſſéc, és az földel egyeneſſe tételſec. 2 Reg. 21. Eſa 24.*

9 Az földre letőrtetének az ő kapui, elveſztè, e'tőrè annac zárjait, az ő királlyi és fejedelmi az Pogányoc közőtt vadnac d tőrvénnélkül: Es az Prophétáknac ninczen az Urtől jelenterett láſáſoc.

d *Az az, megſoſztattac az Iſten törvényétől, es annac tanitásától. Az pogányoknac törvényeckel birattatnac.*

10 Az földre leültenec, halgatnac az Sion leányának vénei, port hántanac az fejekre, ſákokban öltőztenec, fejeket az földre boczáttác Jerusálemnec leányi.

11 Megfogyátkoztac ſzemeim az ſiralom miatt,

miatt, megháborodtanac az én belső részeim, az én máyjaim földre kiöntetőtt, [e] az én népem leányának győtrelme miatt, holott elfogyátkozott az kis gyermec, és az czecz ſzopó az városnac útzáin.

e Az az, ninczen az én máyjamban ver, mint ha az földre kiomlott volna.

11 Azt mondottác az annyoknac: hól vagyon az kenyér, és az bor? mikor tudniillic elvánſzorottac vólna, mint az ſebeſec az városnac útzáin, mikor az ő lelkec kimúlnéc az ő annyoknac ölőkben.

13 Miczoda bizonságot hozzac néked elődbe? Miczoda példár mutathatnéc tenéked Jerusálemnec leánya? mit haſonlitſác hozzád, hogy megvigaſztállyalac tégedet Sionnác ſzuz leánya? mert nagy mint az tenger az te nyomoruságod: ki gyogyit meg tégedet?

14 Az te [*] prophétáid láttac tenéked hazugságokat, és bolondságot, és ki nem jelentettéc az te álnokságidat, hogy megtéritettenec vólna tégedet az fogſágból, azt mondom hogy hijában való Prophéciákat láttanac tenéked, és ſzámkivetéſeket. [f]

** Jer. 2. 8. és 5. 31. és 14. 14. és 23. 16.*

f Az az, olyakat mondottac néked mellyec okai voltac à te ſzamkivetéſednec.

15 Az ő kezeket egybe czaptác az te veſzedelmeden az kic általmentenec az úton, ſúvóltettenec, és fejeket czóválták Jerusálemnec leányin, mondván: Ezé az város, melly felől azt mondottác, bezzeg ſzép, az egéſz földnec őröme.

16 Megnyitottác te raytad ſzájokat mind az te ellenſégid, és ſúvóltóttec, és czikorgattác fogokat, ezt mondván: Veſzeſſük el, bizonyára ez az nap az kit vártunc, megleltük, láttuc.

17 Megczelekedte az UR, az miket :: meggondolt, megtellyeſitette ſzavát, mellyet eleitől fogva megparanczolt vala, elrontotta, nem kedvezett, és megvidamitotta te raytad az ellenſéget, felemelte ſzarvát az te ellenſégidnec.

:: Lev. 26. 17. Deut. 28. 15.

18 [g] Kiáltott az ő ſzivec az Urhoz: O Sion leányának "kőfala, éyjel és nappal folyanac az te könyhúllatáſid, mint az folyó viz meg ne ſzünnyél, meg ne nyugodgyécâ te ſzemednec fénye.

g Tremellius igy fordittya, kialtot az ő ſziuec az ur ellen: Mint ha azt mondaná a prophéta: Mivelhogy az pogányoc Iſten ellen nagy karomlaſokat ſzóltac, azert ó Sion panaſzolkodgyal az Iſten előtt könyörgeſedben.

19 Kelly fel kiáltó éyjel első álomkor, önts ki mint az vizet à te ſzivedet az UR előtt, emeld fel kezeidet hozzá az te kis dédidnec lelkekért, kic elfogyát koznac az éhſég miatt.

" Jer. 14. 17. Sup. 1. 16.

20 Láſd meg URam és tekints meg kivel czelekedtel igy: avagy illiké hogy megegyéc az aſzſzonyi állatoc az ő méheknec gyümőlczét, tudniillic az ő egy ſingu gyermekeket: avagy illiké megőlettetni az URnac Sanctuariomjában az papnac és prophétánac?

21 Az utczákó földőn hevertenec az gyermec és á vén ember, az én ſzüzeim és az én ifiaim fegyver miatt elhúllottanac: megőltél haragodnac napján, megőltel és nem kedveztél.

21 Egybe hivtad mint az innep napra az én félelmimet minden felől, és senki meg nem ſzabadúlt az URnac haragjának napján: az kiket feltartottam, és neveltem, az ellenſég emészttette meg azokat.

III. Réſz.

Panaſzolkodic az anya ſzent Egyhaznac képében, mind az bűnös mind pedig az belső és lelki nyomoruſagokrol haboruſagokrol, és faydalmokrol, mindazáltal azt mondgya hogy ketségbe nem eſik, hanem meggondolvan az Iſtennec jo voltat bekeſeggel ſzenvedi az nyomoruſagokat Utolſor megvalván az ő bűneit, és az nyomoruſagokrol panaſzolkodvan, ſzabadulaſaért, és ellenségnec romlaſokert könyörög, &c.

1 EN vagyoc az ſanyaruság látott ember, az ő haragjának veſzſzeje miatt.

2 Engem vitt az ſetétſégre, és az világoſságra.

3 Bizonyára reám fordúlt, kezét reám fordittatotta mind nap eſtig.

4 Megſzáraztotta az én teſtemet, és az én bőrömet, őſzverontotta az én czontaimat.

5 En ellenem erőſséget éppitett, és környúlvőtt engemett méreggel és nyomoruſsággal.

6 Az ſetétben fektetett engemet, mint az kic regen meghóltanac.

7 Megrekeſztett engemet, és ki nem ſzaladhatoc: nehéz békokat vetett az én lábaimra.

8 Ha kiáltokis, bédugta fúleit az én imádgomra.

9 Faragott kővei rekeſztette bé az én utaimat, az én ösvényimet elforditotta.

10 ő mint az olalkodó medve én utánnam, mint az reytekben való oroſzlán.

11 Az én útaimat elforditotta, és darabokra vagdalt engemet, elpuſztitott engemet.

12 Megvonta kezivét és à nyilnac tzéllyává tett engemett.

13 Az én veſemben lőtte bé az ő nyilait.

14 Az én népemnec czúfia vóltam, és énekec nap eſtig.

15 Bétöltőtt engemet keſerűſséggel, megréſzegitett engemet méreggel.

16 Az kőbe kitörte az én fogaimat, az porba nyomott engemet.

17 Es eltávozott az én lelkem az békeſségtől, [a] elfelejtkezem az jóról.

18 Azért azt mondottam: elveſzett az én erőſségem, és az én remenſségem az Urtól.

19 Megemlekezvén az én nyomoruságimról, és az én ſiralmimról, az méregtől és az keſerűſségről.

20 Mert megemlekezic *az nyomoruſzokról*, és megaláztatic bennem az én lelkem.

a Az az, Zelkemnekis ninczen ſemmi nyugodalma minden remenségtől megfoſztattam mellynec azoka à ſoc nyomoruſsagoc mellyec miatt eſzembe iutnac lehetetlen dolog hogy lelkẽ meg ne alázta ſſec. Noha pedig az keſegbe eſésnec keſertetiſi környúlvőtt, mindazáltal nem eſem mindenestől ket ſegbe, &c. Es magat ſoc ſzep erőſſegekel vigaztallya

21 ERről [b] megemlekezem, azért reménſégem léſzen.
22 Az URnac kegyelmeſsége, hogy tellyeſſéggel meg nem eméſztettünc: mert nem fogyátkoztac el az ő irgalmaſsági.
23 [c] Minden reggel meguyjúlnac az ő irgalmaſsági, nagy az te igaſságod.
24 En örökſégem * az UR, azt mondgya az én lelkem: azért várom őtet.
25 Jó az UR, azoknac kic várják őtet, az léleknec, ki kereſi őtet.
26 Jó várni és czendeſségben lenni az URnac ſzabaditásáig.
27 Jó az férfiunac mikor iſiuságban viſeli az igát.
28 Ő magánac úl, és halgat, mert hordozta az igát nyakában.
29 [d] Téſzi az ő ſzáját az porban, ezt mondván, talám vagyon még remenſség.
30 Fordittya orczáját az verekedőnec, eléggſzic meg ſzidalommal.
31 Mert mind örőcké el nem hágy az UR.
32 Mert bánattal illet, iſmét kegyelmes léſzen, az ő kegyelmeſségénec gazdagsága ſzerint.
33 Mert nem ſzive ſzerint vér, ſem bánattal nem illeti az embernec fiát.
34 [e] Hogy megrontſa lábaival az földnec minden foglyait.
35 Hogy elforditaſséc az embernec itéleti az hatalmas előtt.
36 Hogy elforditaſséc az ember az ő törvényében: ezt az UR nem miveli.
37 Kiczoda paranczolattyából vagyon valami, :: ha az UR nem paranczolta? [f]
38 † Avagy nem az felſéges Iſtennec ſzájából jöjé ki minden jó, és gonoſz?
39 Mért panaſzolkodic az élő ember, és az ferfiu az ő bünenec büntetéſe felől?
40 Tudakozunc inkáb az mi útainc felől, és kereſsúc meg, és térjünc meg az URhoz.
41 Emellyűc fel ſziveinket kezeinckel egyetemben az égben az Iſtenhőz.
42 Mi vétkeztünc és engedetlenec vóltunc, azért nem kedveztél te.
43 Ellenünc támaſztottad haragodát, és öldőztél minket, megőltél, és nem kedveztél.
44 Felhőt vetettél elődbe, hogy által ne mennyen az mi imádságunc.
45 Polyvává, * és elvetőtt állatocká tettél minket, minden népek között.
46 Megnyitottác mi ellenünc ſzájokat minden mi ellenſéginc.
47 Az rettegés, " és az tőr vőlt mi raytunc, az puſztitás és az rontás.
48 Folyóvizec mentenec alá az én ſzememből, az én népem leányának nyomoruságáért.
49 Az én ſzemem nem ſzünic meg az ſiráſtól, úgy annyira hogy ſemmi nyugodalma ninczen.
50 Mig reánc nem tekint az UR az égből.
51 Az én ſzemem bánatban eyté az én lelkemet, az én városomnac minden leányiért.
52 Vadáſzván vadáſztac engemet mint az madarat, az én ellenſégim méltatlan.
53 Béſzoritottác az én életemet â tőmlotzbe, és reám követ hántanac.
54 Az vizec ſellyűl áradtac az én fejem felőtt, és azt mondottam: kivágattattam.
55 Segitſégre hivtá[g]m az te nevedet ô Uram az alſó tőmlőtzből.
56 [h] Hallottad az én ſzómat, à te fűledet ne rőyts el az én kiáltáſom előtt, és az én kőnyörgéſem előtt.
57 Hozzám közelgettél az napon, mellyen ſegitſégre hivtalac tégedet, azt mondottad: Ne félly.
58 Megitélted URam az én lelkemnec itéletit, megſzabaditottad az én életemet.
59 [i] Láttad ô URam az én nyomoruſágomat, itéld meg az én igyemet.
60 Láttad nékic minden boſzſzú állásokat, minden én ellenem való gondolattyokat.
61 Hallottad az ő ſzidalmokat Uram, minden én ellenem való gondolattyokat.
62 Az én reám támadóknac nyelveket, és az ő én ellenem való minden napi gondolattyokat.
63 Leűléſeket, es felkeléſeket láſd meg, én vagyoc énekec nékiec.
64 Fizeſs még nékic URã, az ő kezec múnkája ſzerint.
65 Adgy nékic ſzivec faydalmát, és az te átkodat veſd rájoc.
66 Kergeſd őket haragodban, és veſzeſd el őket az ég alól Uram.

[b] *Erről, tudniillic az mit az Uram mond, hogy az Iſten irgalmaſsága mindenektől el nem fogyot.*
[c] *Az ur irgalmas kegyelmes, ſabadito. Azért nem eſem keſéſségbe hanem türöc. Es megmondgya â bekeſeges türeſnec haſznait, tulaidonſagit és ezelekedetit.*
* *Pſal. 16 5. és 73. 26. Ter 10. 16.*
[d] *Vagy helhezteti az ő ſzajat az porban, az az megalazza magat, à földre artzal leburul, alázatoſkon ſzól magaſelől, nem zugolodic Iſten ellen.*
[e] *Ez harö vers â 34 35 36. együve valo, és mint egy verſet, egy kell olvaſni.*
:: *Pſal 33. 9.*
[f] *Mindenec Iſtennec akaratyabol vadnac, tehat nem eſem kéſségbe es nem zugolodo, mert bününc ſzerint ſzenvedünc. sőt inkab terjünc meg az Iſtenhőz es tegyünc vallaſt bűneikről. Azert ez Prophéta ſzep vallaſt teſsen az bűnről és á büntetéſnec melto voltárul. Vegezetre könyörög Iſtenec á ſzabadulaſaert, és ellenſégenec veſzedelmeert.*
† *Amos 3. 6.*
* *1. Cor. 4. 13.*
" *Eſa. 24. 17.*

IIII. Réſz.

Ez cáputbavrie Jeremiás nagy ſoc ſzóval panaſzolkodic az anya ſzent Egyháznac nyomoruſágiról, és azt mondgya, hogy mind azoc Iſtennec az bűn ellen valo itéleciből löttec. Utolſzor jövendöt mond az hiveknec ſzabadúlásokról, és az hitetlen ellenſégnec romlaſáról, &c.

1 MIképpen homályoſodott meg az arany, elváltoztatott az tiſző arany, elhányattattanac az Sanctuariumnac kövei az útzákra.
2 Sionnac drága fiai, kic tiſzta aranyban valánac felőltőztetve, miképpen haſonlitatánac az ſárból czinált edénhőz, mellyet az fazekas czinált.
3 Még az ſárkányokis kivetic az emlejeket, ſzoptattyác az ő kölkeket, az én népem leánya pedig kegyetlen mint az puſztában való Strutzmadarac.
4 Az ſzopó gyermekeknec nyelvec az inyéckhőz ragada, az ſzomjuság miatt, az kisde-

kisdedec kenyeret kéténec, és nem találtatéc ki adna nékic.

5 Kic gyönyörűséges étkeket éſznec vala, meghalánac az utzákon: kic az veres bárſonban neveltetnec vala fel, ölelgetéc az ganéjokat.[a]

6 Nagyob lőn azért az én népem leányának vetke, hogy ſem mint Sodomának az ő bűne, ki ſzem pillantásban † elveſze, és az veſzedelemnec helyei benne nem maradának.

7 Az ő Nazaréuſi[c] fejérbec valának az hónál, fejeſbec az téynél, vereſſebbec valának à teſtec, hog'ſemmint az drága kővec: ollyanoc valanac mint az ſzépen kimettzettetett Saphirző.

8 De moſtan feketébbec az koromnál, és meg nem eſmértéttec, az utzákon, az ő bőrőc az czontokhoz ragadott, elſzáratt mint à fa.

9 Jobban vólt dólgoc azoknac, az kic fegyvertől ölettec meg az éhvel megholtaknál, és az kic megemésztetnec ſebnec miatta, hogy nem mint az kic megfóſztattac az földnec gyümölczétől.

10 Az irgalmas anyákknac kezec megfőztéc az ő gyermekeket, kic vóltanac nékic étkéc az én népem leányának nyomorúságában.

11 Bétöltötte az UR az ő haragját, és az ő boſzſzu allasát kiöntötte, és meggyuytotta az tűzet Sionban, ki megemésztette annac minden fundamentomit.

12 Nem hiſzic vala az földnec kiralyi, és ez föld kerekségének lakozói, hogy az ellenség bejőne Jerusálemnec kapuin.

13 Az ő prophétáinac † vétke miatt, és az ő papjainac álnokságokért, kic abban kiöntöttec az igazaknac véreket.

14 Tántorgottac mint az vakoc az utzákő, vérben megfőrtőztettec, [d] mert nem lehecséges, hogy vért ne illettenec az ő ruhájockal.

15 [e] Távozzatoc el, à tiſztátalanoc azt kiáltottác nékic, távozzatoc el; távozzatoc el, ne illeſſétec. Azért el-ſzállottanec, és búdoſtanac: azt mondottác az pogányoc közőtt: nē térnec többe viſzſza hogy ott lakoznának.

16 Az UR nac haragja oſzlatta el őket, többé nem tekintic reájoc, mivelhogy az papoknac nem tiſztelték, az véneken nem könyörültenec.

17 Még mikoron békeségbē volnánc megfogyátkozánac az mi ſzemeinc az hijában való ségitségnec várása mint, az mi varaſunkban, mellyet vártunc az nemzetséget, melly meg nem ſzabadithat.

18 Vadáſztác az mi járáſinkat, hogy ne járnánc az mi utzáinkon: elkőzelgettetec az mi napjaink, bizony eljőtt az mi végünc.

19 Az mi kergetőinc gyorſabbác vóltanac az égen röpülő ſaskeſelyóknél, az hegyekē kergettec minket, az puſztában leſelkedtec utánnunc.

20 Az mi életünc *tudnillic*, az URnac megkent királya megfogattatéc az ő tőrökben, ki felől azt mondottuc, hogy az ő árnyékában élünc az pogányoc között.

21 Örülly és vigadozz Edomnac leánya, ki lakozol, Huſnac földébē, mert mégte raytadis által mégyen az pohár, megrészegülſz, és ókádol.[f]

22 Minekutánna megeméſztetic az te álnokságod, Sionnac leánya, nem hágy tégedet az ſzámkivetésben: De meglátogattya à te álnokságodat Edomnac leánya, megjelenti à te buneidet.

[a] *Az az, Az nagy ſzükſegnec miatta az ganéyban kereſnec vala kenyeret.*
[b] *Avagy bűntetéſe. Az az Jerusálemet laſſan laſſan veſztéi el Iſten, es külömb külömb veſzedelemnec helye volt benne: nem ugy veſze mint Sodomat egy ſzem pillantasban.*
† *Gen. 19. 25.*
[c] *Nazaréuſoknac mondattac azoc, à kic Iſtennec ſzentelic vala magokat.*
[d] *Az az, Mikeppen az vak ſemmi külömbségē nē tud tenni az tiſzta, és tiſztatalan között, hanem minden válogatáſnelkül jar es magát az tiſztatalanſagtul megnē oltalmazhattya, azonképpē Jerusáléolly tellés tiſztatalanſaggal, hog' ſoha ſenki magat megnē oltalmazhattya ſertelmeſségtől.*
[e] *Az felső ſentenciat bizonittya hogy mindenec megſerteztettec. Ertelme pedig ez: Annyra megſerteztetet, az varos hogy mihelt emiber kimegyen hazabol mint ha poklosockal rakva volna az Iſtenec törvenyeſzerint az tiſztatalaknac kiuitaſokat hallya. Mivelhogy azért tiſztatalanoknac, az földel nem ſzenvedhette az ő ſertelmeſségeket, kiüzettēc az földről kic azt mondgyác, hogy ninczen remenſegec az ſzabadulaſrol.*
[f] *Az az. Moſtā Edom örüſz, à Sidoc romlaſan, de teis megkoſtolod az Urnac haragiat jövendőben.*

V. Réſz.

Az anyaſzent Egyhaz panaſzolkodván Iſtē előttaz ő nyomoruſagiról, valliſt téſzen bűneiről, és nagy keſervéſen ſirattya mind az bűnt mind az nyomoruſágot, és az romlāſt. Engeſzteli az Iſten haragiat, és kéri az ő irgalmaſſágát.

1 EMlekezzél meg URram arról az mi eſett mi raytunc, tekéntsreánc, és láſd meg az mi gyalázatunkat.

2 Az mi örökſégünc ſzállot az kivől valókra, az mi házainc az idegenekre.

3 Atyác voltunc atya nélkul, az mi anyáinc ollyanoc, mint az özvegyec.

4 Az mi vizünket áron ittuc, az mi fáinkat pénzen vöttűc.

5 Az mi nyakunkon urolkodóc miatt haborúságot ſzenvedtünc, faradoztunc, és nē volt nyugodalmunc.

6 Kinyuytottuc kezeinket az Egyptombélieknec, [a] és az Aſſyriabélieknec, hogy kenyeret adnánac.

7 Az mi atyáinac vetkeztenec, és ninczenec, mi pedig az ő álnokságokat hordozzuc.

8 Az ſzolgác urálkodtac mi raytunc, nē volt ki minket kezekből megſzabaditana.

9 Életünknec veſzedelmével hozzuc vala bè kenyerünket, az puſztában való fegyver miat.

10 Az mi † bőreinec mint az kementze megfeketődtec, az nagy éhſeg miatt.

[a] *Az az, ſzolgaltune az Egyptumbélieknec, és az Aſſyriabéliekncc.*
† *Pſal. 119. 8.*

Az [a]

Az Sionban az aſzſzoni állatokat nyomorgattác, és az ſzűzeket Judánac városiban.
12 Az fejedelmec azoknac kezektől felakaſztattac, az véneket nem bőczűltèc.
13 Az fèlsőrdűlt ifiakat az malombon fogtác, és az gyermekec az rakás fánac terhe alatt elestenec.
14 Az vénec megſzűntenec az kapuból, és az ifiac az ő énekléſekből.
15 Megſzűnt az mi ſzivűnknec őrőme, ſiralomra fordult az mi őrőműnc.
16 Elesett az mi fejűnknec coronája, Jay most nekűnc, mert vétkeztűnc.
17 Azért ſzomoru volt az mi ſzivűnc, ezekért meghomalyoſodot az mi ſzeműnc.
18 Az Sionnac hegyeért, mivelhogy elpuſztult, ugy annyira hogy rokác lakjác azt.
19 Te Uram őrőckè † megmaradſz, az te űlőſzéked őrőckè állando!
20 Miért feledkezel el őrőckè mi rolunc? Elhadſzè minket ſok ideig'en.
21 Térits * meg Uram minket tehozzad, és megterűnc, éppits fel az mi napinkat, mint *vala* az régi időben.
22 De mindeneſtől megvetettél minket, felőtte igen megharagultál mi reánc.

† *Pſal.9.8.et 29.10.et 102.13. et 145.13.*

* *Jer.31.18.*

Jeremias Siralmánac vége.

EZECHIEL.

Ezechiel Prophéta az ő könyvében, előſzer az Sidoknac gonoſságokat es Iſtentelenſegeket feddi meg, és az Iſtennec rájoc kövétkezendő büntetését irja meg mind az 25. caputig. Az után az Sido orſzág környül valo pogányokat az Nabugodonozor által következendő veſzedelmekről ſzol mind az 33. caputig. Es az rabságra vitetteket keményen megdorgálván, az penitenciára es az következendő megſzabaduláſnac reménségére inti. Es mivelhogy az népnec megſzabaduláſa két féle lejendő vala, eggyic az Babyloniából, máſic az Chriſtus által valo ſzabadulás. Azert minekutánna az elsöről ſzólt volna az Prophéta azt mondgya az után hogy mindazáltal az anya ſzent Egyháznac nyomoruſága meg nem ſzünic. Es az könyvet elvégezi az anya ſzent Egyháznac tellyes ſzabaduláſa felől való tudományon, melly néküne az Chriſtusban adatott és az Evangeliumban jelentettet meg.

ELSŐ RESZ.

Megirattatic ez caputban, mikor és holott prophétált legyen Ezechiel. Az után az négy állatokrol, az kerekekről, és az Iſten ſzékiről valo látás vagyon.

Es

1 ES lőn harmintzadic eſztendőben, negyedic *hóban* az honac ötödic *napján*: mikoron én vőlnèc azoc kőzőtt, kik fogſagra vitettec vala, Kébár folyo viz mellett, megnyilatkozánac az egec, és la-
2 tèc Iſteni látáſokat. ötödic *napján azért*, az hónac, (ez ötödic eſztendeje Joachin ki-
3 rály fogságba vitelének.) Lőn az UR beſzéde Ezechielhőz Buzi fiahoz ki az Chaldeabéliec főldében Pap vala Kebar folyóvíz mellet: és lőn ott ő rayta az UR keze. a

a *Az az, ereje, avagy az Ur lelke, az prophétiának lelke: az az ott kezdett prophétalni az úr lelke'al'al.*

4 Es látám, és imé forgó ſzél jő vala Eſzakról, és nagy felhő tűzzel elégy, melynec kőrnyűle nagy fényeſség vala, és kőzepette mint egy tüzes ſzínnec ábrázattya, az
5 tűznec *tudnillic* kőzepette. Es annac kőzepiből *tettzéc ki* négy lelkes állatoknac haſonlatoſsága, és ez vala az ő ábrazattyoc,
6 emberi kép vala raytoc. Es mindeniknec négy ortzája vala, és négy ſzárnya mindeniknec.
7 Es az ő láboc egyenes láb, és láboc talpa mint az borjú lábac talpa, és ſzikráznac vala mint az megſimított arzélnac
8 ſzine. Továbbá ember kezec az ő ſzárnyoc alatt négy réſz felől: és ortzájoc és ſzárnyoc vala, mind az négy réſzec felől.
9 Eggyic állat az máſickal ſzárnyockal egymás mellé valánac ſzerkeztetve: nem fordúlnac vala meg mikor járnac vala, minde-
10 nic arttzal eleibe mégyen vala. Az ő ortzájoknac haſonlatoſsága ez vala: emberi ortza, és oroſzlán ortza mind az négynec jóbja felől: b és ökőr ortza mind az négynec ballya felől, és ſaskefelyű ortza mind az
11 négynec. Es az ő ortzájoc ezec: az ő ſzárnyoc pedig kiterjeſztve fellyűl: mindeniknec két ſzárnyoc oſzveér vala, mindenic *máſickal*: az kettei pedig főddőzi vala az ő
12 teſteket. Es mindenic *állat* arttzal eleiben egyeneſſen mégyen vala: valahová az c lélec indittya vala, hőgy mennènec, *oda* mennec vala: meg nem fordúlnac vala mikor
13 járnánac. Es à lelkes állatoknac az ő tekénteteknec haſonlatoſsága, mint az tűzes és égő űſzőgé, mint az *égő* fáklyác tekenteti, kic ide ſ- tova :: futároznac *vala* az lelkes állatoc kőzőtt, és à tűznec fényeſsége vala, és az tűzből villámás mégyen vala ki.
14 Es az lelkes állatoc d futnác és megtérnec vala, mint egy villamás.
15 ES mikor láttam vőlna az lelkes állatokat, imé egy kerée vala az főldőn az állatoc mellett, mind az ő négy ortzájoc fe-
16 lől. Az kerekeknec tekinteti, és azoknac czinálmánya, mint az Thariſis, e és mind az négynec ugyan azö egy ſzine vala: azoknac ſátáſa, f és azoc czinálmánya mint ha egy
17 kerekben *más* kerèc vőlna. Mikor meńec vala, négy óldalra ''mennec vala: meg nem
18 fordúlnac vala mikor járnac vala. Es kerèc talpoc vala és azoknac magaſsága rettenetes vala: és azoc talpa háta rakva vala ſzemeckel kőrőskőrűl mind à négynec.
19 Es mikor járnac vala az állatoc, járnac vala az kerekekis azoc mellet, és mikor felemelkednec vala az állatoc az főldről, felemel-
20 kednec vala az kerekekis. Valahová az lélec *indittya* vala hogy mennénec, mennec, vala, és oda az kerekec lelkeis † vala hogy mennénec, és az kerekec felemelkednec vala ellenekben: mert az lelkes állatnac lelke
21 vala az kerekekben. Mikor járnac vala az állatoc, mennec vala az kerekekis, és mikor állanac vala, ezekis állanac vala: és mikor felemelkednec vala az főldről, felemelkednec vala az kerekekis ellenekbe: mert lelkes állat lelke vala az kerekekben.

† *Vagy indulattya.*

22 ES mindenic állatnac feje felőtt égnec haſonlatoſsága vala, ugy mint *egy* tettenetes *fényes* criſtal tekénteti, kiterjedvén fő-
23 lyűl fejec felőtt. Es az ég alatt azoknac ſzárnyoc egyeneſec valánac, g mindenic eggyic à máſikal őſzve érvén: és mindeniknec két két ſzárnya *vala* kickel béfedic vala az
24 ő teſteket. Es hallám az ő ſzárnyoc zúgását mint ſoc vizeknec zúgását, és ugy mint az Mindenhatónac ſzavát, mikor járnac vala: ſzólláſoknac ſzavát mint valami *nagy* tábornac ſzavát: mikor állanac vala, lee-
25 reſztic vala az ő ſzárnyokat. Es lőn ſzózat az égből, ki vala az ő fejec felőtt, mikor azoc állanac vala, és leereſztic vala az ő
26 ſzárnyokat. Es az ég felőtt, ki vala az ő fejec felőtt, ſzéknec haſonlatoſsága vala, ollyatén mint az Saphir kő, és az ſzéknec haſonlatoſsága felőtt, ábrazat, ugy mint em-
27 berè *kiúl* vala fellyúl az felőtt. Es látéc úgy mint tűznec ſzínét, és abbantényeſ-
28 ſég vala kőrőskőrűl. Mint az minémő az ſzovárván ki ſzokott lenni az főlhőben eſős időben, ugy vala az fényeſseg kőrőskőrűl: Ez *vala* az UR diczőſége haſonlatoſságának látaſa: és látám, és eſém az én ortzámra, és egy ſzóllónac ſzavát hallám.

g *Az az, egyenesen állanac vala fel.*

II. Réſz.

Az Iſten Ezechielt Prophétálni küldi Izrael nepéhőz, őtet megbatorittvan, és hozzá keſzitvén az követsèghöz.

1 ES monda énnékem: Embernec fia álly az te lábaidra, és ſzólloc te veled.
2 Es lélec jóve én belém, a minekutánna ſzóla nékem: és állata engem az én lábaimra és hallám hogy ſzóla énnékè.
3 Es monda nékem: Embernec fia, küldelec én téged Izrael fiaihoz, b à pártos nemzetekhőz, kic pártot útőttenec én ellenem, kic mint az

a *Az az, megbatorodã, kiugymint elholtã vala á látásból.*
b *Az az, kic Chaldeabã valánac, kiket Goimnac nevez. melly neven nevezetnec az Sido nyelven az Iſten népe környűl valo pogány nemzetec Nevezi azert izy őket az balvanyozáſert, melyre magokat attác vala az fogságban az pogany népec közőtt.*

ő attyoc vétkeztenec én ellenem mind ez
4 mai napig. Az kemény ortzájú fiakhoz, és kemény ſzivőjekhőz küldelec tégedet: és ezt mondgyad ő nékiec: Igy ſzól az UR
5 Iſten. Vagy hallyác vagy nem hallyác, miért hogy pártos ház, [c] de *mégis* megtud-
6 gyác hogy Prophéta vólt ő köztőc. [d] Te azért embernec fia ne félly ő tőlőc, és az ő beſzédektől ne rettegj: mivelhogy pártoſoc és tövillec te ellened, [e] és Scorpiockal lakol te: az ő beſzédektől *azért*, ne félly, és az ő ortzájoktól ne rettegj: mert engedet-
7 len háznép. Es ſzőllyad az én beſzédimet, vagy hallyác vagy nem, mert engedetlenec.
8 Te pedig embernec fia, hald meg mikor teneked ſzólloc: Ne legy engedetlen, mint ez, ez engedetlen ház, nyiſd meg ſzádat, és
9 edd meg az miket adoc néked. Es látám, és imé egy kéz küldetéce én hozzám, és ab-
10 ban őſzvehaytatott levél vala. [f] Es azt kiterité előttem, és imé bé vala irva elől és hatól, és abban valának irva ſiráſoc, nyögéſec és jay ſzóc. [g]

[c] *Az az engedetlen nézetſeg.* [d] *Az az, annakokáért küldelec tegedet ő hozzajoc, hogy magokat ne mentheſſec.* [e] *Az Sidoigemind kettőt jegyzi, mind tövisſet mind Scorpiot: Es az Sidoc az Scorpion ertic amaz keménjeb töviſſet. Laſd 2. Reg. 12. v. 14. Az tövisſékon pegid és Scorpiokon ertiitt az ircza az gonoſz és ſzőrőgadatlan népet, ki maſnac bantaſara és artaſara igyekezic, mint a tövis hogy megsért hakezeddel nyulſz hozza, avagy lzbaddal rea hágſs.* [f] *Ertiezen a Prophetianac ajándékat, mellyet adando vala Iſten az Ezechielnec hogy azt elvenné és abban eliarna, melyről azt monda hogy megegye, az az megtartſa azt, eſzébe vegye és abban eljarjon.* [g] *Mert Prophétál őt az városnac, az templumnac puſztuláſárol és az népnec ſzámkivetéséről.* ℳ.

III. Réſz.

Az Iſten az ő igéjet ſzájában advan, és az bátorſágnac leiket néki adván, elküldi az Prophétat Izrael népihőz az foſz igban. Az után jelentetic meg az jáſztornac bűntetéſe, az ki az népet vétkéről nem feddi. Az mezőn megjelenic néki az Iſten dicziőſége.

1 Es mőda énékē: Embernec fia á mi előtted vagyō edd megedd meg ezt ez levelet; [a] és mennyel, ſzólly Izrael házának.
2 Felnyitám azért az én ſzámat, és megéteté
3 velem az könyvet. Es monda énnékem: Embernec fia, vegyed az te haſadba, [b] és az te belső részeidet tőltsd meg ez levéllel, mellyet adoc néked: és † megőm azt, és lőn az
4 én ſzámban mint az édes méz. Es monda énnekem: Embernec fia; eregy meny bé az Izrael házához, és ſzólly én ſzómmal né-
5 kic. Mert nem valami mély beſzédő [c] néphőz küldettetel, és nehéz nyelvőhőz, [d] *ha-*
6 *nem* Izrael házához. Nem ſoc népekhőz, kic mély beſzédűec és nehéz nyelvűec, kiknec né értheted beſzédeket: Bizonyára ha azokhoz küldőttelec vólna tégedet, azo-
7 kis meghalgattac vólna tégedet. De az Izrael háza nem akar téged halgatni, mivelhogy nem akarnac engē halgatni: Mert egéſz Izrael házá erős homlokú, és kemény
8 ſzivő. Imé adtam te néked erős ortzát
9 [c] az ő ortzájoc ellen, és erős homlokot az ő homlokoc ellen. Az te homlokodat *olyatténná tettem* mint az Adamas, ki erőſſeb az tűzkőnél: Ne félly azért tőlőc, és meg
10 ne rettenny az ő tekéntetektől: mert vakmerő ház. Es monda nékem: Embernec fia, minden beſzédimet mellyeket ſzólloc teneked, vedd az te ſzivedbe, és hald meg
11 füleiddel. Es menny el, meny bé az foglyoc kőzzé, az te néped fiaihoz, és ſzólly nékic, és mondgyad néki, Igy ſzóla az UR Iſten, vagy hallyác vagy nem hallyác.
12 Es felvőn engem az lélec, és halléc után-
nam nagy redzenéſnec ſzavát, *mondván*: Aldott az Urnac dicziőſége, az ő helyéről. [f]
13 Es az állatoc ſzárnya ſzavát, kic egymáſt
érie vala, és az kerekec czikorgáſát elle-
14 nőkbe: [g] és nagy indúlaſnac ſzavát. Es az
lélec felvőn engem, és elragada engemet,
és elménec elkeſeredvén az én lelkem ha-
ragjában: és az URnac erős keze lőn én
15 raytam. Menéc azért az Thel Abib tartományba vitt foglyokhoz, kic lakoznac vala Kebar folyóvíz mellett, és leüléc, ők is ott
úlvén: üléc *azért* ott hét nap álmelkodván
ő kőzőttőc.
16 Es lőn hét nap múlva az Ur ſzava én hoz-
17 zám, mondván: * Embernec fia, őálnoúl adtalac én tégedet Izrael házának: hald meg azért az én izámból az én beſzédemet, és ints meg őket az én nevemben.
18 Ha én mondandom az hitetlennec: Halállal halſz meg: és őtet meg nem inted, és nem ſzóllaſz néki, hogy az hitetlen az ő útától eltávozzéc, hogy éllyen: az á hitetlen meghal az ő álnokſágában, de az ő vé-
19 rét tekezedből kévánom meg. Ha *pedig* meginted á hitetlent, és meg nem térend az ő hitetlenſégétől, és az ő Iſtenteleu utától: az, az ő álnokſágában hal meg, de te az te
20 lelkedet meg mentetted. Es ha elfordúl az † igaz az ő igaſságától, és álnokſágot czelekeſzic, és [h] botránkozáſt vetec eleiben: ő meghal, mert meg nem intetted ő-
tet, az ő bűnében hal meg és emlekezetbe nem jőnec az ő igaſsági á mellyeket czelekedett: és az ő vérét kezedből kévánom
21 meg. Hogy ha meginted azt az igazat, hogyaz igaz ne vétkezzéc, és nem vétkezendic, élvén él, mivelhogy meginttetted, és te az te lelkedet megmentetted.
22 Lőn pedig ackoron az Urnac keze én raytam, [i] és monda énnékem: Kelly fel meny ki az mezőre, és ott ſzóloc veled.
23 Felkeléc azért, és kimeéc az mezőre: és imé ott az URnac dicziőſége áll vala, ki haſonló vala ahoz az diczőſéghőz mellyet láttam vala az Kebar folyóvíz mellet, és e-
24 ſém az én ortzámra. Ackor az én lelkem megjőve: és állata engemet az én lábaimra, és ſzólita engemet, és monda nékem: Meny bé, és záid bé magadot az te házad-

[a] *Ez őſzvehaytatt levéll él czirult könyv ábrázat alat adgya az Iſtē az ő ſzékét a Prophétának. Haſonlo dolgot olvaſunc. Eſai 6. v. 6. 7.*
[b] *Megtarts, ki ne veſd, az az, e prophetiz ajándékat megtarts.* † *Apoc. 10. 9.*
[c] *Az az, nem valami nagy lélez és tudos ſzéhez.*
[d] *Az az, kiidegen nehéz nyelven ſzellana. Az az, Ne olly néphez küldetec mellynec beſzédet nem ertened és mikly az te beſſédedet nem vsené.*

[c] *Az Bator ſzivet, az ő vakmerőſégec ellen.*
[f] *Ki az ő templomatul nem ſoc idő mulva elhavozic: Prolélec felvőn engem, phetál homályoſon az Jeruſalem templ ma elpuſztuláſárol. Mert abban az teplomban mutatta ki Iſten az ő dicziőſéget, ott adott feliletekket, ott halgatta meg az ő hiveinec könyörgeſeket.*
[g] *Mert prophetál itt az városnac, az templumnac puſztulaſárol és az népnec ſzankivetéſéről.*
* *Inf. 33. 7.*
† *Inf. 18. 24.*
[h] *Az az, az én igaz itéletemből mikor azt mivelem, hogy az én népemnec bűne artzal for dulljon ő reá, azzal mint oſztorral bűntetteſéc, es alban elveſzſzen.*
[i] *Az urnac kezen az urnac erejet érti.*

25 te házadba. [k] Te pedig embernec fia, i-
mé köteleket vetnec reád, és azokcal meg-
kötöznec téged, hogy ki ne menny közikbe.
26 Az te nyelvedet ragaſztom az te inyéd-
hőz, és néma léſzſz, és ne légy nékic meg-
27 feddő férſi: mert vakmerő ház. Mikor
pedig ſzóloc teveled, megnyitom az te ſzá-
dat, és mondgyad nékic: Ezt mondgya az
UR Iſten: Az ki hallya, hallya meg: és az ki
nem akarja, ne hallya, mert vakmerő ház.

IIII. Réſz.

Ez Caputban Prophétál Ieruſalem városa megſzállásáról: Es az nagy éhſégről az fogſágban.

1 ES te embernec fia végy magadnac egy
téglát, és tedd azt elődbe, és ird
2 meg rayta Jeruſalem városát. Es irj az el-
len megſzálláſt, [a] és eppits ellene ſantzot,
és tölts ő ellene *föld* töltéſt: és ſzerezz elle-
ne tábort, és veſs ellene kőrőskőrül koſo-
3 kat. [b] Es végy magadnac *egy* vas ſerpeny-
őt, és állaſd fel azt vas kőfal gyanánt te
kőzted és az város kőzött: és erőſits meg-
orttádot ő ellene, [c] és mintha megſzáll-
lottác volna, hogy te megſzállottad: Jegye
4 ez Izrael házának. [d] Es te feküdgy az te bal
óldaladra, és veſd Izrael háza álnokſágát
arra: az napoknac ſzáma ſzerint, mennyin
hálſz azon, viſellyed Izrael házának álnok-
5 ſágit. En pedig adtam tenéked az ő ál-
nokſágoknac eſztendeit, napoc ſzámában,
haromſzáz kilentzvén napot, és viſeled I-
6 zrael házának álnokſágát. [e] Es ezec ki-
telvén feküdgy job óldaladra másodſzor,
és viſeld Juda házának álnokſágát negyvé
napig: [f] *egy* napot *egy* eſztendőért: Egy na-
pot *mondom* hogy adtam néked egy eſzten-
7 dőért. Es Jeruſalem megſzállására e-
réſsits meg az te orttádat, és karod [g] fel-
8 tűrve légyen, és prophétálly ő ellene. Es
imé [h] köteleket vetettem reád, és meg nẽ
fordithatod magadat eggyic óldaladról az
másikra [i] mig bétőltőd az te megſzálláſi-
9 dnac napjait. Es te végy magadnac bú-
zát, és árpát és babot, és lénczet, és kőleſt,
és ledneket, és tedd ezeket egy edénybe, és
ezekből czinály magadnac kenyeret, az
napoc ſzáma ſzerint, mig fekſzel az te ól-
10 daladon. [k] Az te ételed pedig mellyel élſz
uſtzen mértec ſzerint, hűſz Siclus nyomó e-
11 gy napra, időről időre egyedazt. [l] Es az
vizet mérteckel igyad, egy Hinnec [m] ha-
12 tod réſzét, időről időre igyad *azt*. Es mint
hamú alatt sűtőtt pogáczát, ugy egyed azt,
és ſzemec láttára emberi gaheynál ſüſſed [n]
13 azt. [n] Es monda az UR: Igy éſzic az Izrael
fiai az ő értelmes kenyerecket az pogány-
nemzetec kőzőtt, az kic kőzzé őket kiü-
14 zőm. Es mondéc: Ah ah URam Iſten, imé
az én lelkem ſoha meg nem ſértéztetett, és
dőggel hóltat, és *vadtol* megſzagattat nẽ
őttem ifjuſágomtól fogva ez ideig: és az
én ſzámom bé nemment tiſztátalan állat
15 húſa. Es monda nékem: Imé tehen ga-
neyt [o] adtá te néked az emberi ganéy he-
lyében, és süſd az te kenyeredet annál. [p]
16 Es monda énnékem: Embernec fia, imé én
eltőrőm az kenyérnec † bottyát [q] Jeruſa-
lemben, és éſzic kenyereket mérteckel és
rettegéſſel: és vizeket mértéckel és elaju-
17 lásſal iſzſzác. Hogy kenyérnélkül és víz
nélkül megfogyátkozván, elálmélkod-
gyanac mindnyájan, és megrothadgyanac
az ő hamiſſágokban.

[a] *Az az, ugy irjád Jeruſalemet mint ha meg-állóttác volna.* [b] *Az az, falzőrő ſzerſzámokat.* [c] *Az az, ſáld meg és oſtromold meg tellyeſſéggel elromolnac kerités.* [d] *Hogy tudniillic az Jeruſalé-vareſa az Templommal eggyűt elrontatic.* † *Num. 14. 34.* [e] *Az az, Enni ideig, 300. eſztendeig, tart az ő álnokſága, mint hogy beistellyeſédec Jeroboamtol fogva az Izrael nemzetſégenec veſzedelméig.* [f] *Az az, Mindenic napot egy egy eſztendejert tudvan az Joſiáſnac 18. ez tendejetől fogva az veſzedelmig.* [g] *Vagy, kinyujtva.* [h] *Az az, Megkőtőztetlec.* [i] *Az az, Mig be nem tellyeſedic at te prophetiad Jeruſalem ſzálliſzról, es elpuſztuláſárol.* [k] *Az az, haromſſaz kilemetzven napig egyed azt az kenyerct.* [l] *Az az, Bizonyos rendelt orán napjában egyſzer.* [m] *Mértec neve volt az Sidoknál, mint nálunc az itze vagy pint.*

[k] *Az az, ninczẽ maſtá ideje hogy ſzólly, mert nẽ halgatnac meg, ſőt inkáb meghaborgatnának: halgas azert moſt, és legy néma, mikor ideje leſſen az ſzólaſnac megnitoma az teſzádat.* [l] *Az az, mivelhogy moſt tégedet meg nẽ halgatnac ollyan leſſeſs mint ha meg kőtőztec volna.*

18 Es te ételedet ragaſztom az te inyédhőz,
és néma léſzſz, és ne légy nékic meg-
19 feddő férſi: mert vakmerő ház. Mikor
pedig ſzóloc teveled, megnyitom az te ſzá-
dat, és mondgyad nékic: Ezt mondgya az
UR Iſten: Az ki hallya, hallya meg: és az ki
nem akarja, ne hallya, mert vakmerő ház.

V. Réſz.

Az elberetvált haynac példája: melly példázza à népnec veſzedelmét. Az Iſten haragjának oka az ő népe ellen. Az elberetvált haynac példáját megmagyarázza.

1 ES te embernec fia, végy magadnac egy
éles kést, *rudnillic* borbély beretvát: vé-
gy magadnac, és vond el azt à te fejeden és
ſzakáladon: [a] és végy magadnac egy mér-
2 téket: és oſzd kétfelé azokat. [b] Harmad
réſzét tűzzel égeſd meg az város kőzepet-
te, az megſzállás napjai bétellyeſedéſe ſze-
rint: [c] azután vedd az harmad réſzét, és vag
dald apróra a fegyverrel minden felől: és
harmad réſzét hints el az ſzélre: és a fegy-
3 vért kivonſzom utánnoc. Es végy innét [d]
egykeveſet, és kőſd azokat az te ruhádnac
4 perémire. Es ezec kőzzúl iſmét végy, és
veſd à tűz kőzepire, és égeſd meg azokat
tűzzel: abból mégyen tűz Izrael minden
házára.
5 JGy ſzóla az Ur az Iſten: Ez az Jeruſa-
lem, és à pogány nemzetec kőzibe ve-
tettem őtet, és az kőrülőtte való földeket.
6 Es változtatta az én ítéletemet hitetlen-
ſégre inkáb a pogányoknál, és az én ren-
delésimet azoknál à nemzeteknél, kic ő
kőrülőtte vadnac: mert az én ítéletimet
megutáltác, és az én paranczolatimat, és
7 azokban nem jártanac. Ezokaért igy
ſzollott az UR Iſten: [e] Miért hogy à ti al-
nokſágtoknac ſokaſága fellyeb vagyon à po-
gányoknál kic kőrülőtted vadnac, az én
paranczolatimban nem jártatoc, és az én
ítéletimet nem czelekedtetec: sőt czac az
pogányoc ítéleti ſzerentis, kic kőrülőtte-
8 tec vadnac, nem czelekedtetec. [f] Ezoka-
ért igy ſzollott az Ur Iſten: Imé én mégyec

[n] *Az Sido ige jegyzi az ember kemeny gőmbő, ſűganeijat: eſemenec hamuja alatt, hadgya azert hogy ſüſſe azt pogaczat. Mellyel jelenti az fanac ſzűcſes drágavoltat, az mineműſzűcſző kott lenni az ſa, az meoſzallott var. akbanes varoſokban.* [o] *Vagy engettẽ.* [p] *Az az, Annac hamuja alatt ſüſd meg.* † *Leu. 26. 26. Inſ. 5. 16. es 14. 13.* [q] *Az az, elveſztem minden eletẽ es taplalo engẽt, ez ſzólaſnac modgya gyakorta vagyon az ſzent iraſban.* [a] *Az az, beretualt el azzal az te hajadat, ſzakaladat.* [b] *Az elberetvalt ſzort: Az beretvajedzi az Iſtẽ elvegezett akaratyat az bűntetesről, az ſzőr pedig Jeruſalem lakoit.* [c] *Az az, mineku tanna bétellyedic az ſzállaſnac ideje.* [d] *Az te hajad es ſzakáladſzőriből.* [e] *Avagy igis ſorkőrülőtte vadnac: mert az én itéletimet dithatod: Miert hogy megſokaſitottam az azokban nem jártatoc totalac titeſzollott az UR Iſten.* [f] *Az az, Czac amyit igaſſig ſinczen bennetec mint az pogányoknál kic kőrülőtted vadnac, az én nyokat, kic ẽnc.*

reád: En czelekeſzem te közepetted itéleteket az pogányoc ſzemec láttára. Es czelekeſzem raytad, az mit nem czelekedtẽ, és haſonló dolgot nem czelekeſzẽ többé, az
10 te minden utálatoſſágidért. Mert az atyác megéſzic † tiokat te közepetted, és a fiac megéſzic az ő attyokat, és czelekeſzẽ te raytad itéleteket, és à te maradékidat ſzélre
11 hányom minden réſzre. Ezokaért, élec én, azt mondgya az Ur Iſten: Ha meg nem czelekeſzem § miért hogy az én ſzẽt helyemet megfertéſztetted minden utálatoſſágiddal és minden úndokságiddal, h énis azért elrontó, és az én * ſzemem nem kedvez, és nem könyörúlóc *rayta*. Harmad réſzed dóghalál miatt vész el, és éhség miatt
12 emésztetic meg te közepetted: és harmad réſzed fegyver miatt húll el te körúlőtted: és harmad réſzed minden ſzélre elhintem, és fegyvert vonſzoc utánnoc. Es megſzünic az én búsúlásom, és leſzállitom az én felgerjedett haragomat ő ellenec, és vigaſztaláſt vészec, i és megértic hogy én Ur
13 ſzóllottam az én buzgoságomban, mikor boſzſzonkodáſomat bétöltem ő raytoc.
14 Es adlac tégedet puſztaságra, és gyalázatra az pogányoc között kic körúlotted vadnac mindennec ſzeme láttára ki elmégyẽ
15 mellóled. Es léſzeſz † gyalázat, és megutálás, példá, és álmélkodás az pogánjoknac kic körúlőtted vadnac, mikor ellened ítéletet téſzec búsúltóban és baragombã, és haragos feddéſimben: En Ur ſzóllottam
16 *ezeket*. Mikor boczátom az éhségnec gonoſz és veſzedelmes nyilait ő ellenec, kiket boczátoc hogy elveſzeſſelec titeket, és mi-
17 kor éhséget boczátván ti reátoc elrontom ti közteteo az kenyér * bottyát. k Es mikor boczátoc reátoc éhséget, és gonoſz fenec † vadakat, kic magzat nélkül hagynac tégedet: és dóghalál, és vér ontás mégyen által te raytad: és fegyvert hozoc te reád: En UR ſzóllottam *ezeket*.

† *Lévmeg. Deut 28. Thren. 4.*
§ *Mintha azt mondanna: Bátor igaz mondnoc legyec.*
h *Értí az balvanyokat, kiket az Sidó nyelvben igy ſzokott az irás: ezzenni, mert ſok a mi utálatoſsá Iſten előtt nitczen.*
* *Iſa. 7. 4. es 14.*
i *Az az, Mintsem hoſſzumot raytoc kiöltöm, elmúlyc haragom, es raytoc boſzſzuvalvan, ugyan megvigaſztalnyatott.*
† *Deut. 28. 37.*

* *Lev. 26. 26. Sup 4. 16. Iſa 14. 13.*
k *Az az, Mikor elveſzem az kenyérnec erejet.*
† *Lev. 26. 22.*

VI. Réſz.

Prophétál az népnec bűntetéſéről az bálványozásért. Az nép maradékinac penitencia tartásáról, és megſzabadulásáról: Az vakmerőknec veſzedelmekről.

1 ES lón az URnac ſzava én hozzám, mód-
2 ván: Embernec fia, a veſd orczádat az Izrael hegyeire, és prophétálly ő ellenec.
3 Es mondgyad: Izrael hegyei, hallyátoc meg az UR Iſten beſzédét: Ezt mondgya az Ur Iſten az hegyeknec és halmoknac, à patakoknac és ſzolgyeknec: Imé én hozoc reátoc fegyvert, és elveſztem ẽz te magaſſágidat. b
4 Es elpuſztulnac az te öltárid, és elrontatnac az ti bálványitod, c és levágatom az ti ſebeſſeiteket az ti balvántoc előtt
5 Es vetem az Izrael fiai hólt teſteket az ő bálványoc eleibe, és ideſ-tová hányom az
6 ti czontaitokat az öltároc kóruł. Mindẽ lakó helyeitekben az városoc puſztáczká maradnac, és az magaſſágoc e elpuſztíttatnacz az ti öltáritoc, és elrontatnac és ſemmié léſznec az ti bálványitoc, és kivágatnac az ti képeitec, és eltöröltetnec az ti
7 múnkáitoc. f Es elhúll az megölött te közötted: és megtudgyátoc hogy én vágyoc
8 az UR. ES meghagyoc *valamennyit bennetec* hogy legyenec közzületec kic megmenekedgyenec, à fegyvertől az pogányoc között,
9 mikor eloſzlattatoc az földre. Es megemlekeznec én rólam, kic közzületec megmenekednec à pogányoc között, az kic között fogságban léſznec: miért hogy megbántattam az ő paráznа ſzivec miatt, ki tólem elſzakadott, és az ő paráznа ſzemec
10 miatt, paráznalkodván az ő bálványoc után: és levágattatnac azoc előtt, g az gonoſságokért mellyeket czelekedtenec minden
11 ő utálatoſſágokban. h Es megeſméric hog' én vagyoc az UR, hogy nem hijában módtam, hogy megczelekeſzem ő raytoc ezt az veſzedelmet.
Igy ſzólla az UR Iſten: üſd őſzve kezedet, i és tapodgy lábaddal, és mond ezt: Jay az Izrael házának gonoſságának minden utálatoſſágiért: mert fegyver miatt, éhség és
12 dóghalál miatt húllanac el. Az ki meſzſze léſzen, dóghalál miatt vész el: az ki közel léſzen fegyver miatt eſic el: és az ki ezektől k meghagyatic, és környülvétetic éhség miatt, meghal, és bétöltem az én
13 boſzſzonkodáſomat ő raytoc. Es megtudgyátoc hogy én vagyoc az UR, mikor az ő megöltetei az ő bálványoc között l az ő öltároc közzül minden magas halmokon, minden hegyeknec tetein, és minden ſúrú ágas minden zöld fa alatt, és minden ſűrő ágas czerfa alatt, a helyen ahól gyönyörűséges illatott tettenec minden ő bálványoknac.
14 Kinyújtom azért az én kezemet ő raytoc, l és téſzem à földet puſztává, és kietlenné az puſztától fogva mind Diblatig, minden ő lakó helyekbẽ, és megtudgyác hogy ún UR vagyoc. m

e *Az az, magas öltároc à magas hegyeken.*
f *Az az, Az ti kezetekkel czinalt bálványoc.*
g *Tudniillic, az bálványoc előtt.*
h *Igy nevezi az irás az balvanyokat es azoc tiſzteletit.*
i *Banatnac es álmelkodásnac jegye. Mint hogy mikor valamin banattal elálmelkodic ember, kezevél terdet megſzokta ütni, avagy kezet ſzve czapni, et lábával az földet ugy mintoppantva ütni.*
k *Tudniillic, dóghaláltol es fegyvertől.*
l *Az az, megléſznec, az ő öltároc közzül minden bántetem őket boſzſzus allos raytoc.*
m *Az az, valoſagos Iſten mind termeſztetemben mind beſzedemnec fenyegetéſében, hogy még élec, es az mit megmódoc, valóſagoſſáis teſzem, betellyeſitẽ azt. Mert az Iſten à Sidó nyelvben Jehovanac mondatic az valoſagtol: Melly nevezetnec okai: 1. Mert ő az valoſagos Iſten, kinec valoſaga nem maſtol vagyon, hanem önmagatol, es ö magában vagyon minden időknec előtte, kezdetes vegnelkül. 2. Az teremtett állatokra nézve, mert ő à ki azoknac valoſaçt adott, az ki őket teremtette. 3. Mert az ö ſzedet mind fenyegetéſében mind pedig igéretiben valoſagoſſá teſzi, es betellyeſitt, mert minden hazug eroſſ. Erre nézve mondgya azon irás ennyiſzer az Prophetaaltal az Iſten, hogy megiſmértetnie magát ő vélec igaz Jehovanac lenni, tudniillic az fenyegetéſnec betellyeſitésében.*

VII. Rész.

Az egész Israel földének jövendő utólsó vége hirtelen lészen: Ezekokat: Semmi segitségec nem lészen hogy az ellenségnec és Istennek haragjának elleneállhassanac.

1 Es lőn az UR beszéde én hozzám, mód-
2 ván: Es te embernec fia, igy szóla az UR Isten az Israel földének: Vég vagyon, eljött ez földnec négy szégeletinec vége.
3 Inmár közel vagyon az te véged, és boczátom az én haragomat reád, és megitéllec tégedet [a] az te utaid szerint, és vetem reád
4 minden te utálatosságidat. Es nem kedvez az én szemem tenéked, sem megnem szánlac, hanem a te útaidot vetem reád, [b] és az te utálatosságid te közepetted léfznec, és megtudgyátoc, hogy én UR vagyoc. Igy
5 szóllott az Ur Isten: Imé eggyic veszedelem
6 az másikot éri. Eljött az vég, eljött az vég:
7 [c] felserkent te ellened, imé eljött. Eljött az reggeli sentencia te néked, [d] te ki az földön lakozol: eljött az idő: közel vagyon az zengésnec ideje: és nem hegyeknec zengése
8 léfzen. [e] Most rövid időn kiöntem az én haragomat te reád, és bétöltöm az én búsulásomat te raytad, és megitéllec tégedet az te
9 útaid szerint, és vetem reád minden te utálatosságidat. Es nem kedvez az én szemẽ, sem megnem szánlac, hanem fizetec néked az te útaid szerint, és az te utálatosságid te raytad léfznec: és megtudod hogy én UR
10 vagyoc, az ki verlec téged. Imé az nap, imé eljött, [g] kijött az reggeli sentẽcia, megvirágzott [h] az veszsző, megzöldellet az ke-
11 vélység. [i] Az hamisság [k] felnevekedett hitetlenségnec pálczájává: [l] Senki nem marad meg közzülöc, semmi nem marad meg gazdagságokban, sem az ő magokban, és
12 nem léfzen az sirás köztöc. [m] Eljött az idő, jelen az nap: a ki veszen, [n] ne örullyön annac, és az ki ád, ne szomorkodgyéc rayta: Mert harag jött, minden ő sokaságára. [o]
13 Mert az adó az eladott *jószágra* megnétér, [p] még ha életben *lészenis* az ő lelkec: mert az látás minden ő sokasága felől megnem
14 tér: és senki az ő álnoksága miatt az ő élet meg nem erősitheti. [r] Ambátor fujjátoc az trombitát, és készitsetec elő mindent, [s] de ninczen a ki mennyen a harczra, mert az én haragom minden ő népén.
15 Fegyver kivől, dög halál és éhség belől: az ki a mezőn, fegyver miatt hal meg, és a
16 ki az városban, éhség és dög halál emészti meg. Es az *menekvők* elszaladnac közzülöc, léfznec az hegyekben mint az völgyek-
17 ben búdosó galamboc, mindnyájan ohajtván kiki az ő álnokságáért. Minden kezec elerőtlenülnec, [t] es minden térdec elol-
18 vadnac mintt az viz. [u] Es öltözznec † sákban, és a rettegés fogja el őket, és minden
19 orczán szégyen, s minden fejeken kopaszság. Az ő * ezüstöket az útzákra vetic ki, és az ő aranyokat elhánnyác: az ő ezüstöc és aranyoc meg nem szabadithattya őket az UR búsulásának napján: az ő lelkeket [x] meg nem elegithetic, és hasokat be nẽ töltheticz: mert ez ő romlás az ő álnokságokért
20 léfzen. Es az ő ékességeknec szépségét kevélységre forditottác, [y] és az ő utálatosságoknac és bálványoknac képeket czinál-
21 tac abból: ezokaért vetettem az el. Es adom azt idegeneknec kezekbe elragadozásra, és az földnec hitetlen lakoinac zsákmánra, és megfertéztetic azt.
22 Es elfordi-tom az én orczámot ő tőlöc, és megfertéztetic az én Sanctuariomomat, és bémenec abba az rontóc, és megfertéztetic azt.
23 [z] Czinálly iántzot, mert az föld rakva † vérnec itéletivel, és az város rakva álnok-
24 sággal. Es hozoc felötte gonosz pogányokat, és elfoglallyác az ő házokat, és azt czelekefzem hogy megszünnyéc az hatalmasoknac kevélységec, és megfertéztet-
25 nec azoknac templom. Az kivágás [a] eljött: és békeséget keresnec, [b] és nem lé-
26 szen. Egy romlás az másikra jő, és egy hir után más támad? [c] és látást keresnec az Prophétától, [d] és az törvény elvész az Paptól, és az tanácz az vénektől.

[a] *Az az, Megbüntetlec.*
[b] *Az az, Megbüntetlec tégedet, az te érdemed szerint igazán.*
[c] *Az az, feltámadott, elkezdett az büntetés.*
[d] *Az az, Te reád az Istentől idejenki adatott sentencia.*
[e] *Az az, Nem olly annyzenges lészen à minemő szokott lenni az emberec szava utan az hegyekben, hanem valoságos.*
[f] *Az az, Az te gonosságodnac mélto büntetési.*
[g] *Az az, kiadatott.*
[h] *Avagy bot, avagy ostor, millyet tudniillic reátoc boczatoc immár reátoc következic.*
[i] *Tremellius igy fordittya: Ez nemzetség miatt kisánna virágzott, kevelységet teremtett. De ez az igaz à mint mi forditottuc. Azt akarja pedig mondani hogy az hatalmas Nabugodonozor immár kezéhöz vötte az birodalmat, à ki altal Isten öket megakarja rontani.*
[k] *Az az, Az erőszac à szegenyeken.*
[l] *Az az, Az à kamis erőszac oka az páltzánac, az ostornac mellyel Isten az hitetleneket veri büntetni.*
[m] *Az az, Nem maradczac az ki siraßais öket: avagy, az nagy nyomoruság miatt ingyen sem tudnac sirni, az élöc nem sirnac az ő halottyokon.*
[n] *Az az, drágas es szép joszagokat, örökségeket szerez.*
[o] *Az az, az föld népére.*
[p] *Az az, Ha élnenekis. Nez itt az Propheta az Jobel esztendőre, kiről törvent ád ki az Isten. Levit. 25. hogy minden öt venedic esztendőre visszaterheßen, az ember az ő eladott joszágához: Azt mondgya azert itt az propheta, hogy nem lészen többe helye annac az törvennec, hasznte alnenekis ackor: mert mindnyájan fogságra vitetnec.*

[q] *Az az, ez à prophecia, hijában nem esi nem bé kell tellyesedni.*
[r] *Az az, Az Isten büntetőse ellen meg nem oltalmazhattya.*
[s] *Tudniillic valami kell az viadalhoz.*
[t] *Az az, semmi hertzra vlo erő nem lészen bennec.*
[u] *Az az, kezéckel hasszontalanoc leszsnec az hartzra, laboc elol vad, az az, ellankadnac hogy el ne szaladhaßanac.*
† *Esa. 15. 2. 3. Jer. 48. 37.*
* *Prov. 11. 4.*
† *Zeph. 1. 18.*
[x] *Az az, Az ő életőre való kivánságokat, avagy éhségeket.*
[y] *Az az, gazdagságokcal gonoszul éltec, es azokbol bálványokat csinaltac. Vagy: Az ő Templomockal melly nekic ekessegec volt elbiztec magokat, es azokban bálványokat emelltec, &c.*
[z] *Tudniillic nagyobjegyül, hogy bizonyos jegye legyen annac, hogy megvaltozhat allan képpen fogsagra vitetnec à Chaldeusoktul, megkötöztetven nagy hoszszu lantzokcal.*
† *Az az, halálos büntetésre melto gonoßágockal.*
[a] *Az az, Az veszedelem.*
[b] *Az az, Keresic kedvét az ellenségnec, hogy frigyet nyerheßenec tőle de hijába.*
[c] *Az az, soc fele hirec az ellenseg felől.*
[d] *Latast keresnec. Az az: Jövendöleßt kérnec, tudakoznac mit kellyen czelekedni, mint maradhaßanac: Futnac az Prophetakhoz es Papókhoz, hogy az Isten törvényéről tudakozzanac: es az vézekhöz hogy tanaczockal éllyenec, az kiket az előtt nem akartac halgatni. De elvész az törveny az Paptul, es az tanácz az vénektől, az az, semmi tanáczot nem tudnac adni az Pappc as vénec.*

* Az az, puſztuláshoz ſkenáſ ruhához öltözic.
† Az az, erdemes ſzerint.

27 Az király ſzomorkodic, az fejedelem puſztaſágba öltözic, c és az föld népének kezei elháborodnac: az ő útoc ſzerint † ezelekeſzem vélec, és az ő ítéletec ſzerint ítélem meg őket: és megtudgyác hogy én vagyoc az UR.

VIII. Réſz.

Az Iſten haſonlatoſſágban jelenic meg à Prophétának. Az Iſten lélektől Jerusálémben vitetic. Megmutáttya ott néki az Iſten Izrael népe ſoc bálványozáſit: főképpen pedig az papokét.

1 ES lőn, hatodic eſztendőbē, hatodic hóban, az hónac ötődic napján, én úlőc vala az én házámban, és Juda vénei úlnec vala én előttem, és eſéc én reám ott az UR

a Az az, Az Iſten lelke, az Prophetiánac lelke.
b Az az, Mint egy tűzes ember képe.
† Dániel 5.5.

2 Istennec kezec. a Es látám, és imé mint egy tűznec ábrázattyának haſonlatoſſága, b az ő derekától fogva és alá, tűz vala: derekától fogva pedig és oda fel úgy mint fényeſſégnec tekinteti, mint egy tüzes fényeſſégnec
3 látáſa. Es † nyuyta ollyat mint egy kéz, és foga engemet fejem üſtökénél fogva, és felemele engem az lélec az égés à föld kőzőtt, és vőn engemet Jerusálembe Iſteni látáſokban, c az belső *templom tornátza*, kapujának aytajához, melly éſzakra néz vala:
4 ahól vala helye az boſzſzúságnac bálványának, ki boſzſzúságra ingetli. d Es imé vala ott az Izrael Iſtenének dicziősége: az
5 látás ſzerint mellyet * láttam vala à mezőben. Es monda nékem: Embernec fia, emeld fel moſt à te ſzemeidet éſzac felé: Felemelém azért ſzemeimet éſzac felé, és imé éſzakra az öltár kapuja mellet *vala* az à boſzſzúságnac bálványa, c *mikor az kapun*
6 bémennének. Es monda nékem: Embernec fia, nem látodé mit ezelekeſznec ezec, az nagy utálatoſſágokat, mellyeket ezelekeſznec itt az Izrael házanépe, hogy meſzſze eltávozzam az én templomomtól? De mégis fordúlly, és látſz nagyob utálatoſſágokat. f
7 ES vőn engemet az tornátz aytajához, és látám, és imé égy lic vala az falban.
8 Es monda énnékem: Embernec fia likazdáltal az falt: és általlikaſztám az
9 falt, és imé egy aytó lőn. Es monda nékē: Meny bé, és láſd meg à gonoſz utálatoſſágokat mellyeket ezec ott ezelekeſznec,
10 Bémenéc azért, és tekéntém: és imé minden utálatos ezúſzó máſzó, és oktalan állatoknac képe, és az Izraelnec házának minden bálványi ſélirva valának az falon kőrőskőrül.
11 Es hetven férfiu az Izrael háza vénei közzül áll vala előttőe, és Jaazaniaſis Saphan fia áll vala ő közttőc, és mindenikнec kezébe vala az ő temiencezője, és az füſtnec
12 sáſú kőde mégyen vala fel. Es monda énnékem: Látáſ-é ezembernec fia, az Izrael házának vénei miket ezelekeſznec az ſetétbē, kiki az ő képvel béiratott ágyasházokban: mert azt mondgyác: Nem lát minket az Ur,
13 elhatta az UR az földet. Es monda énnékem: Mégis fordully, és látſz nagyob utálatoſſágokat, kiket ezec ezelekeſznec.
14 ES vőn engem az UR háza kapuja aytájához melly vagyon Eſzakra: és imé ott aſſzonyi állatoc úlnec vala ſiratvā Thamuzt. g
15 Es monda énnékem: Nem látodé embernec fia? Mégis fordúlly, és látſz nagyob utálatoſſágokat ezeknél.
16 BEvőn engem azért az UR házának belső tornátzába, és imé az UR temploma aytája mellett, az porticus és az öltár kőzőtt vala úgymint huſzonőt férfi, kic háttal fordúltac vala az UR templomára, és ortzájoc vala napkeletre, és magokat meghaytvāi-
17 mátkoznac vala napnak madat felé. Es monda énnékem: Nem látádé embernec fia? Avagy kicziny é Juda házának, hogy ezelekeſzi ez utálatoſſágokat, kiket itt ezelekeſznec? Miért hogy bétöltőtték az földet álnokſággal, és erre térténec hogy felingerlyenec engemet: és imé boczátanac bűdőſſéget az ő orrokban. h
18 ES énis bűſúláſomban ezelekeſzem *vélec*, nem kedvez † az én ſzemem *nékic*, és nē könnyőrűlőc *raytoc*, és kiáltanac az én fűleimbe nagy ſzóval, és meg nem halgatom őket.

g *Thammuz*, balvan neve, kiről az Sidó bőlczeknec nem egy értelmec vagyon. Némellyec azt irjac hogy balvan volt, kinec ſzemet onnal öntöttec meg, megolvaſztottac tűzet alárakvan, és ugy tettzett mintha az bálványſirt volna. Némellyec mondgyac hogy az Egyptusbeliecnec, bálványoc volt, mellyet nevezteo Oſirisnec, neveztec Athmuznakis mint az Plutarchus beſzélli őc.
h Mintha azt mondana, nem veſzic eſzekbe, de eſſőle bálványoz aſſál, és azoknac valo temienezeſekkel az ő orroknac ſzerzeznec büzt, kiben az ő orroc faczarodic meg. † Sup. 5.11. es 7.4. * Eſa. 1.15. Jer. 11.11.

IX. Réſz.

Az város puſztulásáról, és az benne lakozóknac veſzedelmekről. Megjedzeti homlokokon az Iſten az kiket meg akar tartani. Az kiknec jegyec ninczen, megöletnec. Panaſzolkodic az Próphéta az nép veſzedelméről. Ennec okát adgya az Iſten.

1 ES kiálta az én fűleimbe a nagy ſzóval, a mondván: Elkőzelgettenec az városnac megiátogatáſi b, és mindenic kezébē elveſztéſre való fegyvere vagyon. Es
2 imé hat férfi jó vala az felső kapu c útáról, melly néz Eſzakra, és mindenic kezébē vala az ő iőtáſra való ſzerſzáma, és egy férfi vala
3 az ő kőzőttőc gyölczban öltőzve, és itó ſzerſnám vala az ő öldalán: kic bémenvén állának az érez öltár mellé. Es az Izrael Iſtenének dicziősége elméne az Chérubtól à

a Az az, én hallattomra.
b Az az, A kic által az Iſten meglátogattya.
c Erről ſzól, mert azt akarja megjelenteni, honnet kezd az gőnoſzságnac megſzállani az városſt.

kin ya-

kin vala, d az templum kúſzőbéhőz: és hivá a férfiat ki gyólczban vala öltözve, a kinec óldalán az iró ſzerſzám vala. Es monda az Uró néki: Meny által az város közepin, Jerusálem közepin, * jegyezz eg' Tavbótűz az férfiaknac homlokokra, kic nyögnec, és *banattal* kiáltanac, mind ezekért az utálatoſságokért, kiket czelekeſznec annac közepette. Es az többinec monda az én hallásomra: Mennyetec által az városon ő utánna, és vágjátoc, ne kedvezzen 6 az ti ſzemetec, és ne könyörüllyön. Véneket, ifjakat, és ſzüzeket, kiczinyeket és aſzſzoni állatokat öllyetec meg mind egy lábig: de azokra az ferfiakra az kiken Tavbótű léſzen, ne mennyetec: és az én templomőtől kezgyetec el. Es elkezdéc az vén férfiakról, az kic az templomnál valának. e 7 Es monda nékic: Férteztesétec meg a házat, és töltsétec meg a tornátzokat megöletteckel: Mennyetec ki, kiménénec azért, és vágác *az népet* az városban.

8 Es lőn mikor levágrác vólna őket, én maradéc meg, és artzal leborúléc, és kiáltéc, és mondéc: Ah ah, Uram Iſten, avagy elveſztedé Izraelnec minden maradékit, kiöntvén az te búsúlásodat Jerusálemre?

9 Es monda énnékem: Izrael és Juda házának álnoksága felőtte nagy, és a föld megtőlt véreckel és az város rakva elfordúlt *ítélettel* g mert azt mondták: Elhadta az Ur a 10 földet és az Ur ne láttya. Es énis, (nē kedvez *az én*)ſzemē, és nē könyörűlőc) az ő útokat 11 fizetē viſzſza az ő fejekre. h Es imé az férfi, az ki gyólczba öltözött vala, a kinec óldalán iró ſzerſzám vala, felele *illyen* beſzéddel, mondván: Megczelekedtem, az ſzerint az mint paranczoltál énnékem.

d *Az Cherubimoc közöt mondatic lakni az Iſten mivelhogy onnét ſzol vala az Papoknac 1. Sam. 4. Azt monágya azért az Prophéta hogy az Ur diczősége elment az Cherubimoc közzűl à templű aytajáig, mellyel azt jelenti hogy az Iſten nem hattya elà Sidokat egy uttal mindeneſtől fogva, hanem laſſan laſſan távozott el tőlök, hogy illyen módon őket inditana Penitenciára.*

* *Apoc. 7. 3.*

e *Az az, Az templum mellett valo Papi házáknál kic à templomhoz ragaztva kőrűl kivől valának.*

f *Az az, Az templomot.*

g *Avagy, Iſtentől valo elſzakadáſſal.*

* *Sup. 5. 11. és 7. 4. és 8. 18.*

h *Az az, Büntetem őket az ő érdemec ſzerint.*

X. Réſz.

Az férfirol az ki eleven ſzenet veſzen ki az kerékec és az Cherubimoc közzűl, melly jedzi Jerusálem városa ac tűz miatt valo megemésztését. Az kerekeknec: Az állatoknac, Es az Cherubimoknac látását hozza elő.

1 Es látám: és imé az ég felőtt, melly vala az Cherubimoc feje felőtt, mint egy Sapphir kő, és úgy mint eg' ſzéknec haſonlatoſsága tettzic vala ő felőttec. 2 Es monda amaz férfiác, ki gyólczba öltözött vala: monda *azért*: Meny bé az kerekec közzé *kic vadna* az Cherubimoc alatt, és tölts meg a te kezeidet eleven ſzénnel, melly az Cherubimoc között vagyon, és hints el az 3 városra: *és* béménе ſzemem láttára. Az Cherubimoc pedig állanac vala az templomnac jobb felől való réſze felől, mikor ez é férfi bémenne, és az kód bételi vala az 4 belső tornátzot. Es eltávozéc az Urnac. diczősége à Cherubtól à ház küſzőbétől: és megteléc a ház kóddel, és az tornátz bételléc az Ur diczősége fenyeſségével. 5 Es az Cherubimoc ſzárnyainac czattagáſais hallic vala mind az külső tornátzig, úgy mint az mindenható Iſtennec ſzava, mikor ſzól.

6 Es lőn mikor paranczolt vólna amaz gyólczba öltözött férfinac, módván: Végy tüzet a kerekec közzűl és az Cherubimoc közzűl: beméne és álla az kerekec közzé.

7 Es az *eggyic* Cherub az Cherubimoc közzűl nyuyta kezét az tűzhőz, melly vala az Cherubimoc között, és vőn, és tévé az gyólczba öltözőtnec markaba: ki elvévé, 8 és kiméne. Es láttzéc a Cherubimokon emberi kéznec haſonlatoſsága az ő ſzárnyoc alatt. 9 Es látám, és imé négy keréc az Cherubimoc mellett, eggyic kerec vala az eggyic Cherub mellet, és az máſic kerec az máſic Cherub mellet: az kerekeknec pedig tekinteti ollyan vala mint a Tharſis kőnec 10 ſzine. Es azóknac à négy kerekeknec ábrazattya egy vala, mintha egy kerec az más 11 kerec közepette vólt vólna. Mikor meñec vala, mind az négy óldalokra mēnec vala: meg nem fordúlnac vala mikor járnac vala: hanem arra az helre, mellyre fordúl vala az első *Cherub* az után mennec vala: és viſzſza nem fordúlnac vala, mikor meñec 12 vala. Es minden teſtec és hátoc, és kezec és ſzárnyoc, és az kerekec rakvác valának ſzemeckel, mind à négy kerékнec kerületin.

13 Az kerekeknec kiáltának: a ő kerec, az én a *Tudniillic egy* 14 halláſomra. Es mindenic *Cherubnac* négy *az Cherubimoc* ortzája vala: az első ortza Cherub ortza: *közzűl.* és az máſodic ortza, ember ortza: és a harmadic oroſzlán ortza, és a négyedic ſaske- 15 ſelyő ortza. Es felemelkedénec az Cherubimoc: ez az lelkes állat mellyet láttam b *Az az, Egy le-* 16 vala Chebar folyó vize mellet. Es mikor *lek és egy akarat* járnac vala az Cherubimoc, járnac vala a *vala à kezekben* kerekekis ő mellettec: mikor pedig fele- *à Cherubimoc-* melic vala a Cherubimoc az ő ſzárnyokat, *kal.* hogy felemelkednénec à földtűl nem tér- c *Ennekelőtte* 17 nec vala viſzſza a kerekekis ő mellőlec. Mi- *azt mondá hog'* kor állanac vala *à Cherubimoc* állanac vala *az Ur diczősége* à kerekekis, és mikor azoc felemelkednec *à Cherubimok-* vala, felemelkednec vala *ezekis* ő vélec: *tól az aytoig* mert lelkes állat akarattya *vala* ő bennec. b *ment: Itt im-* 18 Es ki méne az Ur diczősége az téplumnac *már azt mond-* kűſzőbétől c és álla az Cherubimoc föli- *gya, Ihog' à melly* 19 be. Es felemelvén azoc az Cherubimoc az *Cherubimokat* ő ſzárnyokat, felemelkedénec az földtul *ő látott, azok-* ſzemem láttára: mikor kimennénec ők, az *hoz ment az I-* kerekekis valának ellenekbe vélec: és meg- *ſten diczősége,* álla az Ur házának Napkeleti kapujának *hogy ezzel azt* bémeneteliben, és az Izrael Iſtenének di- *jelentené meg* czősége fellyűl ő raytoc. Ez az állat, à mel- *hogy az Iſten di-* 20 lyet láttá vala az Izrael Iſtene alatt a Che- *czősége laſſan* 21 bar folyóvize mellett: és megeſmerém ho- *laſſan távozott* gy Cherubimoc vólnanac. Négy ortzaja *el az templom-* vala mindeniknec, és négy ſzárnya minde- *tul.*

niknec: és emberi kéznec haſonlatoſsága
22 az ő ſzárnyoc alatt. Ortzájoknac pedig haſonlatoſsága, mint azoknac az ortzáknac, mellyeket látéc az Chebar folyóviz mellet, mind tekintetec mind ő magoc, mindenic artzal mégyen vala elől.

XI. Réſz.

Kic hitetlec legyen ei az Jerusálembéli népet: Ezeknec bűntetéſekről prophetál. Az ſegyoc viſſzahozáſat igeri az Iſten. Viſſza viteté Chaldéába az Prophéta az Izrael fogságába, az Iſten leikéről.

1 ES felemele engemet a lélec, és bévün engem az Ur házának Nepkeleti kapujára, melly néz Napkeletre: és imé az kapu aytajában huſzonöt férfi, kic között
2 látám Jaazaniat Azur fiát, és Pelatiát Benajah fiát, a népnec fejedelmit. Es monda énnékem: Embernec fia, ezec az férfiac az kic gondolnac álnokságot, és gonoſz tanáczot tartanac ebben ez városban. Mert
3 azt mondgyác: Nem kell közel házakat eppiteni, mert az város fazéc lenne, mi pedig amaz hus. [a] Ez okért prophetally ő el-
4 lenec prophétálly embernec fia. Eséc azért én reám az Ur lelke, és monda énnékem, mondgyad: Igy ſzól az Ur: Igy ſzóllottatoc Izrael háza: és azt ti ſzivetekbe az
6 mi felmégyen, [b] jól tudom én. Sokakat ölletec meg ebben ez városban, és az ő ú-
7 tzáit megtoltöttétec megölletteckel. Ez okáért igy ſzól az Ur Iſten: Az kiket ti megöltetec, kiket ez város közepire vetettetec, ezec az hús, [c] az város pedig fazéc: és titeket kiviſzlec ő belőle. Fegyvertől félteretec,
8 és fegyvert hozoc ti reátoc: monda az UR
9 Iſten. Es kihozlac titeket belole, és adlac titeket idegen kezekbe, és téſzec ti ellenetec itéleteket. Fegyver miatt húllotoc el,
10 Izrael határában itéllec meg titeket: és megtudgyátoc hogy én vagyoc az Ur Iſtē.
11 Ez ne léſzen tinéktec mint fazéc, [d] ſem ti nem léſztec ő közepette mint hús: Izrael
12 határában itéllec meg titeket. Es megértitec hogy én vagyoc az Ur, mert az én végezéſimben nem jártatoc, és az én itéletimet nem czelekedtétec, hanem az pogányoc itéletec ſzerint czelekedtetec, kic ti körületec vadnac.
13 ES lőn, mikor prophétálnéc, Pelatiah Benajah fia meghala, és esém az én orczámra, és kiáltéc nag' felſzóval és mődéc: Ah ah Uram Iſten, avagy elfogyatodé Izra-
14 el maradékit? Es lőn az Urnac ſzava én
15 hozzám, mondván: Embernec fia, [e] te atyádfiai, te atyádfiai, te rokonid, és egéſz Izrael háza, mind azoc, a kiknec Jerusálem lakoi mődottác: Távól legyetec az Urtól, minekünc adatott ez è föld örökségül.
16 Eñekokaért mondgyad: Igy ſzól az URIſten: Noha távól vetettem ki őket a pogányoc közzé, és eloſzlattá őket ez földekre, [f] de azért léſzec ő nékic kiczin tēplomúl a
17 földeken [g] kikre mentenec. Ennekokaért mődgyad: Ezt mondgya az Ur Iſten: Egybegyuytelec titeket a népec közzűl, és egyuvé hozlac titeket az földekről, a kikre eloſzlottatoc, és adom néktec Izrael föl-
18 dét. Es bémennec oda, és elhánnyác minden ő benne való fértelmeſségit és utála-
19 toſságit arról az földről. Es adoc nékic * egy ſzivet, és uy ſzivet adoc ő beléjec, és kivéſzem az kő ſzivet az ő teſtekből, és a-
20 doc nékic hús ſzivet. Hogy az én végezéſimben járjanac, és az én itéletimet megőrizzéc, és czelekedgyéc azokat: és legyenec énnékem népem, és én legyec nékic Iſtenec. Es az kiknec az ő fértelmeſségec és
21 utálatoſságoc után jár, [h] azoknac útokat az fejekre vetem, [i] az Ur Iſten mondgya.
22 FElemelé azért a Cherubimoc az ő ſzárnyokat, és az kerekec ő eilenekbē, és az Izrael Iſtenénec diczősége vala fellyűl ő
23 felőttőc. [k] Eltávozéc az Iſten diczősége az város közepiről, és álla az hegyre melly
24 az városnac Napkelét felől való réſzen vagyon. Es az lélec felvőn engemet, és viſzſzavűn engemet Chaldéa földére az fogságban valókhoz, látásban Iſten lelke által: és eltávozéc én tőlem az a látás mel-
25 lyet látéc. Es megbeſzéllém az fogságban valóknac az Urnac minden beſzédit, kiket énnékem megjelentett vala.

[a] *Az az ezec oly vakmerő engedetlen és ereiekben bizo emberec, hogy a pecitencianſul nem gondolkodnac, hanem arrul tanáczkoznac hogy a kerite kez közel házakat ne rakjanac, hogy azec miatt meg ne égienec mint az fazékban az hus meg fő, hanzokat meggyuitya az ellenség.*

[b] *Az az, gondolatotokba az mi vagyon.*

[c] *Az az, Ugy vagyon hogy ez város olyan mint egy fazéc, és az kiket ti megöltetec, azec ollyanoc mint a forro fazékban a kels de mivelhogy azoc ſokan vadnac, titeket azokat egy fazékba nem ſzorultac, hanem nektec nagyob fazékat keziettem.*

[d] *Tudniillik Jerusálem varoſa.*

Az az, Nem maradtac meg Jeruſalemben, a mint magatokat biztattyatoc, hanem fogságra vitettec.

[e] *Az az, Ezzel bizonyoſſa az te atyádfiait, az Jeremiás tanuſa, ibol fogságra mentec hogy azoc oda igyecc és annac nac fogságba mert Iſten nékic adta az földet.*

tomanyokra.

[f] *Az az, Ottis az fogſagbanjalen leſzec vélec, és lelekben tiſztelnec engem, noha az Jeruſalémbéli templőba az Iſtени tiſztelethez fel nem mehetnec: voltac azert ottis az Iſtennec hiui, mint Ezechiel, Daniel, és ezeckel többi.*

[g] *Az az, Ottis az fogſagbanjalen leſzec vélec, és lelekben tiſztelnec engem, noha az Jeruſalémbéli templőba az Iſtени tiſztelethez fel nem mehetnec: voltac azert ottis az Iſtennec hiui, mint Ezechiel, Daniel, és ezeckel többi.*

Nem fogyatom azert el őket tellyeſſeggel a mint te felſz, Pelatiah halalábol, vigaſztallya azért a Prophétat, hogy az Iſtē viſſzahozza a fogsagbol az ő népét: melly megſzabadidáſan erti amaz közönseges megſzabadulaſt melly lőtt az Chriſtus által.

* Jer. 32. 39.

Inf. 6. 26.

[h] *Az az, Akic a balvanyokat követic, engemet, hatra vetvén.*

[i] *Az az, megbüntetem őket.*

[k] *Az Iſten diczőſege az városbol a hegyre megyen. Az az, az olayſa hegyére.*

XII. Réſz.

Az fogságban ménőknec keſzületéknec példa beſzéde. Kit magyaráz az Iſten Sedechias király fogságáról. Az nagy ehſegről és ſzomjuſágrol Jeruſalem népen. Az megmondott büntetéjoknec hertelen elővételről.

1 ES lőn ſzava az Urnac én hozzám,
2 mondván: Embernec fia engedetlen ház kőzepette lakol: kiknec ſzemec vagyon az látáſra, és nem látnac, fülőc vagyon az halláſra és nem hallanac: mert
3 engedetlen ház ez. Es te embernec fia készits elő a te útra való ſzerzámidat [a] és menj el nappal ſzemec előtt: menyel az te helyedről más helyre ſzemec láttára, hogy ha valamiképpen láttyác: mert engedetlen
4 ház ez. Es vidd ki az te portékaidot, úgy mint útra való ſzerzámokat, nappal ſzemec láttára, te pedig menj ki eſtve ſzemec láttára, mint a kic máſuva akarnac menni.
5 Szemec láttára likaszd által az ſalt, és vidd
6 ki az által. Szemec láttára válladon hord ki, ſötétben vidd ki, orczádot fedd bé, és az

[a] *Erti mind azt, a minékül nem lehetnec az kic meſſze utra indulnac, budoſnac: miut hogy kezekbe botot vaſznec fejekbe utiſűvegét, taniſzrat hatokra kiben kenyeret és egymas ketepnyájokat ſzaktac hordoznі az aton. Ezekhez haſonlittya az Sidonépit, kiknec az Babyloniai fogsagba valo menéſekről prophétál.*

földet

b Ugy mint ſzegyenleted miatt.

földet ne nézd: b mert czudául adtaloc tégedett Izrael házának.

7 Igy czelekedém azért, az mint parancsolya vala nékem: az én portékaimot elő hozám nappal, mint az kic másuva hordozkodnac, és eſtve általikaſztám kezemmel az falt: ſetetbe hozám elő, vállamon
8 hordám ki ſzemec láttára. Es lőn az Ur beſzéde én hozzám reggel, mondván.

9 Embernec fia: Nemde mondáké tenéked Izrael háza, ez engedetlen ház *hog'* mit czelekeſzél?
10 Mondgyad ő nékic: Ezt mondgya az Ur Iſten: Ez az prophécia az Jerusálembéli fejedelemről vagyon, ús Izraelnec
11 egéſz házáról ki ó köztóc vagyon. Mondgyad *nékic*: En tic czudátoc vagyoc á mint czelekedtem, igy léſzen nékic *dólgoc*: el-
12 mennec, és fogságra mennec. Es az fejedelem ki ó koztoc vagyon, vállán hordozza *ruháit* az ſetétben, és kimégyen: az falt általlikaſztyác, hogy kivigyéc ótet azon: az ő orczáját béfedi, hogy ſzemével az
13 földet ne láſſa. Es kiterjeſztem az én hálómat ő ellene, és megfogatic az én varsámban: és viſzem ótet Babylőba az Chaldéusoc földére, de mindazáltal azt nē látya, és ott meghal. d Es mindenecket kic ő
14 körülötte vadnac az ő ſegitségére, és minden ſeregit eloſzlatom minden ſzélre, c és
15 kivonſzom az fegyvert ő utánnoc. Es megtudgyác hogy én vagyoc az Ur, mikor eloſzlatom óket az pogányoc közzé, és elhintem óket az földön. Es hagyoc meg ő
16 közzülöc keves férſiakat fegyvertől, á dög halálától: hogy megbeſzellyéc minden ó utálatoſſágokat a pogányoc között, az kic közzé mennec: és megtudgyác hogy én vagyoc az Ur.

17 Es lőn az Ur beſzéde én hozzám, mond-
18 ván. Embernec fia, az te kenyeredett rettegéſſel egyed, és az te vizeidet reſzketéſſel
19 és félelemmel igyad. Es ſzólly az föld népének: Ezt mondgya az Ur Iſten Jerusálem felől, az Izrael földe felől: Az ó kenyereket féleleméel éſzic, és az ó vizeket puſztaságban iſzſzác: hogy megpuſztitaſſéc az ő földe az ő tellyes vólhától, f mind azoknac
20 álnokságokért kic benne lakoznac. Es az lakott városoc elpuſztulnac, és az föld elhadgyattatic: és megtudgyátoc hogy én vagyoc az UR.

21 Es lőn én hozzám az Urnac beſzéde, mód-
22 ván: Embernec fia: Miczoda közbeſzédetec vagyon tinékte az Izrael földében, mondván: nag' meſzſze hafladnac az időc,
23 és elvéſz minden látás? g Ezokaért mond meg nékic, azt mondgya az Ur Iſten: Megczelekeſzem hogy megſzűnnyéc ez é közbeſzéd, és többé nem módgyác ezt ez közbeſzédet Izraelben: Hanem mondgyád
24 nékic: Elközelgettenec azoc az napoc, és minden látáſnac dólga. h Mert nem léſzen többé ſemmi látas f hijába való: és nē
25 léſzen, hizelkedő jövedólés Izrael házában. Mert én UR, ſzólloc: az melly ſzót ſzólloc, megléſzen, nem hallaſztatic tovább, hanem az ti idótőkhen engedetlen ház, ſzólloc és
26 megczelekeſzem azt, azt mondgya az UR
27 Iſten. Es lőn az UR beſzéde én hozzám, mondván: Embernec fia: Imé az Izrael háza azt mondgya: Az látás mellyet ez lát nagy ſoc időkre való, és hoſzſzu időkre
28 Prophétal. Ennekokaért mondgyad nékic: Igy ſzól az Ur Iſten, nem hallad tovább ſemmi én beſzédē, az én beſzédé mellyet ſzólloc, megléſzen, azt mondgya az UR Iſten.

XIII. Reſz.

Szól az UR az hamis prophétákról: Es az hazug hamis prophetalo aſzſzonyokról.

1 Es lőn az UR beſzéde én hozzám, mód-
2 ván. Embernec fia, prophétálly Izrael prophétái ellen, kic prophétálnac: és mondgyad azoknac, az kic prophétálnac az ő ſzivekből: a Hallyátoc meg az UR be-
3 ſzédet. Igy ſzóll az UR Iſten: Jay az balgatag prophétáknác, kic járnac az ő gődolattyoc után, maga ſemmit nem láttanac. b
4 Mint az puſztabéli rókác, az te prophétáid
5 ó Izrael *ollyanoká* lettec. Nem hágtatoc fel az töreſékre, c ſem sövént nem czináltatoc Izrael háza kórul, hogy megállanátoc az harczon, az UR *haragja* napján.
6 Hivságot láttanac, és hazugságnac jövendólését mondgyác, módan az UR, és az UR nem boczátta oket, és remenségét adnac
7 *az népnec*, hogy megerőſſíric az beſzédet. d Avagy nem hijába való látáſt láttatoké, és hazug jövedóléſt ſzóllottatoké? és *mégis* *azt* módgyátoc: Szólla az UR, maga én nē
8 ſzóllottam. Ennekokaért igy ſzól az Ur Iſten: Miért hogy hivságot ſzóllottatoc, és láttatoc hazugságot, ez okaért imé én ti
9 Es léſzen az én kezem az prophétác ellen, kic hivságot látnac és hazugságot jövendólnec, az én népemnec gyülekezetekben nem léſznec, és az Izrael házának béirásában nem irattatnac, c és Izrael földére bé nem mennec, és megtudgyátoc hogy én vagyoc az Ur Iſten. Ezokért, azokére hogy eláltattác az én népemet, mondván, Bekeség, és nem vala békeség: és
10 sárral. Mondgyad azoknac kic hitván mázolnác, elesic *az fal* nagy bev zapor eſſő léſzen, és adoc köves eſſot, kic elrontyác *az fal*, és az forgó ſzél elhaſo-
12 gattya. g Es imé elesec az fal, Avagy nem mondgyáké ti néktec: Hól vagyon az
13 mázolás mellyel mazóltatoc? Ennekokaért igy ſzól az Ur Iſten: Es kiboczatom az forgó ſzelet az én haragomban, és bevsé-

a Az az, ő ſzivec gondolatit Iſtén küldöſſenélkül predicállyác.

b Az az, ſem-mi próphétai látáſt avagy jelereſztſ Iſtēn ſēm vettec ki kellyen prédicálni, hanē ezac az ő agy, oktol gondoltac az mit prédical.ac.

c Az az, nem ezelekedtetec ugy mint az vitező népec kic az megrontatott kőfalra állanac az ellenſég ellen.

d Az az, Bizattyac és elállattyac az ſzkic hivságot látnac és hazugságot jövendólnec, az én népemnec gyülekezetekben bé tellyeſedic prophetiátoc.

e Erti az élesnec mennec, és megtudgyátoc hogy én vagyoc az Ur Iſten. Ezokért, azokére hogy eláltattác az én népemet, mondván, Bekeség, és nem vala békeség: és

f Az tōb hamis prophétac, hazugſonlatoſſag az haſzontalan épitőkről.

g Az az, Elrontyác az falt, és az forgó ſzelet az én haragomban, és bevsézi miatt.

ges zápot első létzen az én buſulásomban,
14 es kőesőőc az elrontásra. h Es elrontom
azt az falt, mellyet mázoltatoc hitván sárral, és az földig rontom azt: és az ő fundamentomt felhányatic, és leromol és elvesztec ő közepette: és megtudgyátoc hogy
15 én vagyoc az UR. Es bétöltöm az én buſulásomat az földön, és az kic azt hitvan sárral mázollyác, és mondom tinéktéc: Ninczen az fal, és ninczenec az kic azt mázoltác. *Tudnillic* az Izrael prophétai, kic
16 prophétálnac Jerusálemnec, és látnac ő néki békeségnec látását, i és ninczen békeség, monda az UR Isten.
17 ¶ S te embernec fia, fordits az te ortzádat az te népednek leányira, kic prophétálnac az ő ſzivekből és prophétálly ő ellene
18 Es mondgyad: Igy ſzól az UR Isten: Jay azoknac az kic vánkoſokat varrnac mindennec karjának hólna alá: és az kic czinálnac egybeſzorító ſzerſzámokat, akar mikorélőknek fejekre, hogy vadáſzſzác az lelkeket! Nemde az én népemnec lelkeket vadáſzſzátoké, hogy az ti lelketek elevenen megtartsátoc?
19 Es gyalázattal illetec engemet az én népe között *egynéhány* maroc árpájért, és darab kenyerért hogy az lelkeket megőllyetec, kic meg nẽ halnac, és elevenen megtartsátoc az lelkeket kic nem élnec, m hazudván az én népemnec melly *örömeſt* halgattya az hazugságot.
20 Ennekokaért igy ſzól az Ur Isten: Imé én az ti vánkoſitokra *boczátom haragomat* kickel ott vadáſztoc lelkeket, hogy ki repüllyenec, n és elſzaggatom azokat *az vánkoſokat* az ti karotoc alól, és elboczátó az lelkeket hogy elrepüllyenec, kiket ti vadáſztoc.
21 Es elſzaggatom az ti kapczaitokat, és megſzabaditom az én népemet az ti kezetékből, és nem léſznec tovább az ti kezetékben vadáſzáſra: és megtudgyátoc
22 hogy én vagyoc az Ur Isten. Miért hogy ſzomoruſággal illetétec az igaznac ſzivét hazugſággal, és én azt ſzomoruſággal nẽ illetem, és megvaſtagitottátoc az hitetlẽnec kezeit, hogy meg ne térjen az ő gonoſz utától, hogy elétében ötet megtartſam.
23 Ezokaért hivságot nem láttoc, és jövendőt nem jövendőllőtöc többé: és kimentẽ az én népemet az ti kezetekből: Es megtudgyátoc hogy én vagyoc az UR Isten.

h *Ez az fal, ki hitvánsárból épittetett Jerusálem, mellyet az hamis Prophétác éppenec, ő ztanac, erősſitenec hitvan sárral az az, hamis prophétai ſckal és reménségeckel az megmaradtaſoknac.*

Az 17 par. első pedig, mellyel ez hitvan falt elrontya az Isten, az Nabuchodonozor, és annac ſzantalan ſoc népe ſeregei, mint az ſtrá zapor eſső, ki elſöpöa az egeſz Izrael földet.

i *Az az, jot es kedvec ſzerint valot prophétálnac.*

k *Az jövendő. ő aſſzonyállatoknac. Nézpedig az prophéta az prophétálo aſſzonyiállatoknac ſzokáſokra, kic az allando békeségec bizonyságára, valamit vánkoſoczat czinálnac es ſüvegeket, mell ekét ſinorral ſzoritoztac meg, mellyeckel az népnec hizelkedven, őket megczaltác, ezic hogy magokat táplálhaſſác.*

XIIII. Réſz.

Az Isten az bűnert à néptől az ő igéjet meg vonſza. Az ő igejenec megutalcit az Isten neha az hamis Prophétác által elálltatya. Az igazac az hitetlenecket meg nem ſzabadittyac az büntetéſtől az ő igaſſágockal, hanem czac ő magokat.

1 ES jövenec én hozzám ferfiac az Izrael vénei közzul, és leülénec én előttem.
2 Es lőn az UR beſzéde én hozzám, mond-
3 ván: Embernec fia, ezec ez férfiac bálványokat emelnec fel az ő ſzivekben, és az ő álnokſágoknac botrankozását vettetec ő eleibe. Avagy gondolodé inkáb ha ezec
4 én tolem tanáczot kérdenec? Ennekokaért ſzóllyo nékic, és mondgyad nékic ezt mondgya az UR Isten, valaki Izrael házából az o balvanyit az o ſzivébe bévészi, és az ő álnokſágának botránkozását veti eleibe, és mégyen az prophétához, én UR felelec meg anac az ki jo, az o bálványoknac ſokaſága felől. a Hogy megfogjam
5 Izrael házát az ő ſzivében, hogy elizakádtanac én tőlem mindnyájan ők az ő bálványoc miatt.
6 Ezokáért mondgyad Izrael házának, ezt mondgya az UR Isten: Térjetec meg, és forduliyatoc el az ti bálványotoktól, és minden utálatoſſágoktól fordi-
7 tſatoc el az ti orztátokat. Ha valaki Izrael házából, és az jovevényec közzul, kic Izraelben vadnac, elvonſza magát hogy én utánnam ne jöyjön, és ſzivébe bévészi az ő balványit, es az o álnokſágának botrankozását eleibe veti, és menend az Prophétához, hogy tanáczot kérdgyen ő általa én tőlem én UR felelec meg o néki én értem.
8 Es ellenevetem az én orczámot ennec ez férfiunac, és vetem ocet † jegyül és kozbeſzédül, és kiveſztem ötet az én népem kozzul, és meg tudgyátoc hogy en vagyoc
9 az UR. Es az Prophétát * mikor elaltattyác, c és valamit mondand én UR altattá el azt az Prophétát, és kinyuytom az én kezemet o reá, es kitorlom otet az Izraelből
10 az én népem közzul. Es viſelic az ő álnokſágokat: az mint vagyon az kérdőnec álnokſága, ugy légyen az Prophétának is alnokſága. Hogy ne tévelegjenec többé Izrael házai, né kovetvén engemet, és magokat meg ne ferteztéſſéc többé minden o el
11 ſzakadáſockal, hanem legyenec énnékem d népem, és én légyec ő nékic Istenec: Azt mondgya az Ur Isten.
12 ¶ S lőn az Ur beſzéde én hozzám, mond-
13 ván: Embernec fia, mikor az föld vétkezic én ellenem, gonoſságot czelekedvén, kinyuytván az en kezemet az ellen, eltörém o neki az kenyernec † bottyát, e és boczátoc o reá ſáſkáct, és kivágom ő tőla az embereket és barmokat.
14 Ha annac három férfiu léſzenis az földön,

a *Az az, nem egyebről teſzec feleletet hanem az ő bálványoc felől.*

b *Az az Hogy lelkec eſmeretiben megyőzzé ẽket az bálványozáſról.*

† *Deut. 28. 37. Sup. 5. 15.*

* *Sup. 13. 1 &c.*

c *Tudnillic az kic tőlőc kerdéſt kérdenec, valami adomannyal.*

d *Az az, kedvec ſzerint felet aſſole bálványoknac.*

† *Lev. 26. 26. Sup. 4. 16. és 5. 16.*

d *Az az, Elvenépem, és én légyec ő nékic Istenec: Azt ſzem az kenyernec es minden etelnec életető, taplaló erejét, mellytartya, támogattya az mi életünket, nem külömbé mint à polizza avagy bot az ki ahoz támaszkodic.*

fôndôn, Noah, Daniel, és Job, ôk az ô igaſságockal megſzabadittyác az ô lelkeket
15 az UR Iſten mondgya. Ha gonoſz fenevadakot boczátoc általal az ſoldre, és puſztává téſzic az földet, az puſztán marad, hogy ſenki által nem mégyen rayta az fenevadac miatt.
16 Es ez ez három férfi léſzen az foldôn, [f] élec én, az UR Iſten mondáſa, hogy ſem fiokat ſem leányokat meg nem ſzabadittyác: *Hanem* czac ô magokat ſzabadittyác meg: az föld pedig puſztáság léſzen. [g] Avagy *ha* fegyvert hozoc ez földre,
17 és mondandom: fegyver, meny által az földôn, és levágatom arrôl az embereket és barmokat.
18 Es amaz három férfi léſzen ez földôn: Eelec én, az UR Iſten mondáſa, meg nem ſzabadittyac az ô fiokat és leányokat: *Hanem* czac ô magokat ſzabadittyác meg. Avagy *ha* dôghalált boczátoc az
19 földre, és kiöntem az én haragomat ô reá, vér ontáſra, hogy kivágjam ô róla az embereket, és barmokat.
20 Es ha Noah, Daniel, és Job léſzenis ez fôndôn, élec én, az UR Iſten mondáſa; ha fiokat, ha leányokat megſzabadittyác: *Hanem* czac ôk az ô igaſságockal ſzabadittyác meg az ô életeket.
21 Mert igy ſzól az UR Iſten: Még hogy ha az én négy veſzedelmes ítéletimet, az fegyvert és az éhséget, és az gonoſz fenevadakat, és dôghalált boczatomis Jeruſálémre hog' kivágjam belôle az embereket és
22 barmokat. Ha meginaradnakis valami kevéſen ô bennec, kic élvitetnec *az fogságba* fiac és leányoc, Imé azokis kimennec ti hozzátoc, [h] és megláttyátoc az ô útokat [i] és czelekedeteket, és vigaztaláſt véſztec az veſzedelmekbôl, mellyeket hozoc Jeruſálemre, mind azokból mellyeket ô reá hozoc.
23 Es vigaztaláſtokra léſznec ti nektec, mikor látandgyátoc az ô útokat, [k] és czelekedeteket: és megtudgyátoc hogy nem oknélkul czelekedtem mindeneket, az mikeczelekedtem ô rayta: az UR Iſten mondáſa.

[f] *Az az, Abban à tartomanyba.*

[g] *Az az, elpuſztitatic.*

[h] *Ugyan azon Babyloniái fogságba mellyben moſtan vattoc kiknec vigaſztalaſokra mondgya eztis.*

[i] *Az az, megláttyátoc hog azokat is megbüntetem.*

[k] *Az az, mikor látyatoc az ô érdemec ſzerint való büntetéjeket.*

XV. Réſz.

Miképpen hogy az ſzôlô tôke haſznontalan fája az tüzben vettetic, Igy kell Jeruſálemnec tüz miatt megemészteni.

1 Es lôn az UR beſzéde én hozzám, môd-
2 ván. Miczoda az ſzôlôtôke faja egyéb fához képeſt? *avagy* az ſzôlôveſzô
3 az erdoben való fákhoz képeſt. Avagy veſznéké abból fát, hogy valamit czinállyanac belôle? avagy czinálnáké belôle faſzeget, hogy valami edént tegyenec reá.
4 Imé az tüznec adatic megemészténe: ha az két végét megemészti az tüz, és közepi megpergelódic vallyons haſználé valami dologra.
5 Imé mig epp vala ſemmi dologra nem vala jó, mennél inkább akkól az
6 tüz megemészette, és megégett: mit czinálhatni belôle? Ennekokaertigy ſzól az UR Iſten: az mint *vagyon* az ſzôlô tôkefája az erdôn való fac közôtt, mellyet adtam az tüznec megemészténe, igy adtam az Jeruſálem lakozóit.
7 Mert vetem az én orczámor ô ellenec: egy tüzbôl kimennec, és más tüz emészti meg ôket: és megtudgyátoc hogy én vagyoc az UR, mikor ô ellenec
8 vetem az én orczámot. [a] Es adom az földet puſztaságra, miért hogy elhaylottanac gonoſságockal: az UR Iſten mondáſa.

[a] *Az az, mikor ô reájoc tamadoc.*

XVI. Réſz.

Minekelôtte Jeruſálem utálatos vétkeit elôſzamlallya, az elôtt az Iſtennec véleſôtt jôtteményit veti eleiben. Hálá adátlánságáis feddi Jeruſálemnec az balványockal való paráznaságért. Ezokért kemen büntetéſſel fenyegeti ôket Sodoma és Samaria vétkeit egybeveti Jeruſalem vétkeivel: és Jeruſálemnél azokat igazabbáknac mondgya; Sodoma vétkei, Sodomának, az Ammonitáknac és Moabitáknac megtéréſekrôl.

1 Es lôn az UR ſzava én hozzám, mond-
2 ván: Embernec fia add tudtára Jeru-
3 ſálemnec az ô utálatoſságit. Es mondgyad: Igy ſzól az UR Iſten Jeruſálemnec: Az te lakáſod és nemzetséged Chanaan földérôl való: [a] az te atyád Amorrhéuſoc közzül való, és az te Anyád Hettéuſoc féle.
4 Az te ſzületéſed pedig *illyen*: az melly napon ſzülettél, el nem metzetett az te kóldôkôd, és vizzel meg nem moſtac hogy tiſztalenne teſted, ſem ſóval meg nem ſózſ tanac, ſem bé nem poláltanac. Sem mi ſzem meg nem ſzánt tégedet, hogy ezekbe valamit te veled czelelekedet vólna, könyörulvén raytad: Hanem elvettettél vólt az mezôn [b] megutáltatván, az melly nap ſzület-
6 tél. Es elmúlám te mellôled, és látálac tégedet eltapodva az te véredbe: és mondéc néked: Az te véredben élly: mondám *mondoc* te néked, az te véredben élly. [c]
7 Nagy ſoc ezerekre ſzaporitottalac én tégedet, mint az mezei fuvet: és megſzaporodál, és felnevekedél, és jutál nagy ſzépségre, emlédi megnevekedénec, és ſzôrôd kinôtt vala: te pedig mezitelen és béfedezetlen valál.
8 Es mellôled megyec vala, és látálac téged, és imé az te idôd házaſságra valoadó vala: és kiteritem az én ruhámat te reád, és béfedezém az te mezitelenségedet, és megeskûvém te néked, és frigyet vetéc te veled, azt mondgya az UR Iſten, és
9 lôl nékem feleségemmé. Es megmoſálac téged vízzel, elmoſám az te véredet rólad, és megkenélec téged *draga* olaijal.
10 Es megruházálac tegedet külômbkülomb ſzinú ruhákkal, és karmaſin ſarut adéc lábadra, bibor ôvel ôvedzéléc meg téged és ſe-

[a] *Mintha azt mondaná, ô Jeruſálem illyan vagy te mint az ki nyers ta merô ſületésed ínyszülékeitôl ſzármazott kis en semmi iſtent eſmert és félelem ninczen, kivátalloc a maz igaz Ábraham maradéki közzül, és Chananéuſokká váltatoc teliyeſségel.*

[b] *Avagy, az te utalatoſságidert avagy utalatiſságidban.*

[c] *Az az, Igeretimnec erejevel. élletteled tégedet.*

11 lyemvel fedélec bé tégedet. Effelőt felé-
12 keſitélec téged ſzép ékeſséggel: Es adtam
karra való ékeſségeket a te kereidre, arany
lánczot te nyakadra. Es adtam náſphát à te
13 homlokodra es fulre való ékeſséget à te fü-
leidre, és diczőſlégnec coronáját a te fejed-
bẽ. Felékeſitéd azért magadat aránnyal es
ezűſtvel, és à te ruhád bibor, ſelyẽ, és külon
külőn ſzin vala: ſemlyét, és mézet, és olayt
őttél, és megſzépülél felőtte igen, és or-
14 ſzág birodálmára jutál. Es kiméne az te
hirednev az pogányoc közzé az te ſzép-
ſégedért: mert tökélleskeppen nagy vala,
az én ékeſségemért mellyet vetőttem te
reád, azt mondgya az UR Iſten.

15 DE elbizád magad az te ſzépségedben,
és az te hired nevedért paráznává lől,
és kiőntéd az te paráznaſágidat mindenre,
az ki azon általmenne, ahoz vala az te ké-
16 vánſágod. Es vévél à te ruháidból, és czinál
magas őltárokat magadnac külőnkü-
lőn féle ſzinnel, és azockal paráznalkodál,
nem kövétkeznec haſonló dólgoc, és nem
léſzen ollyan nép, à ki illyen dólgokat cze-
17 lekednéc. Es vévéd az te ékeſségednec
ſzerſzámit az én aranyambol és ezuſtőm-
ből, kiket te néked adtam vala, és czinálál
magadnac férfiu képeket, és azockal pa-
18 ráznalkodál. Es elővévéd az te külőnkü-
lőn féle ſzinű ruháidat, es béfedezéd azo-
kat, és az én olajomat, és drága illatomat
19 vetéd elejekben. Az én kenyeremetis mel-
lyet adtam vala te néked, ſemlyét és olayt,
és mézet, kickel tartottalac téged, ő elejek-
ben rakád, hogy lenne kedvesillat, azt
20 mondgya az UR Iſten. Effélőtt vévéd az
te fiaidat és leányidat, kiket énnékem ſzül-
tél vala, és megáldozád őket hogy mege-
21 méſztetnénec: avagy kicziné ez az te pa-
ráznaſágid közzül? Es megáldozád az én
fiaimat, [c] és adád őket hogy azoc tűz ál-
22 tal áldoztatnának meg. Es minden utá-
latoſságidban és paráznaſagidban meg nẽ
emlekeztél az te kiczinſégednec idejéről,
mikor mezitelen és béfedezetlen valál, és
23 eltapodva à te véredben. Es lőn minden
te gonoſságod után: (Jay jay te néked, azt
24 mondgya az UR Iſten,) Eppitél magadnac
bordéllyházat, és czinálál magas őltárt
25 minden útzákon. Es minden kereſzt ú-
taknál feléppitéd az te magas őltárodat,
és utálatoſsá tévéd az te ſzépségedet, és
térdedet két felé vetéd minden úton járó-
26 nac, és felőtte igen paráznalkodál. Pa-
ráznalkodál az Egyptuſbélieckel [f] az te
ſzomſzédiddal, nagy teſtűeckel, és meg-
ſzaporitád paráznaſágodat, hogy engemet
27 haragra ingerlenél. Ennekokaért imé ki-
nyuytám az én kezemet te ellened, és meg-
kőſſebitém az te readélt eledeledet, és a-
dálac téged azoknac kévánságokra kic té-
ged gyűlolnec, az Philiſtéuſoc leányinac,
28 kic elszallvác az te éktelen útadat. Es ez

a Az az, az el-ső ſzülőtteket ki-ket az Iſten à maganac ha-gyott vala ſzen-tőltetni. Exod. 23. verſ. 2.

f Az az, az E-gyptusbélnec bál-ványit tiſ. teled: Ilyen Ezechias királyi idejében. Eſa. 30. 31. oſztá Jehoyakim és Sedechias idejében, 2. Reg. 24. és 25.

után paráznalkodál az Aſſiriabélieckel miért hogy meg nem elégedél: paráznalkodál ő vélec, de igyis meg nem elégedhe-
29 tél. Es megſokaſitád az te paráznaſágo-
dat, az Chanaan földén az Chaldéuſockal
30 de még ſem elégedél meg ezzelis. Mely e-
rőtelen à te ſzived, azt mongya az UR Iſten
hogy mind ezeket czelekedted, magabiró
parázna aſzſzonyi állatnac czelekedetit.
31 Hog'éppitetted à te bordélyodat minden
kereſzt útakon, és magos őltárodat felczi-
náltad minden útzákon: és nẽ voltál mint
32 *egyéb* kurva, megutálván à bért. § *Mint* az
parázna aſzſzonyi állat, a ki férje helyében
33 idegeneket boczát hozza. *Mert* minden kur-
vának bért adnac: te pedig te adtad az te a-
jándékidat minden te ſzeretőidnec, és a-
jándékoztad őket, hogy bémennénec te
34 hozzád minden felől a te paráznaſágidért.
Es te kőzted külömbség vagyon és az tőb
aſzſzonyi állatoc kőzőtt, az te paráznaſá-
gidban: *mert* utánnad nem jártac paráz-
nalkodásért, hanem te adtál bért, és más
tenéked bért nem adott, külőmben czele-
kedtél azért ebben egyebekaél.

35 ANnakokaért te kurva, halld meg az UR
36 Iſten beſzédét. Igy ſzól az UR Iſten:
Miért hogy kiőntve vagyon az te rútſaged,
és kinyilatkozva vagyon a te mezitelenſé-
ged az te paráznaſágidban az te mezitelen-
ſéged az te ſzeretőiddel: és az te utálatos
bálványid miatt, és az te fiaid vérec miatt,
37 kiket adtál ő nékic. [h] Ennekokaért imé én
eggyűvé gyűytőm minden te ſzeretőidet,
kickel gyonyőrűſségſẽ éltél, és mindene-
ket kiket ſzerettel, mind azockal az kiket
gyűlőlſz vala, egybe gyűytőm őket te ellé-
ned mindé felől, és megmutatom à te me-
zitelenſégedet ő nékic, hog'láſsác minden
38 te mezitelenſégedet. Es megitéllec téged
ollyan itélettel mint ſzokták az paráznák
at és az vér kiontókat itélni, [i] és véredet
39 kiontatom haraggal és buzgó indúlattal.
Es adlac téged azoknac kezekben, és el-
rontyác az te bordélyodat, és eltőric az te
magas ſzékeidet, [k] és levonſzác rólad az
te ruháidat, és elvéſzic az te ſzép ékeſségi-
det, és mezitelen és ruhátlan hadnac tége-
40 det. Es gyüléſt téſznec te ellened és meg-
kőveznec téged, és által vernec téged az ő
41 fegyvereckel. [l] Es megégetic az te házai-
dat *tűzzel, és itéleteket téſznec te ellened
hadat tamaſſ-ſoc aſzſzonyi állatoc ſzeme láttára: és azt
czelekeſzem hogy megſzünnyél az para-
náſságtól, és többé bért nem adtſz, *az te
42 *ſzeretőidnec*. Es így nyugatom meg az én
haragomat te raytad: és eltávozic az én
búſulaſom tőled, és megnyugſzom, és tób-
43 bé nem haragſzom. Miért hogy meg nem
emlekeztél az te kiczinſégednec idejéről,
hanem ingerlettél haragra engemet mind
ezekben: és imé énis az te útadat fejedre

h Az az, kickel áldozál az bal-ványoknac.

i Az az, o''yan bűnteteſſel bün-tetlec mint à pa-raznakas és gyil-koſokat az mint bűntetic.

k Avagy mages oltaridat.

l Az az, nagy hadat tamaſz-tanac ellened.

* 2. Reg. 25. 9. Jerem 52. 13.

ſocd.

§ *Ertelmet ez. mint egyéb tiſz-tatalan ſzeme-lyéc ha mit igér-nec ſzeretői, ke-veſlic, vonogat-tyac magokat, hog'inkab többet vcheſſenec ray-toc: nem ollyan vagy te hanem te fizetſz inkáb, te jarſz utánnoc az te ſzeretőid-nec: Az mint kö-vetközic.*

forditodtam, azt mongya az UR Iſten, hog' 56
ne czelekedgyed az te mindẽ gondolatidat
44 az te utálatoſſãgidban. Imé valaki kõz 57
beſzéddel *ôrõmeſt* él: kõz beſzédel kezd rólad ſzólani, mondván: az minémõ az aña,
m *Samarianak* 45 ollyan az leányais. Anyád leánya vag'te, az ki megutálta az ő ferjét és fiait: és húga-
és Sodomanac le- idnac nénnye vagy, az kic megutálác azõ
anyiuerti, ezek- férjeket és fiokat: az ti anyatoc Hetheuſoc 59
hez ugymint fõ- 46 féle és atyátoc Amorrhéuſoc féle. Az te
várasokhoz tar- néned Samaria, ki az ő leányival egybe,
tozo apro vára- bal kezed felõl vagyon, és à te húgod ki la-
ſokat és falukat. kozic job kezed felõl, Sodoma, az ő leányi-
n *Az az, kiczin* 47 val egybe. m Es azokanac útokban nem
dolognac avagy jártál, és azoknac útálatoſſãgoc ſzerint nẽ
ſemminec vélted czelekedtél, mint ha kiczin dolog vólt vólna az, n hanem megveſztél inkáb azoknál
48 minden te útaidban. Eelec én, azt módgya az Ur Iſten: ha igy czelekedett Sodoma
az te húgod és aña ec leányi, az miat te cze-
49 lekedtél, te és az te leányid. Imé ez vólt álnoksága Sodomának az te húgodnac, az
kevélség, az kenyérnec elégsége, és hivol-
kodáſnac bõvsége vólt õ néki, és az ő leányinac, és à ſzũkölkõdõnec és az ſzegẽnec
50 kezét nem fogta: p Felfuvalkodának azért, és czelekedénec utálatoſſágot én elõttem, és elvetém õket, mikor megláttam
51 vólna. q Továbba, Samaria fél enyire nẽ vétkezett mint te, és megſokaſitottad az te utálatoſſãgidat azoc felett, és minden te utálatoſſãgidban, kiket czelekedtél, naladnál igazabbacká tõtted az te nénédet,
52 húgodat. r Teis azért viſeld az te gyalázatodat, az ki itéled vala az te nénédet, s az te bũneidért mellyeckel utálatosbá vétkeztél azoknál, igazbac valának tenáladnál. Te mondom ſzégyenülly meg és viſeld az te gyalázatodat mivelhogy az te nénéidet t és húgaidat igazbaknac mutatod lenni.
53 *Ha* megtéritem azért azoknac fogſágokat *az az* Sodomának és az ő leányinac fogſágát, Samariának és az ő leányinac fogſágát az te foglyaidnakis fogſágát ő vélec egy
54 gyût *megſzabaditom*. Hogy viſellyed az te gyalázatodat, és megſzégyenülly mind az
55 okért az miket czelekedtel: mikor azoknac vigaſztaláſokra léſzeſz. Es ha a te húgod és nénéd, Sodoma és az ő leányi viſzſzatérnec az ő régi állapattyokra: és Samária és az ő leányi megtérnec az ő régi állapattyokra, teis és az te leányid megtértec az ti régi állapatotokra. u

m Samarianak és Sodomanac leányinak, ezekhez ugymint fõvárasokhoz tartozo apro várasokat és falukat.
n Az az, kiczin dolognac avagy ſemminec vélted ha ezac ugy vétkõzõl mint Samária és Sodoma tartomanyoſtul, hanẽ meghalattad azokat à gonoſsagba
o Jerusalemről ſzol hozzá tartozo faluckal, varaſockal együtt.
p Az az, nem tamogatta, nem ſegetõtte azokat.
q Tudniillic, az ő gonoſsagokat: Nézd amarra Gẽ. 18. v. 21. és 19. v. 24. megyõc moſt. az Iſten mongya Abrahamnac Sodomarol és Gomorrharol, és meglátom, ha az ő kialtaſa ſzerẽnt melly felhatott én hozzam ezelekettenec.
r Az az, Samariat és Sodomat: az az, ha egyũve vetnec teged Jeruſalem, azokkal, igazabbaknac találtatnac azoc tenáladnal feléni gonoſsagot nem tõttet mint te.
s Az az, ki neveted vala Samariat miker az fogſagra vitetnéc.
t Az az, Samariat, Sodomat, kic naladnal igazbac voltac.
u Ez ha ẽversben nint ha aſzt mondaná: Ha azokat megtéritém es viſſzahozom az fogſagból, titeketis viſſza hozlac: de azokat ſohsa viſzſza nem hozom: ſzintén ugy azért titeket ſem hozlac, akar mint birtaſanac hazugsagokal az hamis prophetac titeket. Hanem ú timazadekokat hozom haza.

És az te húgodnac Sodomanac hirẽ nẽ vólt az te ſzádban, x az te kevélségidnec idejen. Minekelõtte kijelennéc az te gonoſságod: Mint mikor gyalázatban vólnál az Syriabéliecknec és Philiſtéuſoknac leányival, kic ő kõrülõtte vadnac, kic tégedet mindeneſtûl fogva megutálnac. y Az te gonoſságodat, és utálatoſságidat viſeled, az mondgya az Ur Iſten. Mert azt mongya az Ur Iſten, úgy czelekeſzem veled mit te czelekedtél, ki megutáltad az eskũvéſt, z hogy à frigyet felbontanád.

* De mindazáltal én megemlekezem az én fogadáſomról mellyet tõttem te veled à te gyermekségédnec idején, és õrócké való frigyet vetec veled. Es megẽlekezel az te útaidról, és megſzégyenled magad, mikor hozzád veſzed az te néném. det hugaiddal eggyütt, és adom azokat teneked leányúl, de nem az te frigyedből. †
Es meggerõſsitem az én frigyemet te veled: megeméred hogy én vagyoc az UR.
Hogy megemlekezzel ésmegpirúlly, és meg ne nyiſſad az te ſzádat ſzégyenletedbẽ, mikor megkegyelmezec néked mindenekben valamiket czelekedtél: azt mongya az UR Iſten.

x Az az, tekevél és boldog állapotodkor meg nem emlekeztél Salomon arol és annac veſzedelméről, hogy arrol gyakorta beſzellettél volna, és megrettentétel volna à gonoſsagtol.
y Az az, meg nem emlekeztel az nyomoruſágrul, mell, ben voltál az Syriabelicc és Philiſteuſoc miatt.
z Az az, az kitõt, mellyel ſi'lelegül enneẽm kem megc kimẽvél, cdaſel. v. 8.
* *Igéretet téſzi az õ mareknak megtartáſárul, és hogy azockal ſzöveſeget teſzen az Evangeliumnac ugy ſzöveteſege ſzerint, és ſzent lelkevel azokat megſzentéi hogy megc menjec bũnõket, mind poganyokal egybe, kiket Iſten megterit.*
† *Az az, Nem az tõrvennec ſcövetségeſzerint, mellyet megſzegtél, hanem az Evangeliumnac ugy frigye ſzerint, az Chriſtus erdemeᵉltal, &c. Mondgya penig hogy az õ utairol megemlekezic mikor az õ nennyeit hugait hozza fogadgya, az az, mikor mind az Izraelbõl mind az poganyokbol az valaſztaſtac eggyé lejznec. Mondgya az poganyokat az Izrael leanyinac meri az Evangeliumnac Sionbol menᵉt ki, mely uralt az poganyoc megholdaltatac az Chriſtus Ieruſalmaula.*

XVII. Réſz.

Az két ſzkeſellyũnec peldaia: Mellyſzedzi Sedechias kiralnac elhaylását az Egyptuſi ẽs kiralyhoz, megſzegven hitt ellen azt az frigyet mellyet tõtt vala Nabugodonozo kiralyal: Mellmegſzégyẽſẽlõn veſzedelmẽnekis oka. Prophetia Zerobabelrõl: Jechonias ũnokáról annac uralkodáſárol Jeruſalemben: ki példaia az Chriſtuſnac és az ẽ orſzáganac: ki Zerobabel nemzetibõl ſzarmazott: Matt. 1. v. 12.

1 ES lõn ẽn hozzám az UR beſzéde, mõd-
2 ván: Embernec fia veſs meſét és adg'
3 példabeſzédet Izrael háza eleiben. Es mondgyad: Igy ſzól az UR Iſten, egy nag' ſzárnyu nagy ſaskeſelyũ, kinec hoſszu ſzárnyai valának, ki rakva vala tollakal, kikben kũlõnkülõn féle ſzinec valának, jove az Libanus hegyére: és à Cedrus fának tetejét elſzedé, a

a Amat nagy Nabugodonozort az Babyloniai király ez: azmint magyarazza. v. 12. Ez jove Juda orſzágára, kit amaz jelõl Libanus hegyehõz haſonlit, és erdeſchõz. Az Cedrus fa ágainac tetejeᵉ, az Juda orſzág fejedelmi. v. 12.

4 Az ő gyenge ágainac tetejét elſzaggatá. és vive azt az kalmároknac földére, és az
5 ároſoknac varoſokban tévé le azt. b Es vőn annac az földnec magvából, c és el-
veté azt az terméken földben, vivé azt ſoc viz mellé, mint az füzet úgy veté azt el.
6 Es kijőve, és kiágazott ſzőlőtűvé lőn, alatſon magaſságra nevekedvén, ugy hogy az ſzőlővelſzőc ő reá *az tőre* néznének, és annac győkeri az alatt vólnának: és ſzőlőtővé lőn, és veſzſzőket teremte, és ágacz-
7 kákat boczáta ki. Es vala más nagy ſaskeſelyű, ki azis nag' ſzárnyu vala, és tollacskal bévőlkődic vala: és imé ez ê ſzőlő tő az ő győkerével ragaſzkodéc ához, és az ő veſzſzeit kinyuytà ő hozzá hogy őntőznė
8 őtet az ő ültetéſének barázdáiból. Es jó földben ſoc vizec mellett plántáltatott vala, hogy ágakat nevelne, és gyűmőlczet te-
9 remtenene, lenne jelés ſzőlő tő. d Mőgyad *azért*, Igy ſzól az Ur Iſten: e Vallyons' javára léſzené ez neki? vallyon az ő győkerit nė ſzaggattyâ ki, és az ő gyűmőlczét nem vágiać ki? és nem ſzáraſzttyać meg? minden ő jóvé ſénec ágait elſzaraſzttya: nė de nė erős karrale és ſoc néppel ſzaggat-
10 tyajé ki azt mind gyökereſtől? Es imé elplántáltatott: Avagy jólléſzené dolga? f Avagy ha az Napkeleti ſzél illeti őtet nem elſzáradé, és az ő terméſének veſzſzeivel nė
11 megſzáradé? Es lőn az Ur ſzáva én hozzám, mondván.
12 Mongyad moſt az engedetlen háznac: Avagy nem értitekė, mit jegyezzenec ezec? Mondgyad? Imé eljőtt az Babyloniai király Jerusálembe, és felvévé az ő királlyát és fejedelmit, és elvivé ő hoz-
13 zá Babylonyába. Es vőn az királyi magból, és frigyet vete ő velé, és meg eskűté őtet: g és az földnec erőſſeit elvivé. Hogy az
14 orſzág alázatoſságban tartaná magát, hog' fel ne fuvalkodnéc, és hogy az ő fogadáſát
15 megtartaná, hogy abban megállana. De elſzakada ő tőle, boczátván kővetőket Egyptusba, hogy adna ő néki lovakat és ſoc népet: vallyons' javára eſikė ez néki? vallyons' megſzabadittyać megát az ki ezeket czelekeſzi? az ki megſzegte az frigyet meg-
16 menekedaké? Eelec én, azt mondgya az Ur Iſten: h Ha annac az királnac lakó helyében Babyloniában meg nem hal, az ki őtet királlya tőtte vólt, ez kinec tett eskűvéſét megutálta, és az kivel tett frigyét fel-
17 bontotta. Es Pharaó nagy haddal és nagy ſokaſággal ſeműt ő néki nem tehet az hadban: mikor tőltéſt rakni kezd, és ſántzokat
18 czinálni i ſoc lelkec veſzedelmére. Megutálta az és kűvéſt hogy megtőrnė az fogadáſt mellyet tett vala kezét béadván, * és
19 mind ezeket czelekedte, *ez okaért* meg nem ſzabadúl. Annakokaértigy ſzól az Ur Iſten: Elec én, ha fejére nem fordítom az én eskűvéſemet, k és az én frigyemet mellyet
20 megſzegett. Es kiteritem o ellene az én † hálómat, és belé akad az én varsámban: és viteté őtet Babyloniába, és ott ő véle tőr-
21 vénkedem az ő gonoſságáért, mellyel én ellenem járt. Es minden ő elfutotti, min-
ő ſeregivel fegyver miatt húllanac el: és az kic megmaradnac mindė ſzélre l elhányat-
nac: és megtudgyátoc, hog' én UR ſzólottam.

22 Igy ſzól az Ur Iſten: Es véſzec én a maz magas Cedrus ſánac tetejéből, m és eltéſzé: az ő feiső gyenge ágai közzül gyenge ágat
23 ſzegec le, és én elplántálom az magas és félemelt hegyen. n Iſrael magas hegyén plántálom őtet, és ágait felneveli, és gyűmőlczőt teremt: és nagy Cedrus fává nevekedic: és laknac ő alatta minden féle ſzárnyas madarac, az ő ágainac árnyéka alatt
24 laknac. Es minden mezei fác megeſméric hogy én vagyoc UR az ki az magas fát alatſonná téſzem, és az alatſon fát magaſſá téſzem, én ſzáraztom meg az zőldellő fát, és az aſzſzú fát az ki zőldé téſzem: En UR ſzólottam, és megczelekeſzem.

XVIII. Réſz.

Mindenec az ő bűnénec terhet kel viſelni, az penitencia tartónac idvéſſége: igér. Az igazat az ki az igaſz uttol eltér, halálal fenyegeti. Az megtéróknec kegyelmes az Iſten.

1 Es lőn én hozzám az Ur ſzava mondván:
2 Mi dolog hog' ezt az közbeſzedet ſzoktátoc mondani Iſrael földérol, mondván: * Az atyác őttéc meg az † egreſt, és az fia-
3 knac fogoc váſic meg belé? a Eelec én, azt mondgya az UR Iſten, ha többé helye léſzen közttetec eunec ez közbeſzédnec Iſ-
4 raelben. Imé minden lélec enyim: úgy az atyának lelke mint az fiunac lelke, enyim: az melly lélec vétkezic, annac kel meghal-
5 ni. Es az férfi ha igaz léſzen, és ítéletet
6 és igaſságot czelekeſzic: Ha hegyeken nem őtt, b és az ő ſzemeit fel nem emelte az Iſrael házának bálványira: és az ő felebarátya féleségét meg nė * fertéztette, és féleségéhőz havi betegségében kő-
7 zel nem járúlt. Es ſenkit meg nem † nyomorőtt: az adóſnac az :: zálagot megadta: az hiſtet erővel el nė vőtte: az éhezőnec
8 kenyerét "" adta, és az mezítelennek ruhát adott: Az ki * uſurára nem ád, és többet nė véſzė: megvőſza az ő kezét az alnokſág-

tól:

b Az kalmároc jőlſére: Az az, Babyloniába.
c Nabugodonozor vőn az Juda földénec magvából, az az, az királyi magból, Ertſzedechiaſt. Kit elvete az ő földében: mert Nábugodonozor Juda orſzágabȧ helere allatta, és királlyá tevé, holott gyűmőlczőtis teremthetett volna: maga és orſzága haſznaval békével maradhatoti volna, ha Nabugodonozortul el nem hajolt: volna. Felnevekődec azért az ő földen, és ſzélőtővé lőn, ki magában alatſon az tőbſikhoz kepeſi, az az, nė ollyan nagy mérőſzágra emelteſéc mint az előtt az Juda birái mellőzéſéde más Iſtenekhez jűhhoz ragaſzkodéc az az, a Egyptusbélt kirainoz ella meg, ſzejzén az ő ſéreit, melyet azott vala: az Babyloniai kiralnac, hog' az eden őntőzvétet folyaſſival, az az hog' Iſtus mellėjegtől ſzáktoztaſſon.
d Az az Jol volt dolga az kiralnac, ha el nem ſzakadot volt a Babyloniától.
e Az az nem leſſen ez ſzára, hanem veſzedelmére Sedekiáſnac.
f Vagy igy, és nem elſintalhatot de vallyon jól leſzene dolga.
g Tudnillic Sedechiaſt.
h Mintha azt mondaná, Igyſ-igy legyen, igaz mondo ne legyec nė ellyec én Iſten ha vgyan azon kiralnac Nabukodonozornac u.karában meg nem kel hatni, a kit hitvel megeczalt.

i Jeruſalė kőrül.
** Jer.50.v.5.*
k Melliyet tőtt az en nevembė, mellyel én nemvemre eskűtt meg.
† Sup.12.13. Inf 32.3.
l Az az, földnec minden ſzegeletire.
m Az az, à királyi nemzetnec maradékibol, mellyből volt Zorobabel, és ennec maradekibol az Chriſtus teſt ſzerint.
n Az az, Anyaſzent egy hazban, Joſ.2.v.1.2
** Jer.31.29.*
† Vagy, Vadſzőlőt.
a Az az, ezzel mentitec magatokat hogy nė az ti gonoſságtokert bűntet az Iſten, hanem az ti elűtöknec, atyáitoknac gonoſságáert.
b Tudnillic az bálványozockal.
*à Balvanyoc tiſztöletire ſzerzeteit áldoza tokbol: laſd meg, * Pſal.106.v. 28. és 1. Corin.8 és.10.*
† Levit 18.19.20
:: Exod.22.21. Lev.19.13. és 25. 14.
"" Deut.24.12. Exod.22.26.
** Deut 15.7.*
Eja.58.7.
Matt 25.35.
** Exod.22.25. Levit.25.35.36.*

tól: igaz itéletet tészen egy más kőzött:
9 Az én paranczolatimban jár, és az én itéletimet megőrzi hogy igasságot czelekedgyék: ez az igaz, élve él: azt mondgya az UR
10 Isten. Es ha vért ontó lator fiat ſzűlend, és ez gonoſságoknac valamellyiket czelekeſzi.
11 Es mind ezeket nem czelekeſzi, hanem az hegyeken éſzik, és az ő felebarátyának
12 feleségét megſerteſzteti. Az ſzűkólködőt és az ſzégént megnyomorîttya, az másét erővel elvéſzi, és az zálagot viſſza nẽ adgya, és à Bálványokra emeli az ő ſzemeit, utálatoſſágot czelekedvén.
13 Uſurára ád: és többet vészen: vallyon s'élé ez? Nem él: mind ezeket ez utálatoſſágokat czelekedte, halállal hal meg: az ő vére ő rayta léſzen.
14 Hog' ha fiat ſzűlend, és láttya az, az ő attyának minden vétkeit kiket czelekeſzic, láttya, és
15 nem czelekeſzic az ſzerint: Az hegyeken nem éſzic, és az ő ſzemeit fel nem emeli az Izrael háza bálványîra, az ő felebarattyának
16 feleségét meg nem ferteſzteti. Es ſenkit meg nem nyomorît, az zálagot meg nẽ tarttya, és az másét erővel el nem véſzi: az ő kenyerét az éhezőnec adgya, és az mezitelent
17 ruhával bé fedezi. A ſzegéntúl meg nem vonſza az ő kezét, uſurát és többet nem vészen, az én itéletemet czelekeſzi, az én paranczolatimban járand: ez meg nem hal
18 az ő attya álnokságáért, *hanem* élve él. Az ő attya *pedig* miért: hogy nyomorgatáſt tett, az ő attyafiát erővel elvőtte, és az mi nem jó, azt czelekedte az ő népe kőzött, ezokaért imé meghal az ő maga álnokságáért.
19 *Ti pedig azt* mondgyátoc: † Hogy nem viſelné az fiu az ő attya álnokságát? Mikor az fiu itéletet és igaſſágot czelekeſzic, minden én paranczolatimat megtarttya, és czelekeſzi azokat, élve él.
20 Az melly lélec vétkezic annac kel meghalni: az fiu nem viſeli az atyának álnokságát, ſem az atya nem viſeli az fiunac álnokságát, az igaznac ő magán léſzen az ő igaſſága, és az hitetlenen az ő hitetlenſége.
21 Az hitetlen pedig ha megtérend minden ő bűneiből, kiket czelekedett, és megtartandgya minden én paranczolatimat, és itéletet és igaſſágot czelekeſzic, élve él, meg nem hal.
22 Semmi gonoſságiról kiket czelekedett emlékezet nẽ léſzen, az ő igaſſágáért mellyet czelekedett,
23 él. * Nemde kévánatoſſággal kévánomé én hogy az hitetlen meg hallyon, azt mondgya az UR Iſten? Nemde inkáb, ha megtérend az ő útaitól, hogy éllyen.
24 Ha pedig elhajól az igaz az ő igaſſágától, és czelekeſzic álnokságot minden utálatoſſágoc ſzerint melyeket czelekéſzic az hitetlen, nemde élé? Semmi ő igaſſági kiket czelekedett emlekezetben nem léſznec: az ő gonoſſágáért mellyet tett, ezekért meg kell halni.
25 Es ezt mondgyátoc mégis †: Nem igaz az UR-
nac úta: h Hallyátoc meg moſtan Izrael háza: Avagy nem igazé az én útam? avagy inkáb nem az ti útaitoké nem igazac?
26 Mikor az igaz az ő igaſſágáról eltér, és álnokságot czelekeſzic, meghal azokért: az ő álnokságájért hal meg, mellyet czelekedett.
27 Es mikor az hitetlen az ő hitetlenségétől megtér mellyet czelekedett, és itéletet czelekeſzic és igaſſágot, az, az ő lelkét megtarttya életben.
28 Mert eſzében vőtte magát, és megtért minden utálatoſſágiból mellyeket czelekedett, élve él, meg nẽ hal.
29 Es mond: az Izrael háza. Nem igaz az Ur útа: avagy nem igazáké az én útaim, Izrael háza? avagy inkáb nem az ti útaitoc nem igazac?
30 Ennekokaért mindeniteket az ő útai ſzerint itélem meg, Izrael háza: azt mondgya az UR Iſten: † térjetec meg, és fordúllyatoc el minden ú álnokságtoktól, és tinéktec az álnokság nem léſzen romláſtokra.
31 Veſſétec el tőletec minden álnokságtokat mellyel vétkeztetec, és ſzerezzetec magatoknac uy ſzivet és uy lelket: és miért
32 halnátoc meg Izrael háza? Mert nem gyönyőrködőm az halálra valónac halálában: azt mondgya az UR Iſten: térjetec meg azért, és éllyetec.

XIX. Réſz.

Az oroſzlán kölykekőn és az Oroſzlánon példázza Joachaz és Joachim fogságát.

1 TE pedig tégy ſiráſt Izrael fejedelmin:
2 Es mond ezt: Miczoda *vala* az te anyád? Nőſtény oroſzlán, a ki fekſzic az oroſzlánoc kőzőtt, és neveli az ő kőlkeit.
3 Es felnevele eggyet az ő kőlkei kőzzől: és vaſtag oroſzlánnyá lőn, b és megtanulá az ragadománt hordani, az embereket megenni.
4 Es meghallác *ezt* ő róla az pogán népec, kiknec hálójokban megfogatéc, vitéc ótet lántzockal * Egyptus földébe.
5 Mikor azért látná *az te anyád* hogy loc ideig várta vólna, és hogy oda veſzett az ő reménsége, vőn eggyet az ő kőlkei kőzzül, *fegva viſzen E-*
6 *kit vaſtag oroſzlánná tőn.* c Es ez jár vala fzüntelen az oroſzlányoc kőzőtt, d és magabiró oroſzlánná lőn, és eltanulá az ragadománt hordani, és embereket enni.
7 Es c *Az maſic* Jegonoſzúl éle azoknac özvegyivel, c és el-

a *Az Nőſtén oroſzlán Juda nemzetsége es orſzága.*

b *Az első vaſtag oroſzlán kegyetlen Joachaz kiraly kit Pharao fogva viſzen Egyptusban.* * 2. Reg. 23. v. 33. Jer. 22. 1.

c *Az maſic Joachimkinec hitetlenéről, ſoc artatlan vér ontásáról láſſad: 2. Reg. 24. v. 3. 4. Kit Iſten az Babyloniai kiraly Nabugodonozer inſige alá vete, es attol elſza kadvan ſoc ſele pogan ellenſegeket tamaſztatta ca; à mint azt ott emlekezic ő ſzent iras.* d *Mert Joachim hol az Egyptusi kiralyval, hol az Babyloniai királlyal tartot frigyet: és azokkeben dűlkődőt mind az ő népen, az Prophetaken: mind ſzomſzed nemzetségőkön.*

e *Tudniillik az kiket megőlt es elveszett. Vagy az özvegyeken értiaz puſztaſalukat es varoſokat.*

routá az ő palotájokat, és városokat elpuſztítá, és puſztán marada â föld és minden benne való, az ő ördítása ſzava miatt.

8 Es reá kéſzülénec [f] az pogány népec kőröskőrűlá tartományokból, és kiteritéc reá az ő hálójokat, kiknec hálójokbá megfogatéc. 9 Es vetéc őtet tömlőtzre meglántzolván, és vivéc őtet az Babyloniai királynac, hogy vinnéc őtet az [g] kerítéſekbe, hogy többé ne hallattatnéc az ő ſzava Izrael hegyein.

10 [h] AZ te nyugodalmodban az te anyád ollyatén vala mint az vizec mellett plántáltatott ſzőlőtő, gyümőlczél és veſzſzővel bővőlködic vala az ſoc vizektől.

11 Es valának ő néki erőſs veſzſzei az uralkodóknac páltzáival [i] egybe, és nagy vala az ő magoſſága az közöttőc elfutott sűrő ágac között: 12 [k] és az ő magoſſágával kitettzéc az ő veſzſzeinec ſokaságával. De kiſzaggattatéc az *Iſten* haragja által, és az földre vettetéc, és az napkeleti ſzél ſzárazta az ő gyümőlczét, letöretének és elſzáradának: és az ő erőſs veſzſzeit az tűz 13 [l] emészté meg. Moſtan pedig az puſztában plántáltatott, az ſzáraz és ſzomju földön. 14 Es tűz menvén ki, az ő ágainac veſzſzejéből, [m] az ő gyümőlczét megemészté, úgy annyéra hogy nem marada ő benne erőſs veſzſző, az uralkodáſra [n] ez az ſiralom és léſzen ſiralomra. [o]

f *Avagy fölkiáltanac ellene.*

g *Az az, Babyloniába mellyvaros erős volt kerítéſekkel.*

h *Juda országanac élőbbi boldogſagos állapattyárol ſzol.*

i *Az az, az urackal es fejedelmeckel egybe erőſs királyai.*

k *Az az, egyéb országoknál es irodalmoknál tettetesb vala.*

l *Az az, fogságra vitetett.*

m *Az az, legerősb fajából.*

n *Az veſzſzőn az mellyből tűz menne ki érti Jehojakim királt, ki ő maga veſzte magát az országgal eggyűt, kitit es az frigyet fölbontván, mellyet tört vala az Babyloniai királlyal. 2. Reg. 24. v. 3. Attol fogva azért király nemből nem támadott ki magat birhatta volna az kir.li meltoságban, mind az Chriſtus eljövendeig: láſſad, Jer. 22. v 24. es 30.*

o *Az az, ez az Juda királlyárol való prophetia, igy tell: eſedec bé, mellyből nagy ſiralom leſzen.*

XX. Réſz.

Az Iſten nem akar feleletet adni az kérdezkedőknec: az háládatlanságért, kit itt ſzemekben vét. Igéri az népnec megtérését az fogságból. Az erdő meggyujtásán példázza Jerusálem veſzedelmét, kiben jóc és gonoſzoc valának, mint az erdőben nyers és megaſzott fa.

1 ES lőn hetedic eſztendőben, ötődic hónac tizedic napján: jövénec valami férfiac az Izrael véneci közzül, hogy tanáczot kérdenénec az URtól, és leűlénec én előttem. 2 Es lőn én hozzám az UR beſzéde, 3 mondván: Embernec fia, ſzélly az Izrael véneinec, és mondgyad ő nékic: Igy ſzól az UR Iſten: Nemde én hozzám jőtőké tanácz kérdeni? Erlec én ha kérdéſtékre megfelelec tinéktec: azt mondgya az UR 4 Iſten. Ezeknec igyeket forgatnádé? aragy igyeket vennédé fel inkáb, emberneg fia? *ſőt* add tudtokra az ő attyoknac utálatoſſágokat. 5 Es mondgyad nékic. Ezt mondgya az UR Iſten: Azon az napon, mellyen választám Izraelt, és felemelém az én kezemet Jácob háza magvájért, és megeſmértetém magamat ő vélec Egyptus földén: felemelém az én kezemet nékic, [a] mondván: En vagyoc az UR az ti Iſtenetec. 6 Azon azért az napon felemelém az én kezemet nékic, hogy kihoztám őket Egyptus földéről az földre mellyet megneztem vala nékic, ki téyjel és mézzel folyó, kévanatoſb minden tartományoknál. 7 Es mondéc nékic minden az ő ſzemei utálatoſſágit [b] elveſſe, és az Egyptusbéli bálványockal meg ne ferteztéſſetec magatokat: En vagyoc az ti URatoc Iſtenetec. 8 De pártot ütének én ellenem, és nem akaránac énnékem engedni: és ſenki az ő ſzemec utálatoſſágit el nem veté, és az Egyptusbéli bálványokat el nem hagyác: végezém azért hogy kiönteném az én haragomat ő reájoc, hogy bétölteném az én haragomat ő raytoc Egyptus földe közepőtt. 9 De ezelekedtem az én nevemért [c] hogy ne gyaláztatnéc á Pogányoc ſzemec előtt á kic között valának, mert megeſmértettem vala magamat ő vélec [d] az ő ſzemec előtt, hogy kihoznám őket Egyptus földéről. 10 †Kihozám azért őket Egyptus földéből, 11 és hozám az puſztába. Es adám ő nékic az én paranczolatimat, és az én ítéletemet kijelentém nékic, kiket ha melly ember ezelekednéc, * élne azoc által. 12 Es eſſelőtt adám nékic ez én † ſzombatimat hogy lennénec én közte és ő köztőc, hogy tudnác hogy én vagyoc az Ur, ki őket megſzentelem. 13 De pártot üte én ellenem Izrael háza az puſztában, az én paranczolatimban nem járának: es az én ítéletimet elvetéc, kiket ha ember ezelekeſzic, él az által: Es az én ſzombatimat * megferteztettéc felőttem igen: és mondám hogy kiontanám az én haragomat ő reájoc az puſztában, hogy elveſzteném őket. 14 De ezelekedtem az én nevemért, hogy ne gyaláztatnéc az pogányoc előtt, kikrec ſzemec 15 láttára kihoztem vala őket. Es énis felemelém nékic az én kezemet az puſztában, hogy bé nem viſzem őket â földre mellyet adtam, ki téyjel és mézzel folyó: kévánatosb minden tartományoknál. 16 Miért hogy az én ítéletemet elvetették, és az én paranczolatimban nem jártanac, és az én ſzombatimot megferteztették: mert az ő ſzivec 17 az ő bálványoc után járna. Mindazáltal kedvezett az én ſzemem ő nékic, hogy őket el ne veſzteném, és véget nem vetőttem 18 ő bennec az puſztában. Es mondéc azoc fiainac az puſztában: Az ti atyáitoknac paran-

a *Az az, kezem fölemelve megeskűttem Jacob maradékinac.*

b *Az az, az bálványokat kiket tiſztelnec vala.*

c *Tudniillic, hogy fogadásomnac állanéc.*

d *Az Izrael ſiaival, az pogányoc láttára.*

† *Exod. 13. 18.*

* *Lev. 18. 5. Rom. 10. 5. Gal. 3. 12.*

† *Exod. 20. 8. et 31. 13. &c. et 35.*

* *Exod. 16. 28.*

c *Az az, mind eggyig el nëveſztettem őket az mint érdemlették volna.*

paranczolatiban ne járjatoc, [f] és azoknac
ítéleteket meg ne tartsátoc, és azoknac
bálványackal magatokat meg ne ferteztes-
19 sétec. En vagyoc a ti URatoc Iſtenetec:
az én paranczolatimban járjatoc, és az én
ítéletimet tartsátoc meg, és azokat czele-
20 kedgyétec. Es az én ſzombatimat meg-
ſzentellyétec, és legyenec jegyül én kőz-
tem és ti kőztőtec, hogy tudgyátoc hogy
21 én vagyoc azti URatoc Iſtenetec. De az
fiakis pártot úténec én ellenem, az én pa-
ranczolatimban nem jártanac, és az én ité-
letimet meg nem tarttottác, hogy meg cze-
lekednéc azokat, kiket ha czelekednéc az
ember, élne azoc által: az én ſzombatimat
megferteztettéc: és mondéc, [g] hogy kiön-
teném haragomat ő reájoc, hogy bétőlte-
22 ném haragomat raytoc az puſztában. De
megvonám az én kezemet, és czelekedém
az én nevemért, hogy ne gyaláztatnéc a
pogányoc előtt, kiknec ſzemec láttára ki-
23 hozám őket. Enis azért felemelém az én
kezemet reájoc â puſztában, hogy ideſtová
oſzlatom őket a pogányoc kőzé, és el-
24 hintem őket tartományokra. Miért
hogy az én ítéletimet nem czelekednéc,
az én paranczolatimat megferteztetnéc,
Es ſzombatimat megferteztetnec, és hogy
az ő attyoc bálványi után vólna az ő ſze-
25 mec. Enis azért adéc nékic nem jó pa-
ranczolatokat: [h] és ítéleteket mellyec ál-
26 tal ne élnénec. Es fertelmeſſégre vetém
őket az ő ajándékockal, [i] miérthogy min-
den első ſzülöttet † megégetnec vala, [k]
hog' elpuſztitatnám őket, hogy megeſmér-
néc, hogy én vagyoc az UR.

27 ENnekokaért ſzólly az Izrael házának, 40
embernec fia, és mondgyad nékic: Igy
ſzól az UR Iſten: még ebbennis gyalázattal
illettec engemet az ti atyaitoc, mikor el-
28 ſzakadván vétkőzénec én ellenem. Hogy
mikoron bévittem vólna őket â földre, kin
emelém fel az én kezemet, hogy azt ő né-
kic adnám: megtekinténec minden magas
halmot, és minden sürű ágú fát, és ott ál-
dozzác vala az ő áldozattyokat, és ott té-
ſzic vala az ő haragra ingető áldozattyo-
kat, és ott téſzic vala az ő jó illatú áldoza-
ttyokat, és ott áldozzác vala az ő ital áldo-
29 zattyokat. Es mondéc ő nékic: Miczoda ez
è magaſſág ahová ti gyülekeztec? De mégis
Bamanac [m] neveztetic mind ez mai napig.

30 ENnekokaért mondgyad az Izrael házá-
nac: Igy ſzól az UR Iſten: Nemde â ti a-
tyaitoc módgyák ferteztetiteke magato-
kat, és az ő utálatoſſágoc ſzerint paráznal-
31 kodtoké? Es mikor ajándékot viſztec fel,
hog' az ti fiaitokát megégeſſétec, megferteſz
tetitec magatokat mindē ti bálványitokban
mind ez mai napig: és én az ti tanácz kér-
déſtőkre megfelelnéké te Izrael háza? E lec
én, azt mondgya az UR Iſten: ha megfelelec
tinéktec. [n]

32 ES az mit elmétekben gondoltec ſemmi-
képpen nem léſzen: hogy azt mondgyá-
toc, hogy: Léſzünc ollyaténoc mint az po-
gányoc, [o] mint è tartományoc nemzetségi,
33 ſzolgálván az fának és az kőnec. E lec én,
azt mondgya az UR Iſten: ha erőſs kézzel,
és kinyuytott karral, és kiontott búsúlt ha-
34 raggal nem uralkodom raytatoc. Es ki-
viſzlec titeket az népec kőzzül, és egybe
gyűyteiec benneteket az földékről kikre el-
oſzlattoc, erőſs kézzel, és kinyuytott karral,
35 és kiontott búsúlt haraggal. Es viſzlec ti-
teket az népec puſztájára, P áhól ſzemtől
36 ſzembe tőrvénkezem veletec. Az mint tőr-
vénkeztem az ti atyaitockal Egyptus földe
puſztájában, igy tőrvénkedem veletec, azt
37 mondgya az UR Iſten: Es általviſzlec ti-
teket az veſzſző alá, q és hozlac titeket az
38 frigynec kőtelére. Es kiválaſztom kőzzű-
letec az pártoſokat, és â kic én ellenē járnac,
az ő lakó helyekből kihozom őket: és Iz-
rael földére ſenki kőzzűlőc nem mégyen:
hogy megtudgyátoc mert én vagyoc az Ur.

39 ES ti Izrael háza, azt mondgya az Ur Iſten:
mindenitec járjon az ő bálványi után, rés
ſzolgállyatoc *azoknac* minekutánna nem
engedtec énnékem: és az én ſzent nevemet
többé meg ne ferteſzteſſétec â ti ajándéki-
40 tockal és bálványitockal. Mert az én ſzent
hegyemen, és Izraelnec magas hegyőn, azt
mondgya az UR Iſten: ott ſzólgál énnékem
Izraelnec egéſz háza, egéſzſzen azō az föl-
dōn: ott léſzen kedves akaratom hozzájoc,
és ott kévánom meg az ti áldozatotokat,
és â ti ajándékitoknac első ſzengéjét min-
41 den ti áldozattokban. Az ti jó illatú áldo-
zattokért kedves akaratom léſzē hozzátoc,
mikor kihozlac titeket az népec kőzzül, és
egyben gyűytelec titeket az földékről, kik-
te kioſzlattattatoc: és megſzenteltetema ti
42 bennetec az pogányoc ſzemec előtt. [p] Es
megtudgyátoc hogy én vagyoc az UR: mi-
kor bévíſ lec titeket Izrael földére, azra â
földre, mellyért felemeltem az én keze-
met, hogy adom azt az ti atyáitoknac.

43 Es ott megemlekeztec az ti útaitokról, és
minden czelekedettektől, kickel megter-
teſztettétec magatokat, és méltóknac itélí-
tec magatokat [r] kic kivágattaſſátoc minden
gonoſſágokért mellyeket czelekedtetec.

[f] *Azot ſzerint ne éllyetec.*

[g] *Tudniillic, magamban, az az, gondolam.*

[h] *Az az, nem kedvec ſzerint valókat, mellyec nem javokra hanem romlaſokra lennénec. Vagy érti az poganyoknac paranczolattyokat, mellyec alá Iſten vetette őket ſok ſzor.*

[i] *Az az, aldozattyockal.*

† *Sup. 16. 21.*

[k] *Mint az poganyoc regen az Moloch Iſtennec az ő első magzattyockal aldoznac vala ő ket tűzre vetvē.*

[l] *Az az, kezem felemelve megiskúttem vala.*

[m] *Az magaſſágon, de ikul excolſum, Sidoni hamaʒért: az iſten az nagy magaſoltatockat kikecā bálványoknac tiſzteletire eppitēttec, kikből gyakorlicziō nelkēl avagy hogy magas helyeken, hegyeken, halmokon epitettéc: kit az Iſten megtiltott vala, hogy egyébūt ne aldoznanac, hanem az mell helyet ő az ő tiſzteletire valazt, ki az Jeruſalēbeli Templom vólt, melly peldāzi az Chriſtuſt, Deut. 12. v. 13 az miat az Chriſtus magyarázza. Joh. 2. v. 19. és 21.*

[n] *Az az, ſemmikeppen nem czelekeſzē, hogy megfelelnéc.*

[o] *Az az, Ollyanſzerenczeſen leſzen mindē dolgunc mint az poganyoknac, ha vélec eggyūt az ő fa es kō balványokat tiſztellyūc. az mint az Izraelnec népe ſzol Jeremiaſnac, cap. 44. v. 15. 16. 17. &c.*

[p] *Az az, hordozlakiztelket az poganyoc kőlzōtt, ſoc kūlōmbkūlōmb helyeken.*

[q] *Az az, az ō birtokom alá haytalac bennetec: Vagy, Az ēgēſz Izraelt megbanyczm vetem mint az paſztor az juhokat, hogy az jokat az ēn ſzōdōn vetségembe foglallyam es az ēn aklomba vigyen, à gonoſzokat elveſſem.*

[r] *Mintha azt mondana: Ir kak te kioſzlattattatoc: akarem hogy nyilvan valo bálvanyozoc legyetec, hogy nē mineketlábra ſanic kallyatoc, es igy az ēn nevem ne gyalaztaſſec ti altalatoc: tec magatokat kic kivágattaſſátoc az joins Illyes prophetais ſzol az Izrael nepenec. 1. Reg. 18. v. 21.*

[s] *Az az, az pogányoc ſzōlczōnec engem à ti megſzabadulāſtokert.*

[t] *Ti magatokban.*

44 Es megtudgyátoc hogy én vagyoc UR: mikor ezekeſzemveletec az én nevemért, nem az ti gonoſz utaitoc ſzerint, és az ti megveſzett ezelekedettec ſzerint, Izrael háza, azt mondgya az UR Iſten.

45 Es lőn az UR beſzéde én hozzám, mond- 46 van: Embernec fia, veſd az te orczádat délre, és czépőgj [a] dél felé és prophétály az déli mező erdeje felé. [b] 47 Es mongyad az dél erdejének: Hald meg az UR beſzédét: Azt mondgya az UR Iſten: Imé én tűzet gyuytoc te benned, és megemészt te benned minden nyers fát, [c] és minden aſzſzú fát, meg nem aluſzic eggyic láng az más után: és megégnec á miá minden orczác délről fogvan éſzakig. 48 Es meglättya minden teſt, hogy én UR gyuytottam meg azt, és meg nem ólcatic. 49 Es mondéc: Ah ah Uram Iſten: ezec azt mondgyác nékem: Nemde ez *ezac* példabeſzéddel ſzólé. [d]

XXI. Réſz.

Fegyverrel fenyegeti Jeruſalemet. Az Babyloniai király hadával felkéſzölvén gondelkodic ha előſzőr Ieruſalemre avagy az Ammonitákra menyen. Es Iſten az ő jövendőlött ugy igazgattya, hogy Jeruſalemre mennyen. Sedechias király meggyalazáſáról. Az Ammonitac romlásárol.

1 Es lőn az URnac beſzéde én hozzám, 2 mondván: Embernec fia veſd az te orczádat Jeruſalémre, és czépőgj [a] az ſzent [b] helyekre, és prophétály Izrael földe ellē. 3 Es mongyad Izrael földének: Ezt mondgya az UR: Imé én te reád *mégyec*, és ki vonſzom az én kardomat az ő hüvelyéből, [c] és ki vágom belőled az igazat, és az hi- 4 tetlent. Mivelhogy pedig kivágom belőled az igazat és az hitetlent: ezokért kimégyen az én fegyverem az ő hüvelyéből minden teſtre délről éſzakig. 5 Es megérti minden teſt, hogy én UR vontam ki az én fegyveremet az ő hüvelyéből, meg nem tér több- 6 bé. [d] Es te embernec fia fohászkod gyál fel, mintha derekádban faydalmat ſzenvednél, és keſerűſséggel tegy foházkodáſt ſzemec láttára. 7 Es léſzen, mikor mondnac tenéked: Miért nyögſz te? mondgyad: Az hirért: [e] mert jő *immár*, és elodvad minden fiziv, és minden kezec elerőtlenednec, és minden lélec ſzomoruſágban eſic, és minden térdec vizzel folynac, [g] imé eljő, és megléſzen, azt mondgya az UR Iſten:

8 Es lőn az UR beſzéde én hozzám, mond- 9 van: Embernec fia prophétály, és mondgyad: Ezt mondgya az UR Iſten: mondgyad: Az fegyver, az fegyver megéleſittetett, és megis tiſztitatott. 10 Hogy áldozatokat ölliyön, megéleſittetett: hogy fényes legyen megtiſztitatott: Avagy őrűllyünké? holott az én fiam veſzſzeje ez mellyminden fát megutál. [h] 11 Es adtá [i] azt megtiſztitáſra, hogy kézben fogjác: megéleſittetett és megtiſztitatott, hogy adgya azt az megőlőnec [k] kezében. Kiáltsa, és ordítsa embernec fia, mert ez az én népemen léſzē, és minden Izrael fejedelmin: Ettől ez fegyvertől való rettegéſec léſznec az én népemen: ezekért úſd meg az te tzombobat. [l]

12 Mivelhogy próba ez, † mit haſznal az avag' [m] az ſzablya melly ſenkinec nem kedvez, nem vólnac veſzſző? azt mondgya az 13 UR Iſten. Te azért embernec fia prophetály, és kezeidet úſd egybe, mert az fegyver háromizbe tér meg, [n] az megőlettek fegyvere, az megőlettetett fejedelmeknec fegyvere, melly az ő titkos házokatis eljárja. 14 Mert hogy *minden* ſziv elolvadgyon, [o] és ſokac elhúllyanac az ő kapujokban, vetettem *reájoc* fegyver rettegéſét, ah melly fényes előkéſzitetett az ől- 15 dőkléſre. [p] Eregy el tarts job kézre, veſd magad balra, á hová tekinteted vagyon 16 rendeltetvén. Es énis az én kezemet egybe czapom, és megnyugatom az én haragomat: én Ur ſzolottam. [q]

17 Es lőn az Ur beſzéde én hozzám, mond- 18 van: Es te embernec fia, rendelly magadnac két utat, az mellyen jöyjön az Babyloniai király fegyvere: egy földről jöyjön ki mind az kettő: [r] 19 és válazd el eggyiket: az két ut fejénél, az városra való utat válazd. Eggyic utat rendeld hogy jöyjön az fegyver Rabbathra, az Ammon fiai *városára*, és az máſikat: hogy Judára és Jeruſalemnec keritett városára. 20 Mert az Babyloniai király két felé ágazott uton áll meg, az kettős utnac fején, hogy *ott* jövendőt látaſſon nyilainac vaſat megfényeſitette, [s] megkérdette az bálványképeket, megnézte az máyjat. 21 Az ő jövendőléſe job kéz felé Jeruſalemre ſzólgált, hogy rendellyen hadnagyokat, kic ſzájokat megnyiſſác az őldőkléſre, [t] hog' felemellyéc ſzavokat nagy kiáltaſſal, hogy faltőrő koſokat rendellyenec az kapukra, hogy tóltéſeket czinállyanac, és ſantzot éppitſenec.

---

a *Az az, ſzolly mert az ſzólás haſonla tos az eſsőhöz igy vetetic gyakorta az irásban, Amos: 7. v: 16.*

b *Erti Iudea orſzágát, ki Chaldéahoz kepeſt áböl Ezechiel volt, Dél felé volt.*

c *Az az, Jokat, gonoſzokat, es egyic nyavalya az másikat éri hogy megſzégyenüllyenec mint haortzájoc égne.*

d *Ezzel kezdic magokat mentemi, hogy nem értic beſzédemet, homályos beſzédel ſzolloc nékic, nem nyilvá prophetálot.*

a *Az az, ſzolly, avagy prophétály az mint következic.*

b *Erti Jeruſalem Templomat ki harom reſzből állott.*

c *Ez à kard, az Chaldéabéli fegyveres ſereg.*

d *Tudniillic, mig az en akaratom veghez nem megyen.*

e *Az ellenſeg fülöl valo hirért, ki estben vagyon.*

f *Minden ſzivnec bátorſága.*

g *Az az, veritecskel, à vagy felelem es retteges miatt, avagy rettegnec mint az ingadozo viz avagy feliékben az vizelletőt meg nem tarithattyac.*

h *Az az, oly élű fegyver hogy mindenfánal talalmegyen.*

i *Tudniillic az Iſten.*

k *Tudniillic, Nabugodonozornac.*

l *Tudniillic: melly jeggyel bánatodat jelentſed: mint hogy hirtelen bánatyokban az emberec mikor elaalmélkodnac, ſzoktác kezeckel tzombjokat ütni.*

† *Eſa. 1. 5. Jer. 6. 28. &c.*

m *Az az, Mivelhogy ezec nyomoruſággal probálom az en nepemet ſemmic nem haſználoc, avagy nem kellé azért immár az veſzſző helett ſzablyával élnem.*

n *Ezt azert mondgy az Iſten, mert harom izbe puſztitatott Jerusálem, laſd meg Jer. 40. 52. 2. Reg. 25.*

o *Az az, megrettenyén erőtlen legyen minden bátorſag nékül.*

p *Az fegyvernec ſzol az iſten, mintha azt mondaná: Jard el az egéſz Judeat, és ſemmi te előtted meg ne menekedgyéc.*

q *Az az, Azt mivelem hogy az én haragom megtalliy ſedgyéc és raytoc megnyugodgyéc.*

r *Az az, mind két ut.*

s *Az poganyoknac ſzokaſokra néz, kic jövendő dolgokrul ez haromképpen tudakoztac, nyilnac fenyeſtegének nézéſiből, vagy a zoknac fellővéſekből. Maſodſzor, bálványoktul tudakoztac, kic által az óráág ſzolott. Harmadſzor az baromnac belső réſzének állaſat neztec meg.*

t *Az az, kic nagy toreckal intſec, batorits ac az nepet az ellenſeg ölésére.*

23 Es léſzen ő nékic mint ha ki hamiſſat jövéndőlne ő előttőc, miért hogy eskűveſt tettenec ő nékic, [u] és ez *az jövendő mondás* eſzekben juttattya *az Chaldéuſoknac* az ál-
24 nokságot, [x] ki miatt megvétetic. [y] Ennekokaért ezt mondgya az Ur Iſten, miert hogy [z] eſzembe jutott az ti gonoſságtoc, és minden láttára vadnac az ti vétkeitec minden czelekedetetekben miért hogy eſzemben jutottatoc, kézben akadtoc.

25 TE pedig [a b] hamis és hitetlen ő Izraelnec fejedelme, kinec napja és ideje eljőtt,
26 hog' vége legyen álnokságodnac. Ezt mődgya az Ur Iſten: Elvéſzem az királi hitertremot [c] és elvéſzem az coronát *fejedről*, és ne
27 léſzen ez: az alázatoſt felemelem, és az kevélt megalázom. Elforditom, elforditom, elforditom azt, [d] és ez nem léſzen többé mind addig, mig nem eljő az, az kié az itélet, [e] és adom annac.

28 ES te embernec fiaprophétally, és mondgyad: Ezt mongya az Ur Iſten az Ammő fiairól, és azoknac gyalázattyokról, mondgyad azért: Az fegyver, az fegyver kivonyatott öldöklésre, megtiſztitatott hog' emeſzſzen fényeſségével. *Azonközbe* mig tenéked hivſágot látnac, és tenéked hazugságot jövendőlnec, hogy adgyanac téged *az fegyverre* az megőlött hitetlenecknec nyakockal egybe, kiknec eljőtt napjoc, [f] az álnok-
30 ſágnac véginec idején. *Néde* viſſzaviſzemé *az fegyvert* az ő hivelyébe: à helyen mellyen teremtettél, az te lakó földedben itéllec
31 meg tégedet. Es kiontom te reád az én haragomat, az én búſulásomnac tűzét felfutatom te reád: és adlac tégedet gorőba férfiaknac kezekben, [g] kic fő meſterec léſznec
32 az puſztitáſra. Tűz miatt emésztetel meg, az te véred léſzen az földőn, [h] emlekezetben nem jőſz, [i] mert én Ur ſzólottam.

[u] *Az az. Az Sidoc nemhiſzic hogy az Chaldéuſoc reájoc mennec, miert hogy frigyet vetettec vala az Chaldeuſockal: mellyet oſztan Sedekias király megſzege. Némellyec magyarázzac à Chaldéuſokrol: hogy nem hittenec az ő jövendőleſeknec melly Jeruſalemre mutatott, miert hogy az Jeruſalembeliec nekic meg eskűttec vala.*

[x] *Az Sedekias hamis hitit mellyel Nabugodonozor kiralt megcsalá.*

[y] *Melly hamis hit miatt hogy Sedekias az Iſten nevere hamiſſan eskűtt meg, megvéſzi Jeruſalemet az ellenſeg.*

[z] *Avagy, eſzében jutattátoc az ti alnokſagtokat.*

[a b] *Erti Sedekiaſt, ki megſzege hitit mellyet Nabugodonozornac az Babyloniai kiralnac adott vala.* [c] *Némellyec papi ſüvegnec fordityac, de mindenkét ſegnélkül jövendőt mond az királi birodalomnac romlásáról, és hogy többé az corona melly Sedechias fejében vala nem lenne, azaz, megſzünnec az birodalom, melnec utánna lenne az Meſſias országa.* [d] *Tudniillic az országot.* [e] *Az Jeſus Chriſtus országáról való prophecia. Mintha azt mondaná: Elvetetic az ország mind addig mig amaz igaz király Meſſias eljö kinec örökke valo birodalom adatic. Némellyec ertic ezt: Nabugodonozornak kinec az itélet adatec, az az, kit Iſté boczata Juda megbűntetéſére és kinec kezében adá Juda országát királyával Sedekiaſſal egyűt.* [f] *Az az, Mellyen vége léſzen az ő álnokságoknac.* [g] *Az az, eſt. ba vakmerő pogán nemzet kezében, kikben ſemmi iſteni félelem és emberſég ninczen.* [h] *Az az, kiontatic az földre, az emeſzti meg.* [i] *Az az, Soha ſenki meg nem emlekezic rolad, hogy boſzſzudat megállya.*

XXII. Réſz.

Az Jeruſalembeliekneк kegyétlenſégekről, és ſoc féle nevezetes vétkekről.

* *Sup. 20. 41. Inf. 23. 36.*

1 ES lőn az UR beſzéde én hozzám, mond-
2 ván. Es te embernec fia, nemde * megitéledé? [a] megitéledé az ártatlan vér kiontó városſt, és megjelentedé neki az ő utálatoſſágit? Mondgyad azért: Ezt mond-
3 gya az Ur Iſten: O te város: ki ő közepőtte az vért kionttya: hogy eljőjőn az ő ideje; és az ki bálványokat czinált ő maga el-
4 len, hogy magát megférgeztetné. Az te vér ontáſoddal mellyet † kiontottál, vétkeztél: és à te bálványiddal, kiket czinháltál, megférgeztetted magad, és közelb hoztad az te napodat, és jutottál az te eſztendeidig, [b] *Ezokaért* adtalac téged gyalázatúl az poganyoknac, és megczufolásúl minden
5 földeknec. Kic közel vadnac, és kic távól vadnac tőled, nevetnec téged, ki utálatos
6 nevő leſzeſz, kin loc féle romlás léſzen. Imé az Izrael fejedelmi, kiki mind az ő ereje ſzerint azon vólt te benned, hogy vért ontana
7 ki. Attyokat és annyokat megutáltác te benned, az jövevényen hatalmat czelekedtec te
8 közepőtted, az árvát és özvegyet megnyomoritottác te benned. Az mi nékem ſzenteltetett, megutáltad, és az én ſzombatimat
9 megfértőſztetted. Czalárd férfiac vóltac te benned, hogy vért ontanának, és az hegyeken őttec te benned, [c] utálatoſſágokat czelekődtec te közepőtted. Az at-
10 tyoknac rútſágát * feiſoſztottác [d] te benned, az havi betegség miatt való † tiſztátalan aſſzonyi állatott megnyomoritottác
11 te benned. Es kiki az ő felebarattyának *feleſégével " utálatoſſágot czelekedet: kiki az ő :: menyét megférteſztette éktelenől,
12 és kiki az ő húgát, az ő atya (') leányát megſzeplőſitette te benned. Ajándékokat, vőttenec fel te benned az vér ontáſra: uſurát és
13 fölit vőttél fel, és megczaltad az te felebarátidat megrőtván őket: és elfeletkeztél én rólam, azt mondgya az Ur Iſten. Es imé † egybe czapám az én kezemet az te telhetetlenſégeden mellyet czelekedtél, és az te vér-
14 táſodon, melly vólt te közepőtted. Nemde megálhaté az te ſzived? avagy az te kezeid erőſſec lehetneké azokban az napokban, mikor *ezeket* czelekeſzem veled? [f] En UR ſzólottam és megis czelekeſzem. Es eloſzlatlac
15 titeket az poganyoc közzé, és elhintelec tégedet à földekre, és véget vetec à te tiſztátalanságodnac, melly benned vagyon. Es lé-
16 ſzeſz te magadnac hagyátott örökségbà poganyoc ſzemec láttára, és megtudod hogy én vagyoc UR.

17 ES lőn az Ur beſzéde én hozzám, mond-
18 ván. Embernec fia Az Izrael házabéliec ollyaténocká lőttec nékem, mint amaz [h] ſalac, mindnyájan őc ollyac mint az ón és fejér ónnac, és az vaſnac, és az ezüſtnec fekete ónnac az kementze közepőtt való
19 Ennekokaért igy ſzól az Ur Iſten: Miért hogy ollyaténocká lőttetec mindnyájan ti imé én egybegyüjtelek titeket Jeruſalem közepére.

[a] *Tremellius, Avagy partyát fognade es vigyázo varoſnec ſőt inkab mondj meg nekic az ő hamiſságokat.* † *2. Reg. 21. 16.* [b] *Kikben tudnia illic, fogſagra kel vitetnöd.* [c] *Az az, Bálpoganyoknac, és megczufolásúl minden fődeknec. Kic közel vadnac, és kic távól vadnac tőled, nevetnec téged, ki utálatos nevő leſzeſz, kin loc féle romlás léſzen. Imé az Izrael fejedelmi, kiki mind az ő ereje ſzerint azon vólt te benned, hogy vért ontana ki.* [d] *Az az, Az attyoknac feleſégével éktelenül élteo.* † *Lev. 18. 19.* " *Lev. 18. 20.* :: *Lev. 18. 15.* (') *Lev. 18. 9.* [e] *Felpenzt.* † *Sup. 21. 17.* [f] *Az az, megkiáltattyátokà és kiki az ő húgát, az ő atya (') leányát megſzeplőſitette te benned. Ajándékokat, vőttenec fel te benned az vér ontáſra: uſurát és fölit vőttél fel, és megczaltad az te felebarátidat megrőtván őket: és elfeletkeztél én rólam, azt mondgya az Ur Iſten. Es imé † egybe czapám az én kezemet az te telhetetlenſégeden mellyet czelekedtél, és az te vér-táſodon, melly vólt te közepőtted. Nemde megálhaté az te ſzived? avagy az te kezeid erőſſec lehetneké azokban az napokban, mikor ezeket czelekeſzem veled?* [g] *Az az, Eddig én örökſégével voltál, és gondodat viſeltem, de ez után enyim nē leſzſz, hanem te magadnac hadlac, megvāminden gőlöleſemet tēled: Avagy à Siloe más jegyzéſe ſzerint, Es utálatoſſágodban.* [h] *Az Salac Deákul Scaria jedzi mind ſzamarat, ſzamarakban, nac, ezűſtnec nac, vagy vala-nac, kőnac, fanac, ertznec, vaſnac, nac, kiket ſajtóban kiſzoktac à ſze-*

metre vetni, Mint megmódlta az Magyarázo, az Nemetec Schlacknac hijác.

20 lec benneteket Jerusálem közepire. Az mint egybe ſzoktac gyüjteni az ezüſtöt és az erczet, és az vaſat, és az ſekete ónot, és az fejér ónot az kohkementze közepiben, hogy abban felfuyjác az tüzet, megolvaſztani, igy gyüjtelec öſzve az én búſulásomban és haragomban, és vetlec az kohban és egybeolvaſztalac titeket. 21 Egybegyüjtelec azért titeket, és felfuvom az én búſulásomnac tüzét ti reátoc: és egybe olvadtoc ő közepötte. 22 i Az mint egybeolvad az ezüſt az kohban, igy olvadtoc egyben ő benne: és megtudgyátoc, hogy én Ur ő atöttem ki az én haragomat ti reátoc.

i Tudniillic Jerusálemben.

23 Es lőn az Ur beſzéde én hozzám, mondván. 24 Embernec fia mondgyad ő néki: Te föld nem tiſzta vagy, ſem eſővel meg nē ő ntöztettél az búſulásnac idején. 25 Pártoſoc az ő Prophétai ő közepötte, k mint az ordító oroſzlán ki az ragadománt elragadgya, bé nyeltéc az lelkeket, l gazdagságot és minden drága ſzépſéget hozzájoc vettenec: 26 az ő özvegyit megſokaſitottác ő benne. Az ő Papjai az én tözvényemet elloptác, m és az mi nékem ſzenteltetett, megfertöztettéc, és külömbſéget nem töttec à között az mi ſzét és az mi köz, és válogatáſt nem töttec az tiſztátalan és az tiſzta között, és az én ſzombatimtol elrőytöttéc az ő ſzemeiket, és megutáltattam ő közöc. 27 Az ő † fejedelmi ő közepette mint az ragadozó farkaſoc, kéſzſzec az vér ontáſra, az lelkeket elveſzteni, az telhetetlenſéget és nyereſéget ahitatoſon követni. 28 Az ő Prophétai mázolnac n vala nékic erőtelen ſarral, hiviſágos látáſokat tévén, és hazugságot nékic jövendölvén, mondván; Igy ſzól az UR Iſten, maga az Ur nem ſzólott. 29 Azföld népe egymáſt hamiſſan nyomorgattác, ragadozáſt töttenec, és az ſzükölködőt és az ſzegént megnyomorîtottác, és az jövevént törvéntelen 30 nyomorgattác. Es kereſec közzülöc valakit ki az ſövént megéppitené, és állana az töréſen én elömbe o az földért, hogy el ne 31 puſztitanám azt, de senkit nem találéc. Ennekokáért kiontom ő reájoc az én haragomat, és megemészteм őket az én haragomnac tüzével: az ő útokat adom az ő fejekre P azt mondgya az Ur Iſten.

k Szól à hamis Prophetákról, kic partot ütöttec az Iſz az Prophetác ellen.
l Az az, elvezettec hazugſágockal és ſoc özvegyet ſzerzettec.
m Tudniillic, à kőſégről, Az az, tiſztaſzeréut nem tanitottác az népet az Iſten törvenyére.
† Mich. 3 11. Zeph 3.3.
n Laſd megoda fel, cap. 13. ver. 10. 11. 12. 13.
o Az az, hazki az én haragomat könyörgéſével engeſztelnè Jerusálem és Juda országa ellen.
P Az ő gonoſzeteknec jutalmát, Erdemec ſzerint megſzenem.

XXIII. Réſz.

Aholáh és Aholibáh, két parázna aſzſzoniállat neve alatt panaſzolkodic az Iſten Samaria és Jerusálem lelki paráznaságáról, az az, bálványozásáról. Egybevetvén ſzemtelèbnec mondgya Jerusálemnec hogy nem Samariánac paraználkodáſat. Prophetál Jerusálem elpuſztulasáról. Mind az két parázna aſzſzoniállatnac förtelmeſſegot; Es azoknac veſzedelmeket veti elő.

1 Es lőn az UR beſzéde én hozzam, mond-
2 ván: Embernec fia, két aſzſzonál-
3 lat vala, kic egy anyától valának. a Ezec Egyptusban paráznalkodának, b az ő ifjuságokba adác magokat paráznaságra, ott ſzorongattác az o emlejeket, és ott rontottác meg az ő ſzüzeſegeknec emleit. 4 Továbba azoknac nevec: Ahola az nagyobbic, és annac húga, Aholibah: és ezec en vimmé lőttec vala, és ſzülénec fiakat és leányokat: ezeknec nevec Samaria Ahola, c és Jerusálem, Aholiba. 5 Es paráznalkodéc Ahola én alattam, d és felgetjede az ő ſzeretőihőz az közel való Syriabeliekhőz. e 6 Kic viola ſzinő ſelyem ruhában őltőznec vala, fejedelmec és fő tiſztartóc, kevánatos ifjac valának mindnyájan, lovagoc, kic lovakon hordoztatták magokat. 7 Annakokáért paráznalkodéc ő vélec, az Aſſyriabéli minden válogatott ifjackal, és mindenieckel à kiket megſzerete: minden ő Balványockal megfer-
8 tezteté magát. De az ő paráznaságitis, mellyeket vett vólt az Egyptusbéliektől, el nem hagyá: mert ő véle háltanac az ő ifjuságábā, és ő c tapogadtác az ő ſzüzeſegénec emleit, és kiöntöttéc az ő paráznaságokat ő
9 reá. Ennekokáért adtam ő ket az ő ſzeretőinec kezekben, az † Aſſyria fiainac f kezekbē, 10 kiket megſzeretett vala. Azoc mutatác ki az ő rütságát fiait és leányit elvivéc, és ő magát fegyverrel öléc meg, és lőn hirec nevec az aſzſzonynállatoknac, és tönec itéletet ő benne. g Es látá az ő húga Aholibah:
11 Es meghallá á tiſztátalā ſzeretetet ő ket h és az ő paráznaságival az ő nénnyénec paráznalkodáſit. Az * Aſſyria fiait megſzerette, az fejedelmeket, az közel i való hadnagyokat, kic minden féle ſzépſégben öltőznec, kic lovagoc, lovakon hordoztatták magokat mindnyájan kellemetes if-
13 jac. Es látám hogy megfertéztetet: egy úton
14 indúltac mind ketten. Es az megbővité az ő paráznaſágit: merthogy látá az megirott férfiakot az falon, az Chaldéuſoknac képeket kijegyezve Cinobriommal. Es
15 hogy párta övec vadnac derékokon, és feſtett patyolatoc az ő fejeken, k mindenec tekinteti mint fejedelmeké, és haſonloc az Babyloniai fiakhoz, kiknec ſzületéſeknec földe, Chaldéa. Ezeket megſze-
16 reté ſzemeivel megtekintven ő ket, és bozata kő veteket ő hozzájoc az Chaldéuſoc
17 földére. Es bémenénec ő hozzá az Babyloniai fiac az ſzeretternec ágyas házába, és megfertéztetéc ő tet az ő paráznaſagockal, és ezis tal.

a Erti az Judea és Izrael orſzagot, kic egy atyatul anyatul valoc és egy népec voltac Roboa mig.
b Erti az lelki paráznaságot, az az, à balvanyoſáſt az Egyprusbéli balvanyoknac tiſztelet.
c Ahola, Az az, ő maga ſatora, ennec nevezi Samariát mivelhogy elſzakadvan az Iſten ſatoratul, à borju képeknec ő magoc emlénec ſatort, Aholiba, az az, en ſatorom ő közte, ennec nevezi Jerusálemet mivelhogy ott vala az Iſten temploma.
d Az az, Miakor magamnat jedzőttè volna.
e Ne közel volt Samariahoz Aſſyria, mongya azért közel valoknac, mivelhogy erkölczel közel valoc à mint megmődoc, vagy azert hogy à ſz. oſzéd Syriat elfoglaltác vala 2. Reg. 15. v. 19.
k Az Perſiabéli fejedelmeknec kirvaltképpen valo ékeſſegöc vala fejökön, ki fejöknec hatalmas részet földtebe érſejökről alá függöt. Mellyet lehetſeges hogy közöttec az Aſſyriabéliec.
f Az az, Az Aſſyriabéliekhez.
g Az az, megbünteté Iſten.
h Tudniillic Samariat.* 2. Reg. 16. 7.
i Közel valoknac mondgya vagy azért hogy erkölczel voltac közel valoc à mint megmődoc, vagy azert hogy à ſz. oſzéd Syriat elfoglaltác vala 2. Reg. 15. v. 19.
k Az Perſiabéli fejedelmeknec kirvaltképpen valo ékeſſegöc vala fejökön, ki fejöknec hatalmas részet földtebe érſejökről alá függöt. Mellyet lehetſeges hogy közöttec az Aſſyriabéliec.

és ezis magát azockal megfertéztette, és el-
18 mene az ő lelke azoktúl. l És kijelenének az ő paráznalkodaſi, és kinyilatkozéc az ő rútſága: ezokért eltávozéc az én lelkem ő tőle, m mikent az ő nennyétől az én ſelkem
19 eltávozott vala. És megſokaſitá az ő paráznalkodáſit, megemleközvén az ő ifiuſágának idejéről, mellyben paráznalkodott
20 vala Egyptus földében. És megſzereté az ő ſzeretőit, kiknec teſtec *ollyan mint* az ſzamároc teſte, és az ő folyáſoc *mint* az lovac
21 folyáſa. n És megemlekezél az te ifiuſágodnac utálatoſságáról, mikor tapogattác Egyptusban az te emleidet hogy megrontanác az te ifiuſágodnac emleit.
22 ENnackokaért Aholiba, Igy ſzól az Ur Iſten: Imé én feltamaztom az te ſzeretőidet te ellened, azokat á kiktűl elſzakadott az te lelked, és te reád hozom őket minden
23 felől. Az Babyloniai fiakat, és minden Chaldéabélieket, tiſztártokat fejedelmeket, és hadviſelőket, és minden Aſſyriabelieket ő vélec: kévánatos iſiakat, hadviſelőket és fejedelmeket, kic mind jeles vitézec és nevezeteſſec, és lovagoc *léſznec* mindnyá-
24 jan. Es jőnec te reád koczickal, ſzekerecckel, és kereckel, és népeknec ſokáſágával, kórnyülvéſznec téged minden felől dárdáckal, paiſſal, és iſiackal, és adoc nékic hatalmat az itélette, és megitélnec téged az ő itéletec
25 ſzerint. * Es vetem az én megbuſult haragomat te elened, és czelekeſznec te veled búſulláſſal, az te orrodat, füleidet elmetélic, o és az te népednec állya fegyver miatt
26 hullek: fiaitokat és leányitokat eliviſzic *fogſágra*, és az te megmaradott réſzed tűz miatt
27 emészteric meg. Es megſoſztanac téged az te ruháidtól, és elvéſzic az te ékeſségidet.
28 Es véget vetec az te utálatoſságodnac, és paráznaſágodnac *mellyet hoztál* Egyptus földéből: és ſzemeidet reájoc felnem emeled, és többé Egyptuſtól meg nem emlekezel. Mert igy ſzól az UR Iſten: Imé én
29 eládlac téged azoc kezébe à kiket gyülölſz, à kiktől elſzakatt az te lelked. És gyülöſſeggel czelekeſznec te veled, és minden te munkádat elvéſzic, és mezítelen és ruhátlan hadnac téged, és nyilván léſzen az te paráznaſágidnac rútſága, és az te utálatoſ-
30 ſágod, és az te paráznalkodáſid. Czelekeſzem ezeket veled, miérthogy paráznalkottál az pogányoc után, miért hogy megférteztetted magad azoknac Bálványoc-
31 kal. Az te nénéd után jártál, és adom az
32 ő pohárát az te kezedbe p Igy ſzól az UR Iſten: Az te nénéd pohárát megiſzod, ki mély és ſzéles, hogy megnevetteſsél és czu-
33 foltaſsál, nagy ſzéles az pohár. Réſzegſséggel és bánattal megtelel: *az az* puſztaſágnac és elpuſztuláſnac pohárával, az te
34 nenéduec Samariánac pohárával. Meg kell innod azt, és felhaytod, és az ő czereput elrontod, q és ſzaggatod az te emleidet, mert én ſzólottam, azt mondgya az Ur Iſten. Enneckokaért ezt mondgya az UR Iſten, Miért hogy elfeletkeztel én tólam, és vetettél engem hátad megé, teis hordozd az te utálatoſságodat és paráznaſágidat. r
35 ES monda az UR énékem: Embernec fia: avagy nem * itéledé meg Aholát és Aholibát, hogy hirdeſſed nékic az ő utálatoſsá-
37 gokat? Mert paráznalkodtac, és vér vagyon az ő kezekben: és az ő bálványockal paráznalkodtac: és elſőlőtt fiokatis, kiket ſzültenec vala énnekem, áthalvittéc *az tű-*
38 *zőn* ő nékic, s megemésztésre. Sőt eſztis
39 helyemet azon az napon és az én ſzombatimat megundokitottác. Es mikor megálldoztác az ő fiokat az ő bálványoknac, bémennec vala az én ſzent helyembe azon t
40 az napon, hogy megférteſztetnéc azt: és imé igy † czelekedtec az én házamban. Sőt még annac felőtte, hogy elküldettec az melſzſzunnen jövő emberekhőz kic az
41 követec ſzavára mindgyáráſt eljőnec, kiknec kedvekért megmoſódái, kenettel megkenéd ortzádat; és felékeſitéd magadat é-u
42 keſséggel. Es ülél ékes ágyra, és * aſztalt kéſzitétec az *ágy* előtt, és tevéd arra az én meggyuytott temjénemet u és az én olajomat: Es lőn annál *az aſztalnál* örvendező ſokáſágnac ſzava, és hogy megſokaſitattnának az férfiac, hozatának Sababéliékis az puſztából, kic adának karra való ékeſségeket az ő kezekre, és ékes koronát az ő fe-
43 jekre. x Es mondéc *annac az ki* elaggott immár az ő paráznaſágiban, immár elfogynac az ő paráznalkodáſi: De ő *nem aka-*
44 *ra megtérni*. Es bémenénec ő hozzá, mint valaki menne az parázna aſzſzonyi állatokhoz, úgy mentec bé Aholához és Aholibához, ez utálatos aſzſzznyiállatokhoz. Es
45 igaz férfiac † megitélic őket paráznakc és vér ontoknac itéletivel, y mert paráznác és vér vagyon az ő kezekben. Mert igy
46 ſzól az UR Iſten: hozoc ő reájoc gyülekezetet, és adom őket megindúláſra, z és rágadományra. Es az gyulekezet megkővezi ő-
47 ket, és kivágják őket az ő fegyvereckel: az ő fiokat és leányokat megőlic, és az ő házakat tűzzel égetic meg. Es megſzünetem
48 az utálatoſságot az földről, aa és tanúlnac mindem aſzſzonyi állatoc, bb és nem kezdenec czelekedni à ti utálatoſságtoc ſzerint.

l *Az az, Vegre megutalac az Aſſyriabélieket.*

m *Az az, Elſzakáa minden jo kedvem tőle és akaratom, az Iſtenſzol és panaſzolkodic itt.*

n *Erti az balvány imadaſban valo bujalkodaſt mellyet à poganyokban kovettec az Juda orſzagabeliec.*

o *Az az, megbűntetnec az ő kedvec ſzerint.*

o *Ac mint ſzoktác à paraznа aſzont megbűntetni miért hogy teis nagy lelki paraznaſágnac, az Balvanyozaſnac attad vélt magadot.*

p *Az az, ugy bűntet te tegedet mint, Samariat.*

q *Tudniillic az nagy kéſerűſégnec miatta.*

r *Az az, bűntetéſit az te bálvány imádaſodnac.*

* *Sup. 20. 4. és 22. 2.*

s *Az az, megáldoztac az bálványoknac, tűzzel azokat megegetven.*

t *Tudniillic az melly napon áldoztac az bálványoknac.*

† *2. Reg. 21. 4. és ſeq.*

* *Prov. 7. 17*

u *Az az, drága jó illatokal megekeſitec az té agyádat, és aſztalodat.*

x *Vagy igy, kic az ő kezeket avalaki menne az parázna aſzſzonyi állatokhoz, úgy mentec bé Aholához és Aholibához, és fejeket Coronával meg ekeſitec. Melnac és vér ontoknac itéletivel, y mert paráznác és vér vagyon az ő kezekben. Mert igy ſzól az UR Iſten: hozoc ő reájoc gyülekezetet, és adom őket megindúláſra, z és rágadományra. Es az gyulekezet megkővezi ő-ket, és kivágják őket az ő fegyvereckel: az ő fiokat és leányokat megőlic, és az ő házakat tűzzel égetic meg. Es megſzünetem az utálatoſságot az földről, aa és tanúlnac mindem aſzſzonyi állatoc, bb és nem kezdenec czelekedni à ti utálatoſságtoc ſzerint.*

paraznalkodtac. y *Az az, ugyanazon bűntetes alá uetic, az mellyre, meltot az paráznác es gyilkoſoc az az halalra: a kiben valami igaſágnac értelme vagyon: ſzól pedig az Babyloniábéliekről, kic az Iſtennec igaz ítéletinéc és büntetéſenec kiſzolgaltato valánac.* z *Az az ſogſágban vitélre, avagy gyötrelemre.*

aa *Avagy, kiirőlőm hogy vége legyen.*

bb *Az az, több egyeb ſzomſzed nemzetſégekis tanulhátnac rolatoc.*

49 Adgyác azért az ti utálatoſságtokat ti reátoc, [c] és az ti bálványitoknac vétkeit viſelitec: és megtudgyátoc hogy én vagyoc az UR Iſten.

c *Az az, megtűnteslec titeket az ti gonoſſágoknac erdemec ſzerint.*

XXIV. Réſz.

Az félforrott fazéken példázza Jeruſalem megégeſét. Az Ezechiel meghólt feleſége példája: ki megmagyaráz az Proph ta.

1 ES lőn az UR beſzéde én hozzám, kilentzedic eſztendőben, tizedic hóban, ugyã
2 azon hónac tizedic napjan, mondván. Embernec fia, ird meg magadnac ennec ez napnac nevét, *mert* ezen az napon kőzeligetet
3 az Babyloniai király Jeruſálemhőz. [a] Es veſs példabeſzédet az engedetlen ház ellen, és mondgyad nékic: Ezt mondgya az UR Iſten: Tegy fazekat, [b] tégy fazekat *az tűzhőz* és tőlts vizet belé.
4 Gyűyts belé való darabokat, minden jó darabot, lapotzkáját, és tzimeret, és tőlts meg válogatott ve-
5 lős kontzockal. Végy válaſztott juhokatis és gyuyts meg az czontokatis az *fazec* alatt, forrald azt erőſſen, főzzétec el az czon-
6 tokatis ő beſſe. Enekokaért igy ſzól a Ur Iſtẽ, Jay à vér ontó városnac, à fazéknac, kinec tay tékja benne vagyon, [c] és belőle az taytéc ki nem ment: darabonként, darabonként
7 ſzedd ki belőle, ne eſsék ſors reá. [d] Mert az ő vér ontáſa ő kőzepette vólt, az magas tiſzta kőre öntötte azt: Nem öntötte azt az
8 földre, [e] hogy porral béfedné. Hogy felinditaná az haragot az boſzſzú állására: *énis azért* vetőttem az ő vérét az magos kőre,
9 hogy bé ne fedeſzteſséc. Enneckokaért igy ſzól az Ur Iſten: * Jay az vér ontó városnac, énis nagy tűzet rakoc. [f] Bőven rakom reá az fákat meggyuytom az tűzet, az
10 hűſt tellyeſséggel elfőzőm, ízi ſzerſzámát
11 megadom, és czontai elégnec. Es téſzem az *fazékat* üreſſen az ő tüzére hogy elhévűlyőn, és megégjen az ő feneke, és egyben olvadgyon ő benne az ő undokſága, megeméſzteſséc az ő taytékja.
12 [g] Hazugſágokkal fáraſztotta magát és belőle ki nem ment az ő ſoc taytékja *ezokaért* tűz miatt
13 tetic meg az ő taytékja. Az te tiſztátalanſágodban *vagy mégis, az az*, az te vétkedben: és miért hogy tiſztogattalac tégedet, [h] és meg nem tiſztúlál az te tiſztátalanſágodból, többé meg nem tiſztúlſz, mig meg nem
14 nyugotom az én haragomat te raytad. En UR ſzóltam: eljőtt *az idő* és megczeleke-tec: és meg nem bánom: az te útaid és czelekedetid ſzerint itélnec megtégedet, azt mondgya az UR Iſten.

a *Az az, Ez napon keſzte megſzállani Jeruſalemot. Chaldéában vagyon Ezechiel Prophéta az mi Juda országában iſőtt ugyan azon nap arról ſzól: tavol lévén azoknac azkic vélec együtt ott az fogſágban valanac, hogy megénnértetſséc igaz prophétának lenni.*

b *Az példa bezéánec magyarazattya ez. Az fazéc Jeruſálem: az belé öntött viz, hoſz ſzuſzállása az váráſnac: mint hogy ſoc ideig mégyen párájá az vízznec az tűznél, az tűz à Chaldéuſoc ſerege, és az méllet ſoc külőnb külőmb feleknyomoruſag az megſzállásban. az ſoc darab hus, az Sidoknac ſokſága, kic akkor az megſzállott városban vóltanac, az velőskonzoc, az fő méltoſagbéli emberec. Az jo kövér valaſztott juhoc az népnec gazdagi az mint mondi magyarazatt a követkőzic.*

c *Az tayték az Jeruſálemběliec nyilván való gonoſsági, mint hogy az tayték az lévnec állya és fennlább: mint az bálványozás, vér Ontás, és egyeb vétkek, kic az fazékbán Jeruſalemben maradtac. mert belőle ki nem iſztult ki nem tért.*

d *Az az, az Jeruſálembe valóknac holt teſtec minden valogatás nélkűl kihinyattnac az város körűl való árkokban.*

e *Az az, az prophétáknac és azigazaknac artatlan véreket nyilván mindenec láttára kiöntötte nagy bátorſággal, nem tutkolván gonoſságit.* † *Nah 3.3. Hab. 2.12.*

f *Az az, Tűzet tennéz toc Jeruſálemben kiben à nagy főzés miatt, az az, az hoſzu megſzállás miatt min la zoc ſemmic léſznec, kik benne léſznec mind az város hamu vala ſzen.*

g *Az az, hogy megi allyanac és elvezſzec az ő gonoſſágokban, és undokſagokban.*

h *Tudniillic, intvén az én prophétáim által hogy kitiſztulnal az te gonoſságidból.*

15 ES lőn az UR beſzéde én hozzam mondván; Embernec fia, imé én elvéſzem
16 tőled czapaſſal az te ſzemeidnec kévánſágát: [i] ne ſiraſd őtet ſe ne jaygaſd, ſe könyved
17 ne menyen *rayta*. Fohászkodván veſzteg-ſéggel légy, és halottakon való ſiráſt ne tégy, az te fore való ékeſségedet kőſd fel magadra, és ſaruidat vődd lábaidban, és felső ajakadat bé ne fedezd, és férfiaknac kenyereket ne egyed. Szoléc azért reggel az nép-
18 nec, és eſtvére meghala az én feleſégem, és [k] reggel úgy czelekedém à mint meg vala hagyva énnékem. Es mondéc nékem az nép:
19 Avagy nem jelentedé meg mi nékünc, mit jegyezzenec ezec mi nékunc? mert te czelekeded *ezeket mi értétűnc*. Es mondéc ő nékic: Az Ur beſzéde vólt én hozzám, mód-
20 ván: Mond meg Izrael házának: Ezt mondgya az UR Iſten: Imé én megférteſztetem az
21 én ſzent helyemet, [l] à ti erőſségteknec kevélſégét, az ti ſzemeiteknec kévánſágát, és az ti lelketeknec kedvezéſét, á ti fiaitoc és leányitoc, kiket el kelly hadnotoc, fegyver miatt
22 húllanac el. Es czelekeſztec az mint én czelekedtem: felső ayakatokat bé nem fődőzitec, és embereknec kenyereket nem éſzitec.
23 Es az ti főre való ékeſségtec nem léſznec az ti fejeteken, és ſaruitoc az ti lábaitokban: nem jaygattoc, ſem nem ſirtoc, hanẽ elſzáradtoc à ti álnokſágitoc miatt, és nyógve fohászkodtoc egymáſra.
24 Es léſzen ti nékctec Ezechiel jegyűl. mind azoc ſzerint az miket czelekedett, tiis úgy kezdetec czelekedni: mikor ez eljő, ackoră tudgyátoc meg hogy én vagyoc az UR Iſten.
25 Es te embarnec ha nemde az [m] időben mikor elveſzem tőlőc az ő erőſségeket, az ő diczőſségeknec őrőmét az ő ſzemeknec kévánſágat az ő lelkeknec győnyőrüſségét az ő fiokot és leányokat.
26 Az időbẽ roſnac czudára azért avagy nem jőé te hozzád à ki elſzalad, hogy te néked hírt mondgyon?
27 Az időben megűttatic az te ſzád azzal à ki elſzaladott, [m] és beſzélſz ő nékic czudajúl, és megtudjác hogy én vagyoc az UR.

i *Az az, az te ſzerelmes feleſégedet, az mint nyilvabban megtettzic a láb, v. 18. elvéſzem hirtelen halállal.*

k *Czac azt akarja mondani hogy feleſégét ne gyaſzolya és az mint ackor ő ſzoktác vala az ő bajuſzat bé ne fedgye és barátitul külſőbb eleſéget vigaztalaſnac okáért meg ne egyéc.*

l *Az az, Megtec, és embereknec kenyereket nem éſzitec. ferteztetem az templomot, az város az orſzágot, fejedelemſéget és mindent valami nálatoc kedves és valamihőz biztoc.*

m *Az az, az időben mikor elveſzem hir modo mikor meg kezdi bemeknec kévánſágat az ő lelkeknec győnyőrüſségét az ő lelkeknec győnyőrüſséget az vároſnac czudára, latos és iſzonyu ramláſat, ackor nagy bátorſág és galſzthattz az népnec, ez engedetlen és vakmerő népnec, hogy Imé mind ezeket megmondtam vala még az előtt ti nektec, de nem hivéte. az én beſzédimnec.*

XXV. Réſz.

Ez cáputban prophétál elöſzer az Amonitác ellen, kic Jeruſalem romláſán örültenec. Az után Moab és Seir ellen. Iduméábéliec ellen. És az Philiſtéuſoc ellen.

1 ÉS lőn az UR beſzéde én hozzám,
† Jer. 49. 1. &c. 2 mondván: Embernec fia † veſd az te orztádat az Ammō fiaira, és prophétálly ő el-
3 lenec. És mondgyad az Ammon fiainac; Hallyátoc meg az UR Iſten beſzédit: Igy ſzól az UR Iſten: Miért hogy te hahát mōdál [a] az én ſzẽt helyemen hogy megferteſztetett, és az Izrael földén, hogy elpuſztitatott, és Juda házán, hogy fogſágra mentec.
4 Ezokáért adlac én tégedet az napkeleti fiaknac [b] örökſégül, és helheztetic az ő palotájokat te benned, és az ő lakó helyeket vetic te beléd, ők észic az te *földed* gyümölczét, és iſzſzác az te tejedet. Es adom Rabbát [c] iſtallóul az tevéknec és Ammon tartományát fekűvő helyűl az barmoknac, és megtudgyátoc hogy én vagyoc az UR.
6 Mert igy ſzól az UR Iſten: Miért hogy kezeddel tapſóltál, és lábaddal toppantottál, és örűlſz lélekből minden megutáláſod-
7 ból Izrael földén. Ennekokáért imé én kinyuytottam az én kezemet te reád, és adlac téged ragadományul az pogány népeknec, és ki váglac téged az népec közzűl, és elveſztlec téged az földekről, és eltörőllec téged, és megtudod hogy én vagyoc az Ur.

[a] *Az az, habotáſtűttel örűltel.*

[b] *Az az, à Perſia és Mediabéliecknec,*

[c] *Az Ammon nemzetnec fő városat.*

8 EZt mondgya az Ur Iſten, [d] Miért hogy Moab és Seir azt mondta, hogy: Imé
9 pogány népeké. [e] Ezokért imé én megnîtom Moab öldalát, [f] az városokról
10 ont, és Chirjathaimot. Az napkeleti fiakat
11 nec az Amon fiai az pogányoc közőtt. Moab
12 Gy ſzól az UR Iſten, [g] Miért hogy Edom boſzſzú állâſt ezelekedett, boſzſzúját meg állván Juda házán, és vetkezvén vétkeztenec, és boſzſzujókat megállottác ő raytoc.
13 Ezokáért igy ſzól az UR Iſten: kinyuytom az én kezemet Edomra, és kivágom ő belőle az embereket, és az barmokat, és vetem őtet puſztaſágra Theman *városától* fogva, és Deman *lakozói* fegyver miatt húllanac el. Es boſzúmat megállom Edomon az én népemnec Izraelnec keze által,
14 [h] és ezelekeſznec Edomon az én búſulâſom ſzerint, és az én haragom ſzerint, és megeſméric az én boſzſzu állâſomat, azt mōdgya az Ur Iſten.

[d] *Az Moabitác ellen való prophecia, Jer. 48. 1.*

[e] *Az az, ugy elkezgyetott Iſtẽtől ſemmit nem kûlömbőz à tỉb népektől, akar mint kirkedgyenec Iſteneckel.*

[f] *Az az, ligariſſebb réſzeit, kin az ellenſég bémehẽſſen.*

[g] *Edomonſoc ellen való prophesi.*

[h] *Az áz, azon ellenſeg által, melly által az Izraelt megbűntettem.*

15 JGy [i] ſzól az Ur Iſten: Miért hogy az Philiſteúſoc boſzſzúból ezelekedtec és boſzſzújokat megállottac lélekből való
16 utálâſſal, hogy elveſztenéc őrőc gyűlőſégegel. Ezokért ezt mongya az Ur Iſten: imé én kinyuytom az én kezemet az Philiſtéuſokra, és kivágō az Ceretheúſokat, [k] és elveſztem az tenger parttyán *lakocóknac* maradékit. Es ezelekeſzem ő raytoc nagy boſzſzúálláſokat, haragból való ſanyargatáſoc-
17 kal, és megeſméric hogy én vagyoc az UR, mikor boſzſzumat megállom ő raytoc.

[i] *Az Philiſtéuſoc boſzſzúból ezelekedtec Izraellel uſoc ellen való prophetia.*

[k] *Paléſtinaban avagy à Philiſteuſoc földében fő nemzetiſég vala à tenger felől.*

XXVI. Réſz.

Prophétál Tyrus elpuſztuláſa felől: Miért hogy czúfoltác Jeruſalem romláſát. Az ſoc féle kereskedőc álmélkodéſz Tyrus romláſán.

1 ÉS lőn tizeneggyedic eſztendőben, az
2 hónac elſő napján, lőn az Urnac beſzéde én hozzám mondván: Embernec fia,
3 miért hogy ezt mondà Tyrus Jeruſalemről: Ha ha, eltőretett az népeknec kapuja, *drágá árúckal*, elpúſztult. Ezokért igy ſzól az UR Iſten: Imé én Tyrus te reád *mégyec* és *földét és földi* viſzec fel te reád ſoc pogány nemzeteket,
4 vál. Es elhánnyác Tyruſnac kőfalait, és az ő tornyait elrontyác, és levonſzom az ő
5 lává. [a] Az tengerben való varſáknac megvetéſére való hely léſzen, [b] mert én ſzólotam, azt mondgya az Ur Iſten, és léſzen ra-
6 gadománya az pogányoknac. Es az ő leányi kic vadnac az *te* földeden, [c] fegyverrel ölik meg, és te ellened ſántzot vét,
7 az UR. Mert igy ſzóla az UR Iſten: Imé én hozom Tyrus ellen Nabucodonozort Babyloniai királt, Eſzakról, az királyoknac királlyát, lovackal és ſzekereckel, és lovagockal, és nagy gyűlekezettel és néppel.
8 Az te leányid [d] kic vadnac az *te* földeden, [e] fegyverrel öli meg, és te ellened ſántzot vét, és föld töltéſt rac, és emel te ellened paiſt.
9 Es lővő ſzerſzámokat kéſzit te ellened, és
10 mival. Az ő lovainac ſokſâga miatt, bélep az te tornyaidat lerontya az ő tőrő ſzerſzá-
11 lott városnac bémenetelin. Az ő lovainac körmeivel tapodgya minden te útzáidat: az te népedet fegyverrel öli meg, és az te erőſſégednec felállatott kőveit az-
12 reveti le. Es prédára hánnyác az te gazdaſágidat, és elragadozzác az te áruidat, és lerontyác az te kőfalaidat, és az te kívánatos házaidat elrontyác, és az te kőveidet, és fádat, és porodat az viz közepire
13 hánnyác. [f] Es megſűnetem áz te * énekſzó-

[i] *Az Philiſtẽ-ſteuſoc boſzſzúból ezelekedtec Izraellel uſoc ellen való prophetia.*

[k] *Paléſtinaban avagy à Philiſteuſoc földében fő nemzetiſég vala à tenger felől.*

[a] *Az az, ezne mint egy magas kőſzikla magán, minden épületnélkűl, à tenmikent az tenger felemelkedic az ő habjai-gerben alá házatom.*

[b] *Az az, haláporát ő róla, és tészem őtet magas kőſzikſzoc helyévé tészem Tyruſt.*

[c] *Az Tyrus leáníyihoz.*

[d] *Az az, ugy mint Juda házais ollyan mint minden pogány népeké.*

[e] *Az az, ugy elkezgyetott Iſtẽtől ſemmit nem kûlömbőz à tỉb népektől, akar mint kirkedgyenec Iſteneckel.*

[f] *Az az, ligariſſebb réſzeit, kin az ellenſégbémehẽſſen.*

[g] *Edomonſoc ellen való prophesi.*

[h] *Az áz, azon ellenſeg által, melly által az Izraelt megbűntettem.*

léſidnec ſokſágát, és az te hegedőidnec zen-
14 géſe többé nem hallattatic. Es téſzlec téged magas kőſziklává, varſáknac vető helye léſzeſz, és többe meg nem éppitetel, mert én Urſzólottam, g azt mondgya az UR Iſten.

g *Tudniillic illyen nagy dicziőſſeggelés hatalommal mert jollehet megéppitétec minekutánna azt elronta az Alexander, mint megiettzic az Chriſtus fenyegetéſéből ólis, Matth. 11. Act. 12. de az után ſzárazon éppitetett vólt nem vizen.*

15]Gy ſzól az UR Iſten Tyruſnac: Avagy az te alá romláſodnac zuhanáſa miatt, mikor az te ſebeſſeid kiáltanac, mikor az te benned valóc ölttön ölettetnec *avagy ackor*
16 nem indulnaké meg az ſzigetec. *Es* leſzállanac az ő drága ſzékekből az tengeren való fejedelmec, h és elvetic az ő felſőruhájokat, és az ő külömbkülömb ſzinű ruhájokat levetic, elhſzonyodnac, az földen ülnec, és ret-
17 tegnec minden ſzem pillantáſra, és elálmélkodnac te raytad. Es ſiralmas éneket téſznec fel ſzóval raytad, és mondnac te néked: mimódon veſzél el, ki az tengerec közőtt lakol vala, illyen hires neves város? Ki az tengeren erőſs vala, ő és az ő benne lakozói, kic félelmekre valánac mind azoknac kic az
18 tenger mellett lakoznac. Moſtā megfélemlénec az ſzigetec az te romláſodnac idején és megrettennec az tengerben való ſzigetec
19 az te kiménéſed miatt. i Mert azt mondgya az UR Iſten: Mikoron téſzlec téged elpuſztúlt városſſá, mint az melly városokat nem laknac, és mikor felhozandom te reád az nagy mélſéget, és bébúritnac téged ſoc
20 vizec. Es levonſzlac téged azockal kic az koporſóban leſzállanac az régen meghőlt néphőz, és helheztetlec téged az földnec alſó réſzében, k mint ſoc időktől fogván való puſztaſágokban, azockal kic az koporſóban leſzállanac, úgy hogy többé, ſenki ne lakjéc raytad és minekutánna megmutatom az én dicziőſſegemet az élőknec
21 földén. Megeméſztelec tégedet, m és nem léſzeſz, és kereſnec tėged, és többé őrőcké meg nem találtatol, azt mondgya az Ur Iſten.

h *Avagy az tenger mellet való.*

i *Az az, ſzākivetéſre való meneteled miatt.*

k *Az az, az koporſóban, az földnec gyomrában.*

l *Az az, minekutánna megſzabaditom az én népemet, hogy megjelentſem hatalmaſſágomat.*

m *Vagy, nagy félelemre adlac tegedet, hogy tudniillic rettētő példa legy mindeneknec.*

XXVII. Réſz.

Az prophéta ſiráſa Tyrus romláſán, és elpuſztuláſán. Az Tyruſnac ſoc gazdag és külömbkülömb féle kereskedeſit irja meg. Tyrus hirtelen való romláſá.

1 Es lőn az Urnac beſzéde én hozzám,
2 mondván: Te pedig embernec fia, tégy
3 ſiráſt Tyruſon. Es mondgyad Tyruſnac ki lakic a tenger révhelyein, ki ſoc népec közőtt kereskődic nagy ſoc ſzigetekre: Igy ſzól az UR Iſten, Tyrus, te mondtad:
4 En tökéletes ſzépſégben vagyoc. Hogy az tėgernec közepette vadnac az te határid, a az te éppitőid hogy tökélleteſſé tőtték az
5 te ékeſſégedet. Az Senir hegyéről való fodor jávor fából éppitették téneked minden hajóidat, Libanusból hoztac cedrus fakat,
6 hogy tenéked árbotz fát czinálnánac. Ba-

a *Az az, ezzel kérkedj ćel hogy az tengerrel, erős kőfalackal tornyockal vétetted környúl. Ott.*

ſanbéli czerfákból czináltác az te evezőidet, az evezőc ülőhelyeket, Kitthim ſzigetiből való Elephánt tetémből czináltác az
7 Aſſyriabéliec. Egyptusbéli külömbkülömb féle ſzinő ſelyemből vólt az te kiterjeſztett vitorlád: *Eliſa* ſzigetiből való ſárga és ſzederjes ſzinű ſelyemből vólt az te hajódnac
8 burittékja. Sidonba és Arvadba lakozóc vóltac tenéked evezői: az te bölczeidte Tyrus, kic te benned vadnac, azoc vóltac az
9 te kormányoſid. Gelalbéli vénec, és abban való bölczec éppitettéc meg te benned az te haſadékidat: minden tengeren való hajóc, és azoknac evezői valánac te ben-
10 ned az te kereskedéſednec üzéſében. Perſiabéli és Lydiabéli és Aphricabéli *férfiac* valánac az te ſeregedben, jeles hadakozó férfiac: paiſſokat és ſiſákjokat felfőggeſztőttéc te benned: ezec ſzerzettéc *néked* az
11 te ékeſſégedet. Az Arvad fiai az te ſeregeddel valánac az te kőfalaidon körőskőrul, és Gamadéuſoc valánac b az te tornyaidban: az ő paiſſokat felfüggeſztettéc az te kőfalaidō körőskőrūl: ezec töttéc tökélletteſſé az te ſzépſégedet. Tharſis az te kereskedő társod, az ő ſoc gazdagſágának miatta
12 aránnyal, vaſſal, fejér és fekete ónnal, kereskedett az te ſokadalmidban. Jonia, Thubal és Meſech, ezec vóltac az te közőſid, rab embereket és értz edényeket árultac az te ſoka-
14 dalmidban. c Thogarmah házából lovakat és lovagokat és őſzvéreket árultac az te vá-
15 ſarodon. Az Dedan fiai vóltac az te kereskedőid, ſoc ſzigeteckel vólt az te kereskedéſed: Elephánt tetémből való ſzarvakat, és
16 pávákat adnac vala te néked ajándékban. Syriais közőſöd vólt tenéked az te ſzép marháidnac ſokaſága miatt, Smaragdal, bárſonnyal, és külombkülömb féle ſzinő ruhákkal, és biborral, és koráliſſal, és drága
17 Unio kövecekel, kiket árultac az te ſokadalmidban. Judais és Izrael földe közőſid vóltac tenéked, Minnit és Pannag földéből való gabonából és mézből és ólayból, és terjékből d mellyeket árultac az te ſokadal-
18 modban. Az Damáſcuſis közőſöd vólt tenéked az te drága müveidnec ſokſága miatt, és az te ſoc gazdagſágid miatt, Helbonbéli borba és tejér gyapjuban. Dan pedig és Görög orſzág hordanac az te ſoka-
19 dalmodra uſzta vaſat, Caſia és Calamus
20 vólt az te ſokadalmodon. Dedan az te közőſöd drága poſztókban ſzekerekre. e
21 Arabia és Kedárnac minden fejedelmi *véltac* az te kereskedő társaid, juhockal,
22 koſockal, bakockal kereskedtél ő vélec. Saba és Rahemabéli ároſoc vóltac az te közőſid, minden féle drága illatú állatokban, és minden drága kőben és aranyban te véled
23 kereskedtec. Haran, és Channéll és Eden, Sebabéli kereskedők: Aſſyria és Chilmád az
24 te kereskedő társod. Ezec az te kő-

b *Gamadim vagyon az Sidoban, mely néven némelyec az Cappadociabélieket ertic, némellyec pedig pigméuſoknac az az, amaz aprolyuki embereknec fordittyác.*

c *Az az, Phrigia tartomanyból: moſt az Sidoc Török országot Togormánzac nevezic*

d *Avagy balſamum drága kenetből.*

e *Az az, ſzerec ékőſſegér*

zőſid, minden féle árukbā, ſárga és kűlőmb
kűlőmb féle ſzinű ruhákban, kőteleckel e-
gybe kőtőztetett drága ruháknac ſzekrényi-
ben, és aranyláncokban, az te ſokadalmod-
25 ban. Az Thárſis fő hajói vóltac az te ke-
reskedéſedben: és megtelél, és felőtte igen
meggazdagúlál az tengerec közőtt.

f Haſonlittya Tyruſt az hajohoz melly az mély tengerre megyen és az ſzéltől elrontatic.

26 Mély vizekre vűnec téged az te evezői, *f*
az napkeleti ſzél megronta téged az
27 tenger közepőtt Az te gazdagſágid, és ſo-
kadalmit, kereskedéſed, evezői, és kormá-
nyoſid, az te haſádékidnac megéppitői, és
kereskedeſidben való társaid, és minden ha-
dakozó férfiac, kic te benned valánac, és
minden te benned való ſokaſág béeſnec az
tengernec közepire az te romlaſodnac ide-
28 jén. Az te hajóſidnac kiáltaſokra megret-
29 tennec az hoſtádoc. *g* Es kiſzállanac az ő
hajójokból az evezős, az hajóſoc és hajós
30 meſterec az tengeren, az földre ſzállanac. Es
az ő ſzavokat mindenec hállattára felemel-
lic te reád, és keſerveſen kiáltanac, és fejekre
31 port hintenec, és hamúban hevernec. Es
fejeket megnyiric te érőtted, és ſákban ől-
tőznec és keſerves ſiráſt téſznec te raytad
32 nagy lelki keſerűſégben. Es ſiralmas éne-
ket téſznec te raytad az ő ſiráſokban, és *igy*
ſiratnac téged: Melly *város vólt ollyan* mint
Tyrus *ki* igy kivágattatott az tenger köze-
33 pőtt. Mikor kimennec vala à te árúid az
tengerekből, ſoc népeket megelégiteſz va-
la: az te gazdagſágidnac ſokaſágával és
kereskedeſiddel à földön való királyokat meg
34 gazdagitottad. Az melly időben elrontat-
tol az tengerekē az vizeknec mélſégiben: az
te árúd és minden benned való ſokaſág el-
35 veſznec. Az ſzigetekben való minden la-
kozóc elálmélkottanac te raytad: és azok-
nak király megrettentenec, és megháborod-
36 tánac ábrazattyokban *h*. Az népec közőtt
való kereskedőc sűvőltőttec te raytad, ret-
tenetes lőttél *i*, és többé őrőckē nē léſzeſz.

g Erti az Tyrus környűl valo varoſokat, mellyec mint egy hoſtádai valánac. Tremellius igy fordittya: Megrettennec az tengernec habjai.

h Az az, megrettennec, abrazattyokbā megvaltoznac.

i Az az, rettentéſre valo példa.

XXVIII. Réſz.

Az UR *ſzava Tyrus királlya ellen az ő nagy kevelſégéért. Az Prophéta ſiráſa ő rayta. Prophétál Sidon ellen. Igéri az Iſten Izrael fiainac egybe gyűjtéſét.*

1 Es lőn az UR beſzéde én hozzám, mőd-
2 ván: Embernec fia, mondgyad az
Tyrus fejedelmének: Ezt mondgya az
UR Iſten: Miért hogy felfuvalkodott az te
ſzived, és mondtad, *a* Iſten vagyoc én: az I-
ſten ſzékiben űltem az tēger közepett, *b* ho-
lott * te ember vagy és nem Iſten, és az te
3 ſzivedben Iſtennec alītottad magadat. Ī-
mé bőlczeb vagy Danielnél, *c* ſemmi elről-

a Tudniillic ſzivedben, az az, gondoltad.

b Az az, minthogy az egben az Iſtennec nem árthat ſenki, kozzá ſenkiné férhet, és ezoket batorſágos Laho helye vagyon: ſzinte igy énis az tengerec közepette ſenkitől nem félec. * *Eſa.* 31. 13.

tetőtt dolog ninczen, ki te tőled elrőytetett
4 vólna. Az te bőlczeſéggeddel és értelmed-
del gyűjtűtted magadnac az gazdagſágot, *d*
és ezüſt és aranyat gyuytőttél kénczednec.
5 Az te bőlczeſégednec nagy vóltával, és ke-
reskedéſeddel ſokaſitottad meg az te gaz-
dagſágidat: és felfuvalkodott az te ſzived az
6 te gazdagſágod miatt. Ezokért igy ſzól az UR
Iſten: Miért hogy ſzivedben ollyannac alīt-
7 tottad magadat mint ha Iſten vólnál. En-
nekokáért imé én hozoc te reád idegeneket,
az pogánoc közőtt való erőſs hadakozókat,
és fegyvereket kivonſzac az te bőlczeſéged-
nec ſzépſége ellen, és az te ſzepſégedet meg-
8 fórteſztetic. Az veremben vetnec téged,
és meghalſz azoknac halálockal kic az ten-
9 gernec közepőtte megőlettetnec. Nemde
mondván mondodé *ackor* Iſten vagyoc,
az előtt az ki téged megől? Holott ember
vagy és nem Iſten *mikor léſzeſz* annac kezé-
10 ben acki téged megől. Kórnyűlmetélet-
leneknec *e* halálockal halſz meg, idegenec *e Az az, hitetlenőknec, Pogā-*
kezе által, mért én ſzólottam, azt mondgya *nyoknac kikben*
az UR Iſten. *ſemmi irgal-*
11 Es lőn az UR beſzéde én hozzám mond- *maſſag ninczen.*
12 ván. Embernec fia, tégy fel ſzóval va-
ló ſiráſt Tyrus királyán, és mondd ő néki:
Igy ſzól az UR Iſten: Te peczétled bē az
ſummát: *f* tellyes lévén bőlczeléggel, és
13 tőkélletes ékeſſéggel. Az Iſten kertе győ- *f Az ſzámot: az az, néked*
nyőrűſégében vóltál, *g* minden drágakő- *vagyon hatalmad minden*
veckel környűlvétettél vala mīt egy ſőván- *kalmíron, és*
nyel: Sardiuſſal, Topaziuſſal, és Jaſpiſſal, *az arunac ela-*
Chryſolythuſſal, Onyxal, és Berylluſſal, Sa- *rannyal* h *az te dobjaidnac és ſipjaidnac ſzer-*
phirral, Carbunculuſſal, és Smaragdal, és a- *ſzáma te benned attól az naptól fogva kéſzi-*
14 tettenec meg mikor teremtettél. *i* Te vagy *ſében, béhozá-*
az felkenetett Cherub *k* miúlta tégedet elő- *tiltáſában.*
állattalac: Az Iſten ſzent hegyén vóltál: az *ége.*
15 tűzes drága kővec közőtt jártál. Tőkélle- *g Haſonlittya*
tes valál az te útáiban attól az naptól fogván *Tyrus győnyő-*
mellyen teremtettél, miglen álnokſág talál- *rűſégit és gaz-*
16 tatéc te benned. Az te kereskedéſednec *dagſágit, az*
bévſége miatt bētőltetted az te belső réſzei- *Iſtenparadi-*
det ragadománnyal, és vétkeztél: ezokért le- *ſzoma győnyő-*
vetlec téged az Iſtē hegyéről, és elveſztlec té- *rűſégéhez, ho-*
ged te oltalmazó Cherub, az tűzes drága kő- *lott ſemmi jo-*
17 vec közzűl. Felemelkedett az te ſzived az te *nac fogyat-*
ſzépſéged miatt: elveſztetted az te bőlczeſé- *kozáſa nin-*
gedet à te fényeſségedben, à földre vetlec a- *gedet à te fé-*
zért téged à királyoc elēibē vetlec téged hog' *nyeſſégedben, à földre vetlec a-*
18 láſſānac téged. Az te álnokſágodnac ſokſága *zért téged à királyoc elēibē vetlec téged hog'*
dagſágáán voltac: hogy az királyoc és fő urac drága koveccel tűn-
döklő palótakban laktac, avagy hozy aranyban foglalt drága kő-
veket viſelnec ruhajakon.

h Az az, mioltа teged királly a tőttelec ollyan vagy mint az Paradyſus kapujara allatott Cherub Angyal, mindenec foltec és rettegtec tőled, iſtennec alitod valа magadot.

i Az az, az te gazdagſagid és gyonörűſegēd ugyan veled ſzűlettenec.

k Az az, miolta teged királly a tőttelec ollyan vagy mint az Paradyſus kapujara allatott Cherub Angyal, mindenec foltec és rettegtec tőled, iſtennec alitod valа magadot.

miatt, és az te hamis kereskedéſed miatt megſértetted az teſzent helyedet, [1] és támaſztoc tűzet te benned, ki téged megemészt, és hamúvá téſzlec téged az földen mindenec láttára, kic te reád néznec. Mindnyájan az kic eſmérnec teged az népec között, elálmélkodnac raytad: róttegéſekre vóltál *nékic* és nem leſzeſz teis örőckė.

1 *Az az, az te drága palotáidat az az, te vagy azoknac elpuſztulaſanac oka.*

19

20 ES lőn én hozzám az UR ſzava, mondván.
21 Embernec fia, veſd az te ortzádat Sidon
22 ellen, [m] és Prophetally ő ellene. Es mődgyad: Igy ſzól az UR Iſten: Imé én te reád *mégyec* Sidon: és megdiczőittetem te benned: és megtudgyác hogy én vagyoc az UR, mikor ítéleteket téſzec ő benne, és ő benne megmutatom magamot ſzentnec lenni:
23 Es boczátoc ő reá dőghalált, és vérontáſt az ő útzáira, és elhúllanac az megſebhettec ő benne, fegyverrel *jönec* ő ellene, mindė felől: és megtudgyác hogy én vagyoc UR.
24 Es nem léſzen többé Izrael házának megſértő tővis [n] és faydalom ſzerző tővis *nem léſzen* mindenec közzül, kic ő körűlőttőc valának kic őket megutáltác: Es megtudgyac hogy én vagyoc az UR Iſten.
25 IGy ſzól az UR Iſten: Mikor egybe gyűytem az Izrael házát az népec közzül kic közzé eloſzlattanac, és magamat megſzentelem ő bennec az pogányoc ſzemec láttára: laknac az ő földőken mellyet én adtam
26 az én ſzolgámnac Jácobnac. Es laknac azon bátorſággal, és házakat éppitenec, és ſzőlőket plántálnac, laknac bátorſággal, mikor téſzec ítéleteket mindeneken, kic őket háborgattyác ő körűlőttec [o] és megeſméric hogy én vagyoc UR az ő Iſtenec

m *Sidon város ellen való Prophecia.*

n *Az az, ſem Tyrus ſem Sidon nem haborgattya többé az én népémet ſem egyéb póganyoc.*

o *Az az, mikor igaz ítéletem ſzerint az ő ellenſegit büntetni kezdem.*

XXIX. Réſz.

Prophétál Pharaó király ellen. Egyptus országa elpuſztulaſárol, és az Egyptusbéliyeknec ides tová való eloſzlaſáról az Pogan népec közzé. De negyven eſztendő mulva igéri az Iſten Egyptuſnac előbbi épp állapattyának helyére való alláſát. Az Iſten jutalmul Nabugodonozornac igéri Egyptuſt, hogy ſzolgált néki Tyrus oſtromláſaban, és elpuſztitáſaban.

1 TIzedic eſztendőben [a] annac tizedic havában, az hónac tizenkettődic napján,
2 lőn ſzava az UR nac én hozzám, mondván: Embernec fia: veſſed az te ortzádat Pharaó ellen az Egyptusbéli király ellen, és propheträlly ő ellene, és egéſz Egyptus ellen.
3 Szólly és mondgyad: Igy ſzól az UR Iſten; Imé én te reád *megyec* Pharaó, Egyptus királlya, te nagy * Cethhal, ki fekſzel az ő folyó vizeinec közepőtte: [b] ki azt mondta: Enyim az folyóvíz, és én teremtettem magamnac: Vetec én horgokat az te ſzádban: és ezek keſzem hogy az te folyóvizeidben való halac béragazkodgyanac az te hajaidban, és kivonſzlac téged az te folyóvizeidnec közepiből, és az te folyóvizeidnec minden halai ragaſzkodnac az te hejaidhoz. Es hadlac tėged az puſztában, [c] és minden te folyáſidban való halakat, az mezó ſzinire eſel, és egybe nem ſzedetel és nem gyűytetel, hogy légy ételül az földi vadaknac és az égi madaraknac.
4
5
6 Es megtudgyác mindnyájan az Egyptusban lakozóc, hogy én vagyoc UR: Miérthogy voltanac Izrael házának [d] nád páltzáúl. Mikor tartanac téged kézen fogva, megtőretel, és megſérted nékic minden vállokat: [e] és mikor te hozzád támaſzkodnac, megromlaſz, és egyeneſſen állatod az ő derekokat.
7
8 Annakokaértt igy ſzól az UR Iſten: Imé én hozoc te ellened fegyvert, és kivágom tebelőled az embert és az barmot.
9 Es leſzen Egyptus földe álmélkodáſra és puſztaſágra: és megtudgyác hogy én vagyoc az UR, miérthogy azt mondta, Enyim az folyóvíz, és én ſzerzettem őtet.
10 Ennekokaért imé én *mégyec* te ellened, és az te folyóvizeid ellė, és téſzem Egyptus földét puſztává, hogy légyen puſztaſágra és álmélkodáſra * Siene tornyától fogva,
11 mind Szereczen orſzág határáig. Nem mégyen azon által ember láb, ſem barom láb ő rayta által nem mégyen, és rayta nem laknac negyven eſztendig.
12 Es adom Egyptus földét puſztaſagra, az elpuſztúlt földec közzött, és az ő városi léſznec az elpuſztúlt váraſoc közzött puſztaſágra negyven eſztendeig, és eloſzlatom Egyptuſt pogányoc közzé, és elhányom őket *minden* földekre.

a *Tudniillic, Sedechias fogſegának.*

* *Pſal. 74 13. 14. Eſa. 27. 1. és 51. 9.*

b *Erti az Nilus vizet, és annac ſoc fele való folyóſit, kiknek egéſz Egyptuſt uſzoktа fogni.*

c *Az az, puſztaságnac vizének való helyen, aſſele helyen pedig, ſzáraz on viz lakat, az mező ſzinire kivől az hal nő elhet ezzel azzert Prophetal*

d *Az az, erőtlen ſegitségül. 2. Reg. 18. 21. Eſa. 36. 6.*

e *Az az, te oly vagy hogy hatalmadat hozzad bizic valaki megczáfolhatja, mint latkozic, mint az ki az nádgyon ſzálhoz támaſzkodic, melyet az ki eſzebe veſzen, nem tamaſzkodic többé hozzád.*

* *Vagy, Seveneh.*

13 MErt igy ſzól az UR Iſten: Az negyven eſztendőnec végin egybegyűytöm Egyptuſt az népec közzül, kic közzött léſznec
14 eloſzlatva. Es viſzſzaviſzem Egyptus fogſagát, [f] viſzſzaviſzem őket Pathros földére, az ő lako földőkre, és léſznec ott kiczíny orſzággá.
15 Az több orſzágokhoz képeſt kiczinyleſzen, és többé fel nem emelkedic az pogány népec felőtt, mert megkiſſebitem őket hogy ne uralkodgyanac az pogányokon.
16 Es nem léſzen többe bizodalmara az Izrael házának mely megemlekeztetne engemet az ő álnokſágokról, ha ezec azoc utan mennénec: * és megtudgyác hogy én vagyoc az UR Iſten.

f *Az az, megſzabaditom az rabſágra vitetett ſokſagot.*

* *Az az, hogy többe az Egyptusbéliec az Izraelitákat el ne kiteſſec hogy ő hozzajoc tamaszkodgyanac mint az előtt.*

17 ES lőn huſzonhetedic eſztendőben, elſő, hőban, az hónac első napján, lőn az UR
18 beſzéde én hozzam, mondván: Embernec fia, Nabucodonozor az Babyloniai király nagy ſzolgálattal fáraſztotta az ő ſeregét Tyrus ellen; minden fő elkopaſzúlt, és minden vállnac ſzőre elment, és jutalma nem vólt ő néki, ſem az ő Tyrusbéli ſeregénec, azért à ſzolgálatert mellyet ſzolgált
19 *nékem* ő ellene. Ennekokaért igy ſzól az Ur Iſten: Imé én adom Nabucodonozornac az

* *Tudniillic à nagy munka miatt, fáradſág miat fejőc haja úgyan el hullott, és valloc megtörtét à nagy téréh viſelés miatt.*

az Babylonyai királnac Egyptus földét, es elviſzi az ő ſokaságát, és elragadozza az ő
ragadományit, és elpredállya az ő prédáját
20 és léſzen jutalmul az ő ſeregénec. Az ő munkájáért mellyel ſzólgált énnékem ő ellene, adtam ő néki Egyptus földét, mert én ellenem ezelekedtec.

21 AZon az napon Izrael hazánac fel nevelé áz ő ſzarvát, és tenéked ſzádat megnyitom ő kőſztőc: h Es megtudgyác hogy én vagyoc az Ur.

h Az az, bactorſago adoc az ſzolaſra.

XXX. Réſz.

Siralmas Prophétia Egyptusnac, és az ő fő varaſinac romlásáról.

1 ES lőn az UR beſzéde én hozzam, mód-
2 ván: Embernec fia Prophétálly, és mondd ezt: Igy ſzól az UR Iſten: ordîtſatoc
3 *mondván*: Jay annac az napnac. Mert kőzel vagyon az nap, kőzel vagyon az Urnac napja, ſetétes nap, pogányoknac ideje lé-
4 ſzen. a Es fegyverjő Egyptuſra, és léſzen félelem Szereczen orſzágban, b mikor ſeb miatt elhullanac Egyptuſban, és felvéſzic az ő ſokaságat, és elrontatnac az ő funda-
5 mentomi: Szereczen orſzágbéliec és Libyabéliec, és Lydiabéliec, és minden kőſség, és Chub orſzág, c és az frígy földénec
6 fiai, d ő vélec eggyűt fegyver miátt húllanac el. Igy ſzól az UR: Eleſnec az kic Egyptuſt támogáttyác, és az ő erőſségénec kevélyſége leſzál: Sieneh c tőrnyatól fogva fegyver miátt húllanac el ő benne, az mód-
7 gya az Iſten. Es elpuſztítatnac az elpuſztult földec kőzőtt, és az ő városi léſznec el-
8 puſztult városoknac ſzámoc kőzőtt. Es megtudgyác hogy én vagyoc az UR, mikor boczátoc tűzet Egyptuſra, és megrontatnac
9 minden ő ſegitői. Azon az napon kimennec az én követim én előlem hajokban az nagy bátorſágba lakozó Szereczen orſzágnac tettentésére, és léſzen felelem ő beñec mint Egyptus f napjan, mert imé eljőtt.

a Mellyen tudniillic megbűntettetnec az poganyoc.
b Ki határos Egyptuſſal.
c Erti az belső libya orſzagot.
d Az az, valahic Egyptuſſal frigyesőc.
e Mint oda fel 29. v. 10.

f Ez az, mint mikor Egyptuſt elveſztem, mert eljőtt tudniillic az ő bűntetéſnec ideje.

10 Ezt mondgya az UR Iſten: Es czelekeſzé hogy megſzünnyéc Egyptuſnac ſokaſága Nabucodonozornac az Babyloniai királnac
11 kezeáltal. ő, és az ő népe ő véle eggyűt, az pogányoknac erőſſei elhozzatnac az földnec elveſztésére, és az ő fegyvereket kivonſzác Egyptuſra, es az földet bétőltic
12 megőletteckel. Es az folyóvizeket megſzáraſztom, és eladom az földet gonoſzoknac kezekbe, és elpuſztitő az földet, és valami benne vagyon, idegeknec kezeáltal: En
13 UR ſzóllottam. Igy ſzól az UR Iſten: és elveſztem az képeket, és czelekeſzem hogy megſzünnyénec az bálványoc g Nóphból: Es fejedelem Egyptus földéről többé nem léſzen, és boczátoc félelmet Egyptus földére.

g Ez fővaroſa Egyptuſnac ki Nimphuſnec nevezteti, moſt Alkayrnac hyac.

14 Es elpuſztitom Pathroſt, és boczátoc tűzet Zoanra, és téſzec itéleteket No *városában*.
15 Es kiöntem az én haragomat Sinra, Egyptus erőſségére: és kivágom az ſokaſá-
16 got h Nobol. Es boczátot tűzet Egyptuſra, nagy bánatbá léſzen Sin, és No idős tová ſzaggattatic, és Nophnac naponként
17 való háborusági léſznec. Aven iſiai és Phibéſetbéliec fegyver miatt hullanac el,
18 és azokis fogságra mennec. Es Tehaphnehesben megſetétődic az nap, i mikor elrontom ott Egyptus igáját, és megſzűnic ő benne ez ő erőſségében való kevelyſége: elfogja őtet az kőd, és az ő leányi fogságba
19 mennec. Es téſzec itéleteket Egyptuſban, és megtudgyác hogy én vagyoc az UR.

h Az az, Alexandriabol, mert az mely varoſt acker hivtac Nonac, az után nevezte Alexandrianac.

i Az napnac homályoſságán ért az irás minden fele nyomoraſágot.

20 LŐn továbba, tizeneggyedic eſztendőbé, k első hóban, az honac heredic napján,
21 lőn az UR beſzéde én hozzám, mondván: Embernec fia, Pharaónac az Egyptuſbéli királnac karját létőrtē, és imé bé nem kőtőttéc hogy megorvoslanác, hogy ruhával bétekernéc, hogy megerőſſitenéc, hogy fe-
22 gyvert foghaſſon *kezébe*. Ennakokaért igy ſzól az UR Iſten: Imé megyec Pharaónac az Egyptus királlyára, és elrontom az ő karjait, erőſségét, és immár megtőretett, és eleytetem vélé kezéből az fegyvert.
23 Es eloſzlatom Egyptuſt az Pogányoc kőzzé elhányom őket *minden* földekre.
24 Es megerőſſitem az Babyloniai királnac karjait, és adom az én fegyveremet ő kezében, és elrontőaz karjait, és kiált ő előtte mint à ki halálra ſebeſiterett meg. Meg-
25 erőſſitem azért, az Babiloniai király karjait, és leeſnec az Pharaó király karjai: és megtudgyác hogy én vagyoc az UR, mikor adom az én fegyveremet à Babyloniai király kezébe, és ő kivonſzá azt Egyptus földe-
26 de ellen. Es eloſzlatom Egyptuſt az poganyoc kőzzé, és elhányom őket *minden* földekre: és megtudgyác hogy én vagyoc az UR.

k Tudniillic Sedekias birodalmának, mikor Joacim fogva volna.

XXXI. Réſz.

Egybe veti Pharaónac boldogſágát, az Aſſyriabéliec boldogſágával. Es Prophetál azoknac haſonlo következendő veſzedelmekről.

1 ES lőn tizeneggyedic eſztendőben, harmadic hóban, az hónac első napján, lőn az UR beſzéde én hozzám, mondván:
2 Embernec fia: Szólly az Egyptusbéli királnac Pharaónac, és az ő ſoc népénec: kihőz vagy haſonlo az te nagyságodban?
3 a Imé Aſſur ollyan vala mint az Cedrus fa Libanus erdején kinec ſzép ágai vadnac, és sűrő ágaival árnyékot téſzé, és nagy magáſ és az ő ereje az sűrő ágac
4 kőzőtt. Az vizec neveltéc fel őtet, az

a Az Aſſyriabeli kiralyokat és nagy haſonlitya az magas fahoz melynec árnyékban az vadac az agmn az madarac. Mert azyo feyedelemnec ollyannac kellénn.

mélségtőtte magaſsá ótet, az ő folyáſi kőrül járták az ő gyökerét, és kiboczátta az ő
5 folyáſit minden mezei fákra. Ennekokáért felméne az ő magaſsága minden mezei fák fölött, és megſokaſulának az ő ágai, és nagy hoſzſzán kinevekedének az ő ágai, az
6 ſoc vizekért, kiket az à mélség kiboczát vala. Az ő ágain czinálnac vala féſzket minden égi † madarac, és az ő ágai alatt fiaznac vala minden mezei vadac, és az ő árnyékában lakoztanac minden mezei vadac lakoztanac, és az ő árnyékában minden nagy nemzetségec. Annakokáért ſzéppé lőtt magaſságával, és hoſzſzán kiterjett ágaival, miértheogy az ő gyö-
8 kere ſoc vizec mellet vólt. b Az Cedruſfac ótet el nem tóytöttéc, az Iſten * kertében az fenyófac nem vóltac haſonlóc az ő ágaihoz, és az geſztenyefac nem vóltac mint az ő ágai, ſemmi fa nem vólt haſonló az Iſten kértében hozzá az ő ſzépségében.
9 Széppe tőm ótet az ő ſoc ágaival, és irégykedtec reá minden gyönyörüſeges fác,
10 kic vadnac az Iſten kertében. Ennekokáért igy ſzól az UR Iſten: Miért hogy magaſsággal felemélkedtél, és tetejét felboczátta az ſurú ágac közzé, és felemelkedett az ő
11 ſzive az ő magaſságában. Adtam ótet erőſs nemzet kézében, mindent elczelekeſzic ő rayta, az ő hitetlenségéjért kiűztem
12 ótet. És kivágják ótet idegenec, Poganyoc erőſſei, és elhadgyác ótet az hegyeken es minden völgyekben elhúllanac az ő ágai minden föld folyáſi mellet: és leſzállanac c az ő árnyekából min-
13 den föld népe, és elhadgyác ótet. Az ő eldőlt tőkéjén laknac minden égi madárac, és az ő ágain leſznec minden mezei va-
14 dac. Annakokáért fel ne emelkedgyenec magaſságockal az viz mellett való fác, és az ſúrú ágac között fel ne mennyenec, és ne állyanac azoc felőtt mind â kic vizet iſznac: d Mert mindnyájan halálra adattanac, az
15 föld alá az emberec fiai közzé, à kic az korſobán alámentec. Igy ſzól az UR Iſten: Azon az napon mellyen pokólba alámené, e ſiralomra hozám, és gyáſz ruhába öltöztetém az melséget, és az ő folyáſit megtarrosztatám, és az ſoc vizec megtiltatának, és az Libanuſnis ſzomorusággá inditám ő érőtte, ſi minden mezei fác felſzomo-
16 rodának ő érötte. Az ő leesésének zendőléſe miatt felinditám a pogányokat, mikor ótet levettném pokolra azokal kic az korſobá alá ſzállanac, vigaſztaláſt vénec
6 az földön minden alsó rendbéli gyönyörüſeges válaſztott fác, és az Libanus *hegyéc ſzépſége* mindnyájan kic az vizet iſzſzác.
17 Azokis véle eggyütt alászállottac pokolra azokhoz, kic fegyver miatt megőlettec, h és az ő karja, kic az ő árnyéka alatt nyogoſznac vala, à Pogányoc között.
18 Az kihóz *azért* igy haſonlóvá lőttél à dicziőſségben és méltóſágban az gyönyörüſéges fác között, *ugy* levettetel az gyönyörüſéges fáckal az alsó földre: az környül metéletlenec között fekſzel azokal eggyüt kic fegyver miatt ölettec meg: Es az Pharaó és minden ő ſoksága: azt mondgya az UR Iſten:

XXXII. Réſz.

Az Prophétæ ſiráſi Pharaón Egyptuſnac királlyán, és az ő pokolra ſzállásán: Egyptuſnac elpuſztittáſa à Babyloniat királl által. Azokról az kic Pharaóval pokolra ſzállanac.

1 Es lőn tizenkettődic eſztendőben, tizenkettődic hóbán, à hónac első napján, lőn az Ur beſzéde én hozzam,
2 mondván. Embernec fia tégy ſiráſt nagy fel ſzoval Pharaón az Egyptuſbéli királlyő, és mondgyad ő néki: Haſonlová lőttél te az oroſzlan kőlyőkhőz az Pogányoc közőtt: és valál mint az Cethal a tenger vizeiben, ki à folyóvizeken kijóvén megháborítod az vizeket labaiddal, és megzavarod
3 azoknac folyáſit. Igy ſzól az UR Iſten: Megvetem ellened az én † hálómat ſoc népeket egy be gyűyitvén, kic kivonſznac
4 téged az én varsámban. Es hadlac téged az földön, a à mezőre vetlec ki téged, és minden égi madarakat te reád ſzállítoc, és
5 te belőled megelégitem mindē földnec vadait. Es vetem az te teſtedet az hegyekre, és bétőltőm az völgyeket az te *dögeddel* magas rakáſával. Es megöntőzem az te uſzó
6 vizedet az te véreddel mind az hegyig: és az
7 árkoc megtelnec te belőled. b Es mikor* elóltalac teged, bébúritom az egeket, és azokon való czillagokat beſetétitē, az napot kóddel béfogō, és az hóld az ő világoſságat
8 nem adgya. Az égen való mindē világoſító világoſſagokat megſetétitec te raytad: és adoc ſetetséget az te földedre: azt mondgya
9 az UR Iſten. c Es haragra inditom ſoc népeknec ſziveket, mikor reád hózom az te romláſodat, az pogányoc közőtt, az földeken kiket te nem túdſz. Es ezt czelekeſzem
10 hogy elálmélkodgyanac ſoc népec te raytad, és azoknac királlyoc elrettentenec nagy réműléſſel te miattad, mikor az én fényes fegyveremet kivonſzom ő előttec, és elrettennec minden ſzempillantáſban mindenec az ő lelkekben, az te romláſodnac napján.
11 Mert megmondta az UR Iſten: hogy az Babyloniai király fegyvere jő te reád.
12 Az erőſſeknec fegyverével elhullatom az te ſokaságodat, az pogányoknac erőſſei léſznec mind, és elpuſztittyác Egyptus kevelséget, és elvéſz minden ő ſokaſága.

El-

h *Az az, Nem czac ő maga romol meg, hanem mind azokkal a kiket ő az ő hatalmaſságával meghoditatot, és à kic à pogány népec közzül az ő árnyékában nyugottac, kiket nevez királyikarjának.*

1 *Az az, Miképpen hogy haſonlo volt al Pharao az Aſſyriabéli király hoz meltosággal, azonképpen az veſzedelemben is haſonlo leſſz ő hozzá.*

† *Sup. 12. 13. et 17, 20.*

a *Az az, az ſzárazon.*

b *Az az, az te véreddel.*

* *Eſa. 13. 10. Joël 2. 31.*

c *Az az ſokan megrettennec es elálmélkodnac mikor hallyác az több pogan népec közźit az mi raytad eſik: az mint mayd nyilvabann kévetkezic.*

* † *Dan. 4.*

b *Az az, Az egeſz vilagon nem volt az Aſſyriabelieknel hatalmasb nemzetſeg az időben.*

* *Gen. 2.*

c *Vagy, eltavoznac.*

d *Vagy: Es el ne hidgyéc magokat az ő magaſságockal az mellyſak vizet iſznac, az az el ne hidgyec magokat az hatalmaſoc, mert jővendőre megromolnac.*

e *Tudniillic az Aſſyriabéli kiraly, kit példáz amaz nagy magas ſúrő égig nyuló viz mellett való ſzép fa.*

f *Czac azt akarja jelenteni, hogy az Aſſyriabélieknec romlásán minden állatoc bankodni fognac.*

g *Az az, őrvendeztec azon alab valo fejedelmec, hogy illyen hatalmas fejedelem tarſoc lőtt az veſzedelemben.*

13 Elveſztem minden ő barmait, az ſoc vizec mellől, és többé azokat meg nem zavarîttya embernec lába, és barmoknac kőr-
14 mei fel nem zavarittyác. Ackor méllyé téſzem azoknac vizeket, és azoknac folyá-ſit folyatom mint az olayt, [d] azt mondgya
15 az UR Iſten. Mikor *tudniillic* adom Egyptuſt puſztaságra, és megſoſztatic az föld az ő benne valóktól: mikor megver-
16 em mind az benne lakozókat: és meg-tudgyác hogy én vagyoc UR. Es az ſirás mellyel ſirattyác ötet, az pogányoc le-
17 ányi [e] ſirattyác ötet Egyptuſt és minden ő ſokaságát ſirattyác, azt mondgya az UR Iſten:

17 ES lőn tizenkettődic eſztendőben, az hónac tizenőtődic napján, lőn az UR ſza-
18 va én hozzám, mondván: Embernec fia ſirj Egyptus ſokaságán, és veſſd alá ötet, veſſed őtet, és az fő pogányoknac leányit az föld alá, azockal kic az koporſóban
19 mennec. Miérthogy ſzép vagy, [f] menny alá és feküdgy az környülmetéletlenec-
20 kel. Eleſnec [g] azoc közőtt kic fegyver miatt ölettec meg: fegyverre adatott vonnyátoc le azért ötet és minden ő ſo-
21 kaságát. Szóllyanac ő véle az erős hatalmaſoc az koporſóból, és az ő ſegitőivel, kic alá ſzállottac és elaluttac az környülmetéletleneckel, kic fegyverrel ölettec
22 meg. Ott vagyon az Aſſyriabéli *fejedelem* és minden ő ſerege, az kőrül léſznec ennec koporſói, [h] azoc mindnyájan megöltettec,
23 és fegyver miác elhúllottanac. Az kinec koporſója vagyon: *immár* az *mélly* ſirnec óldalaiban: és az ő ſokaſága az ő koporſója kőrül: mindnyájan ők megöltettec, és fegyver miatt húllottac el, kic az élők-
24 nec földén rettentéſre vóltac. Ott *vagyon* Elam és minden ő ſokaſágra az ő koporſója kőrül: mindnyájan ők megöletvén fegyver miatt húllottac el: kic környülmetéletlenec lévén alá ſzállotac az föld alatt valókhoz: kic rettentéſt töttec az élők-nec földén: [i] és viſeltéc az ő gyalázattyokat azockal kic á ſirben alá ſzállanac. Az
25 megöletteknec közepőtte vetettec ő néki ágyát, minden ő nepével ő körűlőtte annac koporſói mindnyájan azoc környülmetéletlenec, fegyverrel ölettec: mert az ő rettenetes vóltoc kihatott az élőknec földére: és viſeltéc ez ő gyalázattyokat azockal kic alá ſzállanac az ſirben, a megöltettec közi-
26 ben vettetett. Ott *vagyon* Meſech Thubal, és minden ő ſokaſága: ő körűlőtte annac koporſói: mindnyájan környülmetéletlenec, fegyverrel ölettec: mert félel-
27 met ſzerzettec az élőknec földén. Es nem feküſznec az erősekkel, kic eleſtec a kő-nyülmetéletlenek közzül, kic alá ſzállottac pokolra az ő hadi ſzerſzámockal, és öltéc az ő fegyvereiket az ő fejec alá: ha-

[d] *Az az, miért hogy ember és barom miatt megfogyatkozec a föld, tiſztac leſznec a vizec és méllyec: mélyen folynac és tiſztán mint olay czendeſz folyaſſal a Nilus vizei, mert mezőkre arkockal el nem oſzlattyác ideſtova a Nilus folyáſit a mint ſzoktac vala czeleked-ni.*

[e] *Az az, a pogány varoſoc, avagy pogány aſzonyoc.*

[f] *Az az, noha alitottad magadat ezyebeknel ſzebbnec, de rea kell az arokra menned, mint az több pogányoc reamentec.*

[g] *Az Egyptuſbélyec.*

[h] *Az az, Pharaonac: az az, ſzinte ugy leſzē ennekis veſzedelme.*

[i] *Az az, kegyetlenkettec az élőkön éltekben.*

[k] *Az az, megholtac es elteemettéſtec.*

nem az ő álnokságoc az ő czonttyokon: mert eröſſekenec rettentéſekre vóltac az é-
28 lőknec földén. Te pedig az környülmetéletlenec kőzőtt rontatol meg, és fekſzel azockal, kic fegyver miatt ölettec meg.
29 Ott *vagyon* Edom és az ő királyi, és minden ő fejedelmi, kic vettettec az ő erősségeckel azokhoz kic fegyver miatt ölettec meg: ők az környülmetéletleneckel feküſznec, és
30 azockal az ſirben ſzállanac alá. Ott *vadnac* az éſzaki minden fejedelmec és mindē Sidonbéliec, az kic alámentec [m] az megöletteckel, az ő rettenetes vóltockal az ő erősségekben megſzégyenitetvén: és fe-küſznec környülmetéletlenec lévén azoc-kal kic fegyver miatt ölettec meg, és viſel-téc az ő gyalázattyokat azockal kic alá ſzál-
31 lanac az koporſóban. Azokat megláttya Pharáó, [n] és vigaſztaláſt véſzen az ő ſoka-ságán a kic fegyver miat megöltettec Pha-rao és minden ő ſerege, azt mondgya az Ur
32 Iſten. Mert boczáttam az én rettentéſe-met [o] az élőknec földére: és fekſzic az kőr-nyülmetéletlenec közőtt azockal kic fegy-verrel ölettec meg, Pharaó és minden ő ſokaſága: azt mondgya az UR Iſten.

XXXIII. Réſz.

Az őrálló példájával inti mind az Prophétákat az ő tiſztekről: mind az népet, hogy azoc inteſénec engedelmeſſec legyenec. Az Iſten irgalmaſſága megtérőkhöz. Az igaznac előbbi igaſſági nem haſználhac ha az bűnre adgya magát. Igy az megtérő hitetlennec nem ártanac az ő előbbi álnokſági. Megviſzic az Prophetánac hogy Jeruſálemet megvette az ellenség Innét nagyob batorſággal prophétál az nép ellen.

1 ES lőn az UR beſzéde én hozzám, mód-
2 ván: Embernec fia ſzólly az te néped fiainac, és mondgyad ő nékic: Mikor hozando: fegyvert az földre, és az föld népe válaſſon egy férfiat ő közzülőc, és ötet őrál-
3 lóvá téſzic ő magoknac. Es az megláttya jőni az fegyvert az földre, és az trombitát megfuvallya, és *azzal* meginti az népet.
4 Valaki hallandgya az trombita ſzót, és magára gondot nem viſel, és az fegyver eljő, és elvéſzti ötett: az ő vére az ő fején léſzen. [a]
5 *Mert* az trombita ſzót halotta, és magára gondot nem viſelt: az ő vére ő magán léſzen: à ki pedig ő magára gondot viſel, az ő
6 lelkét megmentette. Az őrálló pedig ha láttya az fegyvert jőni, és az trombitát meg nem fujja, és az nép magára gon-dot nem viſel, és eljő az fegyver, és elveſzt közzőlőc valamelly lelket, az az ember az ő maga álnokságáért ragadtatott el, de az ő vérét annac az őrállónac kezéből kévánom meg.

[m] *Tudniillic à koporſóban.*

[n] *Mind ezeckel nem egyebet akar mondani à Prophéta, hanē hogy Pharao mint azoc à kegyetlenec elveſz.*

[o] *Vagy minekutánna az én felelmemet az előſ földére boczátom. Az az, minekutanna megrettentem az embereket, következendő dologrol azert ugy ſzol mint meglőtt dologrol. Boczáttám, az az, boczátom.*

[a] *Az az, ő magaleſzen az ő halálának oka, és az ő magā veſzedelmét mā máſnac, hanem ő maganac tulajdonithatya.*

Sup.5.17.

7 Te azért embernec fia, † őrőállóúl adtalac én téged Izrael házában, hogy mikor hallod az én ſzámból az én beſzédemet:

b Az az, én ſzómmal.

8 megintſed őket én tőlem. b Ha mondandom az hitetlennec: Te hitetlen halállal halſz meg: és nem ſzólandaſz hogy magát az hitetlen megőrizze az ő utától: az á hitetlen az ő álnokſágáert hal meg, de az ő

9 vérét á te kezedből kévánom meg. Hogy ha *pedig* te meginted á hitetlent az ő utától, hogy abból kitérjen, és ki nem tér az ő utától, az, az ő álnokſágáert meghál; és az te lelkedet megmentetted.

10 TE azért embernec fia mondgyad az Izrael házának: Ezt mondgyátoc ti, mődván: Az mi álnokſáginc és az mi bűneinc vadnac mi raytunc, és azokért kell elveſz-

11 nűnc: mi módon élhetűnc azért? Mondgyad ő nékic: "Eelec én, azt mondgya az Ur Iſten: Nem akarom az hitetlen halálát, hanem hogy az hitetlen kitérjen az ő utáról, és éllyen. Térjetec meg, térjetec meg *azért* az ti gonoſz utaitokról, és miért hal-

"2.Sam.14.14. Sup.18.32.

12 nátoc meg Izrael háza. Te azért emberec fia mondgyad az te néped fiainac, Azi-

* Sup.18.24.

gaznac * igaſſága meg nem menti őtet az nap mellyen vétkezendic, és az hitetlennec hitetlenſége el nem veſzti őtet az nap, mellyen kitérend az ő hitetlenſégéből: és az igaz nem élhet az ő *igaſſágáért* á nap mellyen

13 vétkezendic. Mikor azért mondom az igaznac, Eelven él: és bizván az ő igaſſágához álnokſágot czelekeſzic, ſemmi ő igaſſága emlekezetben nem jó: hanem az ő álnokſágáért mellyet czelekedett, meghal.

14 Iſmét ha mondandom az hitetlennec, Halállal halſz meg, és elfordúl az ő vétkétől, és itéletet és igaſſágot czelekeſzic,

15 Az zálagot megadgya az hitetlen, az mit *rővel* elvőtt megadgya, az életnec paranczolatiban jár, hogy álnokſágot ne czelekedgyéc, élven el, és meg nem hal. Semmi ő

16 bűne mellyet czelekedett, eló nem ſzamláltatic néki, c itéletet és igaſſágot czelekedett, élvén él. Es mondanac az te néped

c Az az, ſemmi bűneiről meg nem emlekezé.

17 fiai: Nem igaz az URnac uta: maga az ő uta-

18 toc nem igaz. Mikor az igaz elfordúl az ő igaſſágától, és álnokſágot czelekeſzic,

19 meghal azért. Es mikor az hitetlen elfordúl az ő hitetlenſégétől, és itéletet és igaſ-

20 ságot czelekeſzic, él azért. Es *mégis* azt mondgyátoc hogy :: nem igaz az Urnac uta: mindenitcket az ő uta ſzerint itélé meg, Izrael háza.

Sup.18.25.

21 LőN továbbá az mi fogságunknac tizenkettődic eſztendejében, tizedic hóban, annac á hónac ötődic napján, jőve én hozzám eg' ember ki Jerusálemből elſzaladott vala, mondvan: † Megvévéc az városſt.

† 2.Reg.25.

22 Es az Urnac kezed lőn én raytam eſtve, minekelőtte jőne reggel *hozzám* á ki elſzaladott vala, és megnyitá az én ſzámat: meg-

d Az Urnac kezén érti az Iſten lelke, ollen azc prophetiai ajandékat.

nyita *azért* az én ſzámat, és többé :: meg :: Sup.24.27.

23 nem ſzűném az ſzólāſtól. LőN továbbá az Urnac beſzéde én hozzám, mondván:

24 Embernec fia, ezec kic az elpuſztitatott helyeket lakjác Izrael földén, azt mondgyác, mondván; c Egyedűl volt Abraham, és birta ez földet: mi pedig ſokan vagyunc: és minekűnc adatott az föld hogy birjuc.

c Azoc ellen, kic az Babyloniai fogſagtul földökben megmarattac vala és magokat biztattác azzal hogy ők az földet birhattyác: holIſten az prophétac altal megmondetta vala, hogy az föld nec hetven eſztendeig' kell puſztán állani.

25 Ezokért mondgyad nékic: Ezt mondgya az Ur Iſten: Ti vérrel éltec: és az ti ſzemeitecket emelitec az bálványokra, és vért ontotoc ki, és ez földet birnátoké? Az ti fegy-

26 vertekben állottatoc, f utálatoſságot czelekedtetec, és mindenitec az ő felebarattyának feleſéget megfőrzeztette, és mégis ezt

27 ez földet birnátoké? Igy ſzólly ő nékic: Igy ſzól az Ur Iſten, Eelec én hogy á kic az puſztákban vadnac, fegyver miatt húllanac el, és á kl á mezőn az vadaknac adom, hogy megegyéc őtet: és á kic kerités kbē és barlangokban, dóghálálal halnac meg.

28 Es adō á földet puſztaſágra, és elhagyáſra, és megſzűnic az ő erőſségénec kevélſége, és elpuſztúlnac Izrael hegyei, ugy hogy

29 nem léſzé ki azon általmennyen. Es megtudgyác hogy én vagyoc az Ur, mikor puſztává és elhagyattá téſzem az földet, az ő minden utálatoſségokért, kiket czelekedtec.

f Az az, biztatoc inkab az ti fegyvertekben hogy nem mint az Iſtenben.

30 ES te embernec fia, az te néped fiai rágalmaznac téged az faloc mellet, és házaknac aytaiban, és eggyic az máſickai ſzól kiki az ő attyaſiaval, mondván: Jertec kerlec, és hallyátoc meg miczoda beſzéd lé-

31 gyen á kiaz Urtól kijő. Es te hozzád jőnec az népnec ſzokáſa ſzerint, és úl te előtted az én népem, és hallyác az te beſzédidet, de nem czelekeſzic azokat: mert czúfoláſt téſznec az ő ſzájockál: az ő telhetetlen-

32 ſégec után jár az ő ſzivec. Es imé te ő nékic ollyan vagy mint egy czúfoló énec, ki ſzépen eſic, és gyönyőrűſeges nótája vagyon: mert kallyác az te beſzédidet, és a-

33 zokat nem czelekeſzic. De mikoron eljő az, g *mert* imé eljő, *acker* tudgyác meg hogy prophéta vólt ő köztőc.

XŦ.

g Az az, Mikor bétellyeſedic az ő veſzedelmec felől való prophetáláſod.

XXXIIII. Réſz.

Az páſztoroc ellen kic az Chriſtus nyáját elhagyvan, az ô haſznokat kereſic, Igéri az Iſten hogy az ő juhait meglátogattya és egybegyűjti. Iger az Iſten egy igaz paſztort az Chriſtuſt, és azzal hekeséget.

1 ES lőn az ŪR beſzéde én hozzám, mőd-

2 ván: Embernec fia, prophétálly Izrael * páſztori ellen, prophétálly, és mond meg azoknac az páſztoroknac: Igy ſzól az Ur Iſten: Jay az Izrael páſztorinac á kic ő magokat legeltettic, avagy nem az páſztorec tiſztié hogy az juhokat legeltеſſéc?

* Jer.23.1.

3 Az

3 Az kövérit megéſzitec, és gyapjujával ruházzátoc magatokat, az mi meghizott azt ölitec, az juhokat pedig nem legeltettétec.
4 Az erötlent nem erösſitettétec, és az beteget nem gyógyitottátoc, és az megtöröttet nem kötözgettétec, és az eleſtet viſza nē hoztátoc, és az elveſztet meg nem kereſtétec, hanem † keményen és kegyetlenöl uralkodtatoc ö raytoc.
5 Es eloſzlottac ide ſ-tová *az én juhaim* paſztor nélkül, és elhagyattac megételre minden mezei vadnac,
6 és ides'tová elſzélhettec. Eltéveledtenec az én juhaim minden hegyekben, és mindē magas halmon, és minden földnec ſzinén eloſzlottac az én juhaim, és nem vólt à ki
7 elökérné, ſem à ki felkereſné. Annakokaért ti paſztoroc hallyátoc meg az UR beſzédét.
8 Eelec én, azt mondgya az UR Iſten: ha meg nem *kereſem ezt az ti kezetekből* miért hogy az én nyájam ragadománra hagyatott és megételre minden mezei vadnac paſztor nélkül, és nem kereſtéc az én paſztorim az én juhaimat, hanem legeltettéc az paſztoroc ö magokat, és az én juhaimot nē
9 legeltettéc. Ennekokaért ti paſztoroc
10 hallyátoc meg az UR beſzédét. Igy ſzól az Ur Iſten: Imé én mégyec azokra az paſztorokra, és megkévánom az én juhaimot az ö kezekből, és elhagyatom vélec hogy az én juhaimot ne legelteſſéc, és nem legeltetic többé az paſztoroc ö magokat, és kiragadom az én juhaimot az ö ſzájokból, és
11 nem léſznec ö nékic ételöl. Mert azt mōdgya az UR Iſten: Imé én magam elökereſem az én juhaimot, és megkereſem öket.
12 Miképpen az paſztor kereſi az ö nyáját az melly nap az ö eloſzlott juhai között vagyon, igy kereſem meg az én juhaimot, és kiſzabaditom öket minden helyekröl a hová elſzélhedtec vólt, az ködnec és homály-
13 nac napján. Es kihozom öket az népec közzül, és egybe gyüytem az földekröl öket, és béviſzem öket az ö földökbe, és legeltetem öket Izrael hegyein, az folyóvizec mellet, és az földnec minden lakó helein.
14 Az jó fuvön legeltetem öket, és Izraelnec magas hegyein leſzē az ö akloc: ott fekūſznec az jó akolbā, és ſzép kövér füvel legel-
15 tetnec Izrael hegyein. En legeltetem az én juhaimot, és én nyugotom megöket, azt
16 mondgya az UR Iſten. Az elveſztet megkereſem, és az eltéveſztöttet viſzſzahozom és az megſerüttet békötöm, és az beteget megerösſitem: az kövért pedig és az erösſet elveſztem [a] és legeltetem azokat ítélet-
17 ben.

[a] *Az az, à mely erej. ben li. ic, és felrugo léſzen.*

TI pedig én juhaim, igy ſzól az UR Iſten, Imé én ítéletet téſzec az juhoc es az juhoc között, az koſoc és az bakoc között.
18 Avagy kiczin dologé ez tinéktec, hogy jó füvön legeltettec, hogy még az ti legelteréſtekre való fünec maradékátis lábaitockal
19 eltapodgyátoc? és hogy az mély vizet iſzſzátoc, hogy még az maradékjátis lábaitockal fölzavarjátoc? Es az én juhaim az
20 ti lábaitoknac tapodását éſzic, és az ti lábaitoknac tapodását iſzſzác. Annakokaért azt mondgya az UR Iſten ö nékic: Imé
21 én, én téſzec ítéletet az kövér és az öſztövér juhoc között. Miértthogy mind öldallal és vállal taſzittyátoc, és ſzarvaitockal elökleldözitec az erötlenit, miglen ki-
22 üzvén ide ſ-tová oſzlattyátoc öket. Annakokaért megtartom az én juhaimot, és nem hagyatnac többé ragadománra, és i-
23 téletet téſzec az juh és az juh között. Es támaſztoc ö nékic egy † paſztort, [b] és legelteti öket, az én ſzólgámot az Dávidot, ö legelteti öket, és ö léſzen nékic paſztoroc.
24 En pedig UR, léſzec ö nékiēc Iſtenec, és az
25 én ſzólgám az Dávid fejedelem ö köztöc, én UR ſzólottam. Es vetec ö vélec békeſségnec frigyét, és azt czelekeſzem hogy megſzünnyenec az gonoſz vadac az földröl, és laknac az puſztában bátorságoſſan, és az
26 erdöken fekúſznec. Es verec ö reájoc, és kic az én halmom körül vadnac áldáſt és eſsőt adoc alkolmatos idejekor, áldott eſſöc
27 léſznec. Es az mezei termöfa megadgya az ö gyümölczét, és föld megadgya az ö gyumölczét, és léſznec az ö földökē bátorſággal, és megtudgyác hogy én vagyoc Ur, mikor elrontom az ö igájoc kötelcit, és kimentem öket azoknac kezekből kic ötet
28 ſzolgáltattyác. Es nem léſznec többé prédául az Pogányoknac: és az földnec vadai megnem élzic öket, és batorsággal laknac,
29 és nem léſzen ki felijeſzſze *öket*. Es támaſztoc nékic egy nevezetes † plántát, és többé meg nem eméſztetnec éhség miatt az földön, és többé nem viſelic az pogányoc gya-
30 lázattyát: Es megeſméric hogy én UR ö Iſtenec vélec vagyoc, és öc én népem, Izrael
31 háza, azt mondgya az UR Iſten. Ti pedig én * juhaim, az én legelteréſemnec juhai, emberec vattoc: [c] én vagyoc az ti Iſtenetec, azt mondgya az UR Iſten.

† *Eſa. 40. 11. Joh. 10. 11.*

[b] *Egy paſztort, az Chriſtuſt igéri az Iſten az ö népének, Eſa. 40. v. 11. Dan. 9 ver. 25. Joa. 10. ver. 11.*

† *Az plantan erti Chriſtuſt vagy az Anya ſzent Egyházat.*

* *Joh. 10. 11.*

[c] *Vagy igy, Ti emberec, én juhaim és én nyájam leſztec, holot vegyed eſzedbe hogy közönséges képpen embereket mond és nem czac Izraelitakat, mert az Chriſtus minden kivö embereknec paſztora.*

XXXV. Réſz.

Az Seir hegynec, mellyen laknac vala az Iduméuſoc, romlásáról és puſztúlásáról prophétal ez caputban az prophéta, mivelhogy azoc az Iſten népének nyomorgatoi valának.

1 ES lön az UR beſzéde én hozzám, mond-
2 ván. Embernec fia, veſd az te orczádat Seir hegyére, és prophétally ö ellene.
3 Es mondgyad ö néki: Azt mondgya az

UR Iſten: Imé én te reád *mégyec* Seir hegye: és kinyuytom az én kezemet te ellened, és
4 vetlec téged elpuſztulásra és puſztaságra.
Az te városidat puſztaságra vetem, és te puſztulásra léſzeſz: és megtudod, hogy én
5 vagyoc az UR. Miért hogy örőcke való gyulőséget tartottál, és kiontottad *véreket* az Izrael fiainac éles fegyverrel, az ő veſzedelmeknec idején, mikor az hamiſſágnac
6 végelőn. [a] Ennekókáért élec én, azt mongya az UR Iſten, hogy vérhőz kéſzítelec téged, és vér kővet téged: ha az vert nem gyűlőlőd, [b] vér ontás kővet tégedet. És ve-
7 tem az Seir hegyét puſztaságra és elpuſztulásra, és elveſztem ő belőle mind az általmenőt, mind pedig az viſſzatérőt. És
8 bétőltőm az ő hegyeit azockal kic kőzzűlőc megőlettettec, és az te halmaidat és völgyeidet, és viz folyáſidat azockal kic fegyver miatt veſznec el, es belé veſznec.
9 Oerőc puſztaságra adlac tégedet, és az te városid előbbi állapatra nem állanac: és
10 megeſméritec hogy én vagyoc UR. Miértheogy azt mondtad: Ez két nemzetség, [c] és ez két föld, miénc léſzen, és † elbirjuc
11 őket: mikor az UR jelen vólna ott. Enneckokaért élec én, azt mondgya az UR Iſten: Az te haragod ſzerint czelekeſzem, és az te gyülőséged ſzerint, mellyet czelekedtél, miért hogy gyülőlted őket: [d] és megeſmértetem ő bennec, mikor megitéllec téged. Es megtudod hogy én UR hallottam minden te ſzidalmidat, kiket mondottál Izrael hegyei ellen, mondván: Elpuſz-
13 tultac, nékunc adattac ételül. [e] Es nagyokat czelekedtetec én ellenem az ti ſzátockal, és ſoc kevély ſzót tőttetec én ellenem, én hallottam. Igy ſzól az UR Iſten:
14 [f] Igy őrül az egéſz föld az puſztaságon mellyet czelekeſzem raytad: Az mint te őrültél Izrael háza őrökségén, miért hogy el-
15 puſztúlt, igy czelekeſzem te veled: elpuſztultatic Seir hegye, és mind egéſzſzen Edom: és megtudgyác hogy én vagyoc UR.

XXXVI. Réſz.

Igéri Izrael megſzabadulását az poganyoc kőzzűl. Okai az ő ſanyargataſoknac, az ő velec tőtt jókat, ne az ő érdemeknec, hanem Iſten irgalmaſságának tulaydonitsác. Iſten à ki az mi ſzivűnket meguyittya, és inditya hogy az ő paranczolatiban jarhaſſunc.

1 ES te embernec fia, prophétálly Izrael
hegyei felől: és mongyad: Izrael hegyei
2 hallyátoc meg az UR beſzédét. Igy ſzól az UR Iſten: † Miért hogy ezt monda az ellenség ti felőletec: Ha ha [a] még ez világnac magaſſágai is miénké lőttec örőkségől.
3 Enneckokaért mondgy jövendőt, és mon-

gyad: Azt mondgya az UR Iſten: Mivelhogy, mivelhogy *mondoc* elpuſztitánac és megeméſzténec titeket minden felől, hogy legyetec örőkſége az pogányoc maradéki-
4 nac, [b] és ſoc népeknec ayakokra kőltetec, és minden népec előtt gyalázatoſocká lőtetec. Enneckokaért Izrael hegyei, hallyátoc meg az UR Iſten beſzédét: Igy ſzól az UR Iſtē az hegyeknec, és az halmoknac, vízfolyáſoc helyeinec és völgyeknec, és elhagyott puſztáknac, és elhagyott városoknac, kic hagyattac vólt rágademánra és
5 megczúfoláſra az poganyoc maradékinac, kic-kőrőskőrnyül vadnac. Enneckokaért azt mondgya az UR Iſten: [c] Ha az én búſúláſomnac tüzében nem ſzólottam, az poganyoc maradéki ellen, és egéſz Edom ellen, kic magoknac akarták foglalni az én
6 földemet örökségül tellyes ſziveknec őrömével, és elménec megutálásával, hogy kivetnéc őtet ragadománra. Enneckokaért mondgy jövendőt Izrael földére, és mondgyad az hegyeknec, és halmoknac, az viz folyáſoc helyénec, és völgyeknec, azt mondgya az UR Iſten: Imé az én búſúlásomban, és felháborodott vóltomban ſzólottam: miért hogy az pogányoc gyalázat-
7 tyát ſzenvedtétec. Enneckokaért ezt mongya az UR Iſten: En felemeltem az én kezemet, [d] ha az pogányoc kic kőrűletec vad-
8 nac, az ő gyalázattyokat nem viſelic. Ti pedig Izrael hegyei néktec az ti ágaitoc megnevekednec, és gyűmőlczet hoztoc az én népemnec Izraelnec: mert kőzel vadnac
9 és eljönec *ezec az tőle*. Mert imé én ti hozzátoc *mégyec* és hozzátoc fordúloc: és meg-
10 mivelnec és bévetnec *titeket*. Es meglokaſitom ti raytatoc az embereket, az egéſz Izrael házát egéſzſzen, és az városokat lak-
11 ni kezdic, és az puſztákat megéppitic. Es meglokaſitom ti raytatoc az embereket, és az barmokat, és megſokaſúlnac, és eltenyéſznec, és helheztetlec benneteket az ti régi lakó helyetekre, és tőb jóval léſzec néktec hogy nem az előtt, és megtudgyá-
12 toc hogy én vagyoc az UR. Es viſzec embereket te [e] reád az én népemet, Izraelt: és téged birnac, és léſzeſz nékic örökségúl, és
13 többé árvaságba nem hagyod őket. Igy ſzól az UR Iſten: Miért hogy mondgyác ti néktec, embereknec megeméſztője vag'te, és árvaságra juttattad az te nemzetedet.
14 Enneckokaért, az embereket többé meg nem emélzted, és az te nemzetedet árvaſágra többé nem juttatod, azt mondgya az
15 UR Iſten. Es nem engedem hogy többé hallyad az pogányoc gyalázattyát, és többé nem viſeled az népeknec ſzidalmát, és többé árváckà nem téſzed az te nemzetidet, azt mondgya az UR Iſten.

Es lőn

a *Az az, Mikor Iſten az ő hamiſſágokat tovább nem ſzenvedhetne.*
b *Az az, ha az vér ontaſt el nē hagyod. Vagy igy. Mivelhogy gyűlőlőd az vért, az az a te vér ſzerint valo atyadfiait az Izraelitákat.*
c *Tudniillic Judah és Izrael, kic egy birodalom alatt valánac, de Salomon halála utan két-réſzakadánac,*
† *Pſal. 83. 4. es 13.*
d *Az az, Miképpen te haragutталaz Izraelre és őket haborgattad, azonképpen én tégedet.*
e *Az az, hogy ellenyellyőc es ſemmiét tégyűc őket.*
f *Az az, Miképpen hogy ti én ellenem és az én népem ellen kevelyē ſzoltatoc, es nyomorúságokon őrültetec, azonképpen őrjőlnec egyebec az tirőláſtokon.*

† *Sup. 6. 2.*
a *Az az, Mivelhogy az ti nyomorúſagtokō kaczagtac az Idumēuſoc, és azt mondtác hogy az Juda orſzágának hegyes földeis ő vec lēſzen.*

b *Erti azokat kic az Babyloniai kiraly rablásától megmaradtac vala az pogányoc kőzzűl az ſzőſzedéságban, Mivelhogy ugymōd mindenūt tiſzteletlec ſzolnac ezec titeket ragalmaznac.*
c *Az az, Ha felgerjedet haraggal és búſulásomban nem ſzoltam. De az beſzedet félben ſzakaſztya, mint az búſult embertec ſzokták czelekedni, mint ha azt mondaná bator igaz mondo ne lēgyer.*
d *Az az, kizúm fölemelve, megeskűttem, hogy az poganyoc hordozzác az ő gyalázattyokat.*

e *Tremellius igy fordittya és viſzi tihozzátoc embereket az én népemmel az Izraellel.*

16 ES lőn az UR beſzéde én hozzám, mond-
17 ván: Embernec fia, az Izrael háza mikor
az ő földőken laktac, megferteſztettéc azt
életeckel és czelekedeteckel, az ő erkől-
czőc ollyatén vólt én előttem, mint amaz
havi betegſégben való aſzſzonyi állatnac
18 tiſztáralansága. Es kiöntém az én hara-
gomat ő reájoc, az vérért mellyet kiontot-
tac à földre, [f] és miert hogy az ő bálványoc-
19 kal megferteſztettéc azt: Es eloſzlatám
őket az pogányoc közzé, és elhányatánac
földekre, az ő erkőlczec és czelekedetec
20 ſzerint itéltem meg őket. Es † bémenvén
az pogányokhoz az kikhőz mentec
megferteſztettéc az én ſzent Nevemet, mi-
kor mondanác nékic, [g] az UR népe ezec,
21 és az ő földéről jöttenec ki. Es kedvez-
tem az én ſzent nevemnec, [h] mellyet meg-
ferteztetett Izrael háza az pogányoc kö-
22 zőtt, az kic közzé kimentenec. Ennekokáért mondgyad Izrael házának: Azt mőd-
gya az UR Iſten: Nem ti érőttetec czelekez-
ſem Izrael háza, hanem az én ſzent neve-
mért kit ti megferteſztettetec az pogányoc
23 közőtt az kic közzé mentetec. Es meg-
ſzentelem az én nagy nevemet, [i] melly
megferteſztetett az pogányoc közőtt, mel-
lyet ti megferteztettetec ő közőttőc: meg-
tudgyác az pogányoc hogy én vagyoc
az UR: azt mondgya az UR Iſten, mikor
megſzenteltetem ti bennetec, az ti ſzeme-
24 tec láttára. Es felvéſzlec titeket az pogá-
nyoc közzűl, és egybegyűytelec titeket
minden földekről, és béhozlac titeket az ti
25 földetekre. [k] Es hintec ti reátoc tiſzta vi-
zet, és megtiſztultoc minden ti undokſág-
tokból, és minden ti bálványitokból meg-
26 tiſztitlac titeket. Es adoc ti néktec * uy
ſzivet, és uy lelket adoc ti belétec: és elvé-
ſzem az kő ſzivet az ti teſtetekből, és adoc
27 ti néktec hús ſzivet. Es az én " lelkemet
adom ti belétec, és czeleſzem hogy az én
paranczolatimban járjatoc, és az én itéle-
timet megőrizzétec, és megczelekedgye-
28 tec azokat. Es laktoc azon az földőn mel-
lyet adtam az ti atyaitoknac, és léſzetec én-
nékem népem, és én léſzec ti néktec Iſte-
29 netec. Es megtartalac titeket minden ti
álnokſágtoktól: és előhivom az gabonát,
[l] és megbővitem azt, és nem adoc reátoc
30 éhſéget. Eſſőlőtt megſzaporitom az ter-
mőfáknac gyűmőlczét, és az mezei termé-
ſeket: hogy többé ne viſellyétec az ehſég-
31 nec gyalázattyát az pogányoc közőtt. Es
megemlekeztec az ti gonoſz utaitoktól, és
czelekedettekről kic nem jóc: és méltók-
nac itélitec ti magatokat kic kivágaſſatoc,
ti magatoc előtt az ti álnokſágtokért, és u-
32 tálatoſságtokért. Nem ti érőttetec czele-
kezſem én, azt mondgya az Ur Iſten, tud-
totokra légyen ti néktec, ſzégyenüllyetec
és pirúllyatoc meg az ti álnokſágtokért, Iz-
33 rael háza. Azt mondgya az Ur Iſten: Az
időben mikor titeket megtiſztitlac minden
álnokſágtokból, ezt czeleſzem hog' lak-
jác az városokat, és az puſztac megeppitet-
34 nec. Es az elpuſztúlt földet iſmét mivelni
kezdic, azért hogy elpuſztólt vólt minden
35 uton járónac ſzeme láttára. Es monda-
nac: Ez az elpuſztitatott föld, ollyanná lett
mint az * Eden kerte: [n] és az elhagyatott
és puſztitatott, és elrőtatott varoſokat lak-
36 jác ugy mint megerőſſitett városokat. Es
megtudgyác az pogányoc kic ti kőrűlőttetec meghagyattattanac, hogy én UR éppi-
tettem meg az elromlott *helyeket*, és plátál-
tam bé az elpuſztúlt *helyeket*, † én UR ſzó-
37 lottam, és megczelekeſzem. Igy ſzól az
Ur Iſten: Még ebbennis kegyelmes léſzec,
az Izrael házának, hogy ezt czelekedgyem
ő vélec, megſzaporitom őket embereckel
38 mint juhockal. Mint az áldozatra ſzen-
telteteteti [o] juhoc, mint Jerusálemben az
fő iñepekre való juhoc, igy léſznec az elha-
gyatott városoc, tellyeſſec emberec nyaj-
val, és megtudgyác hogy én vagyoc UR.

XXXVII. Réſz.

Az mint az előbb igére az Iſten, annac bizonyos váltát erősſíti az teſtnec feltámadásával vagy mint kiről valo Decretoma az Iſtennec megváltozhatatlan igaſság. Igéri viſzſzatéréſeket Izraélnec, az ő földőkre, Az két egy maſtul elſzakatt országnac, az az, Izraelnec es Judánac eggyé léteről prophétal: mellyben példáztatic à pogány népeknec megtéreſec à Chriſtushoz. Az Chriſtus egy és őrőcké való páſztora és királya az ő népének.

1 LŐN én raytam az Urnac kezе, és kivűn
engemet az UR lelke által, és helbez-
tete engemet az mező közepett, melly
2 czontockal rakva vala. Es általvűn en-
gem azoc mellet kőrőskőrnyűl: és imé fe-
lőtte ſoc vala az mező ſzinen, és igen meg-
3 ſzáradtac vala. Es monda énnékem: em-
bernec fia, nemde élneké ezec ez tetemec?
4 és mondéc, Uram Iſten, te tudod. Es
monda énnékem: Prophétálly ez tetemec
felől, és mondgyad ő nékic: Ti megſza-
rádt tetemec, hallyátoc meg az Ur beſzé-
5 dét. Igy ſzól az UR Iſten ezeknec ez te-
temeknec: Imé én boczátoc ti belétec lel-
6 ket, és éltec. Es adoc ti reátoc inakat, és
húſt adoc reátoc, és bőrrel béburitlac tite-
ket: és adoc ti belétec lelket, és éltec: és
megtudgyátoc hogy én vagyoc az UR.

f Az gyilkoſſág és bálványozás oka Juda veſzedelmének.
† Eſa.52.5. Rom.2.24.
g Az az, megferteztetet az énnevé tieretetec mert azt módottac czuſſágba ti feleléſtec, Az ur népe ez.
h Az az, megſzántam megtekintettem az énnevemet.
i Az az, megferteztetet vólt, és meggyalaztatott vala az énevem, és hitalmaſſágoſi miattatoc à poganyoc közzőt, de megmutatö az énnevemnec ſzentſéget, és az én hatalmaſſágomat, mikor à pogányokat elveſztem, és titeket megſzabaditlac.
k Az teſti és kűlső joknac igérétiről, tér az Iſten lelki és ménnyei joknac igéretire, az Chriſtus Jeſus verében való megtiſztulaſoknac és à ſzent lelec által való megſzentelelíſeknec igéretire.
** Jer.33.39. Sup.11.19.*
" Sup.11.19.
l Szoligy, mert Iſténec ezec egy ſzavára mindenec megſzűnnec, és páranczolattyára engedelmeſſec mindén teremtett állatoc.
m Az az, az ti magatoc itéleti ſzerint, megeſmeritec hogy méltoc vadtoc az veſzedelemre vagy méltoc voltatoc.
n Az az, mint egy paradiczőm.
† Sup.27.24. és 22.14.
Infr 37.14.
o Avagy rendeltetett, értelme pedig ez mellynagy bővüſséggel ſzoktac lenni à juhoc Jerusálemben az innepeken, oly bővüſséggel leſznec az emberec.

7 Prophétálék azért, az mint meg vala parancsolva énnékem, és mikor prophétálnéc lőn zúgás, és imé indúlás, [a] és egybemének ezec az tetemec, mindenic tetem az ő
8 teteméhőz. Es látám, és imé inac valánac ő raytoc, és hús nevekedett vala *raytoc*, és felly ul az bőr béburitotta vala őket: de
9 Lélec nem vala ő bennec. Monda tővábba énnékem: Prophétálly az léleknec, prophétálly embernec fia, és mondgyad az léleknec: Ezt mondgya az Ur Iſtē: Az négy ſzelec felől [b] jőy elő te lélec, és lehely ezekben ez megőlettekben hogy éllyenec.
10 Prophétálék azért az mint hatta vala énnékem, és lélec méne ő beléjec, és megéledénec, és álla az ő lábara felőtte
11 igen nagy ſereg. Es monda énnékem, embernec fia, mindezek ez tetemec Izraelnec háza: [c] Imé azt mondgyác: Elſzáradtac az mi czontainc, [d] és elveſzett az mi reménſégünc, [e] és kivágattunc mi magunkba. Annakokáért prophétálly, és mondgyad ő nékic: Igy ſzól az Ur Iſten, Imé én
12 megnyitom az ti koporſoîtokat, és kihozlac titeket az ti koporſóitokból, én népem, és viſzlec Izrael földére. Es megtudgyátoc hogy én vagyoc az Ur, mikor megnyitándom az ti koporſóitokat, és kihozlac titeket az ti koporſóitokból, én népem.
13 Es adom az én lelkemet ti belétec, és élnec, és megnyugotlac titeket áz ti földeteken, és megtudgyátoc hogy én Ur ſzólottam, és megczelekeſzem, azt mondgya az UR.
15 ES lőn az Ur beſzéde én hozzám, mondván:
16 Es te embernec fia végy magadnac egy fát, és îrd eſztreá, Judajé és Izrael fiaié, és társaije [f] és iſmet vegy egy fát és îrd ezt rejá: Joſephé, Ephraim fája, és
17 az egéſz Izrael házájé az ő társajé. Es veſd eggyűvé azokat, eggyiket az máſic mellé, hogy legyenec te néked egy fává, és
18 léſznec egy fává az te kezeidben. Es ha mondgyác te néked az te néped fiai, mondván: Avagy nem jelentedé meg nékünc ezeckel mit akarſz jelenteni?
19 Szólly ő nékic: azt mondgya az Ur Iſten: Imé én felvéſzem Joſeph fáját melly Ephraim kezében vagyon, és az ő társait az Izrael nemzetſéget, és téſzem azokat ő mellé, az az, Judafája mellé, és egy fává téſzem őket, és
20 eggyé léſznec az én kezében. [h] Legyenec pedig fác, az kiken irſz, az te kezedben az ő
21 ſzemec láttára. Es ſzólly ő nékiec; Ezt mondgya az UR Iſten: Imé én felvéſzem az Izrael fiait az pogányoc kőzzűl az kic kőzzé mentec, és egybe gyűjtelec titeket minden felől, és viſzem őket az ő földőkre.
22 Es egy néppe téſzem őket az földőn Izraelnec hegyein: és egy * királlyoc léſzen ő nékic, és nem léſznec többé két néppé és többé nem oſzolnac két országra.
23 Es többé meg nem férteztetic magokat az ő bálványockal, és az ő utálatoſságockal, és minden álnokſágokal, és kiſzabaditom őket minden ő lakó helyekből az kikben vétkeztenec, és megtiſztitom őket, és léſznec nékem én népem, és én lé-
24 ſzec ő nékic Iſtenec. [i] Es az én † ſzólgám az Dávid léſzen ő nékic királlyoc, és egy páſztoroc léſzen mindnyájan ő nékic, és az
25 én ítéletimben járnac, és az én paranczolatimat megőrzic, és megczelekeſzic. Es laknac az földőn mellyet adtam az én ſzólgámnac Jácobnac, az mellyen laktac az ti atyáitoc, azon laknac ókis, és azoknac fioc, és azoknac fiainac fiai mind őrőcké, és Dávid az én ſzólgám léſzem fejedelmec ő né-
26 kic őrőcké. Es vetec vélec békeſégnec frigyét, őrőcké való frigyem léſzem ő vélec és helheſztetě őket *az ér földembe*, és megſokaſitom őket, és helheſztetem az én ſzent templomomat ő közőttőc mind őrőcké.
27 Es léſzen az én lakó helyem ő kőſztőc, és léſzec ő nékic Iſtenec, és ők énnékem én
28 népem. Es megtudgyac az pogányoc, hogy én UR ſzentelem meg Izraelt, mikoron léſzen az én ſzent templomom ő kőſztőc mind őrőcké.

XXXVIII. Réſz.

Prophétál Gogról és Magogról, kic nagy hadi keſzülettel mennec az igéretnec földére. Ezeknec goneſz ſzándekokrol, és veſzedelmekről.

1 ES lőn az URnac beſzéde én hozzám,
2 mondván: Embernec fia fordits orzádát " Gog ellen, az Magog földe ellen, Meſech és Thubal fejedelme és feje ellen,
3 és prophétálly ő ellene. Es mondgyad: Ezt mondgya az UR Iſten: Imé én tereád *mégyec* Gog, Meſech, és Thubal fejedelme
4 és feje. Es megrontlac téged, és vetec horgot az te ſzádba, és kivonſzlac téged és minden te ſeregedet, lovakat kic felöltőztec mindenfelé fegyverekben, nagy ſokaságot, kic paſſoſoc és kopjáſoc, és mind-
5 nyájá fegyver viſelőc léſznec. Perſiabéliec Szereczen orſzágbéliec, Libyabéliec léſznec ő vélec: kic mindnyájan paiſſal és ſiſac-
6 kal léſznec. Gomer, és minden ő ſeregi: Thogorma háza, melly éſzac felé lakic,
7 és minden ő ſeregi, ſoc népec te veled. Kéſzits hozzá magad, és kéſzits elő magadnac minden te ſokaságodat kic te hozzád gyűltenec,

a *Az az föld indulás avagy, tetemekre ec indulása és czattagáſa.*

b *Az az, ez vilagnac négy ſzegeletiről.*

c *Az az, jegyezi Izrael népét ki à fogságra adatott.*

d *Az az, minden erőnc elfogyatkozott.*

e *Hogy tudnillic valaha viſzſza nemnyűnc hazánkban, kivágattatunc mi magunkban, az az, mi itéletünc ſzerint.*

f *Az az, Judáje és Levi, Benjamin nemzetſege è, Joſephé az az, Az Izrael orſzagaè, vagy nemzetſege e: mert Sálomon halála után két felè ſzakadtac vala.*

g *Tudnillic az Izrael nemzetſegit.*

h *Prophétál Juda és Izrael orſzág eggyé létéről: hogy ez két elſzakat orſzág iſmét eggye leſzen az Meſſias alatt nem az Moſes tőrvénye altal, hanem az Chriſtusban való hit által. Es miért hogy az tiz nemzetség az fogságban maradá az pogányoc kőzőtt, és elſzakada az Iſten népetől, és igaz tiſzteletitől, és kevéſſen jőttec meg közűlőc Izrael földere, Babyloniai fogſag után: ezokért erthetni az Ephraimon az pogányokat, kic az Chriſtusban való hit által egy néppé lettec az igaz Juda nemzetével, Galat. 3. nincze Sido, ſem Görög, &c. mert ti mindnyájan eggyec vattoc az Jeſus Chriſtusban.*

i *Az Chriſtus ki Dávidnac fia teſt ſzerint az ő egy kereſztyen népének egy és örőcké való királlya és páſztora, Joan. 10. v. 11.*

† *Eſa. 40. 11. Jer. 30. 9. Sup. 34. 23.*

" *Apoc. 20. 8*

8 tenec, és ne légy nékic őrizőül. Soc idóc múlvá meglátogattatól [a] az utólſo eſztendőkben az fegyver miatt megromlott földre jöſz, ki ſoc népec kőzzul gyüytetett egyben, az az Izrael hegyeire: kic ſzüntelen való puſztulásban vóltac: kic megſzabadúlván az pogán népec kőzzül, bátorſágban laktanac. 9 Es reá mégy, úgy mégy mint egy ſzélvéſz, és léſzſz mint az fölleg, hogy az földet béburitsad, te, és minden te 10 ſeregid, és az ſoc nép, ki te veled léſzen. Igy ſzól az UR Iſten: Es léſzen abban az időben, tanáczokat forgatſz az te ſzivedben, 11 és gondolſz gonoſz gondolatot. Es mondaſz: Fölmégyec az falukból álló földre, [b] mégyec azokra, kic nyugodalomban vadnac, és bátorſágban laknac, kic mindnyájan kapu nélkül laknac, zároc és kapu- 12 joc ninczen ő nékic. Hogy duláſt foſztáſt teheſs, és prédálhaſs, és hogy viſzſzatérnitheſſed az te kezedet az puſztaſágokra, kiket lakni keſzdtec vala, és az népre, ki az pogányoc kőzzül gyüytetett egybe, ki barom tartáſnac és joſzágoknac gondgyaviſeléſére adta vala magát, lakván az föld- 13 nec kőzepette. Seba és Dedan, és Tharſisbéli kereskedőc, és minden ő oroſzlányi, [c] eſzt mondgyác te néked: nemde azért joſzſzé, hogy dúláſtfoſztáſt tégy? nemde azért gyüytöttedé egyben az te ſoc népedet, hogy kóborolly, hogy ezüſtöt és aranyat vigy, hogy barmokat és marhákat 14 vigy, és nagy duláſt foſztáſt tégy. Annakokaért prophétálly, embernec fia, és mond eſzt Gognac: Igy ſzól az Ur Iſten; Avagy abban az időben mikor az én népem Izrael bátorſágban kezd lakni, nem tud- 15 nadé meg. [d] Es eljőſz az te helyedről éſzac felől, te, és ſoc népec te veled, lovagoc léſznec mindnyájan, nagy gyűlés és nagy 16 ſereg. Es felmégy az én népem ellen, Izrael ellen, mint az felleg hogy ellepjed az földet: az utólſo időkben léſzeſz: [e] és hozlac tégedet az én földemre hogy az pogányoc megeſmérjenec engē, mikor megſzēteltetem [f] te benned azoknac ſzemec előtt te 17 Gog. Igy ſzól az Ur Iſten: Nemde te vagyé az, az kiről ſzólottam régi időkben, az én ſzólgaim által az Izrael prophétái által, az kic prophétáltac azokban az időkben [eẓ] *előtt ſoc* eſztendőckel, hogy tégedet ő reájoc hoználac.

18 Es léſzen abban az időben, mikor Gog eljő Izrael földe ellen, azt mondgya az Ur Iſten, felmégyen az én haragom az én 19 búſuláſomban. Es felháborodott vóltomban, az én haragomnac tűzében ſzólottam *ezt*, Ha azon az napon nagy indu- 20 lás nem léſzen Izrael földén. Es rettegnec az én ſzinemtől az tengerbéli halac és az égi madarac, és az mezei vadac, és minden czúſzó máſzó állatoc, kic mozognac az földőn, és minden emberec kic vadnac az földnec ſzinén: és felfordúlnac az hegyec, és elromolnac az magaſs kőſziklác, és minden kő fal az földre romol. Es 21 előhívom ò ellene minden én hegyeimen az fegyvert, azt mondgya az Ur Iſten: és mindennec fegyvere az ő attyafia ellen lé- 22 ſzen. [h] Es törvénkőzem ő véle dóghalálial és vérrel, és bővſéges zápor eſsőt, és kőeſső kőveit, tűzet és kénkőves eſsőt boczátoc ò reá, és az ő ſeregire, és az ſoc népe- 23 kre, kic ő véle léſznec. Es felmagaſztaltatō és megſzenteltetem, [i] és megeſmértettem ſoc pogányoknac ſzemec előtt: és megtudgyác hogy én vagyoc Ur.

[a] *Az az, megbűntetettől: meglatogatnia z in ában gyakorta bűntetéſert vetetic az mint à törvényben az első táblán való maſodic paranczolatbán mōgya az Iſten hogy meglatogattya, az az, megbűntetis az atyaknac alzokſágokat harmad és negyed iziglen.*

[b] *Az az, kinczac faluc vadnac, ſemmi erőſs és keritőtt városoc ninczenec.*

[c] *Erti az oroſzlánokon à hatalmaſokat az urakat, az országban mint hogy az oroſzlā erővél egyéb altokat meghallad.*

[d] *Avagy nem látnád è meg tudnillic az én itéletimet és bűntetéſemet, mellyel megbűntetem à kegyetleneket.*

[e] *Az az, To Gog léſzen à te támadáſod és birodalmad az utoſſo időkben.*

[f] *Az az, ſzent és hatalmas Iſtennec eſmértetem lenni.*

[g] *Mintha azt mondana bátor igaz Iſten ne legyec.*

[h] *Az az, egy maſra tamaſztom őket.*

[i] *Az az, megmutatom hogy nagy és hatalmas és ſzēt vagyoc.*

XXXIX. Réſz.

Szól mégis Gog és Magog rontáſárol: melly példázza az Antichriſtus veſzedelmét és eſetit: Laſd meg Apoc. 19. v. 17. &c. Gognac és az ő ſeregének temetéſe. Az égi madaraktól és fenevadakról étetnic meg mind népéſtől. Miért puſztitatott légyen el Izrael háza. Igéri Izraelnec viſzſzahozáſát az rabſagból.

1 Es te embernec fia Prophétálly Gog ellen, és mondgyad. Igy ſzól az UR Iſten: Imé én te reád *mégyec* Gog, Meſech és 2 Thubal fejedelme és feje. Es megrontalac téged, és hatod réſzt hagyoc meg te benned, és felhozlac téged éſzac felől, és hozlac té- 3 ged Izrael hegyeire. Es kiűtem az te kézivedet az te balkezedből, és az te nyilaidat az te 4 jobb kezedből leűtem. Izrael hegyein eſel el te, és minden te ſeregid, és az népnec kic te veled léſznec: az madarac ſeregének és valami ſzárnyas állatt, és az mezei vadaknac adtalac téged hogy megegyenec. 5 Az mező ſzinén eſel el: mert én ſzólottam, azt mondgya 6 az UR Iſten. Es boczátoc tűzet Magogra, és azokra az kic az ſzigetekben laknac bátorſágban: Es megtudgyác hogy én vagyoc 7 UR. Es az én ſzént nevemet megeſmértettem Izrael kőzőtt az én népem kőzőtt: Es többé nem hagyom megfertéztetni az én ſzent nevemet: Es megtudgyác az pogányoc 8 hogy én vagyoc ſzent UR az Izraelben. Es imé eljőtt és meglőtt: [a] azt mongya az UR 9 Iſten: ez az idő, az kiről ſzólottam. Es kimennec Izrael városinac lakozói, és meggyuyttyác és megégetic fegyvereket, paiſokat és kopjájokat, kézíveket és nyilakat, és kézbeli botokat, és dárdákat, és két eſztendeig téſznec tűzet azockal. 10 Es fát nem hordanac az mezőről, ſem az erdőkről nem tűzelnec, mert az fegyverekből tűzelnec, és az ő foſztójokat megfoſztyác, és az ő prédálójokat megprédállyác, 11 azt mondgya az UR Iſten. Es léſzen abban az időben, adoc Gognac temető helyet ott

[a] *Az az, ollyā bizonyos hogy ez megleſzen mint az mi meglőtt immár.*

tudniillic Izraelben, abban az völgyben, az mellyben járnac az napkeleti tengerre: és bédugják orrokat az kic azon által mennec, és ott temetic Gogot és minden ő ſokaſágát, és nevezic Gog ſokaſága völgyének. 12 Es eltemetic őket Izrael háza, hogy 13 az földet megtiſztitſák hét hólnapig. Temetic őket à földnec minden népe: és nevezetes léſzen nékic az az nap, az mellyen megdiczőitetem, azt mondgya az UR Iſten. 14 Es válaſztanac embereket az kic ſzüntelen az földet általjárják, tudniillic temetőket, kic járják az földet és temeſſék, kic az föld ſzinen hagyattac hogy megtiſztitſák az földet, hét hólnap múlva elvégezic az 15 teſtec kereſéſét. Es általjárják az kic az földet nézelic, és ha ki ember retemet lát, az mellett jelt téſzen, mig azt eltemeſſék az 16 temetők az Gog ſokaſága völgyében. Es az városnakis neve Hamona b léſzen: és 17 megtiſztittyác az földet. Es te embernec fia, igy ſzól az UR Iſten, Mondgyad az Madaraknac és minden ſzárnyas állatnac, és minden mezei vadaknac: Gyűllyetec egybe, és jőyjetec: ligyűlyetec egybe az én áldozatomra mellyet én ſzerzec tinéktec, az nagy áldozatra Izrael hegyeire, hogy egyetec húſt 18 és vért igyatoc. Az erőſſeknec húſokat eſzitec, és az földnec fejedelminec vérét iſzſzátoc, koſoknac, bárányoknac, bakoknac és ökröknec, kic mind Baſan *tartományában* 19 hiztanac meg. Es éſztec kövérſéget mind addig mig megelégeſztec, és iſztoc vért mig megréſzegedtec az én áldozatomból, 20 mellyet készitettem tinéktec. Es megelégeſztec az én aſztalomnál lovagokkal és lovagocskal erős és hadakozó férfiackal, azt mondgya az UR Iſten. 21 Es megmutatom az én diczőſégemet az pogányoc között, és meglátyják mind azoc az pogányoc az én itéletemet, mellyet ezelekedtem, és az én kezemet mellyet vetettem ő reájoc. 22 Es megtudgyác Izrael háza, hogy én vagyoc UR az ő Iſtenec, attól az naptól fogván és az után. 23 Megtudgyác az pogányokis hogy az ő álnokſágokért vitettec fogſágra Izrael háza, miért hogy vétkeztec én ellenem, és elreytettem az én orczámat ő tőlőc, és adtam őket az ő ellenſéginec kezekben, és mindnyájan fegyver miatt elhullottanac. 24 Az ő tiſztátalanſágoc és vétkec ſzerint ezelekedtem ő vélec, és elrőytettem az én orczámat ő tőlőc.

25 ENnekokáért igy ſzól az Ur Iſten: Moſt téritem meg Jácob fogſágát, és megkegyelmezec egéſz Izrael házának, és felindúloc magamban az én ſzent nevemért. 26 Minekutanna v.ſelic az ő gyalázattyokat, és minden ő vétkeket mellyel vétkeztenoc én ellenem, mikor laknának az ő földőken bátorſágban, és nem vólna az ki *őket* megret-
27 tentené. Mikor viſſzahozom őket az népec közzül, és egybegyűytem őket az ő ellenſégeknec földőkről, és megſzenteltetem ő bennec, ſoc pogányoknac ſzemec 28 előtt. Es megtudgyác, hogy én vagyoc az ő Uroc Iſtenec, mikor viſzem őket az pogányoc közzé, és egybegyűytem őket az ő földőkre, és többé ſenkit ott nem hagyoc 29 ő közzülőc. Es többé el nem rőytem az én orczámat ő tőlőc, miért hogy kiőntöttem az én lelkemet Izrael házára, azt mondgya az Ur Iſten.

XL. Réſz.

Megjelenti Iſten az Templomnac jövendő időben való megéppitéſét, melynec által az ő peldáztatic az ő anya ſzent Egyháznac Chriſtus Jesus *által való megeppiteſe. Mellyet mivelhogy nem értenec az Sidoc, várják mind az orái az Templumnac harmadic megeppüleſét, &c. Előſzer pedig az Templumnac közönſeges keritéſét irja meg az 17. verſig. Az után az legkülső tornátzot az 28. verſig. harmadſzor à középtornátzot az 44. verſig. az legbelſőről az 48. verſig.*

1 HUſztonötödic eſztendejében a az mi fogſágunknac, annac az eſztendőnec kezdetiben, az hónac tizedic napján, tizennégy eſztendőben, minekutánna az város megvétetec, azon az napon lőn az UR keze én rayram, és vőn oda *Jeruſálembe* en-
2 gemet. Item látáſokban vőn engem Izrael földére, és letőn engem egy igen magas hegyen, b kin vala mint egy éppitőtt vá-
3 ros dél felől. Vőn *azért* engem oda, és imé *vala ott* egy férfi, kinec tekinteti vala mint egy értznec, c és lenből eziháit ſinór vala az ő kezében, és egy mérő páltza, d és
4 áll vala az kapuban. Es ſzóla énnékem az az férfi, *mondván:* Embernec fia, láſd az te ſzemeiddel, és hallyad füleiddel, és figyelmetes ſzivel igy mindenekre, valamiket mutatoc néked: mert hozattál ide, hogy megmutatnám tenéked *azokat*, hirdeſs minden-
5 deneket à miket latſz, Izrael házának. Es imé kőfal vala az ház kivűl körőskörnyűl: és az mérő páltza annac az férfinac kezében hat ſingni vala, mindenic ſing hoſzſzab vala à köz ſingnél egy tenyérrel: és méré az épületnec e ſzéleſſégét egy *ollyan* páltzányi-
6 ra, és magaſſágátis egy páltzányira. Es méne az kapuhoz, ki hez vala napkeletre, és felméne annac grádiczin, f és megméré az kapu kuſzóbét, eggyiket egy páltza mértéc ſzéleſſégre, az másikatis egy pál-
7 tza mértéc ſzéleſſégre. g Es à kamarákat egy páltzányi mértékre, hoſzſzaſágra, és egy páltzányi ſzéleſſégre, és az kamarác közit öt ſingnyire, ſzéleſſégre, és az kapu kúſzóbét à kapu porticuſſa mellett belől, egy páltzányi-
8 ra. Es mikor mérte vólna à kapu belső porticuſsát

a *Az az Jeconiás fogſágának hatzonötödic eſztendejében.*

b *Syont erti.*

c *Haſonló à tiſzta fényes és valamozo értzhőz, vagy megfényeſitett atzélhoz.*

d *Vagy mérő nádſzál.*

e *Az az, legkülső kőkeritéſnec melnec mind temerdekſége, mind magaſsága egy volt.*

f *Ezt azért mőgyamert az templum az hegynec tetejenéppitetett vala.*

g *Ezec az kamarac az kőfal mellett voltanac.*

b *Némellyec az Törökőknec az utolſó időben valo megromlaſokrul magyarazzac à Gog és magog felől való prophecziat azért nagy ſzorgalmatoſsaggal tudakoznac rayta, holot legyen az Amonáh nevő város. De à hiába való bolondſág. Mert az Amonah annyit teſzen mint ſokaſági, tumba azt mondana hogy à ſoc népeknec le vagyonaſokért az à kely nevezetic Aminahnac az az ſokaſagnac.*

9 ticusát egy páltzányúa. Méré annac az kapunac porticusátis nyoltz ſingre, és annac kúſzobit két ſingre, tudniillic az kapu-
10 nac belsó porticuſsát. Es az napkeleti kapúnac mind egy felól és mind más felól háromhárom kamarája vala, egy mértéke mid az harómnac: és egy mértéke az kúſzóbne-
11 kis mind egy felól ſ-mind más felól. Es méré az kapu aytajának ſzéleſégét tiz ſingre, és annac az kapunac hoſzſzaſágát [h] tizenhárom ſingre. Es az kamarác előtt va-
12 ló tágaſságot [i] egy ſingnyíre egy felól, más felóls egy ſingnyíre: az kamara pedig hat ſingnyíre vala, mind egy felól, mind más fe-
13 lól. Méré azért az kaput az kamara héazattyától az maſic kapunac heázattyáig huſzonót ſingnyi ſzéleſségre: eggyic aytóa má-
14 ſickal ellenben vala. [k] Es készite óldalkúſzóbeket hatvan ſingnieket [l] és mindenic tornátz kúſzóbénec, és az kapunac *ugyan az-*
15 *zon vala mértéke* kóróskórnyúl. Es az kapunac bémenetelétól fogva az belsó kapu por-
16 ticuſsáig ótven ſingni *tágaſság vala*. Es ſzoros ablakai valának az kamaráknac, és azok nac felsó kúſzóhénekis belól à kapuc kórnyúl [m] ecképpen az porticusokbannis: és ezec az ablakoc kóróskórnyúl belól valának, és mindenic óldalkóre pálmafának formája faragtatott vala.

17 [n] ES vún engemet az külsó tornátzba, és ímé kamarac valának *ott* és kóróskórnyúl abban à tornátzban pádimontom épitetett vala: harminta kamara vala azon
18 à padimontomon. [o] Es az à padimontom az kapuc mellett azoknac á kapuknac hoſzſzaſága ellenében, alsó padimontom vala [p]
19 Es megméré az ſzéleſséget, az alsó kapunac kúſzóbétól fogván, à belsó tornátznac kúſzóbéig kivól, [q] *melly téſzen* ſzáz ſinget: nap-
20 keletre és éſzakra. Es az kapunac, melly néz éſzac felé, az külsó tornátzra, *annakis*
21 megméré hoſzſzaſágát és ſzéleſségét. Es annac kamarái, három egy felól, más felóls három, és annac *à kapunac* kúſzóbi, és porticuſsi, egy mértéken valának az első kapuval: ótven ſingre hoſzſzaſága, és ſzéleſsége
22 huſzonót ſingre. Ablaki pedig, és porticuſsi, és pálmafa faragási annac az kapúnac mértéke ſzerint valának, melly néz napkelet-re, és hét gradiczon mennec vala fel hozzá:
23 és porticuſsi az gradiczoc előtt valának. Es az belsó tornátznac kapuja vala az éſzaki és napkeleti kapu ellenében: és méré eggyic
24 kaputól az máſic kapuig ſzáz ſinget. Es vún engem az déli útra, holott vala à dél felé való kapu, és megméré az ő kúſzóbit, és annac porticuſſit ugyan ezen mértékec ſzerint.
25 Ablaki és porticuſſi kóróskórnyúl mint azoc az ablakoc: [h] hoſzſzaſága ótven ſing, és
26 ſzéleſsége huſzon ót ſing. Es az ő grádiczi, hét grádiczec, és porticuſſi azoc előtt, és pálma faragási valának, eggyic egy felól, az máſic
27 más felól az ő kúſzóbén. Es kapu vala az belsó tornátzbá dél felé: és mére eggyic kaputól à más kapuig à déli út felól ſzáz ſinget.
28 [i] ES bévún engemet az déli kapunac belsó tornátzába, és megméré azt az Déli
29 kapút ez mértékec ſzerint. Es annnac kamarái és porticuſſi valának ez mértékec ſzerint, és ablakoc valának rayta és az ő porticuſſin kóróskórnyúl: ótven ſing vala hoſzſzaſága, és ſzéleſsége huſzon ót ſing. Porticuſoc valának kóróskórayúl *kiknec* hoſzſzaſága *vala* huſzonót ſing és ſzéleſsége ót
31 ſing. Es porticuſi valának az külsó tornátz felé, és pálma faragási az ő kúſzóben, és grádiczi, nyóltz grádicz. Vún továbba engem az belsó tornatzba napkelet felól, és megméré azt az kaput ez mérték-
33 kec-ſzerint. Mind kamaráit, mind kúſzóbit, mind porticuſſit ez mértékec ſzerint: és ablaki valának annac, és az ő porticuſſinac kóróskórnyúl, hoſzſzaſága vala ótvan ſing,
34 és ſzéleſsége huſzonót ſing. Es porticuſſi valának az külsó tornátz ellenében, és pálmafaragáſoc kúſzóbin mind egy mindnáy
35 felól: és grádiczi, nyóltz grádicz. Vún engem az éſzaki kaputais, és megméré aſztis ugyan
36 ezen mértékekre. Az ő kamarai, kúſzóbi és porticuſſi, és ablaki *valának* kóróskórnyúl: hoſzſzaſága *vala* ótvẽ ſing, és ſzéleſsége hu-
37 ſzonót ſing Es kúſzóbi az külsó tornátz ellenebẽ, és pálma faragáſoc mindenic kúſzóbẽ mid egy felól, mid pedig más felól: és nyóltz
38 grádiczoc vala. Es *egy* kamara *vala*, [k] és annac aytaja az kapuc kúſzóbinél: ott moſác vala
39 az egészlen égőáldozatokat. Az kapunac pedig porticuſsában két aſztal vala egy felól, és más felóls kettó vala, hogy azokon áldoznának egészlen égőáldozattal, és bún-
40 ért való áldozattal, és vétekért való áldozattal. Es óldalra kivól az hól felmennec az éſzaki kapu aytájára, két aſztal vala: és
41 az máſic óldalrais melly az kapu porticuſsában vala két aſztal: Négy aſztal egy felól, és más felólis negy aſztal, ennec az kapunac melette: és ezen ez nyóltz aſztalon vágják
42 vala az áldozatot. Es az égőáldozatra való négy aſztal faragot koból vala: másfél ſing hoſzſzoſága, és masfel ſing ſzéleſsége, és magaſsága egy ſing: ezekre tészic vala az ſzerſzámokat, kickel az égőáldozatot és egyéb áldozatot ſzoktác vala megáldozni.
43 Es béhaylott ſzégec valának egy [l] tenyérniec keſzitetvén belül kóróskórnyúl, [m] és az aſztalokon az áldozat húſa áil vala.

Kkk 2

759

---

h Az az, magaſſ-gat.

i Erti ezen az kamarácknac eſzterhajat: az mi Tremellius magyarazó, mely minden fecſkel egy ſingnyi volt.

k Az az, à két kapuſzóbi huſzonót ſing vala és à kamaráknac aytai egymás ellenébe valának.

l Erti az porticuſsnac magaſſágat, és azt mondgya hogy mindenic kapu tornátznac aytajának magaſſága hatvon ſing volt.

m Az az, à kapuc feletti ablakoc valának, hogy à haznac minden réſzei világoſac volnának, mondgya pedig hogy belól voltac az ablakoc, mert kivól ſzereſſac voltac.

n Immar à Téplomnac külsó tornátznac megirására megyen, mineł utánna megirta az egeſz aikotvánnac legkülsó kerítéſet.

o Tudniillic ezy felől is tizen öt masfelől is annyi. *p Tremellius igy fordittya. Es eż padimontomnacket felöl való ellala hoſſzaſza alatt, ón vala &c. Mert azt mondgya hogy à kúl à atriumnac padimontoma homoru volt. à kétfejí magaſb, a két ſzele alatt, ón, hogy inkab megſeperhetnec, és ha kellene, egmoshatnac.* *q Azt akarja mondani hogy à külsó tornátznac hoſzſzaſa à maſic tornátz igy ſzaz ſing vóli. Alsó kapunac mondgya pedig à külsó atriumnac bemenetelet, mivelhogy hegyen vala, és hegyre kell vala felmenni.*

h Tudniillic mellyekről ez elott, ſzóla vers. 16.

i A templum nac közep tornátzat irja à 44. verſig.

k Tremellius. Kamarac valának azoknac aytajeckal egybe, az kapuknac minden kúſzóbinél, &c.

l Tremellius fordittya, tüzhelhez való kövecknec.

m Erti az veſſzecskét, kiket az falban tziſnáltac vala, kire ſzoktác vala az áldozatra való állatokat faleonni, megnyúrni és bélekkel kivonni.

n *Az legbelső tornatzot irja az 48. verſig.*

44 n Es az belső kapu kivól valának az Cantoroc kamarái, az belső tornátzban, melly vala az éſzaki kapu óldalára: mellyec néznec vala délre: eggyic az napkeleti kapu
45 óldala mellett, melly éſzakra néz vala. Es ſzóla énnékem: Ez az kamara melly délre néz az papoké, az kic az házhoz való ſzolgálatban foglalatoſſac. Az kamara pedig
46 melly néz éſzakra, az papoké, az kic az óltárhoz való ſzolgálatban foglalatoſoc: Ezec az Sadoch fiai, kic járúlnac az Urhoz, az Levi fiai kózzúl, hogy ſzolgállyanac ő né-
47 ki. Es megméré az tornátzot: hoſſzaſága ſzáz ſing, ſzéleſségeis ſzáz ſing, négy ſzegre, és az óltártis megméré *à ki vala* à ház elől.

1 *Tremellyus az verſen kezdi el az 41. caputot, ketſegnélkúl: pedig itt kel kezdeni, mert immar à templac negyedic tornatzat irja.*

48 1 Es vún engem az ház porticuſába, és à porticuſnac kúſzóbét megmére egy felólis ót ſingre, más felólis ótre: az kapu ſzéleſsége pedig egy felólis három ſing, más fe-
49 lólis három ſing. Az porticuſnac hoſſzaſaga vala húſz ſing, és az ſzéleſsége tizen egy ſing, és grádiczoc valának, kiken felmennec vala arra: és oſzlopoc valának az kúſzóbec mellett, eggyic egy felól, à máſic más felól.

XLI. Réſz.

Az ſzy Templumnac, és ahoz való éppületeknec elrendeléſe.

1 Es bévún engem az Templomba, és az kúſzóbeket megméré, hat ſing vala egy felól, és más felólis hat ſing *mint* az porticus
2 ſzéleſsége. Az kapu ſzéleſsége pedig tiz ſingni vala: és az kapu óldalai egy felól ót ſing, más felólis ót ſing: megméré hoſſzaſágátis negyven ſingnire, és ſzéleſségét húſz
3 ſingnire. Es béméne belól, és megméré az kapu kúſzóbét két ſingnire, és az kaput hat ſingnire, és az aytó ſzéleſségét hét ſing-
4 nire. Megmére hoſſzaſágátis húſz ſingnire, ſzéleſségét húſz ſingnire, az templum elótt: Es mónda énnékem: Ez az ſzentſégec-
5 nec ſzentſége. a Es megméré az ház falát hat ſingnire, az kamara ſzéleſségétis négy
6 ſingnire, az ház körul minden felól. Es ez kamarác, eggyic kamara à másikon, hármaſoc valának, harminncz rendvel, és à kamarácnac gerendái mind kóroskórnyul az ház falát éric vala, hogy az kófalhoz ragadnának,
7 de az kófalba nem mennec vala. Mert az kófal oda fel az kamarákért megſzéleſitetic vala, melyec az házat odafel kóroskórnyúl megkerúlic vala, annakokáért odafel à házaknac tágasb helyec valának. és illyen módon
8 az alſo háznac ſzéleſsége megnevekedic vala oda fel az maſic rend kamarában. Es látám az háznac magaſságát kóroskórnyúl: az kamarac fundamentominac pedig teljeſſéggel egy párttzá: az az hat ingnyi magaſ-
9 ſága vala. Az kamara falának ſzéleſsége pedig kivól ót ſingnî vala: és az kamarác házának üreſſen hagyatott kóris, melly belól
10 vala: Az kamarac kózótt pedig húſz ſingni ſzéleſsg *vala* az ház kórul, kóroskórnyúl.
11 Es az kamara aytája az üreſſen hagyott hely mellett vala: eggyic aytó éſzakra, és à máſic aytó délre: ſzéleſsége pedig az üreſſen hagyott helynec, ót ſingni vala kóroskórnyúl.
12 Az éppules pedig melly vala az kóz kófalelótt napnyugat felé, hetven ſingnî hoſſzu vala: az eppúlet falának ſzéleſsége pedig
13 ót ſingni vala kóroskórnyúl, és hoſſzaſaſága kilenczven ſingni vala. b Es megmé-
14 ré à háznac hoſſzát, ſzáz ſingre, tudniillic az kóz kófalt, az éppületet és annac falat ſzáz ſingre. Az háznac elsó réſzénec, és à
15 napkelet felól való falnac ſzéleſségétis ſzáz ſingre. Megméré továbba annac az épületnec hoſſzaſagát melly vala az kóz kofal előtt, és melly vala az úton: és az kamarákat mind egy felól mind más felól ſzáz ſingnire, az belsó templomotis: és az tor-
16 nátznac porticuſit. Az kúſzóbeket és ſzoroſs ablakokat, és az kamarákat kóroskórnyúl három felé az kúſzób ellenében, melly deſzkackal vala megbéleive kóroskórnyúl, és az földtol fogva az ablakokig, és az
17 ablakokis béllettec valának. Mind az aytónac felsó réſzéig az belsó házig, és kivól, és az egéſz falt kóroskórnyúl belól és kivól,
18 mértékre vévé. Es *az fal* Cherubim és palmafa képeckel vala cználva, és egy pálmafa vala két Cherub közótt, és az Cherubnac két ortzája vala.
19 Es ember ortza néz vala az palmafára egy felól, és oroſzlány ábrazat néz vala az máſic pálmafára mas felól, és az egéſz házon igy vala kóros-
20 kórnyúl. Az földtól fogva mind az aytó féig, Cherubimoc és pálmafác válanac kifaragva, és igy az templom falánnis.
21 Az templom óldal kúſzóbe négyſzegú vala, és az templom legbelsó ſzentſéges helyénec kúſzóbinekis jugyan azon egy for-
22 mája vala. Es az fa óltárnac magaſsága három ſing, és hoſſzaſága két ſing: és az ó ſzégeleti és hoſſzaſsága; és óldalai fából valanac cználva: Es monda énnékem: Ez
23 az aſztal az melly áll az UR előtt. Es kettós aytó vala az templomban és az Sanctuariomban.
24 Es kettós egybejáró aytó tábla mindenic kapu aytaján, két áytó tábla eggyic aytón, és kettó iſmét az máſikon.
25 Es valának cználva az templom aytain Cherubim és pálmafa képei, mint az falokon: és egy fa gerendais vala kivól az porticus e-
26 lőtt. c Es ſzoroſs ablakoc, és pálmafác mind egy és mind más felól az porticus óldalain, és az ház óldalain, és az gerendákon.

a *Az az, igen ſzentſeges henly, ſanctorum. Az templumnac belsó réſze.*

b *Az az, az ſanctum ſanctorum elótt való épület hetven ſing vala, az ſanctum ſanctorum húſz ſing és mindenestól illyen modon 90. ſing.*

c *Vagy, az tornátz homlokán, mely, vagy az alkotvant tartotta, vagy az aytonac volt ſegitségére.*

XLII. Réſz.

Az kinczt tartó kamaráknac, és egyeb ſzent dolognac ſzükſeges hélyeinec mezéppitoſékről.

1 ES kivún engem az külsö tornátzba az éſzaki úton, és vún engem az kamarához, melly vala az kőz kőfal ellenében, és
2 az éppület ellenében éſzac felé. Száz ſingni hoſzſzaſág előtt vala az éſzaki aytó, és
3 ötven ſingni vala ſzéleſſége. *Annac* az húſz *ſingnec* ellenében, melly vala az belsö tornátzban, és annac az padimontomnac ellenében, melly vala à külsö tornátzban, kamarác egymás ellenében, három rendben. És az kamarác előtt tiz ſingni ſzéles mulatóhely vala odabé, egy ſingni út,
5 [a] és azoknac nyiláſa éſzakra vala. Az fölsö kamarác pedig ſzoroſſabbac valánac *az többinél*: mert à mulató helyec inkáb megſzoritottác vala azokat, hogy nem az alſó és
6 közepsö kamarákat. Miért hogy három rendbe valánac, és nem vala ezeknec oſzlopoc, mint az tornátzoknac, ezokért ſzoroſſabbac valánac az alſóknál és à közép-
7 sőknél à földtűl. Es az kőfal, melly kivől vala az kamarác ellenébé, az külsö tornátz útá felé, az kamarác ellenében, ötven ſingni hoſzſzu vala. Mert az kamarác hoſzſzaſága, mellyec az külsö tornátzban valánac, ötven ſingni vala, és imé az templom előtt száz ſingni hoſzſza vala az kamaráknac.
9 Az kamarác alatt pedig vala béjáró út, napkelet felől, mikor valaki bémenne azokba
10 az külsö tornátzból. Az napkelet felől való kőfalnac ſzéleſſégében, az kőz kőfal előtt és az éppület előtt kamarác vaſánac.
11 Es azoc előtt való út, haſonlatos vala az kamarác utához, mellyec éſzakra valánac: mind hoſzſzaſágoc mind ſzéleſſégec egy aránt vala és mind kijáráſoc azoknac módgyoc ſzerint, és aytajoc ſzerint valánac.
12 Es az dél felől való kamarác aytai mellet vala egy aytó annac az útnac kezdetin, melly az ékeſſen rakot kőfal ellenében vala, ha ki az napkeleti úton mégyen bé.
13 ES monda énnékem: Az éſzaki és déli kamarác, melliyec vadnac az kőz kőfal előtt, ſzent kamarac: az kikben az papoc kic kőzel járnac az UR hoz, éſzic az igen ſzentſéges áldozatokat: ott rakják le az igen ſzétſéges áldoztokat, és az eledeli áldozatokat, és az bünért és vétekért való áldozatokat,
14 mert ſzent az az hely. Mikor bémennec oda az papoc, ki ne jöjenec onnét az ſzent helyről az külsö tornátzba, [b] hanem ott *az kamarában* veſſéc le az ő ruhájokat, kikben ſzolgáltac, [c] mert ſzentec: és más ruhában öltőzzenec, és *úgy* mennyenec az helyre âhól az nép vagyon. [d]

15 VEgre vivé azért tellyeſſéggel az belsö háznac méréſit, és kivún engem az napkelet felől való kapu után, és megméré az-
16 tis kőrőskőrnyűl. Az napkeleti óldalt méré ötſzáz páltzani hoſzſzaſágra, amaz
17 méré páltzával kőrőskőrnyűl. Megméré az éſzaki óldaltis, ötſzáz páltzánira, az
18 méré páltzával kőrőskőrnyűl. Az déli óldaltis ötſzáz páltzánira méré, à méré
19 páltzával. Kerüle az napnyugati óldalrais, és méré aztis öt ſzázpáltzánira, méré
20 páltzával. Négy ſzegre méré azt: kőfala vala kőrőskőrnyűl, hoſzſzaſága ötſzáz páltzáni, és ſzéleſſége ötſzáz páltzáni, hogy válaſztáſt tenne az ſzent és az nem ſzent kőzőtt. [e]

[e] *Az az, hogy à falmegvál-ſztani à ſzent helyet à közhöltöl: Avagy à temrét az éſzaki óldaltis plánot ki az Iſten tiſztelésire ſzentelteret vala, à városſtol ki közhely és nem ollyan ſzétvala mint à templő.*

* *Sup. 1. 24.*
† *Sup. 1. 4. és 8. 4.*

XLIII. Réſz.

Láttya az Iſten diczőſégét az templomban, à kitől az élőtt altávozott vala. Izrael népének bálványozáſát ſzamlálja elő: ki miatt emészteteſſec meg. Inti őket à pentenciára. Az Iſten házának és az öltárnac formáját irja meg. Az áldozat tételnec módgya.

1 ES vún engem az kapura, arra az kapura melly néz vala az napkeleti útra. Es
2 imé az Izrael Iſtenének diczőſſége jő vala napkelet felől: és az ő zúſága, mint egy nagy viznec * zugáſa: és az föld világos va-
3 la az ő diczőſſégétől. Es az látás mellyet láték, † ollyatén vala mint az à látás mellyet láték mikor meñéc az városſt elveſzteni: [a] és az látáſoc, mint az à látás mellyet láttam vala Chebar folyóvize mellett, [b] és artzal le-
4 boruléc. Es az UR diczőſſége béméne az házban annac az kapunac után, melly nézt
5 napkeletre. Es felemele engem az lélec, és bévún engem à belsö tornátzba: és imé az
6 UR diczőſſége bétőlté az házat. Es hallám hogy *egy* ſzól [c] *vala* énnékem az házból, és egy férfiu áll vala én mellettem. Es
7 monda énnékem: Embernec fia, imé az én ſzékemnec helye, és az én lábam talpainac helye, áhól én lakom az Izrael fiai kőzőtt örőkké: Es többé meg nem ferteſzteti Izrael háza az én ſzent nevemet, ők, az ő királyi, az ő paráznaſágockal, [d] és az ő királyoknac hólttesteckel, és azoknac magaſs
8 kápolnájockal. [e] Ahól az ő *alſó* küſzőbőket az én küſzőbem mellé vetettéc, és az ő ólmidalküſzőbőket az én óldalküſzőbé mellé: egy fal vala czac én kőſztem, és ő kőſztőc:
és megferteſztettéc az én ſzent nevemet az ő utálatoſſágockal, mellyeket czelekedtec, ezokért elveſztē őket az én haragomban.
9 Moſtan azért távoztaſſác el az ő paráznaſágokat, és az ő kirallyoc hólttesteket én tőlem; [f] és ő kőſztőc lakozom mind örőkké.
10 Te embernec fia, hirdeſſed Izrael házának ezt ez házat, és pirúllyanac meg az ő álnokſágokért, és mérjéc meg ezt *az templum*

[a] *Az az, mikor mennec prophetalni à város, az az, Jeruſalē veſzedelmeről. Laſſad oda fel, cap. 9. v. 1. &c.*
[b] *Oda fel, cap. 1. v. 1.*
[c] *Tudniillic An gyal ſerſi képbē.*
[d] *Erti à lelki paráznaſágot az az, à balvanyoſt.*
[e] *Az kiralyoknac temetéſekre ſzokták vala kapolnát rakni az Iſten temploma mellet, à mint olvaſſuc Amőről és Maſſeſről, hogy à templő mellett valo kertekben temetkeſztéc, holott hamis Iſteni tiſzteletteckel éltec, melly dolgockal az Iſtent megbantottac. Ez à midalküſzőbőket az én öldalküſzőbē mellé: ről ſzól à Prophéta.*
[f] *Notald meg à ő utálatoſſágockal, holt teſtec tézokért elveſztē őket az én haragomban. meteſeről à tēplomokban. Az ſzent helyec rélla, holt teſtec illa, c. 44. v. 25.*

[a] *Az az, mely mulatohelybe menetet vala à tornátzbol egy ſzoros ayton.*

[b] *Abol à ſerſiac gyülekezeti ſzokott vala állani.*
[c] *Tudniillic az Iſteni ceremoniakban és tiſzteletekben.*
[d] *Az az, à firſiaknac tornátzában.*

B Az az, vegyec formáját igazā mindenéſtől mérjec meg.

11 példáját. B Hogy ha megpirulnac mindenek-
ről à miket czelekedtenec, az ház formáját, és annac rendéléſit, és kijáráſit, és béménéſit, és minden formáit, és minden jedzéſit, és minden irott képeit, és minden tőrvényit jelents meg nékie: és ſzemec előtt ird meg, és tartſác meg annac minden formáját, és minden jedzéſit, és az ſzerint czelekedgyenec.

h Az az, az egéſz Sion hegye az mellyen eppittetic eẓ é tẽplom, Iſten tiſztelctire ſzentelteſtett léſzen.

12 EZ az háznac tőrvénye: Az hegy tetején
léſzen: Minden határi kőrőskörnyúl tőkélletesképpen való ſzentſéges léſzen, iméz annac az háznac tőrvénye.

i Az az. A mely ſingel ez ideig mértem azzal méretteſſéc az oltár.

13 AZ óltárnac pedig mértéke ez ſing ſze-
rint, i az ſing pedig *téſzen* egy kőz ſinget és egy tenyért: kőzépben *magoſſága az óltárnac* egy ſingnî, és égy ſingnî ſzéleſſége: pártázattya pedig az ſzélin kőrőskörnyúl,
14 egy araſzni ez magaſſága az óltárnac. Az
óltárnac az főldőn való fundamentomától fogva az alſó pártázatig két ſing, az pártázatnac k ſzéleſſége egy ſing: Az alſó pártázattól fogva az felsőig négy ſing, mely pár-
15 tázatnac ſzéle egy ſing. Az óltár pedig négy
ſingni vala l és az óltár űregſégéből oda fel,
16 négy ſzaru mégyen vala fel. Továbbá az
óltárnac tizenkét ſing vala hoſzſzaſága: né-
17 gy ſzegő vala négy őldalára. Annac pe-
dig az pártázattya tizennégy ſing az hoſz-
ſzára, tizennégy az ſzéleſſégére, az négy ſzegeletin, mely pártázat mellett vala, más övedzés, kőrőskőrűl fél ſingni, és à fundamentoma vala néki egy ſingnî kőrős-
kőrnyűl: és az ő grádiczi napkeletre valânac.

k Vagy övedzőnec. Mert két övedzője volt, alſo és felsö.

l Erti az oltárnac űregſégét à hova az áldozatra az fákat rakjac vala.

18 ES monda énnékem: Embernec fia Ezt
mondgya az UR Iſten, Ezec az óltárhoz való rendtartáſoc, az melly nap feléppitetic, hogy azon égőáldozattal áldozzanac,
19 és vért hintſenec reá. És à Levi némzet-
ſégéből való fő papoknac, kic Sadoc magvából valóc, kic járnac én hozzám, azt mondgya az UR Iſten: hogy ſzolgállyanac énnékem; adgy egy gyermekdéd borjut,
20 bűnért való áldozatra. Es végy annac vé-
réből, és hints meg az óltárnac négy ſzarvát: és az óltárnac felsö pártázattyának négy ſzegeletit, és *annac* ſzélit kőrőskörnyúl, és
21 tiſztits és ſzenteld meg azt. Es vegyed az
tulkot melly à bűnért vitetett az áldozatra, és égeſd meg az háznac rendelt helyén az
22 ſzent hely kivől. *Máſod* nap pedig vigy áldo-
zatúl egy bakot éppet, az bűnért: és tiſztitsác meg *azzalis* az óltárt az mint az tulocz-
23 kal tiſztitottác. Mikor elvégezed *az oltár* megtiſztitáſát, vigy áldozatúl egy gyermekdéd tinót éppet, és egy koſt éppet az nyáy-
24 ból. Es áldozzál vélec az UR elott, és az pa-
poc hintsenec ſőt reájoc, és vigyéc égő ál-
25 dozatul őket az URnac. Heted napig min-
den nap egyegy backal áldozzanac à bűnért, azonképpen áldozzanac gyermekdéd
26 borjúval, és koſſal éppel az nyáyból. Hét
napon ſzenteliyéc és tiſztitſác meg az ól-
27 tárt, és ſzenteliyéc meg az ő kezeket. Es
mikor ezec ez napoc betelnec, nyóltzad napon és az után áldozzác az Papoc ez óltáron à ti égő áldozatotokat, és az ti hálaadó áldozatotokat: és kegyelmes léſzec ti hozzátoc, azt mondgya az UR Iſten.

XLIIII. Réſz.

Az Templomnac mellyic kapuja állyon bétéve: Meghadgya az Iſten hogy az Prophéta az népnec vétkeit ſzemében hánnya. Kikre kellyen à Templomhoz való ſzolgálatot bizni: kikre ne kellyen bizni A Papoc kőzzűl kiknec légyen ſzabad bémenni à Templomnac belső reſzébe: Ez ezeknec mi legyen tiſztec.

1 ES viſſzavún engem az kűlső Sanctua-
rium kapuja utára, melly néz napkele-
2 tre, és az bézárva vala. Es monda énnékem
az UR: Ez à kapu bézárva léſzen, meg nem nyilic, és ſenki rayta bé nem mégyen: mert az UR az Izrael Iſtene ment bé rayta; és bé-
3 zárva légyen. Az fejedelemnec ſzabad lé-
ſzen: à fejedelem a benne űlhet, hogy kenyé-
ret egyéc az UR előtt: annac à kapunac por-
tacuſſa után mennyen bé, és annac utána mennyen ki.

a Erti az fő pap ſe edelmes hogy bimehet azon az ayton.

4 ES bévún engem az éſzaki kapu után à ház
eleibe: és látám, és imé az UR háza bételéc az UR diczőſſégével, és arczal lebu-
5 rúléc. Es monda nékem az UR: Ember-
nec fia, vődd eſzedben, és tekénts meg ſzemeiddel, és hald meg fuleiddel valamiket én ſzóloc teveled, az UR házának minden rendeléſiről, és minden tőrvényiről, és légy figyelmetes ſzivel az háznac béménéſére, és az ſzent helynec minden kiménetelire.
6 Es mondgyad az engedetlen Izrael házá-
nac: Elég légyen immár tinéktec az ti min-
7 den utálatoſſágtoc, Izrael háza. Hogy
idegeneket vittetec bé, kic mind ſzivekben mind teſtekben kőrnyűlmetéletlenec vóltac, hogy lennénec az én ſzent helyemen, hogy az én házamat megferteztetnéc: mikor az áldozatra felvittétec az én kenyeremet, *az az*, à kőverſéget és az vért, és felbontottác az én frigyemet minden ti utála-
8 toſſágtockal. Es meg nem tartottátoc az én
ſzent tiſzteletimnec rendeléſét: hanem ſzerzettetec magatoknac, b kic megtartanác az
9 én rendeléſemet az én ſzent helyemen. Igy
ſzól az UR Iſten: Senki idegen fiu, à ki ſzivében és teſtében kőrnyűlmetéletlen, bé ne mennyen az én ſzent helyemre, minden idegen fiac kőzzűl kic Izrael fiai kőzőtt vadnac.

b Az az, az ti magatoc akarattya ſzerint, nem az én paranczolatom ſzerint rendeltetec papokat az én Templomomban magatoknac.

10 SOet mégazoc az Levitákis, kic eltavoz-
tanac én tőlem, mikor Izrael eltévelyedéc, à kic eltévelyedtec vólt az ő bálvá-
11 nyoc után: az ő álnokſágokat viſelyéc. Es

léſznec

léſznec az én ſzent helyemben ſzólgáe, rendeltetvén az ház kapui őrizetire, és a házban [c] való ſzolgálatra. ők ólyéc a népnec az égő áldozatot: és egyéb áldozatot, és ők ő előttőc állyanac, hogy ſzolgállyanac nékic. Miérthogy ſzolgáltac nékic az ó bálványoc előtt, és vóltac Izrael házának botránkozáſára, az álnokſágra: ezokért [d] felemeltem az én kezemet ó reájoc, ezt mondgya az UR Iſten: és az ó álnokſágokat viſellic. Es közel én hozzám ne járjanac, hogy én előttem papi tiſztet viſellyenec, és hogy minden en ſzentſegimhőz járjanac mellyec igen ſzentec, hanem az ó gyalázattyokat viſellyéc és utálatoſságokat mellyeket czeleſkedtec. [e] Es léſzem őket őrizőcké az én házam őrzéſére, annac minden ſzolgálatyára, és mindenre valamit abban kell czeleſkedni.

15 Az Levi nemzetſegéből való Papoc legyenec az Sadoc fiai, á kic az én ſzent helyēnec rendtartáſát megtartottác, mikor az Izrael fiai eltéveledtec vólt én tőlem, ők járjanac én előttem hogy ſzolgallyanac énnékem, és állyanac én előttem hogy áldozzanac énnékē kőverſéggel és verrel, azt mondgya az UR Iſten. ők járjanac bé az én ſzent helyembe, és ők menyenec az én aſztalomhoz hogy ſzolgállyanac nékem, és az én rendeléſemet megőrizzéc. † Es mikor az belső tornátz kapuin bé akarnac menni, len ruhában öltőzzenec, és gyapju ne légyen raytoc, mikor ſzolgálnac az belső tornátz kapuiban és annac belől. Len süveg légyen az ő fejekben, és len alſó imeg légyen az ő derekokon, ne övedzéc magokat az veritéc helyén. Mikor pedig kimennec az külső tornátzba, á külső tornátzba az néphőz, veſſéc le az ó ruhájokat á kikben ſzolgáltac, és tedgyéc bé azokat az ſzēt helynec kamarátába, és öltőzzenec más ruhákban: és meg ne ſzentellyéc az népet az ő ruhájockal. [g]

20 Es fejeket meg ne nyirjéc, ſe hajat ne nevellyenec: ha nem fejec haját körőskörnyűl

21 óllóval megigyengeſſéc. † Es ſenki az Papoc közzül bort ne igyéc, mikor az belső

22 tornátzba bémennec. Es * özvegyet avagy férjétől † megvettettet feleſégül magoknac ne vegyenec: hanem ſzüzeket az Izrael háza magvából: avagy olly özvegyet vegyenec, ki Páptól maradott meg. Es az én népemet tanitſác, hogy tudgyác megválaſztani az ſzentet az nem ſzenttől, [h] és az tiſztátalant az tiſztától, megtanitſác hogy megtudgyác válaſztani. † Es az pőrben ők állyanac elő itélni, az én itéletem ſzerint itéllyéc meg: és az én törvényimet és végeſimet megtartſác minden éu innepimben, és

25 az én ſzombatimat megſzentellyéc. Az meghólt emberhőz pedig bé ne mennyen az Pap, hogy magát megfőrtefzteſſe: hanem [i] attyán és annyán és fián, és leányán, attyafiáu és hugán, kinec még férje nem vólt, magát megfurtefztetheti. [i] Mikor pedig megtiſztúland, ſzámlállyanac néki két napot. [k]

27 Es az melly nap bémégyen az ſzent helyre az belső tornátzba, hogy ſzolgállyon az ſzent helyen, vigyen áldozatot fel az ő bűnejért, azt mondgya az UR Iſten.

28 * Es léſzen *az papſág* ő nékic őrökſégül, † vagyoc az ő őrökſégec, és joſzágot ne adgyatoc birni ő nékic Izraelben, én vagyoc

29 az ő joſzágoc. Es az ó éléſec léſzen, az eleledeli áldozat: és az bűnért és vétekért való áldozat, és valami Iſtennec ſzentel-

30 tetic Izraelben, az övéc léſzen. † Es minden előlérő gyümőlcznec ſengei, és minden valami titöletec áldozatra vitetic, az Papoké léſzen: és az uy gabonából ſűtőtt kenyereknec első ſengét adgyátoc az Papnac, hogy áldáſt veſſen az te házadra. Semmi*

31 dőggel hóltat, és elſzaggattat, vagy madarat vagy egyébféle állatot az papoc ne egyenec.

[e] *Az az, az én Templomomban.*

[d] *Az az, megeskűttem.*

[e] *Az az, Miert hogy az Levitac bálványoknac ſzolgáltac, ſő papi tiſztet ne viſelhéſſenec az óltár körzyűl és az áldozat tételében, hanem alnb való tiſztében ſzolgállyanac, kapun állanc és őrzőc legyenec és az áldozatra vitetett állatokat nyuzzác.*

† *Exod.28.*

[f] *Az az, az embernec veritekes helyen, á hol inkáb ſzokat veritekezni, mint az övedzes alol, avagy hólna alatt: hanem az emberi derekanac legalőzepin.*

[g] *Ezt azert mondgya mert az ő Teſtamentumában a papoknac az Iſteni ſzolgálatban kivalképpen való ruhajoc és öltőzettyec volt, melyeckel nem ſzabad volt elni az kőſség kőzőtt, mely különbőſég most elsőröltetet, Col. 2.*

† *Levit.10.*

* *Levit.21.7.*

[h] *Az az, attol á mikőz, és nem ſzentőltetőtt Iſteni tiſztőletre.*

† *Deut.17. Levit.21.*

[i] *Az az, az ekkortyán és annyán és fián, és leányán, attyafiáu és hugán, kinec még férje nem vólt, mához elmehet., és illethetti azokat megtiſztúland, ſzámlállyanac néki két napot.*

[k] *Az az, tiſztátalan léſzen az pap á hólt teſtnec illetéſében, jert hát napon, az utan tiſztának lyec igy: Az het napot ſzámlállyanac.*

† *Levit.6. & 7.*

* *Num.18.20. Deut.18.3.*

† *Exod.13.2. és 22.29.30. Num.18.12.*

* *Levit.22.8.*

XLV. Réſz.

Az egeſz igéret földéből negy réſzt ſzakaſztat ki az Iſten: az egyic réſzt az Papoknac és az Templomnac. Az máſic réſzt az Levitáknac. Harmadikat az város ſzámára. Az negyediket az Fejedéléſzámára. Inti az Izrael feiedelmit. Az font és az mértéc igaz legyen. Az első ſengéknec felviteléről és egyeb áldozatokrol. Az fő innepekről. Az Husvetnac, Pinkőſdnec és ſátoros innepnec meginnepleſéről avagy ſzenteleſéről. Továbba vedd eſzedbe hogy itt mindenefiől fogva külömbező rendet ir meg az Prophetá attol, mellyet Moſes rendelt vala mind az Iſten ſzolgálatban, mind az külső polgári rendben, Hogy ezzél megjelentene, Előſzer hogy az Moſestől rēdeltetet Ceremoniaknac végele jzen: Maſodſzor, hogy az Jeſus Chriſtusban meguyjultac mindenec.

1 Mikor pedig az földet nyillal kezditēc elóſztani örökſégől, válaſztatoc ki-

[a] *Az az, Iſtennec ſzentől tegyen ſzent, a az földből: hoſzſzaſága légyen*

[b] *Tudniillic ez első földmérési-*

2 Ebből [b] légyen az ſzent helyért negyſzegő-

[c] *Mind hoſzſzaſága mind ſzeleſsége.*

3 rőskörnyűl. Ebből azért ez mérésből, ki-

[d] *Az az, Ki minden helyeknél ſzenteb.*

4 Ez az ſzent réſz az földből az Papoké léſzen az ſzent helyen á kic ſzolgálnac, á kic ſzolgálni menenec az UR elótta, és övéc léſzē az, hogy házakat éppitſenec, és az ſzent helyet.

[e] *Az az, Ezen eppiteſſec az tēgálni menenec az UR elótta, és övéc léſzē az, plu n az Papoc házaival egybe.*

5 Es *ez kivól ſzakaſztatoc* huſzonöt ezer *ſing*
földet hoſſzában, és tíz ezert ſzéltében, és
az à Levitaké léſzen az házhoz való ſzolgá-
ke, hogy birjác azt, *és eppiteſenec rayta magok-*
6 *nac* húſz kamarát. Az városnakis adgya-
toc örökſéget, kinec ſzéléſsége legyen öt
ezer ſing, és hoſſzaſága húſzonöt ezer, az
ki válaſztatott ſzent helnec földe ellenében,
7 f melly az egéſz Izrael házáe léſzen. Az
fejedelemé pedig g mind két felöl *léſzen* az
ki válaſztott ſzent *réſz* mellet, és à város,
ſzámára kimért joſzága mellet, az kivalaſz-
tott ſzenthely, és à város ſzámára való jo-
ſzág előtt, az napnyugati ſzegelettől fogva,
mind napnyugatig, és nap keleti ſzegelet-
túl fogva napkeletig, és hoſſzaſága *léſzen*
mindenic réſz ſzerént napnyugati határtól
8 fogva napkeleti határig. Azon az földön
léſzen ő néki joſzága h Izraelben, és többé
ne ſanyargaſsác az én fejedelmim az én né-
pemet i hanẽ az *több* földet adgyác Izraelnec,
az ő nemzetſégec ſzerint.

9 AZt mondgya az Ur Iſten, Legyen elég
immár tinéktec ti Izrael fejedelmi: k Az
tőrvénteleníségetés ragadozáſt távoſztaſsá-
toc el, itéletet és igaſságot czelekedgyetec,
veſsétec el az ti ſarzoltatáſtokat az én né-
10 pemtől, azt mondgya az Ur Iſten. † Igaz
mértéktec légyen, és igaz Ephah és igaz
11 Bath. Az Epha l és az Bath egy mértékű-
vec legyenec, hogy az Homernec tized réſze
férjen belé az Bathban, az Homernec tized
réſze az Ephabannis · az Homerhöz kell
12 mind az kettőt igazitani. † Az Siclusban
húſz fillyér legyen, húſzonöt Siclus és tize-
nöt Siclus m ez legyen tinéktec az Gira.

13 AZ ſzabad akaratból felemelt áldozat, n
mellyet felviſztec ez *legyen*, az Epháanac
hatod réſzét egy Homer búzából, és egy
Homer arpából hatod réſzét az Ephanac.
14 Az olayból való rendelt áldozat pedig (az
bath pedig olay mértec) az Bathnac tized
réſzét *adgyatoc* egy chorusból: tiz bath egy
Homer, mert tiz bath *léſzen* egy homer.
15 Es kétſéz juhból egy bárányt Izrael kövér o
juhaiból, az eledeli áldozatra, és az égőál-
dozatra, és az hálaadó áldozatra, az ő meg-
tiztitő áſdokra, azt mondgya az Ur Iſten.
16 Az földnec minden népe kötelés légyen er-
re ez áldozatra, az fejedelemért p Izraelben.
17 Az fejedelem (tiſzti léſzen) pedig hogy ad-
gyon egéſzlen égőáldozatokat, és eledeli
áldozatokat, és itali áldozatokat az innep-
eken, az uy hóldoc első napjan, és az
ſzombatokon, és Izrael házának minden
fő innepin, ő tégyen áldozatot az bűnért,
és eledeli áldozatot, és égőáldozatot, és
hálaadó áldozatokat, hogy Izrael házát.
18 megtiſztitſa. Ezt mondgya az Ur Iſten:
Első *hóban* első *napjan* az hónac, vegy egy
gyermekdéd borjúc éppet, és tiſztits meg
19 az ſzent helyet. Es végyen az pap az bűn-
ért tett áldozatnac véréből, és hintſe az
háznac óldalkűſzöbére, és az óltár ſzéli
négy ſzegeletire, és az belső tornátz kapuja
20 óldal kűſzöbére. Igy czelekedgyél az hó-
nac hetedic napjannis, mindenért valaki
tudatlanſágból megvétkezic és megczalat-
21 kozic: és megtiſztits az *Iſten* házát. Első
hóban, az hónac tizennegyedic napján lé-
ſzen tinéktec Huſvéttec, q az innep hét na-
pig *tartſon* kovásztalan kenyeret egyetec.
22 Es az fejedelem azon az napon áldozzéc ő
magáért, és az egéſz föld népejért tulockal
23 bűnért való áldozatra, És az innepnec
hét napján tégyen égőáldozatot az Urnac,
hét tulockal, és hét koſſal éppeckel min-
dennap, hétnapon, és bűnért való áldoza-
24 tra egy backal minden nap. Es éledeli ál-
dozattal, *minden* tuloc mellé egy Ephaval,
és egy Ephaval áldozzéc *minden* kos mellé,
és egy Hin olayial, *minden* Epha mellé.
25 r Hetedic *hóban* az hónac tizenötődic nap- r *Erti az Sátoroc innepét.*
ján az † innepen, haſonlóképpen czeleked- † *Num. 29. 12.*
gyéc hét napon, mind az bűnért való mind
az égő áldozatban, az eledeli áldozatban, és
az olayjal való *áldozatban.*

q *Az az, Az Huſvéti baranac megétele.*

XLVI. Réſz.

Az ſzombatnac, és az hold ujſágnac áldozatirol. Az fejedelem áldozattyarol. Melly kapukon kellyen bémenni az Templomban, és kimenni. Az fejedelemnec ſzabad akarattyaſzerint való áldozattyarol. Kiknec adhaſſon az fejedelem ioſzágából örökſéget ajándékon: kiknec ne. Az papoc konyhairol, ahol az áldozátokat főzték ſütötték.

1 AZt mondgya az Ur Iſten: Az belső tor-
nátz kapuja, melly néz Napkeletre,
· a bétéve légyen, az dologtévő hat na-
pokon, b és ſzombat napon nyittaſsác meg,
2 és az uy hóld napján. Es az fejedelem an-
nac à kapunac porticuſſa úttyán mennyẽ bé
onnét kivől: és álljon annac á kapunac ól-
dalkűſzöbi mellett, és áldozzác meg az Pa-
poc az ő égőáldozattyat, és hálaadó áldoza-
tit: és meghaytván magát imádkozzéc an-
nac az kapunac küſzöbénél, és mennyen ki,
3 az pedig az kapu bé ne téteſsée eſtvéig. Es
magát meghaytván imádkozzéc az föld né-
pe annac az kapúnac aytajánál ſzombat na-
pokon, és az uy hóldnac napjan, az Ur előtt.
4 Az égőáldozat pedig az mellyet az fejede-
lem felvigyen az Urnac, ez légyen: Szom
bat napon hat épp bárant, és egy épp koſt.
5 Es eledeli áldozatra egy Ephat az kos mel-
lé: és az bárányockalis eledeli áldozatra az
ő keze ajándékat, d és az Epha mellé egy
6 Hin olayt. Az uy hóldnac napján pedig
egy épp ökör borjú, és hat bárány és egy
kos, *ezec minden* éppec legyenec. Es az bor-
jú mellé egy Ephat tégyen, és egy Ephat
az kos

a *Erti az papoc tornatzat ahol öc állottac à templomban.*

b *Az az, hetkőzbe hat köznapon.*

c *Avagy térdet haytván, vagy térdre eſven: mert annyit teſzőn à Sido ige.*

d *Az az, az menyit ſzabadakarattya ſzerint adni akár.*

f Az az, à hely mellet, kit az Templom eppiteſere, az Papoc és Leviták ſzükſégére kaſzſzegére kiſzakaſztának.
g Az à reſz mellyét az fejedelé ſzámára attoc és kimértöc.
h Az az, azt à reſzt birja tulaydonul..
i Az az, el ne vegyec à maſét.
k Az az Elegedgyetec meg immár vele az mit eddig czeleketetőc jobbullyatoc meg.
† Lev. 19 3. 35. 36.
l Ezec mértékec neve, mellyeckel éltec régẽ az Sidoc, mint minalunc à kőből, negyed avagy véka. Az mint egyebűtti, teſzen azt emlekezetöt azokrol.
m Az Ephaes az bath egyaránt valo mertekec voltac
o ſzőrsmint, bort, olaiut. † Exod. 30. 13. Lev 27. 25. Num 3. 47.
n Mind ezec egyűtt. ki teſzen ſzerzan Siclust.
p Mert azt teſzi az Theremah.
Az. az, a ki leg kövérebb..
P Vagy az fejedelemmel egybe.

az kos melléis eledeli áldozatra: az baranyoc mellé pedig az mi kezétűl lehet, [c] és az
8 Epha mellé egy Hin olayt. Es mikor bé mégyen az fejedelem, az porticus kapuján mennyen bé, és azon uton mennyen ki.
9 Mikor pedig az föld népe bémegyen az Ur eleibe, az innepeken, a ki az éſzaki kapun megyen bé hogy meghaytván magát imádkozzéc, az Déli kapun mennyen ki: à ki pedig à Deli kapún megyen bé, az éſzaki kapún mennyen ki: ne térjen arra az kapu utára az mellyen bement, hanem annac ellenében valón mennyen ki. Az fejedelem
10 pedig, mikor bémennec, ő kőſztőc mennyen bé, és mikor kimennec eggyűtt mennyen ki vélec. Es az innepeken és az jéles
11 napokon az Eledeli áldozat ez léſzen: minden tuloc mellé egy Epha, és minden kos mellé egy Epha, és az bárányoc mellé, az ő kezе ajandéka, és az Epha mellé egy Hin
12 olay. Továbba mikor az fejedelem ſzabad akaratból téſzen égőáldozatot, vagy hálaadó áldozatott az Urnac, nyiſſa meg magánac [f] azt az kaput, melly napkeletre néz, és tégyen égő és hálaadó áldozátokat, mint ſzombat napon ſzokott tenni, és azután mikor kimégyen, az kaput tegye be ki-
13 menéſe után. Es egy eſztendős épp báránnyal áldozzál egőáldozatra, minden nap az
14 Urnac minden reggel. Es eledeli áldozatot áldozzál azzal minden reggel, ki légyen az Ephának hatod réſze, és eg' Hin olaynac harmad réſze, melly légyen à ſemlyе liſzt elegyitéſére, melly őrőcke való rendelés
15 leſzen ſzűntelenűl az Urnac. Aldozzanac azért báránnyal és élédeli áldozattal és ólayjal minden reggel ſzűntelen égőáldozattal.
16 AZt mondgya az Ur Iſten: Ha az fejedelé ajándékon ád valamit az ő fiai közzűl valamellyiknec az ő örökségéből, az, az ő fiaié legyen, és annac uráſága örökségűl
17 övé léſzen. De hogy ha ſzólgai közzűl valamellynec ajándékot ád az ő örökségéből, *ezac* az ſzabadság eſztendejéig léſzen övé, [g] és térjen viſſza az fejedelemre *az örökség* de annac öröksége az ő fiaié, és azo-
18 ké léſzen. [h] Es az fejedelem el ne vegyе à népnec örökségét, hogy kiveſſe őket az ő joſzágokból, hanem az ő ſaját joſzágából hadgyon örökséget az ő fiainac, hogy az én népem közzűl ſenki el ne kéſzériteſſéc budoſui az ő joſzágától.

19 ES bévűn engemet azon az bémenéſen melly vala az *napkeleti* kapu mellet óldaloslag, az papoc ſzent kamaráiba, mellyec éſzakra néznec vala, és imé vala ott eg' hely
20 óldaloslag napnyugatra. Es monda énnékem: Ez à hely, holot az papoc főzzéc az vérékért és az bűnért való áldozatokát, és ahól főzzéc az Eledeli áldozatot, hogy ne kellyen kivinni az külső tornátzba az
21 népnec megſzentelésére. Es kivűn engē az külső tornátzba, és elhordoza engem annac à tornatznac négy ſzegeletin, és imé
22 minden ſzegeletben *egy* tornátz *vala*. Az tarnátznac négy ſzegeletin valánac tornátzoc egy máſt érvén, négyvē ſigni hoſzſzac, és harmintz ſigni ſzeleſſec, egy mértéke vala azoknac mint az négy ſzegen valo tornátznac. Es fal vala azoc kőrül, mind az négy
23 kőrűl, és az falac alatt konyhác valánac
24 czinálva koroſkőrül. Es monda énnékē: Ez az főző ház, holott főzzéc à Templom ſzólgai az népnec áldozattyát.

XLVII. Réſz.

Lát az Templomból kifolyó vizeket. Az Izrael földe eloſztását vegzi el: mellyet elkezdett vala oda fel cap. 45. Melly valamenyire kűlömbőz attól mellyet megir Moſes Num. 34.

1 ES viſſzatérite engem az ház [a] aytájához, és imé víz forr vala ki à ház küſzöbe alól napkelet felé: miérthogy az ház napkelet felé vala: és az víz foly vala az ház
2 jobb felől való óldala alól, az óltárnac éſzac felől való réſze felé. Es kivűn engem az éſzaki kapu után, és viſſzavűn engem az kapu kivól való utō arra az utra melly napkeletre néz: és imé az víz job felől való ól-
3 dalból forr vala ki. Mikor kimenne az a férfi napkelet felé, mérő ſinór vala az ő kezében, és ezer ſinget mére, és altalvűn engē
4 az vizen, az víz pedig bokáig ér vala. És méreiſmet ezer *ſinget* és általvűn az vizē, az víz pedig térdig *ér vala*, méreiſmet ezert, és általvűn engē az vizen, *melly ér vala* veſéig.
5 Es méreiſmét ezert, és lőn olly mélly folyás, hogy által nem mehetnec rayta miért hogy az víz felemelkedett vala, [b] ugy hogy
6 az vizet uſzni kellene, kit meg nem lábolhatni vala. Es monda nékem: Látád è embernec fia? [c] Es kivűn engem, és viſſzavűn
7 engem à víz parttyára. Es mikor viſſzatértem vólna imé az víz parttyán nagy ſoc
8 † fac valánac mind két felől. Es monda nékem: Es è víz az első Galileára mégyē ki, és az lapatzra mégyen alá, és az tengerbe mégyen bé, az tengerbe ſzakad és meggyo-
9 gyulnac az vizec. [d] Es léſzen, [e] hogy minden élő lélec à ki mozog, valahová ez folyás mégyen, él: és halaknac nagy bevsége léſzē, miérthogy ezec ez vizec mēnec oda, és meg javulnac, és él mindē valahová ez è víz mēgyen. Es léſzen hogy az halászoc ez mellet
10 állanac [f] Engeddtől fogva mind En Eglaimig terītic ki az hálókat: mindennému halac nagy bővségg-l léſznec benne, mint az
11 nagy tenger halai [g] [h] Az ő sáros helyei és tavai meg nē javulnac, ſőſon hagyattatnac. [i]

[a] *Erti à hazō à tēplomot, mellyet az Iſten ő házának névez. Iſa 56.*
[b] *Az á, megnevekődött vala, meggyűlt vala, megáradott vala.*
[c] *Tudniille hogy az kiczin, forrásból melly nagy viz nevekődec, ugy annyira hogy te általnem mehettel volna rayta, ha én tegед általnem vittelec volna.*
† *Apoc. 22. 2.*
[d] *Az az, megjavulnac, édeſſés egéſſegeſſé válnac.*
[e] *Ezekenez egéſſeges vizeken ertic az kereſztyen doctorok az Evangeliom tudomannyát melly Jeruſalemből folyt es származott ki ez egéſſz világra az Apoſtoloc által.*
[f] *Ez folyovíz mellet forognac.*
[g] *Az Iſten minden ſzemelly válogatás nékűl hiv mindeneket az idvőſſégre.*
[h] *Tremellius Az ő sáros es tavas helyeit modon hogy meg javulnac, mell, ec előſzer nejoc, ſoſoc valánac.*
[i] *Az hitetlenec nec à kűrmec sérában fortōngnec, és abból igaz hit által nem tiſztulnac, az Evangelē annac elō vize ſemmit nem haſznál idvőſſegekre.*

[c] *Az az ammint értekes es ſzabad akaratyá leſzen.*
[f] *Avagy, niſſac meg néki tudnillic az papoc.*
[g] *Erti az Jobel eſztendőt, az ötvenedic eſztendőt mellyről ſzol az iras Levi. 25. v. 10. Es ugyan ott ca. 27. v. 24.*
[h] *Az az, Az fejedelem maradékie legyen es azoktul el ne idegeniteſſéc.*

12 k Es az folyóviz mellet és annac partyán mind kétfelöl, minden enni való gyümölczfa nevekedic fel: az ő levele el nem hull, és el nem fogy az ő gyümölcze, minden hóban uy uyi gyümölczét teremnec, mert az ő vizec az ſzent helyből folynac ki, és az ő gyümölczec eledelre valóc, és levelec † orvoſságra valóc.

13 ES monda az Ur Iſten: Ez à határà melly ſzerint örökségül oſzſzátoc el az földet az Izrael tizenkét nemzetségineс: Joſephé 14 kér réſz léſzen. l Es örökségül vegyetec azt eggyitec mint az máſtoc, a melly földen felemeltem * az én kezemet, m hogy az ti atyaitoknac adom, és ti néktec örökségül 15 elic ez é föld. Ez pedig az föld határa éſzakra, az nagy tengertül mikor mennec az 16 Hetlón után Sedadra. Hamath, Berótha, Sibraim melly Damaſcus és Hamath határa között vágyon, Haſer Hatichon, melly 17 Hauran határában vagyon. Es légyen az határ az n Haſár Enon tengerétől fogva az Damaſcus határa, és éſzakra való határ az 18 Hamat határa, és ez az éſzaki határ. Es az napkeleti réſzt Hauránt és Damaſcus között, és Gileád között, és Izrael földe közepitól Jordantól, az napkeleti tenger határától mérjétec. Ez az napkeleti határ.

19 Az Déli réſzt pedig éſzakra Thamartól fogva az háborgás vizéig Cadeſben, az patáktól fogva à nagy tengerig: és ez az éſzac 20 felé valo Déli határ. Az napnyugati határ pedig az nagy tenger légyen, ettől ez határtól addig az helig, melly Hamat uta ellenében vagyon: Ez az Napnyug. ti határ.

21 Oſzſzátoc el azért eſzt az földet magatoknac Izrael nemzetségi között.

22 Es oſzſzátóc el azt örökségül ti magatoknac és az jövevényec kic lakoznac ti közteтec, kic magzatokat nemzettenec ti közteтec, és ugy tartsátoc őket mint lakoſokat Izrael fiai között, eggyütt léſzen örökségec ti veletec, Izrael nemzetségi között.

23 Es ez legyen, hogy az melly nemzetségbe léſzen az jövevény, ott adgyátoc ki az ő örökségét, azt mondgya az Ur Iſten.

XLVIII. Réſz.

Az hét nemzetségnec kioſztott réſze. Elő hozza ijnet az Papoknac, Az Levitáknac, az városnac, es az fejedelemnec kiſzakaſztott jóſzágokat. Az több nemzetségeknec kioſztoti reſzec. Az város kapuirel.

1 ES ezec az nemzetségeknec nevec: a Az eſzaki határtól fogva Hetlon uta határa felé mikor mennec Hamathra, Haſárra, Enanra ki határos Damaſcuſſal éſzak felé, Hamath határa felé (Mert ezec határi ő néki napkelettől napnyugatig) Dan 2 Es Dan határa mellet napkeleti határtol fogva napnyugati határig Aſer *réſze* egy.

3 Es Aſer határa mellett, napkeleti határtól fogva, napnyugati határig, Naphthali *réſze* 4 egy. Az Naphthali határa mellet, napkeleti határtól fogva napnyugati határig 5 Menaſſeh *réſze* egy. Es Menaſſeh határa mellett, napkeleti határtol fogva napnyugati határig, Ephraim *réſze* egy. Es 6 Ephraim határa mellet, napkeleti határtól fogva napnyugati határig, Ruben *réſze* egy.

7 Es Ruben határa mellett, napkeleti határtól fogva napnyugati határig Jehuda *ré-* 8 *ſze* egy. Es Jehuda határa mellett, napkeleti határtól fogva, napnyugati határig légyen az kiſzakaſztott réſz, mellet külön vá-

b *Tudniillic az iſtennec tiſztelettire.*

laſſzatoc, b mellynec ſzéleſſége huſzőt ezer mérő páltzáni legyen, hoſſzaſága pedig mint eggyic eggyic réſz, c napkeleti határtól fogva napnyugati határig: és az 9 ſzenthely közepette légyen. Ez ez kivá-

c *Az az, mint az menyi eſic egy nemzetségre.*

laſztott réſz, mellyet az URnac válaſztotoc ki, huſzonőt ezer *páltzáni* hoſſzu, és tiz 10 ezer *páltzáni* ſzéles légyen. Es ezeké léſzen az az kiválaſztatott ſzent réſz: Tudniillic az papoké, éſzakra huſzónőt ezer *páltzáni hoſſzaság* és napnyugatra tiz ezerni ſzéleſség, és délre huſzonőt ezerni hoſſzaság: és közepetre az URnac ſzent helye légyen. 11 Az papoké *légyen ez ez réſz* kic megſzentelteттec Sadoc fiai közzül, az kic megtartották az én rendeleſimet, kic nem tévelgettec mikor Izrael fiai eltéveledtec vélna, d m. képpé eltéveledtec vólt az Leviác.

d *Tudniillic az ő bálvanyozáſokkal.*

12 Ez évéc léſzen az kiſzakaſztott réſz az földnec kiválaſzott réſzéből, felőtte igen ſzentséges, az Leviták határa mellett.

e *Az az, az földből Iſten tiſztelettire kiſzakaſztott réſzt.*

13 Az Leviáknac pedig *réſzec* az papoc határa mellett, hoſſzaſága huſzonőt ezer, és ſzéleſsége tiz ezer: az egéſz hoſſzaság huſ-14 ſzonőt ezer, és ſzéleſsége tiz ezer. Es ſemmit abból el ne adgyanac, ſe el ne cſeréllyéc, ſe az földnec ſengéjét, e el ne idegenitsée-15 merт az URnac ſzentelteтette. Továbba, az őt ezer *páltzáni* az melly az ſzéleſségben megmarad f az huſzonőt ezerből *melly kelly* nem ſzent, az városé légyen lakáſra, és város alatt való tagaſſágra, és abban kö-16 zépütt légyen az város. Es ezec annac mértéſi: éſzaki határa négy ezer őt ſzaz *páltzáni* és az Déli határ négy ezer, ötſzáz: az napkeleti határis négy ezer ötſzáz, és à napnyugati határis négy ezer ötſzáz *légyen*.

f *Mert az Iſten tiſztelettire kiſzakaſztott réſznec ſzéleſſege huſzonőt ezer ſirg vala, ebben tiz ezerrá az papoknac tiz ezer Levitáké marad azért meg őt ezer kit az város ſzükségére és eppületire hagy melly helyet ſzentelteтlennec nevez, nem ſzentnec, avagy közönségeſnec, a papoc réſzére nézve, melly Iſtennec tiſztelettire ſzentelteтetett vala.*

17 Az város alatt való tágaſság éſzac felé kétſzáz ötven *páltzáni* légyen, és délreis kétſzáz ötven, napkeleтreis kétſzáz ötven, 18 napnyugattrais kétſzáz őtven. Az mi pedig megmarad az hoſſzaſágban á kiválaſztott ſzent réſz ellenében, tiz ezer *páltzáni* napkeletre, és tiz ezer napnyugatra, az kiválaſztott ſzét réſz ellenében légyen: annac pedig

a *Tudniillic kic közöttt az föld örökſegül nyillal megoſzlaſſéc.*

huſzna

haſzna azoknac táplálásokra légyen kic az
19 városnac ſzólgálnac. § Es Izraelnec min-
den nemzetſégiből legyenec az kic ſzólgál-
20 lyanac az városnac. Az egéſz huſzonöt e-
zer ſingni réſzt, melly huſzonöt ezer ſing-
nire négyſzegre léſzen, adgyátoc ſzent a-
jándékúl az városhoz tartozó réſzſzel egy-
21 be. Az mi pedig *ettől* megmarad, az feje-
delemé léſzen mind két felől az kiválaſz-
tott ſzent réſz mellet, és az városhoz való
joſzág mellet, az huſzonöt ezer *páltzáni* ki-
válaſztott réſz ellenében az napkeleti határ-
rig, ez réſzeknec ellenében, az fejedelemé
légyen, és kiválaſztott ſzent réſz léſzen az,
22 és az ſzent helynec háza ő közepette. Es
az Levitác joſzágától, és az városhoz való
joſzágtól fogva az mi léſzen Juda határa és
23 Benjámin határa között, az fejedelemé lé-
gyen. Továbbá az mi néz az több nemzet-
ſégekre, napkeleti határtól napnyugati
24 határig, Benjamin *réſze* egy. Es Benja-
min határa mellet napkeleti határtól nap-
25 nyugati határig, Simeon *réſze* egy. Es Si-
meon határa mellet, napkeleti határtól
napnyugati határig, Iſſachar *réſze* egy.
26 Es Iſſachar határa mellet, napkeleti határ-
tól napnyugati határig, Zebulun *reſze* egy.
27 Es Zebulun határa mellett, napkeleti
határtól napnyugati hatátig, Gad *réſze* egy.

§ *Vagy, mivel-lyec azt, tudni-illic az földet.*

28 Es Gad határa mellett az Déli határra
Dél felé, léſzen az határ Thamartól fog-
va az verſengéſnec vizéig Cadesben, az pa-
29 takig, melly az nagy tengerben *foly*. Ez
az föld az mellyet Izrael nemzetſégi között
örökſégül eloſzſzatoc, és ezec azoknac ré-
ſze, azt mondgya az UR Iſten.

30 ES ezec léſznec az város kijárási: felől *va-
ló óldala az városnac* négy ezer ötſzáz
31 *páltzani* mértec ſzerint. Es az város ka-
pui Izrael nézetſéginec nevei ſzerint nevez-
teſſenec, három kapu éſzac felől: Ruben
kapuja egy, Jehuda kapuja egy, Levi ka-
32 puja egy. Es az napkelet felől *való óldala az városnac* négy ezer ötſzáz *páltzáni*. és
három kapu, Joſeph kapuja egy, Benja-
33 min kapuja egy, Dan kapuja egy. Dél fe-
lêis, négy ezer ötſzáz *páltzáni* mértec ſze-
rint: és három kapu, Simeon kapuja egy,
34 Iſſachar kapuja egy, Zebulun kapuja egy.
Napnyugat felőlis négy ezer ötſzáz *pált-
záni* és kapujoc három, Gad kapuja egy.
Aſer kapuja egy, Naphthali kapuja egy.
35 Kőrőskőrnyűl tizennyoltz ezer *páltzá-
ni légyen az város* és az város neve at-
tól az naptól fogva *léſzen*,
UR *lákozic*
ott.

Ezechiel Prophetiájának vege.

DANIEL.

Daniel nem Sidó országban, hanem Babyloniában irta az fogságnac helyén az ö könyvét, mint az Ezechielis mellyben az ö maga állapattyáról társaival egybe, és föképpen ez világon való négy birodalmokról cap. 2. & 7. Az fogságban való anyaszent egyháznac nyomorúságáról, és az Istennec az ö Egyháza felöl való gond viseléséről cap. 3. & 6. Az kegyetlen Babyloniai fejedelmeknec büntetéseckről, cap. 4. & 5. Az Dárius és Alexander birodalmáról, és ennec halála után való királyoknac veszekedéseckről, cap. 8. & 11. Az ö könyörgésének meghalgatásáról, az népnec meg szabadulása felöl, Az Christus haláláról, diczőségéről, feltámadásáról, öröc életről nagy nyilván szól, cap. 9. 12.

ELSŐ RESZ.

Joachim Juda királlya fogságra vitetic Babyloniába. Nabucodonozor az rab gyermekec közzül válogattat: azokat irásban, tudományban, és Chaldéusoc nyelvének tanulásában hadgya feltartatni, kic jövendőre az király előtt forogjanac, kic közzül vélt Dániel az ö három társaival egybe. Daniel nem akarja magát az pogány fejedelem ételével italával megfertéztetni. Az Isten Dániels az ő társaival egybe nagy bölcseséggel szereti.

2 Reg. 24. 2. Chron. 36. 6.

1 JOachimnac *Juda királyanac birodalmának harmadic esztendejében, jöve Nabucodonozor à Babyloniái király Jerusálemre és megszállá azt. 2 És adá az ÚR az ő kezébe Joachimot Juda királyát, és az Isten házának edénynec *valami* részét: és vivé azokat Sennaar földére az ő Istenének házában: és az edényeket bévive az ő Istenének kincztes házába. 3 És az kinál parancsolá Aspenaznac az komornikoc fejedelmének, hogy az Izrael fiai közzül vinne Babyloniába, és az királyi nemből és fejedelmec fiai közzül. 4 Olly gyermekeket kikben semmi macula ne lenne, hanem kic szépec volnának tekintetre, és tudosoc minden bölcseségben, és értői a tudományoknac, és ékesíen kimondói az ő értelmeknec, és az kikben erő lenne, hogy álhatnának à király palotájában, és à kiket tanitana 5 irásra és Chaldéusoc nyelvére. És rendele ő nékic à király mindé napi éléstül az ő királyi ételéből, és az ő boritalából: és hogy őket tartsa három esztendeig, és az után állanának az király előtt. 6 Továbba valának ezec közőtt Juda fiai közzül, Daniel, Ana-

7 niás Misael, és Azarias. Kiknec à komornikoc fejedelme neveket ada: És Dánielt Baltassarnac, és Ananiást Sidrachnac, és Misaelt Mesachnac, Azariást Abednegonac nevezé.

8 ÉS az Dániel eltökéllé az ő szivében, hogy magát meg ne fértéztetné à király ételével és az ő borával, és keré à komornikoc fejedelmét, hogy magát meg ne fértéztet-9 né. Továbbá tötte vala az Isten Dánielt kedvessé az komornikoc fejedelme előtt, hog' ő hozzá kegyelemmel és irgalmassággal 10 leune. És monda à komornikoc fejedelme Dánielnec: Felem az én Uramat, à királt, à ki az ételt és az italt rendelte tinéktec, ki hogy ha látandgya à ti ortzátokat, hogy hitvánb à gyermekekénél à kic *most* hasonlóc ti hozzátoc, halálos sententiát hoznátoc az 11 én fejemre à királytól. És monda Dániel Malassárnac, à kire à komornikoc fejedelme bizta vala Danielt, Ananiást, Misaelt, és Azariást. 12 Késerts meg kérlec à te szólgaidat tíz napig, és adgyanac mi nékünc †böjtő eleséget hogy azt együc, és vizet, kit igyunc. † *Vagy: Lencze borsó eledelt.*

13 És láttassanac meg te előtted à mi ábrazatinc, és à gyermekeknec ábrazatyoc, az kic élnec à király ételével, és à mint te néked tetzic czelekedgyel ug' à te szólgaidal. *Deákul, legumina.*

14 És en-

14 Es engede nékiec ebben ez dologban, és
15 megkésérté őket tíz nap. Es tíz nap mulva, láttatéc az ő ábrazattyoc ſzépbnec, és teſtekben kőverbeknec azoknál a gyermekeknél az kic élnec vala az király ételével.
16 Es ezokaért Malaſar az ő ételec réſzét elveſzi vala, és az ő italokra való rendelt bort, és ád vala nékic bőtső eleséget.
17 ES annac az négy gyermeknec ada az Iſten tudománt és értelmet minden náſban és bőlczeségben: Danielnec pedig hog' értője lenne minden látaſnac és álmoknac.
18 Továbba azidőc elmulván, kikben hatta vala az király hogy eleibe vinnéc őket, eleibe vivé őket az komornikoc fejedelme
19 Nabucodozornac. Es ſzólla vélec az király, és nem találtatéc mind kőzzőlőkis ollyan, mint Dániel, Ananias, Miſael, az Azarias, és udvarlanac vala az király előtt.
20 Es minden bőlcz és értelmes beſzédben kiről tőlőc az király tudakozéc, találá őket tízképpen fellyeb minden természet és égi dolgokban való tudóknál, kic az ő egéſz
21 országában valánac. Es lőn Dániel *abban az udvari ſzolgálatban* Cyrus király első eſztendejeig.

II Réſz.

Nabucodonozor álmot lát, országában az bőlczeket béhivattya, kic mivelhogy az almot meg nem mondhattyac, es meg nem magyarázhattyác, megöletti őket, Daniel időt kér, Iſten megjelenti néki az álmot, es á király előtt megmagyarázza és ezokert Danielt társaival egybe á király nagy meltoſágra emeli.

1 TOvábba máſod eſztendejében birodalmának láta Nabucodonozor álmokat: és megrettene az ő lelke, és az álom el
2 a mulec tőle. Es hagyá az király, hogy hivnánac terméſzet tudó bőlczeket, égforgás tudókat, varaslókat, és Chaldeuſokat, hogy az királynac megjelentenéc az ő álmait: és béménének és állának az király e-
3 leibe. Es monda az király ő nékic: Almot láttam, és megrettene az én lelkem, hogy
4 meg nem emlekezhetem az alomról. Es mondánac az Chaldéuſoc az királynac Siriai nyelven: király mind örőcké élly: mőd meg az álmot az te ſzolgáidnac, és az ma-
5 gyarázattyát megjelentyűc. Felele az király és monda az Chaldéuſoknac, az az dologſejemből kieſett: Ha meg nem mődgyátotoc énnékem az álmot, és annac magyarázattyat, kontzról kontzra hanyattatoc, és á ti házaitoc pervára ſzéckké léſznec.
6 Ha pedig az álmot, és annac értelmét meg mondgyatoc, ajándékot, jutalmot, tiſzteſséget nagyot veſztec én tőlem, ezokaért az álmot, és annac magyarázattyát mondgyátoc még énnékem.
7 Felelénec máſodſzor, és mondánac: Az király mondgya meg az álmot az ő ſzólgainac, és az magyarázattyat megmondgyuc.
8 Felele az király és monda: Bizonnyal tudom én hogy czaidőt halaſztotoc: miért hogy láttyátoc hogy elmemből kiment az
9 dolog. De ha az álmot meg nem jelentitec énnékem, egy ſententia vagyon felőletec, miért hogy hamis és tétovazó beſzéddel akartoc engemet tartani, mig idő mulyéc, ezokaért az álmot megmondgyátoc énnékem, hogy tudgyam hogy magyará-
10 zattyátis megmondhattyátoc. Felelénec az Chaldéuſoc az király előtt, és mondánac: Ninczen ember ez főlden, ki az király dolgát megjelentheſſe, ez okaért ſenki, ſem király, ſem fejedelem, ſem fő tiſztartó nem kévánt valamelly bőlcztől, égforgáshoz tudóktól, és Chaldéuſtól illyé dolgot.
11 Es az dolog melyről az király tudakozic igen nehez, és ninczen az ki azt megmondhaſſa az király előtt, hanem az Iſtenec kik-
12 nec lakáſoc ninczen az embereckel. Annakokaért az király háragjában, és buſulásában meghagyá, hogy megőletnenec mind
13 az Babyloniai bőlczec. Es az paranczolat kiméne: és az bőlczeket őlic vala, és kereſic vala Dánieltis és az ő társait, hog' megőlettetnének.
14 ACkor Dániel tanáczkozéca dologfelől az Ariockal, az király vitézinec Capitányával: az ki kiment vala őlni az Babyo-
15 niai bőlczeket. Es monda Ariochnac annac az király tiſztartojának: Mi okért ſiet az király ezzel ez paranczolattal? Ackoron az dolgot megjelenté Arioch Dánielnec. 16 Es Dániel béméne, és kéré az királt hogy adná időt ő néki, és az magyarázatot
17 megvinné az királnac. Ackoron Dániel házához méne: Az Ananiaſnac, Miſaelnec, és Azariáſnac, az ő társainac ez dolgot
18 megjelenté. Es hogy irgalmaſságit kernéca mennyeknec Iſtenének, erről ez titkos dologról: hogy el ne veſznének Dániel és az ő társai, az tob Babyloniai bőlczeckel egyűt.
19 Ackoron Dánielnec éyjeli látásbá ez étitoc megjelentetéc: és ez okaért Dániel áldá az mennyei Iſtent. Felele Dániel,
20 és monda: b Aldott légyen az URnac neve örőckőn és őrőké: őve az bőlczeség és az
21 erő. Es ő az ki megváltoztattya az időket, és az időknec réſzeit: leveti á királyokat, és ſzerez királyokat: ád bőlczeséget az bőlczeknec, és értelmet az tudóſoknac. 22 Oc jelenti meg az mély és elrőytett dólgokat: érti á mi az ſetétségben vagyon, és világoſság lakozic ő véle. 23 Tégedet vallac én atyáimnac Iſtene, és dicziérlec tégedet, hogy bőlczeséget és erőt ádtál énnékem és moſtan megjelentetted énnékem az mit kértunc te tőled, mert az király álmát megjelentetted minékunc.

a *Az az, elfeleyte az almot mellyet latott vala.*

b *Daniel hálakat ad Iſtennec az alomnac megjelentéséért.*

24 A Nnakokáért béméne Dániel Arioch-hoz, az kit rendelt vala az király hog' elveſztené az Babyloniai bölczeket, elméne azért, és igy ſzóla ő néki: Az Babyloniai bölczeket ne veſzeſd, vigy engemet az király eleibe, és az magyarázatot megjelentem az
25 királynac. Ackoron Arioch hamarsággal bevivé Dánielt az király eleibe, és igy ſzóla néki, Találtam férfiat Juda nemzet foglyai között, az ki az magyarázatott megjelenti
26 az királnac. Felele az király, és monda Dánielnec, kinec neve vala Baltaſſar, vagyoné tehetséged te néked hogy megjelentheſſed énnékem az álmot mellyet láttam, és annac magyarázattyát?
27 Felele Dániel az király előtt, és monda: Az titkot melyről az király tudakozic, az bölczec, égiforgástudóc, terméſzet tudóc, jövendölöc, meg nem jelenthetic az királnac.
28 De vagyon Iſten menyben, a ki az titkokat megjelenti, és tudtára adgya Nabucodonozor királnac, mi léſzen jövendőre az [c] utólſo napokban. Az te álmod és az te fejed látáſa az te agyadban, ez. Te néked király
29 az te gondolatid az te ágyadban, élmédben felhatának, [d] hogy érthetnéd, mi leſzen utánnad, és az ki megjelenti az titokat, megjelentette-ze néked az mi jövendő.
30 Énnékem pédig nem az bölczeségért [e] melly én bennem vólna, minden élő emberec felett, jelentetett meg az a titoc, hanē hogy az magyarázatot tudtára adgyam az királnac, és az te ſzivednec gondolatit megértenéd. [f] Te király látád: és imé egy nagy
31 állókép, nagy és rettetes kép áll vala elotted, és az ő ábrazattya tettenetes vala.
32 Ennec ez állóképnec feje jeles aranyból vala: az ő mellye és az ő karjai ezőſtből, [g] az
33 haſa és az ő óldalai értzből. Az ő ſzárai vásból: lábai [h] egy réſzént vaſból, és egy réſzént czerepből. Nézed vala, mig egy kő
34 elhaſada kézzel nélkül: és eltöré az állóképet az ő vas és czerép lábainól, és apróra rontá
35 őket. Ackoron eggyűt elromla az vas, czerép, értz, ezüſt, és arany, és lőnec mint az polyva az nyári ſzérőn, mellyet az ſzél felvéſzen, és ſemmi helyét ſem találni: Az az kő pedig az melly eluté az állóképet, nagy heggyé lőn, és bétölté az egéſz földet.
36 Ez az álom: és magyarázattyát is megmondgyuc az király előtt. [i] Te király, király-
37 oknac királya vagy: mert az mennyei Iſten, országot, hatalmot, erőt, és dicziőſéget
38 adott te néked. És valahól lakoznac emberec fiai, mezei oktalan állatoc, és égi madarac, adta azokat az te kezedbe, és Urrá
39 tőtt mind ezeken: te vagy az arany fő. És utánnad támad más birodalom, [k] ſzegyb az tiédnél, és harmadic birodalom értz, melly ez egéſz földön uralkodic. [l]

40 [m] És az negyedic birodalom léſzen erős mint az vas: mert miként hogy az vas eltör és elront mindeneket: és miként a pőröly, azonképpen ez birodalom mindent eltör és
41 egyberont. Hogy pedig láttad labait és uyjait fél réſzént czerépből, és fel réſzént vasból, [n] a birodalom kétfelé oſzlik: és valami vas erőſség léſzen ő benne, az miatt lát-
42 tad hgoy az vas elegy az czeréppel. És hog' az lába uyjai réſz ſzerint vas, réſz ſzerint czerép: léſzen az birodalom is réſz ſzerint erős, és réſz ſzerint léſzen romlandó.
43 Hog' pedig lattad az vaſat elegyülve a földi czeréppel, jeliti hog' ő ſzövetségben egymás által, de eg' mással nem eggyesülhetnec, mint hogy az vas nem eggyesül az czeréppel.
44 P Továbba azoknac az királyoknac idejékben támaſztt a mennyei Iſten birodalmot † ki őröcké meg nem romol, és ez ē birodalom más népnec nem hagyatic: hanē elrontya és eltön mind ezeket ez birodalmokat és az állandó léſzen őröcké.
45 Az mint láttad hogy az hegyről kéz nélkől leſzakadt kő elrontá az vaſat értzet, czeréptet ezüſtöt, és aranyat: Az nagy Iſten jelentette meg az királnac azt a mi ez után jövendőre léſzen: és igaz az álom, és bizonyos annac magyarázattya.
46 A Ckoron Nabucodonozor király arczát leborula, és Dánielnec maga meghaytásával tiſztelteſséget tőn: és hagyá hogy áldozattal és jó illattal áldozzar ac neki.
47 Felele az király Dánielnec, és monda: Bizonnyal az ti Istenetec, ő az Iſtenek-nec Iſtene, és az királyoknac Ura, és megjelentője az titkoknac: hogy megjelenthetted ezt az
48 titkot. Ackoron az király Dánielt felmagaſztalá, és nagy ajándékokat ada neki, és ſo tiſztartóvá téve az egéſz Babylonia tartományán: és tiſztartóc fejedelmévé Babyloniában váló minden bolczekön. Es Dániel kére az királtól és váraſztá fejedelmul Sidrakot, Miſákot és Abdenagot az Babyloniai tartománnac gondgya viſelésére: Dániel pedig vala az király portáju.

III. Réſz.

Nabucodonozor aranybol önöt bálványt emelte: fel, kellyet parancsol hogy mindnyájan imádgyanac, de az Daniel hárem társa nem akarnac imadni, kic ezokért az ő kemenczébe vettetnec az király parancsolattyából. De az Iſten őket az tüzben megtartya, melly dologból az király az Iſtent megiſmervén ő rola vallást teſzen.

1 NAbucodonozor király czináltata [a] egy arany állóképet: mellynec magaſsága v, la

[a] Jéllehet minden arrul emlékezet nincz a végére

és hoſſzuſága ix diſtatot volt: ezt alkalmatoſſan az Nabucodonozor király, mindazaltal az mint megtetzik az harmadic Capitulból, mikor latnác az fő nepec hogy az Sidrac ill, en nagy méltoſágra emeltetnec az királtol, lehetséges hogy ő illenec valo irtegyſégből indultatnac az urac az király ellen, hogy arokat ás vaſſal

[c] *Némelly ec igy fordittyác, mi leſzen kövétkezendő időkben.*
[d] *Azaz, te király gondolkodol vala az te ágyadban arrul, te mit kellyen mi-ezoda időc lennének.*
[e] *Az az, nem azért jelentte meg nékem az álmot hogy én mindēnnél bölczebb volnēc, hanem az Iſten akarta nēked én általam azt megjelenteni.*
[f] *Daniel megmondgya az álmot az királnac.*
[g] *Némelly ec igy fordittyác. Az haſa es az ő tomporai.*
[h] *Az lábban érti az lábanac fejét bokajától fogva mendā zsinpaval egybe.*
[i] *Nabucodonozor álmának magyarazattya.*
[k] *Maiódic birodalom az Perſai birodalom melbé ſő volt*
[l] *Első birodalom ez világ ő az Aſſyriai birodalom, mellyen ſő volt az nagy Nabucodonozor, ezt példázza az aranyfő*

[m] 4. Negyedik az Romai birodalom.
[n] Az Negyedik birodalom két réſzre oſzlot, az egyik vas, az másik saar vagy czerep, és ezek ſemmiképpen egymás benem férnec.
[o] Az emlitti magoknért hazaſság által való egyeſeſet, de mongya hogy az által egybe nem ferhetnec, mint hogy az vas és czerép eggyé nem lehet.
P Mind az negy birodalomnac utánna leſzen az Jeſus Chriſtusnac őröcke allando birodalma.
† Iſ. 4. 3. 24. es 6. 27. 1ſ. 7. 14. 27. Matha. 4. 7. Luc. 1. 33.

vala hatvan ſing, ſzéleſſégehat, és helyheztetéa zt Dura mezéjén Babylonia tartomá-
2 nyában. Es Nabucodonozor király elkülde egybegyűyteni az fejedelmeket, hadnagyo-
kat, tiſztartókat, törvény kiſzolgáltatókat, kincztartókat, tanáczokat, tőmlőztartó-
kat, és tartományoknac minden fejedel-
mit, hogy jőnénec az állóképnec megſzen-
teléſére, melliyet felemelt vala Nabucodo-
3 nozor király. Ackoron egybe gyűlénec à fejedelmec, hadnagyoc, tiſztartóc törvény
kiſzolgáltatóc, kincztartóc, tanáczoc, tőmlőztartóc, és tartományoknac min-
den fejedelmi az kép megſzenteléſére, mel-
lyet felállatott vala Nabucodonozor ki-
rály: és állanac vala à kép előtt, mellyet fel-
4 állatott vala Nabucodonozor király. Es à poroſzló kiáltá vala nagy fel ſzóval: Tinék-
tec parāczolliyác, népeknec, nemzetſégek-
5 nec és minden nyelveken *valóknac*. Mi-
helt hallyátoc az kűrtnec, ſipnac, hegedű-
nec, harphanac, cimbalomnac, énekléſ-
nec, és minden vigaſság tévő ſzerſzámok-
nac ſzavát: leeſſetec és imádgyátoc az ara-
ny állóképet, az mellyet felemeltet ez Na-
6 bucodonozor király. Es valaki térdre nem eſic, és nem imádangya, azon órában bé-
7 vettetic az égő tűzes kementzébe. Anna-
kokáért mihelt hallác minden népec az kűrtnec ſzavát, ſipnac, hegedűnec, har-
phanac cimbalomnac és minden vigaſság tévő ſzerſzámnac, térdre eſénec minden né-
pec, nemzetſégec, és minden nyelveken va-
lóc: és imádác az arany állóképet, melliyet felemeltetőtt vala Nabucodonozor király.
8 Ezokáért mindgyárt elménénec az Chal-
déabéli férfiac, és vadoláſt tőnec az Si-
9 dóc ellen. Szólánac azért és mondánac Nabucodonozor királynac: király őrőcké
10 ély. Te király parāczolatot adtál ki, hogy minden ember mikor hallangya az kűrtnec,
ſipnac, hegedűnec, harphanac, cimbalom-
nac, és énekléſnéc, és minden vigaſság té-
vő ſzerſzámnac ſzavát, térdre eſséc, és i-
11 mádgya az arany oſzlopot. Az ki pedig térdre nem eſic, és *nem* imádangya, bévet-
12 teſséc az tűzes kementzébe. Vadnac Si-
dó férfiac, kiket rendeltél az Babyloniai tartomáñac gondgyaviſeléſére, Sidrac, Mi-
ſach és Abdenago: ezec ez férfiac nem gon-
dolnac veled király: az te Iſtenidet nem tiſz-
telic, az arany állóképet kit felemeltel nem
13 imádgyác. Ackoṫ Nabucodonozor nagy haraggal és bāsúlāſſal hagyá hogy előhoz-
nác Sidrakot, Miſakot, és Abdenagot: és mindgyárt elővivéc őket az király eleibe.
14 Szóla Nabucodonozor és monda nékic. Igazé Sidrac, Miſac és Abdenago, hogy az
én Iſtenimet nem tiſztelitec, és az arany ál-
lóképet az kit felemeltem nem imádgyá-
15 toc? Moſtan azért kéſzéc vattoké, hogy mihelt hallyátoc à kűrtnec, ſipnac, hegedű-
nec, harphanac, cymbalomnac, és énekles-
nec, és minden vigasság tévő szerszámnak szavát: hogy térdre estec és imádgyátoc az oszlopot melyet czináltam? hógy ha nem imádangyátoc, mindgyárt vettetec az ég̃ tüzes kementzébe, és kiczoda az az Isten,
16 ki titeket kivegyen az én kezemből? Fe-
lelénec Sidrac, Miſac és Abdenago, és mon-
dánac Nabucodonozor királnac: Nem
17 ſzükſég minékűnc erről à dologról meg fe-
lelnűnc néked. Imé à mi Iſtenünc à ki
tiſztelűnc, hatalmas kiſzabaditani minket az ég̃ tüzes kementzéből, és az te kezed-
18 ből király, kivétzen. Ha ki nem *vaſzenic* tudtodra légyen király, hogy az te Iſtenidet
mi nēimádgyuc, és az állóképet mellyet fel-
19 emeltél nem tiſztellyűc. b Ackoron Na-
bucodonozor elteléc haraggal, és az ő or-
tzájának ſzine elváltozéc, Sidrac, Miſac, és Abdenago ellen: Azért ſzóla, és hagyá hogy bégyuytanác az kementzét hétſzeres
20 inkább mint ſzoktac vala bégyuytani. Es erőſs férfiaknac, kic az ő ſeregében vala-
nac, hagyá hogy megkőtőznéc, Sidrakot,
Miſakot, és Abdenagot, hogy vetnéc az é-
21 gő tűzes kementzébe. Ackoron ezec az férfiac megkőtőſzteténec, mentéjékben,
felső ruhájokban, patyolattyokban, és *egyeb* ōltőzettyekben, és vetéc őket az égő
22 tűzes kementzébe. Ezokáért miért hogy az király paranczolattya ſietteti vala őket,
és à kementzét igen bēfütette vala: azokat az férfiakat az kic Sidrakot, Miſakot és Ab-
denagot kivittéc vala, megőlé à tűznec lan-
23 gja. Es ez az három férh, Sidrac, Miſac, és Abdenago, eſénec az egő tüzes kementze
közep ben, kőtőzve.
24 Ackoton Nabucodonozor király elál-
mélkodéc és hamarsággal felkele: ſzóla és monda az ő ſzólgáinac: Nemde há-
rom férfiat, vetenké az tűzben megkőtőzve? Feleléuec és mondánac az királynac, u-
25 gy vagyon király. Felele és monda: Imé látoc négy férfiat megőldva járni az tűz kő-
zepétt: és ſemmi ſérelem nincz ő bennec: és az negyediknec ábrazattya haſonló az
26 Iſteanec hához. Ackoron járúla Nabu-
kodonozor király az égő tűzes kementze ſzájához és ſzóla, és monda: Sidrac, Mi-
ſac, és Abdenago, az nagy Iſtennec ſzólgái, jertec ki es jőyjetőc ide. Ackoron kijövénec Sidrac, Miſac és Abdenago à tűznec kőzepi-
27 ből. Egybe gyűlénec azért az fejedelmec, tiſztartóc és hadnagyoc és à király taná-
czoſi, hogy néznec ezeket à férfiakat, hogy az tűznec ſemmi hatalma nē lett az ő teſte-
kē, és hogy meg hajoc ſzála ſem égett meg, és az ő ruhájoc meg nem változtanac, és az
28 tűznec ſzaga által nem járta őket. Szólla Nabucodonozor, és mőnda: Aldott ezeknec Iſtenec Sidrac, Miſac és Abdenago *Iſtene* ki elboczátta az ő Angyalát, és kiſzabadtot-

b *Az igaz Iſteni tiſztőletben és ſzolgálatban való tökéletesség-nec, az Isten neveről való vallás tételének példája.*

ta az ô szólgáit, kic ô benne biztanac, és az király beszédét meg változtattác, és adtác az ô testeket veszedelemre, hogy ne tiszteltenénec se imádnánac semmi Istent az ô Istenec kivôl. Én tôlem vagyon azért adva az paranczolat: hogy minden nép, nemzetseg és nyelv, à ki kâyomláſt mond Sidrác, Miſác, és Abdenago Iſtene ellen, kontzra hányaſsác, és annac háza pervâta ſzéckė tételſéc: mert ninczē Iſten, ki megſzabadithaſſon, mint ez. Ackoron az király nagyra emelé Sidrakot, Miſakot, és Abdenagot, Babylonia tartományában.

Ilyec itt az neſzt. 2.44.

31 ✠ Nabucodonozor király minden népeknec nemzeteknec, és nyelveknec, kic lakoznac az egéſz földön, bôvſéges békeſégtinéknec. Az jegyeket és czudákat, kiket czelekedett én vélem az Iſten; illendô dolognac tettzéc énnékem megbeſzélleném.

32

33 Az ô jegyei melly nagyoc, és az ô czudái erôſséc: az ô orſzága † örôckė való, és az ô uralkodáſa nemzetſégről nemzetſégre.

IIII. Réſz.

Más álmot lát az Nabucodonoſor király, Dániel megmagyarázza, hogy az birodalom elvétetic tôle: Az oktalan állatokkal léſzen lakáſa hét eſztendeig, és végezetre megadatic néki az birodalom, megeſmérvén az Iſtent és annac hatalmát az kevelyeknec megſzégyenitésében. Tanáczot ád Dániel az királnac. Rejá tellc az királyra az álom. Az Iſtent és az ô hatálmát megeſmérvén: mind az emberi oknoſságot, mind az elébbi állapatot Iſten néki megadgya.

1 EN Nabucadonozor nyugodalomban valéc, az én házámban, és gazdag az
2 én palotámban. Álmot látéc és megrettenté engemet, és az gondolatoc az én ágyamban, és az én fejemnec látáſi, meghábortitánac engemet. Es adéc ki paranczolatot, hogy béhozzác elômben Babyloniánac minden bôlczeit, kic az álomnac magyarázatiyát megjelentenéc énnékem.
4 Ackoron béjövénec *én hozzám*, ſzületésből jövendôlôc, bôlczec, terméſzet tudóc, és jövendô mondóc: és az álmot megbeſzéllém elôttec; de az magyarázattyát
5 meg nem jelenthetéc énnékem. Mîglen végezetre béhozác én hozzám Dánielt, kinec neve Baltaſar, az én Iſteneimnec neve ſzerint, [a] és à kiben az ſzent Iſteneknec lelke vagyon, és az álmot ô elôtte megmon-
6 dám. Baltaſar az jövendôlô bôlczeknec feje, tudom hogy az ſzent Iſteneknec lelke vagyon te benned, és ſemmi titoc el nem reytetett te elôtted: az én álmomnac látáſit, mellyet láttam, és annac magyarázat-
7 tyát mond meg énnékem. Az én fejemnec látáſi pedig az én ágyamban *ezec*, látom vala, és imé egy fa az föld közepôtt, és annac magaſsága nagy *vala*. b Nagy *vala* à
8 fa és erôs, és annac magaſsága az égig hatt vala, és annac ellátáſa ez egéſz földnec
9 kûlsô határáig. Az ô ága ſzép, és gyümôlcze ſoc: és éléſe minden *állatoknac vala* rayta: alatta árnyékot ád vala az mezei vadaknac, és az ô ágain laknac vala az égi madarac, és abból él vala minden teſt.
10 Látom vala az én fejem látáſiban az én ágyamban, és imé à c ſzent vigyázó az ég-
11 ből leſzálla. Kiálta erôſſen és igy ſzólla: Vágjátoc le az fát, és vagdallyátoc el az ô ágait, rázzátoc le az ô leveleit, és hánnyátoc ide ſ- tová az ô gyümôlczeit: menjenec el az vadac ô alóla, és az madarac az ô
12 ágairól. De az ô tôkejét gyökereſtôl az földbe meghadgyátoc, és vas, és értz kôtélbe légyen à mezei fûvôn, égi harmattal ônôzteſſéc, és az oktalan állattal légyen ré-
13 ſze az földnec fûvén. Az emberi ſziv ô benne megváltoztaſſéc, és baromnac ſzive adaſséc ô néki, és hét idô múlyéc el ô rayta.
14 d Az vigyázóc végezéſéből *vagyon* ez, és à ſzenteknec beſzédében ez az kévánság: hogy megeſmérjéc az élôc, hogy az felſéges *Iſten* uralkodgyéc az embereknec birodalmokban: és az kinec akarja *annac* adgya azt, és az emberec közôtt az alább valót
15 emeli fel arra. Ez álmot láttam én Nabucodonozor király, és te Balthaſar annac magyarázattyát mond meg, mert az én országomnac mindê bôlczei magyarázattyát meg nem jelenthettéc énnékem: te pedig megmivelheted, mert az ſzent Iſtenekneс lelke vagyon te benned.
16 ACkoron Dániel kinec neve vala Baltaſar, eſájúla, ugymint egy óráig, és az ô gondolati megháborítác ôtet: Felele az király és monda: Baltaſſar az álom és annac magyarázattya meg ne rettentsenec tégedet. Felele Baltaſſar: En URam, az álom légyen az te gonoſz akaróidnac, és annac magyarázattya az te ellenſégidnec.
17 e Az fának látál, ki nagy és erôs, vala, és annac az ô magaſsága az égig ér vala, és annac ellátáſa minden földre. Es az ágai ſzépec, és az ô gyümôlcze ſoc, és annói éléſe mindeneknec: az alatt laknac vala az mezei vadac, és az ô ágain laknac vala az égi madarac: Te vagy király az ki naggyá és erôſſé lettél, és az te nagyságod felnevekedéc, és az égig méne, és az te hatalmod az
18 föld végeig. Hogy pedig látá az király az vigyázót és az ſzentet leſzállani az égből, és monda: Vagjátoc le az fát, és hánnyátoc ide ſ- tová, de tôkejét gyökereſtôl az földben hadgyátoc, és vas és értz kôtélben à mezei fûvôn *légyen*, és égi harmattal hinteſséc, és à mezei oktalan állatockal légyen réſze, mîg hét idô múlic el rayta. Ez
19 magyarázattya király, és az felſéges végezéſe, melly néz az én Uramra az királyra.

a Beltheſchatzar, Babyloniaſzo, annit teſzen mint az Bel Iſten kénczenec ôrizôje.

b Jó fejedelemnec tiſztiſéc, vagy termeſzetiſ jelentı ez látás, mert ollyannac kellenni az jó fejedelemnec, minemô az nagy magaſsá, melynec aggyan az madarac ſzét gyûytnec, az arnyekában az vadac nyugoſznac.

c Szent vigyázonac ne vezté ſzent Angyalt, mert az Angyal gyakor vigyáznac az Iſtennec akaratyának megſzerzéſre, es az hiveknec oltalmazáſokra, Ebr. 1.

d Azt mongya az Angyal, nẽ czac egyedûl én akaratom ez à Nabucodonozor ſe'ôl, haxẽ mind à menyei ſzent Angyalok approbálnac ezt az Iſten decretomat, ez földönis az emberec tugyanezt akarjac, kic egy akadnac ellen.

e Nabucodonozor álmanac lataſa, à nagy magaſsáról, es annac magyarazattya.

† *Inſs.10.*

22 Mert tégedet † kiűznec az emberektől, és az mezei oktalan állatockal léſzen az te lakáſod, és az fű léſzen tenéked éléſed, mint az ókröknec, és az égi harmattal öntőznec tégedet, és hét idő műlic el raytad, f míg megértſed, hogy az felség uralkodic az emberec birodalmán, és adgya azt à kinec akarja. Hogy pedig mondác, hogy az tőkéjét gyökereſtől meghadgyác az fának, az te orſzágod tenéked megmarad, míg megeſméred, hogy az Uré az égec. Annakokaért király, az én tanáczom teſséc tenéked, és az te vétkeidet igaſsággal válts meg, g és az te hamiſságidat ſzegényekhöz való irgalmaſságoddal: imé léſzen orvoſsága az te vétkednec.

f *Az az, hét eſztendő mulic el mig az barmockal léſzén lakáſod.*

g *Nem ſzol az bűnnec iſté előtt valo felváltáſárol, mert az Iſtennec előtta nẽ válthattyuc fől az bűnt ſemmi külső igaſsággal és alamisnálkodoſſal, hanem az bűnnec emberec előtt, valo fölváltaſzról, mintha azt mondaná: ezideig ſoc gonoſságot és kegyetlenséget czeleketel, immar térj meg, és à kiczel gonoſzol czeleketről, azokal tegy jol.*

23 Mind ezec reá telénec Nabucodonozor királyra. Tizenkét hô elmúlván az 26 27 Babyloniai orſzágnac palotájában sétál vala. Szólla az király és monda: h Nemde nem ezé amaz nagy Babylon, mellyet én epitettem orſzág házának, az én hatalmaſságomnac erejeáltal, és az én ékeſségemnec diczőségére?

28 Még ez ſző az király ſzájában vala, és az égből ſzózat jövele: Tenéked mondgyác Nabucodonozor király, az birodalom elment tetőled. 29 Es az emberec kőzűl tégedet kivetnec, és az mezei barmockal léſzen az te lakáſod: és fűvel legeltetnec mint az ókröket: és hét idéc múlnac el te raytad, míg megeſméred hogy az felséges *Iſten* uralkodic az emberec birodalmán, és annac adgya azt à kinec akarja. 30 Ugyan azon órában az beſzéd bételéc Nabucodonozoron, és az emberec kőzűl kivettetéc, i és mint az ókör, fűvet éſzic vala, égi harmattal öntőztetic vala az ő teſte, míg az ő ſzőri, mint az ſaskeſelyűjé nevekedéc, és az ő körmei mint az madaraké.

h *Nabucodonozor kiralnac kevelsége és hatalmaſságában valo bizodalma.*

i *Innet meg'etszic hogy à Nabucodonozor nem változot el baromi abrazattra, mint à kőſſeggondollya, hanem mondatic barőma változotnac lenni, mert az ő okoſſagatol, és az embers társaſagtol, megfoſztatvan: mezei vadác kő ört lakot, holczt kőrméi, haja, ſzőkálla és minden ſzőre ugy nőttec meg, hogy oktalan vadnac alitatnéc.*

31 k Es azoknac az napoknac útánna én Nabucodonozor az én ſzemeimet az égben emelém, és az én értelmem megjövé énnékem: és az felséges *Iſtent* áldám, és az őrőcké élőt diczőitém: mert az ő hatalma őrőcké való hatalom, és az ő orſzága nemzetről nemzetre. 32 Es az földnec minden lakozói ollyannac bőczűltetnec, mint az ſemmi: és az ő akaratttya ſzerint czelekeſzic az égnec ſeregében, és az földön lakozóc kőzött, és ninczen à ki az ő kezét megbántſa, és mondgya ő néki: 33 Mit czelekedtél? Ugyan azon időben az én értelmem megtére én hozzam, és az én orſzágomnac diczőſégére, *téret* az én ékeſségem és méltoságom megtére hozzám: és az én tanáczoſim megkereſének engemet, és az én orſzágomban megerőſſitetém, és nagyob méltoság adatéc énnékem.

k *Nabucolonozornac megtereſe.*

34 Mostan *azért*, én Nabucodonozor diczérem, magaſztalom, és diczőſitem az mennyei királt, mert minden ő czelekedeti igaſság, és az ő útai itélet: és azokat a kic járnac kevélségben, megalázhattya.

V. Réſz.

Balthaſar kiraly nagy lakodalmat tészet, melyben elő hozattya az Iſten Templomanac edenyit nagy kevélséggel, lát egy iró kezet az falon. Mellyet az Babyloniai bőlczec nem érthetnec, Daniel elő vaſſa és megmagyarázza azt hogy tudnillic az birodalom az királtol elvétetic. Ugyan azon éczaka megőlic Balthaſar király, és az birodalom elvétetic az Chaldéuſoktől, és adattatic Cyruſnac és Dariuſnac.

1 Balthaſar király ſzerze nagy lakodalmat az ő ezer fő népeinec, és az ezer
2 *fejedelmec* előtt bort ivéc. a b Es Balthaſar hagya az borital kőzőtt, hogy előhoznác az arany és ezűſt edényeket: kiket elvitt vala Nabucodonozor az ő attya à ſoc feiedelmeket Templomból, melly vala Jerusálemben: *ért, &c.*
és hogy innánac azokból, az király és az b *Balthaſar kiő fő népei, az ő feleségi és vélehálói.* *raly az Iſtennec*
3 Ackoron előhozác az arany edényeket, *Templomanac* kiket elvittenec vala az Iſtẽ házának Tem- *ſzent edenyit,* plomából melly vala Jerusálemben, és i- *megſertezteti à* vánac azokból az király, az ő fő népei, fe- *lakodalomban.*
4 leségi, és vélehálói. Ivánac *azért* bort, és dicztéréc az aránból, ezűſtből, értzből, vasból, fából és kőből *czinált* Iſteneket.

a *Az az, ollakéc: az ezer fe-*
iedelmeken pedig

5 Ugyan azon órában kijövénec emberi kéznec uyjai, és irnac vala az gyártya tartó ellenében az király polotájának falán, és az király néza vala azt az kéz tenyér, à ki ſr vala. 6 Ackoron az király ábrazattya megváltozéc, és az ő gődolati meghábortác őtet, és derekában való ereje elſzakada, és térdei egybeverődnec vala.

7 Kiálta *azért* az király erőſſen, hogy bévinénec ő hozzá természet tudókat, Chaldeuſokat, és jövendőlőket: és ſzólla az király, és monda az Babyloniai bőlczeknec: Valaki elő lvaſſa ezt az iráſt, és annac magyarázattyát megjelenti énnékem, bárſonyban öltőzic az, és arany lántz léſzen az ő nyakában, és harmadic *léſzen à ki* pa-
8 ranczól az orſzágban. Ackoron béménénec az királnac minden bőlczei, és el nem olvashatác az iráſt, és az ő magyarázattyát meg nem mondhatác az királnac.

9 Ackóron Balthaſar király igen megőrettene, és az ő ábrazattya megváltozéc ő benne, és az ő fő népeiis megháborodánac.

10 Az királné aſzſzony ezért az dologért melly éſéc à királyon és az ő fő népein

béméne az Jakodalom házába: és ſzóla, és monda: király óröcké él: ne réttentſenec téged az te gondolatid és az te ábtazatid ne változzanac. † Vagyon egy férfiu az te országodban, kiben az ſzent Iſteneknec lelke vagyon, és az te atyádnac idejében, értelem, tudomany és bölczeség mint az Iſteneknec bölczesége találtatott ő benne, kit Nabucodonozor király à te atyád az terméſzet tudóknac, égforgásához tudóknac, Chaldéuſoknac, és jövendölőknec fejedelmévé tőn, az te atyád az király. Miért hogy Dánielben kit az király Balthaſarnac nevezet vala, nagyob lélec és tudomány, és értelem találtatot vala: álmoknac magyarázattya, titkoknac megjelenteſe, és nehez dolgoknac megfeyteſe: Moſtan azért hivattaſſéc az Dániel, és magyarázattyát megjelenti.

† Sap. 2, 23.

Ackoron Dániel vitetéc az király eleibe: Szólla az király, és monda Dánielnec: Te vagyé amaz Dániel, ki vagy Juda nemzet fogságából valo férfiac közzül, kit ide hozott az király az én atyám Judah országából? Es halottam felőled, hogy az ſzent Iſteneknec lelke vagyon te benned, és értelem, és tudomány, és bölczeség bővebben találtatott te benned. Es moſtan hozatának én előmben bölczec, és égforgástudóc, kic ezt iráſt elolvaſnác, és annac magyarázattyát megjelörenéc énnékem, és ez beſzédnec, magyarázattyát meg nem jelenhettéc. Es én hallottam te felőled hogy magyarázatokat magyarázhatſz, és kötéſeket megfeythetſz, moſt azért ha elolvashatod az iráſt és annac magyarázattyát megjelentheted énnékem, barſonban öltőzől, és arany lántz léſzen à te nyakadban, és harmad *léſzeſz ki* uralkodol az országban.

A Ckoron felele Daniel és monda az király előtt: Az te ajándékid tiéd legyenec, és adományd máſnac adgyad: De mindazáltal az iráſt elolvaſom a királnac, és annac magyarázattyát megjelentem néki. Te király, az felséges Iſten, birodalmot és nagy bőczületet, és diczőſéget és méltoſágot ada Nabucodonozornac, à te atyádnac. Es azért az nagy hatalomért mellyet ada ő néki, minden népec, nemzetec és nyelvec rettegtec és féltenec az ő orczájától: à kiket akar vala megöl vala, és a kiket akar vala, veri vala, és a kiket akar vala, felemeli vala, és a kiket akart, megalázza vala. De mikor ſzive felfuvalkodot vólna, és az ő lelke megkeményedet vólna az kevélségre, levettetéc az ő orſzágának ſzékiből, és diczőſégéc elvévéc ő tőle. Es az emberec fiai közzül * kivettetéc, és az ő ſzivét olyanná réve *az Iſten* mint a barmoké, c és az vadſzamárokkal lőn az ő lakála, és fuvel értettéc otet mint az ökröket, és égi hármattal ön tőztetet az ő teſte: mig megeſméré hogy az felséges Iſten uralkodic az emberec országában, és azt à kit akar, helyhezteti arra. Es te ó fia Balthaſar meg nem aláztad az te ſziveded, ahól mind ezt *jól* tudtad. Es az mennyei Ur ellen felemelkődél, és az ó házának edénit előhoztad te elődbe: és te és az te fő népeid, és az te feleségid, és veledhálóid, bort ittatoc abból: és az ezűſtből és aranból, értzből, vasból, fából és kőből czinált Iſtenecket diczéréd, kic nem látnac, ſem nem hallanac: és az Iſtent à kinec kezében vagyon az te lelked, és minden te útaid, nem tiſztelted. Annakokaért az ő ſzine elől küldetet ez kéz tenér à ki ezt az iráſt feljedzette. Es ez az irás melly feljedzettetet: MENE, MENE, THEKEL, UPHARSIN.

* Sup. 4 22.

Ez magyarázattya az beſzédnec: MENE, megſzamlálta az Iſten az te országodat és azt bétöltötte. d TEKEL, Megmérettél az fontban: és hijával találtattal. e PERES, Eloſzlatot az te országod, és adatot à Media és Perſiabélieknec.

A Ckoron meghagyá Balthaſar, és öltöztetéc Danielt barſonban, és arány lántzot veténec nyakába, és megkiáltác előtte, hogy harmadic ő à ki paranczolna az országban. Ugyan azon étzaka megöltéc Balthaſar az Chaldeuſoc királlya.

Es az Mediabeli DARIUS vévé hozzá az országot, mikor hatvánkét eſztendős vólna.

d *Az az, meghez vitte, végét vetett az te birodalmodnac.*

e *Az az, Meltatlannac találtalt Iſten az birodalomra*

VI. Réſz.

Darius az ő országában Danielt az fő tiſztartóc fejedelmévé teſzi. Irégységből tanáczot tartanac az fő tiſztartoc Danielen, és ez királnac béadgyác, hogy az király decretoma ellen imát kozvatalaltác. Az oroſzlánoc közzé vettetic az verembe. Az Iſten az oroſzlánoc között megoltalmazza. Az Danielaruloit az király az oroſzlanoc közzé hányattya feleségeſtől gyermekeſtől, ez azoktul elſzaggatatnac. Darius paranczollya hogy az Daniel Iſtenét féllyéc és diczérjéc mindenec.

TEtzec Dariuſnac hogy rendelne, az országon ſzáz húſz fejedelmet, kic lénénec az egéſz országon. Es azoc felőtt három fejedelmec, kic közzül Daniel egyic *vala* kiknec azoc az fejedelmec ſzámot adnánac, hogy a királnac semmi bántáſa ne lenne. Ackoron Dániel fellyeb haladgya vala az fejedelmeket, és a tiſztartókat, miért hogy bővéb lélec *vala* ő benne, és az király gondolkodic vala *rája* hogy őtet rendelné az egéſz országon. Ackoron a fejedelmec és tiſztartóc kereſnec vala alkalmatoſságot Daniel ellen az a országról és semmi alkalmatoſságot avagy vétket nem találhatának, mert igaz vala, és

a *Az az, hogy Danielt tiſzti vadolhatnác. Irigyeec peldája.*

semmi

ſemmi fogyátkozás és vétec nem találtatéc ő benne. Ackoron azoc az férſiac mondánac: Nem találhatunc ebben ez Danielbē ſemmi okot, hanem ha *valamit* találunc ő ellene az ő Iſtenénec tőrvényében. Ackoron az fejedelmec, és tiſztartóc egybe gyűlénec az királnál és igy ſzollánac ő neki: Dárius király őrőckē élly.

7 Tanáczot tartottanac az orſzágnac minden fejedelmi, hadnagyoc, tanáczoſoc, tiſztartóc, hogy királyi végezéſt végezz, és megerősits az fogadáſt, hogy valaki kér kérőt valamely Iſtentől avagy embertől harmintz napig, hanem ezac te tőled király vetteſſéc az oroſzlányoknac barlangjábā.

8 Most *azért* király erősits meg ez paranczolatot, és ird irásban, hogy meg ne változtaſſéc az Media és Perſiabélliec † törvénye ſzerint, ki el nem mūlic. Annakokáért Dárius király bépeczetlé az irāſt és az paranczolatot. b Daniel pedig hogy megérte hogy megpeczetlettet vólna az irás, béméne az ő házába, és ablakiri kinyitván az ő vaczorálló házának, Jerusalē * felé háromſzor † napjában térdre eſvén lehaytya vala magát, és könyörög vala, és vallāſt tőſſen vala az ő Iſtene előtt miképen azelőtt is vala.

† *Eſth. 2. 1. & 8. 8.*

b *Az Iſteni ſzolgálátban es tiſztelétben valo tőkelletőſſegnec példája.*

* *1. Reg. 8. 48.*

† *Pſal. 55. 18.*

11 Ackoron azoc az férſiac egybegyűlénec és találác a Danielt hogy könyörögnec, és eſedeznéc az ő Iſtene előtt. 12 Ackoron elménénec és mondánac az király előtt, az király kiadott paráczolattya felől: Nemde az paranczolatot megirádé hogy valaki kérend valamely Iſtentől avagy embertől harmintz napig, hanem ezac te tőled király, vettetnéc az oroſzlánoc barlangjában? Felele az király és monda: Igaz az ſzó, az Media és Perſiabéliecnec törvénye ſzerint, ki el nem mulhatic. 13 Ackoron felelénec és mondánac a király előtt: Daniel, ki Sidó nemzet fiaságából való fiac közzül vagyon, nem gődolt veled király, ſem az paráczolattal mellyet irtál: hanē háromſzor könyörög napjában.

14 Ackoron az király mikor hallotta vólna ez ſzót, igen megſzomorodéc mágába: és tellyes ſzivből azon vala Daniel felől, hogy ótet megſzabaditaná, és napnyugatig erekődic vala *rayta* hogy ótet megmēthetné. 15 De azoc az férſiac egybeűtéc ő magokat az királnál, és mondánac az királnac. Tudgyad király, hogy ez az Media és Perſiabéliec törvénye, hogy ſemmi paranczolat avagy végezés mellyet az király végéz, meg ne változtaſſéc. 16 Ackoron az király ſzóla, és előhozác az Danielt és vetéc az oroſzlánoc vermében. Felele az király es monda Danielnec: Az te Iſtened kit te tiſztelſz ſzüntelen, az tégedet 17 * ſzabaditſon meg. Es hozánac egy kővet és vetéc az verē ſzájára, és megpeczetle az király az ő gyűrőjével, és az ő fejedelminec peczetivel, hogy meg ne változtatnéc az akarat Daniel felől. 18 c Ackoron méne az király az ő Palotájába, és vaczora nélkúl méne nyugodai és vigaſſág tevő ſzerſzámoc eleibe nem viteténec, és az alúl tőle elméne.

* *Avagy megſzabadit.*

c *Az az, Hogy az király megvaltoztatvan az ő akaratyat kineſzabaditna Daniels.*

19 Ackoron az király nagy reggel felkele mikor megvilágoſodnéc, és gyorſaſággal az oroſzlánoc verméhőz méne. 20 És mikoron közelgetet vala az veremhőz, Danielt ſzomoru ſzóval kiáltá, és ſzólván az király monda Danielnec: Daniel az élő Iſtennec ſzólgaja, az te Iſtened á kinec ſzólgálſz ſzüntelen, megtarthatotté tégedet az oroſzlánoktól? 21 Ackoron Daniel az királlyal ſzóla: király őrőcké élly.

22 d Az én Iſtenem elbocsátta az ő Angyalát, és bézárlá az oroſzlánoknac ſzáját, és nem árthattanac énnékem: mert ő előtte igaſſág találtatot én bennem, és te előttedis király ſemmi gonoſſágot nē czelekedtem. 23 Ackoron az király igen megőrűlé ő rayta, és Danielt kihozata az veremből: és kivévec ótet az veremből és ſemmi sérelem nē találtatéc ő rayta.

d *Az Iſtennec kegyelmes gondviſeléſenec és oltalmazáſnac példaja.*

24 e Es paranczola az király, és elohozác azokat az férſiakat, kic Danielt vádoltac vala, és az oroſzlánoc vermébe vetteténec *mind* ők, *mind* azoknac fioc és feleségec: és még az verem fenekére nem juttottanac vala, hogy az oroſzlánoc raytoc hatalmatvőnec és minden ő czontyokat egyberontác.

e *Ackī meſſzire vernet czinal vezzedelemre, gyakorta annac nyaka ſzakad abba.*

25 Ackorō Dárius király irá mīdē népeknec nēzeteknec és nyelveknec kic lakoznac vala az egéſz földön: Az ti békeségtec bővéſeges légyen. 26 En tőlem adattatot ez a végezés hogy az én orſzágomnac minden birodalmában féllyéc és rettegjéc az Daniel Iſtenét: mert ő az élő Iſten és őrőcké megmaradandó és az ő orſzága † meg nem romol, és az ő uralkodáſa mind végeig. 27 Az ki kiment és megſzabadit, és jegyeket és czudákat czelekeſzic mennyen és földőn, a kikimentette Danielt az oroſzlánoc hatalmából. 28 Es Danielnec jó ſzerenczeſen lēn dólga Dárius orſzágában, és az Perſiabéli * Cyruſnac orſzágában. f

† *Sup. 2. 44. & 4. 3. Inf. 7. 14. 27. Luc. 1. 33.*

* *Sup. 1. 21.*

f *Vagy birodalmában.*

VII. Réſz.

Daniel álmot lát negy oktalan feneſallatokról, mellyeket az Aneyal magyaráz az világnac négy birodalmáról az Antichriſtusról, annac hatalmáról és birodalmának nevekedéſéről és romlatáról. Az Chriſtuſnac őrőcke valo országárol.

1 Balthaſſarnac az Babyloniai királnac első eſztendejében Daniel álmot lata: és az ő fejénec látáſi lőnec az ő ágyábā

ackoron az álmot megírá: beſzédinec kez-
2 detiben monda. Szolla az Daniel, és monda: Látom vala az én látáſomba etzaka: és imé négy égiſzél tuſakodic vala az
3 nagy tengeren. És négy nagy állat jö vala tol az tengerből, kic külömboznec vala
4 egy-máſtol. Az első mint egy oroſzlán, és ſaskeſelu ſzárnyai *valánac*, Nézem vala mig ſzárnyait kiſzaggatác, és felvétetéc az földről, és mint *egy* ember lábára álla: és
5 emberi ſziv adatéc néki. Es imé az maſodic állat haſonlatos az medvehoz, és felkele egy óldalára, [a] és háromn óldaltetem vala ſzájában fogai között: és igy ſzólla-
6 nac vala néki: kely fel egyél ſoc huſt.
Ez után látéc *látáſt* és imé más *állat* mint egy pardoſz, és madar ſzárnyai, négy ſzárnya *vala* az ő hátán: és négy feje az
7 állatnac, és hatalom adatéc ő néki.
Ez után látám étzaka látáſomban: és imé az negyedic állat rettenetes és iſzonyu, és igen erős *vala*, kinec nagy vaſs fogai *valánac* éſzic és rág vala, és az mi megmarada, lábaival eltapodgya vala: és külombőző vala mind azoktol az állatoktól kic
8 ő előtte valánac, és tiz ſzarva vála ennec.
Figyelmetes valéc az ſzarvakra: és imé más kis ſzaru nevekédéc ki az többi között, és három az előbbi ſzarvac közzul kiromla az kis ſzaru előtt: ſzemec mint ember ſzemec *valánac* ebben az ſzaruban, és ſzay, ki
9 ſzól vala nagyokat. [b] Nézem vala, mig ſzékeket hozánac elő, [c] es az [d] regiidejo
leule: az ő ruhája fejer mint az hó, és az ő
10 feje haja tiſzta mint az gyapju: az o ſzéki tüzes láng, kerekei égő tuz. Tüz folyás
foly vala és jó vala ki az ő ſzine elől: † ezerſzer való ezeren udvarlanac vala ő neki, és tiz ezerſzer való ſzáz ezeren állanac vala előtte: itéletnec úle: és köny-
11 vec † nyittatánac meg. [e] Figyelmetes valéc ackoron az kemény beſzédec ſzavára mellyeket az kis ſzaru ſzól vala: nézem vala *azért* mig megőletéc az az állat, és az ő teſte elveſze, és ő vettetéc az tüzre,
12 Az több allatoktólis elvétetéc az ő hatalmoc: és az életre hoſzſzu idő adatott vala
13 nékic [f] ideig és ideig. Látom vala étzakai látáſomban, és imé az egi fölyhóben mint *egy* embernec fia jö vala, [g] és méne az
14 régi idejóhóz, és eleiben vivéc ötet. Es ada néki hatalmot, és diczőſéget, és országot, és minden népec, nemzetec, és nyelvec ő néki ſzolgálnac: az ő hatalmá,

† őrőcké való hatalom à ki el nem vétetic, és az ő országa meg nem romol. † *Sup. 2. 44. Luc. 1. 33.*

15 Ł Lfogyátkozéc az én lelkem énnékem Danielnec az én teſtemben, h és az én
fejem látáſi megháboritánac engemet. h *Az az, elmúlni megfogyatkozum az nagy haborodás és félelem miat.*
16 Ménéc egyhőz azoc közzül kic ſzállanac vala, és kéréc igaz *értelmet* ez egéſz *deleg* felél: és megmondá énnékem, és ez dolgoknac magyarázattyát megjelente énnékē.
17 i Ez az négy nagy állat: négy király, i *Az négy birodalmot irti*
18 kic támadnac ez földön. k Es az magaſ- *meiyről oda ſzól ſzo. anc, az Aſſyriai, Perſiai Görögöc és Romanac birodalmát.*
ságoknac ſzéntei elvéſzic az orſzágot, és birjác az országot őröckön örőcke.
19 Ackoron kévánéc igaz értelmet vennem az negyedic állat felől ki külömböz vala
mind az többitol, felötte rettenetes: kinec vaſs fogai és ércz körmei *valánac* eſzic és apróra ront vala *mindent* és az maradékot
20 labaival tapodgy vala. Az tiz ſzarvac felölis az ő fején: az máſic felölis ki alól nevekedéc fel, és előtte három eséc el az elóbbiec közzül: és ennec az ſzarunac ſzemei *valánac* és ſzája, ki nagyokat ſzól vala, tekinteti nagyob *vala* az többinél.
21 Látom vala és ez é ſzaru hadakozic vala az
ſzentec ellen, és győzedelmet veſzen vala
22 raytoc. Mig eljöve az régi idős, és itélet adatec az magaſſágoknac ſzenteinec, [l] és az idő eljöve, és az orſzágot elvévéc az ſzéntec. Igy ſzóla: *az Angyal* Az negyedic állat, negyedic orſzág léſzen ez földön, mell'
23 nagyob léſzen minden orſzágoknál, és megéſzi az egéſz földet, és eltapodgya és
24 elrontya. És az tiz ſzarvac *jedzic hogy* ebből ez orſzágból tiz király támad, és máſis
ezec után [m] és ez nagyob léſzen az előbbi-
25 eknél és három kiralt aláz meg. Es ſzókat ſzól az felséges *iſten* ellé, és az felſéges Iſtennec ſzenteit megrontya, és véli hogy megváltoztathattya az idoket és a törvént: *az Papara magyarazzac.*
és adatnac az *ſzentec* az ő kezébe ideig, időkig, és az időnec feleig. Es itélet léſzen, és
26 az ő hatalmát elvéſzic, hogy elveſzeſſec és
27 elronlsác mindenteſtől. [n] Es orſzág és hatalom, és országnac nagysága az egéſz
ég alatt adatic az felséges Iſtennec ſzentei népénec, Az ő országa, őröc orſzág és
28 minden hatalmoc ő néki ſzólgálnac és engednec. Eddig vége ez beſzédnec. Engemet pedig Danielt az én gondolatim igē megröttentének, és az én ábrazatom megvaltozéc én bennem, és az beſzédet megtartam az én ſzivemben.

[a] *Némelyec igy fordittyác. Lesz y mindegy feje tekintéseget emele. Az az nem ſzinvedhetet el az több hoſſu állatc uraſagokat, hanem azokat az ő birodalmra alahayta. Az haromol ſa tekintem peregerti az Babyloniai, Mediaes Perſiai birodalomat, mert mind ebből allot az birodalom mellyet Perſiai birodalomnac nevezec. Jolehet nemelliyes ez vilagnac harom réſzet értse hogy tudniillic azokat mind habor gatta.*

[b] *Az az gondolkodom vala az négyedit fene vadrul.*

[c] *Némelyéc ezt igy fordittyác mig nem ugy mond az kiraly ſzékec elvettetének, az az vegéz lőn azoknac.*

[d] *Az regi idős az ő ideje vala, Iſten*

† *Apoc 5. 11.*

[e] *Mikor azt mondgya hogy könyvec hozattac e ő, az itélőſzec formajat irja, mert ackoron mindenec nyilvánlíſznec, mintha könyből ſzámláltatnának elő mint az itéletben ſzokot lenni.*

[f] *Az az bizonyos időt ſzabott az Iſten az birodalomnac, és vegéz leſſen noha koſſzu időnec tetzic, ezt az hivec vigaztalaſára mongya.*

[g] *Némelyec magyarázzác ezt az Chriſtuſnac teſtben való, ő üdvéssére menybé menéſéről, az atyanac jobjára való üléſéről, az ötet való uralkodáſáról. Ebből az atyával való egyességről. Némelyec pedig az itéletre való jövéről magyarázzak.*

[l] *Vagy az feladatec az magaſſágoknac ſzenteinec. Az ſzentec Iſtennec ſzenteit pedig értí az őröcsélet re való hivéket.*

[m] *Ezt némelyec az Julius Czaſzarra, némellyec az Tóſtennec ſzenteit megrontya, és véli hogy rőkre, nemelyec az Papara magyarazzac.*

[n] *Az négyedic birodalomnac tellyeſſéggel való romlása után lőſzen az itélet.*

VIII. Réſz.

Daniel látásában láttya egy kőſnac es ſzarnac viaskodaſát, mellyet az Angyal magyaráz az napja. Perzsiai Királyis az Görögöc Királya közöt való harcz, és annec hatalmáról, ki világ kiraz Sándor vala, és annec birodalmának négi fejedelmeiről.

Idelemségre való oſzlásáról ezet kőzőt az kegyetlen Antiochus Epiphanesről, ki fő ellensege vólt az Isten népénec, és árnyékozta az Anti christusst.

1 BAlthaſar királnac harmadic eſztendejében, látás jelenéc énnékem Danielnec, az után mely jelent vala nékem előſzőr. 2 Es látám látásban, és lőn mikor látnám, valéc Suſan várában, mely vagyon Elam [a] tartományában, látám azért látásban, és imé valéc Ulai folyóviz mellet.

3 Es felemelém az én ſzemeimet és látám, és imé egy kos áll vala az folyóviz mellet, és két ſzarva vala, [b] és azoc az ſzarvac nagyoc valánac, és eggyic az máſiknál magaſſab, és az magaſſab nevekedic 4 vala utólſzor. Látám azraz koſt hogy az ő ſzarvaival őklel nap nyugatra és éſzakra és délre, és ſemmi állatoc meg nem álhatnac vala ő előtte, és nem vala ki megſzabaditana *valakit* az ő kezéből, és czelekedéc az ő akarattya ſzerint, és naggyá lőn.

5 Es én valéc figyelmetes, és imé egy kecskebac jó vala napnyugatrol ez egéſz földnec ſzinére, és nem illeti vala az földet, és annac az baknac vala egy tettetes ſzarva 6 az ő ſzemei kőzőtt. Es méne az kozhoz az mellynec két ſzarva vala, mellyet látam vala hogy áll az folyóviz mellet, és fu- 7 taméc arra nagy erős haraggal. [c] Es látám hogy az koshoz kőzelget vala, és felemelkedéc az bac annac ellene, és megőkleli azt, és két ſzatvát elrontá, és nem vala erő az kosban hogy megállhatna előtte, és leüté azt az földre és megtapodá, és nem 8 vala az ki megmentené attól az koſt. Az kecskebac azért naggyá lőn, és mikor erejében vólna, eltőrec az â nagy ſzaru, és az helyébe négy nagy tettetes ſzaru nevekedéc fel, [d] az égnec négy ſzele felé.

9 Es azoknac eggyikéből nevekedéc ki egy kis ſzáru [e] és nagy felnevekedéc délre, napkeletre és az kévánatos földre.

10 Es felnevekedéc mind az égi ſeregig, [f] és az földre leeyte az *égi* ſeregből *ſokakat* és az czillagokból, és azokat meg- 11 tapodá. Es az feregeknec fejedelmeig

[a] *Elam, az az Perſia.*

[b] *Az koſnac két ſzarva az Medei és Perſiai birodalmot példázta, mert az kos az Perſiai királt az Dariuſt példazta, Mongya pedig hogy utolſzor nevekedet az magaſſab ſzaru, mert Darius előſzer birta Mediat, az után Perſiat, melly nagyob volt az maſiknál.*

[c] *Ez példázza az Alexander kiralt kinec ſenki nem álhata ellene, ki az Darius kiralt megronta, kinec birodalmának két ſzarva vala Media, Perſia.*

[d] *Példáztatic ezzel az Alexander birodalmanac negy részre valoſzakadása.*

[e] *Az kicsin ſzaru az Antiochus Epiphanes. Az kévánatos földön pedig érti az Judánac földét, nevezteticpedig kévanatos foldnec az nagy bővségért, mellyre nézve teyel és mézzel folyo földnekis nevezteticVagy az Sido népnec kévanisságára néve, kic minden ketségnélkül negy kévánsággal kivánoztac az ő haragjokba, kic kőzzül, Dánielis volt. Magyarázzác némellyec diczőségnec földenekis mivelhogy azt valaſztotta valaz Iſten, hogy ott tiſzteltetnec.*

[f] *Az égi ſeregen érti az Iſten népet és abban az hiveket, kic ellen Antiochus Epiphanes dühőkődőt mint az Maccabéuſoc hiſtoriai bizonittyác. Az czillagokon érti az Iſten népe kőzőt való fő embereket, fejedelmeket, papokat, ſzent életű hiveket, &c.*

5 emelkedéc, és ő tőle elvétetec az ſzüntelen áldozat, és elhányattatéc az ő ſan- 12 ctuariomjának helye. [h] Es az ſereg adatéc kézbe az ſzünétlen való áldozatért, az vétekért: és veti az igaſságot az földre, és megczelekeſzi *ezeket* és jó ſzerénczes elő- 13 meneti léſzen. [i] Es hallée egy ſzentet hogy ſzóla, mert ſzóla egy az ſzentec kőzzül egy czudalatoſnac, Meddig léſzen az ſzünetlen való áldozatnac elvételénec látáſa, és az puſztitó gonoſság, [k] mind az Sanctuáriumot, mind az ſereget elpuſztitſa? Es monda nékem: két ezer és három- 14 ſzáz eſtveig és reggelig, és *az után* megtiſztitatic az Sanctuárium.

15 ES lőn hogy mikor én Dániel látnám ez látáſt, és keresném értelmét, imé álla 16 én előmbe *egy* haſonló az férfiuhoz. Es hallée emberi ſzót az Ulai folyóviz kőzepin, ki kiálta és monda: † Gabriel tanits 17 meg ezt az látáſra. Es jőve oda az holott álloc vala, és mikor jőne megrettenéc és lebúrúlée ortzámra, és monda énnekem: Erts meg embernec fia, mert végidőre lé- 18 szen ez látás. [l] Es mikor ſzólana én velem, úgy mint álomtől elfogatván esém ortzámra az földre, és megillete engemet, 19 és lábamra állatta. Es monda: Imé én [m] megtanitlac tégedet, mi léſzen az haragnac végén, mert végidő felé léſzen.

20 Az az kos mellyet látál, hogy két ſzarva vagyon, à Mediának és Perſiának királyát 21 példázza. Es à kecske bac az Görög országnac királyát, és az nagy ſzaru melly vala az ő ſzemei kőzőtt, az első királt. Es 22 hogy az ſzaru eltőrée és négy álla helyében, négy birodalom tamad abból a nemzetből, de nem annac erőſsége ſzerint [n]

23 Es azoknac birodalmoc végin, mikor elfogyattatnac az gonoſzoc, áll egy kemény ortzájú király, [o] és meséknec értője.

[g] *Az ſeregeknec fejedelmén az Iſtent érti, kit az Antiochus Epiphanes nagy háromlásſal karólt, és az Iſtentől rendeltetettt Ceremoniakat, és az áldozatokat mellyeckel ſzünteléſzoktac vala áldozni, elveſzté, és az Istennec ſzent templomát megrontá, abban nagy hálvát emelvé.*

[h] *Az az, Adattatic az áldozatnac ſzabad valóságért az Isleben népe az ellenség kezébe, ki az Iſten törvenyét és az ő igaz tiszteletit megrőyta.*

[i] *Az az, meddig léſzen az áldozatnac ſzünéſe, mellyet az templomnac és az népnec romlaſa.*

[k] *Az az, két ezer háromſzáz napig léſzé, mellynap reggelből és eſtvéből áll, az az egy eyből és napból, ki téſzen hét eſztendőt három hólnapot és napot, melly bétellyeſedéc, mert ez idő bételvén, az Judas Maccabéus az Templomot megtiſztitá, és az bálványt az Templomból kivetvén, az Iſten tiſzteletit helyére állitá. Laſd meg oda ala cap. 12. v. 7. azmit ez két ezer háromſzáz napokról irtunc.*

† *Inf. 9. 21.*

[l] *Mikor azt mongya hogy végidore léſzen ez látás, azt ſoc képpen magyarázzác, Némellyec igy, végidőre az az, utólſo vagy maſzſzeidőre, nem noſt léſzen az bétellyeſedeſe, Némellyec igy, mikor ugy, mond végeléſzen ez Babyloniabéli fogſágnac, Némellyéc, bizonyos időre léſzen ez látáſnac vége, mint ha azt mondana, el nem múlic mert időt rendelt annac az Iſten.*

[m] *Az az, Az Iſten beſzſu állásának végeſeli.*

[n] *Az az, nem léſzen ollyan erős mint az első király birodalma.*

[o] *Értelme ez, minekutánna Iſten az ő itileti, és à bűn ellen való haragja ſzerint elveſzti és megbűnteti az Iſtetelen Sidokat, annakutánna támad egy király Némellyec igy magyarázzac, minekutánna az Seleucus nemzetségéből való király joc meghalnac, támad egy ſzételem, kegyetlé álnoc ravaſz király. Értipedig az Antiochus Epiphanes: ſt kit Illuſtriſsimis nevezteneé, kinél à Sidoknac nagyob ellenségec nem vólt, kinec az ő kegyetlenſége tartot az mint oda fel à Prophétánac jelentetéc két ezer és háromſzáz napig, az az, hat eſztendig, három hónapig és tizen nyoltz vagy tiſzthat napig v. 14.*

24 Es annac erejenagy léſzen, noha nem az ő ereje altal P és czudálatosképpen puſztit, és előmeneti léſzen, és megczelekeſzi *akaratſyat* és elveſzt erőſeket, és az
25 ſzenteknec ſeregét. Es az ó értelme által jó ſzerenczes léſzen az álnokság az ő kezeben, és az ő ſzivében felfuvalkodic, és az békéſégben elveſzt ſokakat, q sőt az fejedelmeknec fejedelme ellenis feltámad,
26 és kéznélkül rontatic meg. Es az eſtvétől és reggeltől való látás, melly megmondatot, igaſság: r Es te peczeteld bé ez lá-
27 táſt, mert ſoc napokra való. Es én Dániel elájulec és elbetegülec *egy nehany* napig, és felkelec, és az király dolgát tőttem, és elálmelkodtam ezen ez látáſon, és nem vala az ki értené.

P *Azaz, nem vitéſségevel hanem álnokſágával viſzi elő dolgát.*

q *Azaz, czalárdſággal és álnokſsággal győz meg ſokákat. kik t elveſzt mikor ſenki tőle nẽ félne. Az Iſtennekis ellene támad, de kivéſz nem emberi kézmia t, hanem Iſten kezemiatt nagy hirtelenſéggel 2. Maccab 9.*

r *Azaz, Az mint az Angyal megmondá oda fel v. 14. hogy ket ezer és háromyzáz eſtveiges nappalig tart és romlás, az úgy léſzen, ezt ez látáſt és ez dolgot ná ad titkon tartſad, mert ſoc időnec ua tellyeſedic bé, azokáért moſt elvagyon röytetve, nem értic moſt de akkor megértic.*

IX. Réſz.

Daniel könyörég az Iſtennec hogy tellyeſitſe bé igéretit az ő népenec megſzabaditaſa felől az Babyloniai ſogſágból. Megbalgattya Iſten az ő könyörgéſét, Megmagyarázza az Angyal az hetven hetekről valo látáſt, mellyben prophétál az Chriſtus el jöveteléről, az ő ſzenvedéſéről, és az Sidó népnec megvettetéſéről.

1 DAriuſnác az Aſſuerus fiának első éſztendejében, ki az Mediabéliec nemzetségéből vala, ki királlya tétetett vala a
2 Chaldéuſoc orſzágán. Birodalmának azért első eſztendejében, én Dániel meg értem az könyvekből az eſztendőknec ſzámát, s mellyről az UR ſzólot vala Jeremias Prophétának, hogy hetven eſztendőt tőltenec bé Jeruſálem puſztuláſában.

Azaz, megértém az Jeremias könyvéből Cap. 29. hogy az igaſságnac, és az eröſſzelem váſának 70 endzig kellene artani, &c.

3 Es emelém az én orczámat az URhoz, az UR Iſtenhöz hogy kereſném őtt imádſággal könyörgéſſel böytőléſſel és ſákban va-
4 ló ölközéſſel és hamuval. Imádkozám az az én URamnac Iſtenemnec, és valláſt tőc és mondéc, b kériec * UR Iſten, † nagy és rettenetes, ki megtartod az fogadáſt és az irgalmaſságot azokhoz a kic téged ſzeretnec és megőrizic az te paranczolatidat.
5 Vétkeztünc és álnokſágot czelekedtünc, hitetlenől czelekedtünc, és elſzakadtunc te tőled, és eltávoztunc az te paranczola-
6 tidtól és itéletidtől. Es nem vóltunc engedelmeſec az te ſzólgaidnac az Prophétáknac, kic ſzóltac à te nevedbe az mi királyinknac, fejedelminknec, atyáinknac és az egéſz föld népének. Te néked
7 URam igaſság, és mi nékünc ortzánc piruláſa az mint ma *megtettzic* Juda férfiainac, Jeruſálemnec lakoſinac és egéſz Izraelnec közel és távól valóknac minden földeken, mellyekre kivetetted ôket az gonoſságért mellyel vétkeztenec ellened.
8 O URam mi nékünc ortzánc piruláſa, az mi királyinknac, fejedelminknec, atyáinknac, mert vétkeztünc te néked.
9 Az mi URunké Iſtenünke az irgalmaſság és az boczánat, mert ő tőle elſzakad-
10 tunc. Es nem engedtünc az mi Urunc Iſtnünc ſzavának, hogy járnánc az ő törvényiben mellyeket vetett előnkbe az ő
11 ſzólgai által az Prophétác által. Es az egéſz Izrael általhágta az te tőrvényedet, és elhaylottanac hogy ne engednénec az te ſzódnac. Ennekokáért reánc omlott az átoc és az * eskűvés melly meg vagyon irva Moſeſnec az Iſten ſzólgájának tőrvé-
12 nyében: mert vétkeztünc ő néki. Es valóba megbizonitotta az ő beſzédét mellyet ſzólot vala mi ellenünc és az mi biráinc ellen, az kic minket itéltenec, hozván mi rejánc nagy veſzedelmet melly nem vólt az egéſz égalatt, mint *az mi* lett Jeruſalemen.
13 Az mint † meg vagyon irva az Moſes tőrvényében mindeneſtől az veſzedelem rejánc jöve: és az mi URunknac Iſtenünknec ſzine előtt nem eſedeztünc, hogy megtérnénc az mi álnokſáginkból, és figyelmeznénc az te igaſságodra.
14 Es ſiete az UR veſzedelemmel, és azt rejánc hozá, mert igaz az mi URunc Iſtenünc minden ő czelekedetiben, mellyeket czelekedett, mert nem engedtünc az ő
15 ſzavának. Es moſtan mi URunc Iſtenünc, ki kihoztad az te népedet Egyptus földéből hatalmas kézzel, és ſzerzettél magadnac nevet mint moſtannis jól látni. Vétkeztünc, hitetlenől czelekedtünc.
16 URam az te minden igaſságid ſzerint távozzéc el kérlec az te haragod és búſuláſod az te városodtól Jeruſalemtől, az te ſzentséges hegyedtől, mert az mi bűneinkért és az mi atyáinknac hamiſságokért, Jeruſálem és az te néped gyalázatra vagyon mindeneknec mi környülünc.
17 Es moſtan halgaſd meg mi Iſtenünc az te ſzólgádnac könyörgéſét és az ő imadságát, és világoſits meg az te ortzádat az te Sanctuariomodon melly el-
18 puſztitatótt, az URERT. c Haytſad én Iſtenem az te fuledet és halgas meg, nyiſd meg az te ſzemeidet, és tekints meg az mi puſztuláſinkat, és az városſt melly az te nevedről nevezteteic: Mert nem az mi igaſságúknac bizodalmában vettyuc elődbe az mi könyörgéſinket, hanem az te nagy irgal-

† *Lev. 26. 14. Deut. 28. 15. Thren. 2. 17.*

* *Deut. 29. 30–32.*

c *Azaz hallgaſd meg az Meſſiaſért.*

Daniel nac imadáſza, az Iſtennépenec az fogſágból valo megſzabadulaſáért mellyben előſzer dicséri teſzen az Iſtenről és az bűnről és az büntetéſnec igaſságáról, &c.

* *Deut. 7.* † *Deut. 7. 9*

19 irgalmaſſágodban *való bizodalomban.* Uram halgaſs meg, Uram légy kegyelmes, Uram légy fegyelmetes, és ne kéſedelmezzél én Iſtenem, mert az te nevedtől neveztetic az te városod és az te néped.

d Daniel könyörgeſet Iſtén meghalgattya, es Angyalát küldi el ki bizonyoſa tegye őtet imaſágának meghalgatáſa félől, az népnec ſzabadulaſa, városnac és templomnac éppüléſe felől, és az után az Meſſiasnac előveteli és halála felől, és az Sido népnec az után való veſzedelme és romlása felől.

† *Sup. 8. 16.*

c Az az hogy értelmedre adgyam az titkos dolgokat mellyeket érteni akarſz.

20 Es *d* még ſzóloc vala és imádkozó vala, és vallást téſzec vala az én bűnömről, és az én népemnec Izraelnec bűnéről, és vetem vala az én könyörgéſemet az én Uram Iſtenem eleibe, az én Iſtenemnec ſzent 21 hegyéért. En még ſzóloc vala az én imadságomban, és amaz férfiu az Gabriel, kit láttam vala látásban elóſzer hogy nag' ſebeſſéggel rópúl, megillete engemet az 22 eſtveli áldozatkor. Es megtanitá és ſzóla nékem és monda: Daniel, moſt jöttem ki hogy megtanitſalac téged az értelemre.

23 *c* Az te könyörgéſidnec kezdetiben, *f* kiméne az beſzéd, és en jöttem hogy megjelentſem. Mert te kedves vagy *Iſtennél* érts meg azért à beſzédet, és érts meg az látáſt.

24 ✕ Hetven hetec végeztettec az te neped felől és az te ſzent városod felől, hogy végezſzakadgyó az gonoſſágnac, és bépeczetelteſſéc az bűn, és hogy kitiſztitaſſéc az hamiſſág, és az örök igaſſág meghozattaſſéc, és bépeczetelteſſéc â látás és â Prophecia, és

f Az az, mihelt imatkozni kezdettel, paranczolt azonnal nekem az Iſten hogy eljönec és te nekad megjelentenem az jövendö dolgokat, mellyeket Iſten elvégezet és rendelt volt az te könyörgéſſed előtt

25 felkeneteſſéc ez ſzenteknec ſzéte. Tudgyad azért es eſzedbe vegyed ez népnec ſzabadulása és Jerusálemnec mégéppitéſe felől való beſzédnec kiménesétől fogva az Chriſtus fejedélemig hét hetec *g* és hatvan két *g Tremellius igy* hetec vadnac, és haza vitetic az nép, és meg *forditya.* Az eppitetic iſmét az utza és az kerités, *és léſzé utan leſznec* ez időknec ſzoroſſágában. Es hatvankét *hatvan két he-* hét után kivágattatic az Meſſias *és az halál* *tec minekutánnéki ſemmit nem árt.* Es az várost és az ſzét *na megeppitetic* templomot ùpuſztittya, az kövétkezendő *az utza és az* fejedelem népe annyira hogy az ő vége lé- *őrőcke.*
gyen *neminémő* vizózónnel, és mind az † Matth. 24. 25.
hadnac végeig teilyeſſéggel való puſztu- Marc. 13. 14.
lás. Es megerőſſiti ſokáknac az ſzövet- Luc. 21. 20.
h ſéget egy héten, és fél héten véget vét az *h Tremellius.*
véres áldozatnac és áldozatra való ajándéknac és az † utálatoſſágoknac helyenje- *igy forditya. Az*
déſe miatt leſzen puſztulás, és mindene- *után az utálá-*
ſtől fogva való és eltökéllet puſztulás ſzáll *tos puſztito nép-*
az népre. *nec ſorege által,*
minden ſtől el-
végezet puſztu-
tás ſzáll az népre. Jeronimus: Es léſzen az Téplomban puſztulóſnac utalatoſſága és mignem megemeſztetnec, és mind vegig leſzen puztitas. Pagninus. Az utalatoſſagoknac elterjedéséért puſztulás léſzen, mig nem mindeneſtől elvegezet megemeſztes következic az megkeményedet népre. Calvinus, és à utalatoſſagoknak elterjedéſi elal nelkodic (azember) és mind vegig és az végezet veſzedelem: ſzáll az megkemenyédeire (az puſztulas), Oecolampadius. Es az ſzárnyon puſztulaſnac utalatoſſagi és mind az emeztetéſig és tellyes veſzedelmig ſzáll (az puztaſag) az elveſző népre. Munſterus: Es az utálatoſſágoknac elterjedéſéért leſzé puſztulas, és mind az megemeſztéſig ez el vegezet puſztulaſig ſzáll az népre, melly mátó az puſztulára.

✕ *Az 24. 25. 26. 27. verſeknec világos Magyarazattya. Hetven hetec végeztetnec az te. &c.)*

Mivelhogy ez negy verſekben nagy homalyoſſag vigyon, ſzükség azert azokat megmagyarázzuno. Könyörge az Daniel Babyloniában Iſtennec az népnec az fogſágbol vala ſzabadulaſa felől, és Jerusálemnec megeppitéſe felöl, minekutánna megertette volna Jeremias Prophetánac irásából, hogy az Iſten hetvén eſztendőt vetet volna az ő fogſágoknac: Azert ez négy verſekbé felel Danielnec az Angyal által az ő könyörgéſére. Azt mondgya azért az Angyal Dánielnec az 24. versben. Az te néped felől, és az te városod felől, es hogy végeſzakadgyon az gonoſſágnac, hetven hetec rendeltettec Iſtentől. &c.

Holott az népet es az varoſt Danielnec mondgya, nè hogy Iſten azokat megvetette volna az mint némellyec magyarázzac, hanè azért, mert Daniel felöttè igèn ſzorgalmatos vala azoknac allapattyakrol. Mintha azt mondaná: Az mellynépért te es városért ilyen ſzorgalmatoſſággal tőrekeſzel, annac az népnec ſzabadulásának es az varoſnac megéppitéſenec az Iſten rendelt hetven heteket. Nem czac annac pedig hanem az Meſſiasnak is elboczátáſának rendelte ezidőt, Mert Iſten nem czac az népnec ſzabadulaſa, és az városnac éppüléſe felől halgatotti meg tegedet, hanem az Meſſiasnac elbocsátása felöl is, azaz, Nem czac megſzabaditya az népet az Babyloniabeli fogſágbol, es nem czac megeppiti Jeruſalemet, hanem az megigért Meſſiaſtis elboczáttya, ki az népet az lelki fogſágbol megſzabaditſa es leliki varoſt eppitſen Iſtennec, az népet megſzabaditſa az bűntől, az el veſztet igaſſágot helyére állaſſa, hogy az látáſoknac es jövendölèſeknec vege legyen, es az ſzenteknec ſzente az Meſſias, az Prophetai Papi, es kiralyi méltoſſágra felkenetteſſéc.

Mivelhogy pedig azt mondgya hogy Iſten mind ezeknec hetven heteket rendelt, meg kell latnunc menyi időt teſzè az. Azert az ſzét irasbà két fele hetec vadnac. Elsö renbeli hetec napi ſzám ſzerint valo hetec, mellyec hét napokbol állanac mint Deut. 6. v. 9. miker azt mondgya Moſes hogy az husvét után az Pinkeſd innepéig hét hetet ſzámlállyanac. Masod rendbeli hetec, eſztendö ſzám ſzerint valo hetec, melly hetec hét hét eſztendöböl állanac, mint Levit 25. v. 8. Holott meghadgya Iſten Moſesnec, hogy hét eſztendei hetheteket ſzamlállyon, mellyec hét hét eſztendöt foglallyanac bé. Az Angyal azert nem napoknac hanem eſztendöknec hetéről ſzol, mellyec mindeneſtől 490. eſztendöt teſznec, mert hetven ſzer valo hét 490. Azert azt mondgya az Angyal, hogy az népnec haza menetelinec az varoſnac,

1. Nap
2. Hét

Lll 4

az Templomnac megéppülésének, és az Messiásnac elbeczáltásanac, halalanac, feltamadásának 490. esztendőt rendelt Isten Mintha azt mondana. Az rabság es az Isten haragja 70. esztendeig volt, de Iſtẽ az ő kegyelmeſségét hetſzerrel kiilyeb terjeſzti, tudniillic hetſzer hetven eſztendeig, &c.

Az huſzonőtödic versben megtanittya az Angyal Danielt ez 490. eſztendőket honnet kellyẽ ſzãlalni. Azt mondgya azert: Az nepnec ſzabadulása, es Jeruſalémnec megéppitéſe felől valo leſzednec kimenetelétől fogva, &c. Holott az beſzédnec kimenetelin erti az Cyrus kiralnac paranczolattyanac kihirdenéſét. Mert minekutanna Cyrus megvötte volna Babyloniat, és az Perſákra ſzállot volna Chaldéuſoknac és Aſſyriabélicknec birodalma, megkizlattya es irásbã mindenũt birodalmába elhirdetteti Cyrus hogy az Sidoknac ſzábadſagot legyen haza menni Jeruſalebe, es megéppiteni az Iſten Tẽplomat mint meg vagyon irva 2. Par. 36. Eſd. 1. Annakokáért noha egyebec maſut kezdic ez 490. eſztendőket ſzámlálni. De minden kétſegnélkűl kell kezdeni az Cyrus birodalmának elsö eſztendejetől, mikor paráczolatot ád az nepnec haza menetele felől De azt vegyed eſzedbe hogy az Angyal az hetvẽ hetcket harõréſzre oſztya. Hét hetekre, hatvan két hetekre, es egy hétre. Mert azt mõdgya, az nepnec haza meneteli, és az városnac megeppitéſe felől valo beſzednec kimenetelitől fogva az Meſſiáſſig hét hetec, &c.

Az hét hetec pedig teſznec 49. eſztendőt, mert az mint mondóc, minden hét béfoglal hét eſztendőt, hétſzer hét pedig 49. téſzen. Ennyi idő vagyon az fogságbol valo ſzabadulaſtol fogva az Templomnac éppitésének vegeig. mert az fundamentomat harom eſztendeig vetettéc meg, elvégezte az rakaſát 46. eſztendeig mint az Sidokus mondgyac 46. eſztendeig eppitetett ez Templom Joan. 2. Maſodſzor azt mondgya, hatvan hetec vadnac az Chriſtus fejedelemig, es az nép haza megyen, megéppitetic az utza az keritéſsel teſzen pedig az hatvan két két 434 eſztendőt, ez idő alatt éppült meg az város, annat utzai, es kritése, az Meſſiás ez idő alat jött el, az, az ſzabadulaſtol fogva 483. eſztendőnec forgaſába, mert noha ennec előtte ſzületet vala, mindazaltal ez időkerba kereztelkedte meg az kereztelő Janoſtol, és megjelenté magát ez világnac mikor harmintz eſztendős volna. Luc. 3. Aztis mondgya hogy időnec ſzoroſságaban éppül az város, az az, nagy nyomorugos idöben, ſoc haboruſsaggal, mint arrol bizonſagot teſznek az Eſdras, Nehemias, és az Machabéusöc könyve.

Az 26. versben az Chriſtusnac halalarol és feltamadásarol nagy nyilvan ſzol az Angyal. Mert azt mondgya hogy 62. hét multva az Meſſias megöletteticz és neki nem árt az halal, holott azt vegyed eſzedbe hogy az 62. hethez kell ſzámlalni az hetedik, melyről ez előtt ſzóla. Azert megöletteticz az Chriſtus 69. hetec utan, minekutanna az Babyloniabéli fogságbol megſzabadulnac. Mellyi dolognac az következendő versben bizonyos eſztendejet mondgya: mert azt mongya hogy hét hetec és hatvan két hetec utan egy héten ſokaknac megerősſiti az ſzövetséget, és hogy mégis nilvábban ſzollyon azt mondgya hogy fel hétbe veget vét az áldoztoknac, tudniillic az ő halálának aldozattya által, holott ſzol az Angyal az Chriſtus kereſztsége utan valo eſztendőkről, mert az ő kereſztségének utánna, minekutanna tanitott volna félhetig, az az, negyedfel eſztendeig, az utan meghala, és az ő áldozattyának és vére hullásanac altala az Iſtennec velünc valo ſzövetséget megerősſité és megpeczetlé. Holot viſzontag azt vegyed eſzedbe hogy az hétnec fele, az az, negyedfel eſztendő nem tölt bé. De Az angyal nevez hetvet heteket úgy mint kereksſzamot; hogy az hivec arrel inkab megemlekezzenec, haném ha magyarázed azt az Apaſtaloknac tanitaſoknac idejére: De az nem negyedfél eſztendőt tött.

Mindezel nec utanna, hogy az Sidot el ne hidgyéç magokat, hanem gondolkodgyanac az penitenciarol, jövendőt monló nekiec és az városnac utolſo veſzedelmékről és romláſokrol. Mert az mondgya Az városſt és az templomot e'puſztittya az jövendő fejedelemnec népe, mellyen érti az Titus Czaſzart ki őket mindenſtől elronta es elpuſztittya mint az özönviz vagy árviz mindent elpuſztit, hogy pedig magoknac ne bizelkedgyenec és az utolſo veſzedelemből ſzabadulaſt ne reménlyenec, azt mondgya hogy Iſtentől elvegeztetet puſztulaſnac pedig az oka azt mondgya hogy nem egyéb léſzen, hanem az utalatoſſagoknac elterjedeſe, mellyen erti az bűnnec eláradását, &c. De azt jol eſzedbe vegyed hogy az Jeruſalem puſztulásának eſztendeit, nem kell ſzamlalni az 70. hetec közze, mint azoc az Chriſtus halálában eltöltec, az az puſtulas lőtt 42. eſztendővel, &c.

X. Réſz.

Jelenic Danielnec egy ferfiu gyolcz ruhában, ki Prophetal az Perſia országra következendő hadakrol.

3 CYrus királnac harmadic eſztendejében, ki Perſiának királlya vala, ſzó jelentetéc Danielnec, ki neveztetic vala Baltaſaſarnac, és annac az ſzónac és az rendelt nagy idönec igaſſága, és az ſzónac értelme
2 adatéc neki azon látásban. Azokon az napokon adám magamat ſiráſnac, három
3 egéſz hetnec napjain. Kévánatos állatoknac etkét nem öttem, hus és borbé nem ment az én ſzámon, ſem kenettel nem kentem magamat, mig bẽ nem telénec az három heteknec napjai.
4 ES az elsö hónac huſzon negyedic napján valéc én az nagy † Hiddekel nevő † Gen. 2. 14.
5 folyóviznec partyán. Es mikor ſzemeimet felemeltem vólna, látám, és imé egy férfiu vala ott gyólcz ruhában öltözvé, és dereka fel vala * órvedezve drága ſzép arã-
6 nyal. Es az ő teſte mint az Tharſis drága kő és az ortzája, mint az villámáſnac * Apoc. 1. v. 13. 14. 15.

ábrá-

ábrázattya, és az ő ſzemei mint az égő ſzövetnekec, és az ő karjai és kezei, mint az tűzes értznec ábrázattya, és az ő beſzédének ſzava, mint az ſokaſágnac ſzava. Es én Dániel látám egyedül az látáſt, és az férfiac kic én velem valának, nem láttác ezt az látáſt, hanem nagy réttenés ſzálla reájoc, és elfutánac, hogy magokat elrőytenéc. Es én magam hagyatám egyedül, és látám ezt ez nagy látáſt és ſemmi erő nem marada én bennem, és az én* ſzinem megváltozéc annyira hogy erőm elveſzne.

* *Sup. 7. 12.*

Es hallám az ő beſzédének ſzavát, és mikor hallanám az ő beſzédének ſzavát, ugy mint álom miatt ortzámra búrúléc, és ortzám az földőn vala.

Es imé egy kézillete engemet, és felállata engemet térdeimre, és az én kezeimnec tenyerére. Es monda énnékem; Daniel kedves férfiu *Iſtennél*, érts meg az beſzédeket mellyeket te néked ſzoloc, és állj az te lábaidra, mert moſt boczáttatam te hozzád, és mikor ez ſzót ſzólaná én velem, felálléc reſzketvén. Es monda énnékem, Ne félj Dániel, mert az első naptól fogva, mellyen indúla az te ſzived hogy megértſed az látáſt és magadat ſanyargaſſad bőytőléſeddel az te Iſtenned előtt meghalgattattac az te beſzédid, és én jöttem az te beſzédidért. [a] De à Perſia orſzágának fejedelme álla én előmbe huſzonegy napig, és imé az Mihal *Angyal* egy az fő fejedelmec közzűl jőve hogy nékem ſegitségűl lenne, és maradéc ottaz Perſiai királyoknál. Es jöttem hogy te néked tudtodra ádgyam, az mi kővetkezic az te népedre a utólſo időkben, mert az látás ſoc napokra *ſzólgál*. Es mikor ſzólana én velem ez beſzédec ſzerint, vetém ortzámat az földre, és elnémúléc.

[a] *Okát mongya az Angyal Danielnec, miért nē jőtt ő hozzá azonnal ha az ő könyörgéſe meghalgattatott. Azt mondgya azért hogy az Perſiai királyoknac dolga tartoztatta meg hu ſzon eg'egéſz napig, az az, mind addig meg Daniel könyörgött.*

Es imé egy ki haſonló vala emberfiai haſonlatoſságához, illeté az én ájakaimat és megnyitám az én ſzamát és ſzóléc, és mondéc annac az ki áll vala én előttem: URam az látásban rejám fordúlánac minden faydalmim, annyira hogy ſemmi erőm ne lenne. Es mimódon ſzólhat ezzel az én Urammál az én Uramnac ſzólgája, és attól fogva nem álla én bennem erő, és lélekzet nem marada én bennem.

[b] *Az az, elmegyec hog' mint az előtt hartzolnā az Perſiai király mellé, azonképpen ez utan ő ellene hartzollyac Alexander mellet, Innet megtetzic hog' minden orſzagoknac kivalképpen valo Angyali vadnac.*

Es iſmét illete engemet mint egy embernec haſonlatoſsága, és az Angyal megerőſíte engemet. Es monda: Ne félj te kedves férfiu, Békeség te néked, erős légy és bátorits meg magadat. Es mikor ſzólana velem, megbátoritám magamat és mondéc: Szóllyon az én URam, mert megbátoritál engemet. Es monda: Tudodé miért jöttem hozzád? [b] Mert moſtan térec meg, hogy hartzollyac á Perſiai fejedelem ellen, és én ha kimégyec, imé Górög orſzág fejedelme jő elő. De megbeſzéllem te néked az mi meg vagyon jegyezve az igaſsagnac irásában. Mert ſenki ninczen az ki magát erőſſen tartaná ezekben én velem hanem czac Mihal *Angyal* az ti fejedelmetec.

[c] *Az az. ſenki nem el-ſmaradzza az Anyz ſzent eſzeibe venyeg, hogy az mit rőviden monda az Angyal az Alexander birodalmárul, ugyan azonnel bővebben ſzol az 11. Caputban.*

Egyhazat, hanem czac az Meſſias. Tovabba az

XI. Réſz.

Jövendőt mond az Angyal az Perſiai királyról, Az Górög orſzágról, Ægyptus orſzágról annac frigyéről és hadakozáſáról az Siriai orſzággal. Az Sidokról kic az Ægyptus kirallyához futnac, és azoknac veſzedelmekről. Az Ægyptus és Syria kiralyainac ſoc hadakozáſirol. Az Antiochus kevélségéről, ki az Antichriſtuſt példázza, &c.

Es én az Mediabéli Dariuſnac első ezendejében álléc hogy őtet megerősítſem, és néki ſegitséggel légyec.

[a] *Szól az Angyal e 2. versben az Perſiai királyokrul Cyrusról Cambiſesről. Darius ſeles Xerxesről.*

Es moſtan igaſságot jelentec te néked. Imé még három király támad Perſiában, és az negyedic elgazdagúl nagy gazdagſággal mindeneknec felőtte, és mikor meghallad mindeneket gazdagſággal, feltámaſzt mindenceket Górög orſzág ellen.

[c] *Az az, minekutanna ez világ birodalmat maganac veſzi es leſzen Monarcha.*

Es támad egy erős király, és uralkodic nagy uralkodáſſal, és czelekeſſic mindent az ő akarattya ſzerint. Es minekutánna megallapodic, megrontatic az ő orſzága, es eloſzol, az égnec négy ſzélére, de nem ſzál az ő maradékira, és nem az ő uralkodáſa ſzerint *uralkednac*, mellyel uralkodot. Mert kiſzaggatatic az ő birodalma, és egyebeknec adatic ezec kivől.

[b] *Az az, nem ſzáll az Alexāder birodalma az ő fiaira, hanem az ő ſzolgaira, ez vilagnac hatalmar vészen azon, és uralkodic, nagy uralkodás léſzen az ő uralkodáſa.*

Es megerősődic az déli király, és az ő fejedelmi közzűl máſic *megerősödic* és ez *negy ſzegeleti ſzerint, kiknec birodalmoc nem leſzen haſonlo az Alexandar birodalmához. Mert Antiochus attya Seleucus Syriat* hatalmar vészen azon, és uralkodic, nagy uralkodás léſzen az ő uralkodáſa.

[d] *Es egy néhany eſztendő múlván egy be barátkoznac, és az Déli király leánya mégyen az éſzaki királhoz, hogy őket egybebékéltеſſe, de nem léſzen annac arra való karja ereje, ſem pedig az király meg nem marad az ő erejében, hanem kézbe adatic fogſzalá el, melly az aſſzonyi állat, mind azoc az kic ázt elhoztác vólt, mind az ő attya, és az kic az idóben azt bátoritottác.*

Es egy néhány eſztendő múlván egy be barátkoznac, és az Déli király leánya mégyen az éſzaki királhoz, hogy őket egybebékéltеſſe, de nem léſzen annac arra való karja ereje, ſem pedig az király meg nem marad az ő erejében, hanem kézbe adatic *ſogſzalá el, melly* az aſſzonyi állat, mind azoc az kic ázt elhoztác vólt, mind az ő attya, és az kic az idóben azt bátoritottác.

Sido orſzagra nezve eſzakra vagyon. Antigonus, kiſſeb Aſianapkeletre, Caſſander Macedoniat napnyugatra, Ptolomæus Lagusſia Egyptuſt délre, &c.

[c] *Az az, hatalmas leſzen az Egyptuſbéli király à Syriabeli kiralis, es è hatalmasb leſzen az Egyptusbeli királynál.*

[d] *Ezs azert mongya az Angyal, mert az Ptolomæus Philadelphus az ő leanyát Bernicet adá Antiochus Theoſnac mellyert az elöbbi feleſeget Laodicet megveté, de ugyanazon maradhatta megkőzöttőc az baratſag, es Bernice kereſet nem ſzerezheto. Sőt inkab Antiochus Theos megvetven Bernicet, a Laodicet hozzá fogadá, mely dologert Ptolomæus Evergetes Syriara haddal megyen, de ugyan az Seleucus Callinicus miatt vól Bernice minden hozzá tartozockal egybe, melly Callinicus mostoha ſia volt Bernicenec.*

7 Es támad annac *az király leányának* gyo-
kerének ezimotai közzül egy, az ő király
rendiben, ki elmenvén hadat viſzen az
éſzaki király erőſségei ellen, és azokat el-
8 foglallya. Es annakfelőtte azoknacIſte-
neketis, fejedelmeckel, és azoknac gyö-
nyörűséges arany és ezüſt edényeckel egy-
be fogſágba viſzi Egyptuſba, és az tőb éz-
9 tendeig uralkodic az éſzaki királnál. Es az
Déli király az ő orſzágába mégyen, és viſz-
10 ſza tér az ő földébe. c De annac fiai hadat
ſzereznec, és minekutánna ſokaságot és
ſoc ſeregeket gyűytenec, eljő nagy gyakor-
ta, és mint az árviz, azonképpen kiterjed az
ő népe, és altalmégyen és megtértvén ha-
11 dakozic mind az ő erőſségeig. Es elhá-
borodic az Déli király, és kimégyen és
megűtközic az éſzaki királlyal, és állatt
nagy ſokaságot, és adatic azá ſokaság az ő
12 kezébe. Es azá ſokaság felemelkedic, és
felfuvalkodic annac ſzive, és ſoc ezereket
elveſzt, mindazáltal erejében meg nem
13 marad. Mert az éſzaki király megtérvén,
állatt nagyob ſokaságot hog'nem az előtt,
és egy néhány eſztendő múlván elmegyen
nagy ſereggel és nagy gazdagsággal.
14 És azokban az időkben ſokan állanac az
Déli király ellen, és az puſztító fiac f az te
néped közzül felfuvalkodnac, hogy mege-
15 rőlitsée az látáſt, és elveſznec. Mert eljő az
éſzaknac királlya, és tőltéſt tólt, és meg-
veſzi az erős várost, és az Egyptus királyá-
nac karjai meg nem álhatnac, ſem az ő vá-
logatott népe, és ſemmi ereje nem léſzen
az ő ellenſége ellen való megmaradáſra.
16 És minekutánna czelekéſzic az ő ellen-
ſége az ő kedve ſzerint, holott ſenki nem
léſzen ellene álió, állani fog az kévánatos
földönnis, g mellyet az ő erejével mege-
17 méſzt. h Az után iſmét elvégezi hogy
bémennyen az ő orſzágának minden ere-
jével, békesegnec ſzine alatt, és valamit *
czelekeſzic, és az ő † leányat adgya fele-
ségül az királnac, azt beſzédeckel elváltat-
ván, de az nem áll meg abban, és az ő at-
tyának akarattya ſzerint nem czelekeſzic.
18 i És fordittya ortzáját az ſzigetekre, és
ſoc ſzigeteket megvéſzen, és annac gyalá-
zatos czelekedétit megenyhiti egy had-
nagy, viſzſza advén annac az gyalazatot
19 minden ő gyalázattya nélkúl. k Es for-
dittya ortzáját az ő maga orſzágának erőſ-
ségeire, és megbotránkozván elesic és nem
20 találtatic. l És áll ennec helyébe egy,
ki az ő birodalmában az adóſzedőt által-
járttatva. Ki rövid napon megrontatic,
nem haragba, ſem viadalban ✕
21 ES áll annac helyébe eg' utálatos, és nem
adgyác ő néki az orſzág coronáját fejé-
be, hanem czalárdsággal mégyen bé, és
22 hizelkedéſſel jút az orſzághoz. m Es az
karoc árvizzel fogattatnac el az ő ortzája
előtt, és megtöretnec: n Az ſzövetségnec
23 fejedelmeis. o Es békeségnec ſzine alatt,
czalárdúl czelekeſzic azzal, és elmenven
24 győzedelmet vészen kevés néppel. Nagy
czendeſséggel foglallya el az orſzágnac
gazdagrészét, és azt czelekeſzi mellyet nẽ
czelekedtec ſem az ő attyai, ſem az ő ősei,
ſakmánt, prédát, gazdagságot oſztaz ő vi-
25 tézinec, és gondolkodic az erőſségeknec
megvetele felől, de azt ideig *elrtkollya*. Es
felindittya az ő erejét és ſzivét a Déli király
ellen nagy ſereggel, és a Déli király is inger-
lettetic hadra nag' ſereggel és igẽ erőſſel, de
meg nẽ állhat, mert gondoltac ő elle

---

c *Az az, Seleucus Callinicuſnac fiai, Seleucus Ceranniis és Antiochus Magnus nagy hadat ſzereznec Ptolomeus Evergetes ellẽ az Egyptumbéli király ellen, hogy az Syriában hagyatot népet Evergeteſnec, kiűzzéke az ő orſzagokat viſzſza vegyec, ei minekutanna Seleucus Ceranniis abban az hadban elveſz, elmegyen az Antiochus Magnus es nagy haddal elfoglallya Syriát és Judeát, azutan orſzágat meſzabadituã megyen Egyptuſra, es azt eldullyamind az Raphia neve erőſſegig.*

f *Az puſztító fiakon ertt az pártos es viſzſza vivo Sido nemzetséget, kic közzül ackor azi időben nagy partolkodáſoc voltac. Joſephus. lib. 12: Antiq. cap. 3.*

Azt mondgya azert hogy az Sidoc állnac az Egyptumbéli király melle, de elveſznec es megtéttetnec Antiochuſſal, minekutanna ő Egyptuſt megveſzi, és ezlatás az dolog felől megtellyeſedic.

g *Kévánatos földnec nevezi az Sido orſzágot, azt mondgya azert hogy minekutanna Antiochus beſzſzut all Egyptuſon, Sido orſzaara megyenes azonnis beſzſzujat állya.*

h *Az az, minekutanna Antiochus elpuſztittya Judéat, igyekezic az utan iſmet bemeeni Egyptuſba, de mivelhogy ollyan ſzerénczeben nem léſzen mint előſzer, álnokſaggal igyekozic czelekedni, Leanyat adgya az Egyptumvéli kiralnac és elvegezi leanyaval hogy megöllye az kiralt, de nem czelekeſzic az attyanac kevanſaga és akaratt ya ſzerint.*

* *Az az, valamireſzt el veſzen Egyptuſban, de nem léſzen mindenben ſikerenczes*

† *Cleopatrat, mellyet az utan Antiochus Magnus adott az Epiphanesnec.*

i *Az az, Antiochus megyen az Romai birodalomban vaio ſzigetekre, mellyek közzül roha ſokakat megveſzté, mindazáltal végre megveretetic egy Romai hadnagytól az Scipio Aſiranuſtul, ki ugy adgya viſzſza Antiochuſnac az gyalázatot, mellyet láttatic valanni Scipion, hogy ſemmi gyalázat nem maradna Scipion, &c.*

k *Az az, megtéznec, és gondolkodic az erőſségeknec veretteten Scipiotul, hazájába megyen, és az ő erőſségeiben lakic és akarván megnẽ állhat, mert gondoltac ő elle gonoſz foſztani az Belus templomát az ő gazdagságától, az kőſégtől ő'lettetic meg.*

✕ l *Ertz az Antiochus Sidert, ki kegyetlen ſarezeltató vala, ki Jeruſalemből is elakarja vala az templum kénczit hozatni 2. Maccab. 4. ki nem vitázában veſzet el, hanem Heliodoruſtul méreggel veſzetetet el*

m *Ezt mongya az Angyal Antiochus Epiphaneſrul, kit czuſſagból Illuſtriſsakis nevezte per Antiphraſin, az ő dicső ſegetert pedig Epimanéſnekis hivtaic. Mondgya pedig hogy alnokſsággal jut az orſzághoz, mert Seleucuſt az ő attyafiat megöli, annac kiſſebic fiat levetti az méltoságbol, az Nagyobiknac Demetriuſnac hizelkedic és azt alnokſsággal veſzi környúl, ackippen az kőſſegetis, mintha ő nem király volna, hanem az arvaknac gondviſeléſe mellett ugymint kiralyképe.*

n *Ezeket nemelljec magyarázzac mind az huſzonöttödic verſig, az Antiochus Epiphaneſnec Syria orſzaganac elfoglaliſaban valo alnoc meſterſegetől, az karokon ertt az orſzágbéli fejedelmeket és hadnagyokat, kic az orſzagnac oltalmazaſaban ſzinte ollyanoc mint az teſtnec oltalmazáſában az embernes karjai. Az árvizen pedig ért nepeknec ſokiságat, és azoknac hirtelenſéggel való rohanaſokat valamelly földre. Az ſzövetségnec fejedelmen erti Ptolomeus Philometort, ki Epiphanaſſel frigyet akar vala ſzereni. Azt mondgya azert hogy az Egyptumbéli fejedelmec nagy hirtelen környülvétetnec az Epiphanes hadatul, és megrontatnac mind az urat, mind pedig az király.*

o *Ezt azert mondgya az Angyal, mert Antiochus Epiphanes ugy megyen bé Egyptuſba mint ha Ptoloméus Philometornac tutora akarna lenni, mivelhogy az Epiphanes attya egy vólt Philometor annyaval az Cleopatraval, és hogy inkab ne kételkedgyenec hozzája, keves magával megyen be, és ugy foglallya el az orſzágot.*

gondo-

26 gondolatokat. P Es az kic az ő kenyéret
eſzic megrontyác őtet, és az ő ſeréget el-
nyomja mint egy árviz, és ſokan ſebnec
27 miatta elhúllanac. q Es eñec ez két királ'-
nac ſzive egymás ellen való gonoſra léſzẽ,
és eg' aſztalnál hazugságot ſzólanac (egy
málnac,) ſ és az ő tanáczoc véghöz nẽ me-
gyen, mert annac végemás idore halaszta-
28 tic. r Azért megtér az ő földébe nagy gaz-
dagſággal, és az ő elmejében gondoſkodic
az ſzent ſzövetség ellen, mellyet mikor
29 megczelekeſzic megter az ő földébe. s Bi-
zonyos időben iſmẽt mégyen Dél're, de nẽ
léſzen ollyan ſzerenczés mint elöſzer vagi
30 mint utólſzor. t Es jönec ő reája Olaſz or-
ſzági hajóc, honnét nagy bánattya léſzen,
és viſzontag haragſzic az ſzent ſzövetség
ellen, és véghöz vilzi akarattyát, és viſzſza
térvén eggyet ért azockal kic elhadgyác az
31 ſzent frigyet. u Es az karoc ő melléje állanac,
és megſerteztetic az erős Iſteñec San-
ctuariumjat, és elveſztic az ſzűnetlen áldo-
zatot és feltétſzic az puſztitó utálatoſságot.
32 Hogy az kic hitetlenül czelekeſznec az I-
ſten ſzövetsége ellen, azokat megferteſſe
hizelkedéſeckél, és az kic az Iſtent eſmére-
ben megmaradnánac, azokat megſognác,
33 miképpen hogy megis czelekeſzic. És az
népnec értelmeſi ſokakat oktatnac, és el-
eſnec ſokan fegyver és tűz miatt, fogság és
34 rablas miatt ſoc ideig. x Es minekutánna
elhúllanac, megſegitetnec kicziny ſegitség
gel, és adgyác magokat hozzájoc ſokan
35 ſzép beſzédeckel. És az értelmeſec kőz-
zűl elhúlianac hogy megpróbáltaſſanac
magokban, megtiſztitaſsanac és megfejéri
teſsenec az végezet ideig, mert még az el-
36 rendelt idő tovább léſzen. És czelekeſzic az
ő akarattya ſzerint az király, és felemelke-
dic, és felmagaztallya magát minden Iſten
felőtt, és az Iſtenecnec Iſtene ellen czudá-
kat ſzól, és ſzerenczés léſzen, mig végre
mégyen az harag * mert végezés lőtt *aſſe-*
37 *rẽl*. Az ő eleinec Iſtenivelis nem gondol,
ſem az aſzſzonyi állatoknac kévánságára
nem figyelmezic, és ſemmi iſtennel nem
gondol, hanem mindeneknec felőtte ma-
38 gaſztallya magát. Es tiſzteli az Maozim
y Iſtent az ő ſzékiben, az Iſtentis, kit nem
eſmértenec az ő attyai, tiſzteli arannyal, e-
züſtel, drága kőveckel, és kévánatos álla-
tockal. z Es czelekeſzi *mind ezeket* az erős-
39 ségeknec keritéſiben, az idegen Iſtennel az
kit megeſmérend, és megſokaſittya annac
dicziőségét, azokat ſokakon Uracká téſzi,
40 és az földet eloſztya juralom gyanánt. Es
végezetre megütközic ő vélc az Déli királ'
és mint az forgószél úgy mégyen reája az
éſzaki királ', ſzekerecckel, lovagokal, és ſoc
hajóckal, és bémégyen az földekre, és mit
eg' árviz elſzélled, és általmégyen *az orſzá-*
41 *gon*. Es mégyen az kévánatos földre, :: :
és ſoc városoc megromlnac és ezec megſza
ſzabadulnac az ő kezéből, Edom és Moab,
42 és az Ammon fiainac fejedelmi. Es veti az
ő kezeit az földekre. Es Egyptus földe nem
43 menekedic meg ő tőle. És Uralkodic a-
rany és ezüſt kénczein, és minden drága-
latos javain Egyptuſnac, Libyanac és Sze-
44 reczen orſzágnac az ő járáſiban. † Es hi-
rec rettentic el őtet Napkeletről és éſza-
król, és kijő nagy haraggal, hogy elveſzeſ-
45 ſen és megőllyen ſokakat. " Es fundál-
lya az ő palotáinac ſátorit az tengerec kő-
zött az kévánatos ſzent hegyen, és mé-
gyen annac tétjére, és nem léſzenneki
ségitője.

nec Iſtene, mellyet azért nevez igy az Angyal, mert Antiochus annac tulaydonitotta az ő erevet az az fejedelemséget.

z Ez verſet Tremellius igy olvaſsa. Ez az nagy erejű Iſtennec erősségeit idő gen Iſtenre bizvan Az kiket eſmerend azokat megajandékozza. Az az Bizzaludéat az Jupiter gondviſelésére, kinec képet Jeruſalemben felemeli. Es az kiket akar felmagaztalni azokat felmagaztallya, Jeronymus igy olvaſsa. Az Maozim Iſtent megerősiti más Iſtennel kit nem eſmer. Vatablus igy. Es az Maozim Iſtennec erősségivé teſzi az varoſokat más Iſtennel egybe. Kit az ki tiſztelend, azt megajandékozza, &c. :: Erti Sido országot, megtetzic pedig az 28.31. és 41. versbel hogy Epiphanes háromſzor dulta el Jeruſalemet. † Trémelius. Es az Libyabéliec és Szerenczen orſzágbéliec kövétic az ő nyomdékat. " Némellyec igy olvaſsác, és mikor jutand az ő hátárába, erti pedig az Elmais varoſt melly az ő birodalmának határa vala: holot az közſig reája tamadá ti mindenektől elhagyattatéc. Lasd meg. 1. Mac. 9 2. Mac. 9. &c.

XII. Réſz.

Prophétál az Angyal az halottac feltamadásáról. Ez prophetianac homályoſsagáról az után, &c.

1 ES az időben, mivelhogi az nagy fejede-
lem Mihal *Angyel* a Uralkodic, ki
az te népedért állimikor lejend az nyomo-
ruſságnac ideje, mellyhöz hasoló nem volt
attól fogva hog' az nép kezdett lenni mind
ez ideig: ackor mondom az időben az te
2 néped megſzabadul, valaki irva találtatic
amaz kűnyvben. Es ſokan azoc közzül
kic aluſznac az földnec porában, felſzer-
kenec az őrőc életre, némellyec pedig gya-
3 lázatra és őrőké való útálatoſságra. Es
az bőlczec, fénlenec mint az égnec fényeſ-
sége: és az kic ſokakat az igaſságra viſz-
nec, miként az czillagoc őrőcken és őrőc-
4 ké. Es te Dániel zárd bé ez beſzé-

a Ez Mihal Angyal, nem egyeb hanem az Jeſus Chriſtus, &c. Ki az Sidonac ennyi ſoc nyomoruſagec után mellyekről ſzól a ſelső capitulumban az: emberi teſtben megjelenven magát, az ő kivenec őrőc

ſzabadsagokat elkezdé, mellyet veghöz viſzen az utolso napon. Matth. 25.

P Az az, mivelhogi az Ptoleméus Philometort az ő maga ſzólgai elarullyác annac okaert erőt veſzen Antiochus a Ptoléméus Philometoron.

q Az az, ez két király, Antiochus Epiphanes és Ptoléméus Philometor eg' máſnac veſzedelmére igyekezenec, de azt elfedezic barátſágnac ſzine alatt és egymáſnac nem arthatnac, az Iſtentől arra rendeltetet időnec előtte.

r Az az Egyptumbol valo megtértébe megyen Jeruſalembe, és mineku-tánna minden dicsőſségét végh-ez viſzi, azutan Syriába haza megyen. 1. Macab. 1. 21. 2. Macca. 15. 11.

s Az az, iſmet maſodſzoris Egyptusra megyen, de ſzerencziéje ollyan nem leſsen, minemő volt elöſzőr vagi legutolſzor.

t Ezt azért mőgya, mert mikor Antiochus Alexandriát vivna, az Romai követeknec ſzavokra el kelletic ſzandékit hagyni, honnet megtérvén Jeruſálemre iſmet nagy dicsőſsegel megyen, kinec melléje állanac ſoc pártolkodo Sidoc, kivalképpe Jaſon és Menelaus, kic az papi fejedelemſsegen vivnac vala.

u Az az, ſokan a Sido fejedelmec közzűl állánac Antiochus melle, kic az templomot megferteztetic és az Iſtent tiszteleteket megrontyac, az Jupiter Olympius képet az templomban felallaztvan hogy azt imadgyac tiszteliellyec, melly analis nagyob puſztulaſsnac Okaléſzen. Laſd meg 1. Maccab. 1. és. 2.

x Ezt azért mondya, mert Iſten az Antiochus ellen az papi nemzetből támaszt ya ſelöſzr Mattathiast, az Judas Maccabéust, kinec maradéki az utanna is ſoc ideig az népnec elnálnazoi voltac, és nagy dolgokat cſekſtenec.

** Az az, mind addig mig az Iſten az ő boſszuſagat megnyugtattya Antiochusen.*

y Maozim, az az, erősségek-

deket, és peczételd bé az végső ideig. Tudakoznac erről sokan, és az értelem bővebben leszen. b

5 Es tekintem én Dánjel, és imé más két Angyal áll vala eggyic az folyóviznec partyán innét, az másic túl az folyóviznec
6 pártyan. Es eggyic monda az férfiunac az ki gyolcz ruhába öltőzőt vala, az ki az folyóviz felőtt vala: Mikor lészen vége az
7 czuda dolgoknac? Es hallám hogy az férfiu az ki gyólczba öltőzőt vala, az ki az folyóviz felőtt vala, ki felemelte vala az ő jobb kezét és bal kezét az ég felé, megeskűvéc az őrőckė élő Istenre, c hogy ideig, időkig, és az időnec feléig vagy valami részeig. Ez élőttis pedig capit. 7. azt mondá az Angyal az Antiochusrul. capit. 7. vers. 25. Adattatnac ugy mond az szentec ő kezebe ideig, időkig és az időnec feleig. Mellyet az lőlczec socképpen magyaráznac. Némellyec igy hogy valami bizonyos ideig adattatnac az szentec az kegyetlen kezébe, melly időt czac áz Isten tud, hogy bizonyos időt nevezzen bizontalan időjert. Némellyec az időn, időken értenec innepeknec ideit, az Isten törvenyet, és az ő tiszteleteit, montha az mondana az Angyal hogy az Antiochus kegyetlensege annyira megyen, hogy igyekezzec elveszteni és valoztatni az innepeket, az Isten törvenyet és tiszteletit, &c. De nem szükseg az illyen idegen magyarazat, mert az Maccabéusokrol irott könyv, és az szent Ianosnac mennyei látásárol valo könyve erre megtanit. Az mondgya az historia, 1. Maccab. 1. vers. 57. Az Cisleu havanac tizenötödic napjan, (melly mi naluns Karaczonhavanac mondatic,) szaz negyvenötödic esztendőben, feltétec az oltarra az buszulatsnac utalatosága Isnet azt mondgya, 1. Maccab. 4. vers. 52. Mikor reggel felkéltec vólna az Cisleu havanac huszonötödic napan, szaz negyvennyolcz esztendőben, aldozánac az oltaron, &c. Honnet megtetzic hogy az Antiochusnac Isten ellen vzlo karomlása, is az pusztulasnac utalatossága, harom esztendeig és eg' néhanynapig, időszel negyedfel esztendeig allott. Az szent Janos latásában cap. 12. Az aszszonyi állat (ugy mond) elfuta az pusztaba, holott vágyon Istentől készitétett helye, hogy ott tapláltyác ötet, ezer kétszaz hatvan napig. Ismet cap. 13. Adattatéc (ugy mond) az beſtianac karomlásra valo szájy, és adattatéc néki hatalom hogy negyvenkét holnapig uralodnic. Holott szol szent Janos az Antichristusrul, kit minden kétsenelkül pel lazot az Antiochus Epiphanes. Ismét mond cap. 12. Es a lattatának az aszszonyi allatnac szárny ac hogy az sarkany elől elrehúzna az pusztaba, hogy ott tápláltatáséc ideig, időkig és az időnec feleig. Azert immar kétségnélkül valo dolog hogy Danielnec az idő, idők s az időnec dárabja teszen. 42. holnapot, vagy 1260. napot, az az, kőzel negyedfel esztendőt. Ennyi ideig mőgya hog' leszá az Antiochus káromlása. Azt módgya azért Danjel, hogy az Angyal és kűvéssel mondotta, hogy mind ezec megleszenec időnec, időknec, és időnec darabjanac utanna, vagy ez idő alatt és az utan megrontya az Isten az ő nepenec rontojának erejet.

De itt egy nagy nehézség támad előnkbe. Mert capit. 8. azt mondá az Angyal hogy két ezer és haromszaz napig leszen az pusztito utalatosság és az szűnetlen valo aldozatnac elvétele. Melly napoc teszenec mint megmondottuc hat esztendőt harom holnapot és egy nehany napot. Melyre kűlőmben nem felelhetűnc, hanem ha azt mondgyuc hogy az Antiochusnac eleitől fogva valo kegyetlensege az Sidoc ellen, mind vegig ennyi ideig tartott. Ez pedig igaz felelet. Mert az mondgya az historja hogy szaz negyvenharom esztendőben ment bé előszer nagy kegyetlenseggel az Antiochus Jerusalembe. 1. Maccab. 1. vers. 21. Megszűnt pedig az ő kegyetlensege 148. esztendőben. 1. Maccab. 4. vers. 52.

kig, és az időnec feleig, és minekutánna elvégezic az szent népnec erejénec rontását,
8 mind ezec elvégeztetnec. Es én hállám és nem értém, és mondéc: Uram miczoda
9 lészen ezeknec vége? Es monda: Menny el Dánjel, mert bé vadnac zárva és peczételve ez beszédec utólso ideig. Megtiszteltatnac, megfejéritetnec, és megfrisselteznec sokan, d és az hitetlenec hitetlenűl
10 czelekeszenec, és az hitetlenec semmit nem é-
11 tenec, de azért az elmésec értenec. Ez időtől fogva, mellyen elvétetic az szűnetlen áldozat, és fölállétetic az pusztitásnac utálatossága, lészen ezer két száz és kilentzven
12 nap. e Bodog az ki várja és éri az f ezer harom száz és harmintz őt napot.
13 Es te Daniel, meny el az te hatarodig, és elnyugszol, és allasz az te állapatodra a napoknac végén. g

d Az az, megprobaltatnac mint az arany és ezűst az tűzben.

e Ezis megbizonyittya a mi magyarazatunkat az idorőlidőkről, és az időnec feléről. Mert az ezer két száz és kilentzven nap, mindenestől negyedfél esztendőt teszen.

f Az az, à templumnac megtisztitása útan, 45. nappal sokkal jobb allapatya leszen à népnec mert az idő alatt az nép mindenestől megmenekedic az kegyetlen Antiochustol.

g Az az, Meny el az te életednec utolso hátáraig, mellyet Isten neked rendelt. Az utan te meghalsz, de ismet feliamadsz, az te allapatodra. Nemellyec igy forditták: Meny el az te határodig, nyugodgyál es maradgy meg végig az te allapatodban, az az elegedgyel meg most ez látással. Ne tudakozzál az Istennec titkai felől.

b Az az, Christusnac eljövetele után bőlczebbec lésznec az emberec az menyei titoknac értésében ezokaért akkor erről bővebben tudakoznac.

c Az Angyal és kűvéssel erősiti hogy valamit mondott az szent népnec az Antiochus Epihpanes miatt valo habergatásáról és rontásárul, azoc mind betellyesednec. Tovabba nem ezac azt mondgya hogy betellyesednec, hanem időtis bizonyoſt latatic annac vetni, mert azt mondgya ideig, időkig, és az időnec feléig vagy valami részeig. Ez élőttis pedig capit. 7. azt mondá az Angyal az Antiochusrul. capit. 7. vers. 25. Adattatnac ugy mond az szentec ő kezebe ideig, időkig és az időnec feleig. Mellyet az lőlczec socképpen magyaráznac. Némellyec igy hogy valami bizonyos ideig adattatnac az szentec az kegyetlen kezébe, melly időt czac áz Isten tud, hogy bizonyos időt nevezzen bizontalan időjert. Némellyec az időn, időken értenec innepeknec ideit, az Isten törvenyet, és az ő tiszteleteit, montha az mondana az Angyal hogy az Antiochus kegyetlensege annyira megyen, hogy igyekezzec elveszteni és valoztatni az innepeket, az Isten törvenyet és tiszteletit, &c. De nem szükseg az illyen idegen magyaratat, mert az Maccabéusokrol irott könyv, és az szent Ianosnac mennyei látásárol valo könyve erre megtanit. Az mondgya az historia, 1. Maccab. 1. vers. 57. Az Cisleu havanac tizenötödic napjan, (melly mi naluns Karaczonhavanac mondatic,) szaz negyvenötödic esztendőben, feltétec az oltarra az buszulatsnac utalatosága Isnet azt mondgya, 1. Maccab. 4. vers. 52. Mikor reggel felkéltec vólna az Cisleu havanac huszonötödic napan, szaz negyvennyolcz esztendőben, aldozánac az oltaron, &c. Honnet megtetzic hogy az Antiochusnac Isten ellen vzlo karomlása, is az pusztulasnac utalatossága, harom esztendeig és eg' néhanynapig, időszel negyedfel esztendeig allott. Az szent Janos latásában cap. 12. Az aszszonyi állat (ugy mond) elfuta az pusztaba, holott vágyon Istentől készitétett helye, hogy ott tapláltyác ötet, ezer kétszaz hatvan napig. Ismet cap. 13. Adattatéc (ugy mond) az beſtianac karomlásra valo szájy, és adattatéc néki hatalom hogy negyvenkét holnapig uralodnic. Holott szol szent Janos az Antichristusrul, kit minden kétsenelkül pel lazot az Antiochus Epiphanes. Ismét mond cap. 12. Es a lattatának az aszszonyi allatnac szárny ac hogy az sarkany elől elrehúzna az pusztaba, hogy ott tápláltatáséc ideig, időkig és az időnec feleig. Azert immar kétségnélkül valo dolog hogy Danielnec az idő, idők s az időnec dárabja teszen. 42. holnapot, vagy 1260. napot, az az, kőzel negyedfel esztendőt. Ennyi ideig mőgya hog' leszá az Antiochus káromlása. Azt módgya azért Danjel, hogy az Angyal és kűvéssel mondotta, hogy mind ezec megleszenec időnec, időknec, és időnec darabjanac utanna, vagy ez idő alatt és az utan megrontya az Isten az ő nepenec rontojának erejet.

Daniel prophetának vége.